

Philippa Gregory
Regina albă

BIBLIOTECA POLIROM

Autoarea bestsellerurilor *Surorile Boleyn*
și *Moștenirea Boleyn*

Philippa Gregory

The Plantagenet & Tudor Novels #01

Regina albă

Traducere din engleză de ANACAONA MÎNDRILĂ-SONETTO

Colecția Biblioteca Polirom

Editura Polirom

IAȘI, 2014

ISBN print: 978–973–46–4483–4

Titlul original:

Philippa Gregory

The White Queen

Touchstone, Adivision of Simon & Schuster, Inc., 2009

Corectură [V1.0]: mai 2021.

PHILIPPA GREGORY, una dintre cele mai renumite scriitoare britanice contemporane de ficțiune istorică, s-a născut în 1954, în Kenya. La vârsta de doi ani, s-a mutat în Anglia împreună cu familia.

A absolvit secția de istorie a Universității din Sussex și și-a luat doctoratul în literatura secolului XVIII la Universitatea din Edinburgh.

A lucrat o vreme ca jurnalist și producător la radio BBC, însă pasiunea pentru istorie și literatură a îndemnat-o să se dedice scrisului. Autoare prolifică, Philippa Gregory a publicat până în prezent peste douăzeci de romane, dintre care amintim: *Windeacre* (1987), *The Favoured Child* (1989), *A Respectable Trade* (1992), *The Other Boleyn Girl* (2001; *Surorile Boleyn*, Polirom, 2008, 2013), distins un an mai târziu cu premiul Parker Romantic Novel of the Year și ecranizat de studiourile Miramax, *The Queen's Fool* (2003), *The Virgin's Lover* (2004), *The Constant Princess* (2005), *The Boleyn Inheritance* (2006; *Moștenirea Boleyn*, Polirom, 2009), *The Other Queen* (2008), *The Red Queen* (2010; *Regina roșie*, Polirom, 2011), *The Kingmaker's Daughter* (2012; *Fiica eminenței cenușii*, Polirom, 2013), *Changeling* (2012; *Copilul zânelor*, Polirom, 2013).

Cărțile sale s-au bucurat de un succes răsunător în întreaga lume și au fost deja traduse în foarte multe limbi.

— // —

*Bătăliile din Războiul
celor Două Roze*

Inverness
Aberdeen

LANCASTER

YORK

EDWARD al III-lea
1312-1377

Edward,
Prințul Negru

Blanche de Lancaster

c. primul duce de Lancaster
1340-1399

Katherine Swynford

Edmund, c. Isabela de Castilia
duce de York
1341-1402

Henric al IV-lea
1367-1413

John Beaufort,
conte de Somerset
1373-1410

Richard,
conte de Cambridge
1373-1415

TUDOR

Henric
al V-lea
1386-1422

c. Caterina a Franței
1401-1437

Owen Tudor
aprox.
1385-

John Beaufort,
duce de Somerset
1404-1444

Richard, c. Cecily Neville
duce de York
1411-

Margareta de Anjou
1430-

c. Henric al VI-lea
1421-

Edmund Tudor
1430-

c. Margaret Beaufort
1443-

Edward
al IV-lea
1442-

George,
duce de Clarence
1449-

Richard,
duce de Gloucester
1452-

VERII ÎN RĂZBOI
Casele de York, Lancaster și Tudor
în primăvara anului 1453

În întunecimea pădurii, tânărul cavaler a auzit susurul fântânii arteziene cu mult înainte să zărească lucirea lunii reflectată pe suprafața netedă. Era gata să facă un pas înainte, tânjind să-și cufunde capul și să-i soarbă răcoarea, când a zărit ceva întunecat mișcându-se în adâncul apei și și-a ținut respirația. În havuzul fântânii se afla ceva verzui, ceva ca un pește foarte mare, ceva ca un trup înecat. Dar apoi, lucrul acela s-a mișcat și s-a ridicat drept, iar el a văzut-o, înfricoșător de despuiată: o femeie care se scâldea. Când s-a ridicat cu apa șiroindu-i pe trup, pielea ei era mai palidă chiar decât havuzul de marmură albă, iar părul ei ud era întunecat ca o umbră.

Era Melusina, zeița apei; ea sălășluiește în izvoarele și cascadele ascunse din orice pădure din creștinătate, chiar și în cele de foarte departe, ca de pildă din Grecia. Se scaldă și în fântânile arteziene maure. În țările nordice, unde lacurile sunt smălțuite cu gheață ce pâraie când ea se ridică, e cunoscută sub alt nume. Bărbatul muritor o poate iubi dacă-i păstrează taina și dacă o lasă singură atunci când vrea să se scalde, iar ea ar putea să-l iubească, la rândul ei, până când își încalcă făgăduința, așa cum fac mereu bărbații, iar atunci îl trage în adâncuri cu coada-i ca de pește și-i preschimbă sângele necredincios în apă.

Oricare ar fi limba ce o povestește, pe orice melodie ar fi cântată, tragedia Melusinei e aceasta: bărbatul îi va promite întotdeauna mai mult decât îi stă în putință unei femei pe care n-o poate înțelege.

Tatăl meu este sir Richard Woodville, baronul Rivers, nobil englez, moșier și susținător al adevăraților regi ai Angliei – spița Lancaster. Mama se trage din ducii de Burgundia și, prin urmare, poartă în vene sângele apos al zeiței Melusina, care a întemeiat dinastia regală a acestora împreună cu iubitul ei cuprins de vrajă, ducele, și care încă mai poate fi întâlnită în vremuri foarte zbuciumate, strigând un avertisment peste acoperișurile castelului atunci când fiul și moștenitorul trage să moară, iar familia lui e sortită pieirii. Cel puțin așa spun cei care cred în astfel de lucruri.

Data fiind această moștenire contradictorie primită de la părinți – pământ englezesc robust și zeiță franceză a apei –, lumea s-ar putea aștepta la orice din partea mea: să fiu o femeie de un farmec nespus sau o fată banală. Unii ar zice că sunt și una, și alta. Dar astăzi, în timp ce-mi pieptăn părul cu deosebită grijă și-l aranjez sub cea mai înaltă bonetă conică pe care o am, iar apoi îi iau de mână cei doi băieți ai mei fără tată și pornesc cu ei spre drumul ce duce la Northampton, aș da totul ca să fiu, doar de data asta, pur și simplu irezistibilă.

Trebuie să atrag atenția unui bărbat tânăr care pornește la o nouă bătălie, împotriva unui dușman ce nu poate fi înfrânt. S-ar putea să nici nu mă vadă. E puțin probabil să aibă chef de cerșetori sau de flirturi. Trebuie să-i trezesc compătimirea față de situația mea, să-i inspir înțelegere față de nevoile mele și să-i rămân în amintire suficient de mult timp ca să ia măsuri în privința amândurora. Acestui bărbat i se aruncă de gât femei frumoase în fiecare seară a săptămânii și i se pleacă sute de aspiranți la orice funcție pe care-i stă în putere s-o acorde.

E un uzurpator și un tiran, dușmanul meu și fiul dușmanului meu, însă am depășit demult loialitatea față de oricine altcineva în afară de fiii mei și de mine însămi. Tatăl meu a pornit la bătălia de la Towton împotriva acestui bărbat care-și spune regele Angliei, deși nu e decât un băiețandru lăudăros, și n-am văzut niciodată om mai distrus ca tata când s-a întors acasă după Towton, cu brațul ce ține sabia sângerând prin haină, alb la față, spunând că acest băiețandru e un comandant cum nu s-a mai pomenit, că acum cauza noastră e pierdută și că, atâta timp cât trăiește el, noi n-avem nici cea mai mică speranță. Douăzeci de mii de oameni au fost răpuși la Towton la porunca acestui băiețandru; nimeni n-a mai văzut în Anglia atâta moarte. Tata spunea că a fost o secerare a taberei Lancaster, nu o bătălie. Henric, regele

nostru de drept, și regina Margareta de Anjou, soția lui, au fugit în Scoția, copleșiți de atâta moarte.

Noi, cei rămași în Anglia, n-am capitulat prea ușor. Bătăliile au continuat una după alta, ca împotrivire față de acest rege fals, acest băiețandru de York. Propriul meu soț a fost răpus în fruntea cavaleriei noastre cu doar trei ani în urmă, la St. Albans. Am rămas văduvă, iar pământurile și averea pe care le credeam cândva ale mele au fost luate de soacra mea, cu încuviințarea învingătorului, stăpânul acestui băiețandru-rege, marele păpușar cunoscut drept „făcătorul de regi”: Richard Neville, conte de Warwick, care l-a făcut rege pe acest băiețandru încrezut de numai douăzeci și doi de ani și va face din Anglia un iad pentru noi, cei care continuăm să apărăm Casa de Lancaster.

Acum există sprijinitori ai neamului York în fiecare casă importantă din țară și toate afacerile, dregătoriile și birurile profitabile se află la discreția lor. Regele lor băiețandru se află pe tron, iar cei care-l susțin alcătuiesc noua curte. Noi, înfrânții, suntem săraci în propriile case și străini în propria țară, regele nostru e exilat, regina noastră e o străină răzbunătoare care uneltește împreună cu Franța, vechiul nostru dușman. Trebuie să cădem la învoială cu tiranul de York, rugându-ne totodată ca Dumnezeu să se întoarcă împotriva lui și ca adevăratul nostru rege să năvălească spre sud cu oștirea, pregătit pentru o nouă bătălie, după atâtea altele.

Între timp, la fel ca multe femei cu un soț mort și un tată înfrânt, trebuie să-mi refac viața bucată cu bucată, ca pe o cuvertură din petice. Trebuie să-mi recapăt cumva averea, deși se pare că nici bărbații din familie, nici prietenii nu reușesc să obțină nimic în numele meu. Suntem cunoscuți toți drept trădători. Suntem iertați, dar nu și îndrăgiți. Suntem neputincioși cu toții. Va trebui să-mi fiu propriul apărător și să pledez în fața unui băiețandru care respectă atât de puțin dreptatea încât îndrăznește să-și îndrepte armata împotriva propriului său văr: un rege uns. Ce-i poți spune unui sălbatic ca el astfel încât să înțeleagă?

Băieții mei, Thomas, de nouă ani, și Richard, de opt, sunt îmbrăcați cu cele mai bune haine, părul le-a fost udat și netezit, obrații le strălucesc datorită săpunului. Stau între ei și-i țin strâns de mână, căci sunt băieți adevărați și atrag murdăria spre ei ca prin farmec. Dacă le dau drumul o clipă, unul își va scâlcia pantofii, celălalt își va găuri pantalonii și amândoi vor reuși cumva să se aleagă cu frunze în păr și noroi pe față, iar Thomas va cădea cu siguranță în pârau. Așa însă, ținuiți de strânsoarea mea, țopăie de pe un picior pe celălalt, chinuiți teribil de plictiseală, și se îndreaptă numai când le spun:

— Liniște! Aud cai.

La început pare un ropot de ploaie, apoi, o clipă mai târziu, un

huruit ca de tunet. Zornăitul harnașamentelor și fâlfâitul stindardelor, clinchetul zalelor și sforăitul cailor, sunetul și mirosul și tumultul a o sută de cai mânați iute sunt copleșitoare și, cu toate că sunt hotărâtă să le ies în cale și să-i fac să se oprească, mă trag înapoi fără să mă pot abține. Cum o fi oare să te afli în bătălie în fața acestor bărbați care se apropie năvalnic, cu lăncile întinse înaintea, ca un zid de sulite în galop? Cum ar putea cineva să înfrunte una ca asta?

Thomas zărește în mijlocul nebulii și al zarvei capul bălai descoperit și strigă „Ura!”, ca un copil ce se află; văd capul bărbatului întorcându-se la auzul glasului său ascuțit, ne observă, pe mine și pe băieți, mâna lui smucește frâul și-l aud răcnind:

— Opriți!

Calul lui se ridică pe picioarele dinapoi, silit să-și înceteze goana atât de brusc, și întreaga cavalcadă trage de frâie și se oprește, înjurând din pricina popasului neașteptat; apoi se așterne dintr-odată o tăcere deplină și în jurul nostru plutesc nori de praf.

Calul lui, un animal mare, sforăie și scutură din cap, dar călărețul stă în spinarea sa neclintit ca o statuie. Se uită la mine, iar eu mă uit la el și liniștea e atât de adâncă încât aud un sturz care stă pe una din ramurile stejarului, chiar deasupra mea. Cum mai cântă! Dumnezeule, trilurile sale se aseamănă cu un cântec de glorie, cu bucuria pură preschimbată în sunet! N-am mai auzit niciodată o pasăre cântând așa, de parcă ar preaslăvi fericirea.

Fac câțiva pași în față, ținându-mi mai departe băieții de mână, și deschid gura ca să-mi pledez cazul, dar în clipa asta, clipa asta crucială, rămân fără cuvinte. Am exersat îndelung. Aveam pregătit un mic discurs, însă acum nu-mi mai vine în minte nimic. Și e aproape ca și cum n-aș avea deloc nevoie de vorbe. Îl privesc doar și mă aștept cumva ca el să înțeleagă totul – frica mea de viitor și nădejdlile pentru băieții mei, lipsa mea de bani și mila iritabilă a tatălui meu, care îmi face traiul sub acoperișul lui de-a dreptul insuportabil, răceala patului meu noaptea și dorința aprinsă de-a avea încă un copil, sentimentul că viața mi s-a sfârșit. Dumnezeule bun, am doar douăzeci și șapte de ani, cauza mea e înfrântă, soțul meu e mort! Mi-e dat oare să fiu una din multele văduve sărace care-și vor petrece tot restul zilelor lângă focul din căminul altcuiva, încercând să fie un oaspete plăcut? Nu voi mai fi sărutată niciodată? Nu voi mai simți niciodată bucuria? Chiar niciodată?

Și totuși pasărea continuă să cânte, vrând parcă să spună că, pentru cei care o doresc, desfătarea e ușor de obținut.

El face un gest cu mâna spre bărbatul mai vârstnic care-i stă alături, iar acesta dă o comandă răstită și soldații întorc caii și părăsesc drumul, intrând în umbra copacilor. Regele, în schimb, sare de pe calul cel voinic, lasă frâul și vine spre mine și spre băieții mei.

Sunt o femeie înaltă, însă el mă depășește cu un cap; trebuie să aibă mult peste un metru optzeci. Băieții mei întind gâturile ca să-l privească; pentru ei e un uriaș. Are părul bălai, ochii cenușii și o față arsă de soare, deschisă, zâmbitoare, plină de farmec, de o grație lipsită de efort. Acesta e un rege cum nu s-a mai pomenit în Anglia: acesta e un bărbat pe care oamenii îl vor iubi din prima clipă când îl vor vedea. Iar ochii lui sunt ațintiți asupra feței mele, ca și cum aș ști un secret pe care trebuie neapărat să-l afle, ca și cum ne-am cunoaște dintotdeauna, și simt că-mi iau foc obrazii, dar tot nu-mi pot lua privirea de la el.

În lumea aceasta, o femeie modestă se uită în jos, ținându-și ochii ațintiți asupra propriilor pantofi; una care imploră se înclină adânc și întinde o mână rugătoare. Eu însă rămân dreaptă, îngrozită de mine însămi fiindcă mă holbez ca o țarancă ignorantă, și descopăr că nu-mi pot desprinde ochii de ai lui, de gura lui zâmbitoare, de privirea lui care îmi arde fața.

— Cine sunteți? întreabă privindu-mă în continuare.

— Sire, aceasta este mama mea, lady Elizabeth Grey, răspunde politicos fiul meu Thomas, scoțându-și pălăria și lăsându-se într-un genunchi.

De cealaltă parte a mea, Richard îngenunchează la rândul lui și murmură, de parcă n-ar putea fi auzit:

— Acesta e regele? Chiar? E cel mai înalt om din câți am văzut în viața mea!

Mă plec într-o reverență, dar tot nu mă pot uita în altă parte, ci continui să-l privesc, așa cum o femeie îl privește ținută, cu ochi înflăcărați, pe bărbatul pe care-l adoră.

— Ridicați-vă, spune el cu un glas scăzut, menit doar urechilor mele. Ați venit să mă vedeți?

— Am nevoie de ajutorul Alteței Voastre, îngaim. (Abia pot rosti cuvintele. Mă simt ca și cum filtrul de dragoste cu care mama a îmbibat eșarfa ce-mi flutură în vârful bonetei conice m-ar ameți pe mine, nu pe el.) Nu-mi pot obține pământurile de zestre, partea de moștenire ce mi se cuvine, acum că sunt văduvă, mă bâlbâi în fața interesului zâmbitor zugrăvit pe chipul lui. Sunt văduvă. Nu am din ce trăi.

— Văduvă?

— Soțul meu a fost sir John Grey. A murit la St. Albans. (Asta înseamnă să mărturisesc trădarea lui și nenorocirea fiilor mei. Regele va recunoaște negreșit numele comandantului cavaleriei dușmanului său. Îmi mușc buza de jos.) Tatăl băieților și-a făcut datoria așa cum o înțelegea el, Alteță; i-a fost credincios celui pe care îl credea rege. Băieții mei nu sunt vinovați de nimic.

— Ți-a lăsat acești doi fii? întreabă el zâmbindu-le copiilor.

— Cea mai de preț parte a averii mele. El este Richard, iar el e Thomas Grey.

Regele înclină ușor din cap spre băieții mei, care îl privesc de jos în sus ca și cum ar fi un cal de rasă aleasă, prea mare ca să-l poată mângâia, dar totuși obiectul unei admirații uluite, apoi se uită din nou la mine și-mi spune:

— Sunt însetat. Casa voastră e în apropiere?

— Am fi onorați...

Arunc o privire către garda care îl însoțește: e alcătuită din peste o sută de oameni. Regele chicotește și hotărăște:

— Ei pot merge mai departe. Hastings!

Bărbatul mai vârstnic se întoarce spre el și așteaptă.

— Plecați mai departe spre Grafton. Vă ajung din urmă. Smollett poate să rămână cu mine, și Forbes. Sosesec cam într-un ceas.

Sir William Hastings mă măsoară din cap până-n picioare de parcă aş fi o panglică drăguță de vânzare. Îi răspund cu o privire dură și neclintită, iar el își scoate pălăria, se înclină în fața mea, îi aruncă regelui un salut și îi strigă gărzii să încalece.

— Unde mergeți? îl întreabă pe rege.

Băiețandrul-rege se uită la mine.

— Mergem acasă la tatăl meu, baronul Rivers, sir Richard Woodville, răspund cu mândrie, deși știu că regele va recunoaște numele omului care a ocupat o poziție înaltă în grațiile curții Lancaster, a luptat de partea ei și o dată i-a adresat chiar vorbe aspre, când Casa de York și Casa de Lancaster erau la cuțite. Ne cunoaștem foarte bine unii pe alții, dar ca gest de politețe general respectat, uităm că pe vremuri i-am fost cu toții credincioși lui Henric al VI-lea, până când cei din Casa de York l-au trădat.

Sir William ridică din sprâncene auzind ce loc de popas și-a ales regele.

— Atunci mă îndoiesc că veți vrea să rămâneți prea mult, replică el nepoliticos și pleacă.

Pământul se cutremură când soldații trec pe lângă noi, lăsându-ne înconjuțați de o liniște caldă în timp ce praful se așterne în urma lor.

— Tatăl meu a fost iertat și i s-a redat titlul, spun în apărarea sa. Chiar Alteța Voastră l-a iertat după Towton.

— Îmi aduc aminte de mama voastră și de tatăl vostru, răspunde calm regele. Îi cunosc de când eram copil, în vremuri bune și în vremuri grele. Sunt surprins doar că nu ne-au făcut niciodată cunoștință.

Sunt nevoită să-mi înăbuș chicotitul. Acest rege e un seducător notoriu. Niciun om cu un dram de minte nu și-ar lăsa fiica să-l întâlnească.

— Pofțiți pe drumul acesta, dacă binevoiți, îi spun. E puțin de mers

până la casa tatălui meu.

— Vreți să urcați pe cal, băieți? întreabă el.

Copiii mei dau din cap de parcă ar fi doi boboci de rață rugători.

— Puteți urca amândoi, spune ridicându-l întâi pe Richard în șa, apoi pe Thomas. Acum țineți-vă bine! Tu, de fratele tău, iar tu – Thomas, da? ține-te de oblânc.

Își înfășoară frâul pe un braț, apoi mi-l oferă pe celălalt și mergem așa până acasă, prin pădure, la umbra copacilor. Îi simt căldura brațului prin țesătura despicată a mânecii. Trebuie să-mi impun să nu mă înclin spre el. Privesc înainte, spre casă și spre fereastra mamei, și-mi dau seama, după ușoara mișcare din spatele geamurilor împărțite în ochiuri lunguiețe, că a stat de veghe, dorindu-și să se întâlnească tocmai ce se întâlnește.

Când ne apropiem de casă, mama stă în dreptul ușii de la intrare, cu valetul alături. Face o reverență adâncă și rostește politicos, de parcă regele ar veni în vizită zilnic:

— Alteță, sunteți cât se poate de bine-venit la Grafton Manor!

Un rânzăș vine în fugă și ia frâul calului, ducându-l în curtea grajdurilor. Băieții mei rămân cocoțați în șa pentru ultimii câțiva metri, în timp ce mama se dă la o parte și, cu o reverență, îl poartă pe rege în sala cea mare.

— Doriți să serviți un pahar cu bere slabă? întreabă ea. Sau, dacă nu, avem un vin foarte bun, de la verii mei din Burgundia.

— Bere slabă, vă rog, răspunde el pe un ton plăcut. Călăritul îți face sete. E cald pentru o zi de primăvară. Ziua bună, lady Rivers!

Pe masa înaltă din sala cea mare sunt așezate cele mai bune pahare, un urciore cu bere și vinul.

— Așteptați oaspeți? întreabă el.

Mama îi zâmbește.

— Nu există în lume bărbat care să poată trece pe lângă fiica mea. Când mi-a spus că vrea să vă înfățișeze personal situația ei, am pus servitorii să tragă din butoi cea mai bună bere pe care-o avem. M-am gândit că vă veți opri.

El râde de mândria ei și se întoarce ca să-mi zâmbească, remarcând:

— Într-adevăr, numai un orb ar putea trece pe lângă voi.

Sunt gata să fac un mic comentariu, dar se întâlnește din nou: ochii ni se întâlnesc și nu-mi trece prin minte nimic de zis. Stăm doar și ne privim îndelung, până când mama îi întinde un pahar și rostește încet:

— Sănătate, Alteță.

El scutură din cap, ca și cum s-ar fi trezit.

— Tatăl vostru este aici? mă întreabă.

— Sir Richard a plecat să le facă o vizită vecinilor. Îl așteptăm să se întoarcă la cină.

Mama ia un pahar curat, îl ridică în lumină și-l răsuțește cu aerul că ar avea un defect.

— Mă scuzați, spune ea și pleacă.

Regele și cu mine rămânem singuri în sala cea mare, cu soarele revărsându-se prin fereastra largă din spatele mesei lungi; casa e cufundată în tăcere, de parcă toți și-ar ține respirația și ar asculta. El se apropie de masă și se așază pe jilțul stăpânului casei.

— Vă rog, luați loc, mă invită făcând semn spre jilțul de lângă el.

Mă așez la dreapta lui, ca și cum i-aș fi regină, și-l las să-mi toarne bere slabă în pahar.

— Voi cerceta chestiunea pământurilor voastre, îmi spune. Vă doriți propria casă? Nu sunteți fericiți aici, împreună cu mama și tatăl vostru?

— Sunt buni cu mine, dar m-am învățat să am propria gospodărie, m-am obișnuit să văd de propriile-mi pământuri. Iar fiii mei nu vor avea nimic dacă nu voi putea revendica pământurile tatălui lor. E vorba de moștenirea lor. Trebuie să-mi apăr fiii.

— Trăim vremuri grele, spune el. Dar dacă-mi voi putea păstra tronul, voi avea grijă ca legea pământului să domnească din nou de pe o coastă a Angliei până pe cealaltă, iar băieții voștri vor crește fără frica războiului.

Încuviințez din cap.

— Îi sunteți loială regelui Henric? mă întreabă el. Vă urmați familia în loialitatea față de Casa de Lancaster?

Istoria noastră nu poate fi negată. Știu că a existat o ceartă aprigă la Calais între acest rege, pe atunci un simplu fiu tânăr al Casei de York, și tatăl meu, pe atunci unul din marii lorzi de Lancaster. Mama a fost prima doamnă la curtea Margaretei de Anjou; fără îndoială că l-a întâlnit de cel puțin zece ori pe tânărul și chipeșul moștenitor de York și l-a tratat de sus. Dar cine putea ști atunci că lumea se va întoarce cu susul în jos și că fiica baronului Rivers va trebui să-l implore tocmai pe acei băiețandru să-i fie redade pământurile care îi aparțin de drept? Spun repede:

— Mama și tatăl meu au ocupat poziții foarte importante la curtea regelui Henric, dar familia mea și cu mine vă acceptăm acum ca domnitor.

— Un lucru cuminte din partea voastră, a tuturor, din moment ce am învins! replică el zâmbind. Vă accept omagiul.

Îmi scapă un mic chicotit și chipul lui se încălzește pe dată.

— Mă rog la Dumnezeu să se termine curând! spune el. Henric nu are decât o mână de castele în nelegiuitele ținuturi nordice. Poate să adune briganzi, ca oricare alt proscris, dar nu poate strânge o armată în toată regula. Iar regina lui nu poate să aducă întruna dușmanii țării ca să lupte cu propriul ei popor. Cei care luptă de partea mea vor fi

răsplătiți, însă chiar și cei care au luptat împotriva mea vor vedea că voi fi un învingător drept. Și voi avea grijă ca domnia mea să se facă simțită chiar și în nordul Angliei, chiar și dincolo de fortărețele lor, până la hotarul cu Scoția.

— Acum plecați în nord? îl întreb.

Iau o înghițitură de bere slabă. E cea mai bună din câte are mama, dar gustul îi e puțin înțepător; pesemne că i-a adăugat câteva picături dintr-o tinctură, dintr-o poțiune de dragoste, ceva care să intensifice dorința. Eu, una, n-am nevoie de nimic; îmi simt deja respirația întretăiată.

— Avem nevoie de pace, spune el. Pace cu Franța, pace cu scoțienii și pace între frați, între veri. Henric trebuie să capituleze; soția lui trebuie să înceteze să mai aducă trupe franceze ca să lupte cu englezii. N-ar trebui să mai fim dezbinați, tabăra York împotriva taberei Lancaster: ar trebui să fim toți englezi. Nimic nu îmbolnăvește mai mult o țară ca lupta în sânul poporului ei. Asta distruge familii; ne omoară zilnic. Trebuie să se termine și eu îi voi pune capăt. Îi voi pune capăt anul acesta.

Simt frica bolnăvicioasă pe care o încearcă poporul acestei țări de aproape un deceniu.

— Trebuie să mai aibă loc o bătălie?

El zâmbește.

— Milady, voi încerca s-o țin departe de pragul casei voastre. Însă trebuie dată, iar asta cât de curând! L-am iertat pe ducele de Somerset și i-am acordat prietenia mea, dar acum a fugit din nou la Henric, un Lancaster renegat, necredincios ca toți cei din neamul Beaufort. Neamul Percy ridică nordul împotriva mea, fiindcă urăște neamul Neville, iar familia Neville e cel mai important aliat al meu. Acum totul e ca un dans: dansatorii și-au ocupat locurile și trebuie să-și execute pașii. Se va da o bătălie; nu poate fi ocolită.

— Armata reginei va trece pe-aici? îl întreb.

Deși mama a iubit-o pe regină și a fost prima dintre doamnele ei de companie, trebuie să spun că armata acesteia e o forță ce inspiră teroare absolută. Mercenari cărora nu le pasă câtuși de puțin de țară, francezi care ne urăsc și sălbatici din nordul Angliei, care văd câmpurile noastre rodnice și orașele noastre prospere ca fiind bune doar de prădat. Data trecută regina a adus scoțieni, cu înțelegerea că pot să păstreze ca soldă tot ce fură. Ar fi putut la fel de bine să angajeze lupi.

— O voi opri, răspunde el simplu. O voi înfrunta în nordul Angliei și o voi înfrânge.

— Cum puteți fi atât de sigur? exclam.

Îmi aruncă un zâmbet luminos și mi se taie respirația.

— Pentru că n-am pierdut nicio bătălie, spune el simplu. Nu voi

pierde niciodată. Sunt iute pe câmpul de luptă și priceput; sunt curajos și norocos. Oștirea mea se mișcă mai repede ca oricare alta; îmi pun soldații să mășăluiască cu iuțea și-i deplasez complet înarmați. Ghicesc intenția dușmanului și i-o iau înainte. Eu nu pierd bătălii. Sunt norocos în război, așa cum sunt norocos în dragoste. N-am pierdut niciodată, nici într-un joc, nici în celălalt. Nu voi pierde în fața Margaretei de Anjou. Voi învinge!

Râd de încrederea în sine pe care o arată, de parcă nu m-ar impresiona; la drept vorbind însă, mă simt năucită de el. Își termină berea și se ridică în picioare, spunând:

— Vă mulțumesc pentru bunătate.

— Plecați? Plecați acum? mă bâlbâi.

— Veți pune pe hârtie detaliile plângerii voastre, ca să le am?

— Da. Dar...

— Nume și date și așa mai departe? Pământul care spuneți că vă aparține și amănuntele statutului vostru de proprietară?

Sunt cât pe ce să mă agăț de mâneca lui, ca o cerșetoare, ca să-l țin lângă mine.

— Da, așa voi face, dar...

— Atunci vă spun rămas-bun.

Nu pot face nimic ca să-l opresc – decât dacă nu cumva i-a trecut mamei prin cap să-i betegească în vreun fel calul.

— Da, Alteță, și vă mulțumesc! Dar sunteți cât se poate de bine-venit să rămâneți. În curând vom lua cina... sau...

— Nu, trebuie să plec. Mă așteaptă prietenul meu, William Hastings.

— Firește, firește! Nu doresc să vă întârzii...

Îl conduc la ușă. Mă îndurerează plecarea lui atât de bruscă și totuși nu-mi vine în minte nicio cale de a-l face să mai rămână. În prag se răsucesce spre mine, îmi ia mâna, își pleacă mult capul bălai și, cu un gest delicios, mi-o întoarce, îmi depune un sărut apăsător în palmă și-l acoperă cu degetele mele, ca pentru a-l păstra în siguranță. Când se ridică surâzător, îmi dau seama că știe cât se poate de bine că m-a făcut să mă topesc și că voi sta cu pumnul strâns până la ora de culcare, când voi putea duce palma la buze.

Îmi privește chipul vrăjit de el, mâna care se întinde, împotriva voinței mele, să-i atingă mâneca și se înmoaie.

— Voi lua eu însumi mâine hârtia pe care o veți pregăti, îmi spune. Cu siguranță! Ați crezut altceva? Cum ați putut? Ați crezut că sunt în stare să vă întorc spatele și să plec fără să mă mai întorc? Sigur că mă voi întoarce! Mâine la amiază. Vă voi vedea atunci?

Nu se poate să nu mă audă icnind! Culoarea îmi revine năvalnic în obraji, astfel că toată fața îmi arde.

— Da, bângui. M-mâine.

— La amiază. Și voi rămâne la cină, dacă se poate.

— Vom fi onorați!

Se înclină în fața mea, se răsuțește pe călcâie, străbate holul și iese pe ușa dublă deschisă larg, în lumina puternică a soarelui. Duc mâinile la spate și mă prind de ușa masivă de lemn, căutând un sprijin. Într-adevăr, genunchii îmi sunt prea moi ca să mă susțină.

— A plecat? întreabă mama ieșind fără zgomot pe mica ușă laterală.

— Se întoarce mâine, spun. Se întoarce mâine! Se întoarce să mă vadă mâine!

*

După ce soarele apune, iar băieții mei își rostesc rugăciunile de seară cu căpșoarele bălaie plecate asupra mâinilor împreunate, fiecare la picioarele patului său, mama mă conduce pe ușa din față a casei, iar de acolo, mergând înaintea mea, pe poteca șerpuită ce duce la locul unde podețul alcătuit din câteva scânduri unește cele două maluri ale râului Tove. Îl traversează, atingând cu boneta conică înaltă ramurile copacilor de deasupra noastră, și-mi face semn s-o urmez. Pe malul celălalt, pune mâna pe un frasin falnic și văd că în jurul scoarței aspre a trunchiului gros e înfășurat un fir de mătase de culoare închisă.

— Ce e asta? o întreb.

Ea spune doar:

— Trage firul spre tine. Trage-l spre tine, cam vreo treizeci de centimetri în fiecare zi.

Pun mâna pe fir și-l trag încet. Se desfășoară cu ușurință – are legat la celălalt capăt un obiect mic și ușor. Nu reușesc să văd ce ar putea fi, căci firul se întinde peste râu, printre trestii, în apa adâncă de la malul celălalt.

— Magie, remarc sec.

Tata a interzis aceste practici în casa lui: încalcă legea pământului. Dacă se dovedește că ești vrăjitoare, asta înseamnă moartea – moartea prin înecare pe scăunelul vrăjitoarei sau sugrumată de mâinile fierarului, la răscrucea satului. Femeilor ca mama nu le e îngăduit să-și folosească darul în Anglia de azi; suntem sub interdicție.

— Magie, încuviințează mama senină. O vrajă puternică pentru o cauză nobilă. Merită cu prisosință riscul. Vino în fiecare zi și trage firul spre tine, câte treizeci de centimetri odată.

— Ce voi găsi la capătul firului tău de pescuit? Ce pește mare voi prinde?

Ea zâmbește și-mi atinge obrazul cu mâna, spunând cu blândețe:

— Ce-ți dorește inima. Nu te-am crescut ca să fii o văduvă săracă.

Se întoarce și traversează puntea înapoi, iar eu trag firul spre mine așa cum mi-a spus, înfășor treizeci de centimetri, îl leg bine la loc și o

urmez pe mama.

— Atunci pentru ce m-ai crescut? o întreb în timp ce mergem una lângă alta spre casă. Ce mi-e sortit să fiu? În planul general al lucrurilor din mintea ta? Într-o lume aflată în război, în care se pare că, în ciuda clarviziunii și a magiei tale, suntem blocați de partea învinșilor?

Pe cer se înalță luna – doar cât o seceră mică. Fără să rostim o vorbă, ne punem amândouă câte o dorință; facem o reverență și aud clinchetul monedelor mici pe care le învârtim în buzunare.

— Te-am crescut ca să fii tot ce poți fi, răspunde ea simplu. Însă nu te-am crescut ca să fii o femeie singură, care duce dorul soțului ei și se zbate să-și protejeze copiii, o femeie singură într-un pat rece, a cărei frumusețe se irosește pe pământuri pustii.

— Amin, spun simplu la rândul meu, cu ochii la secera subțire a lunii. Amin. Și craiul-nou să-mi aducă ceva mai bun.

*

A doua zi la amiază stau în odaia mea personală, îmbrăcată cu o rochie obișnuită, când slujnica vine într-un suflet să-mi spună că regele se apropie călare de conac. Nu-mi îngădui să alerg la fereastră ca să-l privesc, nu-mi îngădui să dau fuga iute la oglinda din argint bătut din odaia mamei. Las cusutul deoparte și pornesc pe scara cea mare din lemn, așa încât atunci când ușa se deschide și el intră în sală, eu cobor senină, cu aerul că am fost chemată de la îndeletnicirile gospodărești ca să primesc un oaspete-surpriză.

Pășesc spre el zâmbind, iar el mă întâmpină cu un sărut curtenitor pe obraz și-i simt căldura pielii și văd, printre pleoapele întredeschise, moliciunea părului care i se cârlionțează la ceafă. Părul lui are un parfum vag de mirodenii, iar pielea gâtului miroase a curat. Când mă privește, îi citesc pe chip dorința. Îmi lasă încet mâna, iar eu mă îndepărtez puțin, fără tragere de inimă. Mă întorc și fac o reverență: tata și cei doi frați ai mei mai mari, Anthony și John, înaintează ca să se plece în fața regelui.

Conversația de la cină e rigidă – nici nu s-ar putea altfel. Familia mea se poartă respectuos cu acest nou rege al Angliei, însă nu se poate nega că ne-am aruncat în luptă viețile și averile de partea adversarului său, iar soțul meu n-a fost singurul din căminul nostru și din rândul rudelor noastre prin alianță care nu s-a întors acasă. Dar așa trebuie să fie într-un război care a fost numit „Războiul între veri”, din moment ce frații se luptă între ei, iar fiii lor le calcă pe urme până-n mormânt. Tatăl meu a fost iertat, la fel și frații mei, iar acum învingătorul frânge pâinea împreună cu ei ca pentru a uita că a jubilat în fața lor la Calais, ca pentru a uita că tata a făcut stânga-mprejur și a fugit din armată, în zăpada însângerată de la Towton.

Regele Edward e prietenos. Se poartă fermecător cu mama și-i amuză pe frații mei, Anthony și John, iar apoi pe Richard, Edward și Lionel, care ni se alătură mai târziu. Trei dintre surorile mele mai mici sunt acasă și mănâncă alături de noi în liniște, cu ochii măriți de admirație, însă prea speriate ca să scoată o vorbă. Elizabeth, soția lui Anthony, stă tăcută și elegantă alături de mama. Regele e atent cu tata, îi pune întrebări despre vânat și pământ, despre prețul grâului și statornicia lucrătorilor agricoli. Până când se servesc fructele conservate și dulciurile, sporovăiește deja ca un prieten de familie, iar eu pot să mă sprijin de speteaza jilțului și să-l privesc.

— Și acum să trecem la afaceri, îi spune el tatei. Lady Elizabeth mi-a adus la cunoștință că și-a pierdut pământurile ce i se cuvin ca văduvă.

Tata încuviințează din cap.

— Regret că vă deranjăm cu acest lucru, însă am încercat să ne înțelegem cu lady Ferrers și cu lordul Warwick, dar fără niciun rezultat. Pământurile au fost confiscate după... tata își drege glasul, ... după St. Albans, înțelegeți. Soțul ei a fost ucis acolo. Chiar dacă l-ați considera pe soțul ei trădător, ea e nevinovată și ar trebui să aibă cel puțin moștenirea ce i se cuvine ca văduvă.

Regele se întoarce spre mine.

— Ați pus pe hârtie titlul vostru și dreptul asupra pământului?

— Da.

Îi întind foaia de hârtie, iar el îi aruncă o privire, după care spune simplu:

— Voi vorbi cu sir William Hastings și-l voi ruga să se îngrijească de înfăptuirea acestui lucru. Va fi apărătorul vostru.

Se pare că a fost chiar așa de simplu. Dintr-o singură mișcare, voi fi eliberată de sărăcie și voi avea din nou o proprietate a mea; fiii mei vor avea o moștenire, iar eu nu voi mai fi o povară pe capul familiei mele. Dacă mă va cere cineva de soție, voi avea averea mea. Nu mai sunt un caz caritabil. Nu va trebui să fiu recunoscătoare pentru o cerere în căsătorie. Nu va trebui să-i mulțumesc unui bărbat pentru că m-a luat de nevastă.

— Sunteți foarte bun, Sire, spune tata degajat și-mi face un semn cu capul.

Supusă, mă ridic de pe jilț și mă plec într-o reverență adâncă.

— Vă mulțumesc! Asta înseamnă totul pentru mine.

— Voi fi un rege drept, spune el privindu-l pe tata. Nu vreau ca vreun englez să aibă de suferit din cauza urcării mele pe tron.

Tata face un efort vizibil ca să-și înăbușe replica, și anume, că unii dintre noi am avut deja de suferit.

— Mai doriți vin? îl întrerupe mama cu iuțeală. Alteța Voastră? Soțul meu?

— Nu, trebuie să plec, răspunde regele. Adunăm soldați pretutindeni în Northamptonshire și-i echipăm.

Împinge jilțul în spate, iar noi toți – tata și frații mei, mama, surorile mele și cu mine – ne ridicăm ca să fim în picioare odată cu el.

— Lady Elizabeth, ați vrea să-mi arătați grădina înainte de a pleca?

— Aș fi onorată!

Tata deschide gura ca să-și ofere tovarășia, însă mama spune repede:

— Da, Elizabeth, du-te!

Și așa plecăm din odaie fără însoțitor.

Când ieșim din întunecimea holului, afară e cald ca vara; îmi oferă brațul și coborâm treptele spre grădină, braț la braț, în tăcere. Aleg cărarea ce înconjoară mica grădină cu plante aromate dispuse într-un aranjament complicat și pășim de-a lungul ei, privind gardurile vii bine tunse și pietrele albe îngrijite; dar nu văd nimic. Îmi strânge mâna puțin mai tare sub brațul lui și-i simt căldura corpului. Levănțica începe să înflorească și nările mele îi prind mireasma, dulce precum cea a florilor de portocal, pătrunzătoare ca a lămâii.

— Am doar puțin timp la dispoziție, spune el. Somerset și Percy strâng oști împotriva mea. Henric însuși va ieși din castelul lui și va conduce armata, dacă e cu mințile întregi și în stare să comande. Sărman suflet, am auzit că acum are mintea limpede, însă ar putea să i se tulbure iarăși în orice clipă. Regina plănuiește cu siguranță să debarce cu o armată de francezi în sprijinul lor și va trebui să ne confruntăm cu puterea Franței pe pământ englezesc.

— Mă voi ruga pentru voi.

— Moartea e aproape de noi toți, spune el cu seriozitate, însă pentru un rege care și-a dobândit coroana pe câmpul de luptă, iar acum pornește din nou la război, e un tovarăș nelipsit.

Se oprește, așa că mă opresc și eu. În afară de cântecul unei singure păsări, e foarte liniște. Chipul lui are un aer grav.

— Pot să trimit un paj să vă aducă la mine diseară? mă întreabă încet. Tânjesc după voi, lady Elizabeth Grey, cum n-am tânjit după nicio femeie. Veți veni la mine? V-o cer nu ca un rege, nici măcar ca un soldat care ar putea să piară în luptă, ci ca un bărbat obișnuit, în fața celei mai frumoase femei pe care a văzut-o vreodată. Veniți la mine, vă implor, veniți! Ar putea fi ultima mea dorință. Veți veni la mine diseară?

Clatin din cap.

— Iertare, Alteță, dar sunt o femeie onorabilă.

— Se poate să nu v-o mai cer niciodată. Dumnezeu știe că se poate să nu mai cer niciodată unei femei acest lucru. Nu poate exista dezonoare în asta! Aș putea să mor săptămâna viitoare.

— Chiar și așa.

— Nu vă simțiți singură? mă întreabă.

Buzele lui aproape că-mi ating fruntea, atât e de aproape de mine, îi simt căldura răsuflării pe obraz.

— Și nu simțiți nimic pentru mine? Puteți spune că nu mă doriți? Doar o dată? Nu mă doriți acum?

Îmi las ochii să se ridice spre fața lui cât de încet sunt în stare. Privirea mea stăruie asupra buzelor sale, apoi mă uit în sus.

— Dumnezeuule bun! Trebuie să te am! rostește abia auzit.

— Nu vă pot fi amantă, răspund simplu. Mai degrabă mor decât să-mi necinstesc numele. Nu pot să abat o astfel de rușine asupra familiei mele! Mă opresc, însă nu vreau să-l descurajez prea tare, așa că adaug foarte încet: Indiferent ce mi-aș dori în adâncul inimii..

— Dar mă dorești? întreabă el copilăros.

Îl las să vadă căldura de pe chipul meu.

— Ah, n-ar trebui să vă spun...

El așteaptă.

— N-ar trebui să vă spun cât de mult.

Zăresc lucirea de triumf, ascunsă cu iuțeală, din ochii lui. Crede că mă va avea.

— Așadar, vei veni?

— Nu.

— Atunci trebuie să plec? Trebuie să te las? Nu pot să...

Își apleacă fața spre mine, iar eu mi-o ridic spre el. Sărutul lui e blând ca atingerea unei pene pe gura mea moale. Buzele mi se depărtează ușor și-l simt cum tremură ca un cal ținut strâns în frâu.

— Lady Elizabeth... jur... trebuie să...

Fac un pas înapoi în acest dans desfătător și șoptesc:

— Dacă...

— Voi veni mâine! spune el brusc. Seara. La apusul soarelui. Vrei să ne întâlnim acolo unde te-am văzut prima oară? Sub stejar? Vrei să te întâlnești cu mine acolo? Îmi voi lua rămas-bun înainte să plec în nord. Trebuie să te revăd, Elizabeth! Măcar atât. Trebuie!

Încuviințez în tăcere și-l privesc cum se răsuțește pe călcâie și se întoarce către casă cu pași mari. Îl văd cum cotește spre curtea grajdurilor, iar câteva clipe mai târziu calul lui trece pe alee în ropot de copite și cei doi paji dau piteni cailor ca să țină pasul cu el. Privesc în urma lui până nu-l mai văd, apoi traversez mica punte peste râu și găsesc firul răsucit în jurul frasinului. Gânditoare, depăn încă o lungime de fir și îl leg. Pe urmă plec spre casă.

*

A doua zi, la cină, are loc un fel de consfătuire de familie. Regele a trimis o scrisoare în care spune că prietenul lui, sir William Hastings, îmi va sprijini dreptul asupra casei și a pământului din Bradgate și că

pot fi sigură că-mi va fi redată averea. Tata e mulțumit, însă toți frații mei – Anthony, John, Richard, Edward și Lionel – fac front comun în atitudinea lor bănuitoare față de rege, cu mândria vigilentă a băieților.

— E un afemeiat notoriu! Negreșit îi va cere o întâlnire, negreșit o va chema la curte, spune John.

— Nu i-a înapoiat pământurile din bunătațe. Va vrea o plată, încuviințează Richard. Nu există femeie la curte cu care să nu se fi culcat. De ce să nu încerce și cu Elizabeth?

— O femeie din tabăra Lancaster, adaugă Edward, de parcă atâtea ar ajunge pentru a ne asigura dușmănia.

Lionel încuviințează pe tăcute, cu un aer înțelept.

— E un om greu de refuzat, spune Anthony meditativ.

Anthony e mult mai umblat decât John; a călătorit prin toată creștinătatea și a studiat cu mari gânditori, iar părinții mei îl ascultă întotdeauna.

— Cred, Elizabeth, că te-ai putea simți compromisă. Mă tem că te-ai simți obligată față de el.

Ridic din umeri.

— Cătuși de puțin. Am primit doar înapoi ceea ce mi-a aparținut. I-am cerut regelui dreptate și mi s-a făcut dreptate, așa cum trebuia, așa cum ar trebui să i se facă oricărui solicitant care are dreptatea de partea sa.

— Chiar și așa, dacă te cheamă, nu vei merge la curte! hotărăște tata. Omul ăsta și-a făcut de cap cu jumătate din nevestele din Londra, iar acum vrea să-și facă de cap și cu doamnele din neamul Lancaster. Nu e un sfânt, ca binecuvântatul rege Henric.

„Nici slab la minte, ca binecuvântatul rege Henric”, îmi spun în sinea mea, dar cu glas tare răspund:

— Sigur, tată, cum ți-e voia.

Mă privește atent, bănuitor din cauză că m-am supus atât de ușor.

— Nu crezi că-i datorezi favorurile tale? Zâmbetul tău? Mai rău decât?

Ridic din umeri.

— I-am cerut dreptate de rege, nu o favoare. Nu sunt un slujitor ale cărui servicii pot fi cumpărate sau un țăran care poate fi făcut să depună jurământul de vasal. Sunt o doamnă de familie bună. Am propriile loialități și obligații pe care le iau în considerare și le onorez. Acestea nu-i aparțin. Nu sunt supuse capriciului niciunui bărbat.

Mama lasă capul în jos ca să-și ascundă zâmbetul. E fiica Burgundiei, urmașa Melusinei, zeita apei. În toată viața ei nu s-a considerat niciodată obligată să facă un lucru sau altul; n-ar concepe că fiica ei ar fi obligată să facă ceva.

Tata se uită de la ea la mine și ridică din umeri ca pentru a recunoaște, fără voia lui, independența învederată a femeilor cu

voință. Îi face semn din cap fratelui meu John:

— Mă duc în satul Old Stratford. Vii cu mine?

Pleacă amândoi.

— Vrei să mergi la curte? Îl admiri? În ciuda tuturor? mă întreabă încet Anthony pe când ceilalți frați ai noștri ies care încotro din încăpere.

— E regele Angliei, răspund. Firește că merg, dacă mă invită. De ce nu?

— Poate pentru că tata tocmai ți-a spus că nu ai voie să mergi, iar eu te sfătuiesc să n-o faci.

— Am auzit, replic ridicând din umeri.

— Cum altfel își poate croi drum o biată văduvă într-o lume crudă? mă tachinează el.

— Într-adevăr.

— Ai fi o neghioabă dacă te-ai vinde ieftin, mă previne.

Îl privesc pe sub gene și spun:

— Nu-mi propun să mă vând absolut deloc. Nu sunt un metru de panglică. Nu sunt o halcă de șuncă. Nu sunt de vânzare pentru nimeni.

La apusul soarelui îl aștept sub stejar, ascunsă în umbrele verzi. Mă simt ușurată când aud tropotul copitelor unui singur cal pe drum. Dacă ar fi venit cu o gardă, m-aș fi strecurat înapoi pe cărarea spre casă, temându-mă de primejdie. Oricât de tandru ar fi între granițele grădinii tatălui meu, nu uit că el e așa-numitul rege al armatei de York și că oștenii acesteia siluiesc femei și le omoară soții ca și cum ar fi un lucru firesc. Negreșit s-a oțelit să privească lucruri la care nimeni n-ar trebui să fie martor; negreșit a făptuit el însuși lucruri care sunt cele mai întunecate păcate. Nu mă pot încrede în el. Oricât de amețitor i-ar fi zâmbetul și oricât de sinceri i-ar fi ochii, oricât de mult l-aș privi ca pe un băiețandru pe care ambiția l-a ridicat la măreție, nu mă pot încrede în el. Vremurile în care trăim nu sunt vremuri cavalierești; nu sunt vremurile cavalerilor din pădurea întunecoasă, ale doamnelor frumoase din fântâni luminate de lună și ale promisiunilor de iubire ce vor deveni balade cântate de-a pururi.

Însă el chiar arată ca un cavaler din pădurea întunecoasă când își oprește calul și sare din șa cu o singură mișcare grațioasă.

— Ai venit! spune.

— Nu pot sta mult.

— Sunt atât de bucuros că ai venit oricum!

Râde de sine, aproape uluit.

— Azi am fost ca un băiețandru – astă-noapte n-am putut dormi pentru că m-am gândit la tine, apoi toată ziua m-am întrebat dacă vei veni și uite că ai venit!

Înfășoară frâul calului pe după o ramură a copacului, îmi cuprinde mijlocul cu mâinile și-mi șoptește la ureche:

— Dulce domniță, fii bună cu mine! Ai vrea să-ți scoți boneta și să-ți lași părul pe umeri?

E ultimul lucru pe care m-aș fi așteptat să mi-l ceară și surprinderea mă face să consimt imediat. Mâna mea se ridică fără zăbavă spre panglicile bonetei.

— Știu, știu, spune el. Cred că mă înnebunești! Toată ziua nu m-am putut gândi decât la un singur lucru: dacă mă vei lăsa să-ți răsfir părul pe umeri.

Drept răspuns, desfac legăturile strânse ale bonetei conice înalte și mi-o scot de pe cap. O așez cu grijă pe jos, apoi mă întorc spre el. La fel de blând ca orice domnișoară de companie, ridică mâinile spre capul meu și-mi scoate acele de fildeș, strecurându-le pe rând în buzunarul pieptarului său. Simt sărutarea mătăsoasă a părului bogat care mi se revarsă, ca o cascadă blondă, în jurul feței. Scutur capul, dându-mi pletele pe spate ca pe o coamă deasă și aurie, iar atunci aud geamătul lui de dorință. Își dezleagă mantia și o așterne pe jos, la picioarele mele, poruncindu-mi:

— Șezi lângă mine!

Însă vrea să spună „Culcă-te lângă mine” și amândoi știm asta.

Mă așez cu prudență pe marginea pelerinei, cu genunchii ridicați, cu brațele strânse în jurul lor, cu rochia de mătase fină răsfirată cuviincios. Îmi mângâie părul despletit și degetele lui pătrund tot mai departe, până când ajunge să-mi dezmierde gâtul, apoi îmi întoarce fața spre a lui ca să mă sărute.

Mă lungește pe spate cu blândețe, așa încât ajung sub el. Îi simt mâinile trăgând de rochia mea, ridicându-i poalele, iar atunci îmi lipesc ambele mâini de pieptul lui și-l împing blând.

— Elizabeth! șoptește el.

— Am spus nu, rostesc cu hotărâre. Am vorbit serios.

— Ai venit să te întâlnești cu mine!

— Mi-ați cerut-o. Să plec?

— Nu! Rămâi! Rămâi! Nu fugi, jur că nu voi... Lasă-mă doar să te mai sărut o dată.

Inima îmi bubuie cu atâta putere și sunt atât de pregătită să-i primesc atingerea, încât încep să-mi spun că aș putea să mă culc cu el, doar o dată, aș putea să-mi îngădui această plăcere doar o dată... dar apoi mă îndepărtez:

— Nu, nu, nu.

— Ba da! replică el cu mai multă tărie. Nu ți se va întâmpla niciun rău, îți jur! Vei veni la curte. Orice-mi ceri! Dumnezeu mare, Elizabeth, lasă-mă să te am, ard de dorință pentru tine! Din clipa când te-am văzut aici...

Greutatea lui mă apasă; mă împinge la pământ. Îmi feresc capul, dar buzele lui îmi găsesc gâtul, pieptul; gâfâi de dorință, însă pe

neașteptate simt un val brusc de mânie când îmi dau seama că nu mă mai îmbrățișează, ci mă forțează, mă ținutuește la pământ de parcă aș fi o stricată în spatele unei căpițe de fân. Îmi ridică rochia de parcă aș fi o târfă; își împinge genunchiul între coapsele mele ca și cum aș fi consimțit, iar furia îmi dă o putere atât de mare încât îl îmbrâncesc din nou și atunci simt, în dreptul centurii lui late din piele, mânerul pumnalului pe care-l poartă.

Mi-a ridicat rochia și acum își face de lucru cu propria jiletcă, cu pantalonii; încă o clipă și va fi prea târziu pentru proteste. Îi scot pumnalul din teacă. Șuierul armei îl face să se ridice în genunchi, uluit, și atunci mă îndepărtez de el, ajutându-mă de coate, și sar în picioare, cu pumnalul la vedere; lama strălucește răutăcios în ultimele raze ale soarelui.

Într-o clipită e în picioare, mobil și alert, un luptător.

— Îndrepti pumnalul asupra regelui tău? se răstește el. Îți dai seama că asta e trădare, doamnă?

— Îndrept pumnalul asupra-mi, asupra mea! răspund repede.

Lipesc vârful ascuțit de gâtul meu și-l văd cum îngustează pleoapele.

— Jur că, dacă vă apropiați încă un pas, dacă vă apropiați încă un centimetru, îmi tai gâtul în fața voastră și sângerez până-mi dau sufletul, aici, pe locul unde m-ați fi dezonorat!

— Teatru!

— Nu. Pentru mine nu e un joc, Alteță. Nu vă pot fi amantă. Prima oară am venit la voi ca să cer dreptate, iar astă-seară am venit din iubire și sunt o neghioabă pentru asta, vă cer iertare pentru nebunia mea. Însă și pe mine mă ocolește somnul, și eu nu mă pot gândi decât la voi, și eu m-am întrebat întruna dacă veți veni. Dar chiar și așa... chiar și așa, voi n-ar fi trebuit să...

— Aș putea să-ți iau cuțitul ăla într-o clipă! mă amenință.

— Uitați că am cinci frați. M-am jucat de copilă cu săbii și pumnale. Îmi voi tăia gâtul înainte să ajungeți la mine.

— N-ai face-o! Ești femeie și ai curaj doar cât o femeie.

— Puneți-mă la încercare. Puneți-mă la încercare! Nu știți cât curaj am. Ați putea să regretați ce se întâmplă.

El șovăie o clipă, cu inima bubuind într-un amestec primejdios de mânie și dorință, apoi se înfrânează, ridică mâinile în semn de capitulare și face un pas înapoi.

— Ai învins. Ai învins, doamnă. Și poți păstra pumnalul ca pradă a învingătorului. Poftim...

Desface teaca și o azvârle pe jos.

— Ia și blestemata de teacă, de ce nu?

Pietrele prețioase și aurul emailat scânteiază în lumina amurgului. Fără să-mi dezlipesc ochii de el, mă aplec și iau teaca.

— Merg cu dumneata până acasă, spune el. Te petrec până-n prag, ca să te știu în siguranță.

Clatin din cap.

— Nu. Nu se poate să fiu văzută cu voi! Nimeni nu trebuie să afle că ne-am întâlnit în taină. Asta m-ar acoperi de rușine.

Preț de o clipă pare că vrea să mă contrazică, dar lasă capul jos.

— Atunci mergi dumneata în față, iar eu voi veni în urma dumitale ca un paj, ca și cum ți-aș fi slujitor, până când te văd ajunsă teafără la poartă. Te poți desfăta cu triumful de-a ști că te urmez ca un câine. Din moment ce mă tratezi ca pe un neghiob, te voi servi ca un neghiob, te poți bucura de asta.

Mânia lui nu îngăduie niciun fel de contrazicere, așa că încuviințez din cap, mă întorc și pornesc în fața lui, așa cum a spus să fac. Mergem în tăcere. Aud în spate foșnetul mantiei lui. Când ajungem la capătul pădurii și putem fi văzuți din casă, mă opresc și mă răsucesc spre el.

— De aici încolo voi fi în siguranță. Trebuie să vă rog fierbinte să-mi iertați nebunia.

— Iar eu trebuie să te rog fierbinte să-mi ierți forța, răspunde el țeapăn. Sunt, poate, prea obișnuit să mi se facă pe plac. Dar trebuie să spun că n-am mai fost niciodată refuzat sub amenințarea cuțitului. Și încă a propriului meu cuțit!

Întorc pumnalul și i-l ofer cu mânerul înainte.

— Acceptați să-l luați înapoi, Alteță?

El clatină din cap.

— Păstrează-l ca să-ți amintească de mine. Va fi singurul dar pe care ți-l fac. Un dar de adio.

— Nu vă voi mai vedea?

— Niciodată, spune el simplu și, cu o mică plecăciune, se îndepărtează..

— Alteță!

Se oprește și se întoarce.

— Nu vreau să ne despărțim supărați, spun încet. Nădăjduiesc că mă puteți ierta.

— M-ai făcut de batjocură, replică el pe un ton glacial. Te poți felicita că ești prima femeie care reușește asta. Dar vei fi și ultima. Și nu mă vei mai face de batjocură niciodată.

Mă plec într-o reverență și îl aud răsucindu-se pe călcâie; mantia lui atinge cu un fâșait tufele ce mărginesc poteca. Aștept până când nu-l mai pot auzi deloc și doar atunci mă ridic să plec acasă.

O parte din mine, femeie tânără ce sunt, ar vrea să dea fuga în casă, să se arunce pe pat și să plângă până adoarme. Dar nu fac asta. Nu sunt ca surorile mele, care râd din nimic și lăcrimează din nimic. Ele sunt fete cărora li se întâmplă un lucru sau altul și pun totul la

inimă. Eu însă mă port așa cum mi-o cere știința faptului că sunt mai mult decât o copilă prostuță. Sunt fiica unei zeițe a apei. Sunt o femeie cu apă în vene și cu putere în educația ce mi-a fost dată. Sunt o femeie care face lucrurile să se întâmple și încă nu sunt învinsă. Nu sunt învinsă de un băiețandru cu coroana abia câștigată și niciun bărbat nu va pleca vreodată de lângă mine cu convingerea că nu se va întoarce.

Așa că nu mă duc încă acasă. Apuc pe cărarea spre podețul de peste râu, unde se află frasinul încins cu firul de mătase al mamei; trag spre mine încă o buclă, leg bine firul la loc și abia atunci pornesc spre casă, frământată de gânduri negre sub lumina plâpândă a lunii.

*

Pe urmă aștept. În fiecare seară, vreme de douăzeci și două de seri, merg la râu și trag firul spre mine, ca o pescăriță răbdătoare. Într-o zi îl simt că ține și se întinde când obiectul aflat la celălalt capăt, oricare ar fi el, se eliberează din răchitișul de la malul apei. Trag ușor, ca și cum aş aduce spre mine un pește prins în cârlig, iar atunci simt cum firul se lasă și aud o plescăitură slabă: un obiect mic, dar greu cade mai adânc în apă, se rostogolește purtat de curent și apoi rămâne nemișcat pe pietrișul albiei.

Mă întorc acasă. Mama mă așteaptă lângă lacul cu crapi, privindu-și propria imagine reflectată în apa argintată de cenușiu albastru. Imaginea ei seamănă cu un pește argintiu și lung ce tremură ușor în lac sau cu o femeie care înoată. În spatele mamei, cerul e vârstat de nori ca niște pene albe pe o mătase palidă. Răsare luna – acum în descreștere. Astă-seară apa a crescut și plescăie la baza micului debarcader. Când mă opresc lângă mama și privesc în apă, mi se pare că amândouă ne ridicăm din unde ca niște spirite ale lacului.

— O faci în fiecare seară? mă întreabă. Tragi de fir?

— Da.

— Bun. Asta e bine. El ți-a trimis vreun dar simbolic? Vreo veste?

— Nu mă aștept la nimic. A spus că nu ne vom mai vedea niciodată.

— Ei, oftează mama.

Pornim spre casă, iar ea îmi spune:

— Se zice că strânge trupe în Northampton. Regele Henric își adună oastea în Northumberland și va porni în marș spre sud, către Londra. Regina i se va alătura cu o armată franceză care a debarcat la Hull. Dacă regele Henric învinge, nu va mai avea importanță ce spune sau crede Edward, fiindcă el va fi mort, iar pe tron se va afla din nou adevăratul rege.

Mâna mea țâșnește pe dată să-i prindă mâneca, în semn de contrazicere. Iute ca o viperă când atacă, mama îmi prinde degetele.

— Ce vrea să însemne asta? Nu suporti să auzi vorbindu-se de

înfrângerea lui?

— Nu spune asta. Nu spune așa ceva!

— Ce să nu spun?

— Nu suport să mă gândesc la el înfrânt. Nu suport să mă gândesc la el mort. Mi-a cerut să mă culc cu el ca un soldat aflat față-n față cu moartea.

Mama râde ascuțit.

— Sigur că ți-a cerut! Care bărbat pe picior de plecare la război a rezistat vreodată ispitei de a obține din asta tot ce poate?

— Ei bine, am refuzat. Iar dacă el nu se întoarce, voi regreta acel refuz tot restul vieții. Îl regret deja. Îl voi regreta de-a pururi.

— De ce să-l regreti? mă tachinează ea. Orice-ar fi, îți primești pământul înapoi. Fie îl primești din porunca regelui Edward, fie el moare și regele Henric se urcă din nou pe tron și-ți redă pământurile. El e regele nostru, din adevărata Casă de Lancaster. Credeam că-i dorim să învingă, iar uzurpatorului Edward îi dorim moartea.

— Nu spune asta! repet. Nu-i dori răul.

— Nu contează ce spun eu, stai puțin și gândește-te! mă sfătuiește ea cu asprime. Faci parte din Casa de Lancaster. N-ai voie să te îndrăgostești de moștenitorul Casei de York decât dacă el e regele învingător și dragostea îți aduce un profit. Trăim vremuri grele. Moartea e tovarășa noastră, prietena noastră apropiată. Să nu crezi că o poți ține la distanță! Vei descoperi că te însoțește îndeaproape. Ea ți-a luat soțul și, ascultă la mine, îi va lua pe tatăl tău, pe frații tăi și pe fiii tăi.

Ridic amândouă mâinile ca s-o opresc.

— Taci, taci! Parc-ai fi Melusina când își avertizează casa de moartea bărbaților.

— Într-adevăr, te previn, spune ea mohorâtă. Tu mă faci să fiu ca Melusina când umbli surâzând de parcă viața ar fi ușoară și crezând că te poți juca de-a flirtul cu un uzurpator! Nu te-ai născut în vremuri ferite de frământări. Îți vei duce viața într-o țară dezbinată. Va trebui să-ți croiești drumul prin sânge și vei cunoaște pierderea.

— Nimic bun pentru mine? o întreb printre dinți. Tu, ca mamă iubitoare, nu vezi în viitor absolut nimic bun pentru fiica ta? N-are rost să mă blestemi, fiindcă deja sunt gata să plâng.

Ea se oprește și înfățișarea dură a clarvăzătoarei se topește în căldura mamei pe care o iubesc.

— Cred că va fi al tău, dacă asta îți dorești, spune ea.

— Mai mult ca viața însăși!

Râde de mine, dar are chipul blând.

— O, copilă, nu spune asta! Nimic pe lume nu are importanță mai mare decât viața. Ai de străbătut cale lungă și de învățat o mulțime de lecții dacă nu știi lucrul ăsta.

Ridic din umeri, o iau de braț și, potrivitându-ne pașii, ne îndreptăm spre casă.

— Când se termină bătălia, indiferent cine învinge, surorile tale trebuie să plece la curte, spune mama, care face mereu planuri. Pot să stea cu cei din familia Bouchier sau cu cei din familia Vaughn. Ar fi trebuit să plece cu luni în urmă, dar n-am putut îndura gândul că vor fi departe de casă, în țara asta întoarsă pe dos, fără să știm ce se va întâmpla mai departe și fără să putem primi vești. Dar când se termină bătălia asta, poate că viața va fi din nou ca înainte, doar cu Casa de York la domnie în locul Casei de Lancaster, și fetele vor putea merge la verișoarele lor, să-și primească educația.

— Da.

— Iar Thomas, băiatul tău, va fi în curând suficient de mare ca să plece de acasă. Ar trebui să trăiască alături de bărbații din neamul lui; ar trebui să învețe să fie un gentilom.

— Nu! spun cu atâta bruschete și atât de apăsător încât ea se întoarce să mă privească.

— Ce s-a întâmplat?

— Îmi voi ține fiii lângă mine. Băieții mei nu vor fi luați de lângă mine.

— Au nevoie de o educație cum se cuvine; vor trebui să slujească în casa unui lord. Tatăl tău va găsi pe cineva, chiar nașii lor ar putea...

— Nu! repet. Nu, mamă, nu. Nu mă pot gândi la așa ceva. Nu vor pleca de acasă!

— Copilă?

Îmi întoarce fața spre lună, ca să mă vadă mai bine.

— Nu-ți stă în fire să te lași condusă de un capriciu neașteptat fără motiv. Și orice mamă din lume trebuie să-și lase fiii să plece de acasă și să învețe să devină bărbați.

— Băieții mei nu vor fi luați de lângă mine! spun și-mi aud glasul tremurând. Mă tem... Mă tem pentru ei. Mi-e frică... Mi-e frică pentru ei. Nici măcar nu știu de ce anume. Dar nu-mi pot lăsa băieții să plece printre străini!

Îmi cuprinde mijlocul cu brațul ei cald și spune cu blândețe:

— Ei, e foarte firesc. Ți-ai pierdut soțul; sigur că vrei să-ți ferești băieții de primejdie. Dar, știi bine, într-o bună zi vor trebui să plece.

Nu cedez la presiunea ei blândă.

— E mai mult decât un capriciu. Seamănă mai degrabă cu...

— E o viziune? mă întreabă cu glas foarte scăzut. Știi că li s-ar putea întâmpla ceva? Ai ajuns la Vedere, Elizabeth?

Clatin din cap și mă podidesc lacrimile.

— Nu știu, nu știu! Nu-mi dau seama. Dar gândul că vor pleca de lângă mine și vor fi îngrijiți de străini, iar eu mă voi trezi noaptea și voi ști că nu sunt sub acoperișul meu sau mă voi trezi dimineața și nu

le voi auzi glasurile, gândul că se vor afla într-o odaie străină, serviți de străini, fără să mă poată vedea... nu-l pot îndura! Nu-l pot îndura deloc.

Ea mă cuprinde în brațe.

— Gata, gata. Nu trebuie să te gândești la asta. Voi vorbi cu tatăl tău. Băieții nu trebuie să plece decât atunci când vei fi împăcată cu ideea.

Mă ia de mână și exclamă surprinsă:

— O, ești rece ca gheața!

Îmi atinge obrazul, dintr-odată sigură.

— Asta nu e un capriciu, când ești și fierbinte, și rece sub lumina lunii! E o vedenie. Draga mea, ești avertizată de o primejdie ce-ți pândește fiii.

Clatin din cap.

— Nu știu. Nu pot fi sigură. Știu doar că nimeni nu trebuie să-mi ia vreodată băieții de lângă mine. Nu-i voi lăsa niciodată să plece.

Mama încuviințează.

— Foarte bine. M-ai convins, cel puțin pe mine. Ai văzut că pe băieții tăi îi pândește un pericol dacă sunt luați de lângă tine. Așa să fie! Nu plânge. Îți vei ține băieții aproape și împreună vom avea grijă să fie în siguranță.

*

Aștept. El mi-a spus foarte clar că nu-l voi mai vedea niciodată, așa că aștept să nu se întâmple nimic, știind cât se poate de bine că aștept să nu se întâmple nimic. Dar, cumva, nu pot să nu aștept. Îl visez: vise pătimase, pline de dor, care mă fac să mă trezesc în beznă, încurcată în cearșafuri, nădușită de dorință. Tata mă întreabă de ce nu mănânc. Anthony clatină din cap cu prefăcut regret. Mama îmi aruncă o privire vioaie și spune:

— Se simte bine. Va mânca.

Surorile mele mă întreabă în șoaptă dacă tânjesc după regele cel chipeș și le răspund răstit:

— Asta n-ar avea niciun rost.

Și apoi aștept.

Aștept încă șapte nopți și încă șapte zile, ca o fecioară din basm închisă în turn, ca Melusina scăldându-se în fântâna din pădure, așteptând ca un cavaler să vină călare, pe poteci nestrăbătute de nimeni înainte, și s-o iubească. În fiecare seară trag firul de mătase ceva mai aproape, iar în ziua a opta aud un clinchet ușor de obiect metalic lovindu-se de piatră, mă uit în apă și zăresc o străfulgerare aurie. Mă aplec și scot obiectul. E un inel de aur, simplu și frumos. O muchie e dreaptă, dar cealaltă e zimțată, cum sunt zimții unei coroane. Îl așez în palmă, acolo unde mi-a depus el sărutul: arată ca o

coroniță miniaturală. Mi-l strecor în deget, pe mâna dreaptă – nu vreau să atrag nicio nenorocire punându-l pe inelarul mâinii stângi: mi se potrivește perfect și-mi stă bine. Îl scot cu o ridicare din umeri, ca și cum n-ar fi aur de cea mai bună calitate, lucrat în Burgundia. Îl bag în buzunar și pornesc spre casă, cu inelul pus la păstrare, în siguranță.

Și găsesc – fără veste – un cal la ușă, iar în șaua lui un călăreț înalt, cu o flamură deasupra capului, pe care adierea vântului face să fluture roza albă de York. Tata stă în prag și citește o scrisoare. Îl aud rostind:

— Spune-i Alteței Sale că sunt onorat. Voi fi acolo peste două zile.

Omul din șa face o plecăciune, îmi aruncă un salut degajat, întoarce calul pe loc și pleacă.

— Ce e? întreb urcând scările.

— O chemare la arme, răspunde tata posomorât. Vom pleca din nou cu toții la război.

— Doar nu tu! exclam înfricoșată. Doar nu tu, tată! Nu din nou.

— Nu. Regele îmi poruncește să-i dau zece oameni din Grafton și cinci din Stony Stratford. Înzestrați cu tot ce trebuie și pregătiți să pornească în marș, sub comanda lui, împotriva regelui de Lancaster. Trebuie să trecem în tabăra adversă. Cina pe care i-am oferit-o se dovedește costisitoare!

— Cine va conduce oamenii? (Mă tem atât de tare să nu spună că frații mei!) Doar nu Anthony? Nu John?

— Vor sluji sub comanda lui sir William Hastings. Îi va băga în rândul soldaților instruiți.

După o clipă de șovăială, întreb:

— A mai spus și altceva?

— E o chemare la arme, nu o invitație la micul dejun de întâi Mai, replică tata iritat. Firește că n-a mai spus nimic, decât că vor trece pe aici poimăine-dimineață și că oamenii trebuie să fie pregătiți să intre în coloană.

Se răsucește pe călcâie și intră în casă, lăsându-mă cu inelul de aur modelat ca o coroană, ȧpos, în buzunar.

Mama sugerează la micul dejun că poate surorilor mele, mie și celor două verișoare care stau la noi ne-ar plăcea să privim cum trece oștirea și să ne petrecem soldații la război.

— Nu văd de ce, răspunde tata supărat. Credeam că ați petrecut destui bărbați la război!

— Dă bine să ne arătăm sprijinul, spune ea liniștită. Dacă învinge, va fi mai bine pentru noi să creadă că ne-am trimis oamenii de bunăvoie. Dacă pierde, nimeni nu-și va aminti că l-am privit trecând, iar noi vom putea nega că am făcut-o.

— Eu plătesc oamenii, nu? Eu îi înarmez cu ce am, nu? Cu armele care mi-au rămas de ultima oară când am fost la luptă – și, din întâmplare, atunci am luptat împotriva lui. Eu îi adun și-i trimit la

război și le cumpără cizme celor care n-au. Aș zice că-mi arăt sprijinul!

— Atunci ar trebui s-o facem cu eleganță, replică mama.

Tata încuviințează. În aceste chestiuni cedează întotdeauna în fața mamei. Ea era ducesă, măritată cu ducele de Bedford, nobil cu sânge regesc, când tata nu era decât scutierul soțului ei. E fata contelui de Saint-Pol, din familia regală a Burgundiei, și e o curteană cum nu există alta.

— Aș dori să ne însoțești, continuă ea. Și poate găsim în vistierie o pungă cu aur pentru Alteța Sa.

— O pungă cu aur! O pungă cu aur! Ca să poarte război împotriva regelui Henric?! Ce, suntem de partea Casei de York acum?!

Mama așteaptă până când i se potolește revolta, apoi îl lămurește:

— Ca să ne arătăm loialitatea. Dacă-l învinge pe regele Henric și se întoarce la Londra victorios, curtea va fi a lui, precum și favorurile regale care sunt izvorul tuturor avuțiilor și pozițiilor favorabile. El va fi acela care împarte pământurile și patronajul și care îngăduie căsătoriile. Iar noi, sir Richard, avem o familie mare, cu multe fete.

Preț de o clipă încremenim cu toții cu capul plecat, așteptându-ne la una din răbufnirile tunătoare ale tatei. El însă râde fără voia lui.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, țesătoarea mea de farmece! Ai dreptate, la fel ca de fiecare dată. Voi face așa cum spui, cu toate că mi-e grozav de neplăcut, și le poți zice fetelor să poarte trandafiri albi, dacă reușesc să-i găsească atât de devreme.

Mama se apleacă spre el și-l sărută pe obraz.

— Măceșul e îmbobocit în gardul viu, spune ea. Nu e la fel de bun ca florile deschise de-a binelea, însă el va ști ce înseamnă și doar asta contează.

Firește, tot restul zilei surorile și verișoarele mele se agită de zor, probând rochii, spălându-și părul, făcând schimb de panglici și repetându-și reverențele. Elizabeth, soția lui Anthony, și două din tovarășele noastre mai potolite spun că nu vor veni, dar toate surorile mele și-au pierdut capul de emoție. Regele și cei mai mulți dintre lorzi vor trece prin vecinătatea casei. Ce prilej bun de a face impresie asupra bărbaților care vor fi noii stăpâni ai țării! Asta dacă înving.

— Cu ce te îmbraci? mă întreabă Margaret văzându-mă străină de tot entuziasmul.

— Cu rochia mea cenușie și vâlul cenușiu.

— Nu e cea mai bună din câte ai; e doar cea pe care o porți duminica. De ce n-o îmbraci pe cea albastră?

Ridic din umeri.

— Merg pentru că mama vrea să mergem. Nu mă aștept să se uite cineva la noi de două ori.

Scot rochia din dulap și o scutur. E croită pe lângă corp, cu o semi-trenă mică la spate. O port cu o cingătoare cenușie lăsată să-mi atârne

din talie. Nu-i spun nimic lui Margaret, dar știu că-mi șade mai bine decât rochia albastră.

— Când regele însuși a venit la cină invitat de tine? exclamă ea. De ce să nu se uite la tine de două ori? Prima oară s-a uitat după placul inimii. Pesemne că te place: ți-a dat pământurile înapoi, a venit la cină. S-a plimbat cu tine prin grădină. De ce să nu vină iarăși la noi acasă? De ce să nu te prefere?

— Pentru că de atunci și până acum eu am primit ce-am vrut, iar el nu, spun cu grosolănie, aruncând rochia deoparte. Și se dovedește că nu e la fel de generos ca regii din balade. Prețul bunătății lui a fost mare, prea mare pentru mine.

— Doar n-a vrut să te aibă! șoptește ea îngrozită.

— Exact.

— O, Dumnezeu, Elizabeth! Ce-ai spus? Ce-ai făcut?

— Am refuzat. Însă n-a fost ușor.

E scandalizată, dar încântată.

— A încercat să te ia cu forța?

— Nu cine știe ce, nu contează, mormăi. Și oricum, pentru el nu eram decât o fată de la marginea drumului.

— Poate că n-ar trebui să vii mâine, sugerează ea. Dacă te-a jignit... Îi poți spune mamei că ești bolnavă. Îi spun eu, dacă vrei.

— O, voi veni, răspund ca și cum mi-ar fi absolut indiferent.

Dimineață nu mai sunt la fel de curajoasă. Noaptea de nesomn și o bucată de pâine cu carne de vită la micul dejun nu mă ajută cu nimic să-mi îmbunătățesc înfățișarea. Sunt palidă ca marmura și, cu toate că Margaret îmi dă cu praf de ocră roșu pe buze, tot arăt trasă la față, o frumusețe fantomatică. Între surorile și verișoarele mele îmbrăcate în culori vii, eu, cu rochia și boneta mea de un cenușiu închis, ies în evidență ca o novice într-o mănăstire. Însă mama, când mă vede, încuviințează mulțumită din cap.

— Arăți ca o lady, comentează ea. Nu ca o fată de țăran împodobită cu tot ce are mai bun ca să meargă la târg.

Spusele ei n-au succes ca mustrare. Fetele sunt atât de încântate că li se îngăduie să vadă trecerea și adunarea oștilor, încât nu le deranjează câtuși de puțin reproșul că par prea gătite. Mergem toate pe drumul spre Grafton și vedem în fața noastră, la marginea șoselei, o duzină de bărbați împrăștiați, înarmați cu sulite, iar unul sau doi cu bâte: recruții tatei. El le-a dat fiecăruia câte o roză albă ca emblemă și le-a amintit că acum trebuie să lupte pentru Casa de York. Înainte fuseseră pedestrași în armata Lancaster; trebuie să țină minte că acum sunt renegați. Firește, schimbarea loialității îi lasă indiferenți. Luptă așa cum le-o cere el, fiindcă e stăpânul lor, proprietarul pământurilor pe care le muncesc, al căsuțelor în care locuiesc, al aproape tot ce văd în jur. A lui e moara unde-și macină porumbul, berăria unde beau îi

plătește lui chirie. Unii din acești oameni n-au călcat niciodată dincolo de pământurile aflate în posesia lui. Nici măcar nu-și pot imagina o lume în care „moșierul” nu înseamnă pur și simplu sir Richard Woodville ori fiul care-i urmează. Când el era de partea taberei Lancaster, la fel erau și ei. Apoi tata a primit titlul de baron Rivers, însă ei au continuat să-i aparțină, iar el, lor. Acum îi trimite să lupte pentru York și vor face tot ce le stă în puteri, ca întotdeauna. Li s-a promis soldă pentru bătlăii și că văduvele și copiii lor vor fi îngrijiți dacă li se va întâmpla să fie răpuși. Altceva n-au nevoie să știe. Asta nu-i transformă într-o oștire entuziastă, dar îl aclamă răgușiți pe tata, își scot pălăriile cu un zâmbet de apreciere în fața surorilor mele și a mea, iar nevestele și copiii lor ne fac reverențe când ne apropiem.

Dintr-odată se aud trâmbițe și toate capetele se întorc în direcția zgomotului. De după cotitură apar, într-un trap susținut, stindardul regelui și trâmbițașii lui, în urma lor heralzii, apoi yeomanul gospodăriei lui, iar în mijlocul răcnetelor și al flamurilor fluturând în vânt stă el.

O clipă simt că voi leșina, dar mâna mamei îmi ține ferm brațul și-mi recapătă echilibrul. El ridică mâna, semnalând popasul, și cavalcada se oprește. În urma primilor cai și călăreți se înșiră o coloană lungă de soldați; după aceștia, alți proaspeți recruți, cu un aer docil, la fel ca ai noștri, și apoi o caravană de căruțe cu hrană, provizii, arme, un tun mare pe roți, tras de patru cai de povară masivi, și un șir de căluți și femei, însoțitori ai taberei și vagabonzi. E ca un mic oraș în mișcare: un mic oraș mortal, pus în mișcare pentru a face rău.

Regele Edward coboară din șa și se apropie de tata, care se înclină adânc.

— Alteță, mă tem că atâția am reușit să adunăm. Dar au jurat să vă slujească, spune tata. Și mai e și asta, în sprijinul cauzei voastre.

Mama face un pas în față și-i oferă punga cu aur. Regele Edward o ia, o cântărește în mână, apoi o sărută apăsând pe ambii obraji, spunând:

— Sunteți generoși! Nu voi uita sprijinul vostru.

Privirea lui alunecă pe lângă ea, spre locul unde stau împreună cu surorile mele, și ne plecăm toate într-o reverență. Când mă ridic, el continuă să se uite la mine și pentru o clipă toată zarva oștirii, a cailor și a oamenilor care își iau locul în coloana de marș încremenește în tăcere, de parcă în lumea întreagă am mai exista numai el și cu mine. Fără să mă gândesc ce fac, ca și cum m-ar fi chemat fără vorbe, fac un pas spre el, apoi încă unul, până când trec de tata și de mama și ajung față-n față cu el, atât de aproape încât m-ar putea săruta, dacă ar vrea.

— Nu pot dormi, spune el foarte încet, ca să-l pot auzi doar eu. Nu pot dormi. Nu pot dormi. Nu pot dormi.

— Nici eu.

- Nici tu?
- Nu.
- Adevărat?
- Da.

Oftează din adâncul sufletului, de parcă s-ar simți ușurat.

- Atunci, asta e iubire?
- Cred că da.
- Nu pot mânca.
- Nu.

— Nu mă pot gândi la nimic în afară de tine. Nu mai rezist nicio clipă așa; nu pot porni așa la bătaie. Sunt la fel de neghiob ca un băiețandru. Sunt nebun după tine ca un băiețandru. Nu pot sta fără tine; nu voi sta fără tine! Indiferent cât m-ar costa!

Simt cum îmi urcă culoarea în obraji, ca o fierbințeală, și pentru prima oară după multe zile îmi dau seama că zâmbesc.

— Nu mă pot gândi la nimic în afară de voi, șoptesc. La nimic. Credeam că sunt bolnavă.

Inelul ca o coroană atârână greu în buzunarul meu, boneta mă trage de păr, dar stau nemișcată fără să-mi dau seama de nimic, văzându-l numai pe el, simțind numai răsuflarea lui caldă pe obraz și adulmecând mirosul calului său, al șei de piele, și mirosul lui: mirodenii, apă de trandafiri, sudoare.

— Sunt nebun după tine!

Simt că zâmbetul îmi ridică colțurile buzelor când îl privesc în sfârșit în față.

- Și eu după voi, răspund încet. Cu adevărat.
- Păi, atunci mărită-te cu mine!
- Poftim?
- Mărită-te cu mine. Altă soluție nu există.

Îmi scapă un mic chicotit neliniștit.

— Glumiți pe socoteala mea!

— Vorbesc serios. Cred că voi muri dacă nu te am. Vrei să-mi fii soție?

— Da, șoptesc abia auzit.

— Măine-dimineață voi porni călare devreme. Hai să ne căsătorim mâine-dimineață, în capela voastră micuță. Eu îl voi aduce pe capelanul meu, tu adu martorii. Alege oameni în care poți avea încredere. Totul va trebui să rămână secret o vreme. Vrei?

— Da.

Pentru prima oară zâmbește – un zâmbet radios și cald, care-i cuprinde fața lată și frumoasă.

- Dumnezeule mare, aș putea să te iau în brațe chiar acum!
- Măine, îi șoptesc.
- La nouă dimineața, spune și apoi se întoarce spre tata.

— Pot să vă ofer ceva rece de băut? întreabă acesta uitându-se de la fața mea îmbujorată la cea zâmbitoare a regelui.

— Nu, dar dacă se poate, voi cina mâine cu Domniile Voastre. Voi vâna prin apropiere și sper să am o zi bună.

Se înclină în fața mamei și a mea, le salută pe surorile și pe verișoarele mele și se saltă în șa.

— Strângeți rândurile! le spune oamenilor. E un marș scurt pentru o cauză bună și, când vă opriți, vă așteaptă cina. Dacă-mi veți fi loiali, vă voi fi un stăpân bun. N-am pierdut nicio bătălie și veți fi în siguranță cu mine. Vă voi duce la prăzi de război mari și vă voi aduce înapoi acasă teferi.

E exact ceea ce trebuia să le spună. Oamenii arată dintr-odată mai veseli și se duc la coada coloanei, surorile mele flutură bobocii albi de trandafir, trâmbițașii sună din trompete și întreaga armată se pune iarăși în mișcare. El înclină capul spre mine, fără să zâmbească, eu ridic mâna în semn de rămas-bun, iar când trece pe lângă mine, șoptesc:

— Mâine.

*

Mă îndoiesc de el chiar și când îi poruncesc pajului mamei să se trezească devreme dimineață și să vină la capelă pregătit să cânte un psalm. Mă îndoiesc de el chiar și când merg la mama și-i spun că însuși regele Angliei a zis că vrea să ne căsătorim în taină, iar ea va veni să fie martoră și o va aduce cu ea pe doamna ei de companie, Catherine. Mă îndoiesc de el stând în aerul rece al dimineții, în capela micuță, îmbrăcată cu cea mai bună rochie albastră. Mă îndoiesc de el chiar până-n clipa când îi aud pasul sprinten pe culoarul scurt dintre strane, până când îi simt brațul cuprinzându-mi mijlocul, îi simt sărutul pe buze și-l aud spunându-i preotului:

— Părinte, cunună-ne! Mă grăbesc.

Băiatul cântă psalmul, iar preotul recită cuvintele. Îmi rostesc jurământul, el și-l rostește pe al lui. Văd ca prin ceață chipul încântat al mamei și culorile ferestrei cu vitralii așternând un curcubeu la picioarele noastre, pe pardoseala de piatră a capelei. Și atunci preotul spune:

— Inelul?

Iar regele exclamă:

— Un inel! Sunt un neghiob! Am uitat! N-am un inel să-ți dau.

Se întoarce spre mama.

— Milady, îmi puteți împrumuta un inel?

— O, am eu unul, spun aproape surprinsă de mine însămi. Am un inel aici.

Scot din buzunar inelul pe care l-am tras atât de încet și cu atâta

răbdare din apă, inelul modelat în forma coroanei Angliei, care s-a ivit prin magia apelor ca să-mi aducă ce-mi dorea inima, și însuși regele Angliei mi-l pune pe deget ca verighetă. Și astfel devin soția lui.

Și regina Angliei – sau, în orice caz, regina de York a Angliei.

El mă ține strâns pe după mijloc în timp ce băiatul cântă urările, apoi se întoarce spre mama și o întreabă:

— Milady, unde-mi pot duce mireasa?

Mama zâmbește și-i întinde o cheie.

— Lângă râu e o cabană de vânătoare. (Se întoarce spre mine.) Cabana River. Am avut grijă să fie pregătită pentru voi.

El încuviințează, mă ia pe sus din micuța capelă și mă urcă pe calul său mare de vânătoare. Încalecă în spatele meu și-i simt brațele încordându-se în jurul meu când apucă frâul. Mergem la pas de-a lungul râului, iar când mă las pe spate, îi simt bătaile inimii. Zărim printre copaci cabana micuță, din al cărei horn iese un fuior de fum. El descalecă, mă ajută să cobor și duce calul în grajdul din spatele casei, în timp ce eu deschid ușa. E o locuință simplă, cu un cămin în care arde focul, un urcior cu bere de nuntă și două căni pe masa de lemn, două scăunele pe care să stăm să mâncăm pâinea, brânza și carnea și un pat mare din lemn, așternut cu cele mai bune cearșafuri de în. Odaia se întunecă atunci când el intră pe ușă, ferindu-și capul de grinzile prea joase pentru înălțimea lui.

— Alteță... încep, apoi mă corectez. Stăpânul meu. Bărbate.

— Nevastă, spune el cu o mulțumire calmă. În pat!

*

Soarele dimineții, ce scâlda cu atâta putere grinzile și tavanul văruiat când ne-am băgat în pat, poleiește odaia după-amiaza târziu, când el îmi spune:

— Mulțumesc Maicii Domnului că tatăl tău m-a invitat la cină! Sunt lihnit de foame. Mor de foame! Lasă-mă să cobor din pat, vrăjitoare!

— Ți-am oferit pâine și brânză acum două ore, îi aduc aminte. Dar nu m-ai lăsat să fac cei trei pași până la masă ca să ți le aduc.

— Eram ocupat, replică el și mă trage la loc pe umărul gol.

Simțindu-i mirosul și atingerea pielii, dorința pentru el îmi crește din nou și ne lipim unul de altul. Când ne întindem pe spate, odaia e trandafirie în lumina apusului, iar el se dă jos din pat, spunând:

— Trebuie să mă spăl. Să-ți aduc un urcior cu apă din curte?

Capul lui atinge tavanul; corpul lui e perfect. Îl cercetez cu satisfacție, așa cum se uită geambașul la un armăsar frumos. E înalt și zvelt, cu mușchii tari, cu pieptul lat, cu umerii puternici. Îmi zâmbește și simt cum îmi tresaltă inima de dragul lui.

— Judecând după figura ta, s-ar zice că ai putea să mă devorezi,

remarcă el.

— Aș putea. Nu-mi vine în minte cum să-mi astâmpăr dorința pentru tine! Cred că va trebui să te țin prizonier aici și să te devorez în felii mici, în fiecare zi.

— Dacă te-aș ține eu prizonieră, te-aș devora dintr-o singură înghițitură lacomă, chicotește el. Dar n-ai ieși din odaie până n-ai rămâne grea.

— Ah!

Mă izbește cea mai încântătoare idee.

— Ah! Îți voi dăruia fii, iar ei vor fi prinți!

— Vei fi mama regelui Angliei și mama Casei de York, care mă rog la Dumnezeu să domnească de-a pururi.

— Amin, rostesc cu pioșenie, fără să simt nicio umbră, niciun fior, nicio neliniște. Dumnezeu să mi te trimită teafăr acasă după bătălie!

— Eu înving de fiecare dată, spune cu neclintita-i încredere în sine. Fii fericită, Elizabeth! Nu mă vei pierde pe câmpul de luptă.

— Și voi fi regină, repet eu.

Pentru prima oară înțeleg, înțeleg cu adevărat, că dacă se întoarce acasă de la război și adevăratul rege, Henric, e mort, atunci acest bărbat tânăr va fi regele necontestat al Angliei – iar eu voi fi prima doamnă a țării.

*

După cină își ia rămas-bun de la tatăl meu și pornește la drum spre Northampton. Pajul lui a venit la grajd, a hrănit și a adăpat caii, iar acum îi are pregătiți la ușă.

— Mă voi întoarce mâine-seară, îmi spune. Mâine toată ziua trebuie să-mi inspectez oamenii și să-mi adun oștirea. Dar la asfințit voi fi cu tine.

— Vino la cabana de vânătoare, îi șoptesc. Și voi avea cina pregătită acolo pentru tine, ca o nevastă bună.

— Mâine-seară, promite el.

Apoi se întoarce spre tata și spre mama, le mulțumește pentru ospitalitate, răspunde cu o înclinare a capului la plecăriunile lor și pleacă.

— Alteța Sa e foarte atent cu tine, remarcă tata. Nu-l lăsa să-ți sucească cumva capul!

— Elizabeth e cea mai frumoasă femeie din Anglia, replică mama cu diplomatie. Iar lui îi plac chipurile frumoase. Însă ea își cunoaște datoria.

Și trebuie să aștept din nou. Toată seara, când joc cărți cu băieții mei și apoi când îi ascult spunându-și rugăciunile și pregătindu-se de culcare. Toată noaptea, când, deși epuizată și cu trupul străbătut de mici dureri plăcute, nu pot dormi. Toată ziua următoare, când umblu

ca prin vis, așteptând seara, până-n clipa când el trece pragul, ferindu-și capul, intră în odăiță, mă ia în brațe și-mi spune:

— Nevastă, hai să mergem în pat.

Trei nopți trec în această ceață a plăcerii, până-n ultima dimineață, când el mă vestește:

— Iubirea mea, trebuie să plec și ne vom vedea când se termină totul.

E ca și cum mi-ar fi aruncat cineva apă rece ca gheața pe față, așa că îl întreb gemând:

— Pleci la război?

— Mi-am adunat armata, iar iscoadele îmi spun că lui Henric i-a poruncit soția lui să-i iasă în întâmpinare pe coasta de est, unde va sosi cu trupele ei. Voi pleca neîntârziat și-l voi face să lupte, apoi voi porni în marș ca să-i ies ei în cale imediat ce debarcă.

Mă agăț de cămașa pe care o trage pe el.

— Doar nu pleci chiar acum?

— Astăzi, spune el dându-mă cu blândețe la o parte și continuând să se îmbrace.

— Dar nu pot îndura să stau fără tine!

— Nu. Însă o vei face. Acum ascultă-mă.

Am în față un om complet diferit de amantul vrăjit din cele trei nopți ale lunii noastre de miere. Mie nu mi-a părut de nimic în afară de plăcerea noastră; el însă a croit planuri. Am lângă mine un rege care-și apără regatul. Aștept să aud ce-mi va porunci.

— Dacă înving, și voi învinge, voi veni după tine și ne vom anunța căsătoria cât de curând vom putea. Vor exista mulți care nu vor fi mulțumiți, dar s-a înfăptuit și nu pot decât s-o accepte.

Încuviințez. Știu că marele lui sfetnic, lordul Warwick, îi plănuiește căsătoria cu o prințesă franțuzoaică, iar lordul Warwick e obișnuit să-i poruncească tânărului meu soț.

— Dacă norocul mi-e potrivnic și mor, nu vei spune nimic despre această căsătorie și despre aceste zile.

Ridică mâna ca să-mi reducă la tăcere protestele.

— Nimic. Nu vei avea nimic de câștigat fiind văduva unui impostor mort, al cărui cap va fi înfipt în poarta Casei de York. Te-ar distruge. După câte știe toată lumea, ești fiica unei familii loiale Casei de Lancaster. Și așa trebuie să rămâi. Nădărduesc că-ți vei aminti de mine în rugăciuni. Dar asta va fi o taină între tine, mine și Dumnezeu, iar doi dintre noi vom tăcea cu siguranță, căci unul e Dumnezeu, iar celălalt va fi mort.

— Mama știe...

— Mama ta știe că modul cel mai bun de a te feri de primejdii va fi să astupe gura pajului și a doamnei ei de companie. E deja pregătită pentru asta, înțelege și i-am dat bani.

Îmi înăbuș un suspin.

— Foarte bine.

— Și aș vrea să te recăsătorești. Alege un bărbat bun, unul care să te iubească și să țină la băieți, și fii fericită. Vreau să fii fericită!

Plec capul, amuțită de nefericire.

— Pe de altă parte, dacă descoperi că ai rămas grea, va trebui să părăsești Anglia, îmi poruncește el. Spune-i pe dată mamei tale. Am vorbit cu ea și știe ce e de făcut. Ducele de Burgundia stăpânește toată Flandra și-ți va da o casă a ta, de dragul rudeniei cu mama ta și pentru că mă iubește. Dacă ai o fată, poți să aștepti momentul potrivit, să obții iertarea lui Henric și să te întorci în Anglia. Dacă aștepti un an, vei fi o celebritate savuroasă – bărbații vor fi nebuni după tine. Vei fi văduva unui răposat pretendent la tron. Bucură-te de toate astea de dragul meu, te conjur! Însă dacă ai un băiat, e cu totul altă poveste. Fiul meu va fi moștenitorul tronului. S-ar putea să fie nevoie să-l ții ascuns până când va crește suficient ca să-și revendice drepturile. Poate să trăiască sub un nume fals; poate să locuiască la niște oameni săraci. Nu te lăsa mânată de o falsă mândrie! Ascunde-l într-un loc sigur până va fi suficient de mare și de puternic ca să-și revendice moștenirea. Richard și George, frații mei, vor fi unchii și tutorii lui. Te poți încrede în ei că-mi vor apăra fiul. S-ar putea ca Henric și fiul lui să moară tineri, iar atunci fiul tău va fi singurul moștenitor al tronului Angliei. N-o iau în calcul pe femeia aceea din neamul Lancaster, Margaret Beaufort. Băiatul meu ar trebui să aibă tronul. Dorința mea este ca el să aibă tronul, dacă poate să-l câștige sau dacă Richard și George îl pot câștiga pentru el. Înțelegi? Trebuie să-mi ascunzi fiul în Flandra și să-l ții în siguranță pentru mine. El ar putea fi următorul rege de York.

— Da, spun simplu.

Îmi dau seama că jalea și teama mea pentru el nu mai sunt o chestiune personală. Dacă am conceput un copil în aceste nopți lungi de dragoste, nu e doar un copil din dragoste, ci e un moștenitor al tronului, un pretendent, un nou jucător în lunga rivalitate mortală dintre cele două neamuri, York și Lancaster.

— E greu pentru tine, spune el observându-mi fața palidă. N-am de gând să las aceste lucruri să se întâmple vreodată. Dar nu uita, refugiul tău e în Flandra, dacă trebuie să-mi aperi fiul de primejdie. Iar mama ta are bani și știe unde să meargă.

— Voi ține minte. Întoarce-te la mine!

El râde. Nu e un răs forțat, ci râsul unui bărbat fericit, încrezător în norocul și-n puterile lui.

— Așa voi face. Ai încredere în mine! Te-ai măritat cu un bărbat care va muri în patul lui, de preferință după ce face dragoste cu cea mai frumoasă femeie din Anglia.

Desface brațele, iar eu mă apropii de el și-i simt căldura îmbrățișării.

— Ai grijă să fie așa! îi spun. Și eu voi avea grijă ca, în ochii tăi, să fiu întotdeauna cea mai frumoasă femeie.

Mă sărută, dar scurt, de parcă ar fi deja cu mintea în altă parte, și se desprinde din mâinile mele care nu vor să-l lase. A plecat de lângă mine cu mult înainte să încline capul ca să iasă pe ușă, văd că pajul i-a adus deja calul în fața casei și e pregătit de plecare.

Alerg afară ca să-i fac cu mâna, iar el e deja în șa. Calul joacă pe loc; e un animal mare, de culoarea castanei, robust și puternic. Își arcuiește gâtul și încearcă să se cabreze sub frâul ținut strâns de Edward. Regele Angliei se înalță ca un uriaș, profilat pe discul soarelui, pe marele lui cal de război, și preț de o clipă cred și eu că e invincibil.

— Noroc, mult noroc! îi strig.

El mă salută, întoarce calul și pleacă – regele de drept al Angliei, pornit să lupte cu celălalt rege de drept al Angliei, miza fiind însuși regatul.

Rămân cu mâna ridicată în chip de rămas-bun până când nu mai văd stindardul cu roza albă de York purtat în fața lui, până nu mai aud tropotul copitelor calului său, până când se pierde cu totul în depărtare; și atunci, spre groaza mea, din umbra copacilor iese și vine spre mine fratele meu Anthony, care a văzut toate astea și a privit cine știe de când.

— Târă ce ești!

Mă uit țintă la el, de parcă n-aș înțelege ce înseamnă cuvântul.

— Poftim?

— Târă! Ne-ai dezonorat casa, ți-ai dezonorat numele și pe acela al bietului tău soț care a murit luptându-se cu uzurpatorul acela! Dumnezeu să te ierte, Elizabeth. Îi voi spune neîntârziat tatălui nostru, iar el te va trimite la mănăstire, dacă nu te sugrumă mai întâi.

— Nu!

Fac un pas mare înainte și-l prind de braț, dar el se scutură din strânsoarea mea.

— Nu mă atinge, stricato! Crezi că vreau să mă atingi cu mâinile acelea care l-au atins pe el peste tot?

— Anthony, nu e ceea ce crezi!

— Mă înșală ochii? se răstește el neîmblânzit. E o vrajă? Ești cumva Melusina? O zeiță care se scaldă în pădure, iar cel care tocmai a plecat e un cavaler care ți-a jurat supunere? Suntem cumva în Camelot? O iubire onorabilă? E poezie, nu gunoi?

— Este onorabilă! spun fără să mă pot abține.

— Nu știi ce înseamnă cuvântul ăsta. Ești o stricată, iar el te va trece lui sir William Hastings data viitoare când ajung pe-aici, așa cum

face cu toate târfele lui.

— Mă iubește!

— Așa cum îi spune fiecareia.

— E adevărat. Se va întoarce la mine...

— Așa cum promite de fiecare dată.

Înfuriată, îi bag pumnul stâng sub nas, iar el se ferește, așteptându-se la o lovitură în față. Apoi zărește sclipirea aurului pe degetul meu și cu greu se abține să nu râdă.

— Ți-a dat el asta? Un inel? Ar trebui să fiu impresionat de un simbol al iubirii?

— Nu-i un simbol al iubirii, e o verighetă. O verighetă adevărată, oferită la cununie. Suntem căsătoriți!

Fac anunțul pe ton triumfător, dar sunt dezamăgită în aceeași clipă.

— Dumnezeu mare, te-a tras pe sfoară! exclamă el îndurerat.

Mă ia în brațe și-mi lipește capul de pieptul lui.

— Biata mea soră, biata mea neghioabă!

Mă lupt ca să mă desprind.

— Dă-mi drumul, nu sunt neghioaba nimănui! Ce tot spui acolo?

El mă privește cu tristețe, iar buzele îi sunt crispate într-un surâs amar.

— Lasă-mă să ghicesc: a fost o cununie făcută în taină, într-o capelă privată? N-a participat niciun prieten sau curtean de-al lui? Lordul Warwick nu trebuie informat? Trebuie ținută secretă? Trebuie s-o negi dacă ești întrebată?

— Da. Dar...

— Elizabeth, nu ești căsătorită. Ai fost păcălită. A fost o ceremonie prefăcută, fără pic de greutate în fața lui Dumnezeu și a oamenilor. Te-a tras pe sfoară cu un inel fără valoare și un fals preot, ca să te poată băga în patul lui.

— Nu!

— Vorbim de bărbatul care nădăjduiește să fie regele Angliei. Trebuie să se însoare cu o prințesă. Nu se va însura cu o văduvă cerșetoare din tabăra dușmanului său, care i-a ieșit în cale pe drum ca să-l implore să-i redea partea de moștenire ce i se cuvine după răposatul soț. Dacă se va căsători totuși cu o englezoaică, va fi una din marile doamne de la curtea York, probabil Isabel, fiica lui Warwick. Nu se va însura cu o fată al cărei tată a luptat împotriva lui. E mai probabil să se însoare cu o mare prințesă europeană, o infantă din Spania sau o delfină din Franța. Trebuie ca, prin căsătorie, să-și întărească poziția pe tron, să lege alianțe. Nu se va însura cu o față frumușică, din dragoste! Lordul Warwick nu va îngădui în ruptul capului așa ceva. Iar el nu e atât de nesăbuit încât să facă lucruri contrare propriilor interese.

— Nu trebuie să faci voia lordului Warwick! E regele.

— E marioneta lui Warwick, spune cu cruzime fratele meu. Lordul Warwick a hotărât să-l susțină, tot așa cum tatăl lui l-a susținut pe tatăl lui Edward. Fără sprijinul lui Warwick, nici iubitul tău, nici tatăl lui n-ar fi reușit să facă nimic cu dreptul lor la tron. Warwick e făcătorul de regi și el l-a făcut pe iubitul tău regele Angliei. Fii foarte sigură că tot el o va face și pe regină! El va alege cu cine se va căsători regele, iar Edward se va însura cu acea femeie.

De uluire, am amuțit, însă după o vreme protestez:

— Dar n-a făcut-o. Nu poate. Edward s-a căsătorit cu mine!

— Un joc, o șaradă, o pantomimă, nimic mai mult!

— Ba nu! Au existat martori.

— Cine?

— În primul rând, mama, spun într-un final.

— Mama noastră?

— Ea ne-a fost martoră, împreună cu Catherine, doamna ei de companie.

— Tata știe? A fost de față?

Clatin din cap.

— Atunci asta e. Cine-ți sunt numeroșii martori?

— Mama, Catherine, preotul și un corist.

— Care preot?

— Unul pe care nu-l cunosc. Regele l-a adus.

El ridică din umeri.

— Asta dacă era într-adevăr preot. Mai degrabă a fost un măscărici sau un actor de pantomimă care a jucat rolul ca să-i facă o favoare. Chiar dacă e hirotonisit, regele tot poate să nege că această cununie a fost valabilă, și va fi cuvântul a trei femei și un băiat împotriva cuvântului regelui Angliei. Ar fi foarte ușor să vă aresteze pe toate trei sub cine știe ce acuzație și să vă țină în temniță vreun an, până se însoară cu prințesa pe care o alege. V-a păcălit pe tine și pe mama ca pe niște neghioabe.

— Îți jur că mă iubește!

— Poate că da, acceptă el. Așa cum o iubește pe fiecare femeie cu care s-a culcat, iar din astea sunt cu sutele. Dar când bătlia se termină, iar el se întoarce acasă și vede la marginea drumului altă fată frumușică? Te va uita într-o săptămână!

Îmi trec mâna peste obraz și îmi dau seama că fața mi-e udă de lacrimi.

— Am să-i spun mamei ce-ai zis, șoptesc.

E amenințarea din copilăria noastră, însă nu-l speria nici atunci.

— Hai să mergem amândoi la ea. Nu va fi deloc fericită când își va da seama că a fost prostită să-și împingă fiica la dezonoare.

Pășim în tăcere prin pădure și peste podeț. Când trecem pe lângă

frasinul cel mare, arunc o privire spre trunchi. Firul răsucit a dispărut; nu există nicio dovadă că acolo s-a făcut vreodată o vrajă. Apele râului din care mi-am scos inelul s-au închis. Nu există nicio dovadă că magia a funcționat vreodată. Nu există nicio dovadă că există magie. Tot ce am e un mic inel de aur în formă de coroană, care ar putea să nu însemne nimic.

Mama e în grădina cu ierburi aromate plantată pe o latură a casei, iar când ne vede, pe fratele meu și pe mine, mergând alături într-o tăcere încăpățânată, la distanță de un pas unul de altul, fără să scoatem o vorbă, se îndreaptă de spate, cu plantele aromate în coș, și așteaptă să ne apropiem, pregătindu-se pentru necazuri.

— Fiule, îl întâmpină ea pe Anthony.

Fratele meu ingenunchează ca să-i primească binecuvântarea, iar ea își pune mâinile pe creștetul lui bălai și-i zâmbește. El se ridică și-i ia mâna într-a lui.

— Cred că regele v-a mințit pe tine și pe sora mea, începe Anthony fără ocolișuri. Ceremonia cununii a fost atât de tainică, încât nu există nicio persoană cu oarecare autoritate care s-o dovedească. Cred că a înfăptuit ceremonia aceea prefăcută ca să se poată culca cu ea și va nega că au fost cununați.

— O, așa crezi? replică mama netulburată.

— Da. N-ar fi prima oară când se prefacă că ia în căsătorie o lady ca să se culce cu ea. A mai jucat și înainte jocul ăsta, iar femeia a rămas cu un copil din flori și fără verighetă.

Mama ridică din umeri cu un gest măreț.

— Ce a făcut în trecut îl privește doar pe el. Însă eu l-am văzut cunutat și cu căsătoria consumată și pun rămășag că se va întoarce ca s-o revendice drept soție.

— Niciodată! spune Anthony simplu. Iar ea va fi distrusă. Dacă a rămas grea, va cădea într-o dizgrație totală.

Mama zâmbește văzându-i fața încruntată.

— Dacă ai avea dreptate și el ar nega căsătoria, perspectivele ei ar fi într-adevăr sumbre, încuviințează ea.

Întorc capul în altă parte. Cu câteva clipe în urmă, iubitul meu îmi spunea cum să-i feresc fiul de primejdii. Acum, același prunc e descris ca fiind motivul distrugerii mele.

— Mă duc să-mi văd fiii, îi anunț pe amândoi cu răceală. Refuz să ascult ce spuneți și refuz să discut despre asta. Eu îi sunt credincioasă și el îmi va fi credincios, iar tu vei regreta că te-ai îndoit de noi!

— Ești o neghioabă, îmi răspunde fratele meu, deloc impresionat. Cel puțin asta regret. Iar mamei îi spune: Ai jucat o partidă foarte mare cu ea, o partidă strălucită, dar ai pus drept miză viața și fericirea ei contra cuvântului unui mincinos bine-cunoscut.

— Poate, replică mama netulburată. Ești un om înțelept, fiul meu,

un filosof. Însă unele lucruri le știu mai bine decât tine, chiar și acum.

Plec cu pași mari, furioși. Niciunul, nici celălalt nu mă cheamă înapoi.

*

Trebuie să aștept, întregul regat trebuie să aștepte ca să afle pe cine să aclame ca rege, cine va domni. Fratele meu Anthony trimite un om în nord, ca să adune vești, și așteptăm cu toții să se întoarcă și să ne spună dacă bătălia s-a purtat și dacă norocul i-a surâs și de astă dată regelui Edward. În cele din urmă, în mai, servitorul lui Anthony vine acasă și spune că a fost până departe în nord, aproape de Hexham, și a întâlnit un om care i-a povestit totul. O bătălie rea, o bătălie sângeroasă. Șovăi în prag – vreau să aflu deznodământul, nu amănuntele. Nu mai trebuie să văd o bătălie ca să mi-o pot imagina; Anglia a devenit o țară obișnuită cu povestiri de pe câmpul de luptă. Toată lumea a auzit despre oștiri așezate în pozițiile de atac sau a văzut șarja, retragerea și răgazul epuizat al regroupării. Și toată lumea cunoaște pe cineva care a fost într-un oraș unde au intrat soldații învingători, hotărâți să se îmbete, să prade și să siluiască; toată lumea a auzit povestiri despre femei alergând în sanctuarul bisericilor, strigând după ajutor. Toată lumea știe că aceste războaie ne-au sfâșiat țara, ne-au distrus prosperitatea, prietenia între vecini, încrederea în străini, iubirea între frați, siguranța drumurilor, afecțiunea față de rege, însă nimic nu pare să pună capăt bătăliilor. Luptăm la nesfârșit, dorindu-ne o victorie finală și un rege triumfător care să aducă pacea; însă victoria nu vine, pacea întârzie și regatul nu-și găsește liniștea.

Mesagerul lui Anthony ajunge la subiect. Armata regelui Edward a învins într-un mod hotărâtor. Forțele Lancaster au fost respinse, iar regele Henric, sârmanul rege Henric pierdut, rătăcitor, care nu știe bine unde se află nici măcar atunci când e în palatul său de la Westminster, a fugit în mlaștinile din Northumberland, cu un preț pus pe capul lui ca și cum ar fi un proscris, fără însoțitori, fără prieteni, chiar și fără adepți, ca un rebel de la hotar, sălbatic precum ciorile.

Soția lui, Margareta de Anjou, cândva cea mai apropiată prietenă a mamei, a fugit în Scoția cu prințul și moștenitorul lor. E învinsă, iar soțul ei a dispărut. Însă toată lumea știe că nu-și va accepta înfrângerea, va unelti și va complota pentru fiul ei, exact așa cum mi-a spus Edward că trebuie să uneltesc și să complotez eu pentru al nostru. Nu se va opri până nu se va întoarce în Anglia și se vor încrucișa iarăși armele. Asta înseamnă să fii regina Angliei în aceste vremuri. Așa e de aproape zece ani, de când soțul ei a devenit incapabil să domnească, iar țara lui a ajuns ca un iepure înspăimântat, aruncat pe câmp în fața unei haite de ogari de vânatoare, care o zbughește când într-o parte, când în alta. Mai rău de atât, știu că așa va fi și pentru mine dacă

Edward se întoarce acasă, mă declară noua regină și ni se naște un fiu și moștenitor. Tânărul bărbat pe care-l iubesc va fi regele unui regat nesigur, iar eu va trebui să fiu o regină pretendentă.

Și se întoarce într-adevăr. Îmi trimite vorbă că a câștigat bătălia, că a spart asediul asupra Castelului Bamburgh și că va trece pe la noi când oștirea lui va porni spre sud. Va veni la cină, îi scrie tatălui meu, iar într-un răvaș personal adresat mie spune că va rămâne peste noapte.

Îi arăt mamei biletul.

— Poți să-i spui lui Anthony că soțul mi-e credincios.

— Nu-i voi spune nimic lui Anthony, răspunde ea, deloc dornică să mă ajute.

În orice caz, tata reușește să fie mulțumit de perspectiva unei vizite din partea învingătorului.

— Am avut dreptate să-i dăm oameni, îi spune el mamei. Fii binecuvântată pentru asta, iubirea mea! El e regele învingător, iar tu ne-ai așezat încă o dată în tabăra victorioasă.

Ea îi zâmbeste.

— Ar fi putut să se întâmple și invers. Oricum Elizabeth e cea care i-a sucit mințile. Pe ea vine s-o vadă.

— Avem niște carne de vită bine afumată? Întreabă tata. John, băieții și cu mine vom merge la vânătoare cu șoimii și-ți vom aduce niște vânat.

— Îi vom oferi o cină aleasă, îl liniștește ea.

Însă nu-i spune tatei că are motive și mai importante de a sărbători: că regele Angliei s-a căsătorit cu mine. Rămâne tăcută și mă întreb dacă și ea îl bănuiește că joacă fals.

Nu există niciun semn care să dea de înțeles ce crede mama când îl întâmpină cu o reverență adâncă. Nu se poartă deloc familiar, așa cum ar face o femeie cu ginerele ei. Dar nu-l tratează nici cu răceală, așa cum ar face de bună seamă dacă ar crede că ne-a făcut de râs pe amândouă, îl salută mai degrabă ca pe un rege victorios, iar el o salută ca pe o mare doamnă, o fostă ducesă, și amândoi mă tratează ca pe fiica preferată a casei.

Cina e un succes, așa cum trebuie să fie, dat fiind că tata e vorbăreț și entuziast, mama, elegantă ca de obicei, surorile mele, în starea lor obișnuită de admirație uluită, iar frații mei, cufundați într-o tăcere furioasă. Regele își ia rămas-bun de la părinții mei și pornește la drum, ca și cum s-ar întoarce la Northampton, iar eu îmi arunc mantia pe umeri și alerg pe cărarea ce duce la cabana de vânătoare de pe malul râului.

El ajunge acolo înaintea mea; calul său mare de vânătoare e în grajd, pajul, în șură. Mă cuprinde în brațe fără o vorbă. Nici eu nu spun nimic. Nu sunt atât de neghioabă încât să întâmpin un bărbat cu

suspiciuni și proteste; în plus, când mă atinge nu-mi doresc decât atingerea lui, când mă sărută nu-mi doresc decât sărutările lui și singurul lucru pe care vreau să-l aud sunt cele mai dulci vorbe din lume, atunci când spune:

— În pat, nevastă.

*

Diminează îmi pieptăn părul în fața micii oglinzi argintate și-l prind în ace. El stă în spatele meu privind-mă, prinzând din când în când o șuviță aurie și răsucind-o pe deget, ca să vadă cum strălucește în lumină.

— Nu mă ajuți, îi spun zâmbind.

— Nu vreau să te ajut, vreau să te împiedic! Ador părul tău, îmi place să-l văd liber.

— Când ne vom anunța căsătoria, stăpâne? Întreb urmărindu-i în oglindă expresia feței.

— Mai încolo, spune el iute, prea iute – e un răspuns pregătit. Lordul Warwick ține morțiș să mă însor cu prințesa Bona de Savoia, pentru a garanta pacea cu Franța. Am nevoie de timp ca să-l lămuresc că așa ceva nu se poate. Va trebui să se obișnuiască cu ideea.

— În câteva zile? sugerez.

— Mai degrabă săptămâni, se eschivează el. Va fi dezamăgit și numai Dumnezeu știe ce mită a acceptat ca să facă să se înfăptuiască această căsătorie.

— Nu ți-e credincios? E mituit?

— Nu. Nu el. Acceptă banii francezi, însă nu ca să mă trădeze: suntem ca unul și același om. Ne cunoaștem din copilărie. M-a învățat să lupt în turnir, mi-a dăruit prima mea spadă. Tatăl lui mi-a fost ca un tată. Adevărat, lordul Warwick mi-a fost ca un frate mai mare. Nu m-aș fi luptat ca să-mi afirm dreptul la tron dacă nu l-aș fi avut alături. Tatăl lui l-a ajutat pe tatăl meu să ajungă pe tron și l-a făcut moștenitorul regelui Angliei, iar Richard Neville m-a sprijinit la rândul lui. E marele meu mentor, marele meu prieten. M-a învățat aproape tot ce știu despre luptă și despre conducerea unui regat. Trebuie să-mi iau un răgaz ca să-i vorbesc despre noi și să-i explic că nu ți-am putut rezista. Îi datorez asta.

— Atât de important e pentru tine?

— E cel mai de seamă om din viața mea.

— Dar îi vei spune, mă vei aduce la curte, stăruie, încercând să-mi păstrez un ton senin și detașat. Și mă vei prezenta curții drept soția ta.

— Când va veni momentul potrivit.

— Am voie cel puțin să-i spun tatălui meu, ca să ne putem întâlni pe față ca soț și soție?

El izbucnește în râs.

— Da, și crainicului orașului! Nu, iubirea mea, trebuie să mai păstrezi încă puțin taina noastră.

Îmi iau boneta conică înaltă, cu vâlul ei bogat, și o leg fără să spun nimic. Greutatea ei îmi dă dureri de cap.

— Ai încredere în mine, nu-i așa, Elizabeth? mă întreabă el cu glas dulce.

— Da, mint eu. Absolută.

*

Când regele pleacă, Anthony stă lângă mine, cu mâna ridicată în semn de salut, cu un zâmbet fals pe chip.

— Nu pleci cu el? mă întreabă sarcastic. Nu mergi la Londra să-ți cumperi veșminte noi? Nu vei fi prezentată la curte? Nu vei participa la liturghia de mulțumire ca regină?

— Trebuie să-i spună lordului Warwick. Trebuie să-i explice.

— Lordul Warwick va fi cel care îi va explica, replică fără înconjur fratele meu. Îi va spune că niciun rege al Angliei nu-și poate permite să se însoare cu o femeie de rând, că niciun rege al Angliei nu se va căsători cu o femeie care nu e fecioară dovedită. Niciun rege al Angliei nu se va însura cu o englezoaică fără familie aleasă și fără avere. Iar scumpul tău rege îi va explica la rândul lui că a fost o cununie la care nu a asistat ca martor niciun lord și niciun om de vază de la curte, că proaspăta lui soție nici măcar nu și-a anunțat familia, că își poartă inelul în buzunar; și vor cădea de acord că această căsătorie poate fi ignorată, ca și cum nici nu s-ar fi întâmplat. A mai făcut-o și înainte și o va face din nou, atâta timp cât în regat există femei neghioabe – adică de-a pururi.

Mă întorc spre el și, văzând durerea zugrăvită pe fața mea, el încetează să mă mai chinuie.

— Ah, Elizabeth, nu face mutra asta!

— Prostule, nu-mi pasă dacă mă recunoaște! răbufnesc. Nu se pune problema că vreau să fiu regină, nu se mai pune nici măcar problema să-mi doresc o dragoste onorabilă! Sunt nebună după el, sunt îndrăgostită nebunește de el! Aș merge la el și dacă ar trebui să umblu desculță! Îmi spui că sunt una printre multe altele. Nu-mi pasă! Nu-mi mai pasă de numele sau de mândria mea, doar să mai fie al meu încă o dată, atâta vreau, doar să-l iubesc. Vreau doar să fiu sigură că-l mai văd, că mă iubește.

Anthony mă cuprinde în brațe și mă bate ușurel pe spate.

— Sigur că te iubește. Care bărbat ar putea să nu te iubească? Iar dacă nu te iubește, e un prost.

— Îl iubesc! spun nefericită. L-aș iubi și dacă ar fi un nimeni.

— Nu, nu l-ai iubi, replică el cu blândețe. Ești copilul mamei tale până-n măduva oaselor; nu degeaba ai în tine sângele unei zeițe. Te-ai

născut ca să fii regină și poate că totul va ieși bine. Poate că te iubește și te va susține.

Las capul pe spate ca să-i cercetez chipul și remarc:

— Dar nu crezi asta.

— Nu, răspunde el sincer. Ca să-ți spun drept, cred că l-ai văzut pentru ultima oară.

[02] Septembrie 1464

Îmi trimite o scrisoare. E adresată lui „Lady Elizabeth Grey”, iar înăuntru îmi scrie „iubirea mea”; nu spune „soția mea”, așa că nu-mi oferă nimic care să poată fi o dovadă a căsătoriei noastre, în caz că ar nega-o. Îmi scrie că e ocupat, dar că va trimite după mine în scurt timp. Curtea se află la Reading; va vorbi cu lordul Warwick în curând. Consiliul Coroanei se întrunește, sunt foarte multe de făcut. Regele răătăcit, Henric, încă n-a fost capturat; se află undeva pe dealurile din Northumberland; însă regina a fugit în patria ei, Franța, ca să ceară ajutor, așa că alianța cu Franța e mai importantă ca oricând, pentru a-i tăia accesul la consiliile franceze și a face în așa fel încât să rămână fără aliați. Nu menționează că ar obține asta căsătorindu-se cu o franțuzoaică. Spune că mă iubește, că arde de patimă pentru mine. Vorbe de iubit, promisiuni de iubit: nimic care să-l angajeze.

Același mesager îi aduce tatei o convocare de a se prezenta la curtea de la Reading. E o scrisoare oficială, toți nobilii din țară vor primi una identică. Frații mei, Anthony, John, Richard, Edward și Lionel, îl vor însoți.

— Scrie-mi și povestește-mi totul, îl roagă mama pe tata în timp ce-i privim pe bărbați cum încalecă – frumoșii fii ai mamei alcătuiesc ei înșiși o mică armată.

— Ne cheamă negreșit să-și anunțe căsătoria cu prințesa franceză, bombăne tata aplecându-se să strângă mai bine chinga șei. Ca și când mult bine ne va face o alianță cu Franța! Mult bine ne-a făcut și înainte. Totuși va trebui făcută dacă vrem să-i închidem gura Margaretei de Anjou. În plus, o mireasă franțuzoaică te va primi cu brațele deschise la curte, ca rudă.

Mama nici măcar nu clipește la ideea miresei franțuzoaice a lui Edward.

— Scrie-mi neîntârziat și spune-mi, repetă ea. Domnul să fie cu tine, soțul meu, și să te aibă în pază!

El se apleacă din șa ca s-o sărute, apoi întoarce calul cu fața spre drumul către sud. Frații mei își învârtesc cravașele, își scot pălăriile, strigă rămas-bun. Surorile mele le fac cu mâna, cumnata mea Elizabeth îi face o reverență lui Anthony, care ridică mâna în semn de

salut spre ea, spre mama și spre mine. Fața îi e posomorâtă.

Însă Anthony e cel care îmi scrie după două zile și servitorul lui e cel care gonește călare ca un nebun ca să-mi aducă epistola.

Sora mea,

Ești triumfătoare și mă bucur din toată inima pentru tine. Între rege și lordul Warwick a avut loc o ceartă cutremurătoare, căci lordul i-a adus regelui un contract de căsătorie cu prințesa Bona de Savoia, așa cum ne așteptam cu toții. Regele, cu contractul în față și cu pana în mână, a ridicat capul și i-a spus lordului că nu se poate căsători cu prințesa, fiindcă, de fapt, e deja căsătorit. Ai fi putut să auzi o pană căzând pe jos; ai fi putut auzi oftatul îngerilor! Jur că am auzit chiar inima lordului Warwick cum bate când i-a cerut regelui să repete ce a spus. Regele era alb la față ca o fetișcană, dar l-a înfruntat pe lordul Warwick (lucru pe care eu, unul, n-aș vrea să-l fac) și i-a spus că toate planurile și promisiunile lui nu înseamnă nimic. Lordul l-a luat pe rege de braț ca pe un băiețandru, l-a scos pe dată din încăpere și l-a dus într-o odaie personală, lăsându-ne pe noi, ceilalți, fierbând de uimire și de atâtea bârfe ca niște napi în oala cu tocană.

Am profitat de prilej ca să-l trag pe tata într-un colț și să-i spun că, după câte cred, regele își va anunța căsătoria cu tine, ca să nu arătăm amândoi ca niște neghiobi la fel de mari precum lordul W., dar îți mărturisesc că chiar și-n clipa aceea mă temeam că regele și-ar putea recunoaște căsătoria cu altă doamnă. Mai fusese menționată o doamnă de familie nobilă, de fapt mai aleasă ca a noastră, care are deja un fiu cu el. Iartă-mă, sora mea, dar nu știi cât de proastă e reputația lui! Așa că tata și cu mine ne simțeam ca doi iepuri în martie, gata să sărim în sus fără motiv, în timp ce ușa odăii personale rămânea închisă, iar regele stătea încuiat acolo cu omul care l-a adus unde este și care – Dumnezeu știe – l-ar putea mătura la fel de repede din poziția pe care o ocupă.

Firește că Lionel a vrut să știe ce tot șopteam, la fel și John. Slavă Cerului că Edward și Richard ieșiseră, așa că am avut doar doi în plus cărora să le dau vestea; însă nici ei n-au crezut mai mult decât tata și a trebuit să depun eforturi mari ca să-i fac pe toți trei să-și țină gura. Îți închipui cum a fost!

Trebuie să fi trecut vreun ceas, însă nimeni nu se îndura să plece din sala Consiliului Coroanei până nu afla sfârșitul poveștii. Sora mea, se ușurau în cămin mai degrabă decât să iasă din sala cea mare! Și apoi ușa s-a deschis, regele a ieșit cu un aer zguduit, lordul Warwick a ieșit cu un aer sumbru, iar regele a arborat cel mai fericit zâmbet și a spus: „Ei bine, lorzii mei, vă mulțumesc pentru răbdare. Sunt fericit și mândru să vă înștiințez că sunt căsătorit cu lady Elizabeth Grey”, a făcut semn cu capul spre tata și jur că mi-a aruncat o privire care mă implora să-l

fac pe tata să-și țină gura, așa că l-am prins pe bătrân de umăr și l-am apăsât cu putere, ca să-l țin ancorat la pământ. Edward l-a flancat de cealaltă parte, ca balast, iar Lionel s-a închinat de parcă ar fi fost deja arhiepiscop. Tata și cu mine ne-am înclinat cu mândrie și am zâmbit și noi ca niște caraghioși, de parcă am fi știut de la bun început și doar am omis, din simplă delicatete, să menționăm că suntem cumnatul și respectiv socrul regelui Angliei.

John și Richard au intrat tocmai în clipa asta extrem de nepotrivită și a trebuit să le murmurăm că lumea s-a întors cu susul în jos, iar ei s-au descurcat mai bine decât ți-ai închipui. Au reușit să închidă gurile, s-au aliniat lângă tata și lângă mine, iar oamenii ne-au luat expresiile năucite drept mândrie reținută. Un cvartet de idioți care încercau să pară agreabili! Nu-ți poți închipui zarva, țipetele, protestele și agitația ce au urmat. Nimeni din cei pe care-i puteam auzi n-a îndrăznit să sugereze că regele s-a coborât prea mult, însă știu că în spatele meu și în jur existau oameni care asta cred și asta vor continua să creadă. Totuși regele și-a ținut sus capul bălai și a suportat totul cu îndrăzneală, iar tata și cu mine l-am flancat și toți frații s-au înșirat în spatele nostru, nimeni nu poate tăgădui că suntem o familie frumoasă, ori cel puțin înaltă, și lucrul s-a înfăptuit, nimeni nu poate nega. Îi poți spune mamei că îndrăznețul ei joc a adus o răsplată înmîiată: vei fi regina Angliei, iar noi vom fi familia domnitoare a Angliei, chiar dacă nimeni din țară nu ne vrea.

Tata și-a ținut gura până am ieșit de la curte, dar jur că i se învârteau ochii în cap mai ceva ca lui Jim, idiotul din Stony Stratford, până am ajuns în odăile noastre și i-am putut spune ce s-a făcut și cum s-a făcut – cel puțin atât cât știam –, iar acum e foarte ofensat că nu i-a spus nimeni, fiindcă ar fi primit totul foarte bine și ar fi fost foarte discret; însă dat fiind că e socrul regelui Angliei, cred că vă va ierta, pe tine și pe mama, fiindcă ați ținut pentru voi capcanele voastre femeiești. Frații tăi au ieșit și s-au îmbătat pe veresie, cum ar fi făcut oricine. Lionel jură că va fi papă.

Se vede limpede că proaspătul tău soț e uluit de gâlceava care s-a abătut peste capul lui și-i va fi greu să ajungă la pace cu fostul lui stăpân, lordul Warwick, care ia cina separat astă-seară și ar putea deveni un dușman primejdios. Noi vom cina cu regele, iar interesele lui sunt acum și ale noastre. Lumea s-a schimbat pentru noi, cei din familia Rivers, și vom ajunge la așa o măreție, încât sunt încrezător că vom curge la deal[1]. Acum suntem susținători înfocați ai Casei de York și te poți aștepta ca tata să planteze trandafiri albi în gardurile vii de acasă și să poarte unul la pălărie. Îi poți spune mamei că magia pe care a folosit-o ca să facă să se întâmple toate astea a trezit admirația uluită a soțului și a fiilor ei. Iar dacă magia a constatat doar în frumusețea ta, o admirăm și pe ea.

Ești chemată ca să fii prezentată curții, aici, la Reading. Porunca regelui va fi trimisă mâine. Sora mea, lasă-mă să te previn și să te rog: vino îmbrăcată modest și însoțită doar de o mică escortă. Asta nu va potoli invidia, dar trebuie să încercăm să nu înrăutățim și mai mult lucrurile. Ne-am făcut dușmani din toate familiile regatului. Familii pe care nici măcar nu le cunoaștem ne vor blestema norocul și ne vor dori căderea. Tații ambițioși cu fiice frumoase nu te vor ierta niciodată. Va trebui să ne păzim tot restul vieții. Ne-ai adus o poziție măreață, dar și multe primejdii, sora mea. Sunt cumnatul regelui Angliei, însă trebuie să spun că astă-seară cea mai fierbinte speranță a mea e să mor în patul meu, împăcat cu lumea și bătrân.

Fratele tău, Anthony

Dar cred că între timp, înainte de moartea-mi pașnică, îi voi cere să mă facă duce.

Mama încropește planuri pentru călătoria la Reading și pentru convocarea familiei noastre de parcă ar fi o regină luptătoare. Toate rubedeniile care ar putea să profite de pe urma ascensiunii noastre sau să ne întărească poziția sunt chemate din toate colțurile Angliei, ba chiar și rudele din Burgundia – bărbații din neamul ei – sunt invitate să vină la Londra pentru încoronarea mea. Mama spune că îmi vor oferi statutul regal și nobil de care avem nevoie și, în plus, dată fiind starea în care se află lumea, e întotdeauna înțelept să avem rude puternice, care să ne sprijine sau să ne ofere refugiu.

Se pune să alcătuiască o listă cu lorzi neînsurați și lady nemăritate cu care să se căsătorească frații și surorile mele; începe să se gândească la copii nobili care vor deveni pupili regali și vor putea fi crescuți în creșa regală, spre profitul nostru. Înțelege, și se apucă să mă învețe și pe mine, cum funcționează patronajul și puterea curții engleze. Ea o cunoaște bine. Datorită primului ei soț, ducele de Bedford, a intrat prin căsătorie în familia regală; apoi a fost a doua doamnă din regat la curtea reginei de Lancaster, iar acum va fi a doua doamnă la curtea reginei de York: eu. Nimeni nu știe mai bine decât ea cum să are brazda Angliei regale.

Îi trimite lui Anthony un șir de instrucțiuni pentru tocmirea unor croitori și cusătorese, așa încât să mă aștepte rochiile noi, dar îi acceptă sfatul, anume că ar trebui să ne luăm în stăpânire măreția fără zarvă și fără vreun semn cum că am jubila din cauza acestui salt de la starea de susținători ai Casei de Lancaster înfrânte la cea de noi parteneri ai Casei de York victorioase. Surorile, verișoarele și cumnata mea vor veni cu noi la Reading, însă nu vom avea o suită măreață, cu stindarde și trâmbițași. Tata îi scrie mamei că mulți ne pizmuiesc prosperitatea, dar cei de care se teme cel mai mult sunt sir William Hastings, marele

prieten al regelui, lordul Warwick, marele aliat al regelui, și rudele apropiate ale regelui: mama, surorile și frații, căci aceștia au cel mai mult de pierdut din cauza noilor favoriți de la curte.

Mi-l amintesc pe Hastings privindu-mă de parcă aș fi fost o marfă scoasă la margine de drum, bocceaua cu mărunțișuri a unui negustor ambulant, prima oară când l-am întâlnit pe rege și-mi jur în sinea mea că nu se va mai uita așa la mine niciodată. Cu Hastings cred că mă voi descurca. Îl iubește pe Edward ca nimeni altul și va accepta orice alegere făcută de el, ba o va și apăra. Însă lordul Warwick mă înspăimântă. E omul care nu s-ar da în lături de la nimic ca să obțină ce vrea. Copil fiind, și-a văzut tatăl răsculându-se împotriva regelui legiuit și formând o nouă casă regală în numele taberei York. Când propriul lui tată și tatăl lui Edward au fost omorâți împreună, a preluat pe dată munca părintelui său și a făcut ca Edward, un flăcăiandru de numai nouăsprezece ani, să fie încoronat rege. Warwick e cu treisprezece ani mai în vârstă decât el: un adult în comparație cu un băiețandru. Fără doar și poate, a plănuit din capul locului să pună pe tron un copilandru, iar el să domnească din umbră. Faptul că Edward m-a ales pe mine este prima declarație de independență față de mentorul său și Warwick se va grăbi să împiedice alte declarații de acest fel. I se spune „făcătorul de regi”, iar când eram de partea Casei de Lancaster susțineam că cei din Casa de York sunt simple marionete, iar el și familia lui sunt păpușarii. Acum sunt măritată cu marioneta lui Warwick și știu că va încerca să mă facă și pe mine să dansez cum îmi cântă. Totuși nu am timp să fac altceva decât să-mi iau rămas-bun de la băieții mei, să-i pun să-mi promită că-și vor asculta tutorii și că vor fi cuminți, să urc în șaua calului celui nou pe care mi l-a trimis regele în vederea călătoriei și, cu mama lângă mine și surorile mele în urmă, să pornesc pe drumul spre Reading și spre viitorul ce mă așteaptă.

— Mi-e teamă, îi spun mamei.

Ea își mână calul lângă al meu și-și dă jos gluga mantiei, ca să văd încrederea zâmbitoare de pe chipul ei.

— Poate că da. Însă eu am slujit la curtea reginei Margareta d'Anjou și jur că nu poți fi o regină mai proastă decât ea!

Chicotesc fără voie. Vorbele astea vin din partea femeii care a fost cea mai de încredere doamnă de companie a Margaretei de Anjou și prima doamnă a curții acesteia.

— Ai schimbat cântecul, remarc.

— O, da, fiindcă acum sunt în alt cor! Dar oricum, e adevărat. N-ai putea fi o regină mai proastă pentru țara asta decât a fost ea, Dumnezeu s-o ajute oriunde ar fi acum.

— Mamă, era măritată cu un bărbat care avea mințile rătăcite jumătate din timp!

— Și indiferent dacă el se purta ca un sfânt, ca un om întreg la minte ori ca un descreierat, ea făcea întotdeauna cum o tăia capul. Și-a luat un amant, spune mama cu veselie, ignorându-mi țipătul scandalizat. Sigur că și-a luat! Cum crezi că l-a avut pe fiul ei Edward? Nu cu regele, care a fost surd și mut aproape tot anul acela când a fost conceput și s-a născut copilul. Mă aștept să te descurci mai bine decât ea. Nu te poți îndoi că te vei descurca mai bine decât ea! Iar Edward n-are cum să nu fie mai bun decât un sfânt idiot, Dumnezeu să-l binecuvânteze pe bietul om. Cât privește restul, ar trebui să-i dăruiești soțului tău un fiu și moștenitor, să-i aperi pe săraci și pe nevinovați și să sprijini speranțele familiei tale. Asta e tot ce trebuie să faci și sunt sigură că poți. Orice prostuță cu inimă cinstită, cu o familie uneltitoare și cu o pungă de bani cu băierile desfăcute poate face asta.

— Vor fi mulți care mă vor urî. Mulți care ne vor urî.

Mama încuviințează și răspunde netulburată:

— În cazul ăsta ai grijă să obții favorurile pe care le vrei și funcțiile de care ai nevoie înainte ca regele să plece urechea la ei. Există doar un număr limitat de dregătorii însemnate pentru frații tăi; există numai o mână de nobili cu care să se mărite surorile tale. Ai grijă să obții tot ce vrei în primul an, iar atunci vei ocupa pozițiile înalte și-ți vei avea soldații în formație de luptă. Vom fi pregătiți pentru orice ne va sta împotrivă și, chiar dacă înrăurirea ta asupra regelui va scădea, tot vom fi în siguranță.

— Lordul Warwick... spun neliniștită.

— E dușmanul nostru, încuviințează mama, o declarație de vrajbă aprigă. Vei sta cu ochii pe el și vei fi mereu precaută. Vom fi cu toții în gardă față de el. Și față de frații regelui: George, ducele de Clarence, mereu atât de fermecător, și micul Richard, ducele de Gloucester. Îți vor fi și ei dușmani.

— De ce frații regelui?

— Fiii tăi le vor răpi moștenirea. Influența ta îl va îndepărta pe rege de ei. Până acum au fost trei frați fără tată, toți uniți; au luptat umăr la umăr pentru familia lor. Regele îi numea „cei trei fii de York”; a văzut un semn ceresc care le era menit. Însă acum va vrea să fie cu tine, nu cu ei. Pământurile și avuțiile pe care poate le-ar fi dăruit lor vor ajunge la tine și la ai tăi. George era moștenitorul după Edward, iar Richard, următorul. De îndată ce naști un băiat, ei mai coboară cu o treaptă.

— Voi fi regina Angliei! protestez. După spusele tale, pare o bătălie pe viață și pe moarte!

— Chiar este o bătălie pe viață și pe moarte, răspunde ea simplu. Asta înseamnă să fii regina Angliei. Nu ești Melusina, care se ridică dintr-o fântână și găsește imediat fericirea. Nu vei fi o curteană frumoasă care n-are altceva de făcut decât să se ocupe de magie.

Drumul pe care l-ai ales înseamnă că va trebui să-ți petreci viața uneltind și luptând. Noi, familia ta, avem sarcina de-a ne asigura că vei învinge.

A văzut-o în întunecimea pădurii și i-a șoptit numele, Melusina, iar la acea chemare ea s-a ridicat din apă și atunci a văzut că e o femeie de o frumusețe calmă și deplină până la brâu, dar de acolo în jos e acoperită cu solzi, ca un pește. Ea i-a promis că va veni la el și-i va fi soție, i-a promis că-l va face pe cât de fericit l-ar putea face o muritoare, i-a promis că-și va înfrâna latura sălbatică, firea ei acvatică, și că-i va fi soție obișnuită, o soție de care va putea fi mândru; dacă el îi va îngădui în schimb să aibă un răgaz în care să redevină ea însăși, în care să se întoarcă în elementul ei – apa, în care va putea să se spele de truda ce-i e sortită femeii și să fie din nou, doar pentru scurt timp, zeiță a apei. Știa că viața de femeie muritoare îndurerează inima și tălpile. Știa că va simți nevoia să fie singură în apă, sub apă, cu vălurelele oglindite când și când în coada ei solzoasă. El i-a promis că-i va da totul, tot ce vrea, așa cum fac mereu bărbații îndrăgostiți. Iar ea s-a încrezut în el fără voia ei, așa cum fac mereu femeile îndrăgostite.

Tata și toți frații mei ies din Reading ca să ne întâmpine, astfel încât să intru în oraș avându-i alături pe bărbații din familia mea. De-a lungul drumului s-au adunat mulțimi de oameni și sute de ochi privesc cum tata își scoate pălăria când se apropie de mine călare, apoi descalecă și îngenunchează în fața mea, în praful drumului, cinstindu-mă ca regină.

— Tată, ridică-te! îl rog alarmată.

El se ridică încet și se înclină din nou.

— Trebuie să vă obișnuiți, Alteță, îmi spune cu capul plecat până în dreptul genunchilor.

Aștept până când se îndreaptă de spate, zâmbindu-mi.

— Tată, nu-mi place să te văd înclinându-te în fața mea!

— Acum sunteți regina Angliei, Alteță. Toți bărbații, mai puțin unul, trebuie să se încline în fața voastră.

— Dar vei continua să-mi spui Elizabeth, tată?

— Numai când suntem singuri.

— Și-mi vei da binecuvântarea ta?

Zâmbetul lui larg mă asigură că totul e la fel ca oricând.

— Fiica mea, trebuie să ne intrăm în rolurile de regi și regine. Ești cea mai nouă și mai improbabilă regină a unei case noi și improbabile. Nici n-am visat că vei pune mâna pe un rege! În niciun caz n-am crezut că flăcăul ăsta va pune mâna pe tron. Construim o lume nouă; alcătuim o nouă familie regală. Trebuie să ne purtăm mai regește chiar decât capetele încoronate, altfel nimeni nu ne va crede. Eu însumi nu

pot spune că cred cu adevărat!

Frații mei sar cu toții din șa, își smulg beretele și îngenunchează în fața mea pe drumul mare. Mă uit la Anthony, cel care m-a făcut târfa, iar pe soțul meu, mincinos.

— Tu poți rămâne acolo, jos! Cine are dreptate acum?

— Tu ai, replică el vesel.

Se ridică, îmi sărută mâna, apoi încalecă la loc, spunându-mi:

— Mă bucur de triumful tău!

Ceilalți frați se adună în jurul meu și-mi sărută mâna. Le zâmbesc; parcă am fi cu toții pe punctul de a izbucni în râs când ne gândim la cutezanța noastră.

— Cine ar fi crezut una ca asta? spune John cu mirare. Cine ar fi visat măcar?

— Unde e regele? întreb când mica noastră procesiune intră pe porțile orașului.

De o parte și de alta a străzilor se înșiruie mulțimi de orășeni, breslași, ucenici și se aud aclamații pentru frumusețea mea și râsete la adresa procesiunii noastre. Îl văd pe Anthony roșind la auzul câtorva glume fără perdea și pun mâna pe pumnul lui înmănușat, încleștat pe oblâncul șei.

— Nu spune nimic! E imposibil ca oamenii să nu râdă. A fost o cununie făcută în taină, nu putem nega, și va trebui să suportăm scandalul până se stinge. Nu mă ajută câtuși de puțin dacă-ți iei aerul asta jignit.

El adoptă pe dată cel mai oribil zâmbet afectat.

— Țsta e zâmbetul meu de curtean, mă anunță din colțul buzelor arcuite în sus. Îl folosesc când vorbesc cu Warwick sau cu ducii din familia regală. Cum îți place?

— E foarte elegant, răspund încercând să nu râd. Dumnezeu mare, Anthony, crezi că vom ieși cu bine din toate astea?

— Vom ieși triumfători, replică el. Dar trebuie să rămânem uniți.

Intrăm pe strada principală; aici se văd drapele înjghebate la repezeală și picturi înfățișând sfinți, scoase la ferestrele de la etajul caselor, ca să-mi ureze bun venit în oraș. Ajungem la abație, iar acolo, în mijlocul curții și al sfetnicilor săi, îl văd pe Edward, îmbrăcat în țesătură de aur, cu o mantie de un roșu aprins și o pălărie de aceeași culoare pe cap. E inconfundabil, cel mai înalt bărbat din mulțime, cel mai chipeș, neîndoielnicul rege al Angliei. Mă vede, privirile ni se întâlnesc și din nou pare să nu mai existe nimeni în afară de noi. Simt o ușurare atât de mare văzându-l, încât îi fac un mic semn cu mâna, ca o fetișcană, iar el, în loc să aștepte să-mi opresc calul, să descalec și să pășesc spre el pe covoarele așternute, se smulge de lângă toți, vine iute lângă mine, mă ridică de pe cal și mă cuprinde în brațe.

Această încălcare pătimașă a protocolului prilejuiește un ropot de

aplauze încântate din partea privitorilor și o tăcere uluită din partea curtenilor.

— Soția mea, îmi șoptește el la ureche. Dumnezeu bun, mă bucur atât de mult să te am din nou în brațele mele!

— Edward! Mi-a fost atât de frică!

— Am învins, spune el simplu. Vom fi împreună pe veci. Te voi face regina Angliei.

— Iar eu te voi face fericit, răspund citând din jurământul de căsătorie. Voi fi atrăgătoare și voioasă în pat și la masă.

— Nu dau doi bani pe ora cinei! spune el cu vulgaritate, iar eu îmi ascund fața la pieptul lui și râd.

*

Încă n-am făcut cunoștință cu mama lui, așa că înainte de cină Edward mă duce în odăile ei personale. Ea n-a fost prezentă când curtea mi-a urat bun venit și am dreptate să interpretez gestul acesta ca pe primul ei semn de dispreț, primul din multe altele. Edward mă lasă la ușă.

— Vrea să te vadă singură.

— Cum crezi că se va purta? îl întreb neliniștită.

— Ce poate face? replică el zâmbind larg.

— Tocmai asta aș vrea să aflu înainte de-a intra și de-a da ochii cu ea, spun sec, trecând pe lângă el când vafeții deschid larg ușa odăii de primire.

Mă însoțesc mama și trei dintre surorile mele, ca o curte improvizată, proaspăt declaratele mele doamne de companie; înaintăm cu nerăbdarea unui sobor de vrăjitoare târâte la judecată.

Ducesa văduvă Cecily șade pe un jilț măreț, acoperit cu o țesătură cu însemne nobiliare, și nu se ostenește să se ridice pentru a mă întâmpina. Are o rochie încrustată cu pietre prețioase la poale și la decolteu și o bonetă foarte mare, pătrată, pe care o poartă cu mândrie, ca pe o coroană. Foarte bine, sunt soția fiului ei, dar încă n-am fost unsă regină. Nu e obligată să-mi facă o reverență și se gândește la mine ca la o membră a taberei Lancaster, dușmanca fiului ei. Felul cum întoarce capul și răceala zâmbetului ei îmi transmit foarte clar că pentru ea sunt o femeie de rând, de parcă ea nu s-ar fi născut englezoaică obișnuită. În spatele jilțului stau fiicele ei, Anne, Elizabeth și Margareta, îmbrăcate discret și modest, ca să nu-și întreacă în strălucire mama. Margareta e o fată frumoasă: blondă și înaltă ca frații ei. Îmi zâmbește cu timiditate – sunt noua ei cumnată –, dar nimeni nu se apropie să mă sărute și încăperea e la fel de caldă ca un lac în decembrie.

Îi fac ducesei Cecily o reverență adâncă, însă nu foarte adâncă, din respect față de mama soțului meu, iar în spatele meu o văd pe mama

oferindu-i cel mai elegant gest de salut și apoi rămânând neclintită, cu capul sus – o regină ea însăși în toate privințele, atâta doar că-i lipsește coroana.

— Nu mă voi preface că sunt bucuroasă de această căsătorie secretă, spune cu grosolănie ducesa văduvă.

— Intimă, o întrerupe mama cu iscusință.

Ducesa se oprește uimită și-și ridică sprâncenele perfect arcuite.

— Mă scuzați, lady Rivers. Ați vorbit?

— Nici fiica mea, nici fiul vostru n-ar uita într-atât de mare măsură cine sunt încât să se căsătorească în secret, replică mama, în glasul căreia a reînviat brusc accentul de Burgundia.

E însuși accentul eleganței și al stilului ales pentru întreaga Europă, cel mai clar mod de-a aminti tuturor că e fata contelui de Saint-Pol, viță regească burgundă prin naștere. Îi spunea pe numele mic reginei, pe care numai ea insistă s-o numească Margareta d'Anjou, accentuând mult d-ul din titlu. Era ducesă de Bedford prin prima ei căsătorie cu un duce de sânge regesc și conducătoarea curții Lancaster la vremea când femeia care șade cu atâta mândrie în fața noastră era doar lady Cecily Neville de la Castelul Raby.

— Firește că nu a fost o cununie secretă. Am fost de față, împreună cu alți martori. A fost o cununie intimă.

— Fiica voastră e văduvă și cu ani buni mai în vârstă decât fiul meu, replică Alteța Sa, intrând la rândul ei în luptă.

— Nu e nici pe departe un băiat fără experiență. Reputația sa e bine-cunoscută. Iar între ei sunt doar cinci ani diferență.

Se aude un icnet dinspre doamnele ducesei, apoi o mică agitație alarmată dinspre fiicele ei. Margareta mă privește cu milă, ca pentru a spune că nu există scăpare de la umilința ce va veni. Surorile mele și cu mine stăm ca niște stane de piatră, de parcă am fi niște vrăjitoare surprinse în dans de o vrajă bruscă.

— Și partea bună, spune mama, înflăcăându-se pe tema ei preferată, e că măcar putem fi siguri că sunt amândoi rodnici. Fiul vostru, din câte înțeleg, are câțiva bastarzi, iar fiica mea are doi băieți legitimi frumoși.

— Fiul meu se trage dintr-o familie rodnică. Eu am avut opt băieți, replică ducesa văduvă.

Mama înclină capul și eșarfa de la capătul bonetei ei conice flutură ca o pânză umflată de adierea mândriei sale.

— A, da, remarcă ea. Ați avut, într-adevăr. Dar din cei opt au mai rămas doar trei băieți, desigur. Mare păcat, întâmplarea face ca eu să am cinci fii. Cinci! Și șapte fete. Elizabeth se trage dintr-o seminție regească fertilă. Cred că putem nădăjdui că Dumnezeu va binecuvânta cu odrasle noua familie regală.

— Totuși, ea nu a fost alegerea mea și nici alegerea lordului

Warwick, repetă Alteța Sa cu glasul tremurând de mânie. Dacă Edward n-ar fi rege, n-ar însemna nimic. I-aș putea trece cu vederea, dacă ar fi al treilea sau al patrulea fiu, să se arunce...

— Poate că ați putea. Însă acest lucru nu ne privește. Regele Edward este regele. Regele e rege. Dumnezeu știe că a purtat destule bătălii ca să-și dovedească dreptul.

— L-aș putea împiedica să fie rege, se priește ea, copleșită de mânie, cu obrazii ca para focului. L-aș putea dezmoșteni, l-aș putea renega, l-aș putea pune pe tron pe George în locul lui. Cum v-ar plăcea asta, ca rezultat al așa-numitei voastre cununii intime, lady Rivers?

Doamnele ducesei se fac albe la față și se trag înapoi îngrozite. Margareta, care-și adoră fratele, șoptește: „Mamă!”, dar nu cutează să spună mai mult. Edward n-a fost niciodată preferatul mamei sale. Edmund, iubitul ei Edmund, a murit împreună cu tatăl lui la Wakefield, iar învingătorii din tabăra Lancaster le-au înfipt capetele în porțile Casei de York. George, fratele lui, și el mai mic și scumpul mamei, e preferatul ei. Richard, cel mai tânăr dintre toți, e brunet și cel mai dezavantajat. E incredibil că vorbește despre punerea unui fiu înaintea altuia, în ordinea greșită.

— Cum? întreabă mama cu asprime, ca să-i dea pe față cacealmaua. Cum v-ați răsturna propriul fiu de pe tron?

— Dacă n-ar fi copilul soțului meu...

— Mamă! strigă Margareta îndurerată.

— Și cum ar fi posibil? întreabă mama, cu un glas tot atât de dulce ca otrava. V-ați declara propriul fiu bastard? V-ați declara singură târfă? Din pură răutate, doar ca să ne doborâți pe noi, v-ați distrage reputația proprie și v-ați încornora răposatul soț? Când i-a fost înfipt capul în poarta Casei de York, i s-a așezat pe cap o coroană de hârtie în batjocură. Asta n-ar însemna nimic față de coarnele de soț înșelat acum. V-ați necinstit propriul nume? V-ați acoperi soțul cu mai multă rușine decât au făcut-o dușmanii lui?

Dinspre femei se aude un mic țipăt și biata Margareta se clatină, gata parcă să leșine. Surorile mele și cu mine suntem pe jumătate pești, nu fete; privim doar cu ochii măriți cum mama noastră și mama regelui se iau în coarne, ca doi cavaleri cu securile de luptă în ringul turnirului, rostind lucruri de neconceput.

— Sunt mulți care m-ar crede, amenință mama regelui.

— Atunci rușinea voastră e și mai mare, spune mama fără cruțare. Zvonurile despre zămislirea lui au ajuns în Anglia. Mai mult chiar, m-am numărat printre puținii care au jurat că o lady din casa voastră nu s-ar coborî niciodată atât de mult. Dar am auzit, cu toții am auzit, bârfe despre un arcaș pe nume... cum îi spunea... (Se prefacă că a uitat și-și lovește ușor fruntea cu degetul.) A, mi-am amintit: Blaybourne. Un arcaș pe nume Blaybourne, presupus a fi iubitul

vostru. Însă eu am spus, iar regina Margareta d'Anjou a întărit, că o mare lady ca voi nu s-ar înjosi într-atât încât să se culce cu un arcaș de rând și să-i strecoare bastardul într-un leagăn nobiliar.

Numele de Blaybourne cade în odaie cu un bubuit ca de ghiulea. Aproape că-l poți auzi cum se rostogolește până se oprește. Mama nu se teme de nimic.

— Și oricum, dacă-i puteți determina pe lorzi să-l răstoarne pe regele Edward, cine-l va susține pe noul vostru rege George? V-ați putea încrede în fratele lui, Richard, că nu va încerca la rândul său să pună mâna pe tron? Lordul Warwick, ruda voastră, marele vostru prieten, n-ar dori tronul pentru sine? Și de ce să nu se învrăjbească și să creeze încă o generație de dușmani, dezbinând țara, asmuțind iarăși frații împotriva fraților, distrugând tocmai pacea pe care a câștigat-o fiul vostru pentru el însuși și pentru casa lui? Ați distruge totul doar din pură răutate? Casa de York e nebună de ambiție, știm cu toții: veți fi în stare să priviți cum ai voștri se mănâncă între ei așa cum o pisică speriată își mănâncă propriii pisoi?

E prea mult pentru mama regelui. Ridică mâna spre mama, ca pentru a o implora să înceteze.

— Nu, nu! Ajunge. Ajunge.

— Vă vorbesc ca o prietenă, spune mama iute, cu un glas alunecos precum țiparul de râu. Iar vorbele voastre nesocotite împotriva regelui nu vor ajunge mai departe. Fetele mele și cu mine nu vom repeta afirmații atât de scandaloase, trădător de scandaloase. Vom uita chiar și că le-ați rostit. Regret doar că v-au venit în minte. Sunt uimită că le-ați rostit.

— Ajunge! repetă mama regelui. Voiam doar să știți că această căsnicie nepotrivită nu este alegerea mea. Deși văd că trebuie s-o accept. Mi-ați arătat că trebuie s-o accept. Oricât de mult mă roade, oricât de mult îmi denigrează fiul și casa, trebuie s-o accept, spune ea oftând. O voi considera povara pe care trebuie s-o port.

— A fost alegerea regelui și trebuie să ne supunem cu toții lui, replică mama, subliniindu-și avantajul. Regele Edward și-a ales soția, iar ea va fi regina Angliei și cea mai mare doamnă din țară – fără excepție. Nimeni nu se poate îndoi că fiica mea va fi cea mai frumoasă regină din câte a văzut Anglia.

Mama regelui, a cărei frumusețe a fost renumită la vremea ei, când i se spunea Trandafirul de la Raby, mă privește pentru prima oară, fără pic de plăcere, și spune fără trageră de inimă:

— Presupun că da.

Îi fac din nou o reverență și o întreb voioasă:

— Să vă spun mamă?

De îndată ce chinul urărilor de bun venit din partea mamei lui Edward se încheie, trebuie să mă pregătesc să fiu prezentată curții. Comenzile făcute de Anthony la croitorii londonezi au sosit la timp și am o rochie nouă, de un cenușiu foarte deschis, garnisită cu perle. Are decolteu adânc, o cingătoare din perle și mâneci lungi de mătase. O port cu o bonetă înaltă, conică, drapată cu o eșarfă cenușie. E deopotrivă încântător de bogată și înșelător de modestă, iar când mama vine în odaia mea ca să vadă dacă m-am îmbrăcat, îmi ia mâinile într-ale ei și mă sărută pe amândoi obraji.

— Splendid! Nimeni nu se poate îndoi că te-a luat din dragoste la prima vedere. Dragostea trubadurilor, Dumnezeu să vă binecuvânteze pe amândoi!

— Sunt așteptată? întreb neliniștită.

Ea arată cu capul spre încăperea aflată dincolo de ușa odăii mele de culcare.

— Toți sunt acolo: lordul Warwick, ducele de Clarence și alți vreo șase.

Inspir adânc, ridic mâna ca să-mi potrivesc boneta, le fac semn din cap domnișoarelor de companie să deschidă larg ușile duble, înalț capul ca o regină și ies din odaie.

Lordul Warwick, îmbrăcat în negru, stă lângă cămin – un bărbat voinic care se apropie de patruzeci de ani, cu umeri lați ca de taur și cu chipul sever întors din profil, căci privește flăcările. Când aude ușa deschizându-se, se întoarce și mă vede, se încruntă, apoi afișează un zâmbet fals.

— Alteță, spune înclinându-se adânc.

Îi fac o reverență, dar văd că zâmbetul nu-i încălzește ochii negri. Miza pe Edward că va rămâne sub controlul lui. Îi promisese regelui Franței că i-l va aduce pe Edward drept cumnat. Acum totul a ieșit prost pentru el și oamenii se întreabă dacă continuă să reprezinte puterea din spatele acestui tron nou sau dacă Edward va lua hotărâri de unul singur.

Ducele de Clarence, George, iubitul frate al regelui, se află lângă el; arată ca un adevărat prinț de York: cu păr auriu, mereu gata să zâmbească, grațios chiar și în nemișcare, o frumoasă copie delicată a soțului meu. E bălai și bine clădit, plecăciunea sa e la fel de elegantă ca a unui dansator italian și surâsul său e fermecător.

— Alteță! spune el. Noua mea soră. Mă bucur de căsătoria voastră surpriză și vă doresc numai bine în noua voastră funcție.

Îi întind mâna, iar George mă trage spre el, mă sărută pe amândoi obraji cu căldură și rostește vesel:

— Vă doresc sincer multă fericire! Fratele meu este într-adevăr un bărbat norocos. Iar eu sunt fericit să vă numesc sora mea.

Mă întorc spre contele de Warwick și-i spun:

— Știu că soțul meu vă iubește și se încrede în voi ca într-un frate și ca într-un prieten. Sunt onorată să vă cunosc.

— Onoarea îmi aparține, replică el sec. Sunteți pregătită?

Arunc o privire în spatele meu: surorile mele și mama sunt aliniate ca să mă urmeze în procesiune.

— Suntem gata.

Avându-l de o parte pe ducele de Clarence, iar de cealaltă pe contele de Warwick, pornim încet spre capela abației, prin mulțimea oamenilor care se dau la o parte când ne văd venind.

*

Prima mea impresie e că toți cei pe care i-am văzut vreodată la curte sunt prezenți, îmbrăcați în cele mai alese veșminte ca să mă cinstească, dar zăresc și câteva sute de chipuri noi, care au venit împreună cu tabăra York. Lorzii se află în față, cu mantiile lor garnisite cu hermină, iar în spatele lor nobilimea își etalează lanțurile cu însemnul funcției și giuvaierele. Prefecții și consilierii Londrei s-au adunat să fie prezentați, printre ei numărându-se părinții orașului. Conducătorii civici din Reading sunt și ei de față, luptându-se să fie văzuți pe după bonetele mari și penele la fel de mari, iar în spatele lor stau breslașii din Reading și nobilimea din toată Anglia. E un eveniment de importanță națională; oricine a putut să-și cumpere o jiletcă și să împrumute un cal a venit s-o vadă pe noua și scandaloasa regină. Trebuie să-i înfrunt singură, flancată de dușmanii mei, în timp ce o mie de priviri mă cercetează de la picioarele încălțate cu pantofi delicați până la boneta înaltă și la vâlul subțire; studiază perlele de pe rochia mea, croiala voit modestă, perfecțiunea bucății de dantelă care ascunde și totodată sporește albeața pielii umerilor mei. Încet, ca o adiere de vânt care atinge vârfurile copacilor, își scot pălăriile și se înclină, iar eu înțeleg că mă recunosc drept regină, regină în locul Margaretei de Anjou, regina Angliei, cea mai importantă femeie din țară, și că în viața mea nimic nu va mai fi vreodată la fel ca înainte. Surâd într-o parte și-n cealaltă, primind binecuvântările și murmurale de laudă, însă descopăr că-mi încheștez mai tare mâna pe brațul lui Warwick, iar el îmi zâmbeste de parcă ar fi mulțumit să-mi simtă frica și spune:

— E firesc, Alteță, să fiți copleșită, într-adevăr, e firesc pentru o femeie de rând, dar nu i s-ar fi întâmplat nicidecum unei prințese, așa că îi răspund cu un zâmbet, fără să mă pot apăra, fără să pot vorbi.

În seara aceea, după ce facem dragoste, îi spun lui Edward:

— Nu-mi place contele de Warwick.

— El m-a făcut ceea ce sunt astăzi, răspunde el simplu. Trebuie să-l iubești de dragul meu.

— Și pe fratele tău George? Și pe William Hastings?

Se întoarce pe o parte și-mi zâmbeste larg.

— Sunt tovarășii mei și frații mei de arme. Cel cu care te-ai măritat face parte dintr-o armată aflată în război. Nu ne putem alege aliații; nu ne putem alege prietenii. Suntem bucuroși că-i avem și atât. Iubește-i pentru mine, iubito.

Încuviințez, ca și cum m-aș supune, dar cred că-mi cunosc dușmanii.

[03] Mai 1465

Regele hotărăște că voi avea cea mai glorioasă încoronare din câte a văzut Anglia. Asta nu doar ca un compliment la adresa mea.

— Te facem regină, regină neîndoielnică, și toți lorzii din regat vor îngenunchea în fața ta. Mama mea... (Se întrerupe și se strâmbă.) Mama va trebui să-ți arate cinstire în cadrul sărbătoririi. Nimeni nu va putea să nege că ești regină și soția mea. Ceremonia îi va reduce la tăcere pe toți cei care afirmă că cununia noastră nu e valabilă.

— Cine afirmă? vreau să știu. Cine îndrăznește să afirme?

El îmi zâmbeste cu gura până la urechi. Tot băiețandru a rămas.

— Crezi că am să-ți spun, ca să-i poți transforma în broaște? Nu contează cine vorbește împotriva noastră. Oamenii ăștia n-au importanță, atâta timp cât nu fac decât să șoptească pe la colțuri. Însă o încoronare măreață pentru tine îmi afirmă totodată poziția ca rege. Oricine va vedea că sunt rege și că amărâtul acela de Henric e cerșetor pe undeva prin Cumbria, iar nevastă-sa trăiește pe spezele tatălui ei în Anjou.

— Uriaș de măreață? întreb, fără să mă bucur prea tare ideea.

— Te vei clătina sub greutatea giuvaierelor tale! îmi promite.

Până la urmă, încoronarea e chiar mai bogată decât a prezis el, mai bogată decât mi-aș fi putut imagina. Intru în Londra pe Podul Londrei, însă vechea șosea murdară e transformată, cu ajutorul a nenumărate căruțe de nisip scânteietor, într-un drum care seamănă mai degrabă cu o arenă de turnir. Sunt întâmpinată de cântăreți costumați în înger, cu veșmintele făcute din pene de păun, iar aripile lor năucitoare sunt ca o mie de ochi albaștri, turcoaz și indigo. Actorii alcătuiesc un tablou vibrant cu Fecioara Maria și sfinții; sunt lăudată ca femeie virtuoasă și roditoare. Oamenii mă văd înfățișată ca alegerea lui Dumnezeu pentru tronul de regină a Angliei. La intrarea mea în oraș cântă coruri și plouă cu petale de trandafir asupra-mi. Eu sunt eu însămi, propriul tablou vibrant: englezoaica din Casa de Lancaster ajunsă regină de York. Sunt simbolul păcii și al unității.

Petrec noaptea dinaintea încoronării în mărețele apartamente regale din Turn, proaspăt decorate pentru șederea mea. Nu-mi place

Turnul: mă face să mă cutremur în timp ce sunt purtată în litieră, la înălțimea umărului, pe sub portic, iar Anthony, aflat lângă mine, îmi aruncă o privire.

— Ce s-a întâmplat?

— Urăsc Turnul, miroase a umed.

— Te-ai făcut pretențioasă, replică Anthony. Deja ești răsfățată, acum că regele ți-a dăruit locuințe mărețe doar ale tale, conacul de la Greenwich, plus Sheen.

— Nu-i vorba de asta, răspund încercând să dau un nume neliniștii mele. E ca și cum înăuntru ar exista stafii. Băieții mei stau aici în noaptea asta?

— Da, toată familia e aici, în odăile regale.

Fac o mică strâmbătură de neliniște.

— Nu-mi place că băieții sunt aici. E un loc cu ghinion.

Anthony își face cruce și sare din șa ca să mă ajute să cobor.

— Zâmbește! Îmi poruncește abia auzit.

Locotenentul Turnului așteaptă să-mi dea bun venit și să-mi ofere cheile; nu e momentul pentru viziuni sau pentru fantome de băieți pierduți de multă vreme.

— Salutări, preabună regină, spune el.

Îl iau pe Anthony de mână și zâmbesc, apoi aud mulțimea murmurând că sunt o frumusețe mai presus de ceea ce și-au imaginat.

— Nimic excepțional, rostește Anthony doar pentru urechile mele, așa că trebuie să întorc capul și să-mi impun să nu chicotesc. Nimic comparabil cu mama noastră, de exemplu.

A doua zi are loc încoronarea mea, la Abația Westminster. Pentru crainicul curții, care strigă tare numele ducilor, duceselor și conților, e o listă completă a celor mai mărețe și mai nobile familii din Anglia și din creștinătate. Pentru mama, care-mi poartă trena împreună cu Elizabeth și Margareta, surorile regelui, e triumful ei; pentru Anthony, un om atât de umblat prin lume și totuși atât de detașat de ea, cred că e o corabie plină cu neghiobi și că și-ar dori să fie departe; iar pentru Edward, e o declarație vie a avuției și puterii sale în fața unei țări însetate să aibă o familie regală cu avuție și putere. Pentru mine e o ceață ceremonială în care nu simt decât panică: mă concentrez disperată să merg cu viteza care trebuie, să-mi aduc aminte să-mi scot pantofii și să pășesc desculță pe covorul de brocart, să accept cele două sceptre cu amândouă mâinile, să-mi dezvelesc pieptul pentru ungerea cu mir, să-mi țin capul drept sub greutatea coroanei.

E nevoie de trei arhiepiscopi care să mă încoroneze, între ei Thomas Bouchier, plus un abate, vreo două sute de clerici și o mie de coriști care să-mi cânte laude și să cheme binecuvântarea Domnului asupra mea. Mă însoțesc femeile din neamul meu; se dovedește că sunt cu sutele. Întâi vine familia regelui, apoi surorile mele, cumnata mea

Elizabeth Scales, verișoarele, pe urmă verișoarele din Burgundia, alte rubedenii feminine pe care numai mama le poate identifica, și toate doamnele frumoase care-și pot încropi o prezentare. Toate vor să fie prezente la încoronarea mea, toate vor un loc la curtea mea.

Potrivit tradiției, Edward nici măcar nu e cu mine. Privește din spatele unui paravan, iar alături de el sunt și băieții mei. Nici măcar n-am voie să-l văd, nu pot prinde curaj din zâmbetul lui. Trebuie să fac totul absolut singură, în fața a mii de străini care îmi urmăresc orice mișcare. Nimic nu trebuie să distragă atenția de la ascensiunea mea de la statutul de femeie nobilă la cel de regină a Angliei, de la starea de muritoare la cea de ființă divină – aproape de Dumnezeu. Când mă încoronează și mă miruiesc, devin o ființă nouă, mai presus de muritori, doar cu un pas mai jos de îngeri, o ființă iubită, aleasa Cerului. Aștept fiorul de pe șira spinării stârnit de înțelegerea faptului că Dumnezeu m-a ales să fiu regina Angliei, dar nu simt decât ușurare că s-a încheiat ceremonia și tulburare la gândul uriașului banchet ce va urma.

Trei mii de nobili și doamnele lor se așază să ia cina cu mine și fiecare fel principal cuprinde aproape douăzeci de preparate. Îmi scot coroana ca să mănânc, apoi mi-o pun la loc pe cap între două feluri. E ca un dans prelungit pentru care trebuie să-mi amintesc pașii și ține ore în șir. Ca să mă ferească de privirile iscoditoare, contesa de Shrewsbury și contesa de Kent îngenunchează și țin un vâl în fața mea când mănânc. Gust din fiecare preparat din politețe, însă nu mănânc aproape nimic. Coroana îmi apasă capul ca un blestem și tâmpilele îmi pulsează. Știu că am urcat până pe cea mai înaltă poziție din țară, însă tânjesc numai după soțul meu și după patul meu.

La un moment dat pe parcursul serii, probabil pe la al zecelea fel principal, vine o clipă când ajung chiar să-mi spun că am făcut o greșeală cumplită și că aș fi fost mai fericită la Grafton, fără o căsătorie ambițioasă și fără ascensiunea în rândul capetelor încoronate. Dar e prea târziu pentru regrete și chiar dacă, de oboseală, până și cele mai alese bucate n-au niciun gust, tot trebuie să zâmbesc neîncetat, să-mi pun coroana grea la loc pe cap și să le trimit favoriților regelui cele mai bune mâncăruri.

Primele merg la frații lui: la George, tânărul strălucitor, duce de Clarence, și la cel mai tânăr fiu de York, Richard, în vârstă de doisprezece ani, duce de Gloucester, care-mi surâde cu timiditate și înclină capul când îi trimit niște păun gătit pe jumătate prăjit, pe jumătate înăbușit. E cât se poate de diferit de frații lui: mic, timid și brun, firav la trup și potolit, pe când ei sunt înalți, cu plete ca de bronz și plini de propria importanță. Îmi place Richard de la prima vedere și-mi spun că le va fi un bun tovarăș și partener de joacă băieților mei, care sunt doar ceva mai mici decât el.

La sfârșitul cinei, când zeci de nobili și sute de clerici mă însoțesc în odăile mele, îmi țin capul sus ca și cum n-aș fi ostenită, ca și cum n-aș fi copleșită. Știu că astăzi am devenit ceva mai presus decât o femeie muritoare: am devenit pe jumătate zeiță. Am devenit o divinitate asemănătoare cu strămoașa mea, Melusina, care s-a născut zeiță și a devenit femeie. Ea a trebuit să încheie un târg dur cu lumea oamenilor pentru a trece dintr-o sferă în alta. A trebuit să renunțe la libertatea pe care-o avea în apă ca să capete picioare, astfel încât să poată păși pe pământ alături de soțul ei. Nu pot să nu mă întreb la ce va trebui să renunț eu ca să fiu regină.

Sunt așezată în patul Margaretei de Anjou, în odaia regală de culcare plină de ecouri, și aștept, cu cuvertura din țesătură de aur trasă până la urechi, până când Edward poate să plece de la ospăț și să vină lângă mine. Îl însoțesc în odaia mea de culcare jumătate de duzină de tovarăși și slujitori, care-l dezbracă după ritual și pleacă numai când e în cămașă de noapte. El îmi vede ochii măriți și râde, închizând ușa odăii în urma lor.

— Acum suntem capete încoronate, îmi spune. Trebuie să suportăm aceste ceremonii, Elizabeth.

Întind brațele spre el și răspund:

— Cu condiția să rămâi tu, chiar și cu coroana pe cap.

Își scoate cu un gest iute cămașa și se apropie de mine gol, cu umerii lați, cu pielea netedă, cu mușchii coapselor, abdomenului și torsului încordându-se ritmic.

— Sunt al tău, spune el simplu.

Iar când se strecoară în patul rece lângă mine, uit că suntem rege și regină și mă gândesc numai la atingerea lui și la dorința din mine.

*

A doua zi are loc un mare turnir și nobilii intră pe teren în costume minunat de frumoase, iar scutierii lor recită cu glas tare poezii. Băieții mei se află împreună cu mine în loja regală, cu ochii măriți și cu gurile căscate la vederea ceremoniei, a steagurilor, a strălucirii și a mulțimilor de oameni – enormitatea primului mare turnir la care iau parte. Surorile mele și Elizabeth, soția lui Anthony, șed lângă mine. Începem să alcătuim o curte a femeilor frumoase; oamenii vorbesc deja despre o eleganță cum nu s-a mai văzut în Anglia.

Verii noștri din Burgundia se înfățișează în număr mare, armurile lor sunt cele mai rafinate, iar poeziile lor sunt cele mai bune în privința metricii. Însă Anthony, fratele meu, e superb: curtea îl îndrăgește la nebunie. Ținuta lui pe cal e nespus de grațioasă, poartă semnul afecțiunii mele și frânge lăncile a doisprezece bărbați. Nimeni nu-l poate întrece nici la poezie. Scrie în stilul romantic al ținuturilor sudice; vorbește despre bucurie cu o undă de tristețe, un bărbat care

zâmbește în fața tragediei. Compune poezii despre o iubire ce nu poate fi împlinită niciodată, despre nădejdi care-l fac pe bărbat să traverseze un deșert de nisip, iar pe femeie, o mare de valuri. Nu-i de mirare că toate doamnele de la curte se îndrăgostesc de el! Anthony zâmbește, ridică florile care i se aruncă în arenă și se înclină cu mâna pe inimă, fără a cere vreunei femei să-i acorde semnul afecțiunii.

— Îl cunosc de când era doar unchiul meu, remarcă Thomas.

— E preferatul zilei, îi spun tatei, care vine în loja regală ca să-mi sărute mâna.

— Ce e în capul lui? mă întreabă el nedumerit. Pe vremea mea ne omoram adversarul, nu compuneam o poezie despre el!

Elizabeth, soția lui Anthony, râde:

— Așa e obiceiul în Burgundia.

— Trăim vremuri cavalerești, îi spun tatei, zâmbind de uluirea lui.

Învingătorul zilei e însă lordul Thomas Stanley, un bărbat chipeș, care-și ridică viziera și vine să-și primească premiul, mulțumit că a câștigat. Poartă cu mândrie pe stindard deviza familiei sale: *Sans changer*.

— Ce înseamnă? îl întreabă încet Richard pe fratele lui.

— Fără schimbare, răspunde Thomas. Ai ști dacă ai învăța în loc să-ți pierzi timpul.

— Chiar nu vă schimbați niciodată? îl întreb pe lordul Stanley.

Mă privește: sunt fiica unei familii care s-a transformat cu desăvârșire, a trecut de la un rege la altul, o femeie care s-a transformat din văduvă în regină. Se înclină și spune:

— Nu mă schimb niciodată. Slujesc pe Dumnezeu, pe rege și propriile-mi drepturi, exact în această ordine.

Zâmbesc. E inutil să-l întreb de unde știe ce vrea Dumnezeu, de unde știe care rege e cel de drept și cum poate fi sigur că drepturile sale sunt juste. Sunt întrebări pentru vremuri de pace, iar țara noastră se află în război de prea mult timp ca să punem întrebări complicate.

— Sunteți măreț în arena de turnir, remarc.

— Am avut norocul să nu fiu trecut pe listă ca adversar al fratelui vostru, Anthony, replică el zâmbind. Dar sunt mândru că am luptat în fața Alteței Voastre.

Mă aplec peste marginea lojii reginei ca să-i ofer premiul turnirului, un inel cu rubin, iar el îmi arată că e prea mic pentru mâna lui mare.

— Trebuie să vă însurați cu o femeie frumoasă, îl tachinez. O femeie virtuoasă, care prețuiește mai mult decât rubinele.

— Cea mai aleasă doamnă din regat e căsătorită și încoronată, răspunde el cu o plecăciune. Cum vom putea noi, cei trecuți cu vederea, să ne îndurăm nefericirea?

Vorbele lui mă fac să râd – e limbajul rubedeniilor mele, al

burgunzilor care au făcut din flirt o formă de artă nobilă.

— Trebuie să vă dați silința! Un cavaler atât de formidabil trebuie să întemeieze o casă grandioasă.

— Îmi voi întemeia casa și mă veți vedea învingând din nou, replică el.

Din cine știe ce motiv, la spusele sale mă trece un mic fior. „Iată un bărbat care e puternic nu doar în arena de turnir, îmi spun. Un bărbat care e negreșit puternic și pe câmpul de luptă. Un bărbat fără scrupule, care își va urmări propriile interese. Formidabil, într-adevăr! Să sperăm că e fidel devizei sale și nu-și va schimba niciodată loialitatea față de casa noastră, Casa de York.”

Când zeița Melusina s-a îndrăgostit de cavaler, acesta i-a promis că va fi liberă să fie ea însăși, dacă va primi să-i devină soție. Au stabilit că-i va fi soție și va umbla pe picioare, însă o dată pe lună va putea să meargă în odaia ei, să umple cu apă un bazin mare și, doar pentru o seară, să-și recapete natura acvatică. Și așa au trăit nespuse de fericiți mulți ani, căci el o iubea și înțelegea că femeia nu poate trăi tot timpul ca un bărbat. Înțelegea că ea nu poate să gândească mereu așa cum gândea el, să meargă ca el, să respire aerul pe care-l respira el. Avea să fie mereu o ființă altfel decât el, ascultând altă muzică, auzind alte sunete, având alt element familiar.

Înțelegea că ea are nevoie să petreacă un timp singură, înțelegea că are nevoie să închidă ochii, să se scufunde sub luciul apei, să unduiască din coadă, să respire prin branhii și să uite bucuriile și încercările vieții de soție – doar o vreme, doar o dată pe lună. Au avut copii, care au crescut sănătoși și frumoși; prosperitatea lui a sporit și castelul lor era renumit pentru bogăție și eleganță. Era renumit și pentru marea frumusețe și bunătate a stăpânei casei, și veneau vizitatori de departe ca să vadă castelul, pe stăpânul lui și pe frumoasa, misterioasa lui soție.

Imediat după încoronare încep să mă îngrijesc de familia mea, iar mama și cu mine devenim cele mai mari pețitoare din regat.

— Asta nu va stârni și mai multă dușmănie? îl întreb pe Edward. Mama are o listă de lorzi cu care să se mărite surorile mele.

— Trebuie s-o faci, mă asigură el. Lumea protestează că ești o văduvă săracă, dintr-o familie de necunoscuți. Trebuie să-ți ridici familia în rang măritându-ți surorile cu nobili.

— Suntem atât de numeroși, am atâtea surori, încât jur că vom lua toți tinerii neînșurați! Vei fi sărăcit de lorzi.

El ridică din umeri.

— Țara asta a fost împărțită prea multă vreme între Casa de York și Casa de Lancaster. Construiește-mi altă familie măreață, care să mă

sustină când tabăra York șovăie sau când tabăra Lancaster amenință. Elizabeth, tu și cu mine trebuie să ne creăm legături cu nobilimea. Dă-i mamei tale frâu liber, avem nevoie de veri, cuscri și cumnați în toate ținuturile țării. Îi voi înnobila pe frații tăi și pe fiii tăi Grey. Trebuie să creăm în jurul tău o familie măreață, atât spre binele poziției tale, cât și pentru apărarea ta.

Îl cred pe cuvânt și mă duc la mama, pe care o găsesc așezată la masa cea mare din odăile mele, înconjurată de arbori genealogici, contracte și hărți, ca un comandant pe cale să strângă oști.

— Văd că ești zeița iubirii!

Ea ridică ochii spre mine, încruntată de concentrare.

— Nu-i vorba de iubire, ci de afaceri. Trebuie să te îngrijești de familia ta, Elizabeth, și ai face bine să le găsești alor tăi soți și soții cu avere. Ai de creat o descendență. Ca regină, ai sarcina de a ține sub observație și de a ordona nobilimea din țara ta: niciun bărbat nu trebuie să ajungă la prea mare măreție, nicio lady nu trebuie să coboare prea jos. Știu un lucru: căsătoria mea cu tatăl tău a fost interzisă și a trebuit să-l implorăm pe rege să ne ierte și să plătim o amendă.

— Credeam că asta te va face să treci de partea libertății și a iubirii adevărate!

— Când a fost vorba de libertatea mea și de dragostea mea, da, replică mama râzând scurt. Când e vorba de ordonarea curții tale așa cum se cuvine, nu.

— Probabil regreți că Anthony e deja căsătorit și că nu-i putem găsi o pereche excelentă.

Mama se încruntă și spune fără înconjur:

— Regret că ea e stearpă și că are sănătatea șubredă. O poți ține la curte ca doamnă de companie, se trage dintr-una din cele mai bune familii, însă nu cred că ne va da fii și moștenitori.

— Vei avea fii și moștenitori cu zecile, îi prezic uitându-mă la lista lungă de nume pe care a alcătuit-o și la săgețile trasate cu îndrăzneală între numele surorilor mele și cele ale nobililor englezi.

— Așa ar trebui, replică ea cu satisfacție. Și toți cu ranguri de la lord în sus.

Așa că avem parte de o lună de cununii. Fiecare dintre surorile mele se mărită cu un lord, în afară de Katherine; cu ea fac un pas mai sus și o logodesc cu un duce. Încă n-a împlinit zece ani și e un copil ursuz – Henry Stafford, micul duce de Buckingham. Warwick îl avea în vedere pentru fiica lui, Isabel, însă băiatul e pupil regal de la moartea tatălui său și astfel se află la dispoziția mea. Mi se plătește un onorariu ca să-i port de grijă, așa că pot să fac cu el ce vreau. Față de mine se poartă arogant și nepoliticos; crede că se trage dintr-o familie măreață și e atât de mândru de sine încât îmi face plăcere să-l forțez pe acest

tânăr pretendent la tron să se însoare cu Katherine. Consideră că ea și noi toți îi suntem insuportabil de inferiori. Consideră că această căsătorie îl înjosește și află că le spune prietenilor săi, laudându-se ca un copil, că se va răzbuna, că într-o bună zi ne vom teme de el, că mă va face într-o bună zi să regret că l-am insultat. Asta îmi stârnește râsul, iar Katherine se bucură că e ducesă, chiar dacă are drept soț un copil ursuz.

Fratele meu John, în vârstă de douăzeci și unu de ani, din fericire încă neînsurat, se va căsători cu mătușa lordului Warwick, lady Catherine Neville. Aceasta e ducesă văduvă de Norfolk, după ce s-a măritat cu un duce, s-a culcat cu el și apoi l-a îngropat. E o palmă peste obrazul lui Warwick și simplul fapt îmi trezește o bucurie răutăcioasă, pe deasupra, cum mătușa lui are aproape o sută de ani, căsătoria cu ea e o glumă dintre cele mai crude. Warwick va învăța cine stabilește acum alianțele în Anglia. În plus, ea va muri negreșit în curând, iar atunci fratele meu va fi liber din nou și incredibil de bogat.

Pentru băiatul meu, scumpul meu Thomas Grey, o cumpăr pe mica Anne Holland. Mama ei, ducesa de Exeter, sora soțului meu, îmi cere patru mii de mărci pentru acest privilegiu, iar eu remarc prețul mândriei sale și-l plătesc, astfel încât Thomas să poată moșteni averea Holland. Fiul meu va fi la fel de bogat ca orice prinț din creștinătate. Îi fur contelui Warwick și această comoară – o via pe Anne Holland pentru nepotul lui și totul era practic semnat și pecetluit; însă ofer cu o mie de mărci mai mult decât el – o avere, o avere regească, pe care eu o pot obține, iar Warwick, nu. Edward îl face pe Thomas marchiz de Dorset, un rang pe măsura perspectivelor lui. Pentru fiul meu Richard Grey voi obține o pereche imediat ce voi găsi fata care să-i aducă o avere; între timp va fi făcut cavaler.

Tatăl meu devine conte; Anthony nu obține rangul de duce despre care glumea, însă devine lord de Insula Wight, iar ceilalți frați ai mei obțin dregătorii în slujba regelui sau în rândurile Bisericii. Lionel va fi episcop, așa cum și-a dorit. Îmi folosesc poziția înaltă de regină ca să aduc putere familiei mele, așa cum ar face orice femeie și, mai mult, așa cum ar fi povățuită să facă orice femeie care a ajuns de la nimic la măreție. Vom avea dușmani, așa că trebuie să ne creăm legături și alianțe. Trebuie să fim pretutindeni.

La sfârșitul lungului șir de căsătorii și înnobilări, nimeni nu poate trăi în Anglia fără să dea peste cineva din familia mea: nu poți încheia un negoț, ara un câmp sau judeca un proces fără să întâlnești vreun membru al măreței familii Rivers sau pe rudele lor prin alianță. Suntem pretutindeni; suntem acolo unde a ales regele să ne așeze. Iar dacă va veni vreodată ziua când toți se vor întoarce împotriva lui, va afla că noi, familia Rivers, suntem puternici și de neclintit, un șanț de apărare în jurul castelului său. Când își va pierde toți ceilalți aliați, noi

îi vom rămâne prieteni, iar acum deținem puterea.

Îi suntem credincioși, iar el ne e loial. Îi jur credință și iubire, iar el știe că nu există femeie în lume care să-l iubească mai mult decât mine. Frații mei și tatăl meu, verișoarele și surorile mele și proaspeții soți și proaspetele soții ale acestora îi jură credință absolută, indiferent ce s-ar întâmpla, indiferent cine s-ar ridica împotriva noastră. Alcătuim o familie nouă, care nu e nici Lancaster, nici York; suntem familia Woodville, înnobilită cu numele Rivers, și ne ridicăm în spatele regelui ca un zid de apă. Jumătate din regat ne urăște, însă am avut grijă să fim atât de puternici încât nu-mi pasă.

Edward se apucă de munca guvernării unei țări care s-a obișnuit să nu aibă deloc rege. Numește judecători și prefecți în locul celor uciși în luptă; le poruncește să impună legea și ordinea în comitatele lor. Oamenii care au profitat de ocazie ca să se războiască cu vecinii lor trebuie să se întoarcă pe propriile pământuri. Soldații lăsați la vatră dintr-o tabără sau din cealaltă trebuie să meargă acasă. Bandele violente care au profitat de război ca să cutureie ținuturile și să terorizeze oamenii trebuie vâdate, drumurile trebuie să devină din nou sigure. Edward începe munca grea de a face din Anglia o țară împăcată iarăși cu sine. O țară în care domnește pacea, în locul unei țări în război.

Luptele constante se încheie în sfârșit când îl capturăm pe fostul rege Henric, pe jumătate rătăcit și cu mințile împrăștiate, pe dealurile din Northumberland, iar Edward poruncește să fie adus în Turnul Londrei, pentru siguranța lui și a noastră. Nu are întotdeauna mintea limpede, Dumnezeu să-l aibă în paza sa. Se mută în odăile din Turn și pare să știe unde se află; pare bucuros că e acasă, după ce a rătăcit atâta vreme. Își duce traiul liniștit, în comuniune cu Dumnezeu, cu un preot alături zi și noapte. Nu știm nici măcar dacă își aduce aminte de soția lui sau de fiul despre care aceasta i-a spus că e al lui; cert e că nu vorbește niciodată despre ei, nici nu cere să fie aduși din îndepărtatul Anjou. Nu știm precis dacă-și amintește tot timpul că odinioară a fost rege. Trăiește în altă lume, bietul Henric, și a uitat de toate câte i le-am luat.

[04] Vara anului 1468

Edward îi încredințează lui Warwick funcția de ambasador în Franța, iar acesta profită bucuros de ocazia de a pleca din Anglia și de la curte. Nu poate răbda creșterea puterii noastre și năruirea lentă a propriilor sale speranțe. Plănuiește să încheie un tratat cu regele Franței și-i garantează că guvernarea Angliei se află tot în mâinile lui și că el îi va alege un soț Margaretei, una dintre moștenitoarele Casei

de York. Dar minte și toți știu că vremea puterii lui s-a încheiat. Edward ascultă de mama mea, de mine și de ceilalți sfetnici ai săi, care spun că ducatul Burgundiei e un prieten credincios al Angliei, în timp ce Franța e un dușman permanent, și că s-ar putea face o alianță cu Burgundia spre binele negoțului, de dragul înrudirii dintre noi, și că această alianță ar putea fi întărită prin căsătoria Margaretei, sora lui Edward, cu însuși noul duce, Carol, cel care tocmai a moștenit pământurile bogate ale Burgundiei.

Carol e un prieten-cheie al Angliei. Ducele de Burgundia stăpânește întreaga Flandră, pe lângă propriul ducat, și astfel are în puterea sa toate ținuturile joase din nord, toate teritoriile aflate între Germania și Franța, precum și regiunile bogate din sud. Acestea sunt mari cumpărători de stofă englezească, negustori și aliați ai noștri. Porturile lor se află față-n față cu ale noastre, de cealaltă parte a Mării Nordului; dușmanul lor obișnuit e Franța și îmi doresc o alianță cu noi. Sunt prin tradiție prieteni ai Angliei, iar acum, prin mine, se înrudesce cu regele ei.

Totul se plănuiește, desigur, fără a o consulta pe fata în cauză, iar Margareta vine la mine în timp ce mă plimb prin grădina Palatului Westminster, agitată toată pentru că i-a spus cineva că logodna ei cu Pedro de Portugalia va fi anulată și că va fi vândută celui care oferă mai mult: fie lui Ludovic al Franței, pentru unul dintre prinții francezi, Fie lui Carol de Burgundia.

— Totul va fi bine, îi spun luând-o de mână, ca să poată merge lângă mine.

Are numai douăzeci și doi de ani și n-a fost crescută pentru rolul de soră a unui rege. Nu e obișnuită cu felul în care se poate schimba identitatea viitorului ei soț în funcție de nevoile momentului, iar maică-sa, împărțită dureros între loialitatea față de fiecare din fiii săi, rivali între ei, nu s-a ocupat mai deloc de fiice.

Când era mică, Margareta credea că se va căsători cu un lord englez și va trăi într-un castel englezesc, crescându-și copiii. A visat chiar să se călugărească – împărtășește entuziasmul mamei sale față de Biserică. Atunci când tatăl ei a revendicat tronul, iar fratele ei l-a câștigat, nu și-a dat seama că pentru putere se plătește întotdeauna un preț și că-l va plăti și ea, la fel ca noi toți. Încă nu-și dă seama că, deși bărbații sunt cei care luptă în război, femeile sunt cele care suferă – poate mai mult ca oricine.

— Refuz să mă căsătoresc cu un francez. Îi urăsc pe francezi! spune ea cu aprindere. Tata s-a luptat cu ei; n-ar fi vrut să mă mărit cu un francez. Fratele meu n-ar trebui să se gândească la așa ceva. Nu înțeleg de ce s-ar gândi mama! Doar a fost cu armata engleză în Franța și știe cum sunt francezii. Fac parte din Casa de York. Nu vreau să fiu franțuzoaică!

— Nu vei fi, îi spun cu hotărâre. Țasta e planul contelui de Warwick, iar regele nu mai pleacă urechea la el. Da, contele primește mită de la francezi și preferă Franța; însă eu îl sfătuiesc pe rege să facă o alianță cu ducele de Burgundia, iar asta ar fi o alianță mai bună pentru tine. Gândește-te: vei intra în neamul meu! Te vei căsători cu ducele de Burgundia și vei trăi în palatul cel frumos din Lille. Viitorul tău soț e un prieten prețuit al Casei de York și rudă cu mine, prin mama. Ne e prieten bun și de la palatul lui vei putea să vii în vizită acasă. Iar când fiicele mele vor fi destul de mari, le voi trimite la tine, ca să deprindă viața elegantă de la curtea Burgundiei. Nu există loc mai modern și mai frumos decât curtea burgundă. Și, ca ducesă de Burgundia, vei fi nașa fiilor mei. Cum îți sună?

Toate acestea o alină, chiar dacă nu pe deplin.

— Dar fac parte din Casa de York! repetă ea. Vreau să rămân în Anglia. Cel puțin până când învingem definitiv Casa de Lancaster. Și vreau să văd botezul fiului vostru, primul prinț de York. Iar pe urmă vreau să-l văd făcut prinț de Wales...

— Vei veni la botezul lui, indiferent când va sosi pe lume, îi promit. Iar el va ști că mătușa lui îi e tutore bun. Dar poți promova în Burgundia nevoile Casei de York. Vei avea grijă ca Burgundia să rămână prietena Casei de York și a Angliei, iar dacă Edward are vreodată necazuri, va ști că poate să apeleze la avuția și la armele Burgundiei. Și dacă va mai fi vreodată în primejdie din cauza unui prieten prefăcut, va putea să-ți ceară ajutorul. Îți va plăcea să fii aliata noastră de cealaltă parte a mării. Vei fi portul nostru sigur.

Își lasă căpșorul pe umărul meu.

— Alteță, sora mea, îmi vine greu să plec! mărturisește ea. Mi-am pierdut tatăl și nu sunt sigură că pe fratele meu nu-l mai pândește nicio primejdie. Nu sunt sigură că el și George sunt prieteni adevărați; nu sunt sigură că George nu-l invidiază pe Edward și mă tem de ceea ce ar putea face lordul Warwick. Vreau să rămân aici. Vreau să fiu cu Edward și cu voi. Îl iubesc pe fratele meu George; nu vreau să-l las într-un moment ca acesta. Nu vreau s-o las pe mama. Nu vreau să plec de acasă!

— Știu, îi spun cu blândețe. Dar ca ducesă de Burgundia poți fi o soră puternică și bună atât pentru Edward, cât și pentru George. Vom ști că există mereu o țară pe care ne putem bizui că ne va rămâne prietenă. Vom ști că există o ducesă frumoasă, fiică a Casei de York până-n măduva oaselor. Poți să mergi în Burgundia și să ai fii, fii ai Casei de York.

— Credeți că pot întemeia o Casă de York în străinătate?

— Vei întemeia o nouă descendență, o asigur. Iar noi ne vom bucura că ești acolo și te vom vizita.

Margareta își ia un aer curajos, iar Warwick își ia un aer prefăcut și

o însoțește în portul Margate, unde-i facem cu mâna în semn de rămas-bun micii noastre ducese, și știu că dintre toți frații și toate surorile lui Edward, necredinciosul George și micul Richard, am trimis de lângă noi pe cea mai iubitoare, cea mai loială, cea mai de încredere odraslă a Casei de York.

Pentru Warwick, aceasta e o nouă înfrângere prilejuită de mine și de familia mea. A promis că Margareta va avea un soț francez, însă a trebuit s-o ducă ducelui de Burgundia. A plănuisit să facă o alianță cu Franța și a afirmat că deține controlul asupra hotărârilor luate în Anglia. În schimb vom pătrunde prin căsătorie în casa regală a Burgundiei: familia mamei mele. Oricine poate vedea că Anglia e condusă de familia Rivers și că regele ascultă doar de noi. Warwick o însoțește pe Margareta în călătoria ce o duce spre altar cu o mutră acră de parcă ar mesteca lămâi, iar eu râd cu mâna la gură văzându-l copleșit de noi, ca număr și ca putere, și mă cred ferită de ambiția și de răutatea lui.

[05] Vara anului 1469

M-am înșelat, m-am înșelat atât de tare! Nu suntem chiar atât de puternici, nu suntem destul de puternici. Ar fi trebuit să am mai multă grijă. Nu m-am gândit – și dintre toți oamenii, eu, care m-am temut de Warwick chiar înainte de a-l cunoaște, ar fi trebuit să mă gândesc – la invidia și la dușmănia lui. Nu am prevăzut – și eu, dintre toate reginele cu propriii băieți crescând mari, ar fi trebuit să prevăd – că Warwick și înverșunata mamă a lui Edward ar putea să-și unească forțele și să se gândească să așeze pe tron un alt fiu de York, în locul primului pe care l-au ales, că „făcătorul de regi” va face un nou rege.

Ar fi trebuit să fiu mai atentă la Warwick, dat fiind că familia mea l-a scos din dregătoriile pe care le deținea și a câștigat pământurile pe care le-ar fi vrut poate pentru sine. Ar fi trebuit să prevăd și că George, tânărul duce de Clarence, îl va interesa negreșit. George e un fiu al Casei de York, ca și Edward, însă maleabil, ușor de ispitit și, mai presus de toate, neînșurat. Warwick s-a uitat la Edward și la mine, la forța și avuția tot mai mari ale membrilor familiei Rivers pe care i-am așezat în jurul soțului meu, și a început să-și spună că poate ar fi bine să facă un nou rege, încă un rege, unul care să-i fie mai supus.

Avem trei fiice frumoase, una nou-născută, și nădărdum – cu tot mai mare neliniște – să avem un fiu, când Edward primește vești despre un rebel din Yorkshire care-și spune Robin. Robin de Redesdale, un nume fantezist ce nu înseamnă nimic, un rebel mărunț care se ascunde după un nume legendar, adună trupe, îmi calomniază familia și cere dreptate și libertate și obișnuitele aiureli cu care

oamenii de treabă sunt ispitiți să lase baltă cultivarea câmpurilor și să se ducă la moarte. La început, Edward îi acordă prea puțin atenție, iar eu, nesăbuită, nici nu-mi bat capul. Edward e în pelerinaj cu familia mea, cu fiii mei Grey, Richard și Thomas, și cu fratele său mai mic, Richard, arătându-se poporului și aducând mulțumiri lui Dumnezeu, iar eu călătoresc cu fetele ca să-i ies în întâmpinare și, cu toate că ne scriem zilnic, răscoala ne preocupă atât de puțin, încât el nici măcar n-o pomeneste în scrisori.

Chiar și atunci când tatăl meu observă că există cineva care-i plătește pe acești oameni – nu sunt înarmați cu furci, au cizme bune și mărșăluiesc ordonat –, nu-i acord atenție. Chiar și când îmi spune, câteva zile mai târziu, că aceștia sunt oameni care aparțin cuiva – țărani sau arendași sau vasali ai unui lord –, abia dacă plec urechea la înțelepciunea sa dobândită prin încercări grele. Chiar și atunci când insistă că niciun om nu-și ia secera cu gândul că va merge să lupte într-un război; că e nevoie să-i dea ordin cineva, lordul lui, chiar și atunci tot nu-i acord atenție. Când fratele meu John spune că acela e ținutul lui Warwick și că, foarte probabil, rebelii sunt adunați de oamenii lui, tot nu dau importanță. Am un prunc nou-născut, o fetiță, și lumea mea se învârte în jurul leagănului ei sculptat și poleit cu aur. Ne aflăm în procesiune prin sud-estul Angliei, unde suntem iubiți, vara e frumoasă și mă gândesc, atunci când mă gândesc cât de cât, că e foarte probabil ca rebelii să se întoarcă acasă la timp ca să adune recolta și că tot restul se va potoli de la sine. Nu-mi fac griji până când fratele meu John nu vine la mine cu un chip grav și jură că s-au adunat sute, poate mii de oameni înarmați și că nu se poate să nu fie mâna contelui de Warwick, pus ca întotdeauna pe rele, căci nimeni altcineva n-ar putea să strângă atât de mulți. S-a apucat iarăși de făcut regi. Ultima oară l-a făcut pe Edward, ca să-i ia locul regelui Henric; de astă dată vrea să-l facă pe George, ducele de Clarence, fratele regelui, fiul fără însemnătate, ca să-l înlocuiască pe soțul meu. Iar astfel să ne înlocuiască totodată pe mine și pe ai mei.

Edward mă întâmpină la Fotheringhay, așa cum hotărâserăm, cuprins de o furie potolită. Nădăjduiam să ne bucurăm de frumoasa reședință și de terenurile din jurul ei în zilele frumoase din miezul verii, iar apoi să pornim mai departe împreună, spre prosperul oraș Norwich, pentru o măreață intrare ceremonială în această așezare deosebit de bogată. Aveam în plan să ne împletim procesiunea cu pelerinajele și zilele de sărbătoare ale orașelor țării, să arătăm tuturor dreptate și ocrotire, să fim văzuți drept regele și regina aflați în mijlocul poporului lor – complet diferiți de regele cel nebun din Turn și de regina lui din Franța, încă și mai nebună.

— Dar acum trebuie să plec în nord și să mă ocup de asta! mi se plânge Edward. Apar noi revolte ca pâraiele într-un potop. Credeam că

e vorba de un singur cavaler nemulțumit, dar se pare că întregul nord se înarmează din nou. E Warwick, nu se poate să nu fie Warwick, deși nu mi-a spus o vorbă. Dar l-am convocat și n-a venit. Mi-am zis că e ciudat, însă știam că e furios pe mine, iar acum, chiar azi, am aflat că el și George s-au îmbarcat pe o corabie. Au plecat împreună la Calais. Dracul să-i ia, Elizabeth, am fost un neghiob încrezător! Warwick a fugit din Anglia, iar George împreună cu el; s-au dus la cea mai puternică garnizoană englezească, sunt nedespărțiți și toți oamenii care spun că îl susțin pe Robin de Redesdale sunt, de fapt, slujitori plătiți de-ai lui George ori de-ai lui Warwick!

Sunt înspăimântată. Regatul care păruse liniștit în mâinile noastre se destramă dintr-odată.

— Warwick plănuiește cu siguranță să folosească împotriva mea toate șiretlicurile pe care le-am folosit, el și cu mine, împotriva lui Henric, spune Edward gândind cu glas tare. Acum îl sprijină pe George, așa cum înainte m-a sprijinit pe mine. Dacă merge mai departe, dacă folosește fortăreața Calais ca punct de lansare ca să invadeze Anglia, va fi un război între frați, așa cum înainte a fost un război între veri. E o blestemăție, Elizabeth! Și asta e omul pe care-l credeam frate! Cel care m-a așezat practic pe tron! Ruda mea și primul meu aliat! Cel care mi-a fost prieten apropiat!

Se întoarce cu spatele la mine, ca să nu-i văd furia și tulburarea de pe chip, iar gândul că acest om de seamă, acest om cu o putere imensă de a le porunci altora, se pornește împotriva noastră îmi taie respirația.

— Ești sigur? George e cu el? Și au plecat la Calais împreună? Vrea tronul pentru George?

— Nu sunt sigur de nimic! strigă Edward exasperat. Vorbim de primul și cel mai de seamă prieten al meu, iar propriul meu frate se află cu el! Am stat umăr la umăr pe câmpul de luptă; am fost frați de arme, nu doar rude de sânge. În timpul bătăliei de la Mortimer's Cross, pe cer erau trei sori, i-am văzut cu ochii mei, trei sori: toți au spus că e un semn de la Dumnezeu pentru mine, George și Richard, cei trei fii ai Casei de York. Cum se poate ca un frate să-i părăsească pe ceilalți? Și cine altcineva mă mai trădează alături de el? Dacă nu pot avea încredere în propriul meu frate, cine mă va susține? Mama trebuie să știe despre toate astea: George e adoratul ei. Fără îndoială i-a spus că unelțește împotriva mea, iar ea a păstrat taina. Cum poate el să mă trădeze? Cum poate ea?

— Mama ta? repet. Mama ta îl susține pe George împotriva ta? De ce să facă una ca asta?

El ridică din umeri.

— Vechea poveste. Dacă sunt sau nu fiul tatălui meu. Dacă sunt sau nu legitim, fiu de York prin naștere și creștere. George spune că

sunt bastard, iar asta face din el adevăratul moștenitor. Dumnezeu știe de ce ar sprijini ea povestea asta! Pesemne că mă urăște mai mult decât mi-am putut închipui pentru că m-am însurat cu tine și ți-am luat apărarea.

— Cum îndrăznește?

— Nu mă pot încrede decât în tine și în ai tăi! exclamă Edward. Toți ceilalți în care am încredere dispar de lângă mine ca prin farmec, iar acum aud că acest Robin din Yorkshire are o listă de pretenții pe care vrea să le satisfac și că Warwick a anunțat poporului că le consideră rezonabile. Rezonabile! Promite că el și George vor debarca în fruntea unei armate, ca să protesteze împotriva mea. Să protesteze! Știu ce vrea să spună prin asta! Nu e tocmai ceea ce i-am făcut lui Henric? Nu știu eu cum se distruge un rege? Nu l-a luat tatăl lui Warwick pe tatăl meu ca să protesteze împotriva regelui Henric, plănuiind să-l despartă de soție și de aliați? Nu l-a învățat el pe tatăl meu cum să despartă un rege de soția lui, de aliații lui? Iar acum crede că mă va distruge cu aceeași viclenie?! Mă crede idiot?

— Dar Richard? îl întreb cu neliniște, gândindu-mă la celălalt frate al lui, băiatul cel timid care a devenit un tânăr liniștit și gânditor. Cui îi e Richard loial? E de partea mamei lui?

El zâmbește pentru prima oară și spune scurt:

— Richard îmi rămâne credincios, slavă Cerului! Richard îmi e mereu credincios. Știu că-l consideri un băiețandru stângaci și ursuz. Știu că surorile tale râd de el, însă e cinstit și mi-e loial, în timp ce George poate fi mituit să facă una sau alta. E un copil lacom, nu un bărbat. Numai Dumnezeu știe ce i-a promis Warwick!

— Îți pot spune eu! răspund cu înverșunare. E ușor. Tronul tău. Și moștenirea fiicelor mele.

— Le voi păstra pe toate, mă asigură el luându-mi mâinile și sărutându-le. Jur că le voi păstra pe toate! Tu du-te la Norwich așa cum am plănuț. Fă-ți datoria, joacă-ți rolul de regină, lasă impresia că ești netulburată. Arată-le un chip zâmbitor și încrezător. Iar eu voi merge și voi zdrobi complotul acestor șerpi înainte să prindă viață.

— Recunosc că speră să te răstoarne? Sau insistă că vor numai să protesteze împotriva ta?

El face o strâmbătură.

— Mai degrabă vor să te răstoarne pe tine, scumpa mea. Vor ca familia ta și sfetnicii tăi să fie exilați de la curte. Cea mai importantă plângere a lor este aceea că sunt prost sfătuit și că familia ta mă distruge.

— Mă calomniază? exclam cu un icnet.

— E o acoperire, o prefăcătorie. Nu te gândi la ea. Poezia obișnuită: că nu e o revoltă împotriva regelui, ci împotriva sfetnicilor săi diabolici. Am rostit eu însumi poezia asta, la fel și tatăl meu, la fel

și Warwick, împotriva lui Henric. Atunci am susținut că totul e din vina reginei și a ducelui de Somerset. Acum se spune că e din cauza ta și a familiei tale. E ușor să dai vina pe soție! E întotdeauna mai ușor să acuzi pe regină că exercită o influență nefastă decât să te declari împotriva regelui. Vor să te distrugă pe tine și familia ta, bineînțeles. Apoi, când voi rămâne singur în fața lor, fără prieteni și fără familie, mă vor distruge pe mine. Mă vor obliga să declar falsă căsnicia noastră, iar pe fetele noastre să le declar bastarde. Mă vor face să-l numesc pe George moștenitorul meu, poate chiar să-i cedez tronul. Trebuie să-i împing la opoziție fățișă, căci astfel îi pot învinge. Crede-mă, te voi feri de primejdie!

Îmi lipesc fruntea de a lui și-i șoptesc:

— Aș vrea să-ți fi dăruit un fiu! Atunci ar ști că nu poate să existe decât un singur moștenitor. Aș vrea să-ți fi dăruit un prinț.

— Avem destul timp pentru asta, spune el calm. Și le iubesc pe fetele noastre. Va veni și fiul, nu mă îndoiesc, iubito. Și voi păstra tronul în siguranță pentru el. Ai încredere în mine!

Mă desprind de el. Avem amândoi treabă. El pleacă din Fotheringhay în urma unui stindard ce flutură cu putere, înconjurat de o gardă pregătită de luptă, ca să meargă la marele castel din Nottingham și să aștepte să se arate dușmanul. Eu plec spre Norwich cu fetele mele, ca să mă port ca și cum Anglia ar fi toată a mea, ca și cum totul e în continuare o grădină senină pentru roza de York și eu nu mă tem de nimic. Îi iau cu mine pe fiii mei Grey. Edward a propus să-i ia cu el, ca să guste pentru prima oară băătălia, dar mă tem pentru ei și-i iau cu mine și cu fetele. Așa că pe drumul spre Norwich am alături doi tineri foarte ursuzi, unul de cincisprezece ani, celălalt de treisprezece, și nimic nu-i mulțumește, fiindcă pierd prima lor băătălie.

Am parte de o intrare fastuoasă, corurile cântă, mi se aruncă flori în cale și se joacă piese de teatru care-mi ridică în slăvi virtuțile și le urează bun venit fetelor mele. Edward așteaptă în Nottingham să vină momentul potrivit, chemându-și din nou soldații la arme și așteptând să debarce adversarul.

În timp ce așteptăm, jucându-ne fiecare rolul și întrebându-ne când vor sosi dușmanii noștri și unde vor debarca, aflăm alte vești. În orașul Calais, cu permisiunea specială a papei – care a fost pesemne cerută și obținută în taină de propriii noștri arhiepiscopi – George s-a însurat cu Isabel Neville, fiica lui Warwick. Acum e ginerele acestuia și, dacă reușește să-l urce pe George pe tronul lui Edward, Warwick o va face pe fiica lui regină și ea îmi va lua coroana.

Scuip precum pisica atunci când mă gândesc la arhiepiscopii noștri trădători care i-au scris papei în secret ca să-i ajute pe dușmanii noștri, la George stând în fața altarului cu fata lui Warwick și la ambiția multă vreme înăbușită a lui Warwick. Mă gândesc la fata palidă la

față, una din cele două fete Neville, căci Warwick nu are fii și nu pare să mai poată zămisli copii, și jur că nu va purta coroana Angliei cât timp trăiesc. Mă gândesc la George, care a schimbat tabăra ca un băiat răzgâiat ce e și a acceptat planurile lui Warwick ca un copil prost, și jur că mă voi răzbuna pe amândoi. Sunt atât de sigură că se va ajunge la o bătălie, una aprigă, între soțul meu și Warwick, fostul lui profesor în materie de război, încât mă trezesc luată prin surprindere, la fel cum și Edward e luat prin surprindere, când Warwick debarcă fără veste, întâmpină și zdrobește armata regală pe cale să se adune la Edgescote Moor, în apropiere de Banbury, înainte ca Edward să apuce măcar să iasă din Castelul Nottingham.

E un dezastru. Sir William Herbert, conte de Pembroke, zace mort pe câmpul de luptă, cu o mie de gali în jurul lui, iar pupilul său, Henry Tudor[2] cel din Casa de Lancaster, a rămas fără tutore. Edward e în drum spre Londra, mergând cât de iute poate ca să înarmeze orașul pentru asediu, pe punctul de-a avertiza curtea că Warwick a debarcat în Anglia, când niște siluete înarmate blochează drumul în fața lui.

Arhiepiscopul Neville, o rubedenie a lui Warwick, numit în funcție de noi, iese în față și-l ia prizonier pe Edward, regele lui, spunându-i în timp ce e înconjurat că Warwick și George se află deja în regat, iar armata regală a fost deja înfrântă. S-a terminat, Edward e învins chiar înainte să se declare bătălia, chiar înainte să i se înșeuzeze calul de luptă. Războaiele despre care credeam că s-au încheiat cu pace, pacea noastră, se încheie cu înfrângerea noastră, fără ca Edward să scoată măcar sabia, și Casa de York va fi întemeiată pe marioneta George, nu pe fiul meu nenăscut.

Mă aflu la Norwich, prefăcându-mă plină de încredere, mimând eleganța regală, când mi se aduce un mesager pătat de noroi trimis de soțul meu. Deschid scrisoarea.

Preascumpă soție,

Pregătește-te pentru vești proaste.

Tatăl și fratele tău au fost prinși într-o bătălie de lângă Edgescote, luptând pentru cauza noastră, și Warwick îi ține prizonieri. Și eu sunt prizonier, fiind închis în Castelul Middleham al lui Warwick. M-au prins în drum spre tine. Sunt nevătămat, ca și ei.

Warwick a declarat-o pe mama ta vrăjitoare și spune că cununia noastră a fost un act de vrăjitorie făcut de tine și de ea. Așadar, fii prevenită: sunteți amândouă în primejdie. Ea trebuie să plece din țară neîntârziat: o vor spânzura ca vrăjitoare dacă vor putea. Și tu ar trebui să te pregătești pentru exil.

Du-te împreună cu fetele noastre la Londra cât de repede poți, înarmează Turnul pentru asediu și ridică orașul la arme. Imediat ce orașul e pregătit pentru asediu, trebuie să le iei pe fete și să plecați în

Flandra, unde sunteți în afara pericolului. Acuzația de vrăjitorie e foarte gravă, iubita mea.

Te vor executa dacă vor crede că o pot susține. Mai presus de orice, îngrijește-te de siguranța ta.

Dacă crezi că așa e cel mai bine, trimite-le pe fete înainte neîntârziat, în taină, și ascunde-le la oameni simpli. Nu fi mândră, Elizabeth, alege un refugiu unde nu le va căuta nimeni. Trebuie să supraviețuim acestei încercări dacă vrem să luptăm ca să revendicăm din nou ceea ce ne aparține.

Mai mult decât orice altceva mă îndurerează faptul că te-am pus în pericol. I-am scris lui Warwick ca să afle ce răscumpărare vrea pentru a-i elibera teferi pe tatăl tău și pe fratele tău John. Nu mă îndoiesc că-i va trimite la tine și poți plăti din vistierie oricât cere.

Soțul tău,

unicul și singurul rege al Angliei,

Edward

Bătaia în ușa sălii mele de primire și deschiderea largă a ușii mă fac să sar în picioare, așteptându-mă, nu știu de ce, la contele de Warwick în persoană, cu o legătură de vreascuri verzi ca să ne ardă, pe mama și pe mine, pe rug; dar e primarul din Norwich, care m-a întâmpinat cu ceremonii atât de fastuoase acum doar câteva zile.

— Alteță, am vești urgente, mă anunță el. Vești proaste, îmi pare rău!

Trag aer în piept ca să-mă păstrez cumpătul.

— Spuneți-mi.

— E vorba de tatăl și de fratele vostru.

Știu ce-mi va spune. Nu prin clarviziune, ci după fața lui rotundă, încrețită de grijă la gândul durerii pe care mi-o va pricinui. Știu după felul în care bărbații din spatele lui se strâng laolaltă, stingheri ca oamenii care aduc cele mai proaste vești. Știu din felul cum oftează doamnele mele de companie, ca o adiere de jale, și se adună în spatele jilțului meu.

— Nu, spun. Nu! Sunt captivi. Sunt prizonieri ai unor englezi onorabili. Trebuie să fie răscumpărați!

— Să vă las? Întreabă el.

Se uită la mine de parcă mi-ar fi venit rău. Nu știe ce să-i spună unei regine care a sosit în orașul lui cu fast și-l va părăsi în pericol de moarte.

— Să plec și să mă întorc mai târziu, Alteță?

— Spuneți-mi! Spuneți-mi acum tot ce e mai rău și voi îndura cumva.

Aruncă o privire către doamnele mele, cerând ajutor, apoi ochii lui negri se întorc din nou spre mine.

— Îmi pare rău, Alteță. Mai rău decât pot spune. Tatăl vostru, contele Rivers, și fratele vostru, sir John Woodville, au fost capturați în luptă – o nouă luptă între dușmani noi –, armata regelui împotriva oștii fratelui său George, ducele de Clarence. Ducele pare să se fi aliat acum cu contele de Warwick împotriva soțului vostru – pesemne că știți? S-au aliat împotriva Alteței Sale, soțul vostru, și a voastră. Tatăl și fratele vostru au fost prinși în timp ce luptau pentru Alteța Voastră și executați. Au fost decapitați. Îmi aruncă o privire scurtă, apoi adaugă binevoitor: N-au suferit. Sunt sigur că au murit repede.

— Acuzația? Întreb, abia putând vorbi, căci am gura amorțită, de parcă m-ar fi pocnit cineva cu pumnul în față. Luptau pentru un rege uns, împotriva rebelilor. Ce-ar putea spune cineva împotriva lor? Care ar putea fi acuzația?

El clatină din cap și răspunde încet:

— Au fost executați la porunca lordului Warwick. Nu a existat nicio judecată, nu a existat nicio acuzație. Se pare că acum cuvântul lordului Warwick e lege. A pus să fie decapitați fără judecată sau sentință, fără dreptate. Să dau ordine să fiți escortată la Londra? Sau să pregătesc o corabie? Plecați din țară?

— Voi pleca la Londra. E capitala mea, e regatul meu. Nu sunt o regină străină ca să fug în Franța. Sunt englezoaică. Trăiesc și voi muri aici. Trăiesc și voi lupta aici, mă corectez.

— Pot să vă ofer cele mai sincere condoleanțe? Vouă și regelui?

— Aveți vești de la rege?

— Nădăjduiam că ne va liniști Alteța Voastră în privința aceasta.

— N-am primit nicio veste, mint. (Nu vor afla de la mine că regele e prizonier în Castelul Middleham, că suntem înfrânți.) Voi pleca azi după-amiază, în două ore, dați de veste! Plec să revendic Londra, orașul meu, și apoi vom revendica Anglia. Soțul meu n-a pierdut nicio bătălie. Își va învinge dușmanii și-i va aduce pe toți trădătorii la judecată, ca să se facă dreptate.

Primarul se înclină, se înclină cu toții și ies mergând cu spatele. Rămân așezată în jilțul meu ca o regină, cu țesătura nobiliară de aur deasupra capului, până când se închide ușa, apoi le spun doamnelor mele:

— Plecați. Pregătiți-vă de călătorie.

Ele se agită și șovăie. Ar vrea să rămână și să mă mângâie, dar văd expresia sumbră de pe fața mea și ies una câte una. Sunt singură în odaia scăldată în soare și observ că jilțul pe care stau e ciobit, sculptura de sub mâna mea are defecte. Stofa de aur de deasupra capului meu e prăfuită, îmi dau seama că mi-am pierdut tatăl și fratele, cel mai blând și mai iubitor tată de care a avut vreodată parte o fiică, și un frate bun. I-am pierdut pentru un jilț ciobit și o stofă prăfuită. Pasiunea mea pentru Edward și ambiția de-a mă vedea pe

tron ne-au pus pe toți în linia întâi a bătăliei și m-au costat această primă vărsare de sânge: scumpul meu frate și tatăl pe care-l iubesc.

Mă gândesc la tata urcându-mă pe primul meu ponei și spunându-mi să ridic capul și să țin mâinile în jos, să apuc frâul strâns, ca să-i dau de înțeles poneiului cine-i stăpânul. Mă gândesc cum cuprindea obrazul mamei cu palma și-i spunea că e cea mai iscusită femeie din Anglia și că nu se va lăsa călăuzit de nimeni altcineva, iar pe urmă făcea cum știa el. Mă gândesc cum s-a îndrăgostit de ea pe când era scutierul primului ei soț, iar ea îi era stăpână și n-ar fi trebuit nici măcar să se uite la el. Mă gândesc cum s-a căsătorit cu ea chiar în clipa când a rămas văduvă, sfidând toate regulile, și cum se spunea despre ei că sunt cea mai frumoasă pereche din Anglia, căsătorită din dragoste, lucru pe care nimeni în afară de ei doi n-ar fi îndrăznit să-l facă. Mă gândesc la el la Reading, așa cum mi l-a descris Anthony, prefăcându-se că știe totul și cu ochii învârtindu-i-se în cap. Îmi vine chiar să râd din dragoste pentru el, amintindu-mi cum mi-a spus că acum, că sunt regină, îmi poate spune pe nume doar în particular și că trebuie să ne obișnuim. Mă gândesc cum și-a umflat pieptul când i-am spus că îl însor pe fiul lui cu o ducesă și că el însuși va fi conte.

Iar apoi mă gândesc cum va suporta mama pierderea și cum va trebui să-i spun că tata a murit de moartea trădătorilor, fiindcă a luptat pentru cauza mea, după ce toată viața s-a bătut pentru tabăra opusă. Mă gândesc la toate astea și mă simt ostenită și îngreșoasă până-n străfundul sufletului, mai ostenită și mai îngreșoasă decât m-am simțit vreodată în viață, chiar mai rău decât atunci când tata a venit acasă după bătălia de la Towton și ne-a vestit că acum cauza noastră e pierdută, chiar mai rău decât atunci când soțul meu nu s-a mai întors deloc de la St. Albans și mi s-a spus că a murit eroic într-o șarjă împotriva armatei York.

Mă simt mai rău ca oricând, căci acum știu că e mai ușor să împingi o țară la război decât s-o faci să trăiască în pace, iar o țară în război e un loc de trai aspru, un loc riscant în care să crești fiice și un loc periculos în care să speri la un fiu.

*

Sunt primită în Londra ca o eroină și orașul e întru totul de partea lui Edward, însă asta nu va ajuta la nimic dacă măcelarul de Warwick îl omoară în închisoare. Deocamdată îmi stabilesc reședința în Turnul Londrei, împreună cu fetele mele și cu fiii mei Grey – sunt supuși și speriați ca niște căței acum, când văd că nu toate bătăliile sunt câștigate și nu toți fiii iubiți se întorc acasă. Pierderea unchiului lor John i-a zguduit și în fiecare zi întreabă dacă regele se află în siguranță. Suntem cu toții îndurerăți: fetele mele au pierdut un bunic bun și un unchi iubit și știu că tatăl lor se află într-o primejdie

cumplită. Îi scriu ducelui de Burgundia, ruda mea, și îl rog să pregătească o ascunzătoare sigură în Flandra pentru mine, fiii mei Grey și fetele mele de viță regească. Îi spun că trebuie să găsim un orașel lipsit de importanță și o familie sărmană care se poate preface că primește la ea niște veri din Anglia. Trebuie să gălesc un loc sigur unde să-mi ascund fetele și unde să nu fie găsite niciodată.

Ducele jură că va face mai mult de-atât. Va sprijini capitala, dacă aceasta mă susține pe mine și Casa de York. Îmi promite o armată. Mă întreabă ce vești am despre rege. E în siguranță?

Nu-i pot scrie ca să-l liniștesc. Veștile despre soțul meu sunt inexplicabile. E un rege captiv, întocmai ca bietul rege Henric. Cum se poate întâmpla una ca asta? Cum poate continua așa ceva? Warwick îl ține mai departe la Castelul Middleham și-i convinge pe lorzi să nege că Edward a fost vreodată rege. Unii spun că Edward va fi pus să aleagă: ori abdică de la tron în favoarea fratelui său, ori urcă pe eșafod. Warwick va avea fie coroana, fie capul lui. Alții spun că, în doar câteva zile, vom afla că Edward a fost răsturnat și a fugit în Burgundia sau că a murit. Trebuie să ascult bârfe de felul acesta în locul veștilor și mă întreb dacă voi rămâne văduvă în aceeași lună în care mi-am pierdut tatăl și fratele. Oare cum voi îndura asta?

Mama mă vizitează în a doua săptămână de veghe. Vine de la vechea noastră casă din Grafton, cu ochii uscați și adusă de spate, de parcă ar fi căpătat o rană în burtă și e încovoiată din cauza durerii. În clipa în care o văd, îmi dau seama că nu va trebui să-i spun că e văduvă. Știe că a pierdut marea iubire a vieții ei și-și ține tot timpul mâna pe nodul cingătorii, ca pentru a acoperi o rană mortală. Știe că soțul ei e mort, dar nimeni nu i-a spus cum a murit sau de ce. O duc în odaia mea personală, închid ușa ca să nu audă copiii și gălesc cuvintele trebuincioase pentru a descrie moartea soțului și a fiului ei. A fost o moarte rușinoasă, pentru niște oameni buni, uciși de mâna unui trădător.

— Îmi pare nespus de rău! Îi spun, îngenunchind la picioarele ei și prinzându-i strâns mâinile într-ale mele. Îmi pare nespus de rău, mamă! Îi voi lua capul lui Warwick pentru asta! Îl voi vedea pe George mort!

Mama clatină din cap. O privesc și văd pe chipul ei riduri care jur că n-au existat înainte. Și-a pierdut lumina lăuntrică de femeie mulțumită și bucuria i s-a șters de pe față, lăsând în urmă cute ostentive.

— Nu, spune ea mângâindu-mi părul împletit. Taci, taci! Tatăl tău n-ar fi vrut să-l jelești. Cunoștea foarte bine riscurile. Dumnezeu știe că n-a fost prima lui bătlăie. Uite!

Bagă mâna în buzunarul rochiei și-mi întinde un bilet.

— Ultima lui scrisoare către mine. Îmi trimite binecuvântarea lui,

iar ție, dragostea lui. A scris-o când i s-a spus că va fi eliberat. Cred că știa adevărul.

Scrisul tatălui meu e la fel de clar și de îndrăzneț cum îi era vorba. Nu-mi vine să cred că nu-l voi mai vedea pe primul și n-o voi mai auzi pe a doua niciodată!

— Iar John... se întrerupe o clipă. John e o pierdere pentru mine și pentru generația lui, spune ea încet. Fratele tău John avea toată viața în față.

Mama se oprește puțin, apoi continuă:

— Când crești un copil și devine bărbat, începi să crezi că a scăpat de primejdii și că nu te mai pândește pericolul de a te trezi cu inima frântă. Când un copil trece prin toate bolile copilăriei, când vine un an de molimă care îi ia pe copiii vecinilor tăi, dar băiatul tău supraviețuiește, începi să crezi că va fi mereu în siguranță. În fiecare an te gândești că s-a mai îndepărtat cu un an de pericol, că s-a mai apropiat cu un an de maturitate. L-am crescut pe John – mi-am crescut toți copiii – sperând cu răsuflarea tăiată. L-am căsătorit cu femeia aceea bătrână pentru titlul și averea ei și am râs știind că va trăi mai mult decât ea. Era o glumă bună pentru noi să știm că e soțul atât de tânăr al unei femei atât de bătrâne! Am râs, batjocorindu-i vârsta, știind-o mult mai aproape de groapă decât el. Iar acum ea îl va îngropa și-și va păstra averea. Cum se poate una ca asta?

Oftează prelung, ca și cum ar fi prea obosită pentru orice altceva.

— Și totuși ar fi trebuit să știu. Dintre toți oamenii din lume, eu ar fi trebuit să știu! Am darul Vederii, ar fi trebuit să văd totul, dar unele lucruri sunt prea întunecate ca să le prevezi. Trăim vremuri grele și Anglia e o țară a durerii. Nicio mamă nu poate fi sigură că nu-și va îngropa fiii. Când o țară se află în război, un văr împotriva altuia, un frate împotriva altuia, niciun băiat nu e ferit de primejdie.

Mă sprijin pe călcăie și spun printre dinți, cu mânie:

— Mama regelui, ducesa Cecily, va cunoaște durerea asta. Va cunoaște pierderea fiului ei George. Jur! Îl va vedea murind de moartea unui mincinos și a unui trădător! Ai pierdut un fiu și va pierde și ea unul, ai cuvântul meu!

— La fel și tu, după aceeași regulă, mă previne mama. Tot mai multe morți și dușmăanii neîmpăcate, tot mai mulți copii fără tată și văduve. Vrei ca în viitor să-ți jelești fiul pierdut, ca mine acum?

— Ne putem împăca după moartea lui George, spun cu încăpățănare. Trebuie să fie pedepsiți pentru asta! De azi înainte, George și Warwick sunt morți. Jur, mamă! De azi înainte sunt morți.

Mă ridic și mă apropiu de masă.

— Voi rupe un colț din scrisoarea asta. Voi scrie moartea lor cu propriul meu sânge pe scrisoarea tatei.

— Greșești, spune mama, însă mă lasă să tai un colț din scrisoare și

să i-o dau înapoi.

Se aude o bătaie în ușa și-mi șterg lacrimile înainte s-o las pe mama să strige „Intră!”, dar ușa se deschide larg, fără ceremonie, și în odaie intră Edward, scumpul meu Edward, de parcă ar fi fost plecat la vânătoare în ziua aceea și s-ar fi gândit să se întoarcă acasă devreme, ca să-mi facă o surpriză.

— Dumnezeu! Tu ești! Edward! Tu ești? Chiar tu, cu adevărat?

— Eu sunt, mă asigură el. Te salut și pe dumneata, milady mamă Jacquetta.

Mă arunc în brațele lui și, când mă cuprinde strâns, îi simt mirosul familiar și tăria pieptului și suspin necontrolat la simpla lui atingere.

— Credeam că ești în închisoare! Credeam că te va omorî!

— Și-a pierdut curajul, spune el scurt, încercând să mă mângâie pe spate și-n același timp să-mi despletească părul. Sir Humphrey Neville a ridicat întregul Yorkshire la arme pentru Henric, iar când Warwick a pornit împotriva lui, nu l-a sprijinit nimeni; avea nevoie de mine. A început să înțeleagă că nimeni nu-l va susține pe George ca rege și că eu nu-mi voi ceda tronul de bunăvoie. La asta nu se așteptase. N-a îndrăznit să-mi taie capul. Ca să spun drept, nu cred că a putut găsi un călău care s-o facă. Sunt rege încoronat, nu poate să-mi reteze căpățâna așa, de parcă ar fi lemn de foc! Sunt uns rege; sângele meu e sfânt. Nici măcar Warwick nu îndrăznește să omoare cu sânge-rece un rege. A venit la mine cu documentul de abdicare și i-am spus că nu vād de ce aş semna. I-am spus că sunt mulțumit de șederea în casa lui. Bucătarul este excelent, iar pivnița de vinuri, și mai bună. I-am spus că sunt fericit să-mi mut toată curtea la Castelul Middleham, dacă vrea să fiu oaspetele lui pe veci. I-am spus că nu vād niciun motiv care să mă împiedice să conduc țara din castelul lui, pe cheltuiala lui. Însă nu voi nega niciodată cine sunt.

Râde cu râsul lui plin de încredere în sine.

— Ar fi meritat să-l vezi, iubito! Credea că, dacă mă află în puterea lui, are coroana în mână și poate să facă ce vrea cu ea. Dar a descoperit că nu-l ajută deloc. A fost la fel de distractiv ca o pantomimă să-l privesc în timp ce cumpănea nedumerit ce să facă! De îndată ce am aflat că ești în siguranță în Turn, nu m-am mai temut de nimic. Credea că voi ceda după ce pune mâna pe mine, iar eu am rămas neclintit. Credea că sunt tot băiețelul care îl adoră. Nu și-a dat seama că am devenit bărbat în toată firea. Am fost un oaspete cum nu se poate mai plăcut. Mâncam bine, iar când veneau în vizită prieteni, ceream să fie tratați regește. La început am cerut să mă plimb prin grădină, iar mai apoi prin pădure. Pe urmă am spus că aş vrea să ies călare și unde ar fi răul dacă m-ar lăsa să vânez? A început să mă lase să ies călare. Membrii consiliului meu au venit și au cerut să mă vadă, iar el n-a știut cum să-i refuze. M-am întâlnit cu ei și am dat o lege sau

două, ca toată lumea să știe că nu s-a schimbat nimic și că domnesc în continuare ca rege. Cu greu m-am abținut să nu-i râd în față! S-a gândit că mă va ține închis și în schimb s-a trezit că nu face decât să suporte cheltuiala unei curți întregi! Iubito, am cerut un cor care să-mi cânte în timpul cinei și n-a găsit nicio cale să mă refuze! Am angajat dansatori și actori. Iar el a început să înțeleagă că a-l ține pur și simplu pe rege captiv nu ajunge: trebuie să-l distrugi. Trebuie să-l omori. Însă nu i-am cedat nimic; știa că mai degrabă mor decât să-i cedez ceva. Apoi, într-o dimineață frumoasă, acum patru zile, rânđașii au făcut greșeala să-mi dea propriul meu cal, calul meu de război, Fury, și știam că e în stare să depășească orice cal din grajdurile lui. Așa că m-am gândit să merg ceva mai departe și ceva mai iute decât de obicei, atâta tot. M-am gândit că poate voi reuși să vin la tine – și am făcut-o.

— S-a terminat?! Îl întreb nevenindu-mi să cred. Ai scăpat?

El zâmbeste larg, cu mândrie, ca un băiețel.

— Aș vrea să văd calul care să-l prindă din urmă pe Fury. Îl ținuseră în grajd două săptămâni, hrănindu-l cu ovăz. Am ajuns la Ripon înainte să apuc să-mi trag răsuflarea! N-aș fi reușit să-l opresc nici dacă voiam!

Râd, împărtășindu-i încântarea.

— Dumnezeule, Edward, mi-a fost atât de frică! Credeam că nu te voi mai vedea niciodată! Iubitule, credeam că nu te voi mai vedea niciodată!

Mă sărută pe creștet și-mi mângâie spatele.

— Nu ți-am spus, când ne-am căsătorit, că mă voi întoarce mereu la tine? Nu ți-am spus că voi muri în patul meu, cu tine drept soție? Nu mi-ai promis să-mi dăruiești un fiu? Crezi că există vreo închisoare care să mă poată ține departe de tine?

Îmi strivesc fața de pieptul lui, ca și cum aș vrea să mă scufund în trupul său.

— Iubirea mea, iubirea mea! Așadar te întorci acolo cu garda ta și-l arestezi?

— Nu, e prea puternic. Are în continuare cea mai mare parte din nord la porunca lui. Nădăjduiesc să putem face pace din nou. Știe că revolta lui a eșuat. Știe că s-a terminat. E destul de viclean ca să înțeleagă că a pierdut. El, George și cu mine va trebui să ajungem cumva la o reconciliere. Îmi vor cere iertare, iar eu îi voi ierta. Însă a învățat că nu mă poate ține captiv. Acum sunt rege, nu poate desface asta. A jurat să mi se supună, așa cum eu am jurat să domnesc. Sunt regele lui. S-a înfăptuit. Iar țara asta nu mai înghite încă un război, între alți regi rivali. Nu vreau război! Am jurat să aduc țării dreptate și pace.

Îmi scoate ultimele ace din păr și-și freacă obrazul de gâtul meu.

— Mi-a fost dor de tine! Îmi spune. Și de fete. Am trecut prin

câteva momente urâte la început, când m-au dus în castel și m-au închis într-o celulă fără ferestre. Îmi pare rău de tatăl și de fratele tău!

Înălță capul, se uită la mama și rostește cu sinceritate:

— Jacquetta, regret pierderea dumitale mai mult decât pot spune. Țștia sunt sorții războiului și cunoaștem cu toții riscurile; dar când i-au luat pe soțul și pe fiul dumitale, au luat viața a doi oameni buni.

Mama încuviințează din cap, apoi întreabă:

— Și care vor fi condițiile voastre pentru reconcilierea cu omul care mi-a omorât soțul și fiul? Să înțeleg că-l veți ierta și pe el?

Edward se strâmbă la auzul durității din glasul ei.

— N-o să vă placă, ne avertizează pe amândouă. Îl voi face pe nepotul lui Warwick duce de Bedford. E moștenitorul lui, trebuie să-i ofer lui Warwick o miză în familia noastră, familia regală, trebuie să-l leg de noi.

— Îi dați vechiul meu titlu?! întreabă mama nevenindu-i să creadă. Titlul de duce de Bedford? Numele primului meu soț? Unui trădător?

— Nu-mi pasă dacă nepotul lui are un ducat, intervin în grabă. Warwick, nu băiatul, e cel care mi-a omorât tatăl. Nu-mi pasă de nepotul lui.

Edward încuviințează din cap și continuă stânjenit:

— Asta nu e tot. O voi căsători pe fiica noastră, Elizabeth, cu tânărul Bedford. Ea va întări alianța.

Mă întorc spre el.

— Elizabeth? Elizabeth a mea?

— Elizabeth a noastră, mă corectează el. Da.

— O promiți de soție, când nici n-a împlinit patru ani, familiei bărbatului care i-a omorât bunicul?

— Da. Războiul ășta a fost unul între veri. Reconcilierea trebuie să fie tot între veri. Iar tu, iubito, nu mă vei împiedica. Trebuie să-l determin pe Warwick să facă pace cu mine. Trebuie să-i ofer o parte consistentă din averea Angliei, în felul acesta îi dau chiar o șansă ca urmașii lui să moștenească tronul.

— E un trădător și un criminal, iar tu îți închipui că o vei mărita pe fetița mea cu nepotul lui?

— Da, răspunde el ferm.

— Jur că asta nu se va întâmpla! strig cu patimă. Mai mult de-atât, ascultă ce-ți spun: prevăd că nu se va întâmpla niciodată!

El zâmbește.

— Mă înclin în fața cunoașterii tale superioare! replică, făcând o plecăciune ceremonioasă dinaintea mamei și a mea, apoi continuă: Și numai timpul va dovedi dacă viziunea ta e adevărată sau nu. Dar până atunci, câtă vreme sunt regele Angliei și am puterea de a-mi căsători fata cu cine vreau, voi face absolut tot ce-mi stă în putință ca să-i împiedic pe dușmanii voștri să vă înecă legate de scaun ca pe două

vrăjitoare sau să vă sugrume la răspântie. Și vă spun, ca rege: singura cale de a vă oferi vouă și tuturor femeilor din regat și tuturor fiilor lor siguranța pe care o meritați e să găesc o soluție de-a pune capăt acestui război.

[06] Toamna anului 1469

Warwick se întoarce la curte ca prieten iubit și mentor loial. Trebuie să ne purtăm ca o familie ai cărei membri se ceartă câteodată, dar se iubesc unii pe alții. Lui Edward îi reușește de minune. Eu îl întâmpin pe Warwick cu un zâmbet la fel de cald ca o fântână înghețată din care picură țurțuri. Trebuie să mă port ca și cum acest om n-ar fi ucigașul tatălui și al fratelui meu și temnicerul soțului meu. Fac cum mi se cere: nu-mi scapă nicio vorbă de mânie, însă Warwick știe fără să aibă nevoie de cuvinte că și-a făcut un dușman primejdios pentru tot restul vieții.

Știe că nu pot spune nimic și plecăciunea ușoară pe care mi-o face când ne întâlnim prima oară e triumfătoare.

— Alteță, rostește el politicos.

La fel ca întotdeauna, mă simt în dezavantaj în fața lui, precum o copilă. E un mare om de lume și pune la cale soarta acestui regat la vremea când eu aveam grijă să mă port cuviincios cu milady Grey, mama soțului meu, și mă supuneam primului meu bărbat. Warwick se uită la mine cu aerul că ar trebui să fiu tot la Grafton și să hrănesc găinile.

Vreau să mă port glacial, dar mă tem că par numai ursuză. Și spun fără tragere de inimă:

— Bine ați revenit la curte.

— Sunteți mereu plină de bunătate, replică el cu un zâmbet. Născută pentru a fi regină.

Fiul meu, Thomas Grey, scoate o exclamație de mânie, înfuriat ca un băiețandru ce e, și iese din încăpere. Warwick îmi zâmbeste radios.

— O, tinerii! Un băiat care promite, remarcă el.

— Mă bucur doar că n-a fost cu bunicul și cu iubitul său unchi la Edgecote Moor, spun, simțind cât îl urăsc.

— O, și eu la fel!

Da, poate că mă face să mă simt ca o neghioabă și ca o femeie complet neputincioasă, dar ceea ce îmi stă în putință voi înfăptui. În caseta mea cu bijuterii e un medalion din argint uzat, înnegrit, iar înăuntru, încuiat în beznă, se află numele lui, Richard Neville, și cel al lui George, ducele de Clarence, scrise cu sângele meu pe bucata de hârtie tăiată din colțul ultimei scrisori a tatei. Aceștia sunt dușmanii mei. I-am blestemat. Îi voi vedea morți la picioarele mele.

În cel mai întunecat ceas al celei mai lungi nopți, în miezul solstițiului de iarnă, mama și cu mine coborâm pe malul fluviului Tamisa, negru ca sticla. Poteca dinspre grădina Palatului Westminster merge de-a lungul apei și fluviul e crescut în noaptea asta, însă foarte întunecat în beznă. Abia dacă-l vedem, dar îl auzim curgând pe lângă chei și plescăind la baza zidurilor, și-l simțim – o mare prezență neagră ce respiră ca un animal uriaș, sinuos, care se înalță și coboară blând, precum marea. Acesta e elementul nostru: trag în piept mirosul apei reci ca o femeie care respiră mireasma pământului natal după un exil îndelungat. Îi spun mamei:

— Trebuie să am un fiu.

Iar ea zâmbeste și-mi răspunde:

— Știu.

Are în buzunar trei amulete legate de trei fire; atentă ca un pescar ce pune momeala în undiță, o aruncă pe fiecare în fluviu și-mi întinde firul să-l țin. Aud un mic plescăit la căderea fiecăreia în apă, ceea ce-mi aduce aminte de inelul de aur pe care l-am scos din râu acasă, acum cinci ani.

— Alege, îmi spune mama. Alege tu pe care-l scoți.

Răsfiră cele trei fire în palma mea stângă, iar eu le țin strâns. Luna iese din spatele unui nor. E o lună în descreștere, dolofană și argintie, ce desenează o dâră de lumină de-a lungul apelor întunecate; aleg un fir și-l țin în mână dreaptă.

— Ți-ai ales?

— Ești sigură?

— Da.

Pe dată, mama scoate din buzunar o foarfecă de argint și taie celelalte două fire, iar apele întunecate înghit ceea ce era legat la capătul lor.

— Ce erau acelea?

— Sunt lucrurile care nu se vor întâmpla niciodată; sunt viitorul pe care nu-l vom cunoaște. Sunt copiii care nu se vor naște, riscurile pe care nu ni le vom asuma și norocul pe care nu-l vom avea, spune ea. Sau dus. Le-ai pierdut. Vezi ce ai ales în schimb.

Mă sprijin de zid ca să trag de fir și el iese din apă șiroind. La capăt e o linguriță de argint, o minunată linguriță de argint pentru un prunc, iar când o prind în mână, văd în lumina lunii că are gravate pe ea o coroană mică și numele „Edward”.

Celebrăm Crăciunul la Londra, ca pe o sărbătoare a reconcilierii, de parcă o sărbătoare va face din Warwick un prieten. Îmi aduc aminte de toate ocaziile când bietul rege Henric a încercat să-și adune laolaltă dușmanii și să-i determine să-i jure prietenie și știu că alți oameni de la curte îi văd pe Warwick și pe George ca pe niște oaspeți prețuiți și răd pe ascuns.

Edward poruncește ca festivitatea să fie grandioasă, așa că în a douăsprezecea noapte aproape două mii de nobili englezi se așază la cină alături de noi, Warwick fiind cel mai de seamă dintre ei. Edward și cu mine purtăm coroanele și veșminte bogate după cea mai nouă modă. În această iarnă port numai alb argintiu și țesătură de aur, iar lumea spune că sunt într-adevăr roza albă de York.

Edward și cu mine oferim daruri la o mie de meseni și favoruri tuturor. Warwick e oaspetele cel mai popular și ne salutăm cu o curtoazie desăvârșită. Ba chiar, la cererea soțului meu, dansez cu cumnatul meu George: mână-n mână și zâmbind chipului său atrăgător, copilăros. Mă izbește din nou cât de mult seamănă cu soțul meu: o versiune mai mică și mai delicată a frumuseții bălaie a lui Edward. Mă izbește din nou faptul că oamenii îl plac de cum îl văd. Are tot farmecul spontan al neamului York și niciun strop din onoarea lui Edward. Însă eu nu uit și nu iert.

O întâmpin cu bunătate pe proaspăta lui mireasă, Isabel, fiica lui Warwick, îi urez bun venit la curtea mea și-i doresc numai bine. E o biată față subțire și palidă și pare îngrozită la culme de rolul pe care trebuie să-l joace în uneltirile tatălui ei. Acum a intrat prin căsătorie în cea mai înșelătoare și mai primejdioasă familie din Anglia, la curtea regelui trădat de soțul ei. Are nevoie de puțină bunătate, așa că mă port afectuos cu ea, precum o soră. Un străin aflat în vizită la curte în acest sezon, cel mai ospitalier dintre toate, ar crede că o iubesc ca pe o rudă. Ar crede că n-am pierdut un tată, un frate. Ar crede că n-am deloc ținere de minte.

Dar nu uit. În caseta mea cu bijuterii e un medalion înnegrit, iar înăuntrul lui se află un colț din ultima scrisoare a tatălui meu și pe peticul acela de hârtie sunt scrise, cu sângele meu, numele lui Richard Neville, conte de Warwick, și al lui George, duce de Clarence. Nu uit, iar într-o zi vor afla și ei asta.

Warwick rămâne enigmatic, cel mai important bărbat din regat, după rege. Acceptă onorurile și favorurile ce i se acordă cu o demnitate glacială, ca un om căruia i se cuvine totul. Complicele lui, George, e ca un pui de ogar care sare și se gudură. Isabel, soția lui George, șade alături de doamnele mele, între surorile mele și cumnata mea Elizabeth, și nu pot să nu zâmbesc văzând-o cum întoarce capul când soțul ei dansează sau cum tresare când el strigă tare, ridicând paharul în cinstea regelui. George cel atât de bălai și cu fața atât de

rotundă a fost mereu un băiat iubit al Casei de York și la această sărbătoare a Crăciunului se poartă cu fratele său mai mare nu doar ca și cum ar fi fost iertat, ci ca și cum i se va ierta mereu orice. E copilul răzgâiat al familiei – crede într-adevăr că nu poate greși cu nimic.

La șaptesprezece ani, cel mai tânăr dintre frații de York, Richard, ducele de Gloucester, un băiețandru mărunț de statură, dar chipeș, poate că e mezinul familiei, însă n-a fost niciodată preferatul. Dintre toți băieții de York, e singurul care seamănă cu tatăl lui: e negricios și cu oase mici, un copil schimbat de spiriduși față de chipeșii și voinicii bărbați de York. E un tânăr pios și gânditor și se simte cel mai în largul lui în marea reședință din nordul Angliei, unde duce o viață a datoriei și a slujirii austere a norodului său. Curtea noastră sclipitoare îi pare o rușine, de parcă ne-am da importanță ca niște păgâni la o sărbătoare a Crăciunului. Se uită la mine, jur, de parcă aș fi un balaur întins cu lăcomie peste o comoară, nu o sirenă scăldându-se în ape argintii. Presupun că mă privește deopotrivă cu dorință și cu frică. E un copil speriat de o femeie pe care n-o va putea înțelege niciodată. Pe lângă el, fiii mei Grey, doar puțin mai mici ca vârstă, se poartă ca niște tineri de lume veseli. Îl invită întruna să vâneze cu ei, să meargă să bea în berării, să cutureie străzile mascați, iar el refuză cu neliniște.

Vestea despre ceremonia noastră de Crăciun se răspândește în toată creștinătatea. Se spune că noua curte a Angliei e cea mai frumoasă, elegantă, manierată și grațioasă din Europa. Edward e hotărât să facă așa încât curtea engleză de York să devină la fel de renumită ca aceea burgundă pentru moda, frumusețea și cultura ei. Îi place muzica bună, așa că la fiecare masă cântă coruri sau instrumentiști; doamnele mele și cu mine învățăm dansurile de la curte și compunem altele proprii. Fratele meu Anthony e un excelent îndrumător și sfătuitor în toate acestea. A călătorit în Italia și vorbește despre noile învățături și noile arte, despre frumusețea orașelor străvechi din Grecia și despre Roma, despre cum pot fi înnoite artele și studiul lor. Discută cu Edward despre aducerea unor pictori, poeți și muzicieni din Italia, despre folosirea avuției coroanei pentru a întemeia școli și universități. Vorbește despre noua învățătură, despre noua știință, despre aritmetică și astronomie, despre tot ce e nou și minunat. Vorbește despre o aritmetică ce pornește de la cifra zero și încearcă să explice cum transformă ea totul. Vorbește despre o știință ce poate calcula distanțe care nu pot fi măsurate: spune că ar trebui să fie posibilă aflarea distanței până la lună. Elizabeth, soția lui, îl urmărește liniștită și spune că e un mag, un înțelept. Suntem o curte a frumuseții, grației și învățăturii, iar Edward și cu mine avem în stăpânire tot ce e mai bun.

Mă uimește costul întreținerii curții, prețul acestei mari frumuseți, chiar și costul hranei, nesfârșitele solicitări din partea fiecărui curtean

de a i se acorda o audiență, o dregătorie, o bucată de pământ sau o favoare, un post din care să poată impune biruri sau ajutor ca să revendice o moștenire.

— Asta înseamnă să fii rege, îmi spune Edward în timp ce semnează ultima cerere a zilei. Ca rege al Angliei stăpânesc totul. Fiecare duce, conte și baron are pământurile pe care le are fiindcă i le-am acordat eu; fiecare cavaler și scutier aflat mai jos de ei are un pârâu desprins din râu. Fiecare agricultor mărunț, arendaș, proprietar pe viață și țăran aflat mai jos de aceștia depinde de favorurile mele. Trebuie să împart averi și putere pentru ca râurile să curgă mai departe. Iar dacă treaba merge prost, la cel mai mic semn că ar merge prost, cineva se va trezi să spună că ar vrea ca Henric să se întoarcă pe tron, că era mai bine pe vremuri. Sau că e de părere că fiul lui, Edward, sau George s-ar dovedi mai generoși. Sau, pe Dumnezeu, există undeva alt pretendent la tron – Henry, fiul lui Margaret Beaufort, ce-ar fi să-l avem pe băiatul de Lancaster de data asta? – care ar putea iuți curgerea. Ca să-mi păstrez puterea, trebuie să dăruiesc cu urcioare alese cu grijă și așezate cu grijă la intervale potrivite. Trebuie să-i mulțumesc pe toți, dar pe niciunul prea mult.

— Sunt niște țărani lacomi! replic cu iritare. Iar loialitatea lor se îndreaptă încotro le-o cer interesele. Nu se gândesc decât la propriile dorințe. Sunt mai răi decât șerbii!

El îmi zâmbește.

— Într-adevăr, așa sunt. Absolut toți. Și fiecare din ei vrea propria moșioară și propria casă, exact așa cum eu îmi doresc tronul și la fel de mult cum ți-ai dorit tu reședința de la Sheen și dregătoriile pentru toate rubedeniile tale. Toți suntem nerăbdători să dobândim avere și pământ, iar eu stăpânesc totul și trebuie să fac împărțeala cu grijă.

[08] Primăvara anului 1470

Când vremea se încălzește și diminețile devin mai luminoase, iar păsările încep să cânte în grădinile Palatului Westminster, informatorii lui Edward aduc din Lincolnshire rapoarte despre o nouă revoltă în favoarea regelui Henric, ca și cum acesta n-ar fi fost uitat de tot restul lumii și nu și-ar duce zilele liniștit în Turnul Londrei, mai mult pustnic decât prizonier.

— Va trebui să plec, îmi spune Edward cu scrisoarea în mână. Dacă acest conducător, cine-o fi el, e avangarda Margaretei de Anjou, va trebui să-l înfrâng înainte ca ea să debarce cu armata ca să-l sprijine. Se pare că are de gând să-l folosească pentru a pune la încercare sprijinul de care se bucură cauza ei, iar când va vedea că a adunat o oștire engleză în numele ei, va acosta cu armata ei franceză și atunci

va trebui să le înfrunt pe amândouă.

— Vei fi în siguranță? îl întreb. Împotriva persoanei ăsteia care nu are nici măcar curajul de-a purta un nume?

— La fel ca întotdeauna, îmi răspunde calm. Dar nu voi lăsa armata să pornească din nou la luptă fără mine. Trebuie să fiu acolo. Trebuie să conduc.

— Și unde-i credinciosul tău prieten Warwick? întreb caustic. Dar fratele tău de încredere, George? Adună oști pentru tine? Se grăbesc să-ți fie alături?

Tonul meu îl face să zâmbească.

— O, greșești, mică regină a neîncrederii! Am aici o scrisoare de la Warwick prin care se oferă să adune soldați care să lupte alături de mine, iar George spune că va veni și el.

— Atunci ai grijă să-i veghezi în timpul bătăliei, stăruie, deloc convinsă. N-ar fi primii care să aducă soldați pe câmpul de luptă și să schimbe tabăra în ultima clipă. Când vei avea dușmanul în față, aruncă o privire în spatele tău, să vezi ce fac în ariergardă prietenii tăi credincioși și adevărați.

— Mi-au promis loialitate, mă liniștește el. Cu adevărat, scumpa mea. Ai încredere în mine! Pot câștiga bătălii.

— Știi că poți, știu. Dar e atât de greu să te văd plecând la război! Când se va termina? Când vor înceta să mai adune armate pentru o cauză pierdută?

— În curând. Vor vedea că suntem uniți și puternici. Warwick va aduce nordul de partea noastră, iar George se va dovedi un frate credincios. Richard e alături de mine, ca întotdeauna. Voi veni acasă de îndată ce acest om e înfrânt. Voi veni acasă repede și voi dansa cu tine în dimineața de Întâi Mai, iar tu vei zâmbi.

— Edward, știi, de data asta, doar de data asta, cred că nu pot îndura să te văd plecând. Nu poate Richard să conducă armata? Împreună cu Hastings? Nu poți rămâne cu mine? De data asta, numai de data asta!

Îmi ia mâinile și-și lipește buzele de ele. Neliniștea mea nu-l tulbură, ci îl amuză. Zâmbește.

— O, de ce? De ce de data asta? De ce e atât de important de data asta? Ai ceva să-mi spui?

Nu-i pot rezista. Îi zâmbesc la rândul meu.

— Am într-adevăr ceva să-ți spun. Însă am amânat.

— Știu, știu. Credeai că nu știu? Destănuie-mi așadar, ce spune secretul ăsta despre care n-ar trebui să am habar?

— E ceva care ar trebui să mi te aducă acasă teafăr. Ceva care ar trebui să mi te aducă acasă repede, nu să te trimită de acasă cu toată fala.

Așteaptă, zâmbind. A tot așteptat să-i spun, în timp ce eu m-am

desfătat cu taina.

— Spune-mi, mă îndeamnă. Secretul ăsta trebuia demult rostit.

— Sunt iarăși grea! Și de astă dată știu că e băiat.

Mă trage la pieptul lui și mă îmbrățișează cu blândețe.

— Bănuiam eu! Bănuiam că ești grea. Am simțit! Dar cum poți ști că e băiat, mica mea vrăjitoare, făcătoarea mea de farmece?

Îi zâmbesc, stăpână pe misterele femeiești.

— A, nu e nevoie să afli de unde știu. Dar sunt sigură. Poți fi încredințat de asta. Să știi că vom avea un băiat.

— Fiul meu, prințul Edward, spune el.

Râd, gândindu-mă la lingurița de argint pe care am scos-o din fluviul întunecat, în ajunul miezului iernii.

— De unde știi că-l va chema Edward?

— Sigur că așa îl va chema. Am hotărât de ani buni.

— Fiul tău, prințul Edward, repet eu. Așadar, ai grijă să te întorci acasă nevătămat, la timp pentru nașterea lui.

— Știi când?

— La toamnă.

— Voi veni acasă nevătămat și-ți voi aduce piersici și cod sărat. La ce ai poftit mereu când ai fost grea cu Cecily?

— La fenicul, spun râzând. Ca să vezi, îți amintești! Nu mă puteam sătura de el. Ai grijă să vii acasă ca să-mi aduci fenicul și orice-aș mai pofti. Pruncul ăsta e băiat, e prinț, trebuie să aibă tot ce dorește. Se va naște cu o linguriță de argint în gură.

— Voi veni acasă. Nu trebuie să-ți faci griji. Nu vreau să se nască încruntat!

— Atunci păzește-te de Warwick și de fratele tău! N-am încredere în ei.

— Promiți să te odihnești, să fii veselă și să-l întărești să crească voinic în pântecul tău?

— Promiți să te întorci nevătămat și să-i întărești moștenirea? Îl întreb la rândul meu.

— Promit.

*

S-a înșelat. Dumnezeu bun, cât de tare s-a înșelat Edward! Nu în privința câștigării bătăliei, slavă Domnului, căci aceea a fost bătălia pe care au numit-o Losecoat Field[3], când neghiobii desculți care luptau pentru un rege cu mintea dusă s-au grăbit atât de tare să fugă, încât și-au aruncat armele și chiar hainele din spinare ca să scape de șarja condusă de soțul meu, care își croia drum prin rândurile lor ca să-și respecte promisiunea pe care mi-o făcuse, aceea de a veni acasă la timp ca să-mi aducă piersici și fenicul.

Nu, s-a înșelat cu privire la loialitatea lui Warwick și a lui George,

fratele lui, care s-a dovedit că plănuiseră răskoala, o plătiseră și hotărâseră ca de data asta să se asigure de înfrângerea lui Edward. Aveau de gând să-l omoare pe soțul meu și să-l așeze pe tron pe George. Propriul lui frate și Warwick, care-i fusese cel mai bun prieten, au decis împreună că singura cale de a-l înfrânge pe Edward era să-l înjunghie pe la spate pe câmpul de luptă și ar fi făcut-o, însă el a gonit atât de iute în fruntea șarjei, încât nimeni nu l-a putut prinde din urmă.

Chiar înainte să înceapă bătălia, lordul Richard Welles, conducătorul cel mărunț, a îngenuncheat în fața lui Edward, i-a mărturisit care era planul și i-a arătat ordinele de la Warwick și banii de la George. L-au plătit să conducă o răskoală în numele regelui Henric, dar în realitate era doar o manevră înșelătoare, menită să-l atragă pe Edward în luptă și să-l omoare. Warwick își învățase cu adevărat lecția, învățase că nu poți ține captiv un bărbat ca Edward al meu; trebuie să moară ca să fie înfrânt. George, propriul lui frate, își învinsese afecțiunea frățească. Era pregătit să taie beregata fratelui său pe câmpul de luptă și să calce prin sângele lui ca să pună mâna pe coroană. Cei doi îl mituiseră pe bietul lord Welles și-i porunciseră să iște o bătălie ca să-l aducă pe Edward în ghearele primejdiei, iar apoi au descoperit încă o dată că soțul meu era prea mult pentru ei. Când a văzut dovezile împotriva lor, Edward i-a chemat să i se înfățișeze ca rude – prietenul care-i fusese frate mai mare și tânărul care-i era frate cu adevărat; iar când n-au venit, a știut în sfârșit ce să creadă despre ei și i-a convocat ca trădători, să-i dea socoteală, dar ei plecaseră demult.

— Îi voi vedea morți! îi spun mamei.

Ședem în fața unei ferestre deschise, în odaia mea personală din Palatul Westminster, torcând lână și fir de aur ca să facem o mantie scumpă pentru prunc. Va fi o țesătură din cea mai pură lână de miel și aur neprețuit, o mantie potrivită pentru un mic prinț, cel mai măreț prinț din creștinătate.

— Îi voi vedea pe amândoi morți. Jur, orice-ai spune!

Ea face un semn spre fusul din mâna ei și spre lâna pe care o dăresc și-mi zice:

— Nu pune dorințe de rău în pelerina lui.

Opresc roata și dau lâna deoparte.

— Așa. Lucrul poate să aștepte, dar dorințele de rău, nu.

— Știi că Edward i-a promis lordului Richard Welles că-l va lăsa să plece în siguranță dacă-și mărturisește trădarea și scoate la iveală uneltirea, dar după ce acesta a făcut-o, și-a călcat cuvântul și l-a omorât?

Clatin din cap. Chipul mamei e grav.

— Acum familia Beaufort îl jelește pe Welles, care e rudă cu ei, iar Edward le-a oferit încă un motiv de ură dușmanilor lui. Mai mult, și-a

călcăt cuvântul. Nimeni nu se va mai încrede în el; nimeni nu va mai îndrăzni să i se predea. A arătat că e un om în care nu se poate avea încredere. La fel de rău ca Warwick.

Ridic din umeri.

— Aștia sunt sorții războiului. Margaret Beaufort îi cunoaște la fel de bine ca și mine. Și ar fi fost oricum nefericită, din moment ce e moștenitoarea Casei de Lancaster, iar noi l-am chemat pe soțul ei, Henry Stafford, să lupte alături de noi. Bietul om, prins între ea și convocarea noastră! adaug cu un râs aspru.

Mama nu-și poate ascunde zâmbetul și spune cu răutate:

— Fără îndoială că și-a petrecut tot timpul în genunchi! Pentru o femeie care se laudă că Dumnezeu pleacă urechea la ea, n-are cine știe ce beneficii cu care s-o dovedească.

— Oricum, Welles n-are importanță. Fie viu, fie mort. Important e că Warwick și George se îndreaptă spre coasta Franței, vorbindu-ne de rău și sperând să adune o armată. Avem un nou dușman și el e chiar în casa noastră, propriul nostru moștenitor. Ce mai familie e și asta de York!

— Unde sunt cei doi acum? întreabă mama.

— După spusele lui Anthony, pe mare, în drum spre Calais. Isabel e grea, la bordul corabiei, împreună cu ei, și n-o are decât pe mama sa, contesa de Warwick, s-o îngrijească. Cu siguranță nădăjduiesc să intre în Calais și să adune o armată. Warwick e iubit acolo. Iar dacă se instalează în Calais, nu vom avea pic de siguranță cu ei așteptând pe celălalt țărm al Canalului Mânecii, amenințându-ne corăbiile, la jumătate de zi distanță de Londra. Nu trebuie să intre în Calais; trebuie să-i împiedicăm! Edward a trimis flota pe mare, însă corăbiile noastre nu-i vor prinde din urmă la timp.

Mă ridic în picioare și mă aplec pe fereastra deschisă, în lumina soarelui. E o zi caldă. Mai jos, Tamisa scânteiază ca o fântână arteziană, iar apele ei sunt calme. Mă uit spre sud-vest. La orizont se zărește o fâșie de nori întunecați, ca și cum pe mare ar putea fi vreme rea. Apropii buzele și scot un fluierat ușor.

În spatele meu o aud pe mama lăsând fusul deoparte și scoțând la rândul ei un fluierat slab. Cu ochii pe dunga norilor, îmi las respirația să șuiere ca un vânt de furtună. Mama se apropie din spate și-mi cuprinde cu brațul mijlocul îngroșat. Fluierăm împreună în aerul primăvărat, stârnind o furtună.

Încet, dar cu putere, norii negri se adună unul peste altul, până când departe, deasupra mării, la sud, se ivește o grămadă de nori negri de furtună amenințători. Aerul se schimbă. Mă trece un fior din cauza răcorii subite, așa că întoarcem amândouă spatele zilei tot mai reci și mai întunecoase și închidem fereastra chiar când se stârnește prima rafală de ploaie.

— S-ar părea că e furtună pe mare, remarc.

*

O săptămână mai târziu, mama vine la mine cu o scrisoare în mână.

— Am vești de la verișoara mea din Burgundia. Îmi scrie că George și Warwick au fost împinși de vânt departe de coasta Franței și apoi au fost la un pas de naufragiu pe marea răzvrătită din dreptul portului Calais. Au implorat fortul să-i lase să intre, de dragul lui Isabel, însă cei de la castel au ridicat lanțul la intrare și nu le-au îngăduit să intre. S-a stârnit din senin un vânt puternic și valurile aproape că i-au izbit de ziduri. Cum fortul nu le-a îngăduit intrarea, iar valurile erau mari, n-au putut acosta. Biata Isabel a intrat în chinurile facerii în toiul furtunii. Au fost zvârliți de colo-colo timp de ore întregi și pruncul a murit.

Îmi fac cruce.

— Dumnezeu să-l binecuvânteze pe micuț! Nimeni nu i-ar fi dorit asta.

— Nimeni nu i-a dorit-o, spune cu tărie mama. Dar dacă Isabel nu ar fi urcat pe corabie cu trădătorii, s-ar fi aflat în siguranță în Anglia, cu moașe și prietene care să-i poarte de grijă.

— Biata fată! exclam cu o mână pe propria-mi burtă mare. Biata fată! Căsătoria ei mărează nu i-a adus nicio bucurie. Îți amintești cum arăta când a venit la curte de Crăciun?

— Sunt și vești mai rele, continuă mama. Warwick și George s-au dus la marele lor prieten, regele Ludovic al Franței, iar acum cei doi s-au întâlnit cu Margareta d'Anjou la Angers și țin un nou complot, așa cum ținsem noi aici.

— Warwick continuă să se ridice împotriva noastră?

Mama se strâmbă.

— Trebuie să fie într-adevăr un om hotărât, dacă și-a văzut propriul nepot născându-se mort în timp ce familia lui e fugară și dacă, după ce s-a aflat la un pas de naufragiu, a trecut direct la renegarea jurămintelor sale de credință, însă nimic nu-l oprește. Ai fi crezut că o furtună iscată din senin îl va pune pe gânduri, dar nimic nu-l pune pe gânduri. Acum o curtează pe Margareta d'Anjou, împotriva căreia a luptat cândva. A trebuit să-și petreacă o jumătate de oră în genunchi, cerându-i iertare ei, cel mai mare dușman al său. Fără acest act de penitență n-a vrut să-l primească. Dumnezeu s-o binecuvânteze, mereu și-a dat niște aere grozave!

— Ce crezi că plănuiește?

— Regele francez e cel care pune acum la cale dansul. Warwick se crede un „făcător de regi”, dar acum e o marionetă. Regele Franței e poreclit „păianjenul” și trebuie să spun că urzeala lui e mai fină chiar

decât a noastră. Vrea să-l răstoarne pe soțul tău și să ne ciuntească țara. Îi folosește pe Warwick și pe Margareta d'Anjou pentru asta. Fiul Margaretei, așa-zisul prinț de Wales, prințul Edward de Lancaster, se va însura cu Anne, fiica mai mică a lui Warwick, pentru ca astfel cei doi părinți mincinoși să fie uniți printr-un pact pe care să nu-l poată încălca. Apoi îmi închipui că vor veni cu toții în Anglia ca să-l elibereze pe Henric din Turn.

— Micuța Anne Neville?! întreb, distrasă imediat de vestea asta uluitoare. O dau monstrului aceluia de Edward ca să se asigure că tatăl ei nu va juca prefăcut?

— Da, o vor face, încuviințează mama. Are numai paisprezece ani și o mărită cu un băiat căruia i s-a îngăduit să aleagă cum să-și execute dușmanii când avea unsprezece ani. A fost crescut să fie un diavol. Anne Neville se întreabă cu siguranță dacă urcă spre poziția de regină sau cade în rândul damnaților.

— Dar asta schimbă totul pentru George, spun gândind cu voce tare. Una era să lupte cu fratele lui, regele, când spera să-l omoare și să-i urmeze la tron, dar acum? De ce să lupte împotriva lui Edward când nu câștigă nimic pentru sine? De ce să lupte cu fratele lui ca să-l pună pe tron pe regele de Lancaster și apoi pe prințul de Lancaster?

— Bănuiesc că nu s-a gândit că se va întâmpla una ca asta când a pornit pe mare cu o soție căreia i se apropia sorocul și cu un socru hotărât să câștige coroana. Însă acum și-a pierdut fiul și moștenitorul, iar socrul lui are o a doua fată care ar putea deveni regină. Perspectivele lui George s-au schimbat foarte mult. Ar trebui să aibă atâta minte încât să-și dea seama de asta. Dar crezi că are?

— Ar trebui să-l sfătuiască cineva.

Privirile ni se întâlnesc. Mamei nu trebuie niciodată să-i vorbesc lămurit: ne înțelegem una pe alta de minune.

— O vizitezi pe mama regelui înainte de cină? mă întreabă ea.

Iau piciorul de pe pedala roții de tors, o opresc cu mâna și spun:

— Hai să mergem s-o vedem acum.

*

Șade împreună cu doamnele ei, cosând la o învelitoare pentru altar. Una dintre ele citește din Biblie în timp ce restul lucrează. E renumită pentru pioșenia ei; bănuiala că noi nu suntem la fel de sfinte ca ea, ba mai rău chiar, păgâne sau, cel mai rău dintre toate, vrăjitoare, e doar una din numeroasele temeri pe care le are cu privire la mine. Anii n-au îmbunătățit felul în care mă privește. N-a vrut să mă căsătoresc cu fiul ei și chiar și acum, deși mi-am dovedit rodnicia și m-am arătat o soție bună pentru el, tot mă urăște. Și asta nu-i tot, a fost atât de lipsită de atenție încât Edward i-a dat reședința Fotheringhay ca s-o țină departe de curte. Cât despre mine, sfințenia ei

nu mă impresionează: dacă era o femeie atât de bună, ar fi trebuit să-l învețe pe George să se poarte mai bine. Dacă Dumnezeu ar fi plecat urechea la rugăciunile ei, nu și-ar fi pierdut soțul și pe fiul ei Edmund. Îi fac o reverență când intrăm, iar ca se ridică și apoi se pleacă într-o reverență adâncă. Le face semn din cap femeilor să-și ia lucrul și să se retragă într-un capăt al odăii. Știe că n-o vizitez ca să mă interesez de sănătatea ei. Nu ne iubim deloc și asta nu se va schimba niciodată.

— Alteță, sunt onorată, îmi spune pe ton indiferent.

— Milady mamă, plăcerea e de partea mea, răspund zâmbind.

Ne așezăm toate în același timp, ca să evităm problema întâietății, iar ea așteaptă să vorbesc.

— Îmi fac atâtea griji pentru voi! spun dulce. Sunt sigură că vă frământați din pricina lui George, aflat atât de departe de casă, proclamat trădător și practic prins în capcană cu vânzătorul de țară Warwick, înstrăinat de fratele și de familia lui! Primul lui prunc e pierdut, propria-i viață se află în primejdie atât de mare...

Ea clipește. Nu s-a așteptat să mă preocupe preferatul ei, George.

— Sigur că-mi doresc să se împace cu noi, spune cu precauție. E întotdeauna trist când frații se ceartă.

— Iar acum am aflat că George își abandonează propria familie, spun pe un ton plângăreț. Un renegat – întors nu doar împotriva fratelui său, ci și împotriva voastră și a casei noastre!

Se uită la mama, cerând din ochi o explicație.

— I-a alăturat Margaretei d'Anjou, o lămurește mama fără înconjur. Fiul vostru, un York, va lupta pentru regele de Lancaster. E rușinos!

— Va fi învins cu siguranță, fiindcă Edward câștigă întotdeauna, spun. Iar atunci va trebui executat ca trădător. Cum ar putea Edward să-l cruțe, chiar și din iubire frățească, dacă George adoptă culorile Casei de Lancaster? Gândiți-vă cum ar fi să moară cu un trandafir roșu prins la guler! Cât de mare ar fi rușinea pe care ați îndura-o! Ce-ar fi spus tatăl său?

E cu adevărat îngrozită.

— N-ar urma-o în ruptul capului pe Margareta de Anjou! Cel mai mare dușman al tatălui său?

— Margareta de Anjou a înfipt capul tatălui lui George într-o țepușă pe zidurile casei York, iar acum el o slujește, spun gânditoare. Cum ar putea vreunul din noi să-l ierte?

— Nu poate fi adevărat! exclamă ea. E posibil să fi fost ispitit să i se alăture lui Warwick. Îi e greu să fie mereu al doilea după Edward și...

Se întrerupe, dar știm tustrele că George e gelos pe toată lumea: pe fratele lui Richard, pe Hastings, pe mine și pe tot neamul meu. Știm că ea i-a umplut capul cu idei nebunești, anume că Edward e bastard și

prin urmare el e adevăratul moștenitor.

— Și în plus, la...

— La ce-i folosește? completez cu glas suav. Văd ce părere aveți despre el. Într-adevăr, nu se gândește decât la propriul câștig, niciodată la loialitate, la cuvântul dat sau la onoare. E tot numai George și niciun pic de York.

Asta o face să roșească, dar nu poate nega că George e cel mai răzgâiat băiețandru egoist din câți au schimbat vreodată tabăra.

— Când a pornit cu Warwick, credea că acesta îl va face rege, spun fără menajamente. Apoi au aflat că nimeni nu-l vrea pe George ca rege, dacă-l poate avea pe Edward. Doar doi oameni din toată țara cred că George e mai bun decât soțul meu.

Ea așteaptă.

— George însuși și voi, întăresc eu. Apoi a fugit cu Warwick fiindcă nu îndrăznește să dea ochii cu Edward după ce l-a trădat din nou. Iar acum descoperă că planul lui Warwick s-a schimbat. Warwick nu-l va pune pe George pe tron. O va mărita pe Anne, fiica lui, cu Edward de Lancaster; îl va așeza pe tron pe tânărul Edward de Lancaster și astfel va deveni socrul regelui Angliei. George și Isabel nu mai sunt aleșii lui pentru rolul de rege și regină a Angliei. Acum sunt Edward de Lancaster și Anne. Lucrul cel mai bun la care poate spera George e să fie cumnatul regelui uzurpator de Lancaster, în loc să fie fratele regelui de drept de York.

Mama lui George încuviințează din cap.

— Nimic de câștigat pentru el, remarc. În schimbul unor mari eforturi și al unor primejdii cumplite.

O las să se gândească la asta câteva clipe, apoi urmez:

— Pe de altă parte, dacă ar fi să schimbe iarăși tabăra și să se întoarcă la fratele lui, spăsit și cu adevărat loial, Edward l-ar reprimi. Edward l-ar ierta.

— Da?

— Promit.

Nu adaug că eu nu-l voi ierta niciodată sau că el și Warwick sunt morți pentru mine și așa au fost de când i-au executat pe tatăl și pe fratele meu, după bătălia de la Edgecote Moor, și vor fi morți și de acum înainte, indiferent ce ar face. Numele lor se află în medalionul înnegrit din caseta mea cu bijuterii și nu vor vedea lumina decât după ce bărbații care le poartă vor pași în bezna veșnică.

— Ar fi minunat dacă George, un tânăr fără sfetnici buni, ar auzi de la cineva, în particular, în taină, că se poate întoarce în siguranță la fratele lui, remarcă mama ca din întâmplare, privind pe fereastră la norii ce gonesc pe cer. Uneori un tânăr are nevoie de povețe bune. Uneori are nevoie să i se spună că a apucat pe o cale greșită, dar că se poate întoarce pe drumul cel bun. Un tânăr ca George n-ar trebui să

lupte pentru Lancaster, să moară cu un trandafir roșu la guler. Un tânăr ca George ar trebui să se afle alături de familia lui, alături de frații lui care-l iubesc.

Se oprește ca s-o lase pe mama lui să cugete la toate astea. Brodește într-adevăr totul de minune.

— Dacă i-ar spune cineva că e bine-venit să se întoarcă acasă, v-ați putea avea fiul înapoi, frații s-ar reuni, York ar lupta din nou pentru York și George n-ar pierde nimic. Ar fi fratele regelui Angliei și duce de Clarence, așa cum a fost întotdeauna. Ne-am putea îngriji ca Edward să-i redea poziția. Aici se află viitorul lui. Dacă apucă pe cealaltă cale, George e... cum i s-ar putea spune?

Se oprește ca să se întrebe cum ar putea fi numit fiul preferat al lui Cecily și găsește cuvintele potrivite:

— Un nerod absolut.

Mama regelui se ridică; mama se ridică și ea. Dar eu rămân așezată și-i zâmbesc, lăsând-o să stea în picioare în fața mea.

— Îmi face întotdeauna o mare plăcere să stau de vorbă cu voi amândouă! spune cu glasul tremurând de mânie.

Abia acum mă ridic, cu o mână pe pântecul ce ia proporții, și aștept să-mi facă o reverență, după care îi răspund politicos:

— O, și mie! O zi bună, milady mamă.

Și așa s-a înfăptuit, la fel de ușor ca o vrajă. Fără să se mai rostească o vorbă, chiar fără știrea lui Edward, o doamnă de la curtea mamei sale hotărăște s-o viziteze pe scumpa ei prietenă, soția lui George, sărmana Isabel Neville. Doamna, acoperită de un văl gros, urcă pe o corabie, merge la Angers, o găsește pe Isabel, nu pierde deloc timpul cu aceasta, care plânge în odaia ei, ci îl găsește pe George și-i vorbește despre dragostea duioasă a mamei sale și despre grijile pe care și le face pentru el. La rândul lui, George îi vorbește despre stânjeneala tot mai mare pe care o simte față de aliații de care nu e legat doar prin jurământ, ci și prin căsătorie. E de părere că Dumnezeu nu le binecuvântează unirea, din moment ce pruncul lor a murit în furtună și nimic n-a mers bine de când s-a însurat cu Isabel. De bună seamă, lui George n-ar trebui să i se întâmple niciodată un lucru atât de neplăcut, nu? Iar acum se trezește în tovărășia dușmanilor familiei sale și – mult mai grav pentru el – din nou pe locul al doilea. Renegatul George spune că va veni în Anglia împreună cu armata Lancaster invadatoare, însă de îndată ce va pune piciorul în regatul iubitului său frate, ne va spune unde au debarcat și cât de numeroasă e oștirea. Va da impresia că-i susține, în calitate de cumnat al prințului de Wales din neamul Lancaster, până înainte de începerea bătăliei, iar atunci îi va ataca din spate și va lupta ca să se alătore iarăși fraților săi. Va fi din nou un fiu al Casei de York, unul din cei trei fii de York. Ne putem bizui pe el. Îi va distruge pe actualii săi prieteni și pe rudele

propriei sale soții. E credincios Casei de York și, în adâncul inimii, i-a fost întotdeauna credincios.

Soțul meu îmi aduce această veste încurajatoare, fără a fi conștient de faptul că e lucrătura femeilor, care-și înfășoară lațurile femeiești în jurul bărbaților. Mă odihnesc pe patul de zi, cu o mână pe pântec, simțind cum mișcă pruncul.

— Nu e minunat? mă întreabă, cu adevărat încântat. George se întoarce la noi!

— Știi că-l iubești pe George. Dar până și tu trebuie să recunoști că e o jivină târătoare absolută, incapabilă de loialitate.

Soțul meu cel cu inimă mare zâmbeste și spune cu bunătate:

— O, e George și atât. Nu trebuie să fii prea dură cu el. A fost mereu preferatul tuturor; a fost mereu înclinat să-și facă pe plac.

Reușesc să zâmbesc la rândul meu.

— Nu sunt prea dură cu el. Mă bucur că s-a întors la tine.

Și-n sinea mea adaug: „Dar e un om mort”.

[09] Vara anului 1470

Alerg după soțul meu, cu mâna pe pântecul umflat, pe coridoarele lungi și întortocheate ale Palatului Westminster. În urma noastră, servitorii dau zor, cărând felurite lucruri în brațe.

— Nu se poate să pleci! Mi-ai jurat că vei fi cu mine când ni se va naște copilul! Va fi băiat, fiul tău! Trebuie să fii cu mine!

Se întoarce, cu chipul grav.

— Scumpa mea, fiul nostru nu va avea niciun regat dacă nu plec. Cumnatul lui Warwick, Henry Fitzhugh, a ridicat la arme ținutul Northumberland. N-am nicio îndoială că Warwick va lovi în nord, iar apoi Margareta va debarca în sud cu armata ei. Va veni direct la Londra, ca să-și elibereze soțul din Turn. Trebuie să plec, și încă repede! Trebuie să mă ocup de el și apoi să mă întorc, să pornesc în marș spre sud și s-o prind pe ea înainte să vină aici, după tine. Nu îndrăznesc să mă opresc nici măcar pentru plăcerea de a mă certa cu tine.

— Dar eu? Cum rămâne cu mine și cu fetele?

Îndreptându-se cu pași mari spre grajduri, îi dă ordine secretarului, care aleargă în spatele lui cu un pupitru de scris. Se oprește ca să le strige niște porunci responsabililor cu grajdurile regale. Soldații dau fuga în sala armelor, ca să-și ia armamentul și platoșele, iar sergenții răcnesc la ei să intre în formație. Căruțele uriașe sunt încărcate iarăși cu corturi, arme, alimente, echipamente. Marea armată York pornește din nou în marș.

— Voi trebuie să mergeți în Turn, spune el întorcându-se spre mine

ca să-mi dea poruncile. Trebuie să vă știu în siguranță. Mergeți toate, chiar și mama ta, în odăile regale din Turn. Pregătește-te acolo pentru nașterea copilului. Știi că voi veni la tine cât de repede voi putea!

— Când dușmanul e în Northumberland? De ce să merg în Turn, când pleci să te lupți cu un dușman aflat la sute de kilometri distanță?

— Pentru că numai dracul știe precis unde vor debarca Warwick și Margareta, răspunde el scurt. Bănuiesc că-și vor împărți forțele în două și vor acosta cu una în nord, ca să sprijine răscoala de acolo, iar cu cealaltă în Kent. Dar nu știu. N-am primit vești de la George. Nu știu ce plănuiesc cei doi. Dacă urcă pe Tamisa în timp ce eu lupt în Northumberland? Fii iubirea mea, fii curajoasă, fii regină! Du-te în Turn cu fetele și ai grijă să fiți în siguranță. Atunci voi putea să lupt, să înving și să vin acasă, la tine.

— Băieții mei? întreb în șoaptă.

— Băieții tăi vor veni cu mine. Îi voi feri de primejdie cât de mult îmi va sta în puteri, dar a sosit timpul să-și joace rolul în bătălii, Elizabeth.

Pruncul se răsucesc în pântecul meu, de parcă ar protesta și el, iar bruscheța mișcării mă amuțește o clipă.

— Edward, când vom fi în sfârșit în siguranță?

— Când voi învinge, spune el calm. Lasă-mă să plec și să înving acum, iubita mea!

Îl las să plece. Cred că nicio putere din lume nu l-ar fi putut opri. Le spun fetelor că vom sta în Londra, în Turn, unul din palatele lor preferate, și că tatăl lor și frații lor vitregi au plecat să lupte cu oamenii cei răi care încă mai tânjesc după fostul rege Henric, cu toate că acesta e și el prizonier în Turn, tăcut în odăile sale aflate doar cu un cat mai jos de noi. Le spun că tatăl lor se va întoarce acasă teafăr. Când îl strigă noaptea, fiindcă visează urât despre regina cea haină, despre regele nebun și despre unchiul lor cel fățarnic, Warwick, le promit că tatăl lor îi va înfrânge pe oamenii răi. Le promit că-i va aduce pe băieți acasă teferi. Și-a dat cuvântul. N-a dat greș niciodată. Va veni acasă.

Însă de astă dată nu vine.

De astă dată nu vine.

El și frații săi de arme – Anthony, fratele meu, Richard, fratele lui, iubitul lui prieten sir William Hastings și susținătorii săi loiali – se trezesc în Doncaster, la orele mici ale dimineții, zgâlțâiți de doi menestreli ai regelui, care venind acasă beți după ce au petrecut cu târfele, aruncă din întâmplare o privire peste zidurile castelului și văd torțe pe drum. Avangarda dușmanului ce mășcăluiește noaptea, semn sigur că Warwick se află la comanda armatei, este la distanță de numai o oră, poate de numai câteva clipe, și vine să-l înșface pe rege înainte ca acesta să poată ajunge la oștirea lui. Întregul nord s-a ridicat

împotriva regelui și e gata să lupte pentru Warwick, iar grupul regal va fi capturat în câteva clipe. În această parte a lumii, influența lui Warwick e profundă și vastă, iar fratele și cumnatul lui s-au întors împotriva lui Edward, luptând pentru ruda lor și pentru regele Henric, și vor sosi la poarta castelului într-o oră. Nu există pic de îndoială în mintea nimănui că de astă dată Warwick nu va lua prizonieri.

Edward îi trimite pe băieți la mine, pe urmă se aruncă în șa împreună cu Richard, Anthony și Hastings și pornesc prin noapte, disperați să nu fie capturați de Warwick sau de rudele acestuia, siguri că de data asta îi va aștepta o execuție rapidă. Warwick a încercat o dată să-l prindă pe Edward și să-l țină captiv, așa cum noi l-am prins pe Henric și-l ținem captiv, și a învățat că nu există victorie mai definitivă ca moartea. Nu va mai încerca niciodată să-l întemnițeze pe Edward și să aștepte ca toți să se recunoască înfrânți. De astă dată vrea să-l vadă mort.

Edward se avântă în beznă cu prietenii și rudele lui și nu are timp să-mi trimită vorbă, să-mi spună unde să ne întâlnim; nu poate nici măcar să-mi scrie ca să mă anunțe unde merge. Mă îndoiesc că știe. Nu face decât să se îndepărteze de o moarte sigură. Se va gândi mai târziu cum să se întoarcă. Acum, în noaptea asta, regele fuge ca să scape cu viață.

[10] Toamna anului 1470

Veștile sosesc la Londra sub formă de zvonuri nesigure și toate sunt, de fiecare dată, proaste. Warwick debarcă în Anglia, așa cum a prezis Edward, însă un lucru pe care nu l-a prezis e graba nobililor de a se alătura trădătorului, în sprijinul regelui pe care l-au lăsat să putrezească în Turn în ultimii cinci ani. I se alătură contele de Shrewsbury. I se alătură Jasper Tudor – care poate ridica la arme aproape toată Țara Galilor. I se alătură lordul Thomas Stanley – care a primit inelul cu rubin la turnirul ținut cu prilejul încoronării mele și mi-a spus că deviza lui e „Fără schimbare”. O mulțime de nobili cu rang mai mic îi urmează pe acești comandanți influenți, iar Edward ajunge repede să fie depășit numeric în propriul său regat. Toate familiile din tabăra Lancaster își caută și-și lustruiesc vechile arme, nădăjduind că vor mărșălui din nou victorioase. E așa cum m-a prevenit el: n-a reușit să împartă avuția îndeajuns de repede, îndeajuns de drept, unui număr îndeajuns de mare de oameni. N-am reușit să extindem destul de mult și destul de profund influența familiei mele. Iar acum acești oameni cred că le va merge mai bine sub conducerea lui Warwick și a bătrânului rege nebun decât sub conducerea lui Edward și a familiei mele.

Edward ar fi fost ucis pe loc dacă era prins; dar le-a scăpat – măcar atâta lucru e limpede. Însă nimeni nu știe unde se află și în fiecare zi vine la mine, în Turn, cineva care mă asigură că l-a văzut și că trăgea să moară din cauza rănilor, ori că l-a văzut și că fugea în Franța, ori că l-a văzut pe un catafalc și că e mort.

Băieții mei sosesc în Turn, murdari de praful drumului, osteniți și furioși că n-au fugit cu regele. Încerc să nu mă agăț de ei, să nu-i sărut mai des decât o dată dimineața și o dată seara, dar îmi vine greu să cred că s-au întors la mine teferi. Așa cum nu-mi vine să cred că soțul și fratele meu nu s-au întors.

Trimit pe cineva la Grafton, s-o aducă pe mama alături de noi, în Turn. Am nevoie de sfatul și de tovarășia ei, iar dacă suntem cu adevărat pierduți și trebuie să plec din țară, voi vrea să vină cu mine. Însă mesagerul se întoarce cu o expresie gravă zugerăvită pe chip.

— Milady mama voastră nu e la ea acasă, îmi spune.

— Atunci unde e?

Are un aer încurcat, de parcă și-ar dori să-mi dea altcineva vestea cea proastă.

— Spune-mi îndată! îi cer pe un ton ascutit din cauza fricii. Unde e?

— E arestată. Din ordinul contelui de Warwick. A poruncit să fie arestată, iar oamenii lui au venit la Grafton și au luat-o.

— Mama e în mâinile lui Warwick?!

Îmi aud în urechi bubuitul propriei inimi.

— Mama e prizonieră?

— Da.

Aud un răpăit slab și văd că mâinile îmi tremură atât de tare, încât inelele mi se lovesc de brațele jilțului. Trag aer în piept ca să-mi recapăt cumpătul și apuc strâns brațele jilțului, ca să mă opresc din tremurat. Fiul meu Thomas se apropie și rămâne în picioare de o parte a jilțului meu; Richard vine de partea cealaltă.

— Sub ce acuzație?

Gândesc intens. Nu poate fi trădare: nimeni n-ar putea afirma că mama a făcut mai mult decât să mă povățuiască. Nimeni n-ar putea-o acuza de trădare, când a fost o soacră bună pentru regele încoronat și o tovarășă iubitoare pentru regina lui. Nici măcar Warwick nu se poate coborî atât de jos încât să acuze o femeie de trădare și s-o decapiteze pentru că-și iubește fiica! Dar acesta e omul care mi-a ucis tatăl și fratele fără motiv. Pesemne că dorește numai să-mi frângă inima și să-i răpească lui Edward sprijinul familiei mele. Acesta e omul care mă va omorî dacă va pune vreodată mâna pe mine.

— Îmi pare foarte rău, Alteță...

— Sub ce acuzație? repet pe un ton poruncitor.

Îmi simt gâtul uscat și tușesc ușor.

— Vrăjitorie, spune omul.

Nu-i nevoie de judecată pentru a executa o vrăjitoare, deși judecata n-a dat greș niciodată: e ușor de găsit oameni care să depună mărturie, sub jurământ, că le-au murit vacile ori că i-a aruncat calul din șa din cauza deochiului unei vrăjitoare. Dar oricum nu e nevoie nici de martori, nici de judecată. Pentru dovedirea vinovăției unei vrăjitoare e nevoie de un singur preot sau un lord ca Warwick poate s-o declare pur și simplu vinovată și nimeni n-o va apăra. Iar atunci poate fi sugrumată și îngropată la răscrucea satului. De obicei, fierarul e pus s-o sugrume, fiindcă, datorită meseriei sale, are mâini puternice. Mama e o femeie înaltă, o frumusețe renumită, cu gât lung și subțire. Orice bărbat ar putea să stoarcă viața din ea în câteva minute. Nu e nevoie de un fierar musculos. Orice membru al gărzii lui Warwick ar putea face asta cu ușurință; ar face-o într-o clipă dacă i s-ar cere, dacă i-ar cere-o Warwick.

— Unde e? întreb. Unde a dus-o?

— La Grafton nu știe nimeni încotro au apucat, spune omul. Am iscodit pe toată lumea. Au venit niște oameni călare, au urcat-o pe mama voastră în șa, în spatele comandantului lor, și au dus-o spre nord. N-au spus nimănui unde merg. Au spus doar că e arestată pentru vrăjitorie.

— Trebuie să-i scriu lui Warwick, spun iute. Du-te și mănâncă, apoi ia un cal odihnit. Am nevoie să gonești cât de repede poți. Ești pregătit să pleci pe dată?

— Pe dată, spune el făcând o plecăciune, apoi iese.

Îi scriu lui Warwick, cerându-i s-o elibereze. Le scriu tuturor arhiepiscopilor care au fost cândva de partea noastră și tuturor celor care mă gândesc că ne-ar putea lua apărarea. Le scriu vechilor prieteni ai mamei și rudelor ei din tabăra Lancaster. Îi scriu chiar și lui Margaret Beaufort, care, în calitate de moștenitoare a Casei de Lancaster, ar putea să aibă o oarecare influență. Apoi merg în capela mea, capela reginei, îngenunchez și mă rog la Dumnezeu toată noaptea să nu lase ca acest om plin de răutate să ia viața acestei femei atât de bune, care e înzestrată numai cu o clarviziune sacră, cu câteva șiretlicuri păgâne și cu o lipsă absolută de apărare. În zori scriu numele ei pe o pană de porumbel și o trimit pe apă la vale, ca s-o previn pe Melusina că fiica ei e în primejdie.

Și apoi trebuie să aștept vești. Aștept o săptămână întreagă, fără să aflu nimic și temându-mă de tot ce poate fi mai rău. Zilnic vin oameni să-mi spună că soțul meu a murit. Acum mă tem că vor spune același lucru despre mama și că voi rămâne cu desăvârșire singură pe lume. Mă rog la Dumnezeu, îi șoptesc fluviului: cineva trebuie s-o salveze pe mama! Și într-un final aflu că a fost eliberată, iar două zile mai târziu vine la mine, în Turn.

Alerg în brațele ei și plâng de parcă aş avea zece ani. Ea mă ține strâns și mă leagăna, de parcă aş fi din nou fetiță, iar când îi privesc chipul iubit văd că are lacrimi pe obraji.

— Sunt teafără, spune ea. Nu mi-a făcut niciun rău. Nu m-a interogat. Doar m-a ținut închisă câteva zile.

— De ce ți-a dat drumul? întreb. I-am scris, am scris tuturor, m-am rugat și mi-am dorit; dar nu credeam că-ți va arăta îndurare.

— Margareta d'Anjou, răspunde ea cu un zâmbet ironic. Dintre toate femeile din lume! I-a poruncit să mă elibereze imediat ce a aflat de arestarea mea. Cândva am fost prietene bune și am rămas rude de sânge. Și-a amintit că am slujit-o la curte și i-a poruncit lui Warwick să mă elibereze sau, în caz contrar, să suporte urmările extremei sale nemulțumiri.

Râd, nevenindu-mi să cred.

— I-a poruncit să te elibereze și el s-a supus?!

— Acum e nu doar regina lui, ci și soacra fiicei sale, explică mama. Iar el îi e aliat cu jurământ și se bazează pe sprijinul armatei ei pentru recapturarea țării. Iar eu i-am fost însoțitoare când a venit în Anglia ca mireasă și prietenă de-a lungul anilor cât a domnit ca regină. Pe atunci făceam parte din Casa de Lancaster, la fel ca noi toți, înainte să te măriți cu Edward.

— A fost frumos din partea ei că te-a salvat, recunosc.

— Războiul ăsta e într-adevăr un război între veri, spune mama. Avem cu toții pe cineva drag în tabăra cealaltă. Trebuie să ne confruntăm fiecare cu uciderea unei rude. Uneori putem arăta îndurare. Dumnezeu știe că e o femeie nemiloasă, dar s-a gândit ca mie să-mi arate îndurare.

*

Dorm agitată în apartamentele regale elegante din Turnul Londrei, în timp ce licăririle razelor lunii oglindite de fluviu joacă pe baldachinul patului meu. Stau întinsă pe spate, simțind apăsarea pruncului greu în pântec și o durere în coaste, și plutesc între somn și veghe, când văd, la fel de limpede ca lumina lunii pe tapiseriile de deasupra mea, chipul bărbatului meu, slab și îmbătrânit, aplecat peste coama calului în galop, călărind ca un nebun prin noapte, cu nicio duzină de oameni în jur.

Scot un țipăt slab și mă răsucesc pe pernă. Broderia bogată mi se lipește de obraz și adorm la loc; dar mă pomenesc iarăși că văd imaginea lui Edward călărind din răspuțeri prin beznă, pe un drum străin.

Mă trezesc pe jumătate, ținând ca să resping imaginea din mintea mea, și pe când pendulez între somn și veghe, văd un mic port pescăresc, pe Edward, Anthony, William și Richard bățând cu putere

într-o ușă, certându-se cu un bărbat, tocmind barca acestuia, uitându-se mereu peste umăr spre apus, de unde ar putea să apară dușmanii. Îi aud promițându-i proprietarului bărcii orice, orice, dacă își scoate barca la apă și-i duce în Flandra. Îl văd pe Edward dezbrăcându-și haina bogată din blană și oferindu-i-o ca plată. „Ia-o! spune el. Face de două ori cât barca ta, și încă ceva pe deasupra. Ia-o și voi considera că-mi faci un serviciu.”

— Nu! bâigui prin somn.

Edward mă părăsește, părăsește Anglia, mă părăsește și-și încalcă promisiunea de a fi cu mine la nașterea fiului nostru!

Dincolo de port marea e agitată, valurile întunecate au creste de spumă albă. Mica barcă urcă și coboară, legănată de ape, în timp ce valurile i se sparg de provă. Pare cu neputință să urce pe creasta lor, dar o face și apoi se prăbușește în golurile dintre ele. Edward stă la pupă, agățat de parapet ca să se sprijine, aruncat înapoi și-ncolo de mișcările bărcii, și privește în urmă spre țara care a fost a lui, încercând să vadă dacă se ivește lumina torțelor purtate de oamenii care-l urmăresc. A pierdut Anglia. Noi am pierdut Anglia. A revendicat tronul și a fost încoronat rege. M-a încoronat regină și am crezut că tronul nostru e sigur. N-a pierdut niciodată o bătălie; însă Warwick a fost prea puternic pentru el, prea rapid, prea fățarnic. Edward pornește spre exil, așa cum a făcut-o și Warwick. Pornește spre o furtună dezlănțuită, așa cum a făcut-o și Warwick. Dar Warwick s-a dus direct la regele Franței și a găsit un aliat și o armată. Nu văd cum ar putea Edward să se întoarcă vreodată.

Warwick a preluat din nou puterea; soțul meu, fratele meu Anthony și cumnatul meu Richard sunt acum fugarii și Dumnezeu știe ce vânt îi va împinge vreodată înapoi spre Anglia. Iar eu, fetele și pruncul din pântecul meu suntem noii ostatici, noii prizonieri. Poate că deocamdată mă aflu în apartamentele regale din Turn, dar în curând mă voi afla în odăile de dedesubt, cu gratii la ferestre, și regele Henric va dormi iarăși în patul acesta, iar eu voi fi cea despre care oamenii vor spune că ar trebui să fiu eliberată, din milă creștinească, așa încât să nu mor în temniță, fără a vedea cerul liber.

— Edward!

Îl văd cum ridică privirea, aproape de parcă m-ar putea auzi cum îl strig în somn, în vis.

— Edward!

Nu-mi vine să cred că a putut să mă abandoneze, că am pierdut lupta pentru tron. Tatăl meu și-a jertfit viața ca să pot fi regină; fratele meu a murit alături de el. Iar acum ne e dat să fim simpli pretendenți, înlăturați după câțiva ani norocoși? Un rege și o regină care s-au întins mai mult decât le-a fost plapuma și pe care i-a părăsit norocul? Fetelor mele le e dat să fie fiicele unui trădător dezonorat? Le e dat să se

mărite cu cavaleri mărunți, de pe moșii de țară, și să spere că vor învinge rușinea de care s-a acoperit tatăl lor? Mamei îi e dat s-o salute pe Margareta de Anjou în genunchi și să tragă nădejde că-i va reintra în grații? Mie îmi e dat să am de ales între viața în exil și viața în temniță? Și ce se va întâmpla cu fiul meu, pruncul încă nenăscut? Sunt oare șanse ca Warwick să-l lase să trăiască – el, care și-a pierdut propriul nepot și singurul moștenitor când noi am închis porțile fortăreței Calais ca să nu poată intra, iar fiica lui a pierdut pruncul pe marea agitată, sub vântul iscat de vrăjitoare ce-i împingea spre țărm? Tip tare:

— Edward! Nu mă părăsi!

Groaza din propria-mi voce mă trezește pe deplin; în odaia alăturată, mama aprinde o lumânare de la foc și deschide ușa.

— Sosește? Copilul? Vine timpuriu?

— Nu. Am avut un vis. Mamă, am avut un vis îngrozitor!

— Gata, gata, nu te mai gândi! se grăbește ea să mă aline.

Aprinde lumânări lângă patul meu și ațâță focul cu o lovitură a piciorului încălțat cu un papuc fin.

— Liniștește-te, Elizabeth! Acum ești în siguranță.

— Nu suntem în siguranță, spun cu certitudine. Tocmai asta e!

— De ce, ce ai visat?

— Pe Edward, într-o barcă, în mijlocul furtunii. Era noapte și valurile erau uriașe. Nici măcar nu știu dacă barca lui va răzbi. E un vânt malefic care nu aduce nimic bun, mamă, și el înfrunta vântul acela malefic. Era vântul nostru. Furtuna pe care am invocat-o ca să-i îndepărteze pe George și pe Warwick. Am invocat-o, dar nu și-a istovit forțele. Edward se zbate într-o furtună creată de noi. Era îmbrăcat ca un servitor, ca un om sărac: nu avea nimic, nimic în afară de veșmintele de pe el! Își dăduse haina cuiva. Anthony era acolo și n-avea nici măcar mantia. William Hastings era și el cu ei, la fel și Richard, fratele lui Edward. Doar ei au supraviețuit, doar ei au putut să fugă. Și... (închid ochii, încercând să-mi amintesc.) Și ne păraseau, mamă! O, mamă, a părăsit Anglia, ne-a părăsit! E pierdut! Suntem pierduți! Edward a plecat, la fel și Anthony. Sunt sigură.

Îmi ia mâinile reci într-ale ei și le fricționează.

— Poate că a fost doar un coșmar. Poate că a fost un simplu vis. Femeile însărcinate căroră li se apropie sorocul au idei ciudate, vise intense...

Clatin din cap și dau cuverturile deoparte.

— Nu. Sunt sigură că a fost o viziune. E înfrânt. A fugit.

— Crezi că a plecat în Flandra? Întreabă mama. Să se refugieze la sora lui, ducesa Margareta, și la Carol de Burgundia?

Încuviințez din cap.

— Sigur că da. Sigur că asta a făcut! Și va trimite după mine, nu

mă îndoiesc de el. Mă iubește, le iubește pe fete și a jurat că nu mă va părăsi niciodată. Dar a plecat, mamă! Pesemne că Margareta de Anjou a debarcat și va veni la Londra ca să-l elibereze pe Henric. Trebuie să plecăm! Trebuie să le duc pe fete de aici. Nu se poate să fim aici când sosește armata ei. Dacă ne găesc aici, ne vor întemnița pe veci!

Mama îmi pune un șal pe umeri.

— Ești sigură? Poți călători? Să trimit un mesaj la docuri, ne imbarcăm pe o corabie?

Șovăi. Mă tem grozav de călătorie când pruncul e atât de aproape de soroc. Mă gândesc la Isabel, țipând de durere pe corabia clătinată cu putere de valuri, fără să aibă pe nimeni care s-o ajute la naștere, pruncul murind fără un preot care să-l boteze... Nu pot înfrunta ce a trebuit să înfrunte ea, cu vântul urlând în pânze. Mă tem că vântul pe care l-am invocat fluierând suflă și acum pe căile mării, cu firea malefică nesatisfăcută de moartea unui prunc, căutând la orizont pânze nesigure de corabie. Dacă vântul acela ne vede pe mine și pe fete pe marea frământată, ne vom îneca.

— Nu, nu pot îndura asta. Nu îndrăznesc! Mă tem prea tare de vânt. Ne vom refugia în sanctuar. Mergem la Abația Westminster. Acolo nu vor îndrăzni să ne facă rău. Acolo vom fi în siguranță. Regina Margareta nu va încălca sanctuarul. Dacă are mintea limpede, regele Henric n-o va lăsa niciodată să încalce sanctuarul; crede că în lume lucrează puterea Domnului. Va respecta sanctuarul și-l va sili pe Warwick să ne lase în pace. Le luăm pe fete și pe fiii mei Grey și intrăm în sanctuar. Cel puțin până mi se naște fiul.

[11] Noiembrie 1470

Înainte, când auzeam de oameni disperați care se refugiau în sanctuar, agățându-se de inelul ușii bisericii și strigându-le vorbe sfidătoare celor care urmăreau să-i captureze hoștește sau tășnind pe culoarul dintre strane și punând mâna pe altar ca și cum ar fi jucat un joc copilăresc de-a prinselea, mă gândeam că din clipa aceea vor trăi cu vinul și anafura împărțaniei și vor dormi în strane, având drept căpătâi pernele pentru îngenuncheat. Dar se dovedește că nu e chiar atât de rău. Locuim în cripta bisericii construite în curtea de la St. Margaret, pe teritoriul abației. E aproape ca și cum am trăi într-o pivniță, dar putem vedea fluviul de la ferestrele joase aflate pe o latură a odăii și putem zări șoseaua din partea opusă prin grilajul mic încastrat în ușă. Trăim ca o familie săracă, depinzând de mila susținătorilor lui Edward și a cetățenilor Londrei, care iubesc în continuare familia York, chiar dacă lumea s-a schimbat iarăși, familia York se ascunde și Henric e aclamat din nou ca rege.

Warwick, lordul Warwick cel în plină ascensiune, ucigașul tatălui și al fratelui meu și răpitorul soțului meu, intră triumfător în Londra, avându-l alături pe George, nefericitul lui ginere. Poate că George e spion în tabăra lor, aflat în taină din partea noastră, sau poate că a schimbat iarăși tabăra și acum speră la firimituri de la masa regală a Casei de Lancaster. Oricum ar fi, nu-mi trimite niciun mesaj și nici nu face nimic pentru a-mi garanta siguranța. Merge în urma „făcătorului de regi” de parcă n-ar avea frate, nici cumnată, continuând poate să spered că va avea ocazia de a deveni el însuși rege.

Warwick, triumfător, îl scoate din Turn pe vechiul său dușman, regele Henric, și-l declară în stare să domnească și însănătoșit pe deplin. Acum e eliberatorul regelui său și salvatorul Casei de Lancaster, iar țara e plină de bucurie. Pe regele Henric îl nedumerește această întorsătură a situației, dar i se explică, rar și cu bunătate, o dată pe zi, că e din nou rege și că vărul lui, Edward de York, a fugit. Poate i se spune chiar și că noi, familia lui Edward, ne ascundem în Abația Westminster, fiindcă poruncește – sau se poruncește în numele lui – ca sanctuarul lăcașurilor sfinte să fie respectat, astfel că suntem în siguranță în temnița pe care ne-am impus-o singuri.

În fiecare zi măcelarii ne trimit carne, brutarii ne trimit pâine, ba chiar și lăptăresele de pe câmpurile verzi ale orașului ne trimit găleți cu lapte pentru fete, iar vânzătorii de fructe din Kent aduc la abație cele mai bune roade din recolta lor și le lasă la ușă pentru noi. Le spun paznicilor bisericii că sunt pentru „sărmana regină” aflată la ceas de grea încercare și apoi își aduc aminte că există o nouă regină, Margareta de Anjou, care așteaptă doar vântul prielnic ca să ridice ancora și să se întoarcă pe tron, se încurcă în cuvinte și-n cele din urmă zic: „Știți despre cine vorbim. Dar aveți grijă să le primească, fiindcă fructele din Kent sunt foarte bune pentru o femeie căreia i se apropie sorocul. Vor face să iasă pruncul mai ușor. Și spuneți-i că-i dorim numai bine și că ne vom întoarce”.

Fetelor mele le e greu să aibă atât de puține vești despre tatăl lor, le e greu să-și petreacă tot timpul în câteva odăi mici, din moment ce s-au născut având la dispoziție tot ce poate fi mai bun. Au trăit toată viața în cele mai mărețe palate din Anglia, iar acum sunt închise într-un spațiu strâmt. Pot să stea în picioare pe o banchetă și să privească pe fereastră fluviul, pe care obișnuia să vină barja regală ca să le plimbe încolo și-ncoace, de la un palat la altul, sau pot să se urce pe rând pe un jilț și să se uite prin grilaj la străzile Londrei, pe care obișnuiau să se plimbe călare, auzind cum oamenii le binecuvântează numele și fețișoarele frumoase. Elizabeth, cea mai mare dintre ele, are numai patru ani, dar parcă înțelege ce vremuri grele și amarnice ne-au ajuns. Nu mă întreabă niciodată unde-i sunt păsările domestice; nu plânge niciodată după servitorii care obișnuiau s-o alinte și să se joace

cu ea; nu-și cere titirezul de aur sau cățelușul sau jucăriile de preț. Se poartă ca și cum s-ar fi născut și ar fi crescut în acest spațiu modest și se joacă cu surorile ei mai mici de parcă ar fi o dădacă plătită căreia i s-a poruncit să fie veselă. Pune o singură întrebare: unde e tatăl ei? Și a trebuit să învâț să mă deprind cu felul cum ridică privirea spre mine, cu o mică încruntare nedumerită pe fețișoara-i rotundă, și întreabă: „Milady mamă, a sosit cumva tatăl meu, regele?”.

Cel mai greu suportă situația băieții mei, care sunt ca niște pui de leu întemnițați în spațiul strâmt și se plimbă de colo-colo arțăgoși. În cele din urmă, mama le stabilește exerciții fizice, dueluri cu cozi de mătură, poezii pe care trebuie să le învețe, jocuri cu sărituri și jocuri de prins obiecte, pe care le practică în fiecare zi, ținând socoteala victoriilor și a înfrângerilor, și despre care speră să-i facă mai puternici în băătălia ce și-o doresc fierbinte, aceea care-i va reda lui Edward tronul.

Pe măsură ce zilele se scurtează și nopțile devin tot mai întunecate, știu că mi se apropie sorocul și că nașterea pruncului meu e aproape. Marea mea groază e că voi muri aici, în chinurile facerii, și că mama va rămâne singură să-mi păzească copiii în orașul dușmanului nostru.

— Știi ce se va întâmpla? o întreb fără înconjur. Ai avut vreo viziune? Și ce se va întâmpla cu fetele mele?

Văd în ochii ei o anumită știință, dar chipul pe care-l întoarce spre mine e senin.

— N-ai să mori, dacă asta întrebi, îmi răspunde tot fără înconjur. Ești o femeie tânără și sănătoasă, iar Consiliul Coroanei o trimite pe lady Scrope ca să aibă grijă de tine, plus două moașe. Nu există niciun motiv să crezi că vei muri, așa cum n-a existat nici cu ceilalți prunci. Mă aștept să supraviețuiești și să ai și alți copii.

— Pruncul? întreb încercând să-i descifrez expresia.

— Știi că e sănătos, spune ea zâmbind. Oricine a simțit cum dă din picioare copilul ăsta știe că e puternic. N-ai niciun motiv să te temi.

— Dar e ceva, spun cu certitudine. Prevezi ceva despre Edward, micul meu prinț Edward.

Mama mă privește câteva clipe, apoi se hotărăște să vorbească sincer.

— Nu-l văd devenind rege. Am dat în cărți și am urmărit oglindirea lunii pe apă. Am încercat să întreb cristalul și m-am uitat în fum. Mai mult, am încercat tot ce știu și nu încalcă legile lui Dumnezeu și e îngăduit în acest spațiu sfânt. Dar, să-ți spun drept, Elizabeth, nu-l văd devenind rege.

Râd tare.

— Asta e? Asta-i tot?! Pentru Dumnezeu, mamă, nu-l văd nici pe tatăl lui redevenind rege, deși e încoronat și uns! Nu mă văd nici pe mine redevenind regină, deși am fost miruită pe piept și am ținut

sceptrele în mâini! Nu sper să am în pântec un prinț de Wales, ci doar un băiat sănătos. Dacă se va naște puternic și va ajunge bărbat, voi fi mulțumită! N-am nevoie să devină regele Angliei. Vreau doar să știu că el și cu mine vom ieși cu viață de aici.

— O, veți ieși cu viață de aici!

Fluturarea nepăsătoare a mâinii ei mătură odăile înghesuite, paturile care se strâng ale fetelor dintr-un colț, saltelele de paie ale servitoarelor dintr-altul, sărăcia locului, răceala pivniței, umezeala din piatra zidurilor, focul care fumegă, curajul neînfricat al copiilor mei, care uită că au trăit cândva mai bine.

— Astea-s fleacuri! Mă aștept să ne văd ridicându-ne de unde suntem în clipa de față.

— Cum? o întreb neîncrezătoare.

Se apleacă spre mine și-și apropie buzele de urechea mea.

— Pentru că soțul tău nu cultivă viță-de-vie în Flandra. Nu dărucește lână și nu învață să țesească. Înzestrează o expediție, își face aliați și strânge bani, plănuiind să invadeze Anglia. Negustorii din Londra nu sunt singurii din țară care preferă Casa de York în locul Casei de Lancaster. Iar Edward n-a pierdut nicio bătălie. Mai ții minte?

Încuviințez nesigură din cap. Chiar dacă e învins și în exil, e adevărat că n-a pierdut nicio bătălie.

— Prin urmare, atunci când va înfrunta forțele lui Henric, chiar dacă sunt conduse de Warwick și îmboldite de Margareta d'Anjou, nu crezi că va învinge?

*

Nu am parte de o retragere potrivită, așa cum ar trebui să se retragă de la curte o regină, cu șase săptămâni înainte de data nașterii, cu ceremonie, cu închiderea obloanelor și binecuvântarea odăilor.

— Prostii! spune mama pe un ton vesel. Te-ai retras de la însăși lumina zilei, nu? Retrageri de la curte? Cred că nicio regină nu s-a retras atât de deplin! Cine s-a mai retras în sanctuar?

Nu e o naștere regească așa cum se cuvine, cu trei moașe și două doici, cu leagăne, nașe de viță nobilă și mai-marile peste creșă în apropiere și cu ambasadori care așteaptă cu daruri bogate. Curtea Lancaster o trimite pe lady Scrope să se asigure că am tot ce-mi trebuie și consider că e un gest amabil din partea contelui de Warwick. Însă trebuie să-mi aduc pe lume pruncul fără ca la ușă să aștepte soțul meu și curtea, aproape fără nimeni care să mă ajute, așa că nașii lui sunt abatele de la Westminster și starețul, iar nașa lui e lady Scrope: singurii oameni aflați lângă mine, nici mari lorzi ai țării, nici regi ai altor țări – nașii obișnuiți ai unui prunc de viță regească –, ci oameni buni și de treabă, prizonieri la Westminster împreună cu noi.

Îl botez Edward, așa cum vrea tatăl lui și cum a prezis lingurița de

argint din fluviu. Margareta d'Anjou, a cărei flotă de invazie e ținută de furtuni în port, îmi trimite un mesaj prin care îmi cere să-l botez John. Nu vrea încă un prinț Edward în Anglia, care să-i fie rival fiului ei. Îi ignor cerința, ca și cum ar fi venit din partea unei femei neînsemnate. De ce să ascult de preferințele Margaretei d'Anjou? Soțul meu l-a numit Edward, iar lingurița de argint ieșită din apele fluviului are gravat pe ea numele lui. E Edward: Edward, prinț de Wales – asta va fi, chiar dacă mama are dreptate și nu va deveni niciodată regele Edward.

Între noi îi spunem Puișorul, nimeni nu-l numește „prințul de Wales”, și în timp ce alunec spre apele somnului după naștere, încălzită cu el în brațe, pe jumătate beată din cauza pocălului tradițional pe care mi l-au dat să-l beau, mă gândesc că poate acest prunc nu va fi rege. Nu se vor trage salve de tun pentru el și nu se vor aprinde focuri sărbătorești pe dealuri. Din fântânile arteziene și țâșnitorile Londrei n-a curs vin, poporul nu e beat de bucurie, vestea sosirii lui pe lume nu gonește spre marile curți ale Europei. E ca și cum aș fi născut un copil obișnuit, nu un prinț. Poate că va fi un băiat obișnuit, iar eu voi redeveni o femeie obișnuită. Poate că nu vom fi oameni măreți, aleșii lui Dumnezeu, ci doar fericiți.

[12] Iarna 1470–1471

Petrecem Crăciunul în sanctuar. Măcelarii londonezi ne trimit o găscă grasă; băieții mei, micuța Elizabeth și cu mine jucăm cărți, iar eu am grijă să pierd în favoarea ei o monedă de argint de șase penny și o trimit la culcare încântată la culme că e o jucătoare serioasă. Petrecem a douăsprezecea noapte în sanctuar, iar mama și cu mine compunem o piesă de teatru pentru copii, cu costume, măști și farmece. Le istorisim povestea familiei noastre despre Melusina, frumoasa pe jumătate fată, pe jumătate pește care sălășluiește în fântâna arteziană din pădure și se căsătorește din dragoste cu un muritor. Mă înfășor într-un cearșaf, pe care-l legăm la picioare ca să închipuie o coadă măreață, îmi las părul pe umeri și, când mă ridic de pe dușumea, fetele sunt complet captivate de femeia-pește Melusina, iar băieții aplaudă. Mama intră cu o coadă de mătură la capătul căreia a lipit un cap de cal făcut din hârtie, îmbrăcată cu vesta portarului și cu o coroană de hârtie pe cap. Fetele nu o recunosc deloc; ne interpretăm rolurile ca și cum am fi actori de pantomimă plătiți, la cea mai mare curte din lume. Le istorisim povestea curtării frumoasei femei pe jumătate pește și cum iubitul ei o convinge să-și lase fântâna din pădure și să-și încerce norocul în lume. Spunem povestea numai pe jumătate: că ea trăiește alături de el, îi dăruiește copii frumoși și

sunt fericiți împreună.

Povestea nu se oprește aici, firește, dar descopăr că nu vreau să mă gândesc la căsnicii din dragoste care ajung la despărțire. Nu vreau să mă gândesc la faptul de-a fi o femeie care nu poate trăi în noua lume pe care o construiesc bărbații. Nu vreau să mă gândesc cum s-a ridicat Melusina din fântâna ei arteziană și s-a închis într-un castel, cât timp sunt refugiată în sanctuar și noi toate, fiicele Melusinei, suntem captive într-un loc unde nu putem fi pe de-a-ntregul noi însene.

Soțul muritor al Melusinei o iubea, însă era nedumerit de ea. Nu-i înțelegea firea și-l nemulțumea traiul cu o femeie care reprezenta pentru el un mister, așa că s-a lăsat convins de un oaspete s-o spioneze. S-a ascuns după paravanele din odaia ei de baie și a văzut-o cum înoată pe sub apa din bazin, a privit – cu groază – lucirea undelor pe solzi, i-a aflat taina: că, deși îl iubea, îl iubea cu adevărat, era tot pe jumătate femeie și pe jumătate pește. El nu putea suporta făptura ei, iar ea nu putea fi altfel decât era. Așa că a părăsit-o, fiindcă în adâncul inimii se temea că e o femeie cu o fire împărțită în două – și nu-și dădea seama că toate femeile sunt făpturi cu firea împărțită în două. Nu suporta să se gândească la taina ei, la faptul că avea o viață ascunsă de el. De fapt, nu putea tolera adevărul: că Melusina era o femeie care cunoștea adâncurile necunoscute, care înota în ele.

Biata Melusina, care a încercat din răspuțeri să fie o soție bună, a trebuit să-l părăsească pe bărbatul care o iubea și să se întoarcă în apă, căci pământul era prea dur pentru ea. La fel ca multe femei, nu se putea potrivi perfect cu felul cum o vedea soțul ei. O dureau tălpile: nu putea să meargă pe calea aleasă de el. A încercat să danseze ca să-l mulțumească, însă n-a putut nega durerea. Ea e strămoașa casei regale a Burgundiei, iar noi, urmașele ei, încercăm și acum să mergem pe căile bărbaților și câteodată drumul ni se pare și nouă insuportabil de greu.

Aflu că noua curte sărbătorește cu veselie Crăciunul. Regele Henric și-a recăpătat mințile și Casa de Lancaster e triumfătoare. De la ferestrele sanctuarului putem vedea barjele care urcă și coboară pe fluviu, ducând la Westminster nobilimea din palatele de pe maluri. Văd cum trece barja familiei Stanley. Lordul Stanley, care mi-a sărutat mâna la turnirul ținut în cinstea încoronării mele și mi-a spus că deviza sa e *Sans changer*, a fost unul dintre primii care l-au întâmpinat pe Warwick când acesta a debarcat în Anglia. Se dovedește că, în definitiv, e de partea Casei de Lancaster; poate că pentru ea va fi neschimbător.

Văd barja familiei Beaufort, cu steagul cu balaurul roșu al Țării Galilor fluturând la pupă. Jasper Tudor, marea forță a Țării Galilor, îl duce la curte pe nepotul său, tânărul Henry Tudor – pe jumătate

proscris, pe jumătate prinț – să-l viziteze pe rege, ruda lor. Jasper se va întoarce în castelul din Țara Galilor și nu mă îndoiesc că lady Margaret Beaufort va plânge de bucurie îmbrățișându-și fiul de paisprezece ani, Henry Tudor. A fost despărțită de el când l-am încredințat unor tutori buni din Casa de York, familia Herbert, și a trebuit să îndure perspectiva ca el să se însoare cu fata acestei familii, o membră a taberei York. Dar acum William Herbert e mort, a murit în slujba noastră, iar Margaret Beaufort și-a recăpătat fiul. Îl va împinge în față la curte, îl va împinge în față ca să obțină favoruri și dregătorii. Va vrea să-și reprimească titlul; va vrea să capete garanția moștenirii lui. George, ducele de Clarence, a furat și titlul, și pământurile și fără îndoială că, de atunci, ea le-a pomenit în fiecare rugăciune. E o femeie ambițioasă și o mamă hotărâtă. Nu mă îndoiesc că într-un an va obține ducatul de Richmond de la George și, dacă va putea, fiul ei va fi numit moștenitor de Lancaster după prinț.

Văd barja lordului Warwick, cea mai frumoasă de pe fluviu, cu vâslașii potrivindu-și mișcărilor cu ritmul toboșarului de la pupă, urcând iute împotriva curentului, ca și cum nimic nu i-ar putea opri înaintarea, nici măcar curgerea apei. Reușesc chiar să-l zăresc stând la prova ambarcațiunii, cu aerul că poate porunci până și fluviului, ținându-și pălăria în mână ca să simtă briza rece în păru-i negru. Țugui buzele ca să invoc cu un fluierat vântul, dar îl las să treacă. Nu are importanță.

Isabel, fata cea mare a lui Warwick, ar putea să se afle pe una din banchetele de la pupa barjei, mână-n mână cu George, cumnatul meu, când ambarcațiunea trece pe lângă temnița mea subterană. Poate își amintește Crăciunul când a venit la curte ca mireasă fără voie, iar eu am fost bună cu ea, sau poate preferă să uite curtea la care eu eram Regina Rozei Albe. George știe precis că mă aflu aici – eu, soția fratelui său, rămânând credincioasă când el s-a arătat necredincios, trăind în sărăcie, pe jumătate în întuneric. Știe că sunt aici, poate chiar simte cum îl privesc, aruncând deochiul asupra lui printre pleoapele îngustate – asupra acestui om care a fost cândva George din Casa de York, iar acum e o rudă preferată la curtea Lancaster.

Mama își lasă mâna pe brațul meu și mă previne:

— Nu le dori răul, se întoarce asupra ta. E mai bine să aștepți. Edward va veni. Nu mă îndoiesc. Nu mă îndoiesc de el nicio clipă. Perioada asta va fi ca un vis urât. E așa cum spune Anthony: umbre pe perete. Important e că Edward strânge o armată suficient de mare ca să-l înfrângă pe Warwick.

— Cum ar putea? Întreb privind orașul care se declară acum întru totul de partea taberei Lancaster. Cum ar putea chiar și să încerce?

— A luat legătura cu frații tăi și cu toți bărbații din neamul nostru. Își adună forțele și n-a pierdut nicio bătălie.

— Nu s-a luptat niciodată cu Warwick. Iar Warwick e cel care l-a învățat tot ce știe despre război.

— E rege, spune mama. Chiar dacă acum se vorbește că asta n-a însemnat nimic. A fost încoronat, a fost uns cu sfântul mir pe piept – nu poate nega nimeni că e rege, chiar dacă alt rege încoronat și uns stă pe tron. Dar Edward e norocos, iar Henric, nu. Poate că totul se reduce doar la asta: dacă ești norocos sau nu. Iar Casa de York e norocoasă. Și, desigur, Edward ne are pe noi, adaugă ea zâmbind. Putem să-i dorim binele, nu strică să facem o mică vrajă pentru noroc. Iar dacă asta nu-i sporește șansele, nimic n-o va face.

[13] Primăvara anului 1471

Mama face fierturi din plante, se apleacă peste pervazul ferestrei și le varsă în fluviu, șoptind vorbe pe care nu le poate auzi nimeni, aruncă în foc prafuri care îl fac să ardă verde și să fumege. Nu amestecă niciodată terciul de ovăz al copiilor fără să murmure o rugăciune, întoarce perna de două ori înainte să se urce în pat, își lovește pantofii unul de celălalt înainte să-i încălțe, ca să-i scuture de ghinion.

— Toate astea au vreo noimă? vrea să știe fiul meu Richard, cu un ochi la bunica lui, care răsucesce o panglică împletită și șoptește ceva asupra ei.

— Câteodată, spun ridicând din umeri.

— E vrăjitorie? întreabă el neliniștit.

— Câteodată.

Apoi, în martie, mama îmi spune:

— Edward vine la tine, sunt sigură!

— Ai avut o viziune?

— Nu, mi-a spus măcelarul, răspunde ea chicotind.

— Ce ți-a spus măcelarul? Londra e plină de bârfe.

— Da, însă el a primit vorbă de la un om din Smithfield care slujește pe corăbiile ce merg în Flandra. Omul acela a văzut o mică flotă îndreptându-se spre nord, pe cea mai proastă vreme, și una din ele purta emblema Casei de York, „Soarele strălucitor”.

— Edward invadează?

— Poate chiar în clipa asta.

În aprilie, la orele mici ale dimineții, aud aclamații pe străzi, așa că sar din pat și merg la fereastră să ascult. Slujnica de la abație bate în ușă cu putere și dă buzna în odaie, bâiguind:

— Alteț! Alteț! El e! E regele! Nu regele Henric, celălalt rege, regele vostru. Regele de York. Regele Edward!

Îmi strâng cămașa de noapte pe lângă trup și duc mâna la părul

împletit.

— Aici, acum? Pe el îl aclamă?

— Pe el îl aclamă acum! exclamă ea. Oamenii aprind torțe ca să-l lumineze drumul. Cântă și aruncă în calea lui monede de aur! E cu un grup de soldați. Și pesemne că vine încoace!

— Mamă! Elizabeth! Richard! Thomas! Fetelor! strig tare. Scularea! îmbrăcarea! Vine tatăl vostru. Tatăl vostru vine la noi!

O înșfac pe slujnică de braț.

— Adu-mi apă caldă să mă spăl și cea mai bună rochie pe care o am! Lasă lemnele de foc, n-au importanță. Cine o să mai stea lângă focul acela prăpădit?

O împing afară din odaie ca să-mi aducă apa și-mi desfac părul din împletitura de noapte, când Elizabeth intră în fugă, cu ochii măriți.

— Vine regina cea rea? Milady mamă, regina cea rea e aici?

— Nu, iubito! Suntem salvate! Tatăl tău cel bun vine să ne vadă. Nu auzi oamenii cum îl aclamă?

O așez pe un scăunel în dreptul grilajului ușii, pe urmă îmi spăl fața și-mi răsucesc părul sub bonetă. Fata îmi aduce rochia și îi leagă bâjbâind panglicile, iar apoi auzim bătaia lui tunătoare în ușă. Elizabeth țipă, sare jos să-i deschidă, apoi se trage în spate când el intră, mai înalt și mai grav decât și-l amintește, iar într-o clipită fug la el, desculță cum sunt, și mă lipesc din nou de pieptul lui.

— Fiul meu, vrea să afle după ce m-a ținut în brațe, m-a sărutat și și-a frecat bărbia aspră de obrazul meu. Unde-i fiul meu? E puternic? E sănătos?

— E puternic și sănătos. Luna asta face cinci luni, spune mama aducându-l în odaie, înfășat strâns.

Îi face lui Edward o reverență adâncă.

— Bine ai venit acasă, fiul meu Edward, Alteță!

El mă dă la o parte cu blândețe și se apropie iute de ea. Uitasem că poate pași atât de ușor, ca un dansator. Își ia fiul din brațele mamei și, cu toate că șoptește „Mulțumesc”, nici măcar n-o vede: e complet distras. Duce pruncul lângă fereastră, la lumină, iar Puișorul Edward mijește ochii de un albastru închis și cască; gura ca un boboc de trandafir i se deschide larg și copilul se uită la chipul tatălui, ca pentru a răspunde la privirea intensă și cercetătoare a ochilor cenușii.

— Fiul meu! rostește el încet. Elizabeth, iartă-mă pentru că a trebuit să-l naști aici! N-aș fi vrut asta pentru nimic în lume.

Încuviințez în tăcere.

— E botezat și îl cheamă Edward, așa cum voiam?

— Da.

— Și crește viguros?

— Tocmai am început să-i dăm hrană solidă, anunță mama cu mândrie. Și-i place. Doarme bine și e un băiat vesel și isteț. Elizabeth

l-a alăptat chiar ea și nimeni nu i-ar fi putut fi o doică mai bună. Ți-am făcut un mic prinț!

Edward o privește și-i spune:

— Îți mulțumesc pentru grijă. Și pentru că ai stat cu Elizabeth a mea.

Se uită în jos: fiicele lui, Elizabeth, Mary și Cecily, s-au adunat în jurul său și-l privesc de parcă ar fi un animal ciudat, poate un inorog care a intrat pe neașteptate în odaia lor. El îngenunchează cu blândețe, ca să nu le domine cu înălțimea, ținând pruncul pe brațul îndoit.

— Iar voi sunteți fetele mele, prințesele mele, le spune încet. Mă mai țineți minte? Am stat departe multă vreme, mai bine de jumătate de an, dar sunt tatăl vostru. Am stat departe de voi mult prea mult timp, dar n-a trecut zi fără să mă gândesc la voi și la mama voastră cea frumoasă și fără să jur că voi veni acasă și vă voi așeza din nou în locul care vi se cuvine. Mă mai țineți minte?

Lui Cecily îi tremură buza de jos, însă Elizabeth îi vorbește:

— Te țin minte, spune punându-i mâna pe umăr și privindu-l în ochi fără teamă. Eu sunt Elizabeth, cea mai mare. Te țin minte; celelalte sunt prea mici. Îți amintești de mine, Elizabeth a ta? Prințesa Elizabeth? Într-o zi voi fi regina Angliei, ca mama.

Asta ne face să râdem, iar el se ridică în picioare, îi dă mamei pruncul și mă cuprinde în brațe. Richard și Thomas fac un pas în față și îngenunchează ca să-i primească binecuvântarea.

— Băieții mei! rostește el cu căldură. Bănuiesc că nu v-a plăcut să fiți închiși aici.

Richard încuviințează.

— Aș fi vrut să fiu cu voi, Sire.

— Data viitoare vei fi, îi promite Edward.

— Când ai ajuns în Anglia? îl întreb. Vorbele îmi sună înăbușit, fiindcă el începe să-mi desfacă părul. Ai o armată?

— Am venit cu fratele tău și cu adevărații mei prieteni. Richard, fratele meu, Anthony, fratele tău, Hastings, desigur, cei care au plecat în exil cu mine. Acum mi se alătură și alții. George, fratele meu, l-a lăsat pe Warwick și va lupta pentru mine. El, Richard și cu mine ne-am îmbrățișat din nou ca frații chiar în fața zidurilor de la Coventry, sub nasul lui Warwick. George l-a adus cu el pe lordul Shrewsbury. Iar sir William Stanley a trecut de partea mea. Vor mai fi și alții.

Mă gândesc la puterea lui Warwick și a celor din tabăra Lancaster și la armata franceză pe care o va aduce Margareta și știu că atât nu e de ajuns.

— Astă-seară pot rămâne, îmi spune el. Trebuia să te văd. Însă mâine trebuie să plec la război.

Nici nu-mi vine să cred.

— Nu se poate să pleci de lângă mine mâine!

— Scumpa mea, am riscat chiar și venind aici. Warwick s-a încuiat la Coventry și nu acceptă nici să se predea, nici să lupte, fiindcă știe că Margareta de Anjou vine cu armata ei și că împreună vor alcătui o forță uriașă. George a ieșit, se află alături de noi și i-a adus pe Shrewsbury și pe arendașii acestuia, dar nu e de-ajuns. Trebuie să-l iau pe Henric ostatic și să plec s-o înfrunt pe ea. Ei speră cu siguranță că voi fi încolțit aici, însă voi duce bătălia pe pragul lor și, dacă am noroc, mă voi lupta cu Warwick și-l voi înfrânge înainte să trebuiască s-o înfrunt pe Margareta și s-o înving.

Mi se uscă gura și înghit anevoie, cuprinsă de teamă la gândul că va înfrunta un mare general și apoi uriașa armată a Margaretei.

— Margareta vine cu armata franceză?

— E un miracol că n-a debarcat încă! Eram pregătiți să ridicăm amândoi ancora în același timp. Eram gata să ne luăm la întrecere până în Anglia. Vremea ne-a ținut în loc pe amândoi din februarie. Flota ei era pregătită să pornească din Honfleur acum aproape o lună, a ieșit din port și furtuna a adus-o înapoi de nenumărate ori. Vântul s-a potolit doar pentru o zi, în favoarea mea. A fost ca o vrajă, iubirea mea, și am ajuns, mânați de vânt, până în Yorkshire. Dar asta îmi dă cel puțin șansa să lupt cu ei pe rând și nu să înfrunt o armată unită, condusă de amândoi.

Îi arunc o privire mamei auzind de furtună, însă ea zâmbește cu nevinovăție.

— Doar nu vei pleca mâine?

— Scumpa mea, mă ai în noaptea asta. Vrei să ne petrecem timpul vorbind?

Ne întoarcem și intrăm în odaia mea, iar el închide ușa cu o lovitură de picior. Mă cuprinde în brațe la fel ca întotdeauna.

— În pat, nevastă.

*

Face dragoste cu mine așa cum a făcut întotdeauna, cu patimă, ca un om încins care-și potolește setea. Însă de data asta, în noaptea asta, e schimbat. Mirosul părului și al pielii sale e același și mi-e de ajuns atât ca să-l implor să mă atingă, dar după ce facem dragoste mă ține strâns în brațe, ca și cum de astă dată plăcerea nu ajunge. E ca și cum ar mai vrea și altceva de la mine.

— Edward? Te simți bine? murmur.

Nu răspunde pe dată, ci își îngroapă capul în scobitura dintre umărul și gâtul meu, de parcă ar vrea să-și facă din trupul meu pavăză împotriva lumii. Într-un sfârșit rostește atât de încet, încât abia îl aud:

— Scumpa mea, m-am temut. M-am temut foarte tare, scumpa mea!

— De ce anume? Îl întreb – o întrebare prostească pentru un bărbat care a fost nevoit să fugă ca să scape cu viață, care a adunat o oștire în exil și urmează să înfrunte cea mai puternică armată din toată creștinătatea.

Se întoarce și se întinde pe spate, continuând să mă țină strâns cu mâna lângă el, lipită de trupul lui de la piept până la degetele de la picioare.

— Când mi s-a spus că Warwick vine după mine împreună cu George, am știut că de data asta nu mă va captura și nu mă va ține închis. Am știut că de data asta îmi va suna ceasul. Nu m-am mai gândit niciodată că mă va uide cineva, dar știam că Warwick o va face și că George îl va lăsa.

— Dar ai scăpat!

— Am fugit. N-a fost o retragere atentă, iubirea mea, n-a fost o manevră. A fost o înfrângere deplină. Am fugit ca să scap cu zile și am știut tot timpul că sunt un laș. Am fugit și te-am părăsit!

— Să scapi de dușman nu înseamnă să fii laș. Și te-ai întors oricum ca să-l înfrunți.

— Am fugit și v-am lăsat pe tine și pe fete să-l înfrunți! Descopăr că n-am o părere bună despre mine însumi pentru asta. N-am alergat la Londra după tine. N-am venit aici ca să încerc o rezistență disperată. Am fugit în cel mai apropiat port și am luat prima barcă!

— Oricine ar fi făcut la fel. Nu te-am învinovățit nicio clipă.

Mă ridic într-un cot și-l privesc în ochi.

— Trebuia să scapi, ca să aduni o armată și să vii să ne salvezi. Toți știau asta. Iar fratele meu te-a însoțit, la fel și fratele tău Richard. Și ei au socotit că era cel mai potrivit lucru.

— Nu știu ce-au simțit ei când fugeau ca niște cerbi, dar știu ce-am simțit eu. Eram înfricoșat ca un copil cu un bătaș tiran pe urme.

Tac, nu știu cum să-l alin sau ce să-i spun. Oftează.

— Din copilărie mă tot lupt pentru regatul meu sau pentru viața mea. Dar în tot timpul ăsta nu m-am gândit niciodată că aș putea pierde. Nu m-am gândit niciodată că aș putea fi capturat. Nu m-am gândit niciodată că voi muri. E ciudat, nu? Pesemne că mă crezi nesăbuit. Însă atâta amar de vreme n-am crezut nicio clipă că mi s-ar putea întâmpla și mie asta, nici chiar atunci când tatăl meu a fost omorât, iar fratele meu la fel. Nu m-am gândit niciodată că propriul meu cap va fi tăiat și apoi înfipt într-o țepușă pe zidurile orașului. Mă credeam de neînfrânt, de neatins.

Aștept.

— Iar acum știu că nu sunt așa. N-am mai spus-o nimănui. N-o voi spune nimănui în afară de tine, dar nu mai sunt bărbatul cu care te-ai măritat, Elizabeth! Te-ai măritat cu un băiețandru care nu cunoștea frica. Credeam că asta înseamnă că sunt viteaz. Dar n-am fost viteaz, ci

doar norocos. Până acum. Acum sunt bărbat și am simțit frica, dar am fugit din fața ei.

Sunt gata să rostesc ceva care să-l aline, o minciună dulce, dar apoi mă gândesc să-i spun adevărul.

— Cel care nu se teme de nimic e nesăbuit. Iar omul viteaz e cel care cunoaște frica și pornește s-o înfrunte. Atunci ai fugit, dar te-ai întors. Măine ai să fugi de bătlăie?

— Dumnezeu, nu!

Îi zâmbesc.

— Atunci ești bărbatul cu care m-am măritat. Fiindcă omul cu care m-am măritat era tânăr și viteaz, și ești încă un om viteaz. Bărbatul cu care m-am măritat nu cunoscuse frica, nici nu avea un fiu, nici nu știa ce e iubirea. Dar am avut parte împreună de toate aceste lucruri și ele ne-au schimbat, însă nu în rău.

Mă privește cu gravitate.

— Vorbești sincer?

— Da. Și eu m-am temut foarte tare, dar cu tine aici, din nou lângă mine, nu mă mai tem.

Mă trage și mai aproape de el.

— Cred că acum voi dormi, îmi spune, alinat ca un băiețel.

Îl țin în brațe cu duioșie, de parcă ar fi într-adevăr băiețelul meu.

*

Dimineață mă trezesc minunându-mă de bucuria mea, de cât de mătăsoasă îmi simt pielea, de căldura din pântec, de sentimentul de reînnoire și de viață; apoi el se mișcă lângă mine și știu că sunt în siguranță, că el e în siguranță, că suntem din nou împreună și că de asta m-am trezit cu razele soarelui pe pielea-mi goală. Însă în clipa următoare îmi amintesc că trebuie să plece. Și cu toate că deschide ochii, în dimineața asta nu zâmbeste. Edward e mereu foarte încrezător în sine, dar în dimineața asta are chipul mohorât.

— Nu-mi spune nici măcar o vorbă care să mă întârzie, mă roagă dându-se jos din pat și începând să se îmbrace la repezeală. Nu pot suporta să plec! Nu pot îndura să te las din nou aici! Dacă mă reții, jur că voi șovăi. Zâmbeste și urează-mi noroc, scumpa mea. Am nevoie de binecuvântarea ta, am nevoie de curajul tău.

Îmi înăbuș frica și rostesc cu efort:

— Ai binecuvântarea mea. Ai întotdeauna binecuvântarea mea. Și tot norocul din lume!

Încerc să-mi iau un ton senin, dar glasul îmi tremură.

— Pleci chiar acum?

— Merg să-l iau pe Henric, cel căruia îi spun rege. Îl voi lua cu mine ca ostatic. L-am vizitat ieri, în odăile sale din Turn, înainte să vin la tine. M-a recunoscut. A spus că știe că va fi în siguranță cu mine,

vărul lui. Era ca un copil, sărmanul! Nu părea să știe că a fost iarăși rege o vreme.

— Există un singur rege al Angliei, spun cu fermitate. Și a existat un singur rege al Angliei de când ai fost încoronat.

— Ne vedem peste câteva zile. Plec acum, fără să-mi iau rămas-bun de la mama ta sau de la fete. E mai bine așa. Lasă-mă să plec repede!

— Nici măcar nu mănânci micul dejun?

Nu vreau să mă lamentez, dar cu greu pot îndura să-l las să plece.

— Voi mânca împreună cu oștenii.

— Sigur, replic pe un ton vioi. Și băieții mei?

— Îi voi lua cu mine. Pot să slujească drept mesageri. Îi voi feri de primejdii pe cât îmi va sta în puteri.

Simt că mi se strânge inima de groază și pentru ei.

— Bine, spun. De altfel, vă întoarceți într-o săptămână, nu-i așa?

— Cu voia Domnului.

Acesta e bărbatul care obișnuia să-mi jure că s-a născut ca să moară în patul lui, cu mine alături. N-a mai spus niciodată „Cu voia Domnului”. Până acum a fost mereu voia lui, nu a lui Dumnezeu.

Se oprește în prag.

— Dacă mor, du-te cu copiii în Flandra. În Tournai există o casă sărmană al cărei stăpân îmi datorează un serviciu. E văr bastard cu familia mamei tale sau așa ceva. Te va primi ca pe o rudă. Are o poveste pregătită ca să-ți explice prezența. Am fost pe la el și am căzut împreună de acord cum trebuie procedat la nevoie. I-am plătit deja și ți-am scris pe o hârtie numele lui. E pe masă, în odaia ta. Citește-o și apoi arde hârtia. Puteți să stați la el, iar când vânătoarea se va încheia, vă puteți găsi o casă a voastră. Dar ascundeți-vă acolo un an sau doi. Când fiul meu va crește, își va putea revendica moștenirea de drept.

— Nu vorbi despre asta! Îi spun cu înfocare. N-ai pierdut nicio bătălie, nu pierzi niciodată! Vei fi acasă într-o săptămână, știu!

— E adevărat. N-am pierdut nicio bătălie.

Reușește să zâmbească mohorât.

— Însă nu l-am mai înfruntat niciodată pe Warwick însuși. Și nu pot aduna destui soldați la timp. Dar sunt în mâinile lui Dumnezeu și, cu voia lui, vom învinge.

Și spunând acestea, iese pe ușă.

E sâmbăta Paștelui, la amurg, și clopotele bisericilor din Londra încep să bată unele după altele. Orașul e tăcut, încă sobru după rugăciunile din Vinerea Mare, temător: o capitală care a avut doi regi și acum nu mai are niciunul, căci Edward a plecat la luptă și l-a luat pe Henric cu el. Dacă sunt uciși amândoi, ce se va alege de Anglia? Ce se va alege de mine și de copiii mei adormiți?

Mama și cu mine ne-am petrecut ziua cosând, jucându-ne cu copiii și dereticând cele patru odăi pe care le avem. Am rostit rugăciunile

pentru sâmbăta Paștelui și am fiert și vopsit ouă, pe care le vom dăruia în ziua de Paște. Am ascultat liturghia și am primit sfânta cuminicătură. Dacă cineva îi trimite lui Warwick rapoarte despre noi, va trebui să-i spună că suntem liniștiți; va spune că părem încrezătoare. Dar acum, când după-amiaza devine tot mai cenușie, stăm împreună în picioare, în dreptul micii ferestre ce dă spre fluviul care curge atât de aproape de noi. Mama deschide fereastra ca să asculte valurile tăcute, de parcă fluviul i-ar putea șopti vești despre armata lui Edward și i-ar putea spune dacă în primăvara asta fiul Casei de York se va înălța din nou ca un crin de Paște, așa cum s-a mai înălțat o dată.

Warwick și-a părăsit fortăreața de la Coventry și a pornit într-un marș susținut spre Londra, sigur că-l poate învinge pe Edward. Lorzii din tabăra Lancaster s-au adunat ca o turmă în jurul stindardului său, are alături jumătate din Anglia, iar cealaltă jumătate o așteaptă pe Margareta de Anjou să acosteze pe coasta de sud. Vântul vrăjitoresc care a ținut-o în port a încetat: suntem fără apărare.

Edward adună oameni din Londra și din suburbiile ei, după care pornește spre nord ca să-l întâlnească pe Warwick. Frații lui, Richard și George, pleacă cu el și călăresc de-a lungul coloanei de pedestrași, amintindu-le că tabăra York n-a pierdut nicio bătălie avându-l în frunte pe regele ei. Richard e iubit de toți soldații. Au încredere în el, deși are numai optsprezece ani. George e urmat de lordul Shrewsbury și de armata acestuia; mai există și alții care-l vor urma pe George în bătălie și cărora nu le pasă de care parte luptă, atâta timp cât își urmează seniorul. Cu totul, alcătuiesc o armată de vreo nouă mii de oameni, nu mai mult. William Hastings merge călare la dreapta lui Edward, credincios ca un câine. Fratele meu Anthony e în ariergardă și ține sub observație drumul din spatele lor, sceptic ca întotdeauna.

Se întunecă și încep să se gândească să facă tabăra pentru noapte, când se întorc Richard și Thomas Grey, trimiși de Edward înaintea oștirii, pe marele drum spre nord, ca să cerceteze terenul ce-i așteaptă.

— E aici! spune Thomas. Alteț! Warwick e aici cu o oștire mare, dispusă în formație de luptă aproape de Barnet, pe o culme ce merge de la vest la est, tăind drumul. Nu vom putea trece de ea! Pesemne știe că venim: e pregătit pentru noi. Ne-a tăiat calea.

— Sst, flăcăule! îl întrerupe Hastings poruncitor. N-are rost să spui întregii armate. Câți sunt?

— N-am văzut. Nu știu. E prea întuneric. Mai mulți decât noi.

Edward și Hastings schimbă o privire dură.

— Mult mai mulți? întreabă Hastings.

Richard se ivește din spatele fratelui său și răspunde:

— Pe cât se pare, de două ori mai numeroși, Sire. Poate chiar de trei.

Hastings se apleacă spre el din şa, poruncind:

— Țineți și asta pentru voi.

Le face băieților semn din cap să plece, apoi se întoarce spre Edward.

— Să ne retragem puțin și să așteptăm dimineața? Poate să ne retragem la Londra? Să ocupăm Turnul? Să pregătim un asediu? Să sperăm că vom primi întăriri din Burgundia?

Edward clatină din cap.

— Mergem mai departe.

— Dacă băieții au dreptate și Warwick ocupă o poziție la înălțime, cu soldați de două ori mai mulți decât avem noi și așteptându-ne...

Hastings n-are nevoie să-și termine prevestirea. Singura speranță a lui Edward împotriva unei armate mai mari era surpriza. Stilul lui de luptă constă în marșuri rapide și atacuri prin surprindere, însă Warwick știe acest lucru. El e cel care l-a învățat pe Edward să comande o armată. E cât se poate de pregătit să-l înfrunte. Profesorul își întâlnește elevul și cunoaște toate vicisugurile.

— Mergem mai departe, stăruie Edward.

— În jumătate de oră nu vom mai vedea pe unde pășim! avertizează Hastings.

— Întocmai, replică Edward. Și nici ei nu vor vedea. Cere-le oamenilor să mășăluiască în tăcere, dă ordinul: vreau tăcere absolută. Pune-i să se incoloneze, gata de luptă, cu fața la dușman. Vreau ca în zori să se afle pe poziții. Vom ataca la prima geană de lumină. Spune-le: fără focuri, fără lumini, tăcere. Spune-le că eu am cerut asta. Voi veni la ei și le voi vorbi în șoaptă. Nu vreau să aud o vorbă.

George și Richard, Hastings și Anthony încuviințează din cap și pornesc de-a lungul coloanei, poruncind oștenilor să mășăluiască în tăcere absolută și, când li se ordonă, să așeze tabăra la poalele culmii, cu fața spre armata lui Warwick. Pe când pornesc la drum în cea mai desăvârșită liniște, lumina zilei scade și mai mult, iar orizontul, cu creasta și cu siluetele stindardelor, dispare în întunericul nopții. Luna încă n-a răsărit, lumea se cufundă în beznă.

— E în regulă, spune Edward pe jumătate pentru sine, pe jumătate lui Anthony. Abia dacă-i zărim, iar ei se profilează pe cer. Nu ne vor vedea nici ei când se vor uita în vale; vor vedea numai întunericul. Dacă avem noroc și dimineață e ceață, nu vor ști deloc că suntem acolo. Vom fi în vale, ascunși de pâclă. Ei voi fi acolo unde-i vom putea vedea, ca porumbeii pe acoperișul hambarului.

— Credeți că se vor mulțumi să aștepte până dimineață? îl întreabă Anthony. Să fie doborâți ca niște porumbei pe acoperișul hambarului?

Edward clatină din cap.

— Eu n-aș aștepta. Nici Warwick n-o va face.

Ca pentru a confirma, se aude un muget puternic, teribil de

aproape, și tunurile lui Warwick scuipă flăcări în beznă, iluminând cu limbile galbene de foc armata întunecată ce așteaptă adunată mai sus.

— Dumnezeuule mare, sunt cel puțin douăzeci de mii! exclamă Edward. Spune-le oamenilor să păstreze tăcerea, trimite-le vorbă! Spune-le să nu răspundă la focuri, vreau să fie liniștiți ca niște șoareci. Vreau să fie muți ca niște șoareci adormiți.

Se aude un râs înfundat când un glumeț scoate un chițait șoptit. Anthony și Edward aud cum porunca înăbușită trece din gură în gură de-a lungul coloanei. Tunurile bubuie din nou și Richard se apropie, nedeslușit în beznă pe calul lui negru.

— Frate, tu ești? Nu văd nimic. Ghiulelele trec pe deasupra noastră, slavă Domnului! Habar n-are unde ne aflăm. A socotit greșit distanța: crede că suntem cu vreo opt sute de metri mai în urmă.

— Spune-le oamenilor să păstreze tăcerea și atunci nu va ști până dimineată, răspunde Edward. Richard, spune-le că trebuie să rămână neștiuți: fără lumini, fără focuri, tăcere absolută!

Fratele lui încuviințează din cap și pierе iarăși în întuneric. Edward îi face semn cu degetul lui Anthony să se apropie.

— Ia-i pe Richard și Thomas Grey și îndepărtați-vă cel puțin un kilometru și jumătate; aprindeți două-trei focuri mici, la distanță unele de altele, ca și cum ne-am face tabăra acolo unde cad ghiulelele. Apoi depărtați-vă de ele. Dați-le ceva care să le servească drept țintă. Focurile pot să se stingă imediat, nu te întoarce la ele ca să te trezești lovit! Fă-i doar să creadă în continuare că suntem departe.

Anthony încuviințează și pornește la drum. Edward coboară de pe Fury, calul lui, iar pajul vine să ia frâul.

— Vezi să fie hrănit, scoate-i șaua și zăbala, dar lasă frâul, poruncește el. Ține șaua lângă tine, nu știu cât de lungă ne va fi noaptea. Pe urmă, băiete, poți să te odihnești, dar nu prea mult. Voi avea nevoie să fie pregătit cu o oră bună înainte de ivirea zorilor, poate chiar mai devreme.

— Da, Sire, răspunde flăcăul. Se împart nutreț și apă pentru cai.

— Spune-le să facă lucrul ăsta în tăcere, repetă regele. Spune-le că e porunca mea.

Flăcăul încuviințează și duce calul ceva mai departe de locul unde se află lorzii.

— Pune o santinelă, îi cere Edward lui Hastings.

Tunurile bubuie din nou și zgomotul îi face să tresară.

Aud șuierul ghiulelelor deasupra capului și bubuitura înfundată când cad, prea departe spre sud, mult în spatele armatei ascunse. Edward chicotește.

— Nu vom dormi mult, însă ei nu vor dormi deloc! Treziți-mă după miezul nopții, pe la două.

Își scoate mantia de pe umeri o întinde pe pământ, își dă jos

pălăria de pe cap și-și acoperă fața cu ea. În câteva clipe, în ciuda mugetului repetat al tunurilor și a bubuiturilor ghiulelelor, adoarme. Hastings se dezbracă de mantie și-l învelește pe regele adormit cu duioșia unei mame. Pe urmă se întoarce spre George, Richard și Anthony:

— Două ore de strajă fiecare? întreabă el. Eu sunt primul, pe urmă te trezesc pe tine, Richard, și vei putea să verifici oamenii împreună cu George și să trimiteți iscoade, iar apoi vii tu, Anthony.

Cei trei încuviințează. Anthony se înfășoară în mantie și se întinde aproape de rege.

— George și Richard împreună? îl întreabă încet pe Hastings.

— Am tot atâta încredere în George câtă am într-un câine care dă din coadă, răspunde acesta cu glas scăzut. Dar tânărului Richard i-aș încredința și viața. Îl va ține pe frate-său de partea noastră până ne vom încleșta în luptă. Și până vom învinge, cu voia Domnului.

— Sorți nefaști, replică Anthony gânditor.

— Mai nefaști nici n-am cunoscut, spune Hastings voios. Dar avem de partea noastră dreptatea, Edward e un comandant norocos și cei trei fii de York sunt din nou împreună. Cu voia Domnului, am putea supraviețui.

— Amin.

Anthony își face cruce și adoarme.

— În plus, șoptește încet Hastings pentru sine, nu putem face nimic altceva.

*

Stau trează în sanctuarul de la Westminster, iar mama veghează alături de mine. Cu câteva ore înaintea zorilor, când bezna e cea mai adâncă și luna apune, mama deschide fereastra și rămânem una lângă alta în fața ei și a marelui fluviu întunecat. Suflu ușurel în noapte și respirația mea naște în aerul rece un nor ca de abur. Lângă mine, mama oftează; răsuflarea ei se contopește cu a mea și se depărtează învârtejit. Suflu încă o dată și încă o dată, iar aburul începe să se adune peste fluviu, cenușiu deasupra apelor întunecate, o umbră în bezna. Mama oftează și aburul pornește pe râu în jos, ascunzând malul celălalt, reținând întunecimea nopții. Aburul ascunde lumina stelelor pe măsură ce se îngroașă, devenind ceață, și începe să se întindă rece peste fluviu, pe străzile Londrei și mai departe, spre nord și spre vest, urcând pe văile apelor, reținând întunericul în ținuturile joase, așa încât, chiar dacă cerul se luminează încet, pământul rămâne ascuns într-un lîntoliu, iar oamenii lui Warwick, aflați pe culmea din apropiere de Barnet, trezindu-se în ceasul friguros dinaintea zorilor și uitându-se în vale după dușman, nu văd mai jos de ei decât o stranie mare interioară de păclă ce acoperă valea în fâșii dense, nu văd nimic

din armata învăluită și tăcută în întunericul complice al văii.

— Ia-l pe Fury, îi spune încet Edward pajului. Voi lupta pe jos. Adu-mi securea de luptă și sabia.

Ceilalți lorzi – Anthony, George, Richard și William Hastings – sunt deja înarmați pentru încheștarea de groază a zilei, iar caii lor au fost duși deja deoparte, înșeuăți și cu frâul pus, gata – deși nimeni n-o spune – pentru fugă dacă totul merge prost sau pentru luptă dacă lucrurile merg bine.

— Suntem pregătiți? îl întreabă Edward pe Hastings.

— Cât se poate de pregătiți, răspunde William.

Edward aruncă o privire spre culme și exclamă brusc:

— Cristos să ne ajute! Ne-am înșelat!

Pătura de abur are doar o spărtură mică și prin ea se vede că regele nu și-a desfășurat trupele față-n față cu oamenii lui Warwick, oștire în fața oștirii, ci prea departe spre stânga. Tot flancul drept al lui Warwick e liber de orice amenințare. E ca și cum armata lui Edward ar fi mai scurtă cu o treime. Și depășește puțin dușmanul în stânga. Soldații de acolo nu vor avea niciun adversar cu care să lupte: se vor rezezi înainte fără să întâmpine pic de rezistență și vor strica ordinea formației, pe când în dreapta lipsește o porțiune considerabilă de armată.

— E prea târziu ca să ne regroupăm, hotărăște el. Cristos să ne ajute, că începem prost! Sunați din goarne; a sosit timpul.

Stindardele sunt ridicate, cu flamura atârând în aerul umed, înălțându-se din ceață ca o neașteptată pădure fără frunze. Goarneau sună gros și înfundat în întuneric. Zorile încă nu s-au ivit și ceața face ca totul să fie ciudat și confuz.

— La atac! strigă Edward, deși oștirea lui abia dacă zărește dușmanul.

Urmează câteva clipe de tăcere în care simte că oamenii sunt, la fel ca el, împovărați de aerul dens, înfrigurați până-n măduva oaselor din cauza ceții, îngrețoși de frică.

— La atac! răcnește el.

Și se avântă năprasnic în susul dealului, iar soldații îl urmează cu un muget, năpustindu-se spre oștenii lui Warwick, care, trezindu-se din somn și încordându-și privirea, îi aud venind, îi zăresc când și când, dar nu pot fi siguri de nimic până în clipa în care, năvălind ca printr-un zid, armata York, cu regele mai înalt decât toți în frunte, învârtind securea de luptă, se abate asupra lor din beznă, ca o mulțime uriași înfricoșători.

În mijlocul câmpului de luptă, regele înaintează mereu, iar soldații de Lancaster cad secerați în fața lui, însă pe latură, pe acea latură fatal de goală, armata Lancaster poate să împingă, să doboare, depășind numeric armata York – sute împotriva mânăii de oameni din dreapta.

În întuneric și în ceață, soldații din tabăra York încep să se prăbușească în timp ce flancul stâng al oștirii lui Warwick îi împinge pe deal în jos și, înjunghiind, izbind, lovind cu piciorul și decapitând, se apropie tot mai mult de miezul armatei York. Un soldat se întoarce și o rupe la fugă, dar nu apucă să facă decât doi-trei pași înainte ca un buzdugan rotit într-o mișcare largă să-i crape țeasta, însă acea primă tentativă de fugă dă naștere alteia. Văzând cum se revarsă tot mai mulți dușmani pe deal în jos spre ei și neavând niciun tovarăș alături, încă un soldat din armata York se întoarce și face câțiva pași spre siguranța și adăpostul oferite de ceață și întuneric. Îl urmează altul, apoi altul. Unul cade, străpuns din spate de o sabie, iar tovarășul său se uită în urmă, cu chipul alb devenind dintr-odată palid în beznă, după care aruncă arma și o rupe la fugă. De-a lungul întregului șir, oamenii șovăie, aruncă o privire în urmă, spre siguranța ispititoare oferită de întuneric, privesc înainte și aud mugetul puternic al dușmanilor, care simt victoria, care abia dacă-și văd mâinile ridicate în dreptul feței, dar simt mirosul sângelui și al fricii. Flancul stâng al armatei Lancaster, lipsit de opoziție, pornește în goană în josul dealului, iar flancul drept al armatei York nu îndrăznește să rămână pe poziție. Soldații își lasă armele să cadă și fug ca niște căprioare, aleargă ca o turmă, împrăștiindu-se îngroziți.

Oamenii contelui de Oxford, care luptă de partea taberei Lancaster, se reped pe urmele lor într-o clipită, urlând ca niște câini de vânătoare, mergând după miros, fiindcă negura îi orbește în continuare; contele îi încurajează să meargă mai departe, până când lasă câmpul de luptă în urmă și zarva bătăliei se aude înăbușit prin ceață, iar soldații de York nu sunt de găsit, și atunci își dă seama că soldații lui fug de capul lor, îndreptându-se spre Barnet și spre berării, alergând deja cu pași mai înceți, ștergându-și săbiile și laudându-se cu victoria. E nevoie să-i ocolească în galop, să-i înconjoare, să le blocheze drumul cu calul său. E nevoie să-i biciuiască, să-i pună pe căpitani să-i suduie și să alerge după ei. E nevoie să se aplece din șa, să-și înfigă sabia în inima unuia din propriii lui soldați și să-i înjure pe ceilalți, și abia atunci îi face să se oprească.

— Bătălia nu s-a terminat, pui de lele ce sunteți! răcnește el. York e viu, la fel și fratele lui Richard, la fel și renegatul de frate-său George! Am jurat toți că lupta se va termina cu moartea lor! Haideți! Haideți! Ați simțit gustul sângelui, i-ați văzut cum fug. Veniți și terminați-i, veniți și terminați treaba! Gândiți-vă ce veți mai prăda! Sunt pe jumătate bătuți, sunt pierduți! Haideți să-i punem pe ceilalți pe fugă, să-i facem s-o șteargă! Haideți, flăcăi, haideți, să mergem, haideți să-i vedem cum fug ca iepurii!

Convinși să restabilească ordinea și mânați în formație, soldații se întorc și contele pornește înaintea lor, aproape fugind, îndepărtându-

se de Barnet și apropiindu-se de bătălie, având înaintea lui, ridicat cu mândrie, steagul cu emblema „Soarelui revărsat”. E orbit de ceață și disperat să se întoarcă alături de Warwick, care a promis avuții tuturor celor aflați de partea lui astăzi. Însă contele De Vere și Oxford, aflat în fruntea celor nouă sute de oameni ai săi, nu știe că liniile de luptă s-au schimbat. Ruperea flancului drept al armatei York și presiunea exercitată de aceasta în stânga au împins de pe culme câmpul de luptă, iar acum bătălia se poartă de-a lungul drumului spre Londra.

Edward se află tot în miezul luptei, dar simte că pierde teren, retrăgându-se de pe drum în timp ce oamenii lui Warwick presează tot mai tare. Începe să simtă înfrângerea și e o noutate pentru el: are același gust ca frica. Nu vede nimic prin negură și întuneric, decât pe atacatorii care ies din ceață unul câte unul, apropiindu-se, iar el reacționează cu instinctele unui orb la valul de soldați care curge întruna, înarmat cu săbii, cu securi, cu coase.

Se gândește la soția și la băiețelul lui, care-l așteaptă și se biziue pe victoria sa. N-are vreme să cugete la ce li se va întâmpla dacă dă greș. Simte că soldații din jurul lui încep să cedeze, ca și cum ar fi împinși înapoi de simpla greutate a oamenilor în plus ai lui Warwick. Simte că începe el însuși să obosească în fața înaintării de neoprit a dușmanilor, în fața nevoii constante de a roti sabia, de a împunge, a străpunge, a omorî – sau, dacă nu, de a fi omorât. În ritmul pe care-l păstrează datorită rezistenței, zărește fugar imaginea – aproape o viziune, atât e de intensă – fratelui său Richard, care rotește sabia, străpungând iar și iar și totuși simțind că brațul cu spada îi obosește și dă greș. Îi apare în minte imaginea lui Richard, singur pe câmpul de luptă, fără el, întorcându-se ca să înfrunte o șarjă fără niciun prieten alături, iar asta îl înfurie și răcnește:

— York! Pentru Dumnezeu și York!

Contele De Vere și Oxford, venind cu trupele sale în fugă, dă ordinul de atac, văzând în fața lui frontul de luptă și așteptându-se să-și abată oamenii în spatele armatei York, știind că va face prăpăd năpustindu-se astfel din ceață asupra ei, ca niște întăriri odihnite ale taberei Lancaster, înspăimântători ca o ambuscadă. Se reped prin întuneric, cu săbiile și armele trase și deja însângerate, dar nu în spatele soldaților York, ci în spatele propriei armate Lancaster, care s-a rotit în luptă și a coborât de pe deal.

— Trădătorul! Trădare! strigă un om care, înjunghiat pe la spate, se întoarce și-l vede pe contele De Vere.

Un ofițer de Lancaster se uită peste umăr și vede cea mai temută imagine pe câmpul de luptă: soldați odihniți ce vin din spate. Nu deslușește bine steagul prin ceață, dar vede, e sigur că vede, „Soarele strălucitor”, stindardul Casei de York, fluturând mândru deasupra trupelor proaspete care vin în fugă dinspre Barnet, cu săbiile scoase și

întinse în față, învărtind securile de luptă, cu gurile căscate de răcnete cu care-și însoțesc șarja plină de forță. Confundă stindardul „Soarele revărsat” al lui Oxford cu emblema Casei de York. El și oștenii lui au în față soldați de York care-i presează cu putere, luptând ca niște oameni care n-au nimic de pierdut, dar să vadă tot mai mulți ieșind din ceață, în spatele lor, ca o armată de spectre, e mai mult decât poate suporta orice om.

— Înapoi! Înapoi! răcnește cineva cuprins de panică.

Altă voce strigă:

— Regruparea! Regruparea! Retragerea!

Ordinele sunt corecte, dar glasurile par pline de panică și soldații se întorc dinspre dușmanul de York din fața lor și descoperă în spate altă armată. Nu-și pot recunoaște aliații. Se cred înconjurați, depășiți numeric și practic ca și morți, iar curajul îi părăsește într-o clipită.

— De Vere! strigă contele de Oxford văzând că oamenii lui își atacă propriii aliați. De Vere! Pentru Lancaster! Stați! Stați! Pentru numele lui Dumnezeu, opriți-vă!

Însă e prea târziu. Cei care recunosc acum stindardul de Oxford cu „Soarele revărsat” și-l văd pe contele De Vere în mijlocul confuziei, strigând ca să-și aducă oamenii la ordine, se gândesc că a schimbat tabăra în toiul bătăliei, cum se mai întâmplă, iar cei aflați îndeajuns de aproape, vechii lui prieteni, se aruncă asupra sa ca niște câini furioși, ca să-l omoare ca pe ceva mai rău decât dușmanul: un trădător pe câmpul de luptă. Dar în negură și în ceață, cel mai mulți dintre soldații Lancaster știu doar că au în față un dușman nenumit, care-i presează cu oșteni făcuți din nori, iar acum a venit din spate un batalion proaspăt și întunericul și ceața de pe drum ar putea să ascundă și altele. Cine știe câți soldați vor mai ieși din râu? Cine știe ce orori ar putea să invoce din râuri, izvoare și pâraie acel Edward însurat cu o vrăjitoare? Oamenii aud zgomotele luptei și țipetele răniților, dar nu-și pot vedea lorzii, nu-și pot recunoaște comandanții. Sortii bătăliei se schimbă; nu pot fi siguri nici măcar de tovarășii lor în lumina slabă, stranie. Cu sutele, își aruncă armele și o rup la fugă. Toți știu că e un război în care nu se vor lua prizonieri. Să te afli de partea învinsului înseamnă să te îndrepti spre o moarte sigură.

Edward, care înjunghie și retează, chiar în miezul luptei, avându-l pe William Hastings în stânga, cu sabia într-o mână și cu pumnalul în cealaltă, răcnește:

— Victorie pentru York! Victorie pentru York!

Soldații săi cred acest strigăt răsunător, la fel și armata Lancaster, atacată din față prin întuneric, atacată din spate prin pâclă și acum rămasă fără conducător, căci Warwick îi strigă pajului să-l salveze, se aruncă în șaua calului pregătit pentru el și pleacă în galop.

E semnalul care face bătălia să se fragmenteze într-o mie de

aventuri.

— Calul meu! strigă Edward către pajul său. Adu-mi-l pe Fury!

William își face palmele căuș și-l ridică pe rege în șa, apoi apucă frâul lui, urcă iute pe cal și pornește în goană după domnul, stăpânul și iubitul lui prieten, iar lorzii de York se avântă și ei în galop nebunesc după Warwick, blestemându-l pentru că le-a scăpat.

*

Mama se îndreaptă de spate cu un oftat și închidem împreună fereastra. Suntem amândouă palide din cauza nopții de veghe.

— S-a terminat, spune ea cu siguranță. Dușmanul tău e mort. Primul și cel mai primejdios dușman. Warwick nu va mai face niciun rege. Va trebui să se înfățișeze în fața împăratului Ceresc și să-i explice neîntârziat ce și-a închipuit că face cu acest sărman regat de aici, de jos.

— Băieții mei sunt teferi, cred?

— Sunt sigură că da.

Am degetele încovoiate precum ghearele pisicii.

— Și George, ducele de Clarence? întreb. Ce crezi despre el? Spune-mi că a murit pe câmpul de luptă!

Mama zâmbește.

— E de partea învingătorului, ca de obicei. Edward al tău a câștigat bătălia, iar George cel loial se află alături de el. S-ar putea să descoperi că trebuie să-l ierți pe George pentru moartea tatălui și a fratelui tău. Eu s-ar putea să fiu nevoită să-mi las răzbunarea în seama Domnului. George ar putea supraviețui. În definitiv, e fratele regelui. Ai omorî un prinț de viță regească? Ai fi în stare să ucizi un prinț al Casei de York?

Deschid caseta cu bijuterii, scot medalionul emailat înnegrit, apăs mica încuietoare și-l deschid. Înăuntru sunt două nume – George, duce de Clarence și Richard Neville, conte de Warwick – scrise pe peticul de hârtie rupt din ultima scrisoare a tatei. Cea pe care i-a scris-o mamei cu speranță, vorbind despre răscumpărare, fără să-și închipuie o clipă că acești doi bărbați, pe care îi cunoștea de o viață, îl vor omorî fără alt motiv decât dușmănia. Rup în două peticul de hârtie și mototolesc în mână bucata pe care scrie Richard Neville, conte de Warwick. Nici măcar nu mă obolesc s-o arunc în foc. O las să cadă pe jos și o apăs cu piciorul în rogojina de papură. Numele lui George îl pun înapoi în medalion și în caseta cu bijuterii.

— George nu va supraviețui, spun sec. Chiar dacă va trebui să țin eu însămi o pernă apăsată peste fața lui, în timp ce doarme într-un pat sub acoperișul meu, oaspete în propria mea casă, sub protecția mea, ruda iubită a soțului meu! Un fiu de York nu e inviolabil. Îl voi vedea mort. Poate să-și doarmă somn dulce în patul lui din Turnul Londrei și

tot îl voi vedea mort.

Am parte de două zile cu Edward când se întoarce acasă, două zile în care ne mutăm înapoi în apartamentele regale din Turn, unde s-a făcut curățenie la rezezeală și de unde au fost scoase lucrurile bietului Henric. Henric, sărmanul rege nebun, s-a întors în vechea lui odaie cu gratii la ferestre și îngenunchează ca să se roage. Edward mănâncă de parcă ar fi flămânzit cu săptămânile, se bălăcește ca Melusina într-o baie lungă și adâncă, face dragoste cu mine fără eleganță, fără tandrețe, așa cum ar face un oștean dragoste cu amanta, și doarme. Se trezește doar ca să-i anunțe pe cetățenii Londrei că poveștile despre supraviețuirea lui Warwick sunt false: a văzut el însuși cadavrul acestuia. A fost omorât pe când fugea de bătlie ca un laș și Edward poruncește ca trupul lui să fie expus în Catedrala St. Paul, așa încât să nu existe nicio îndoială că e mort.

— Dar nu voi accepta să fie dezonorat, spune el.

— Ei au pus capul tatălui nostru într-o țepă, pe poarta palatului York, îi amintește George. Cu o coroană de hârtie pe cap! Ar trebui să înfigem capul lui Warwick într-o țepă pe Podul Londrei, să-i tăiem cadavrul în patru și să-l trimitem prin regat.

— Frumos plan propui pentru socrul tău, remarc. N-o va tulbura puțin pe soția ta faptul că îi vei dezmembra tatăl? Pe deasupra, credeam că ai jurat să-l iubești și să-l urmezi!

— Warwick poate fi îngropat cu onoare de familia lui, la Abația Bisham, hotărăște Edward. Nu suntem sălbatici. Nu ne războim cu trupuri neînsuflețite!

Avem împreună două zile și două nopți, însă Edward așteaptă un mesager și-și ține oștirea înarmată și pregătită, iar mesagerul sosește. Margareta de Anjou a debarcat la Weymouth, prea târziu ca să-și sprijine aliatul, dar pregătită să lupte singură pentru cauza ei. Primim pe dată vești despre ridicarea Angliei la arme. O seamă de lorzi și cavaleri care nu i-au dat oameni lui Warwick simt că e de datoria lor, s-o sprijine pe regină când aceasta vine înarmată pentru luptă și soțul ei, Henric, e ținut captiv de noi, dușmanii săi. Oamenii încep să spună că asta e ultima bătlie, cea care va conta: o ultimă bătlie care va însemna totul. Warwick e mort; nu există intermediari. E regina de Lancaster împotriva regelui Edward, Casa regală de Lancaster împotriva Casei regale de York, și fiecare om din fiecare sat din regat trebuie să aleagă, iar mulți o aleg pe ea.

Edward le poruncește lorzilor săi din toate comitatele să i se înfățișeze complet înarmați și cu numărul convenit de soldați, cere fiecărui oraș să-i trimită trupe și bani pentru a le plăti, nu scutește pe nimeni.

— Trebuie să plec iarăși, îmi spune în zori. Ferește-mi fiul de primejdii, orice s-ar întâmpla!

— Ferește-te de primejdii! îi răspund. Orice s-ar întâmpla.

Încuviințează din cap, îmi ia mâna, duce palma la buze și acoperă sărutul cu degetele mele.

— Știi că te iubesc, îmi spune. Știi că azi te iubesc la fel de mult ca în ziua aceea, când stăteai sub stejar?

Aprob din cap. Nu pot vorbi. Cuvintele lui sună ca ale unui om care-și ia adio.

— Bine, replică el scurt. Nu uita, dacă iese prost, trebuie să duci copiii în Flandra, da? Ții minte numele micului barcagiu din Tournai la care trebuie să vă ascundeți?

— Îl țin minte, îi șoptesc. Dar nu va ieși prost.

— Cu voia Domnului, spune el.

Și cu aceste ultime cuvinte se răsuțește pe călcâie și pornește la o nouă bătaie.

*

Cele două oștiri gonesc una împotriva celeilalte, a Margaretei îndreptându-se spre Țara Galilor ca să strângă întăriri, a lui Edward pe urmele ei, încercând să-i taie calea. Forțele Margaretei, conduse de contele de Somerset, cu fiul ei, prințul cel tânăr și plin de cruzime, comandându-și propriii soldați, înaintează năvalnic spre vest, către Țara Galilor, unde Jasper Tudor îi va ridica pe gali la arme pentru ei și unde li se vor alătura oamenii din Cornwall. Odată ajunși în munții din Țara Galilor, vor fi imbatabili. Jasper Tudor și nepotul lui, Henry Tudor, le pot oferi un adăpost sigur și armate odihnite. Nimeni nu va reuși să-i scoată din fortărețele din Țara Galilor, așa că vor putea să-și sporească oștirea pe îndelete și să pornească spre Londra cu toate forțele.

Împreună cu Margareta călătorește biata Anne Neville, fata cea mică a lui Warwick, mireasa prințului, năucită de vestea morții tatălui ei și a trădării cumnatului ei, George, ducele de Clarence, și abandonată de maică-sa, care s-a retras pe dată în sanctuar, îndurerată de pierderea bărbatului ei. Sunt un trio deznădăjduit, care mizează totul pe victorie și a pierdut deja foarte mult.

Edward, plecat din Londra pe urmele ei, adunând trupe din mers, e disperat să-i prindă armata înainte să traverseze marele fluviu Severn și să dispară în munții din Țara Galilor. E aproape sigur că nu va reuși. E prea mult de mers, într-un marș prea rapid, și soldații lui, osteniți după bătaia de la Barnet, nu vor ajunge la timp.

Dar primul punct de traversare al Margaretei, cel de la Gloucester, e blocat. Edward a poruncit să nu fie lăsată să treacă peste fluviu în Țara Galilor și fortul de la Gloucester se împotrivesc în numele lui și blochează vadul. Fluviul, unul din cele mai adânci și mai puternice din Anglia, e crescut și curge cu iuțea. Zâmbesc la gândul că apele

Angliei se întorc împotriva reginei franceze.

Armata Margaretei trebuie așadar să înainteze spre nord, în susul fluviului, și să găsească alt loc pe unde să traverseze, iar oștenii lui Edward se află acum la doar treizeci și doi de kilometri în urma ei, alergând precum câinii de vânatoare, mânați de Edward și de fratele lui Richard. În seara aceea, partida Lancaster își face tabăra în ruinele unui castel vechi, în apropiere de Tewkesbury, ferită de intemperii de zidurile pe jumătate dărâmate, sigură că va trece fluviul prin vad dimineață. Așteaptă cu oarecare încredere armata York epuizată, venind direct de la o bătălie la următoarea și sleită acum de un marș forțat de cincizeci de kilometri într-o singură zi, de-a latul țării. Poate că Edward va ajunge din urmă dușmanul, dar în goana spre bătălie va slei probabil spiritul propriilor soldați. Va sosi la vreme, însă cu niște oameni care abia își mai trag sufletul, buni de nimic.

[14] 3 mai 1471

Regina Margareta și nefericita-i noră, Anne Neville, pun stăpânire pe o casă din apropiere, numită Payne's Place, și așteaptă bătălia despre care cred că le va face regină și respectiv prințesă de Wales. Anne Neville își petrece noaptea în genunchi, rugându-se pentru sufletul tatălui ei, al cărui trup neînsuflețit e expus ca să-l vadă tot poporul pe treptele din fața altarului Catedralei St. Paul, în Londra. Se roagă pentru durerea mamei sale, care la debarcarea în Anglia a aflat, înainte să i se usuce picioarele, că soțul ei a fost înfrânt și ucis în timp ce fugea de pe câmpul de luptă și că e văduvă. Anne de Warwick, ducesa văduvă, a refuzat să mai facă un pas împreună cu armata Lancaster și s-a închis în Abația Beaulieu, abandonându-și fiicele în mâinile soților lor aflați în tabere opuse: una căsătorită cu prințul de Lancaster, iar cealaltă, cu ducele de York. Micuța Anne se roagă pentru soarta surorii ei, Isabel, legată pe viață de renegatul George și acum redevenită contesă de York, al cărei soț va lupta în cealaltă tabără a bătăliei de mâine. Se roagă, așa cum face de fiecare dată, ca Dumnezeu să pogoare lumina înțelepciunii lui asupra tânărului ei soț, prințul Edward de Lancaster, care devine pe zi ce trece tot mai pervers și mai crud, iar apoi se roagă pentru ea însăși, să supraviețuiască acestei bătălii și, cumva, să se întoarcă acasă. Nici nu mai știe prea bine care i-ar putea fi casa.

Armata lui Edward e comandată de bărbații pe care-i iubește: frații alături de care ar muri bucuros, dacă ar fi voia Domnului să moară în ziua aceea. Frica îl însoțește când călărește; acum știe cum e înfrângerea și nu va mai uita niciodată. Dar știe și că bătălia aceasta e imposibil de evitat: trebuie să gonească spre ea în cel mai rapid marș

forțat din câte a cunoscut Anglia. N-are decât să-i fie frică, însă dacă vrea să fie rege, va trebui să lupte și s-o facă mai bine ca oricând. Fratele lui, Richard, ducele de Gloucester, poruncește oștirii mergând chiar în frunte, conducând-o cu curajul său aprig, intens, credincios. Edward preia partea de mijloc a bătăliei, iar William Hastings, care și-ar jertfi viața ca să împiedice o ambuscadă să-l atingă pe rege, apără spatele armatei. Pentru Anthony Woodville, Edward are o cerință deosebită.

— Anthony, vreau ca tu și George să luați o companie mică de lăncieri și să vă ascundeți în păduricea din stânga noastră, spune Edward încet. Acolo vei avea două sarcini, în primul rând, vei veghea ca Somerset să nu trimită trupe din ruinele castelului, ca să ne ia prin surprindere din stânga, și în al doilea rând, vei urmări bătălia și vei ataca atunci când crezi că avem nevoie.

— Aveți chiar atât de multă încredere în mine? întreabă Anthony gândindu-se la vremurile când cei doi tineri bărbați erau dușmani, nu frați.

— Da, răspunde Edward. Dar știi, Anthony, ești un om înțelept, un filosof, iar moartea și viața sunt totuna pentru tine...

Anthony se strâmbă.

— Învățătura mea e puțină, Sire, dar sunt foarte legat de viața mea. Încă n-am ajuns la detașare.

— Și eu la fel, replică Edward înfocat. Și sunt foarte atașat de bărbăția mea, frate! Fă în așa fel încât sora ta să mai poată pune un prunc în leagăn. Salvează-mi boșele pentru ea, Anthony! îi cere el cu îndrăzneală.

Anthony râde și-i dă glumeț onorul.

— Îmi veți da un semnal când veți avea nevoie de noi?

— Îmi vei vedea cât se poate de clar nevoia. Semnalul meu va fi atunci când va părea că pierd, spune el sec. Atâta îți cer: nu aștepta până-n clipa aceea.

— Voi face tot ce-mi stă în putere, Sire, încuviințează Anthony calm, apoi pleacă să-și conducă în ascunzătoare compania alcătuită din două sute de lăncieri.

Edward așteaptă doar până când îi vede că și-au ocupat poziția și sunt invizibili pentru forțele Lancaster din spatele zidurilor castelului de pe deal, apoi dă ordin tunarului:

— Foc!

În aceeași clipă, arcașii lui Richard slobod o ploaie de săgeți. Proiectilele tunului lovesc zidăria șubredă a vechiului castel și peste capetele oamenilor adăpostiți înăuntru cad lespezi de piatră împreună cu ghiulelele. Se aude un țipăt agonizant când un soldat primește o săgeată în față, apoi răcnesc alții zece sau doisprezece, loviți de săgețile bine țintite. Castelul se dovedește a fi mai mult o ruină decât o

fortăreață. Zidurile nu le oferă pic de adăpost, iar arcadele care se prăbușesc și blocurile de piatră care cad sunt mai mult un pericol decât un refugiu. Soldații se împrăstie, unii pornind la atac în josul dealului înainte să primească ordinul de a înainta, alții bătând în retragere spre Tewkesbury. Somerset răcnește, poruncind oștirii să se grupeze și să atace trupele regelui aflate în vale, la picioarele lor, dar soldații lui au luat-o deja la fugă.

Strigând înfuriați și alergând tot mai repede, ajutați de înclinația terenului, soldații de Lancaster se năpustesc la vale, ținând mijlocul armatei York, unde regele cel înalt îi așteaptă pregătit, cu coroana așezată peste coif. Edward e animat de o bucurie intensă și lipsită de veselie, pe care a ajuns s-o cunoască încă de copil din bătlăii. Imediat ce oștenii de Lancaster își croiesc drum spre el prin primul șir, îi întâmpină cu spada lată într-o mână și cu o secure în cealaltă. Intră în joc numeroasele ore de antrenament în turniruri, cu un picior în arenă; mișcările lui sunt iuți și tot atât de firești ca ale unui leu încolțit: o străpungere, un mârâit, o întoarcere, o înjunghiere. Înfinge sabia în gâtleurile lipsite de protecție, în sus, pe sub coif. Retează cu istețime brațul ce ține sabia al unui oștean, de la subsuoara neprotejată. Îl lovește pe altul cu piciorul în vintre și, când victima se îndoiaie de mijloc, își abate securea peste capul omului, zdrobindu-i teasta.

Imediat ce șocul impactului împinge trupele York în spate, flancul condus de Richard li se alătură și începe să ciopârțească și să împungă cu sabia, o măcelărire nemiloasă ce-l are în centru pe tânărul duce mărunt, crud, un ucigaș pe câmpul de luptă, un ucenic al groazei. Presiunea hotărâtă exercitată de oamenii lui Richard întrerupe șarja armatei Lancaster, care se oprește. Așa cum se întâmplă de fiecare dată în lupta corp la corp, se ivește o pauză când chiar și cei mai puternici oșteni își trag răsuflarea; dar în această pauză forțele York presează, avându-l în frunte pe rege și alături de el pe Richard, și încep să împingă forțele Lancaster înapoi în susul dealului, spre refugiu lor.

Se aude un strigăt – strigătul rece și înfricoșător al bărbaților hotărâți din păduricea aflată în stânga câmpului de luptă, unde nu știa nimeni că se ascund soldați. Două sute de lăncieri – deși par două mii – înzestrați cu arme mortale, însă cu pasul ușor, se reped spre oștenii de Lancaster, avându-l în frunte, mult în față, pe Anthony Woodville, cel mai destoinic cavaler din Anglia. Țin lăncile întinse înainte, însetați să lovească, iar soldații de Lancaster ridică privirea de la lupta trudnică și-i văd cum zboară spre ei, așa cum ar vedea cineva o furtună de fulgere: o moarte ce se apropie prea repede pentru a putea fi evitată.

Fug, căci nu se pot hotărî să facă nimic altceva. Lăncile se abat

asupra lor ca două sute de tăişuri ale unei singure arme mortale. Le aud cum şuieră prin aer înainte să izbucnească țipetele când ele își ating ținta. Soldații se zbat să fugă înapoi pe deal, iar oamenii lui Richard îi urmează și-i doboară fără o clipă de îndurare, în timp ce ai lui Anthony îi încercuiesc cu iuțeală, scoțând săbii și cuțite. Soldații de Lancaster aleargă spre râu și unii îl traversează călcând prin apă, alții înot, iar alții, împovărați de armură, se îneacă zbatându-se înnebuniți în stufăriș. Alții fug spre parc, iar oamenii lui Hastings îi ajung din urmă și-i hăcuiesc de parcă ar fi niște iepuri la sfârșitul secerișului, când secerătorii formează un cerc în jurul ultimului petec de grâu și răpun cu secera animalele înspăimântate. Alții se întorc să fugă spre oraș, iar trupele lui Edward, avându-l pe el în frunte, îi urmăresc ca pe niște căprioare sleite de puteri, îi prind și-i măcelăresc. Printre ei, chiar lângă zidurile orașului, se află băiețandrul căruia i se spune prințul Edward, Edward de Lancaster, prinț de Wales; soldații de York îi doboară pe toți în asalt, cu săbii scânteietoare și tăişuri însângerate, fără milă, înconjurați de țipete de îndurare.

— Cruțați-mă! Cruțați-mă! Sunt Edward de Lancaster, sunt născut să fiu rege, mama mea...

Restul se pierde într-un gălgăit de sânge regesc când un pedestraș, un om de rând, își înfige cuțitul în gâtul tânărului prinț și astfel curmă speranțele Margaretei de Anjou, viața fiului ei și spița Lancaster, pentru a câștiga o centură frumoasă și o sabie gravată.

Pentru rege nu e un sport, ci o treabă de o urâtenie cumplită; Edward se odihnește sprijinit în sabie, își curăță pumnalul și-și privește oștenii cum taie gâturi, despică burți, zdrobesc țeste și rup picioare, până când soldații de Lancaster zac plângând la pământ ori fug departe și bătălia, cel puțin această bătălie, e câștigată.

Însă există de fiecare dată și ceasurile de după luptă, iar acestea sunt întotdeauna murdare. Bucuria pe care o simte Edward în luptă nu se extinde la uciderea prizonierilor sau torturarea captivilor. Spre deosebire de mulți dintre lorzii din vremea lui, nu-l încântă nici măcar o decapitare bine chibzuită. Însă lorzii din tabăra Lancaster s-au refugiat în sanctuar, în Abația Tewkesbury, și nu li se poate îngădui să rămână acolo, nici nu pot fi lăsați să se întoarcă acasă în siguranță.

— Scoate-i de acolo, îi cere scurt Edward lui Richard, fratele lui, amândoi fiind mânați de dorința de-a termina treaba.

Apoi se întoarce spre tinerii Grey, fiii lui vitregi.

— Voi mergeți și găsiți-i pe lorzii Lancaster de pe câmpul de luptă, luați-le armele și arestați-i.

— S-au refugiat în sanctuar, îi atrage atenția Hastings. Sunt în abație, agățați de altar. Propria voastră soție trăiește numai pentru că sanctuarul a fost respectat. Singurul vostru fiu s-a născut în sanctuar!

— O femeie. Un prunc, replică Edward scurt. Sanctuarul e pentru

neajutorăți. Ducele Edmund de Somerset nu e neajutorat. E un trădător ucigaș și Richard îl va scoate din abație și-l va duce pe eșafod, în piața din Tewkesbury. Nu-i așa, Richard?

— Da, răspunde acesta scurt. Am mai mult respect pentru victorie decât pentru orice sanctuar.

Și, cu mâna pe garda sabiei, se duce să dărâme ușa abației, deși abatele i se agață de brațul înarmat și-l imploră să se teamă de voia Domnului și să se arate îndurător. Armata York nu ascultă. E mai presus de iertare. Soldații lui Richard târăsc afară oameni care imploră și țipă, apoi Richard și Edward își privesc oștenii cum străpung cu cuțitele prizonierii care se roagă să fie răscumpărați în curtea bisericii, agățați de pietrele funerare, implorând morții să-i salveze, până când treptele abației devin lunecoase din cauza sângelui și pământul sacru miroase ca o măcelărie, ca și cum nimic n-ar mai fi sfânt. Căci nimic nu mai e sfânt în Anglia.

[15] 14 mai 1471

Așteptăm vești în Turn, când sunetul ovațiilor îmi spune că mi se întoarce soțul acasă. Alerg pe treptele de piatră, cu tocurile țacănind, cu fetele în spatele meu, dar când poarta se deschide și caii intră în tropot de copite, văd că-n fruntea ostașilor nu se află soțul meu, ci fratele meu Anthony, care-mi zâmbeste.

— Soră, bucură-te, căci soțul tău e teafăr și a câștigat o mare bătălie. Mamă, dă-mi binecuvântarea ta, căci am nevoie de ea.

Sare din șa, se înclină în fața mea, apoi se întoarce spre mama, își scoate bereta și îngenunchează, iar ea își pune mâna pe creștetul lui. Atingerea ei aduce o clipă de liniște. Asta e o binecuvântare reală, nu gestul de formă făcut în cele mai multe familii. Compasiunea mamei se revarsă asupra lui, cel mai înzestrat copil al său, iar el își înclină capul bălai în fața ei. Apoi se ridică și se întoarce spre mine.

— Am să-ți povestesc totul mai târziu, dar fii sigură că a obținut o mare victorie. Margareta de Anjou se află în mâinile noastre, prizonieră. Fiul ei e mort: a rămas fără moștenitor. Nădejtile Casei de Lancaster sunt la pământ, în noroi și sânge. Edward ar fi vrut să fie cu tine, însă a pornit în marș spre nord, unde s-au iscat alte răscoale în favoarea taberei Neville și Lancaster. Fiii tăi îl însoțesc și sunt sănătoși și într-o stare de spirit bună. Pe mine m-a trimis să te păzesc pe tine și Londra. Oamenii din Kent s-au ridicat împotriva noastră și Thomas Neville îi sprijină. Jumătate sunt oameni de treabă prost sfătuiți, dar cealaltă jumătate sunt doar hoți puși pe pradat. Cei mai puțin numeroși și mai primejdioși sunt aceia care cred că pot să-l elibereze pe regele Henric și să te captureze și care au jurat s-o facă. Neville a

pornit spre Londra cu o mică flotă. Trebuie să mă întâlnesc cu primarul și cu mai-marii orașului și să organizez apărarea.

— Vom fi atacați aici?

El încuviințează din cap.

— Sunt înfrânți, moștenitorul lor e mort, dar tot vor să ducă războiul mai departe. Vor alege alt moștenitor al Casei de Lancaster: Henry Tudor. Vor jura răzbunare. Edward m-a trimis să te apăr. În cel mai rău caz, îți voi organiza retragerea.

— Ne aflăm cu adevărat în primejdie?

El încuviințează.

— Îmi pare rău, sora mea. Dușmanii au corăbii și sprijinul Franței, iar Edward a dus toată armata în nord.

Se înclină în fața mea, se întoarce și intră în Turn cu pași apăsăți, strigându-i intendentului că primarul trebuie primit numaidecât și că vrea un raport despre cât e de pregătit Turnul pentru asediu.

Oamenii intră și confirmă că Thomas Neville are corăbii pe mare, în largul coastei ținutului Kent, și că a jurat să sprijine marșul celor din Kent urcând pe Tamisa și ocupând Londra. Tocmai am câștigat o bătălie dramatică și am omorât un băiețandru, moștenitorul dreptului lor la tron, și ar trebui să fim în siguranță, dar primejdia ne pândește în continuare.

— De ce să facă Neville una ca asta? întreb. S-a terminat! Edward de Lancaster e mort, vărul său Warwick e mort, Margareta de Anjou e captivă, Henric e prizonierul nostru chiar aici, în Turn! De ce să pornească Neville cu corăbiile din Gravesend și să spere că va ocupa Londra?

— Pentru că nu s-a terminat, remarcă mama.

Ne plimbăm pe acoperișul plat al Turnului, cu Puișorul în brațele mele ca să ia aer și fetele ținându-se după noi. Privind în jos, mama și cu mine îl vedem pe Anthony supraveghind mutarea tunului, cu gura orientată spre aval, și poruncind să se îngrămădească saci cu nisip în spatele ușilor și ferestrelor Turnului Alb. În josul apei vedem oameni muncind pe chei, stivind saci cu nisip și așezând găleți cu apă la îndemână, fiindcă se tem de incendii în depozite când Neville va urca pe fluviu cu corăbiile sale.

— Dacă Neville ar pune stăpânire pe Turn și Edward ar fi înfrânt în nord, totul ar începe din nou, precizează mama. Neville poate să-l elibereze pe regele Henric. Margareta și soțul ei pot să fie din nou împreună și, poate, să mai aibă un fiu. Singura cale de a pune sigur capăt spiței lor, singura cale de a pune capăt pentru totdeauna acestor războaie, e moartea. Moartea lui Henric. Le-am răpus moștenitorul; acum trebuie să-l omorâm pe tată.

— Dar Henric are și alți moștenitori, replic. Chiar dacă și-a pierdut fiul. Margaret Beaufort, de exemplu. Casa de Beaufort trăiește mai

departe prin fiul ei, Henry Tudor.

Mama ridică din umeri.

— O femeie! Nimeni nu va porni la bătlăie ca să pună pe tronul acesta o regină. Cine ar putea să stăpânească Anglia în afară de un oștean?

— Are un fiu, băiatul Tudor.

Mama ridică iarăși din umeri.

— Nimeni nu va porni la bătlăie pentru un copilandru. Henry Tudor nu contează. Henry Tudor n-ar putea ajunge niciodată regele Angliei. Nimeni n-ar lupta pentru un Tudor, împotriva unui rege Plantagenet. Neamul Tudor are doar pe jumătate sânge regesc, iar acela provine de la familia regală franceză. Nu constituie o amenințare la adresa ta. (Aruncă o privire în josul zidului alb, până la ferestrele cu gratii în spatele cărora uitatul rege Henric și-a reluat iarăși rugăciunile.)

Nu, odată cu moartea lui, spița Lancaster e terminată și noi suntem cu toții în siguranță.

— Dar cine s-ar îndura să-l omoare? E un om neajutorat, slab de minte. Cine ar avea o inimă atât de împietrită încât să-l omoare cât timp e prizonierul nostru? (Cobor glasul – odăile sale se află chiar sub noi.) Își petrece zilele în genunchi în fața unui pupitru de rugăciune și uitându-se pe fereastră fără să scoată o vorbă. A-l omorî ar fi totuna cu a măcelări un nebun. Și sunt unii care spun că e un nebun sacru. Mai sunt și alții care zic că e sfânt. Cine ar îndrăzni să omoare un sfânt?

— Nădăjduiesc că o va face soțul tău, replică mama fără fereală. Căci există un singur mod de a obține siguranța tronului Angliei: apăsându-i o pernă pe față și ajutându-l să ajungă la odihna veșnică.

Peste soare trece o umbră și-l lipesc pe micul meu Edward de mine, ca pentru a-l împiedica să audă un sfat atât de amar. Mă cutremur, de parcă mama ar prevesti propria-mi moarte.

— Ce s-a întâmplat? mă întreabă ea. Ți-e frig? Să ne întoarcem?

— E Turnul, răspund iritată. Am urât totdeauna Turnul. Și tu: să vorbești despre lucruri atât de infame ca omorârea unui prizonier din Turn complet lipsit de apărare! N-ar trebui nici măcar să rostești așa ceva, mai ales în fața Puișorului! Aș vrea să se termine odată povestea asta și să ne putem întoarce la Palatul Westminster.

De jos, de departe, fratele meu Anthony ridică privirea și flutură mâna spre mine, în semn că tunurile se află la locul lor și că suntem pregătiți.

— Vom putea merge acasă curând, spune mama pe un ton alinător. Edward va veni acasă și tu vei fi din nou în siguranță, la fel și Puișorul.

Dar în noaptea aceea sună clopotele de alarmă și sărim cu toții din pat, îl înșfac pe Puișor, fetele vin la mine în fugă, iar Anthony

deschide larg ușa odăii mele de culcare și spune:

— Fiți curajoase, dușmanul urcă pe fluviu și se va trage. Stați departe de ferestre!

Trântesc obloanele și le blochez cu drugul, trag perdelele în jurul patului mare, sar în el cu fetele și cu Pușorul și ascultăm. Auzim scrâșnetul tunurilor când trag, șuierul ghiulelelor în aer, apoi bufnitura înfundată când proiectilele lovesc zidurile Turnului; Elizabeth, fiica mea cea mare, se uită la mine albă la față, cu buza de jos tremurând, și mă întreabă:

— E regina cea rea?

— Tatăl tău a învins-o pe regina cea rea, care e acum prizoniera noastră, la fel ca bătrânul rege, spun.

Mă gândesc la Henric, aflat în odăile de sub ale noastre, și mă întreb dacă s-a gândit cineva să-i închidă obloanele sau să-l țină departe de ferestre. I-ar fi învățătură de minte lui Neville și ne-ar scuti pe noi de multă bătaie de cap dacă astă-seară și-ar omorî regele cu o ghiulea.

Tunurile noastre mugesc pe afeturile lor din fața Turnului și ferestrele se luminează scurt în focul tirului. Elizabeth se ghemuiește lângă mine.

— Astea sunt tunurile noastre, care trag în corăbiile oamenilor răi, îi spun cu veselie. E un văr de-al lui Warwick, Thomas Neville, care e prea prost ca să știe că războiul s-a terminat și că noi am învins.

— Ce vrea? întreabă Elizabeth.

— Vrea să înceapă totul de la capăt, spun cu ostilitate, însă unchiul tău Anthony e pregătit să-l înfrunte și are pe zidurile orașului trupe instruite în Londra, iar toți ucenicii cărora le place lupta sunt pregătiți să apere orașul. Și oricum tatăl tău va veni acasă.

Se uită la mine cu ochii ei mari și cenușii. Micuța mea Elizabeth gândește mereu mai mult decât spune. A trăit în condiții de război încă din fașă; știe chiar și acum că e o piesă pe tabla de șah a Angliei. Știe că va fi dată la schimb, că are o anumită valoare, că s-a aflat în pericol toată viața.

— Și atunci se va termina? mă întreabă.

— Da, îi promit fețișoarei sale pe care e zugrăvită îndoiala. Atunci se va termina.

*

Trei zile stăm sub asediu, trei zile de bombardamente urmate de atacurile oamenilor din Kent și ale corăbiilor lui Neville, iar Anthony și Henry Bouchier, contele de Essex și ruda noastră, organizează apărarea. În fiecare zi se refugiază în Turn tot mai mulți membri apropiați și îndepărtați ai familiei mele – surorile mele și soții lor, soția lui Anthony, fostele mele doamne de companie, toți considerând

că e locul cel mai sigur din orașul aflat sub asediu, până când Anthony decretează că avem destui ofițeri și destui soldați pentru un contraatac.

— Cât de departe e Edward? întreb neliniștită.

— Ultima oară când am primit vești, se afla la distanță de patru zile. Prea departe. Nu îndrăznim să-l așteptăm. Și cred că-i putem bate cu forțele de care dispun.

— Și dacă pierzi? întreb din nou, la fel de neliniștită.

El râde.

— Atunci, sora mea, va trebui să fii o regină luptătoare și să conduci tu însăși apărarea Turnului. Poți rezista zile întregi. Ceea ce trebuie să facem e să-i împingem în retragere acum, înainte să se apropie mai mult. Dacă înăspresc asediul asupra Turnului sau intensifică tirul tunurilor sau dacă, Doamne ferește, pătrund cumva înăuntru, ai putea muri înainte să se întoarcă Edward acasă!

Încuviințez și spun mohorâtă:

— Atunci du-te. Atacă-i!

Se înclină în fața mea.

— Ai vorbit ca o adevărată membră a Casei de York. Toți membrii familiei York sunt însetați de sânge și crescuți pe câmpul de luptă. Să sperăm că, atunci când vom avea în sfârșit pace, nu se vor omori între ei în virtutea simplei obișnuințe.

— Hai să obținem întâi pacea și pe urmă să ne facem griji că frații de York ar putea s-o distrugă.

În zori, Anthony e pregătit. Trupele antrenate în Londra sunt bine înarmate și bine instruite. Orașul se află în război de șaisprezece ani și fiecare ucenic are o armă și știe s-o folosească. Oamenii din Kent, aflați sub comanda forțelor lui Neville, și-au făcut tabăra de jur-împrejurul Turnului și al zidurilor orașului, dar dorm când poarta din spate a Turnului se deschide, iar Anthony și oamenii lui ies în tăcere, unul câte unul. Le țin poarta deschisă; Henry Bouchier iese ultimul și-mi spune:

— Alteță, verișoara mea, blocați poarta cu drugul în urma noastră și duceți-vă la loc sigur.

— Nu, aștept aici. Dacă lucrurile merg prost, vreau să fiu aici ca să-i deschid fratelui meu și vouă tuturor.

Asta îl face să zâmbească.

— Ei bine, trag nădejde că ne vom întoarce cu o victorie, spune.

— Dumnezeu să vă ajute! răspund.

Ar trebui să închid poarta în urma lor și s-o zăvorăsc cu drugul, dar n-o fac. Rămân în prag, în picioare, ca să privesc. Mă văd ca pe o eroină dintr-o poveste, frumoasa regină care-și trimite cavalerii la luptă și apoi veghează asupra lor ca un înger.

La început așa pare. Fratele meu, cu capul descoperit și cu platoșa

frumos gravată, înaintează în tăcere spre tabără, cu sabia lată în mână, urmat de oamenii săi, prietenii noștri credincioși și cei aflați de partea noastră. Lumina lunii îi face să semene cu niște cavaleri porniți într-o expediție aventuroasă, cu fluviul lucind în spate și cerul întunecat al nopții deasupra. Rebelii și-au făcut tabără pe câmpul de lângă fluviu; alții, mai numeroși, s-au adăpostit pe străzile înguste și murdare din jur. Sunt oameni săraci; câțiva au corturi și adăposturi, dar cei mai mulți dorm direct pe pământ, în jurul focurilor de tabără. Străzile din afara zidurilor orașului sunt pline de berării și case de prostituție, iar jumătate din soldați sunt beți. Forțele lui Anthony se împart în trei și, la rostirea unui cuvânt șoptit, totul se schimbă. Își pun coifurile pe cap, își lasă vizierele peste ochii plini de bunătațe, își scot săbiile, eliberează mingile grele ale buzduganelor, se transformă din muritori în oameni de metal.

Stând așa în poartă și privind, simt cumva schimbarea care-i învăluie și, cu toate că eu i-am trimis la luptă și pe mine mă apără, am sentimentul că e pe cale să se întâmple un lucru rău și sângeros. „Nu!”, șoptesc de parcă aș vrea să-i opresc când se avântă înainte, cu săbiile trase, cu securile legănându-se.

Soldații adormiți se ridică împleticit, cu un țipăt de spaimă, și se alege cu o sabie în inimă sau cu o secure în cap. Nu există niciun avertisment: se trezesc din visele despre victorie sau despre casă pentru o lamă rece de spadă și o moarte în chinuri. Străjerii ațipiți sar în picioare și țipă ca să dea alarma, dar pumnalul înfipt în gâtleej îi amuțește. Se zbat fără țință. Un bărbat cade în flăcările focului și țipă în agonie, dar nimeni nu se oprește să-l ajute. Oamenii noștri stârnesc cu lovituri de picior jăratul focurilor de tabără și unele corturi și pături iau foc; caii se ridică pe picioarele dinapoi și nechează speriați când fânul lor începe să ardă cu putere. Pe dată, întreaga tabără s-a trezit și fuge cuprinsă de panică; oamenii lui Anthony trec printre adversari ca niște ucigași tăcuți, înjunghiindu-i pe unii pe jos când se întorc de pe o parte pe alta și încearcă să se trezească, despicând burta unui bărbat neînarmat, izbindu-l pe altul peste cap în timp ce întinde mâna după sabie. Armata din Kent se scutură de somn și o ia la fugă. Cei care nu sunt doborâți apucă ce pot și se îndepărtează în grabă. Bărbații de pe străzile de lângă Turn se trezesc și unii vin în goană spre câmpul de luptă. Oamenii lui Anthony se întorc spre ei cu un muget și-i atacă, cu săbiile deja înroșite de sânge, iar rebelii, majoritatea băieți de la țară, se răsucesc pe călcâie și o rup la fugă.

Oamenii lui Anthony dau să-i urmărească, însă el îi cheamă înapoi: nu vrea să lase Turnul fără apărare. Trimite un grup pe chei ca să captureze corăbiile lui Neville; ceilalți se întorc spre Turn, vorbind tare și entuziasmat în frigul dimineții. Își strigă unii altora lucruri despre un om înjunghiat prin somn, despre o femeie care s-a întors de pe o

parte pe alta și s-a trezit decapitată, despre un cal care și-a frânt gâtul trăgându-se înapoi din fața focului.

Le deschid poarta. Nu vreau să-i întâmpin, nu vreau să mai văd nimic, nu vreau să mai aud nimic. Mă duc sus, în odăile noastre, îi strâng laolaltă pe mama, pe fetele mele și pe Puișor și zăvorăsc în tăcere ușa cu drugul, de parcă m-aș teme de propria-mi oștire. Am auzit bărbați povestind despre multe bătălii din acest război între veri și de fiecare dată vorbeau despre eroism, despre curajul soldaților, despre puterea camaraderiei lor, despre furia aprigă a luptei și despre frăție și supraviețuire. Am auzit balade despre marile bătălii și poezii despre frumusețea unei șarje și despre eleganța conducătorului. Dar nu știam că războiul nu e nimic mai mult decât o măcelărire, la fel de sălbatică și de grosolană ca a înjunghia un porc în gât și a-l lăsa să sângereze, ca să fie carnea fragedă. Nu știam că stilul și caracterul nobil al arenei de turnir n-au nimic de-a face cu aceste împunsături și înjunghieri. Întocmai ca sacrificarea unui purcel care guiță, pentru a obține șuncă, după ce l-ai fugărit prin cocină. Și nu știam că războiul îi entuziasmează atât de mult pe bărbați: vin acasă râzând ca niște școlari plini de emoție după o farsă; dar au sânge pe mâini și mantiile mânjite, părul le miroase a fum, iar pe chip li se citește un entuziasm teribil și urât.

Acum înțeleg de ce soldații dau năvală în mănăstiri, siluiesc femeile, sfidează sanctuarul ca să încheie vânătoarea ucigașă. Se trezește în ei o foame sălbatică, crudă, care-i face să semene mai mult cu animalele decât cu oamenii. Nu știam că așa e războiul. Simt că am fost o neghioabă dacă n-am știut, din moment ce am crescut într-un regat aflat în război și sunt fiica unui bărbat capturat în luptă, văduva unui cavaler, soția unui soldat nemilos. Dar acum știu.

[16] 21 mai 1471

Edward sosește în fruntea oștirii sale, cu înfățișarea unui rege care se întoarce acasă acoperit de glorie, fără nicio urmă a bătăliei în ținută, pe calul său ori pe harnașamentul sclipitor al acestuia. Richard și George stau de o parte și de alta, iar fiii mei, în culmea încântării, vin în spate. Băieții de York au recăpătat ceea ce li se cuvine și sunt ca unul, iar Londra înnebunește de bucurie văzându-i. Trei duci, șase conți și șaisprezece baroni îi însoțesc, toți susținând din inimă Casa de York și toți jurând să-i fie credincioși. Cine ar fi crezut că avem atâția prieteni? Eu, una, nu, când mă aflu într-un sanctuar ce seamăna mai mult a temniță, purtând în pântec, în întuneric, cuprinsă de frică și aproape singură, pruncul care e moștenitorul acestei glorii.

În urma suitei lor vine Margareta de Anjou, albă la față și

mohorătă, pe o litieră trasă de catări. Nu i-au fost legate mâinile și picioarele și nu i s-a agățat la gât un lanț de argint, dar cred că toată lumea înțelege foarte bine că această femeie e înfrântă și înfrântă va rămâne. O iau pe Elizabeth cu mine când merg să-l întâmpin pe Edward la poarta Turnului, fiindcă vreau ca fetița mea s-o vadă pe această femeie care a îngrozit-o de-a lungul celor cinci ani de viață ai ei, s-o vadă înfrântă și să știe că nu ne mai pândește niciun pericol din partea celei căreia ea îi spune „regina cea rea”.

Edward mă salută ceremonios în fața mulțimii care aclamă, dar îmi șoptește la ureche:

— Abia aștept să fim singuri!

Însă trebuie să aștepte îndelung. A ridicat la rangul de cavaler jumătate din populația Londrei, în semn de mulțumire pentru loialitate, și se ține un banchet pentru a sărbători proaspăt câștigată măreție a acestor oameni. La drept vorbind, avem cu toții motive de recunoștință din belșug. Edward a luptat din nou pentru coroana lui și a învins din nou, iar eu sunt în continuare soția unui rege care n-a fost niciodată înfrânt în luptă. Îmi apropii buzele de urechea lui și-i șoptesc la rândul meu:

— Și eu abia aștept, bărbate!

Ne culcăm târziu, în odăile lui; jumătate din oaspeți sunt beți, iar ceilalți sunt înnebuniți de fericire că se află din nou la curtea York. Edward mă întinde pe pat lângă el și face dragoste cu mine de parcă am fi proaspăt căsătoriți, în micuța cabană de vânătoare de lângă râu, iar eu îl țin din nou în brațe pe bărbatul care m-a salvat de sărăcie și care a salvat Anglia de războaie fără sfârșit și mă bucur că-mi spune „Soție, scumpa mea soție”. Șoptește cu fața afundată în părul meu:

— Iubirea mea, m-ai ținut în brațe când mi-a fost frică, îți mulțumesc pentru asta! A fost prima oară când a trebuit să pornesc la război știind că aş putea pierde. Eram bolnav de frică.

— Am văzut o bătălie. De fapt, nu o bătălie, ci un masacru! spun la rândul meu, cu fruntea rezemată de pieptul lui. E cumplit, Edward! Nu știam.

El se întinde pe spate, cu chipul mohorât.

— Da, e cumplit. Și nu există om care să iubească pacea mai mult decât un oștean. Voi aduce în această țară pacea și credința față de noi. Jur! Indiferent ce va trebui să fac pentru asta. Trebuie să punem capăt acestor bătălii fără sfârșit. Trebuie să încheiem războiul!

— E oribil! Nu există pic de onoare în el.

— Trebuie să se termine, spune el. Trebuie să-i pun capăt.

Tăcem amândoi și mă aștept ca el să adoarmă, dar stă lungit, cufundat în gânduri, cu brațele sub cap, cu privirea ațintită la baldachinul auriu al patului. Îl întreb:

— Ce s-a întâmplat, Edward? Te frământă ceva?

Îmi răspunde rar:

— Nu, dar am ceva de făcut înainte să pot dormi împăcat astăseară.

— Să vin cu tine?

— Nu, iubire, e treabă de bărbat.

— Ce e?

— Nimic. Nimic care să te îngrijoreze. Culcă-te! Mă întorc lângă tine mai târziu.

Acum sunt de-a dreptul alarmată. Mă ridic în capul oaselor.

— Despre ce e vorba, Edward? Arăți... nu știi... ce s-a întâmplat? Ești bolnav?

Se ridică din pat cu o hotărâre bruscă și se îmbracă repede.

— Stai liniștită, iubita mea. Trebuie să merg să fac ceva, iar după aceea mă voi putea odihni. Mă întorc lângă tine într-o oră. Culcă-te, iar când voi veni, te voi trezi și vom face dragoste din nou.

Râd și mă întind la loc, dar după ce se îmbracă și iese din odaie în tăcere, mă strecor din pat și-mi trag cămașa de noapte pe mine. Desculță, fără să fac zgomot, traversez în vârful picioarelor odaia personală și ies în sala de primire. Străjerii stau tăcuți la ușă; le fac un semn cu capul, fără o vorbă, iar ei își ridică halebardele și mă lasă să trec. Mă opresc în capul scării și mă uit în jos. Balustrada se rotește întruna în spirală în clădirea ca o fântână și văd cum coboară mâna lui Edward pe ea, spre catul de sub noi, unde se află odăile fostului rege. Zăresc mult sub mine capul brun al lui Richard, în pragul odăii fostului rege, ca și cum ar aștepta să intre, și aud glasul lui George ridicându-se din josul scării:

— Credeam că te-ai răzgândit!

— Nu. Lucrul trebuie săvârșit.

Și atunci știu ce pun la cale cei trei frați de aur ai Casei de York, care au câștigat împreună prima bătălie sub un cer cu trei sori, care sunt atât de binecuvântați de Dumnezeu încât nu pierd niciodată. Dar nu strig ca să-i opresc. Nu cobor scările în fugă ca să-l prind pe Edward de braț și să jur că nu va face acest lucru. Știu că are inima îndoită, dar nu-mi arunc părerea de partea îndurării, a viețuirii cu dușmanul, a încredințării siguranței noastre în mâinile domnului. Nu mă gândesc: dacă ei fac asta, ce ne-ar putea face altcineva nouă? Zăresc cheia în mâna lui Edward, aud cum se răsucesc mecanismul închizătorii, aud cum se deschide ușa spre odăile regelui și-i las pe cei trei să intre fără să scot o vorbă.

Henric, nebun sau sfânt, e rege sfânt; trupul lui e sacru. Se află în inima regatului său, în propria sa capitală, în propriul său turn: nu se poate să nu se afle în siguranță aici. E păzit de oameni de nădejde. E prizonier de onoare al Casei de York. Ar trebui să fie la fel de ferit de primejdii ca dacă s-ar afla la propria-i curte: are încredere că-i vom

oferi siguranță.

E un om firav față-n față cu trei războinici tineri. Cum pot să nu-î arate milă? E vărul lor, rudă cu ei, și toți trei au jurat cândva să-l iubească și să-i fie credincioși. Doarme ca un copil când cei trei intră în odaie. Ce se va alege de noi toți, dacă cei trei sunt în stare să ucidă un om tot atât de nevinovat și de neajutorat ca un băiețel adormit?

Știu că asta e motivul care m-a făcut să urăsc dintotdeauna Turnul. Știu că de asta palatul înalt și întunecat de pe malul Tamisei m-a umplut mereu de presimțiri negre. Această moarte mi-a apăsât conștiința înainte chiar s-o provocăm. Cât de greu mă va apăsa de aici înainte, numai Dumnezeu și conștiința mea știu. Și ce preț va trebui să plătesc pentru propriul meu rol, pentru că am ascultat în tăcere, fără o vorbă de protest?

Nu mă întorc în patul lui Edward. Nu vreau să fiu în patul lui când se va întoarce cu mâinile mirosind a moarte. Nu vreau nici măcar să mă aflu aici, în Turn. Nu vreau ca fiul meu să doarmă aici, în Turnul Londrei, presupus a fi cel mai sigur loc din Anglia, când niște bărbați înarmați pot să intre în odaia unui nevinovat și să-i apese o pernă pe față. Mă duc în odăile mele, atât focul și stau lângă el, la căldură, toată noaptea, știind fără pic de îndoială că acum Casa de York a făcut primul pas pe un drum ce ne va duce spre iad.

[17] Vara anului 1471

Stau împreună cu mama pe un răzor înălțat de mușetel, înconjurată de parfumul cald al plantei, în grădina reședinței regale de la Greenwich, una din casele de zestre pe care le-am primit ca regină, rămasă și acum printre locuințele mele preferate de la țară. Aleg culorile pentru broderia ei. Copiii sunt pe malul fluviului, hrănesc rațele împreună cu dădaca lor. Le aud glasurile ascutite în depărtare, strigând rațele cu numele cu care le-au botezat și certându-le când acestea nu răspund la chemare. Din când în când aud țipătul de bucurie distinctiv al fiului meu și de fiecare dată, îmi crește inima la gândul că am un băiat, un prinț, și că e un copil fericit; iar mama, gândindu-se la același lucru, înclină ușor capul într-un gest de satisfacție.

Țara e atât de liniștită și de pașnică, încât ai crede că n-a existat niciodată un rege rival și armate deplasându-se în marș forțat ca să se înfrunte. Țara a primit cu bucurie întoarcerea soțului meu; ne-am grăbit cu toții să ajungem la pace. Mai mult decât orice altceva, ne dorim cu toții să ne vedem de viață sub o domnie dreaptă și să uităm pierderile și durerile din ultimii șaisprezece ani. O, există câțiva care încă mai așteaptă să se schimbe ceva: fiul lui Margaret Beaufort, acum

cel mai improbabil moștenitor al spiței Lancaster, stă încuiat în Castelul Pembroke din Țara Galilor împreună cu unchiul lui, Jasper Tudor, dar n-au cum să reziste prea mult. Lumea s-a schimbat și vor trebui să accepte pacea. Însuși soțul lui Margaret Beaufort, Henry Stafford, e acum de partea Casei de York și a luptat alături de noi la Barnet. Poate că ea, încăpățânată ca o martiră, și băiatul ei nesăbuit sunt ultimii sprijinitori ai taberei Lancaster rămași în lume.

Am pe genunchii acoperiți de rochia albă o duzină de nuanțe de verde, iar mama bagă ața în ac, ridicându-l spre cer ca să vadă mai bine, apropiindu-l de ochi și apoi depărtându-l. Cred că e prima oară în viața mea când văd la mama un semn cât de mic de slăbiciune.

— Nu vezi să bagi ața în ac? o întreb pe jumătate amuzată.

Ea se întoarce, îmi zâmbeste și spune degajat:

— Ochii nu sunt singurii care încep să mă lase și ața nu e singurul lucru care-mi apare încetșosat. Nu voi apuca șaiszeci de ani, copila mea. Ar trebui să te pregătești.

E ca și cum ziua s-ar fi răcit și s-ar fi întunecat dintr-odată.

— Să nu apuci șaiszeci de ani! exclam. Și de ce nu? Ești bolnavă? N-ai spus nimic! Să te vadă un doctor? Trebuie să ne întoarcem la Londra!

Ea clatină din cap și oftează.

— Nu, doctorul n-are ce să vadă și, slavă Domnului, nu există nimic de tăiat pentru un neghiob cu cuțitul în mână. E inima mea, Elizabeth. O aud. Bate anapoda – o aud cum sare o bătaie și pe urmă reia încet ritmul. Nu va mai bate cu putere niciodată, nu cred. Nu mă aștept să mai văd multe veri.

Sunt atât de uluită încât nici măcar nu simt jale.

— Dar ce-am să mă fac? o întreb cu mâna pe pântecul în care mijește o nouă viață. Mamă, ce-am să mă fac? Nu se poate să te gândești la așa ceva! Cum am să mă descurc?

— Nu poți spune că nu te-am învățat totul, răspunde ea cu un surâs. Tot ce știi și tot ce cred, te-am învățat. Și unele din lucrurile astea ar putea chiar să fie adevărate. Sunt convinsă că, în sfârșit, ești în siguranță pe tron. Edward are Anglia în mâinile lui, are un fiu care să-i urmeze și veți mai avea un copil. (Înclină capul într-o parte, ca și cum ar asculta o șoaptă din depărtare.) Nu-mi dau seama. Nu cred că acesta e al doilea băiat al vostru, dar știu că vei mai avea un băiat, Elizabeth, sunt sigură. Și ce băiat va fi! Sunt sigură și de asta.

— Trebuie să fii lângă mine când se va mai naște un prinț! Ai vrea să vezi un prinț de York botezat așa cum se cuvine, spun pe un ton plângăreț, de parcă i-aș promite o delicată ca să rămână. Ai fi nașa lui. Ți l-aș încredința, să-i fii tutore. Ai putea să-i alegi numele!

— Richard, spune ea pe dată. Botează-l Richard.

— Atunci fă-te bine și rămâi cu mine ca să vezi cum se naște

Richard, îți cer stăruitor.

Ea zâmbește și acum văd semnele trădătoare pe care înainte nu le-am sesizat. Oboseala chiar și atunci când nu face altceva decât să șadă în jilț cu spatele drept, paloarea obrazului ei și cearcănele cafenii de sub ochi. Cum se poate să nu le fi văzut până acum? Eu, care o iubesc atât de mult încât o sărut pe obraz în fiecare zi și îngenunchez să-i primesc binecuvântarea – cum se poate să nu fi observat cât de tare a slăbit?

Arunc cât colo firele de mătase, îngenunchez la picioarele ei și îi prind mâinile într-ale mele, simțind dintr-odată că sunt numai piele și os, observând dintr-odată ca sunt pistruiate de bătrânețe. Îi privesc chipul obosit.

— Mamă, ai fost tot timpul lângă mine. Nu mă vei părăsi acum, nu-i așa?

— Dacă aş putea alege să rămân, nu. Dar simt durerea asta de ani întregi și știu că sfârșitul se apropie.

— De când? Întreb cu aprindere. De când simți durerea asta?

— De la moartea tatălui tău, îmi răspunde ea cu glas hotărât. În ziua când mi s-a spus că e mort, că a fost decapitat pentru trădare, am simțit ceva în adâncul ființei mele, ca și cum mi s-ar fi frânt inima, și am vrut să fiu cu el, chiar și în moarte.

— Dar nu să mă părăsești! strig cu egoism, apoi adaug cu viclenie: Și, de bună seamă, nu te poți îndura să-l părăsești pe Anthony!

Asta o face să râdă.

— Sunteți mari amândoi. Puteți trăi amândoi fără mine. Trebuie să învățați amândoi să trăiți fără mine. Anthony va pleca într-un pelerinaj la Ierusalim, așa cum își dorește fierbinte. Tu îți vei vedea fiul crescând și devenind bărbat. O vei vedea pe mica noastră Elizabeth căsătorindu-se cu un rege și purtând și ea coroană.

— Nu sunt pregătită! strig ca un copil deznădăjduit. Nu mă pot descurca fără tine!

Mama zâmbește blând, îmi atinge obrazul cu mâna ei slabă și spune cu duioșie:

— Nimeni nu e pregătit vreodată. Dar te vei descurca fără mine și, prin tine și copiii tăi, voi întemeia o nouă spiță de regi ai Angliei. Și de regine, cred.

[18] Primăvara anului 1472

Sunt în ultimele luni de sarcină și curtea se află la Palatul Sheen, o reședință de primăvară, când ne zguduie pe toți uriașul, deliciosul scandal al căsătoriei lui Richard, fratele lui Edward. Și e cu atât mai minunat cu cât nimeni nu s-ar fi gândit vreodată că Richard va da

naștere unui scandal. George, care-și urmărește neîncetat propriile interese, da. George oferă mereu morilor de bârfă saci întregi de grăunțe de măcinat, fiindcă nu-i pasă de nimeni în afară de el însuși. Nici onoarea, nici loialitatea, nici sentimentele nu-l împiedică pe George să facă ce-i place.

Și lui Edward i se întâmplă uneori să facă ce vrea și să nu-i pese câtuși de puțin de ce spune lumea despre el. Dar Richard! Richard e băiatul cuminte al familiei, cel care trudește din răputeri ca să fie puternic, cel care studiază ca să fie deștept, cel care se roagă fierbinte ca să fie pe placul Domnului, cel care-și dă toată silința ca să câștige iubirea mamei sale și știe mereu că e eclipsat. Faptul că Richard ar putea să provoace un scandal e ca și cum cel mai bun ogar de vânătoare al meu ar declara dintr-odată că nu mai vânează. E în întregime împotriva firii.

Dumnezeu știe că încerc să-l iubesc pe Richard, căci îi e prieten sincer și frate bun soțului meu. Ar trebui să-l iubesc: a rămas alături de soțul meu fără să se gândească de două ori atunci când au fost siliți să fugă din Anglia pe o mică barcă de pescuit; a răbdat alături de el traiul în exil și s-a întors acasă cu el ca să-și riște viața de atâtea ori. Și Edward spunea că întotdeauna, dacă Richard ținea flancul stâng, putea fi sigur că flancul stâng va rezista. Dacă trupele lui Richard țineau ariergarda, știa că nu va avea parte de surprize din spate pe drum. Edward are încredere în Richard ca frate și ca vasal și-l iubește din toată inima, atunci eu de ce nu pot? Ce are acest tânăr de mă face să mijesc ochii când îl privesc, de parcă ar exista un defect care-mi scapă? Iar acum, acest cățelandru tânăr, care nici n-a împlinit douăzeci de ani, a devenit erou, un erou dintr-o baladă.

— Cine s-ar fi gândit că micul și plicticosul Richard are în el atâta pasiune? îl întreb pe Anthony.

Acesta șade la picioarele mele, într-un budoar ale cărui ferestre dau spre fluviu. În jurul nostru se află doamnele mele și vreo șase tineri de la curtea lui Edward, cântând, jucându-se cu o minge și, în general, pierzând vremea și flirtând. Eu împlutesc o coroană de primule pentru învingătorul unei întreceri care va avea loc mai târziu.

— E profund, decretează Anthony, făcându-l pe fiul meu Richard Grey, acum în vârstă de șaisprezece ani, să se înece de râs.

— Sst! îi spun. Respectă-ți unchiul, te rog. Și dă-mi niște frunze.

— Profund și pasional, continuă Anthony. Și noi toți am crezut că e doar plicticos. Uimitor!

— De fapt, chiar e pasional, îi ia apărarea fiul meu. Îl subestimezi pentru că nu e măreț și gălăgios, cum sunt ceilalți frați de York.

Fiul meu Thomas Grey încuviințează alături de el.

— Așa e.

Anthony ridică o sprânceană la critica implicită la adresa regelui.

— Voi doi plecați și pregătiți-vă pentru întrecere! le spun, trimițându-i de acolo.

Curtea e în întregime captivată de povestea sărmanei Anne Neville, tânăra văduvă a prințului Edward de Lancaster, băiețandrul. A fost adusă la Londra cu parada noastră victorioasă după bătălia de la Tewkesbury, iar George, ducele de Clarence, a văzut imediat, în această fată și în averea ei, un mod de a pune mâna pe întreaga avuție a familiei Warwick. Cum mama fetelor Neville, biata contesă de Warwick, s-a închis în Abația Beaulieu într-o neagră disperare, George plănuia să obțină totul. Stăpânea deja jumătate din averea Warwick datorită căsătoriei cu Isabel Neville, iar acum a luat-o cu mult tam-tam pe sora ei mai mică în grija sa. A luat-o pe mica Anne Neville, a compătimit-o pentru moartea tatălui ei și pentru absența mamei, a felicitat-o pentru că a scăpat de căsnicia de coșmar cu micul monstru, prințul Edward de Lancaster, și s-a gândit că o va ține sub oblăduirea lui, în aceeași casă cu soția lui și sora ei, și-i va păstra avutul în mâinile sale lipicioase.

— A fost un act cavaleresc, spune Anthony ca să mă enerveze.

— A fost un prilej bun și mi-aș dori să-l fi sesizat eu prima! replic.

Anne, un pion în jocul pentru putere al tatălui ei, văduva unui monstru, fiica unui trădător, avea doar cincisprezece ani când a venit să locuiască împreună cu sora ei și cu soțul acesteia, George, ducele de Clarence. Habar n-avea, așa cum habar nu are nici pisoiul meu, cum va supraviețui în acest regat al dușmanilor ei. S-a gândit pesemne că George e salvatorul ei.

Dar nu pentru multă vreme.

Nimeni nu știe precis ce s-a întâmplat în continuare, însă ceva a mers prost în planul minunat al lui George de a le avea în stăpânire pe ambele fete Neville și de a păstra pentru sine uriașa lor bogăție. Unii spun că Richard, aflat în vizită la măriștea reședință a fratelui său, a reîntâlnit-o pe Anne – o cunoștință din copilărie – și cei doi s-au îndrăgostit, iar el a salvat-o ca un cavaler legendar dintr-o vizită care era practic totuna cu întemnițarea. Se spune că George a deghizat-o într-o slujnică de la bucătărie, ca s-o țină departe de fratele lui. Se spune că a încuiat-o în cameră. Dar iubirea adevărată a învins, iar tânărul duce și tânăra prințesă văduvă au căzut unul în brațele celuilalt. Orice s-ar spune, această variantă a poveștii e disperat de romantică și de frumoasă. Neghiobii de toate vârstele o agreează foarte mult.

— Îmi place când e povestită în felul ăsta, spune fratele meu Anthony. Mă gândesc să compun un rondel.

Dar există și altă versiune. Alți oameni, care îl admiră pe Richard, ducele de Gloucester, la fel de mult ca și mine, spun că acesta a văzut în fata însingurată, rămasă văduvă de curând, o femeie capabilă să-i

ofere în nordul Angliei întreaga popularitate pe care o impune numele ei, capabilă să-i aducă pământuri întinse, alături de cele pe care le-a primit deja de la Edward, și o avere ca zestre, dacă reușește s-o fure de la maică-sa. O fată tânără care e atât de singură și atât de lipsită de apărare încât nu l-ar putea refuza. O fată atât de obișnuită să i se poruncească încât ar putea fi convinsă, prin tiranizare, să-și trădeze propria mamă. Această variantă sugerează că Anne, întemnițată de un frate de York, a fost răpită de altul și forțată să se mărite cu el.

— Mai puțin frumos, remarc.

— Ai fi putut să împiedici asta, îmi spune Anthony într-unul din momentele lui de subită seriozitate. Dacă ai fi luat-o în grija ta, dacă i-ai fi cerut lui Edward să le poruncească lui Richard și George să nu tragă de ea precum câinii de un os.

— Ar fi trebuit s-o fac. Căci acum Richard are o fată Neville, averea Warwick și sprijinul nordului, iar George o are pe cealaltă. O combinație primejdioasă.

Anthony ridică din sprânceană și-mi spune cu toată infatuarea fratelui mai mare:

— Ar fi trebuit s-o faci fiindcă așa se cuvenea. Dar văd că te gândești în continuare doar la putere și la câștig.

[19] Aprilie 1472

Talentul mamei de a prevesti viitorul s-a epuizat. La niciun an după ce m-a prevenit că inima ei nu mai rezistă mult, se plânge de epuizare și nu mai iese din odăile sale. Pruncul pe care-l purtam în pântec în grădină, în ziua curselor cu primule, vine pe lume devreme și, pentru prima oară, mă retrag de la curte pentru naștere fără tovarășia mamei. Îi trimit mesaje din odaia mea întunecoasă, iar ea răspunde cu voioșie din apartamentul său. Însă când ies de acolo cu o fetiță nou-născută și fragilă, o găsesc pe mama în odaia de culcare, prea ostenită ca să se ridice din pat. Iau fetița ușoară ca o pasăre și o așez în brațele mamei în fiecare după-amiază. Vreme de o săptămână sau mai bine, cele două privesc soarele cum coboară mai jos de pervazul ferestrei și apoi, la fel ca aurul amurgului, se depărtează încet de mine împreună.

În ultima zi de aprilie, la asfințit, aud o chemare ca aceea a bufniței cu aripi albe; mă duc la fereastră, împing obloanele ca să le deschid și mă uit afară. La orizont răsare o lună în scădere, albă pe cerul alb; se topește la rândul său, iar în lumina ei rece aud o chemare ca un cor și știu că nu-i cântecul bufnițelor, nu sunt nici cântăreții, nici privighetorile, ci Melusina. Strămoașa noastră, zeița, își trimite chemarea în jurul acoperișului palatului, căci fiica ei Jacquetta din

Casa de Burgundia e pe moarte.

Stau în picioare și ascult o vreme fluieratul straniu, apoi închid obloanele și merg în odaia mamei. Nu mă grăbesc. Știu că nu mai e nevoie să mă grăbesc să ajung la ea. Fetița, ultima mea născută, se află în brațele mamei, care e întinsă pe pat, cu căpșorul lipit de obrazul ei. Amândouă sunt palide ca marmura, amândouă au ochii închiși, amândouă par să doarmă liniștit în timp ce umbrele înserării întunecă odaia. Razele lunii oglindite de fluviul aflat dincolo de fereastra odăii aruncă pe tavanul văruiat licăriri stranii, astfel încât cele două par a se afla sub apă, înotând cu Melusina în fântâna arteziană. Dar știu că au plecat amândouă de lângă mine, iar mama noastră apa le cântă pe drumul în josul fluviului, până la izvoarele adânci de acasă.

[20] Vara anului 1472

Durerea pricinuită de moartea mamei nu mi-e alinată de înmormântare, nu se vindecă de-a lungul lunilor ce trec cu încetineală. În fiecare dimineață mă trezesc și mi-e la fel de dor de ea ca în prima dimineață. În fiecare zi sunt silită să-mi aduc aminte că nu pot să-i cer părerea sau să-i contrazic sfaturile, să râd de sarcasmul ei sau să caut îndrumarea magiei sale. Și în fiecare zi descopăr că-l învinuiesc și mai mult pe George, ducele de Clarence, pentru uciderea tatălui și a fratelui meu. Cred că la vestea morții lor de mâna sa, la porunca lui Warwick, s-a frânt inima iubitoare a mamei și că, dacă el nu i-ar fi omorât ca un trădător ce se află, ea ar fi în viață astăzi.

E vară, vremea plăcerilor fără griji, dar eu îmi port jalea cu mine pe la picnicuri și de-a lungul zilelor de călătorie prin ținuturile de țară, pe drumurile lungi și în nopțile care trec luminate de luna plină. Edward îl face pe fiul meu Thomas conte de Huntingdon, însă asta nu mă înveselește. Nu vorbesc cu nimeni despre tristețea mea în afară de Anthony, care și-a pierdut și el mama. Însă nu discutăm despre ea aproape niciodată. E ca și cum n-am avea tăria de-a vorbi despre ea ca fiind moartă și nu ne-am putea minți singuri că e în viață. Dar îl învinovățesc pe George, ducele de Clarence, pentru durerea pe care a îndurat-o mama și pentru moartea ei.

— Îl urăsc pe George de Clarence mai mult ca oricând! îi spun lui Anthony.

Călărim împreună spre Kent, unde ne așteaptă un banchet și o săptămână de călătorie pe drumuri înverzite, printre livezile de meri. Ar trebui să am inima ușoară, căci curtea e fericită, dar sentimentul pierderii mă însoțește ca un șoim agățat de încheietura mâinii.

— Pentru că ești geloasă, replică provocator fratele meu, ținând cu o mână frâul propriului cal, iar cu cealaltă conducându-l pe băiețelul

meu, prințul Edward, pe poneiul lui. Ești geloasă pe toți cei pe care-i iubește Edward. Ești geloasă pe mine, ești geloasă pe William Hastings, ești geloasă pe oricine îl distrează pe rege, îl duce la târfe, îl aduce acasă beat și-l amuză.

Ridic din umeri, indiferentă la tachinarea lui Anthony. Știu de multă vreme că plăcerea cu care regele bea vârtos cu prietenii și vizitează alte femei face parte din firea lui. Am ajuns s-o tolerez, mai ales pentru că nu-l îndepărtează niciodată prea mult de patul meu, iar când suntem împreună e ca și cum ne-am fi căsătorit în taină chiar în dimineața aceea. A fost oștean în campanie, departe de casă, cu sute de prostituate la îndemână; a fost exilat în orașe în care femeile frumoase s-au grăbit negreșit să-l aline, iar acum e regele Angliei și orice femeie din Londra s-ar bucura să-l aibă – cred sincer că jumătate chiar l-au avut. E regele. Nu m-am gândit nicio clipă că mă căsătoresc cu un om obișnuit, cu pofte modeste. Nu mă aștept la o căsnicie în care el să șadă liniștit la picioarele mele. E regele: negreșit va face ce pofteste.

— Nu, te înșeli! Vizitele lui Edward la târfe nu mă supără. E regele, poate să-și obțină plăcerea de unde vrea. Iar eu sunt regina și se va întoarce mereu acasă, la mine. Toată lumea știe.

Anthony încuviințează din cap, acceptându-mi argumentul.

— Dar nu văd de ce-ți îndrepti ura asupra lui George! Toți membrii familiei regelui sunt la fel de răi. Maică-sa te urăște, ne urăște pe toți încă de când am apărut la Reading, iar Richard e tot mai ciudat și mai ostil pe zi ce trece. Pacea nu i se potrivește, asta e sigur.

— Nimic din ce e legat de noi nu i se potrivește. E tot atât de diferit de frații lui cum e ziua de noapte: mărunț și negricios și atât de temător pentru sănătatea, poziția și sufletul lui, sperând tot timpul la o avere și spunând mereu o rugăciune.

— Edward trăiește ca și cum ziua de mâine n-ar exista, Richard – ca și cum nici n-ar vrea ca ziua de mâine să existe, iar George – ca și cum cineva ar trebui să i-o dea pe degeaba.

Cuvintele lui mă fac să râd.

— Ei bine, mi-ar plăcea mai mult de Richard dacă ar fi la fel de rău ca voi toți, remarc. De când s-a însurat e și mai virtuos. Ne-a privit întotdeauna de sus pe noi, cei din familia Rivers, iar acum îl privește de sus și pe George. Tocmai sfînțenia asta pompoasă n-o pot înghiți. Uneori se uită la mine ca și cum aș fi un fel de...

— Un fel de ce?

— Un fel de nevastă de pescar grasă.

— Ei bine... spune fratele meu. Ca să fim sinceri, nu întinerești și într-o anumită lumină, știi...

Îl ating cu cravașa peste genunchi, iar el râde și-i face cu ochiul Puișorului Edward, care călărește pe poneiul lui.

— Nu-mi place cum a pus stăpânire pe întregul nord. Edward l-a ridicat prea mult. L-a făcut prinț în propriu-i principat. E un pericol pentru noi și pentru moștenitorii noștri. Asta înseamnă divizarea regatului.

— Trebuia să-l răsplătească într-un fel! Richard și-a pus viața în joc în repetate rânduri pentru manevrele riscante ale lui Edward. Richard i-a câștigat lui Edward regatul, firește că ar trebui să aibă partea lui.

— Dar în felul ăsta Richard e rege pe propriile domenii! protestez. Domnește ca un rege asupra nordului!

— Nimeni în afară de tine nu se îndoieste de loialitatea lui.

— Îi e loial lui Edward și casei lui, dar nu-i place de mine și de ai mei. Mă invidiază pentru tot ce am și nu-mi admiră curtea. Și ce înseamnă asta când se gândește la copiii noștri? Îi va fi oare credincios băiatului meu, fiindcă e și băiatul lui Edward?

Anthony ridică din umeri.

— Ne-am ridicat la o poziție înaltă, știi bine. Ne-ai adus foarte sus. Există mulți care sunt de părere că am ajuns mai sus decât meritam, iar asta numai datorită farmecului tău afișat la marginea drumului.

— Nu-mi place că Richard s-a însurat cu Anne Neville.

Anthony râde scurt.

— O, sora mea, nimănui nu i-a plăcut să-l vadă pe Richard, cel mai bogat tânăr din Anglia, însurându-se cu cea mai bogată tânără din Anglia, dar n-am crezut niciodată că te voi vedea luându-i partea lui George, ducele de Clarence!

Zâmbesc fără voia mea. Marea jignire resimțită de George când cumnata moștenitoare i-a fost răpită pe furiș din casă de propriul lui frate ne-a distrat pe toți jumătate de an.

— Oricum, soțul tău e cel care i-a făcut pe plac lui Richard, remarcă Anthony. Dacă Richard voia să se însoare cu Anne din dragoste, ar fi putut s-o facă și ar fi avut drept răsplată iubirea ei. Dar a fost nevoie ca regele să declare că averea mamei lor trebuie împărțită între cele două fete. A fost nevoie ca onorabilul tău soț s-o declare pe mamă moartă din punct de vedere legal, deși cred că bătrâna doamnă protestează cu încăpățănare că e încă viață și cere dreptul de a pleda pentru propriile-i pământuri, soțul tău a fost acela care i-a luat bieteii doamne bătrâne toată averea ca să le-o dea celor două fete ale sale și, pe această cale, atât de convenabil, fraților lui.

— I-am spus să n-o facă! replic iritată. Însă în privința asta nu mi-a acordat pic de atenție. Își favorizează întotdeauna frații, iar pe Richard mult mai mult decât pe George.

— Are dreptate să-l prefere pe Richard, însă n-ar trebui să-și încalce propriile legi în propriul regat, spune Anthony devenind dintr-odată serios. Nu așa se domnește. E împotriva legii să jefuiești o văduvă, iar el tocmai asta a făcut. E văduva dușmanului său și trăiește

în sanctuar. Ar trebui să fie binevoitor cu ea, ar trebui s-o încurajeze să iasă din Abația Beaulieu și să-și ia în stăpânire pământurile, să-i protejeze fiicele și să pună în frâu lăcomia fraților lui.

— Legea înseamnă ceea ce hotărăsc bărbații puternici! replic enervată. Iar sanctuarul nu e de neîncălcăt. Dacă n-ai fi un visător undeva departe, în Camelot, ai ști deja lucrul ăsta. Ai fost la Tewkesbury, nu-i așa? Ai văzut sanctitatea pământului sfințit când lorzii au fost târați afară din abație și înjunghiați în curtea bisericii? Ai apărât atunci sanctuarul? Fiindcă am auzit că toți și-au scos săbiile din teacă și i-au doborât pe oamenii care veneau cu săbiile ținute cu garda înainte!

Anthony clatină din cap și recunoaște:

— Da, sunt un visător, nu tăgăduiesc, dar am văzut destule ca să cunosc lumea. Poate că visez la una mai bună. Știi, Elizabeth, uneori domnia asta a Casei de York e prea mult pentru mine. Nu suport ce face Edward când îl văd preferând un om și trecându-l cu vederea pe altul, pentru simplul motiv că astfel devine el mai puternic sau că domnia lui devine mai sigură. Iar tu ai făcut din tron fieful tău: împarți favoruri și avuții preferaților tăi, nu celor care merită. Și amândoi vă faceți dușmani. Oamenii spun că nu ne pasă de nimic în afară de propria noastră reușită. Când văd ce facem acum, că suntem la putere, regret câteodată că am luptat sub stindardul rozei albe. Uneori cred că neamul Lancaster s-ar fi descurcat la fel de bine sau, în orice caz, nu mai rău decât noi.

— Atunci uiți de Margareta de Anjou și de bărbatul ei cel nebun, replic cu răceală. Chiar mama mi-a spus, în ziua când am venit la Reading, că nu mă voi descurca mai prost decât Margareta de Anjou și așa a fost.

El acceptă ideea.

— Bine. Tu și cu soțul tău nu sunteți mai răi decât un nebun și o harpie. Foarte bine!

Gravitatea lui mă surprinde.

— Așa e lumea, fratele meu, îi amintesc. Și tu ai primit favoruri de la rege și de la mine. Iar acum ești contele Rivers, cumnatul regelui și unchiul viitorului rege.

— Credeam că facem mai mult decât să ne umplem buzunarele. Credeam că facem mai mult decât să așezăm pe tron un rege și o regină care sunt mai buni doar decât tot ce poate fi mai rău. Știi, uneori aș prefera să port peste zale o tunică albă cu o cruce roșie pe ea și să lupt pentru Dumnezeu în deșert.

Mă gândesc la prevestirea mamei că, într-o bună zi, spiritul lui Anthony va triumfa asupra firii lumești pe care a moștenit-o de la neamul Rivers și că va pleca de lângă mine.

— Ah, nu spune asta! Am nevoie de tine. Iar când Puișorul va

crește și va avea consiliul lui princiar, va avea nevoie de tine. Nu-mi vine în minte niciun om mai potrivit decât tine care să-l îndrume și să-l învețe. Nu există în toată Anglia cavaler mai citit. Nu există în toată Anglia poet care știe și să lupte. Nu spune că pleci, Anthony! Știi că trebuie să rămâi. Nu pot fi regină fără tine. Nu pot fi eu însămi fără tine!

Se înclină în fața mea, zâmbind în felul lui pieziș, îmi ia mâna, mi-o sărută și-mi promite:

— Nu te voi părăsi cât timp ai nevoie de mine. Nu te voi părăsi niciodată de bunăvoie cât timp ai nevoie de mine. Și cu siguranță vor veni în curând vremuri bune.

Zâmbesc, dar felul cum rostește cuvintele acestea optimiste le face să sune ca o lamentare.

[21] Septembrie 1472

Într-o seară, la Castelul Windsor, după cină, Edward mă cheamă deoparte cu un semn, iar eu merg la el zâmbitoare.

— Ce dorești, soțul meu? Vrei să dansezi cu mine?

— Da. Și după aceea am să mă îmbăt teribil de tare.

— Există vreun motiv?

— Absolut niciunul. Doar de plăcere. Dar înainte de toate vreau să-ți cer ceva. Mai poți lua încă o doamnă în odăile tale, ca doamnă de companie?

— Te-ai gândit la cineva?

Intru pe dată în alertă la gândul că Edward are un nou flirt pe care vrea să-l mascheze prin mine și se gândește că o voi face doamna mea de companie ca s-o poată seduce mai comod. Pesemne că mi se citește asta pe față, căci el izbucnește într-un hohot de râs răsunător și-mi spune:

— Nu face mutra asta atât de furioasă! Nu ți-aș strecura în odăi târfele mele. Le pot oferi eu însumi un acoperiș. Nu, e o doamnă dintr-o familie impecabilă. Nimeni alta decât Margaret Beaufort, ultima din neamul Lancaster.

— Vrei ca ea să mă slujească? Întreb nevenindu-mi să cred. Vrei să fie doamna mea de companie?

El aprobă din cap.

— Am motivele mele. Îți amintești că s-a măritat de curând cu lordul Thomas Stanley?

Încuviințez.

— El s-a declarat prietenul nostru, a jurat să ne sprijine, iar armata lui a stat pe margine și ne-a salvat la bătălia de la Blore Heath, deși promisese să lupte de partea Margaretei de Anjou. Date fiind averea și

influența lui în țară, chiar am nevoie să-l păstrez de partea noastră. A primit permisiunea noastră de-a se căsători cu ea, iar acum a făcut-o și încearcă s-o aducă la curte. M-am gândit că i-am putea oferi o funcție. Pe el trebuie să-l iau în Consiliul Coroanei.

— Nu e obositor de religioasă? întreb, deloc săritoare.

— E o lady. Își va adapta purtarea la a ta, spune el calm. Am nevoie de soțul ei lângă mine, Elizabeth. E un aliat important și acum, și pe viitor.

— Dacă mi-o ceri atât de dulce, cum aş putea să nu accept? răspund zâmbind. Dar să nu dai vina pe mine dacă e plictisitoare.

— N-o voi vedea nici pe ea și nici o altă femeie dacă te afli tu în fața mea, îmi șoptește el. Așa că nu-ți bate capul cu purtarea ei. Iar peste puțină vreme, când te va ruga ca fiul ei Henry Tudor să se întoarcă acasă, îngăduie-i – cu condiția ca ea să ne fie credincioasă și ca el să se lase convins să-și uite visele în care e moștenitorul spiței Lancaster. Vor veni amândoi la curte și ne vor sluji și toată lumea va uita că a existat vreodată o Casă de Lancaster. Îl vom însura cu o fată de treabă din Casa de York, pe care i-o poți alege chiar tu, și atunci Casa de Lancaster nu va mai exista.

— O voi invita, îi promit.

— Atunci spune-le muzicienilor să cânte ceva vesel și voi dansa cu tine.

Mă întorc și le fac semn muzicienilor; aceștia se sfătuiesc câteva clipe, apoi încep cea mai nouă melodie, venită direct de la curtea burgundă, unde Margareta, sora lui Edward, continuă tradiția York a distracțiilor și tradiția burgundă a modei elegante. Dansul se numește chiar „giga ducesei Margareta”; Edward mă conduce năvalnic la dans și mă învâрте în ritmul pașilor iuți până când toți râd și bat din palme în cerc în jurul nostru, apoi dansează și ei.

Muzica se termină; mă retrag într-un colț mai liniștit și fratele meu Anthony îmi oferă un pahar cu bere slabă. Îl beau însetată și-l întreb:

— Ia zi, tot mai arăt ca o nevastă de pescar grasă?

— Oho! Te-a usturat, se pare! replică el cu un zâmbet larg.

Mă cuprinde cu brațul și mă îmbrățișează ușor.

— Nu, arăți ca frumusețea care ești, și o știi bine. Ai darul acela pe care îl avea mama: de a arăta tot mai adorabil pe măsură ce trec anii. Trăsăturile tale s-au schimbat, nu mai sunt doar trăsăturile unei fete frumoase, ci ale unei femei frumoase cu chipul ca o sculptură. Când râzi și dansezi cu Edward arăți de douăzeci de ani, dar când stai nemișcată și gânditoare, ești la fel de frumoasă ca statuile ce se sculptează în Italia. Nu-i de mirare că femeile te detestă!

— Important e să nu mă deteste bărbații, răspund zâmbind.

Într-una din zilele reci de ianuarie, Edward vine în odăile mele, unde şed în faţa focului, cu un scăunel pe care să-mi pot pune picioarele dinainte. Când mă vede stând degeaba, lucru care nu mi-e deloc în fire, se opreşte în prag, le face semn din cap bărbaţilor din spatele lui şi doamnelor mele şi porunceşte:

— Lăsaţi-ne!

Ies într-o mică busculadă, printre ele proaspăt-sosita lady Margaret Stanley, agitându-se aşa cum fac întotdeauna femeile în preajma lui Edward – chiar şi sfânta Margaret Stanley. El dă din cap în urma lor, în timp ce femeile închid uşa.

— Cum e lady Margaret? E veselă şi o bună tovarăşă pentru tine?

— E destul de bună, îi răspund zâmbind. Ştie, şi ştiu şi eu, că a trecut pe lângă fereastra mea în barja familiei Tudor când eu mă aflam în sanctuar şi că atunci şi-a savurat clipa de triumf. De asemenea, ştie, şi ştiu şi eu, că acum avantajul e de partea mea. Nu uităm aceste lucruri. Nu suntem ca bărbaţii, care se bat pe spinare şi spun: „Fără resentimente” după o bătălie. Dar mai ştim şi că lumea s-a schimbat şi că trebuie să ne schimbăm şi noi, iar ea nu rosteşte o vorbă care să sugereze că-şi doreşte ca fiul ei să fi fost moştenitorul recunoscut al tronului Lancaster, în loc să fie Puişorul moştenitorul recunoscut al tronului York.

— Am venit să-ţi vorbesc despre Puişor, spune Edward. Dar văd că tu ar trebui să-mi vorbeşti mie.

Fac ochii mari şi-i zâmbesc.

— Da? Despre ce?

El râde uşor, trage o pernă de pe o banchetă şi o pune pe jos, ca să poată şede lângă mine. Ierburile aromate proaspăt aşternute pe podea, sub perna lui, răspândesc o mireasmă de mentă.

— Mă crezi orb? Sau doar prost?

— Niciuna, nici cealaltă, stăpâne, replic pe un ton de flirt. Ar trebui?

— De când te ştiu, întotdeauna stai aşezată aşa cum te-a învăţat mama ta. Cu spatele drept, cu picioarele lipite, cu mâinile în poală sau pe braţele jilţului. Nu aşa te-a învăţat să şezi? Ca o regină? Ca şi cum ar fi ştiut de la bun început că vei avea un tron?

— La drept vorbind, probabil că a ştiut într-adevăr, spun zâmbind.

— Iar acum te găsesc lenevind după-amiaza cu picioarele pe scăunel! Se lasă pe spate şi-mi ridică poala rochiei, ca să-mi vadă picioarele în ciorapi. Desculţă! Sunt scandalizat! E clar că devii o şleampătă şi curtea mea regală e condusă de o târfă de la marginea drumului, întocmai cum m-a prevenit mama!

— Ei şi? Întreb deloc impresionată.

— Ei și așa știu că ești grea. Fiindcă numai atunci stai cu picioarele pe scaunel, când ești grea. De asta te întreb dacă mă crezi orb sau numai prost.

— Cred că ești la fel de roditor ca un taur în luncă, dacă vrei să știi într-adevăr ce cred! exclam. Din doi în doi ani îți nasc câte un copil.

— La fel și toate celelalte, replică el deloc spăsit. Nu le uita. Și când va veni pe lume scumpetea de-aici?

— La vară. Și mai mult decât atât...

— Da?

Îi trag capul bălai spre mine și-i șoptesc la ureche:

— Cred că va fi băiat.

Capul lui se ridică brusc și fața îi e inundată de bucurie.

— Da? Ai semne?

— Capricii de femeie, răspund gândindu-mă la mama cu capul înclinat într-o parte, de parcă ar fi ascultat sunetul unor picioare încălțate în cizme de călărie tropăind pe cer. Dar așa cred. Sper că da.

— Un băiat născut în Casa de York în vreme de pace! spune el cu alean. Ah, draga mea, ești o soție bună! Ești frumoasa mea. Ești singura mea iubire.

— Și cum rămâne cu toate celelalte?

Alungă imaginea amantelor și a copiilor acestora cu o fluturare a mâinii.

— Uită de ele. Eu le-am uitat. Pentru mine singura femeie din lume ești tu. Acum și de-a pururi.

Mă sărută cu blândețe, înfrânându-și dorința ce apare imediat, ca de obicei. Nu vom mai fi iubiți decât după ce se naște pruncul și eu sunt binecuvântată în biserică.

— Scumpa mea! îmi șoptește.

O vreme stăm în tăcere și privim focul.

— Dar pentru ce ai venit să mă vezi? îl întreb.

— A, da! N-ar trebui să conteze, cred. Vreau să-l trimit pe Puișor să înceapă să-și conducă micul regat din Țara Galilor. La Castelul Ludlow.

Încuviințez din cap. Așa trebuie să fie. Asta înseamnă să naști un prinț și nu o fată. Fiica mea cea mare, scumpa mea Elizabeth, poate să rămână cu mine până când se mărită, dar fiul meu trebuie să plece să-și facă ucenicia ca rege. Trebuie să plece în Țara Galilor, fiindcă e prinț de Wales, și trebuie s-o conducă cu propriul lui consiliu.

— Dar nici n-a împlinit trei ani! protestez pe un ton plângăreț.

— E destul de mare, spune soțul meu. Iar tu vei merge la Ludlow cu el, dacă crezi că ești suficient de puternică, și-l vei aranja așa cum dorești, asigurându-te că are tovarășii și profesorii pe care-i vrei. Te voi numi în consiliul lui și-i vei putea alege pe ceilalți membri, îl vei îndruma și-i vei supraveghea studiile și viața până când împlinește

paisprezece ani.

Trag capul lui Edward spre mine și-l sărut pe buze.

— Mulțumesc!

Mi-l lasă pe fiul nostru în grijă, când cei mai mulți regi ar spune că băiatul trebuie să trăiască înconjurat numai de bărbați, departe de sfaturile femeilor. Edward însă mă face tutorele fiului meu, cinstește iubirea pe care i-o port, îmi respectă judecata. Pot îndura despărțirea de Puișor dacă îi numesc eu însămi pe membrii consiliului, fiindcă asta înseamnă că-l voi vizita des și că viața lui va fi tot în grija mea.

— Și poate veni acasă în zilele de sărbătoare, laică sau religioasă, spune Edward. Știi că și mie îmi va fi dor de el. Dar trebuie să meargă în principatul lui. Trebuie să înceapă să domnească. Țara Galilor trebuie să-și cunoască prințul și să învețe să-l iubească. Edward trebuie să-și cunoască pământul încă din copilărie. Astfel păstrăm loialitatea galilor.

— Știu. Știu.

— Iar Țara Galilor a fost întotdeauna loială Casei Tudor, adaugă Edward aproape ca pe un lucru lipsit de importanță. Și vreau s-o uite.

*

Cumpănesc cu grijă cine să-mi crească băiatul în Țara Galilor și cine să-i conducă consiliul și să domnească în Țara Galilor în numele lui până devine major și ajung la hotărârea pe care aș fi luat-o dacă aș fi ales primul nume care-mi trecea prin minte fără să mă gândesc. Sigur că da! Cui altcuiva i-aș încredința cel mai prețios bun din lume?

Merg în odăile fratelui meu Anthony, care sunt așezate la distanță de scara principală și ale căror ferestre dau spre grădinile personale. Servitorul lui, care stă de pază la ușă, o deschide larg și mă anunță într-o șoaptă respectuoasă. Traversez sala de primire, bat la ușa odăii lui personale și intru.

Șade la o masă în fața focului, cu un pahar cu vin în mână și o duzină de pene de scris bine ascuțite dinainte, alături de niște coli de hârtie scumpă acoperite cu rânduri tăiate. Scrie, la fel ca în cele mai multe după-amiezi, când inserarea timpurie a iernii îi alungă pe toți în casă. Acum scrie zilnic și nu-și mai etalează poeziile în turniruri: sunt prea importante pentru el.

Zâmbește, îmi trage un jilț aproape de foc și-mi așază un taburet sub picioare fără niciun comentariu. A ghicit pesemne că sunt grea. Anthony are nu doar vorba unui poet, ci și ochi de poet. Nu-i scapă prea multe.

— Sunt onorat, îmi spune zâmbind. Aveți vreo poruncă pentru mine, Alteță, sau e doar o vizită particulară?

— E o cerere. Fiindcă că Edward îl va trimite pe Puișor în Țara Galilor pentru a-și alcătui curtea, iar eu vreau să plec cu el ca sfetnic

principal.

— Edward nu-l trimite pe Hastings?

— Nu, eu voi numi consiliul Puîşorului. Anthony, Țara Galilor ne poate aduce mult profit! Are nevoie de o mână fermă și aş vrea să se afle sub comanda familiei noastre. Nu se poate să fie Hastings sau Richard. Nu-mi place Hastings, nu-mi va plăcea niciodată, iar Richard are pământurile Neville din nord, nu-l putem lăsa să aibă și vestul.

Anthony ridică din umeri.

— Avem destulă bogăție și influență, nu?

— Niciodată nu e prea multă, remarc un lucru evident. Oricum, cel mai important e că vreau să fii tutorele Puîşorului.

— Ai face bine să nu-i mai spui Puîşorul, dacă va fi prinț de Wales cu propria curte, îmi amintește fratele meu. Pleacă să preia o dregătorie de bărbat, să conducă, să aibă curtea lui, ținutul lui. Nu va trece mult și vei căuta o prințesă cu care să-l însori.

Zâmbesc spre flăcările calde.

— Știu, știu! Ne gândim deja la asta. Nu-mi vine să cred! Îi spun Puîşorul pentru că-mi place să-mi aduc aminte cum era când purta cămășuță, dar acum poartă pantaloni scurți, are poneiul lui și crește pe zi ce trece. Îi schimb cizmele de călărie o dată la trei luni.

— E un băiețel grozav, spune Anthony. Și cu toate că seamănă cu tatăl lui, uneori cred că-l recunosc în el pe bunicul lui. Se vede că e un Woodville de-al nostru.

— Nu accept pe nimeni în afară de tine să-i fie tutore. Trebuie crescut ca un Rivers, la o curte Rivers. Hastings e o brută, iar fraților lui Edward nu le-aș da în grijă nici măcar pisica: George se gândește doar la sine și Richard e prea tânăr. Vreau ca prințul meu Edward să învețe de la tine, Anthony. N-ai dori să-l influențeze altcineva, nu?

El clatină din cap.

— N-aș vrea să-l crească niciunul din ei. Nu mi-am dat seama că regele îl instalează în Țara Galilor atât de curând.

— În primăvara asta. Nu știu cum voi îndura să-l văd plecând!

Anthony face o pauză, apoi spune:

— Nu-mi voi putea lua soția cu mine. Asta dacă ai crezut că ar putea fi lady de Ludlow. Nu e destul de puternică, iar anul ăsta se simte mai rău, e mai slăbită ca oricând.

— Știu. Dacă vrea să trăiască la curte, mă voi ocupa să fie bine îngrijită. Dar nu vrei să rămâi aici pentru ea?

El clatină din cap.

— Dumnezeu s-o binecuvânteze, dar nu vreau.

— Așadar, pleci?

— Da, iar tu ne poți vizita, spune Anthony cu măreție. La noua noastră curte. Unde va fi? La Ludlow?

Încuviințez.

- Ai putea să înveți limba galilor și să devii bard!
- Ei bine, pot promite să-l cresc pe băiat așa cum ți-ai dori și așa cum și-ar dori familia noastră. Voi avea grijă să-și dea silința la învățătură și la sporturi. Îl pot învăța ce are nevoie să știe ca să fie un bun rege de York. Și asta e ceva: să crești un rege. E o moștenire pe care o lași: formarea băiatului care va deveni rege.
- E de-ajuns ca să-ți mai sacrifici un an pelerinajul?
- Știi bine că nu te pot refuza. În plus, vorba ta e porunca regelui și asta n-o poate refuza nimeni. Dar, la drept vorbind, n-aș refuza să-l slujesc pe tânărul prinț Edward: va fi ceva să fiu tutorele unui băiat ca el. Voi fi mândru să-l modelez pe viitorul rege al Angliei. Și mă voi bucura să mă aflu la curtea prințului de Wales.
- Trebuie să-i spun întotdeauna așa de acum înainte? Nu mai poate fi Puișorul?
- Trebuie.

[23] Primăvara anului 1473

Tânărul Edward, prințul de Wales, unchiul lui, contele Rivers, fiul meu Richard Grey, acum sir Richard din porunca tatălui său vitreg, regele, și cu mine ne aflăm într-o procesiune grandioasă spre Țara Galilor, pentru ca micul prinț să-și poată vedea țara și să fie văzut de cât mai mulți oameni cu putință. Tatăl lui spune că așa obținem siguranța domniei noastre: ne arătăm poporului și, demonstrându-ne avuția, rodnicia și eleganța, îl facem să se simtă în siguranță cu monarhia lui.

Înaintăm în etape mici. Edward e puternic, dar încă n-a împlinit trei ani și e prea obositor pentru el să călătorească toată ziua. Dau poruncă să fie lăsat să se odihnească în fiecare după-amiază, iar seara să fie culcat devreme în odaia mea de dormit. Mă bucură ritmul lent și pentru mine însămi: călăresc pe o pernă în spatele șei, ca să pot sta pe o parte, căci noua rotunjime a pântecelui meu începe să se vadă. Ajungem în frumosul oraș Ludlow fără incidente și hotărâsc să rămân în Țara Galilor, cu primul meu fiu, până când mă încredințez că gospodăria e organizată comod și sigur pentru el și că s-a instalat bine și e fericit în noul lui cămin.

Edward e plin de încântare; pentru el nu există regrete, îi e dor de tovarășia surorilor lui, dar îi place la nebunie să fie micul prinț al propriei sale curți și-i face plăcere tovarășia fratelui vitreg Richard și a unchiului său. Începe să învețe ținutul din jurul castelului, văile adânci și munții frumoși. Are slujitori care i-au fost alături din leagăn. Are prieteni noi, copiii de la curtea lui, care sunt aduși ca să învețe și să se joace cu el, și are grija atentă a fratelui meu.

Eu sunt cea care nu poate dormi o săptămână înainte de-a trebui să plec. Anthony e în largul lui, Richard e fericit, iar Puișorul e plin de veselie în noul lui cămin.

Desigur, mi-e aproape insuportabil să plec și să-l las, fiindcă nu suntem o familie regală obișnuită. N-am dus o viață formală și distantă. Băiatul acesta s-a născut în sanctuar, sub amenințarea morții. În primele luni de viață a dormit în patul meu – lucru nemaiauzit pentru un prinț de viță regească. N-a avut doică, l-am alăptat eu însămi și mâinile lui mici au ținut strâns degetele mele când a învățat să meargă. Nici el și nici vreunul din ceilalți copii ai mei n-a fost trimis să fie crescut de dădace sau într-o creșă regală din alt palat. Edward și-a ținut copiii aproape de el, iar acesta, primul lui fiu, e cel dintâi care ne părăsește ca să-și preia îndatoririle regale. Îl iubesc cu patimă: e băiatul meu minunat, băiatul care a venit în sfârșit pe lume ca să-mi întărească poziția de regină și să-i ofere tatălui său, pe atunci un simplu pretendent din Casa de York, un drept mai ferm la tron. E prințul meu, e cununa căsniciei noastre, e viitorul nostru.

Edward vine la Ludlow în iunie, ca să petrecem împreună ultima mea lună acolo, și aduce vestea că lady Elizabeth, soția lui Anthony, a murit. A suferit ani mulți de o boală necruțătoare. Anthony poruncește să se țină liturghii pentru sufletul ei, iar eu, în taină și rușinându-mă de mine însămi, încep să chibzuiesc cine ar putea fi următoarea soție a fratelui meu.

— Avem destul timp să ne gândim la asta, spune Edward. Însă Anthony va trebui să-și joace rolul pentru siguranța regatului. Ar putea fi silit să se însoare cu o prințesă franțuzoaică. Am nevoie de aliați.

— Dar nu va pleca de acasă, nu? Și nu-l va părăsi pe Edward?

— Nu. Văd că a făcut din Ludlow căminul lui. Iar Edward va avea nevoie de el după plecarea noastră. Și va trebui să plecăm curând. Am dat ordine că plecăm într-o lună.

Las să-mi scape un geamăt, deși, ca să fiu sinceră, știam că va veni și ziua asta.

— Ne vom întoarce să-l vedem, îmi promite Edward. Și va veni și el la noi. Nu-i nevoie să-ți iei aerul ăsta tragic, iubirea mea! Își începe munca în calitate de prinț al Casei de York: acesta e viitorul lui. Trebuie să te bucuri pentru el!

— Mă bucur, spun fără pic de convingere.

Când vine vremea să plec, sunt nevoită să-mi ciupesc obrazii ca să le redau cât de cât culoarea și să-mi mușc buzele ca să nu plâng. Anthony știe cât mă costă să-i las pe ei trei acolo, însă Puișorul e fericit, încrezător că va veni curând la Londra, în vizită la curte, și se bucură de noua lui libertate și de importanța pe care o are ca prinț în propriul ținut. Mă lasă să-l sărut și să-l îmbrățișez, fără să se zbată. Ba

chiar îmi șoptește la ureche:

— Te iubesc, mamă!

Apoi îngenunchează ca să-l binecuvânteze; dar se ridică zâmbind.

Anthony mă urcă pe șaua secundară, în spatele maestrului meu de călărie, de centura căruia mă agăț cu putere. Sunt stângace acum, în luna a șaptea de sarcină. Mă năpădește un val subit de neliniște din cea mai neagră și mă uit de la fratele meu la cei doi băieți ai mei, pradă unei frici reale.

— Ai grijă de tine! îmi spun Puișorului. Veghează asupra lui, îi cer lui Anthony. Scrie-mi! Nu-l lăsa să sară peste obstacole cu poneiul. Știu că vrea, dar e prea mic. Și nu-l lăsa să-i fie frig. Nu-l lăsa să citească la lumină slabă și ține-l departe de orice om bolnav. Dacă izbucnește molima în oraș, ia-l de aici pe dată.

Nu-mi trece prin în minte ce alte avertismente ar trebui să le dau; sunt doar năpădită de neliniște în timp ce îmi las privirea să alunece de la un chip zâmbitor la altul.

— Zău, Anthony, spun cu un glas pierit. Zău, Anthony, păzește-l!

El se apropie de cal, prinde în mână vârful cizmei mele și o scutură ușor, spunând simplu:

— Alteță, zău așa! Mă aflu aici ca să-l păzesc. Îl voi păzi. Îl voi feri de primejdii.

— Și pe tine, spun în șoaptă. Ferește-te și tu de primejdii. Anthony, mi-e atât de frică, dar nu știu de ce să mă tem! Nu știu ce să spun. Aș vrea să vă previn, dar nu știu ce pericole pot apărea.

Mă uit spre poarta castelului, de care se sprijină fiul meu Richard Grey, un tânăr care a crescut înalt și chipeș.

— Și pe fiul meu Grey! Richard al meu. Nu-ți pot explica de ce, dar mă tem pentru voi toți.

El face un pas îndărăt și ridică din umeri, spunând cu duioșie:

— Sora mea, pericole există întotdeauna. Fiii tăi și cu mine vom fi bărbați și le vom înfrunta ca niște bărbați. Nu începe să te sperii singură cu amenințări imaginare. Și să ai drum bun și o lună liniștită înaintea nașterii. Sperăm cu toții la încă un prinț, la fel de grozav ca acesta!

Edward dă porunca de plecare și pornește, cu stindardul în fața lui, cu garda personală în jur. Procesiunea regală începe să se desfășoare ca o panglică de un roșu aprins pe poarta castelului, roșul viu al livrelor fiind presărat cu stindarde ce fâlfâie în vânt. Trâmbițele sună; păsările se ridică de pe acoperișurile castelului și se rotesc pe cer, anunțând că regele și regina pleacă de lângă scumpul lor fiu. Nu pot opri înaintarea și nici nu trebuie s-o opresc. Însă mă uit peste umăr în urmă, la fiul cel mic, la fiul meu crescut mare și la fratele meu, până când înclinarea drumului între fortăreața interioară și zidul exterior îi ascunde și nu-i mai văd. Iar când nu-i mai pot vedea, mă

năpădește un întuneric atât de adânc încât, preț de o clipă, mă gândesc că s-a lăsat noaptea și că zorile nu vor mai veni niciodată.

[24] Iulie 1473

Pe drumul de întoarcere la Londra, în ultimele zile ale lui iulie, ne oprim în orașul Shrewsbury ca să mă retrag de la curte în odăile pentru oaspeți ale măreței abații. Mă bucur că scap de lumina intensă și de arșița verii în răcoarea odăii oblonite. Am poruncit să se instaleze o fântână arteziană în colțul încăperii mele cu ziduri de piatră și susurul apei mă liniștește în timp ce stau în pat și-mi aștept sorocul.

Orașul acesta e construit în jurul fântânii sacre a Sfintei Winifred și, ascultând picurul apei acesteia și auzind clopotul ce anunță orele de rugăciune, mă gândesc la spiritele care sălășluiesc în apele acestui ținut umed, și păgâne, și sfinte, Melusina și Winifred, și la faptul că izvoarele, pâraiele și fluviile le vorbesc tuturor oamenilor, dar poate îndeosebi femeilor, care cunosc în propriul trup mișcările apelor pământului. Fiecare loc sfințit din Anglia are o fântână sau un izvor; agheasmatarele sunt pline cu apă sfințită care se întoarce binecuvântată în pământ. E o țară potrivită pentru Melusina și elementul ei se află pretutindeni, uneori curgând în râuri, alteori ascuns sub pământ, dar mereu prezent.

La jumătatea lui august încep durerile și întorc capul spre fântână, ascultându-i susurul de parcă aş căuta în apă glasul mamei. Pruncul se naște ușor, așa cum mi-am închipuit că se va întâmpla, și e băiat, așa cum a știut mama că va fi.

Edward vine în odaia mea, deși intrarea bărbaților ar trebui să fie interzisă până după ce voi fi binecuvântată în biserică.

— A trebuit să vin să te văd, spune el. Un fiu! Încă un fiu! Dumnezeu să vă binecuvânteze și să vă aibă pe amândoi în paza lui! Dumnezeu să te binecuvânteze, iubirea mea, și-și mulțumesc pentru suferința prin care ai trecut ca să-mi mai dăruiești un băiat!

— Credeam că nu-ți pasă dacă e băiat sau fată, îl tachinez.

— Îmi iubesc fetele! spune el pe dată. Însă Casa de York avea nevoie de încă un băiat. Îi poate fi tovarăș fratelui său Edward.

— Îl putem boteza Richard?

— Mă gândeam la Henry.

— Henry pentru următorul, spun. Hai să-l botezăm pe acesta Richard. Chiar mama mi-a spus numele lui.

Edward se apleacă asupra leagănului în care doarme micuțul și abia atunci îmi înțelege cuvintele.

— Mama ta? Știa că vei avea un băiat?

— Da, știa, răspund cu un zâmbet. Sau oricum, se prefăcea că știe.

Ți-o amintești pe mama: era întotdeauna o parte vrajă și o parte aiureală.

— Și e ultimul nostru băiat? A spus? Sau crezi că va mai veni unul?

— De ce să nu mai vină unul? întreb alene. Asta în cazul în care mă mai vrei în patul tău. În cazul în care nu te-ai săturat de mine. În cazul în care nu preferi alte femei.

Se întoarce cu spatele la leagăn, se apropie de mine, mâinile lui se strecoară pe sub umerii mei și mă ridică spre el.

— O, încă te mai doresc!

[25] Primăvara anului 1476

Se dovedește că am dreptate: aceea nu a fost în niciun caz ultima mea retragere de la curte în vederea nașterii. Soțul meu a rămas la fel de roditor ca un taur în luncă, așa cum îl învinuisem că e. În al doilea an de după nașterea lui Richard am rămas din nou însărcinată, iar în noiembrie am mai născut un prunc, o fetiță pe care am botezat-o Anne. Edward îmi răsplătește truda făcându-l marchiz de Dorset pe fiu meu Thomas Grey, iar eu îl căsătoresc cu o fată plăcută – moștenitoarea unei averi considerabile. Edward sperase să avem un băiețel și promisese să-l botezăm George, drept compliment pentru celălalt duce de York și ca să existe din nou trei fii de York pe nume Edward, Richard și George, însă ducele nu vedește niciun semn de recunoștință. Cândva un băiețandru răzgâiat și lacom, s-a transformat într-un bărbat dezamăgit și cu o fire afurisită. Acum are douăzeci și cinci de ani, iar gura lui ca un boboc de trandafir și-a coborât colțurile într-o grimasă de dispreț. Pe vremea când era un copil plin de speranțe, statutul său ca unul din cei trei fii de York îl făcea să exulte; de atunci și până acum a fost cel dintâi pretendent la tronul Angliei ca moștenitor ales de Warwick, fiind pe urmă înlocuit când preferințele acestuia s-au îndreptat spre Casa de Lancaster. Când Edward a recâștigat tronul, George a redevenit primul succesor la tron, dar apoi, la nașterea băiețelului meu, prințul Edward, a coborât pe locul al doilea. După nașterea prințului Richard, George se află pe poziția a treia în rândul succesorilor la tronul Angliei. Mai mult decât atât, de fiecare dată când nasc un băiat, ducele George se mai îndepărtează cu un pas de tron și se cufundă tot mai adânc în invidie. Și cum Edward e renumit pentru afecțiunea față de soția lui, iar eu sunt renumită pentru rodnicia mea, moștenirea tronului de către George a devenit o întâmplare extrem de improbabilă, așa că acesta s-a transformat în ducele Dezamăgirii.

Richard, celălalt frate de York, nu pare deranjat de toate astea, dar se întoarce împotriva noastră după ce Casa de York vine înapoi din

Franța fără să se fi războit, însă cu o pace câștigată. Soțul meu regele și toți bărbații și toate femeile din întreaga țară se bucură din toată inima pentru că Edward a încheiat cu Franța o pace care ar trebui să dureze ani întregi, iar de-a lungul acelor ani francezii ne vor plăti o avere ca să nu ne revendicăm pământurile din țara lor. Toți sunt încântați la culme că am evitat un război costisitor și dureros dincolo de hotarele țării, mai puțin ducele Richard, băiatul care a crescut pe câmpul de luptă și care acum invocă dreptul poporului englez asupra pământurilor noastre din Franța, agățându-se de amintirea tatălui său, care și-a petrecut o bună parte din viață războindu-se cu francezii și mai că l-ar decreta laș pe fratele lui, regele, fiindcă n-a pornit într-o nouă expediție costisitoare și primejdioasă.

Edward râde binedispus și trece cu vederea insulta, dar Richard pleacă întocmai ca o furtună spre pământurile lui din nord, luând-o cu el și pe Anne Neville, nevasta lui cea supusă, și se instalează acolo ca un prinț, refuzând să vină în sud, la noi, și crezându-se singurul York adevărat al Angliei, singurul moștenitor adevărat al tatălui său, al dușmăniei acestuia față de Franța.

Pe Edward nu-l tulbură nimic; vine zâmbitor să mă caute la grajduri, unde mă găsește privind o iapă nouă, un dar primit de la regele Franței ca semn al noii prietenii dintre țările noastre. E un animal frumos, dar împrejurimile necunoscute o neliniștesc și refuză să se apropie de mine, cu toate că am în mână un măr ispititor.

— Fratele tău a venit la mine astăzi să-mi ceară voie să plece în pelerinaj și să-l lase o vreme pe Edward în grija lui sir Richard, fratele lui vitreg.

Ies din grajd, închizând ușa cu băgare de seamă, ca iapa să rămână înăuntru, în siguranță.

— De ce? De ce vrea să plece?

— Vrea să meargă la Roma, mă lămurește Edward. Mi-a spus că vrea să petreacă un timp departe de lume. (Îmi zâmbeste strâmb, cam ciudat.) Se pare că a deprins la Ludlow gustul singurătății. Vrea să devină sfânt. Spune că vrea să descopere poetul din el. Spune că vrea liniște și drumuri pustii. Vrea să găsească liniștea și înțelepciunea.

— O, prostii! replic cu dispreț de soră. De când îl știu are ideea asta de-a pleca în lume. Plănuiește să meargă la Ierusalim încă din copilărie. Îi place grozav să călătorească și crede că grecii și musulmanii le știu pe toate. Poate că vrea să plece, dar viața și munca lui sunt aici. Spune-i simplu că nu e cu putință și fă-l să rămână.

Edward șovăie.

— Elizabeth, fratele tău își dorește fierbinte să facă asta! Și e unul dintre cei mai mari cavaleri din creștinătate. Nu cred să existe cineva care să-l poată înfrânge în turnir când e în formă. Iar poeziile lui sunt la fel de alese ca ale oricui. E foarte citit, cunoaște foarte multe și

stăpânește limbile străine mai bine ca oricine. Nu e un om de rând. Poate că-i e hărăzit să călătorească departe și să învețe mai multe. Ne-a slujit bine, mai bine ca oricine, și dacă Dumnezeu l-a chemat să călătorească, poate că ar trebui să-i îngăduim.

Iapa vine și-și vâără capul prin deschizătura de deasupra porții scunde, ca să-mi adulmece umărul. Rămân nemișcată, ca să n-o sperii. Răsuflarea ei caldă, mirosind a ovăz, îmi mângâie gâtul.

— Vorbești foarte afectuos despre talentele lui, remarc bănuitoare. Cum se face că dintr-odată îl admiri atât de mult?

El ridică din umeri și gestul acesta mărunț trezește pe dată soția din mine. Mă apropii și-i iau amândouă mâinile într-ale mele, ca să nu poată scăpa de privirea mea iscoditoare.

— Spune-mi, cine e femeia?

— Poftim? Ce tot vorbești acolo?

— Femeia cea nouă. Târfa cea nouă. Cea căreia îi plac poeziile lui Anthony, replic mușcător. Tu nu le-ai citit niciodată! N-ai avut niciodată atâta stimă față de învățătura și destinul lui. Asta înseamnă că cineva îți citește. Presupun că *ea* îți citește poeziile lui. Și dacă presupunerea mea e corectă, asta înseamnă că le cunoaște pentru că i le-a citit el. Probabil că o cunoaște și Hastings și toți trei o considerați de-a dreptul adorabilă. Însă tu ești cel care se culcă cu ea, iar ceilalți adulmecă prin preajmă ca niște câini. Ai o târfă nouă și plăcută, iar asta înțeleg. Însă dacă-ți închipui că-mi vei împărtăși părerile ei prostești, în cazul ăsta ea va trebui să plece!

Edward se uită la propriile cizme, la cer, la iapa cea nouă – oriunde, numai la mine nu.

— Cum o cheamă? Măcar atât poți să-mi spui.

Mă trage spre el și mă cuprinde strâns în brațe.

— Nu fi mânioasă, iubito, îmi șoptește la ureche. Știi bine că ești singura pentru mine. Numai tu, pe vecie.

— Eu și zeci de altele, replic iritată, dar fără să mă trag de lângă el. Femeile trec prin patul tău ca o procesiune de Întâi Mai!

— Nu. Spun adevărul. Ești singura pentru mine. Am o singură soție. Da, am zeci de târfe, poate sute. Dar numai o singură soție. Asta e ceva, nu?

— Târfele tale sunt suficient de tinere ca să-mi fie fiice, răspund enervată. Și mergi în oraș ca să le cauți. Negustorii din oraș mi se plâng că soțiile și fiicele lor nu sunt în siguranță când e vorba de tine.

— Într-adevăr, spune soțul meu cu vanitatea bărbatului chipeș. Nu sunt în siguranță. Sper că nicio femeie nu-mi poate rezista. Dar nu iau pe nimeni cu forța, Elizabeth! Singura femeie care mi s-a împotrivit vreodată ai fost tu. Ții minte cum m-ai amenințat cu pumnalul?

Zâmbesc fără voia mea.

— Sigur că țin minte! Iar tu ai jurat că-mi vei da și teaca, însă va fi

ultimul lucru pe care-l voi primi vreodată de la tine.

— Nu există nimeni care să-ți semene.

Mă sărută pe frunte, apoi pe pleoapele închise, apoi pe buze.

— Nu există nimeni în afară de tine. Soția mea e singura care-mi ține inima în mâinile-i frumoase.

— Așadar, cum o cheamă? Întreb în timp ce el încearcă să mă împace cu sărutări. Cum o cheamă pe târfa cea nouă?

— Elizabeth Shore, spune el cu buzele lipite de gâtul meu. Dar nu contează.

*

Anthony vine în odăile mele imediat ce sosește la curte după călătoria din Țara Galilor și-l întâmpin pe dată cu refuzul absolut de a-l lăsa să plece.

— Nu, serios, draga mea, trebuie să mă lași să plec! Nu merg la Ierusalim, nu anul ăsta, dar vreau să merg la Roma și să mă spovedesc de păcate. Vreau să stau departe de curte o vreme și să mă gândesc la lucrurile importante, nu la cele de zi cu zi. Vreau să merg din mănăstire în mănăstire și să mă trezesc în zori ca să mă rog, iar acolo unde nu găsesc niciun așezământ religios în care să petrec noaptea, vreau să dorm sub cerul liber și să-l caut pe Dumnezeu în tăcerea nopții.

— Nu-ți va fi dor de mine? Întreb copilărește. Nu-ți va fi dor de Puișor? Și de fete?

— Ba da, de asta nici măcar nu mă gândesc la o cruciadă. Nu pot îndura să fiu departe cu lunile. Dar Edward e instalat bine la Ludlow, cu tovarășii lui de joacă și cu profesorii lui, iar tânărul Richard Grey e un excelent însoțitor și model pentru el. Nu-l pândește niciun pericol dacă plec de lângă el puțin timp. Simt un mare dor de drumuri pustii și trebuie să-i dau curs.

— Ești un fiu al Melusinei, replic încercând să zâmbesc. Vorbești ca ea când simte nevoia să fie liberă să se scalde în ape.

— Da, e ceva asemănător, încuviințează el. Închipuie-ți că plec înot și că fluxul mă va aduce înapoi.

— Te-ai hotărât?

El aprobă din cap.

— Am nevoie de tăcere ca să aud glasul lui Dumnezeu. Și ca să-mi scriu poeziile. Și ca să fiu eu însumi.

— Dar te vei întoarce, da?

— Peste câteva luni, îmi promite.

Întind mâinile spre el, iar Anthony mi le sărută.

— Trebuie să te întorci!

— Mă voi întoarce. Mi-am dat cuvântul de onoare că numai moartea mă va lua de lângă tine și de lângă ai tăi.

Se ține de cuvânt și se întoarce din călătoria la Roma la timp ca să ni se alăture la Fotheringhay în iulie. Richard a plănuț și organizat o reînrmormântare solemnă a tatălui și a fratelui său Edmund, care au fost uciși în luptă, batjocoriți și îngropați fără ceremonie. Casa de York se adună laolaltă pentru funeralii și pentru liturghia de comemorare și mă bucur că Anthony se întoarce la timp ca să-l aducă pe prințul Edward să-și cinstească bunicul.

Anthony e tuciuriu ca un maur și are un sac doldora de povești. Plecăm pe furiș să ne plimbăm în grădinile de la Fotheringhay. Aflu că a fost tâlhărit pe drum și a crezut că nu va scăpa cu viață. Iar într-o noapte a poposit lângă un izvor din pădure și n-a putut să pună geană pe geană, convins că Melusina va ieși din unda apelor.

— Și ce i-aș fi putut spune? întreabă el cu jale. Cât de mare ar fi fost încurcătura pentru noi toți dacă m-aș fi îndrăgostit de stră-străbunica mea!

A făcut cunoștință cu Sfântul Părinte, a postit o săptămână și a avut o viziune, iar acum e hotărât ca într-o bună zi să pornească iarăși la drum, dar de astă dată să meargă mai departe. Vrea să conducă un pelerinaj la Ierusalim.

— Când Edward va deveni bărbat și-și va lua în primire moștenirea, când va împlini șaisprezece ani, voi pleca, îmi spune Anthony.

— Foarte bine, încuviințez cu ușurință, zâmbind. Mai sunt ani buni până atunci! Zece ani.

— Acum pare o perioadă îndelungată, dar anii trec iute, mă previne el.

— Așa spune înțelepciunea pelerinului? replic răsând.

— Da, aprobă el. Cât ai clipi din ochi, Edward va deveni un bărbat tânăr, mai înalt decât tine, și atunci va trebui să cumpănim ce fel de rege am creat. Va fi Edward al V-lea și mă rog la Dumnezeu să moștenească tronul în mod pașnic și să ducă mai departe Casa regală de York fără dificultăți.

Mă trece un fior, absolut fără motiv.

— Ce s-a întâmplat? mă întreabă Anthony.

— Nimic. Nu știu. Un fior rece: nimic. Sunt sigură că Edward va fi un rege minunat. E un adevărat fiu de York și un adevărat fiu al Casei Rivers. Nu există început mai bun pentru un băiat.

Sosește vremea Crăciunului și scumpul meu fiu, prințul Edward, vine acasă, la Westminster, pentru sărbătoare. Toți se minunează cât a crescut. Anul viitor împlinește șapte ani și e un băiat cu ținuta dreaptă, chipeș și bălai, cu o agerime a minții și o educație pe care le moștenește în întregime de la Anthony și cu promisiunea unei frumuseți și a unui farmec pe care le moștenește în întregime de la tatăl lui.

Anthony îmi aduce amândoi băieții, pe Richard Grey și pe prințul Edward, ca să-i binecuvânteze, după care le dă drumul să meargă la frații și la surorile lor.

— Mi-a fost dor de toți trei. Foarte dor! spun.

— Și mie mi-a fost dor de tine, răspunde el zâmbind. Dar arăți bine, Elizabeth!

— Da, pentru o femeie care se luptă cu greața în fiecare dimineață, replic cu o strâmbătură.

Vestea îl încântă la culme.

— Aștepti din nou un copil?

— Da, și dată fiind greața, toți cred că va fi băiat.

— Edward e precis în culmea bucuriei!

— Presupun că da. Își manifestă bucuria flirtând cu toate femeile de pe o rază de o sută cincizeci de kilometri.

Anthony râde.

— Ăsta-i Edward!

Fratele meu e fericit. Îmi dau seama pe dată, după postura destinsă a umerilor și după lipsa oricărei cute încruntate în jurul ochilor lui.

— Dar tu ce mai faci? îl întreb. Tot îți mai place la Ludlow?

— Tânărul Edward, Richard și cu mine am aranjat totul exact după placul nostru. Avem o curte dedicată studiului, cavalerismului, turnirurilor și vânătorii. E o viață perfectă pentru toți trei.

— Edward învață?

— Așa cum îți spun în rapoartele mele. E un băiat inteligent și gânditor.

— Și nu-l lași să riște la vânătoare?

Anthony zâmbește cu gura până la urechi.

— Firește că-l las! Vrei să cresc un laș pentru tronul lui Edward? Tânărul prinț trebuie să-și pună curajul la încercare pe terenul de vânătoare și la turnir. Trebuie să cunoască frica, s-o privească în față și s-o înfrunte. Trebuie să devină un rege curajos, nu unul temător. V-aș sluji pe amândoi foarte prost dacă l-aș feri de orice risc și l-aș învăța să se teamă de pericole.

— Știu, știu! Numai că e atât de prețios...

— Suntem cu toții prețioși, declară Anthony. Și cu toții trebuie să

ducem o viață în care există riscuri. Eu îl învăț să călărească orice cal din grajd și să înfrunte adversarul în luptă fără să tremure. Asta-l va feri de primejdie mai bine decât dacă aş încerca să-i aleg numai cai blajini și nu l-aș lăsa să intre în arena de turnir. Acum să trecem la lucruri mult mai importante. Ce dar de Crăciun mi-ai pregătit? Iar dacă naști un băiat, îi vei da numele meu?

*

Curtea se pregătește de sărbătoarea Crăciunului cu extravaganța obișnuită, iar Edward comandă veșminte noi pentru toți copiii și pentru noi doi, în vederea tabloului vivand pe care lumea întreagă îl așteaptă din partea frumoasei familii regale a Angliei. Petrec în fiecare zi câțva timp cu micul prinț Edward. Îmi place să stau lângă el când doarme, să-l ascult spunându-și rugăciunile înainte de culcare și să-l chem să ia micul dejun în odăile mele în fiecare zi. E un băiețel serios și gânditor și se oferă să-mi citească în latină, greacă sau franceză, până când sunt silită să mărturisesc că învățătura lui o întrece cu mult pe a mea.

E răbdător cu frățiorul lui Richard, care îl idolatrizează și-l urmărește peste tot cu pași iuți și hotărâți, și se poartă duios cu micuța Anne, aplecându-se peste leagănul ei și minunându-se de mânuțele ei mici. Compunem în fiecare zi o piesă de teatru sau o piesă-mască, mergem la vânătoare în fiecare zi și avem o cină festivă somptuoasă, dans și distracții în fiecare seară. Casa de York, spun oamenii, are o curte fermecătoare și o viață fermecătoare, iar eu nu pot nega.

Un singur lucru umbrește zilele dinaintea Crăciunului: George, ducele Nemulțumirii.

— Cred într-adevăr că fratele tău devine tot mai ciudat pe zi ce trece, mă plâng lui Edward când vine în odăile mele din Palatul Westminster ca să mă însoțească la cină.

— Care dintre ei? mă întreabă alene. Pentru că, știi bine, amândoi sunt de părere că nu pot face nimic cum trebuie. Te-ai aștepta să se bucure că există un York pe tron și pace în lumea creștinătății și că avem una din cele mai alese sărbători ale Crăciunului din câte am organizat vreodată, dar nu: Richard va părăsi curtea, ca să se întoarcă în nord, imediat ce se încheie sărbătoarea, ca să-și demonstreze revolta pentru că în clipa de față nu mășăluim trudiți spre o bătălie cu Franța, iar George e pur și simplu prost dispus.

— Proasta dispoziție a lui George e cea care mă frământă.

— De ce, ce-a mai făcut? mă întreabă el.

— I-a spus slujitorului care-l servește la masă că nu va mânca nimic din ce-i va fi trimis de la masa noastră. I-a spus că va mânca doar în particular, în odaia lui, după ce noi, ceilalți, terminăm cina. Când îi vom trimite un fel de mâncare să-l guste, ca gest de politețe, îl

va refuza. Am auzit că plănuiește să ni-l trimită înapoi, ca insultă fățișă. Va sta la masă cu o farfurie goală în față. Va refuza, de asemenea, să bea. Edward, trebuie să vorbești cu el!

— Dacă refuză băutura, e mai mult decât o insultă, e un miracol! replică Edward zâmbind. George nu poate refuza un pahar cu vin, nici măcar dacă ar veni de la însuși diavolul.

— Nu e de râs dacă se folosește de masa noastră de cină ca să ne insulte!

— Da, știu. Am discutat cu el.

Edward se întoarce spre suita de lorzi și lady înșiruiți în spatele nostru.

— Lăsați-ne singuri câteva clipe, le cere el, apoi mă trage în firida unei ferestre, unde putem vorbi fără să fim auziți de alții. De fapt, Elizabeth, e mai rău decât ți-a ajuns la urechi. Cred că George împrăștie zvonuri despre noi.

— Ce fel de zvonuri?

Ranchiuna lui George față de fratele lui mai mare nu s-a potolit în urma revoltei sale eșuate și a iertării. Nădărduisem că va accepta mulțumit să fie unul din cei doi mari duci ai Angliei. Crezusem că va fi fericit cu soția lui, Isabel cea cu obrazul de culoarea zerului, și cu uriașa ei avere, chiar dacă a pierdut controlul asupra cumnatei lui, Anne, când aceasta s-a măritat cu Richard. Însă el, la fel ca orice bărbat plin de răutate și ambițios, se gândește mai mult la ceea ce a pierdut decât la ceea ce a câștigat. L-a invidiat pe Richard pentru nevasta lui, mica Anne Neville. L-a invidiat pe Richard pentru averea adusă de ea. Nu-l poate ierta pe Edward fiindcă i-a acordat lui Richard permisiunea de a se însura cu ea și e cu ochii pe fiecare dar oferit de Edward familiei și rubedeniilor mele, pe fiecare petic de pământ oferit lui Richard. Ai crede că Anglia e un ogor atât de mic, încât George se teme că va pierde un rând de mazăre, atât de suspicios și de neliniștit e.

— Ce poate spune rău despre noi? Ai fost mereu generos cu el!

— Susține iarăși că mama l-a înșelat pe tata și că sunt un bastard, spune Edward cu buzele aproape de urechea mea.

— Ce rușine! Povestea aceea veche! exclam.

— Și că a încheiat cu Warwick și cu Margareta de Anjou un acord care spunea că, la moartea lui Henric, el va deveni rege, așa că acum el e regele de drept, fiindcă l-a numit Henric drept succesor.

— Dar l-a omorât chiar el pe Henric! exclam.

— Sst! Nu pomeni nimic despre asta.

Clatin din cap agitată, făcând să fâlfâie vâlul prins în vârful bonetei mele conice.

— Nu! Nu trebuie să eviți să vorbești deschis despre asta acum, nu când discutăm între noi, în particular. Atunci ai spus că l-a lăsat inima

și toată lumea a crezut explicația. Dar George nu se poate preface că e moștenitorul ales și numit de Henric, când el l-a ucis.

— Spune lucruri și mai rele de atât, mă previne soțul meu.

— Despre mine?

El aprobă.

— Spune că tu...

Se întrerupe și se uită în jur, ca să se convingă că nu se află nimeni destul de aproape ca să audă.

— Spune că ești v...

Glasy lui e atât de scăzut încât nu poate rosti cuvântul. Ridic din umeri.

— Vrajitoare?

El dă afirmativ din cap.

— Nu e primul care spune asta. Presupun că nu va fi nici ultimul. Câtă vreme ești regele Angliei, nu-mi poate face rău.

— Nu-mi place să se spună asta despre tine. Nu doar pentru reputația, ci și pentru siguranța ta. E o etichetă periculoasă pentru orice femeie, indiferent cine-i e soț. Și în afară de asta, toți adaugă că ne-am cununat datorită unei vrăji. Iar asta îi face să afirme că nu a existat din capul locului o căsătorie autentică.

Îmi scapă un mic mârâit ca de pisică furioasă. De propria-mi reputație îmi pasă mai puțin: mama m-a învățat că femeia puternică va atrage mereu asupra-i calomniile. Dar cei care susțin că nu sunt căsătorită cu adevărat îmi transformă fiii în bastarzi. Asta înseamnă să fie dezmoșteniți.

— Va trebui să-l faci să tacă!

— I-am vorbit, l-am avertizat, dar cred că, în ciuda tuturor, construiește o cauză împotriva mea. Are adepți, tot mai numeroși pe zi ce trece, și cred că s-ar putea să țină legătura cu Ludovic al Franței.

— Avem un tratat de pace cu regele Ludovic!

— Asta nu-l împiedică să uneltească. Nu cred că va înceta vreodată cu uneltirile. Iar George e suficient de nesăbuit încât să accepte banii lui și să-mi pricinuiască probleme.

Mă uit în jur. Curtea ne așteaptă.

— Trebuie să mergem la cină, îi spun. Ce ai de gând să faci?

— Voi vorbi din nou cu el. Dar între timp nu-i trimite niciun fel de mâncare de la masa noastră. Nu vreau să-l dea deoparte în fața noastră.

Clatin din cap și precizez:

— Felurile noastre de mâncare merg la favoriți, iar el nu se numără în niciun caz printre favoriții mei.

Regele râde și-mi sărută mâna, adăugând în șoaptă:

— Și nici să nu-l transformi în broască râioasă, mica mea vrajitoare!

— Nu-i nevoie. În adâncul sufletului lui, exact asta e.

*

Edward nu-mi spune ce vorbește cu acest frate al lui extrem de dificil și-mi doresc, nu pentru prima oară, ca mama să fie alături de mine: am nevoie de sfatul ei. După câteva săptămâni în care stă bosumflat și refuză să ia cina cu noi, umblă fără stare prin palat de parcă s-ar teme să se așeze undeva și se trage de lângă mine ca și cum simpla mea privire l-ar putea transforma într-o stană de piatră, George anunță că Isabel, aflată în ultimele luni de sarcină, e bolnavă: a îmbolnăvit-o aerul, declară el cu subînțeles, așa că o ia de la curte.

— Poate că e mai bine, spune cu speranță fratele meu Anthony într-o dimineață, în timp ce ne întoarcem în odăile mele, după liturghie.

Doamnele mele mă urmează, mai puțin lady Margaret Stanley, care a rămas în genunchi în capelă, fie binecuvântată. Se roagă ca o femeie care a păcătuit împotriva Sfântului Spirit însuși, dar știu sigur că e cu totul fără de păcat. Nici măcar nu se culcă cu bărbatul ei; cred că e lipsită de dorință. Aș zice că nimic nu face să tresară inima aceea celibatară de Lancaster, în afară de ambiție.

— Toți se întreabă ce-a făcut Edward de l-a mâniat și vorbește insultător despre voi amândoi. A stârnit lumea să discute dacă prințul Edward seamănă cu tatăl lui și să se întrebe cum poate ști omul dacă e cu adevărat fiul tău, născut de tine, din moment ce a venit pe lume în sanctuar, fără martorii potriviți. I-am cerut voie lui Edward să-l provoc la duel. Nu i se poate îngădui să spună așa despre tine! Vreau să-ți apar numele.

— Ce a răspuns Edward?

— A spus că e mai bine să-l ignorăm decât să-i întărim minciunile negându-le. Dar tot nu-mi place! Plus că te vorbește de rău și ne vorbește de rău familia, chiar și pe mama.

— Asta-i nimic în comparație cu ce face cu propria-i familie! remarc. Pe mama noastră o face vrăjitoare, dar pe a lui o face târfa. Nu-i el omul care să se teamă să calomnieze. Mă surprinde că maică-sa nu i-a poruncit să tacă din gură.

— Cred că a făcut-o, iar Edward l-a muștrat aspru în particular, însă nimic nu-l poate opri. Și-a ieșit din minți de răutate!

— Dacă pleacă de la curte, cel puțin n-o să-l mai vedem șoptind întruna răutăți prin unghere și refuzând să danseze.

— Cu condiția să nu uneltească împotriva noastră. Odată ce ajunge la el acasă, departe de noi, înconjurat de propria suită, Edward nu va afla pe cine cheamă să i se alăture decât atunci când oamenii vor porni iarăși la arme și Edward se va trezi confruntat cu o revoltă.

— A, Edward va afla! replic cu viclenie. Va avea precis oameni

care să stea cu ochii pe George. Chiar și eu am în casa lui un slujitor plătit. Edward va avea cu zecile. Voi afla ce pune George la cale înainte să treacă la fapte.

— Cine-i omul tău? întreabă Anthony.

— Nu trebuie să fie bărbat ca să privească, să înțeleagă și să-mi dea raportul, răspund zâmbind. Am o femeie în gospodăria lui și ea îmi spune totul.

Ankarette, iscoada mea, îmi trimite rapoarte săptămânale și-mi spune că George primește într-adevăr scrisori din Franța, țara dușmană nouă. Apoi, chiar înainte de ziua de Crăciun, îmi scrie despre sănătatea șubredă a soției lui, Isabel. Mica ducesă naște încă un prunc, al patrulea, dar nu-și recapătă puterile și, la doar câteva săptămâni după ce iese din izolarea nașterii, renunță să mai lupte ca să trăiască, întoarce spatele lumii și moare.

Mă rog sincer pentru sufletul ei. A fost o fată teribil de lipsită de noroc. Warwick, tatăl ei, o adora și s-a gândit s-o facă ducesă, iar apoi s-a gândit că-l va putea face pe soțul ei rege. Numai că, în loc să fie un chipeș rege de York, soțul ei s-a dovedit a fi un mezin bosumflat, care a schimbat tabăra nu doar o dată, ci de două ori. După ce i-a murit primul prunc pe marea înverșunată, biciuită de vântul vrăjitoarelor, în apropiere de Calais, Isabel a mai avut doi copii, Margaret și Edward. Acum vor trebui să se descurce fără ea. Margaret e o fată isteasă și inteligentă, însă Edward e greoi la minte, poate chiar redus mintal. Dumnezeu să-i ajute pe amândoi acum, că George e singurul lor părinte! Le trimit o scrisoare de condoleanțe și curtea poartă doliu după ea – fiica unui mare conte și soția unui duce de viță regală.

[28] Ianuarie 1477

Noi o jelim, dar George abia a îngropat-o, abia a stins lumânările de lângă catafalcul ei, că se și întoarce la curte țănoș și arogant, dolda de planuri de a încheia o nouă căsătorie, iar de astă dată țintește sus. Carol de Burgundia, soțul Margaretei de York, a murit în luptă, iar fiica lui, Mary, e ducesă și moștenitoarea unuia dintre cele mai bogate ducate din toată creștinătatea.

Margareta, mereu loială Casei de York și mână de o orbire fatală față de defectele familiei sale, propune ca fratele ei George, din fericire liber, să se însoare cu fiica ei vitregă – prin aceasta îngrijindu-se mai mult de nevoile fratelui decât de cele ale pupilei sale burgunde, sau cel puțin asta e părerea mea. Firește, George începe imediat să ardă de ambiție și-l anunță pe Edward că o va lua de soție ori pe ducesa de Burgundia, ori pe prințesa de Scoția.

— Imposibil! spune Edward. Și-așa e necredincios când venitul de

duce i-l plătesc eu. Dacă ar fi tot atât de bogat ca un prinț, cu o avere independentă, niciunul dintre noi n-ar fi în siguranță. Gândește-te ce probleme ne-ar crea în Scoția! Dumnezeuule mare, gândește-te cum ar tiraniza-o pe sora noastră Margareta în Burgundia! Abia ce a rămas văduvă, iar fiica ei vitregă abia ce a rămas orfană! Mai degrabă le-aș trimite un lup în locul lui George!

[29] Primăvara anului 1477

George cumpănește o vreme mohorât refuzul fratelui său și ceva mai târziu aflăm o veste revoltătoare, o veste atât de extraordinară încât la început ne gândim că trebuie să fie un zvon exagerat: nu poate fi adevărat! George declară dintr-odată că Isabel n-a murit de febră după naștere, ci a murit otrăvită, și trimite pe dată făptașul în temniță.

— Peste puțință! îi spun lui Edward. A înnebunit? Cine i-ar fi făcut rău lui Isabel? Pe cine a arestat? De ce?

— E mai rău decât o arestare, răspunde el, părând de-a dreptul uluit de scrisoarea pe care o ține în mână. Trebuie să-și fi pierdut mințile! A trimis la repezeală o servitoare în fața juraților, le-a poruncit acestora s-o declare vinovată de crimă și a pus să fie decapitată. A murit deja. A murit la porunca lui George, de parcă n-ar exista o lege a pământului. De parcă el ar fi mai puternic decât legea, mai puternic decât regele! Domnește în regatul meu ca și cum aș fi îngăduit tirania!

— Cine e femeia? Cine era? Sărmana servitoare?

— Ankarette Twynho, răspunde el citind numele din scrisoarea de protest. Jurații spun că George i-a amenințat cu violența și i-a făcut să dea verdictul de vinovăție, deși nu existau dovezi împotriva femeii, în afară de jurământul lui. Spun că n-au cutezat să-l refuze și că i-a obligat să condamne la moarte o femeie nevinovată. A învinuit-o de otrăvire și vrăjitorie și că se află în slujba unei mari vrăjitoare.

Ridică privirea de la scrisoare și-mi vede chipul alb ca varul.

— O mare vrăjitoare? Elizabeth, știi ceva despre asta?

— Servitoarea era iscoada mea în casa lui, mărturisesc iute. Dar asta-i tot. N-aveam nevoie s-o otrăvesc pe mica Isabel, biata de ea. Ce-aș fi câștigat din asta? Iar povestea cu vrăjitoria e o aiureală. De ce să-i fi făcut vrăji? Nu-mi plăcea nici de ea, nici de sora ei, dar nu le-aș dori răul.

Edward încuviințează.

— Știu. Sigur că n-ai pus să fie otrăvită Isabel! Dar George știa că femeia pe care a acuzat-o e plătită de tine?

— Poate. Poate că da. Altfel de ce ar fi acuzat-o? Cu ce altceva l-ar fi putut supăra? Vrea să-mi dea un avertisment? Să ne amenințe?

Edward aruncă scrisoarea pe masă.

— Dumnezeu știe! Ce speră să obțină omorând o slujnică, în afară de-a provoca noi necazuri și noi bârfe? Elizabeth, va trebui să iau măsuri. De data asta nu-i pot trece fapta cu vederea.

— Ce vei face?

— Are un mic grup de sfetnici personali: oameni periculoși, nemulțumiți. Unul dintre ei e cu siguranță ghicitor practicant, dacă nu mai rău. Îi voi aresta. Îi voi trimite la judecată. Le voi face oamenilor lui ce i-a făcut el slujitoarei tale. Asta îi va servi drept avertisment. Va afla că nu poate să ne amenințe pe noi sau pe slujitorii noștri fără niciun risc. Nădărdzuesc doar că va avea atâta minte încât să priceapă.

Aprob din cap și-l întreb:

— Oamenii aceia nu ne pot face rău, nu-i așa?

— Numai dacă crezi, așa cum pare să creadă George, că ne pot face vrăji.

Zâmbesc, sperând să-mi ascund teama. Sigur că cred că ne pot face vrăji. Sigur că mă tem că au făcut-o deja.

*

Am dreptate să fiu neliniștită. Edward îl întemnițează pe renumitul vrăjitor Thomas Burdett, apoi pe alții doi, iar la interogatoriu începe să se reverse un talmeș-balmeș de relatări despre meșteșuguri negre, amenințări și vrăji.

Într-o după-amiază însorită de mai, fratele meu Anthony mă găsește cu pântecul greu rezemat de parapetul dinspre fluviu al Palatului Westminster, privind fix apa. În spatele meu, în grădină, copiii se joacă cu mingea. Strigătele revoltate „Trișezi! Trișezi!” mă fac să bănuiesc că fiul meu Edward pierde și profită de statutul său înalt ca prinț de Wales ca să modifice scorul.

— Ce faci aici? mă întreabă Anthony.

— Îmi doresc ca fluviul să fie un zid de apărare care să ne ferească, pe mine și pe ai mei, de dușmanii din afară.

— Melusina iese din apele Tamisei când o chemi? întreabă el cu un zâmbet sceptic.

— Dacă ar face-o, i-aș cere să-l spânzure pe George, ducele de Clarence, alături de vrăjitorul lui. I-aș cere să le facă asta fără întârziere și fără alte vorbe în plus.

— Doar nu crezi că individul acela te-ar putea vătăma dorindu-ți răul? mă întreabă Anthony. Nu e vrăjitor, crede-mă, nu există așa ceva! E un basm de speriat copiii, Elizabeth.

Se uită în spate, unde copiii mei o roagă pe Elizabeth să arbitreze o minge prinsă și scăpată.

— George îl crede. I-a plătit bani frumoși ca să prevestească moartea regelui și apoi i-a plătit în plus ca s-o provoace prin deochi.

George l-a tocmnit pe vrăjitorul ăsta ca să ne distrugă. Vrăjile lui se află deja în aer, în pământ, ba chiar și-n apă!

— O, prostii! Individul nu e vrăjitor, așa cum nici tu nu ești vrăjitoare.

— Nu pretind că aș fi vrăjitoare, spun încet. Dar am moștenirea Melusinei. Sunt urmașa ei. Știi la ce mă refer: am darul ei, așa cum l-a avut și mama. Așa cum îl are și fiica mea Elizabeth. Lumea îmi cântă și eu îi aud cântecul. Obțin lucruri, mi se împlinesc dorințe. Visele îmi vorbesc. Văd semne prevestitoare. Și uneori știu ce se va întâmpla în viitor. Am Vederea.

— Toate astea ar putea fi revelații primite de la Dumnezeu, replică el cu fermitate. Asta e puterea rugăciunii! Restul sunt dorințe. Și aiureli de femeie.

Îi zâmbesc.

— Cred că sunt de la Dumnezeu. Nu mă îndoiesc nicio clipă. Dar Dumnezeu îmi vorbește prin glasul fluviului.

— Ești o eretică și o păgână! mă mustră el cu dispreț frățesc. Melusina e un basm, pe când Dumnezeu și Isus Cristos sunt cei în care declari că crezi. E strigător la ceruri, doar ai înființat așezăminte religioase, capele și școli în numele Domnului! Dragostea ta față de râuri și pâraie e o superstiție pe care ai deprins-o de la mama, ca superstițiile păgânilor din vechime. Nu se poate să le aduni laolaltă într-o religie personală și apoi să te înspăimânți singură cu demoni pe care tu i-ai inventat!

— Desigur, fratele meu, spun cu ochii plecați. Ești un nobil învățat, sunt sigură că știi mai bine decât mine.

— Încetează! replică el râzând și ridicând mâna. Încetează! Să nu crezi că am să încerc să te contrazic. Ai teologia ta, știu. În parte basm, în parte Biblie și în întregime aiureli. Te rog, de dragul nostru, al tuturor, ține-o secretă! Păstrează-o pentru tine. Și nu te speria singură cu dușmani închipuiți.

— Dar visele mele chiar se adevăresc!

— Dacă aș spui tu...

— Anthony, toată viața mea e o dovadă a magiei, a faptului că am darul clarviziunii.

— Numește un eveniment.

— Nu m-am măritat cu regele Angliei?

— Nu te-am văzut stând în mijlocul drumului, ca o femeie ușoară ce ești?

— N-a fost așa! exclam cu tărie peste hohotele lui de râs. N-a fost deloc așa! Și în plus, verigheta mi-a apărut din râu.

Anthony îmi ia mâinile și mi le sărută, spunând cu blândețe:

— Toate astea sunt prostii. Nu există Melusina, ci doar o poveste veche, pe jumătate uitată, pe care ne-o spunea mama înainte de

culcare. Nu există vrăji, ci doar încurajarea mamei să te joci. Nu ai puteri deosebite. Nu există decât ceea ce putem face ca păcătoși supuși voii Domnului. Iar Thomas Burdett nu are puteri deosebite, ci doar dorința de a face rău și lăudăroșenia unui negustor de mărunțișuri.

Îi zâmbesc și nu-l contrazic, dar în adâncul inimii știu că nu e doar atât.

*

— Cum se termină povestea Melusinei? mă întreabă micul meu Edward în seara aceea, după ce-l ascult rostindu-și rugăciunile înainte de culcare.

Împarte odaia cu frățiorul lui Richard, acum în vârstă de trei ani; amândoi mă privesc cu speranță, vrând să asculte un basm ca să amâne ora de culcare.

— De ce mă întrebi?

Mă așez pe un jilț lângă foc și trag spre mine un taburet pe care să-mi pot odihni picioarele. Simt cum se mișcă pruncul în pântecul meu. Îl port de șase luni și am senzația că durează o veșnicie până să se nască.

— L-am auzit pe milord unchiul Anthony vorbind azi cu tine despre ea, spune Edward. Ce s-a întâmplat după ce a ieșit din apă și s-a căsătorit cu cavalerul?

— Povestea are un sfârșit trist.

Le fac semn băieților că trebuie să se urce în pat; mă ascultă, dar cele două perechi de ochi strălucitori mă privesc de deasupra cuverturilor fără să clipească.

— Variantele sunt diferite. Unii oameni spun că în casa lor a venit un călător curios, care a spionat-o și a văzut-o cum se preschimbă în pește în bazinul ei de scaldă. Alții spun că soțul ei și-a încălcat cuvântul dat, cum că e liberă să înoate singură, a spionat-o și a văzut-o cum devine din nou pește.

— Dar de ce să-l încurce asta? întreabă pe bună dreptate Edward. Doar era pe jumătate pește când a cunoscut-o!

— O, a crezut că va putea să o schimbe, transformând-o în femeia dorită de el. Câteodată se întâmplă ca bărbatului să-i placă o femeie, dar să speri că o poate schimba. Poate că așa era și el.

— Există lupte în poveste? întreabă somnoros Richard, lăsând capul pe pernă.

— Nu, niciuna.

Îl sărut pe Edward pe frunte, apoi mă apropii de celălalt pat și-l sărut pe Richard. Amândoi și-au păstrat mirosul de bebeluși – de săpun și de piele caldă. Părul lor e moale și miroase a aer curat.

— Și ce se întâmplă când află că ea e pe jumătate pește? întreabă Edward în șoaptă în timp ce mă îndrept spre ușă.

— Melusina își ia copiii și-l părăsește. Și nu se mai întâlnesc niciodată.

Stâng lumânările dintr-un sfeșnic, lăsându-le să ardă pe cele din al doilea. Lumina focului din micul cămin încălzește odaia și îi dă o atmosferă plăcută.

— Foarte trist, spune Edward cu durere. Bietul om, să nu-și mai vadă niciodată copiii și soția!

— E trist, dar e numai o variantă. Poate că există alt final, pe care oamenii uită să-l povestească. Poate că ea l-a iertat și s-a întors la el. Poate că el s-a transformat în pește, din dragoste, și a plecat înot după ea.

— Da, încuviințează Edward.

Fiind un copil fericit, se lasă ușor alinat.

— Noapte bună, mamă.

— Noapte bună și Dumnezeu să vă binecuvânteze pe amândoi.

Când a văzut-o, cu apa plescăind ușor pe solzi, cu capul cufundat în bazinul pe care-l construise special pentru ea, gândindu-se că va dori să se scalde – nu să redevină pește –, a simțit acea repulsie subită pe care o simt unii bărbați când înțeleg, poate pentru prima oară, că femeia este cu adevărat „altceva”. Nu e băiat, deși are puterile slabe ale unui băiat; nu e nici măscărici, cu toate că a văzut-o tremurând ca un măscărici sub forța simțămintelor. Puterea ei de a păstra ranchiună n-o face să fie o răufăcătoare, iar străfulgerările ei de generozitate nu fac din ea o sfântă. Nu e niciunul din aceste atribute masculine. E femeie. Ceva cu totul diferit de bărbat. Ceea ce a văzut el a fost o făptură pe jumătate pește, însă ceea ce l-a speriat până-n adâncul sufletului a fost făptura femeii.

Răutatea lui George față de frații săi iese la iveală în mod oribil în zilele judecății lui Burdett și a celorlalți conspiratori. Căutându-se dovezi, uneltirea se deșiră ca o țesătură proastă și iese la lumină o încâlceală de promisiuni și amenințări sumbre, rețete de mantii otrăvite, un săculeț cu sticlă pisată și blesteme directe. Între hârtiile lui Burdett se descoperă nu doar o diagramă a zilelor alcătuită astfel încât să prevestească moartea lui Edward, ci și o serie de vrăji menite să-l omoare. Când Edward mi le arată, încep să tremur fără să mă pot opri. Tremur de parcă aş avea un acces de friguri. Indiferent dacă aceste desene străvechi pe hârtie de culoare închisă pot sau nu să provoace moartea, știu că au o putere malefică.

— Mă fac să-mi fie frig! îi spun. Par atât de reci și de umede! Par diabolice.

— Sunt cu siguranță dovezi diabolice, replică Edward mohorât. Nici în vis n-aș fi crezut că George ar putea merge atât de departe în înverșunarea împotriva mea. Aș fi dat lumea întreagă ca să trăiască în

pace alături de noi sau, cel puțin, să trec povestea asta sub tăcere. Numai că a angajat un om atât de neisprăvit încât acum toată lumea știe că propriul meu frate a conspirat împotriva mea. Burdett va fi declarat vinovat și va atârna în ștreang pentru crima lui. Dar se va afla negreșit că George l-a angajat direct. George e vinovat și el de trădare. Însă nu-mi pot aduce propriul frate în fața judecății!

— De ce nu? Întreb tăios.

Șed pe un taburet scund, acoperit cu o pernă, lângă focul din odaia mea de culcare, îmbrăcată doar cu mantia de noapte căptușită cu blană. Ne pregătim de culcare, fiecare în patul lui, însă Edward nu-și mai poate păstra pentru sine frământarea. Vrajile mizerabile ale lui Burdett nu i-au atins sănătatea, dar i-au întunecat sufletul.

— De ce nu poți să-l aduci pe George în fața judecății și să-l trimiți la moarte ca pe un trădător? O merită!

— Pentru că-l iubesc, spune el simplu. La fel de mult cât îl iubești tu pe Anthony. Nu-l pot trimite pe eșafod! E fratele meu mai mic. A fost alături de mine în bătlie. Suntem rude de sânge. E preferatul mamei. E George al nostru!

— A fost și în tabăra adversă în bătlie, îi aduc aminte. Te-a trădat deja și a trădat familia voastră nu doar o dată. Te-ar fi privit cum mori dacă el și Warwick te-ar fi prins și n-ai fi reușit să fugi. A spus că sunt vrăjitoare, a pus să-mi fie arestată mama, a stat și s-a uitat cum sunt omorâți tatăl meu și fratele meu John. Nu lasă nici dreptatea, nici legăturile de familie să-i stea în cale. De ce le-ai lăsa tu?

Edward, așezat pe jilt de cealaltă parte a focului, se apleacă înainte. În lumina pâlpâitoare, chipul lui pare îmbătrânit. Pentru prima oară văd pe el povara anilor și a tronului.

— Știu. Știu. Ar trebui să fiu mai dur cu el, însă nu pot. E răsfățatul mamei, e băiețelul nostru de aur. Nu-mi vine să cred că e atât de...

— Afurisit, completez. Răsfățatul vostru a devenit afurisit. E un câine mare acum, nu un cățel drăgălaș. Și are o fire urâtă, care a fost răzgâiată de la naștere. Ascultă-mă, Edward: va trebui să-l înfrunți. Când îi arăți bunătate, el te răsplătește cu uneltiri.

— Poate că da, oftează el. Sau poate că va învăța.

— Nu va învăța, îi garantez. Vei fi ferit de primejdii din partea lui doar atunci când va fi mort. Va trebui s-o faci, Edward! Poți alege doar momentul și locul.

El se ridică, se întinde și se apropie de pat.

— Hai să te bag în așternut înainte să merg în odăile mele. Mă voi bucura când se va naște copilul și vom putea dormi iarăși împreună.

— Imediat.

Mă aplec în față și mă uit la jărat. Sunt urmașa unei zeițe a apei, așa că nu văd niciodată prea bine în flăcări, dar în lucirea tăciunilor deslușesc chipul iritat al lui George și ceva aflat în spatele lui, o

clădire înaltă, întunecată ca un semn la o răscruce de drumuri – Turnul. Pentru mine e întotdeauna o clădire întunecată, un loc al morții. Ridic din umeri. Poate că imaginea nu înseamnă nimic.

Mă ridic, mă bag în pat și mă ghemuiesc sub cuverturi, iar Edward îmi ia mâinile într-ale lui ca să mă sărute de noapte bună și exclamă surprins:

- O, ești rece ca gheața! Credeam că focul încălzește destul.
- Urăsc locul acela! spun fără să vreau.
- Care loc?
- Turnul Londrei. Îl urăsc.

*

Slujitorul lui George, trădătorul Burdett, își proclamă nevinovăția pe eșafodul de la Tyburn, în fața unei mulțimi ce îl huiduiește, dar e spânzurat oricum; însă George, care n-a învățat nimic din moartea omului său, încalcă și gonește ca un posedat din Londra până la Castelul Windsor, unde se întrunește Consiliul Coroanei, iar acolo repetă discursul, strigându-l în obrazul lui Edward.

— Nu se poate! exclam când Anthony îmi aduce vestea.

Sunt de-a dreptul scandalizată.

— Ba da, ba da!

Anthony se sufocă de râs, încercând să-mi descrie scena. Ne aflăm în apartamentele mele din castel, doamnele de companie sunt în sala de primire, iar Anthony și cu mine ne-am furișat în odăile mele personale ca să-mi poată da această veste scandaloașă.

— Edward cred că se făcuse de doi metri înălțime din cauza furiei, membrii Consiliului Coroanei încremeniseră de uluire. Merita să le vezi mutrele, Thomas Stanley stătea cu gura căscată ca un pește! Fratele nostru Lionel strângea îngrozit în mână crucea care-i atârna la gât. Iar George, nas în nas cu regele, își răcnea discursul dinainte ticluit, ca un actor de pantomimă. Sigur că vorbele n-aveau nicio noimă pentru jumătate din cei de față, care nu-și dădeau seama că George reda din memorie discursul de pe eșafod, ca un menestrel. Așa că atunci când le-a spus: „Sunt om bătrân, un om înțelept...”, toți s-au uitat la el absolut confuzi!

Îmi scapă un hohot de râs ascuțit.

— Anthony! Nu se poate!

— Îți jur, niciunul dintre noi nu știa ce se întâmplă, în afară de Edward și de George. Iar pe urmă George i-a spus că e un tiran!

Râsul îmi moare pe buze.

— În fața Consiliului Coroanei?

— Un tiran și un criminal.

— L-a făcut criminal?

— Da. I-a spus-o în față. La ce se referea? La moartea lui Warwick?

— Nu, replică scurt. La ceva mult mai rău.

— Edward de Lancaster? Tânărul prinț?

Clatin din cap.

— El a murit pe câmpul de luptă.

— Doar nu bătrânul rege?

— Nu vorbim niciodată despre asta. Niciodată!

— Ei bine, George va vorbi despre asta acum. Dă impresia că e gata să spună orice. Știi că susține că Edward nici măcar nu e un fiu al Casei de York? Că e bastardul lui Blaybourne, arcașul? Așa că el, George, e adevăratul moștenitor?

Încuviințez din cap și adaug:

— Edward va trebui să-i închidă gura. Situația asta nu poate continua.

— Edward va trebui să-i închidă gura neîntârziat, mă avertizează Anthony. Altfel George vă va doborî pe amândoi și va doborî întreaga Casă de York. E așa cum am spus. Emblema casei voastre ar trebui să fie nu roza albă, ci vechiul semn al infinitului.

— Al infinitului? repet, în nădejdea că va spune ceva liniștitor în acest ceas întunecat al vremii noastre.

— Da, șarpele care se înghite singur. Fiii Casei de York se vor distruge unul pe altul, un frate îi va distruge pe ceilalți, unchiul își vor devora nepoții, tații își vor decapita fiii. Membrii acestei case au nevoie de vărsare de sânge și-l vor vărsa pe al lor dacă n-au nici un alt dușman.

Îmi pun mâinile pe pântec, ca pentru a-mi feri pruncul să audă asemenea preziceri sumbre.

— Nu, Anthony! Nu spune astfel de lucruri.

— Sunt adevărate, replică el mohorât. Casa de York va cădea indiferent ce facem noi doi, căci membrii săi se vor mânca între ei.

*

Intru în odaia mea de culcare întunecată pentru cele șase săptămâni de retragere de la curte, lăsând chestiunea nerezolvată. Lui Edward nu-i vine în minte ce se poate face. Un frate neloial în familia regală nu e o noutate în Anglia, nu e o noutate nici pentru această familie, însă pentru Edward e un chin.

— Lasă lucrurile așa până ies de aici, îi spun în pragul odăii. Poate că-i va veni mintea la cap și te va implora să-l ierți. Putem hotărî când ies.

— Iar tu să fii curajoasă!

Aruncă o privire prin încăperea întunecoasă din spatele meu, încălzită de un foc mic, cu pereții goi, fiindcă sunt îndepărtate toate imaginile care ar putea influența forma pruncului ce așteaptă să se nască. Edward se apleacă și-mi șoptește:

— Voi veni să te vizitez.

Zâmbesc. Edward încalcă mereu interdicția ce spune că odaia în care se așteaptă o naștere trebuie să fie doar teritoriul femeilor.

— Adu-mi vin și prăjituri, îl rog, numind alimentele interzise.

— Numai dacă mă vei săruta dulce.

— Edward, să-ți fie rușine!

— Bine, atunci imediat ce ieși de aici.

Se îndepărtează câțiva pași și-mi face urările de bine oficiale în fața curții. Se înclină dinaintea mea, iar eu îi răspund cu o reverență, apoi fac un pas în spate și ușa se închide în fața curtenilor zâmbitori; rămân singură cu doicile în micul apartament, neavând altceva de făcut decât să aștept sosirea pe lume a noului prunc.

*

Am parte de o naștere lungă și grea, însă la capătul ei apare comoara: un băiat. E un băiețel de York drăgălaș, cu un puf de păr bălai și ochi albaștri precum oul de măcăleandru. E mic și ușor, iar când mi-l așază în brațe simt pe dată împunsătura fricii, fiindcă pare atât de mititel!

— Va crește, mă liniștește moașa. Pruncii mici cresc repede.

Zâmbesc, îi ating mâna micuță și-l văd cum întoarce capul și țuguie buzele.

Îl alăptez eu însămi în primele trei zile, după care o doică trupeșă vine și-l ia cu blândețe din brațele mele. Când o văd șezând pe jilțul scund și urmăresc mișcările sigure cu care îl pune la sân, sunt încredințată că-l va îngriji bine. Pruncul e botezat George, așa cum i-am promis unchiului său cel necredincios. După ce sunt binecuvântată în biserică, ies din apartamentul întunecos în lumina puternică a soarelui la jumătatea lui august, ca să descopăr că în lipsa mea, noua târfa, Elizabeth Shore, e practic regină la curtea mea. Regele a renunțat la beții și la umblat după femei prin băile publice ale Londrei. I-a cumpărat o casă în apropierea Palatului Westminster. Nu doar se culcă cu ea, ci și cinează cu ea. Tovărășia ei îi face plăcere și curtea știu asta.

— Ea pleacă diseară, îi spun tăios lui Edward când vine în odăile mele, strălucitor într-un halat roșu aprins cu broderii de aur.

— Cine? întreabă pe ton potolit, turnându-și un pahar cu vin și venind lângă foc, de parcă ar fi cel mai nevinovat dintre soți.

Face un semn cu mâna și servitorii ies iute din odaie, știind foarte bine că se va întâmpla ceva neplăcut.

— Femeia aceea, Shore, spun simplu. Nu te-ai gândit că mă va întâmpina cineva cu bârfa imediat ce ies din izolare? E o minune e că au fost în stare să-și țină gura atâta timp! Abia am apucat să ies pe ușa capelei, că s-au și grăbit să-mi spună, călcându-se pe picioare de atâta

zor. Margaret Beaufort a fost deosebit de compătimitoare.

El chicotește.

— Iartă-mă! Nu știam că faptele mele prezintă un interes atât de mare.

Nu răspund nimic la această minciună, mulțumindu-mă să aștept.

— Ah, iubirea mea, a trecut mult timp! Știu că erai în odaia ta de retragere și apoi în ceasurile tale de trudă și te compătimeam din toată inima, dar chiar și așa, bărbatul are nevoie de un pat cald.

— Acum am ieșit din izolare, spun pe un ton usturător. Și vei avea un pat de gheață – perna va fi de brumă, iar cuvertura de zăpadă – dacă ea nu dispare până mâine-dimineață.

Întinde mâna spre mine și mă apropii de el, rămânând în picioare. Când mă aplec să-i sărut gâtul, atingerea familiară și mireasma pielii lui mă copleșesc pe dată.

— Spune că nu ești mândioasă pe mine, scumpa mea, îmi șoptește cu un gândurit menit să mă potolească.

— Știi bine că sunt!

— Atunci spune că mă vei ierta.

— Știi bine că te iert de fiecare dată.

— Atunci spune că putem să mergem la culcare și să fim iarăși fericiți împreună. Ai făcut o treabă minunată dăruindu-ne încă un băiat. E așa o bucurie când ești rotunjoară și proaspăt revenită la mine! Te doresc atât de mult! Spune că putem fi fericiți.

— Nu. Tu să spui ceva.

Mâna lui alunecă pe brațul meu în sus și-mi cuprinde cotul pe sub manșeta cămășii de noapte. Atingerea lui e, ca de fiecare dată, la fel de intimă ca dragostea trupească.

— Orice. Ce vrei să spun?

— Spune că ea pleacă mâine.

— Pleacă, acceptă el cu un oftat. Dar să știi că, dacă ai cunoaște-o, ți-ar plăcea. E o tânără veselă, citită și vioaie. Tovărășia ei e plăcută. Și e una din fetele cu cea mai dulce fire din câte am întâlnit.

— Mâine pleacă, repet.

Ignor farmecele lui Elizabeth Shore – mi le înșiră de parcă mi-ar păsa măcar cât negru sub unghie că e citită. Sau de parcă i-ar păsa lui! De parcă ar avea puterea să discearnă adevărul despre o femeie! Aleargă după femei ca un câine plin de pofte după o cățea în călduri. Jur că nu știe nimic despre cât sunt de citite ori despre temperamentul lor.

— La prima oră, scumpa mea. La prima oră.

În iunie, Edward îl arestează pe George pentru trădare și-l aduce în fața Consiliului Coroanei. Numai eu știu cât l-a costat pe soțul meu să-și acuze fratele că a complotat ca să-l omoare. Și-a ținut durerea și rușinea ascunse de toți, în afară de mine. La ședința Consiliului Coroanei nu se aduc dovezi; nu e nevoie de dovezi. Regele însuși declară că s-a comis o trădare și nimeni nu-l poate contrazice pe rege în cazul unei astfel de acuzații. Mai mult de atât, nu există în consiliu niciun om pe care George să nu-l fi prins de mâneca hainei pe câte un coridor întunecos și căruia să nu-i fi șoptit bănuielile sale demente. Nu există niciun om care să nu fi auzit promisiunea ridicării în rang dacă i se alătură împotriva lui Edward. Nu există niciun om care să nu-l fi văzut pe George refuzând orice mâncare pregătită în orice bucătărie aflată sub porunca mea sau aruncând sare peste umăr înainte de a se așeza să cineze la masa noastră sau făcând cu mâna semnul menit să apere de vrăjitorie la trecerea mea. Nu există niciun om care să nu știe că George a făcut totul, mai puțin să-și scrie singur declarația de trădare și să-și semneze mărturisirea. Dar niciunul dintre ei nu știe, nici măcar acum, ce vrea să facă Edward. Consiliul Coroanei îl declară vinovat de trădare, însă nu stabilește o pedeapsă. Niciunul dintre lorzi nu știe cât de departe va merge acest rege împotriva fratelui pe care încă îl mai iubește.

[31] Iarna anului 1477

Sărbătorim Crăciunul la Westminster, dar e un Crăciun ciudat, fiindcă George, ducele de Clarence, lipsește de la locul lui din sala cea mare, iar maică-sa e întunecată la față ca un nor de furtună. George e în Turn, acuzat de trădare, bine slujit și bine hrănit, bând bine, nu mă îndoiesc, însă tizul lui se află în creșa noastră și adevăratul lui loc se află lângă noi. Îi am în jur pe toți copiii mei, iar asta îmi aduce toată bucuria pe care mi-aș putea-o dori: Edward a venit acasă de la Ludlow, însoțit de Richard, Thomas s-a întors după o vizită la curtea burgundă, iar ceilalți copii sunt sănătoși și puternici, micul George e în creșă.

În ianuarie sărbătorim cea mai grandioasă cununie din câte a văzut Anglia vreodată: micul meu Richard e logodit cu moștenitoarea Anne Mowbray. Prințul de patru anișori și fetița sunt ridicați pe masă la ospățul nupțial, în minunatele lor veșminte miniaturale, și se țin de mână ca două păpuși. Vor locui separat până când cresc suficient ca să se căsătorească, dar e minunat să-i asigur băiatului meu așa o avere; va fi cel mai bogat prinț din câți s-au pomenit în Anglia.

Dar după a douăsprezece noapte, Edward vine la mine și-mi spune că membrii Consiliului Coroanei îl presează să ia o hotărâre definitivă cu privire la soarta fratelui său George.

— La ce te gândești? îl întreb.

Am o presimțire sumbră. Mă gândesc la cei trei băieți de York ai mei: Edward, Richard și George. Ce-ar fi dacă s-ar întoarce unul împotriva altuia, așa cum au făcut aceștia trei?

— Cred că va trebui să merg mai departe, răspunde el cu tristețe. Pedepsa pentru trădare e moartea. N-am de ales.

[32] Primăvara anului 1478

— Nici în vis nu te poți gândi să-l execuți!

Mama lui Edward intră o ca vijelie pe lângă mine în odaia lui particulară, mânată de graba de a-i vorbi. Mă ridic și-i fac cea mai superficială reverență.

— Milady mamă.

— Mamă, nu știu ce-ar trebui să fac.

Edward se lasă într-un genunchi ca să-l binecuvânteze, iar ea îi atinge distrată creștetul cu palma, într-un gest învățat pe dinafară. N-are pic de duioșie pentru Edward; se gândește numai și numai la George. Îmi face o mică reverență și se întoarce din nou spre el.

— E fratele tău, nu uita!

Edward ridică din umeri, cu o figură nefericită.

— De fapt, chiar el spune că nu e, intervin. George susține că sunt doar frați vitregi, căci afirmă că Edward e bastardul unui arcaș englez cu voi. Vă trădează și pe voi, nu numai pe noi. E generos cu calomniile. Nu-l deranjează să defăimeze pe niciunul dintre noi. Pe mine mă face vrăjitoare, dar pe voi vă face târă!

— Nu cred că spune așa ceva, îl apără ea cu însuflețire.

— Mamă, o face! replică Edward. Și ne insultă, pe mine și pe Elizabeth.

După expresia ei, s-ar zice că ăsta nu-i un lucru chiar așa de rău.

— Subminează Casa de York cu defăimările lui, întăresc eu. Și a tocmit un vrăjitor ca să-i dorească de rău regelui.

— E fratele tău, va trebui să-l ierți! îi spune ea lui Edward.

— E un trădător; va trebui să moară, replic simplu. Cum altfel? Să uneltești pentru moartea regelui e un lucru de iertat? Atunci de ce să nu uneltească și Casa de Lancaster cea înfrântă? De ce să nu uneltească și spionii din Franța? De ce să nu vină orice netrebnic de pe drumul mare cu un cuțit să-l atace pe cel mai bun dintre fiii voștri?

— George a fost dezamăgit, îi spune ea lui Edward pe un ton imperativ, neluându-mă în seamă. Dacă-l lăsați să se însoare cu fata din Burgundia, așa cum voia, sau cu prințesa scoțiană, nu s-ar fi întâmplat nimic din toate astea.

— N-am putut avea încredere în el, îi răspunde Edward simplu.

Mamă, n-am pic de îndoială că, dacă ar avea regatul lui, l-ar invadea pe al meu! Dacă ar avea o avere imensă, ar folosi-o doar ca să adune o armată cu care să-mi ia tronul.

— S-a născut pentru măreție, stăruie ea.

— S-a născut al treilea fiu! replică Edward, stârnit în sfârșit suficient ca să-i spună adevărul. Poate domni peste Anglia numai dacă mor eu și dacă moare și fiul și moștenitorul meu, iar apoi al doilea fiu al meu, Richard, și pe urmă George, nou-născutul meu. Asta ai prefera, mamă? Ți dorești să mor și să moară și cei trei prețioși fii ai mei? Atât de mult îl preferi pe George? Îmi dorești răul, așa cum mi l-a dorit vrăjitorul tocmit de el? Vei porunci să mi se pună sticlă pisată în carne și pulbere de degetariță în vin?

— Nu. Nu, firește că nu! Ești fiul și moștenitorul tatălui tău și ți-ai câștigat tronul. Fiul tău e cel care trebuie să-ți urmeze. Dar George e fiul meu. Mi-e milă de el.

Edward scrâșnește din dinți ca să-și rețină replica pripită; se întoarce cu fața spre cămin și rămâne în picioare tăcut, cu umerii aduși. Așteptăm în tăcere până când regele vorbește în cele din urmă:

— Un singur lucru pot face pentru dumneata și pentru el: să-l las să aleagă felul cum va muri. Trebuie să moară, dar dacă vrea un spadasin francez, îi voi aduce unul. Nu trebuie neapărat să moară de mâna călăului. Poate să ia otravă dacă vrea; poate s-o înghită în particular. Poate să găsească un pumnal pe masa lui la cină și s-o facă cu mâna lui. Și totul se va întâmpla în particular: nu va exista mulțime, nici măcar martori. Totul se poate întâmpla în odaia lui din Turn dacă vrea. Poate să se bage în pat și să-și taie venele. Nu are voie să aibă pe nimeni alături, în afară de preot, dacă-l vrea.

Ea lasă să-i scape un geamăt. Nu se aștepta la asta. Eu stau absolut neclintită și îi privesc pe amândoi. Nu credeam că Edward va merge atât de departe. El îi privește chipul îndurerat.

— Mamă, îmi pare nespus de rău pentru pierderea ta.

— Îl vei ierta, spune ea albă ca varul.

— Vezi și dumneata că nu pot.

— Ți poruncesc! Sunt mama ta. Mi te vei supune!

— Sunt regele. El nu are voie să mi se împotrivească. Trebuie să moară.

Ea se întoarce furioasă spre mine.

— Aici e mâna ta!

Desfac larg brațele.

— Milady mamă, George s-a omorât singur. Nu puteți da vina nici pe mine, nici pe Edward. George nu-i lasă regelui de ales. Ne-a trădat domnia și e un pericol pentru noi și pentru copiii noștri. Știți bine ce trebuie să se întâmple cu претенdenții la tron. Așa procedează Casa de York.

Tăcută, se duce la fereastră și-și sprijină fruntea de sticla groasă. Mă uit la spinarea ei și la postura rigidă a umerilor și mă întreb cum e să știi că fiul tău va muri. I-am promis cândva că va simți durerea unei mame care știe că și-a pierdut fiul. O văd cu ochii mei acum.

— Nu pot îndura! spune cu glasul sugrumat de jale. E fiul meu, cel mai drag băiat al meu! Cum mi-l poți lua? Aș fi preferat să mor decât să ajung ziua de azi. E George al meu, băiatul meu cel mai scump! Nu pot să cred că-l vei trimite la moarte!

— Îmi pare rău, răspunde Edward mohorât. Dar nu văd altă cale de ieșire din situația asta, în afară de moartea lui.

— Poate să aleagă cum? cere ea o confirmare. Nu-l vei da pe mâna călăului?

— Poate să aleagă cum, dar trebuie să moară. A făcut în așa fel încât problema să fie: el sau eu. Firește că va trebui să moară.

Maică-sa se răsuțește pe călcâie fără să mai spună nimic și iese din odaie. Pentru o clipă, doar o clipă, mi-e milă de ea.

George, măscăriciul, alege o moarte de măscărici.

— Vrea să fie înecat într-un butoi cu vin.

Anthony, fratele meu, vine de la ședința Consiliului Coroanei și mă găsește legănându-mă pe balansoar în creșă, cu pruncul George în brațe, dorindu-mi ca totul să se termine și ca tizul micului meu prinț să moară și să dispară.

— Încerci să faci glume? îl întreb.

— Nu, cred că el încearcă să facă glume.

— Ce vrea să spună?

— Ceea ce spune, bănuiesc. Vrea să fie înecat într-un butoi cu vin.

— Chiar a spus asta? Chiar vorbește serios?

— Vin direct de la Consiliul Coroanei. Dacă e să moară, vrea să se îneeze în vin.

— O moarte de bețiv, spun detestând ideea.

— Presupun că e o glumă pe seama fratelui său.

Ridic pruncul, îl lipesc de umăr și-l mângâi pe spate, ca pentru a-l feri de cruzimea lumii.

— Mă pot gândi la moduri mai rele de a muri, remarcă Anthony.

— Eu mă pot gândi la unele mai bune. Aș prefera mai degrabă să fiu spânzurată decât ținută cu capul în vin.

El ridică din umeri.

— Poate crede că astfel își bate joc de Edward și de condamnarea la moarte. Poate crede că-l va obliga pe Edward să-l grațieze, în loc să ducă la înfăptuire sfârșitul ăsta de bețiv. Poate crede că Biserica va protesta, provocând o amânare, și că va scăpa.

— De data asta nu. Norocul lui de bețiv s-a terminat; poate foarte bine să aibă parte de sfârșitul unui bețiv. Unde se va executa sentința?

— În odaia lui din Turnul Londrei.

Mă cutremur și spun încet:

— Dumnezeu să-l ierte! E un mod groaznic de-a muri.

*

Călăul execută sentința, lăsându-și deoparte securea, dar purtând pe față masca neagră. E un bărbat voinic, cu mâini mari și puternice, și-și ia ucenicul cu el. Cei doi rostogolesc în odaia lui George un butoi cu vin dulce de Madeira, iar George, măscăriciul, face glume pe seama butoiului și râde cu gura căscată larg, de parcă s-ar chinui deja să tragă aer în piept, în timp ce fața i se albește de frică.

Cei doi desfac capacul butoiului și găsesc o ladă pe care să se urce George ca să se poată apleca peste marginea lui și să-și vadă propria față speriată oglindită în suprafața plescăitoare a vinului. Mirosul băuturii umple încăperea. George murmură „Amin” drept răspuns la rugăciunile preotului, cu aerul că nu știe ce aude.

Înclină capul spre suprafața rubinie a vinului cu gestul cu care și-ar pune capul pe butuc și soarbe înghițituri mari, de parcă ar putea să bea primejdia până la ultimul strop și să scape, apoi întinde mâinile în lături, semnalul consimțirii, iar cei doi bărbați îi prind capul și, ținându-l de păr și de guler, îl împing în butoi, ridicându-l pe jumătate de la podea, astfel că picioarele lui bat aerul ca și cum ar înota, iar vinul se revarsă plescăind pe jos când se zbate, încercând să scape. Vinul le curge la picioare ca dintr-o cascadă, iar aerul iese din plămânii lui George cu icnături puternice. Preotul se îndepărtează de balta roșie și continuă să citească rugăciunile pentru muribunzi cu glas ferm și plin de smerenie, pe când cei doi călăi țin adânc în butoi capul ce se zbate al celui mai prost fiu de York, până când picioarele îi atârnă fără vlagă și nu se mai zăresc bule de aer, iar odaia miroase ca o pivniță veche de tras vinul.

În seara aceea, la miezul nopții, mă ridic din patul meu din Palatul Westminster și mă duc în odaia de toaletă. Pe un dulap lung în care îmi țin blănurile se află o casetă mică cu obiecte personale. O deschid. Înăuntru e un medalion vechi de argint, atât de uzat de ani încât a devenit negru ca ebonită. Desfac încuietorea; în interior se află peticul îngălbenit de hârtie tăiat din capătul scrisorii tatălui meu, pe care e scris cu sângele meu numele lui George, ducele de Clarence. Mototolesc hârtia între degete, o arunc pe tăciunii din foc și o privesc cum se răsucesce din cauza fierbințelii și apoi e cuprinsă brusc de flăcări.

— Du-te, spun când numele lui George se transformă în fum și blestemul pe care l-am aruncat asupra lui e încheiat. Dar tu să fii ultimul York care moare în Turnul Londrei. Fie ca totul să se oprească aici, așa cum i-am promis mamei. Fie ca totul să se sfârșească aici.

Aș vrea să-mi fi amintit ceea ce m-a învățat mama: că e mai ușor să

descătușezi răul decât să-l rechemi. Orice neghiob poate invoca un vânt, dar cine poate și încotro va bate și când se va opri?

[33] Vara anului 1478

Le cer băiețelului meu Edward, fiului meu sir Richard Grey și fratelui meu Anthony să vină în odăile mele particulare ca să-mi iau rămas-bun de la ei. Nu pot îndura să-i las să plece de lângă mine în public. Nu vreau să fiu văzută lăcrimând la plecarea lor. Mă aplec să-l strâng în brațe pe Edward, ca și cum n-aș vrea să mă despart de el niciodată, iar el mă privește cu ochii lui căprui, calzi, îmi cuprinde fața în mâinile mici și spune:

— Nu plânge, mamă! N-ai de ce să plângi. Mă voi întoarce la Crăciunul viitor. Și mă poți vizita la Ludlow, știi asta.

— Știu.

— Iar dacă-l aduci pe George, îl voi învăța să călărească, îmi promite el. Și poți să mi-l dai în grijă pe micul Richard, știi bine.

— Știu.

Încerc să vorbesc clar, dar lacrimile mă sugrumă.

Richard mă cuprinde de mijloc și mă îmbrățișează. Acum e la fel de înalt ca mine – un bărbat tânăr.

— Voi avea grijă de el, îmi spune. Trebuie să ne vizitezi! Vino cu toți frații și toate surorile mele. Vino să petreci vara cu noi.

— Așa voi face, răspund, apoi mă întorc spre fratele meu.

— Ai încredere în noi că ne putem purta de grijă, spune el înainte să apuc măcar să încep lista de lucruri care mă sperie. Ți-l voi aduce teafăr acasă anul viitor. Și nu voi pleca de lângă el, nici măcar ca să merg la Ierusalim. Nu voi pleca de lângă el decât atunci când mi-o va porunci. Bine?

Încuviințez din cap, clipind ca să-mi înăbuș lacrimile. Gândul că Edward l-ar lăsa pe Anthony să plece de lângă el are ceva care mă tulbură. E ca și cum ar fi căzut o umbră asupra noastră.

— Nu știu de ce, dar mereu mă tem foarte tare pentru el, ori de câte ori trebuie să-mi iau rămas-bun de la voi trei. Abia pot îndura să-l las să plece!

— Îl voi păzi cu prețul vieții, îmi promite Anthony. Îmi e la fel de drag ca viața însăși. Nu-l va atinge niciun rău cât se află în grija mea. Ai cuvântul meu.

Se înclină și se îndreaptă spre ușă. Edward, lângă el, îi copiază întocmai mișcările alese. Fiul meu Richard își duce pumnul la piept, în salutul care înseamnă „Te iubesc”.

— Fii fericită, adaugă Anthony. Băiatul tău e în siguranță cu mine. O clipă mai târziu au plecat.

Băiețelul meu George, de la bun început un copil mic și plăpând, începe să-și piardă puterile înainte să împlinească doi ani. Medicii nu știu cum să-l ajute, doamnele creșei pot să propună doar terci subțire de ovăz și lapte, cu care să fie hrănit din oră în oră. Încercăm, dar el nu se înzdrăvenește deloc.

Elizabeth, sora lui în vârstă de treisprezece ani, se joacă zilnic cu el, îl ia de mânuțe și-l ajută să meargă pe picioarele subțiri, născocoște câte o poveste pentru fiecare înghițitură de mâncare pe care o bagă în gură. Însă până și ea vede că băiatul nu devine mai viguros. Nu crește, iar brațele și piciorușele lui sunt subțiri ca niște bețe.

— Putem aduce un medic din Spania? îl întreb pe Edward. Anthony spune mereu că printre mauri se găsesc cei mai mari înțelepți.

Obrazul îi e ostenit de îngrijorare și de durere pentru prețiosul lui băiat.

— Poți aduce pe oricine, de unde vrei, dar, Elizabeth, iubirea mea, înarmează-te cu mult curaj! E un băiețel plăpând și a fost un prunc mititel. Te-ai descurcat bine ținându-l alături de noi până acum.

— Nu spune asta! îl întrerup repede, clătînând din cap. Se va înzdrăveni. Va veni primăvara și apoi vara. Se va simți cu siguranță mai bine la vară.

Petrec ore întregi în creșă, cu băiețelul meu în poală, picurându-i în gură terci subțire de ovăz, lipindu-mi urechea de pieptul lui ca să-i aud ticăitul slab al inimii.

Mi se spune că suntem binecuvântați cu doi fii puternici: succesiunea pe tronul York e asigurată. Nu le răspund nimic acestor neghiobi. Nu-l îngrijesc de dragul Casei de York, îl îngrijesc din dragoste. Nu vreau să-și recapete sănătatea ca să fie prinț; vreau să-și recapete sănătatea ca să fie un băiețel puternic.

E băiețelul meu cel mic! Nu pot îndura să-l pierd așa cum am pierdut-o pe sora lui. Nu pot îndura să-mi moară în brațe, așa cum ea a murit în brațele mamei, plecând amândouă din lume. Bântui prin creșă toată ziua, ba chiar și noaptea vin să-l privesc cum doarme și sunt încredințată că nu se înzdrăvenește câtuși de puțin.

Într-o zi de martie adoarme în poala mea, iar eu îl legăn pe balansoar și murmur, fără măcar să-mi dau seama, un cântecel: un cântec de leagăn burgund pe care mi-l amintesc pe jumătate din copilărie.

Cântecul se sfârșește și se face liniște. Legăn în continuare balansoarul; în jur totul e tăcut. Îmi lipesc urechea de pieptul mic, ca

să-i aud bătaile inimii, dar nu le aud. Îmi apropii obrazul de nasul și de gura lui, ca să-i simt căldura răsuflării. Nu găsesc nicio boare de răsuflare. E călduț și moale în brațele mele, călduț și moale ca o pasăre mică, dar George al meu s-a dus. Mi-am pierdut fiul.

Aud din nou, încetișor, cântecul de leagăn, șoptit ca o adiere, și știu că Melusina îl leagănă acum și că băiețelul meu George s-a dus. Mi-am pierdut fiul.

Mi se spune că îl am încă pe băiatul meu Edward, că sunt norocoasă pentru că chipeșul meu băiat de opt ani e atât de puternic și crește atât de frumos. Mi se spune să mă bucur de Richard, fratele lui în vârstă de cinci ani. Zâmbesc, căci mă bucur de amândoi băieții mei. Dar asta nu schimbă cu nimic pierderea lui George, micul meu George, cu ochii lui albaștri și cu ciuful lui de păr bălai.

*

Cinci luni mai târziu mă retrag din nou de la curte, pentru nașterea altui copil. Nu mă aștept să fie băiat, nu-mi închipui că un copil l-ar putea înlocui pe altul. Dar micuța Catherine sosește exact la momentul potrivit ca să ne aline durerea și avem iarăși o prințesă de York în leagăn, iar creșa York e ocupată ca de obicei. Un an mai târziu nasc încă un prunc, pe mica mea Bridget.

— Cred că ea va fi ultimul nostru copil, îi spun cu regret lui Edward când revin la curte.

Mă temusem că va observa că îmbătrânesc, dar el îmi zâmbeste de parcă am fi și acum iubiți tineri și-mi sărută mâna, spunându-mi dulce:

— Niciun bărbat nu și-ar fi putut dori mai mult. Și nicio regină n-a trudit mai mult. Mi-ai dăruit o familie măreață, iubirea mea! Și mă bucur că acesta va fi ultimul nostru copil.

— Nu vrei încă un băiat?

El clatină din cap.

— Vreau să fac dragoste cu tine din plăcere și să te țin în brațe din dorință. Vreau să știi că-mi doresc sărutările tale, nu încă un moștenitor al tronului. Vei putea ști, când voi veni în patul tău, că te iubesc pentru ceea ce ești, și nu ca pe iapa de prăsilă a Casei de York.

Îmi las capul pe spate și-l privesc pe sub gene.

— Te gândești să te culci cu mine din dragoste și nu ca să facem copii? Asta nu e un păcat?

Brațul lui îmi cuprinde mijlocul și palma lui îmi acoperă sânul. Îmi promite:

— Voi avea grijă să simți toată bogăția păcatului.

Vremea e nefiresc de rece și râurile sunt umflate. Ne aflăm la Westminster pentru sărbătoarea Paștelui; privesc de la fereastră apele crescute și curgerea iute a Tamisei și mă gândesc la fiul meu Edward, aflat dincolo de întinsul fluviu Severn, departe de mine. E ca și cum Anglia ar fi o țară a răscrucilor de ape – lacuri, pâraie și râuri. Melusina trebuie să se afle pretutindeni, țara asta e alcătuită din elementul ei.

Soțului meu Edward, om al uscatului, i se năzare să meargă la pescuit; lipsește toată ziua și se întoarce ud până la piele și voios. Insistă să mâncăm la cină somonul pe care l-a pescuit din fluviu; ne e adus cu pompă în sala de mese, purtat la înălțimea umărului: o captură regească.

În seara aceea face febră și-l cert pentru că s-a udat și s-a lăsat prins de frig, de parcă ar fi un băiețandru și ar putea să-și riște astfel sănătatea. A doua zi se simte și mai rău; se scoală pentru puțin timp, dar se întoarce în pat: e prea obosit. În ziua următoare doctorii stăruie că ar trebui să i se lase sânge, dar Edward jură că n-au voie să se atingă de el. Le spun doctorilor că trebuie să procedăm așa cum dorește regele, însă după ce adoarme mă duc în odaia lui și-i cercetez obrazul îmbujorat, ca să mă conving că-i doar o boală trecătoare. Nu e vorba de molimă și nici de friguri grave. Edward e un bărbat puternic și sănătos; dacă răcește, într-o săptămână își revine complet.

Starea lui nu se îmbunătățește. Începe să se plângă de niște dureri grozave în burtă și de un val teribil de fierbințeală. După o săptămână, curtea e înspăimântată, iar eu trăiesc într-o groază tăcută. Doctorii îl cercetează în zadar: nu știu nici măcar ce nu e bine cu el; nu știu ce i-a provocat febra; nu știu ce o poate vindeca. Edward nu e în stare să țină nimic în stomac. Vomită tot ce mănâncă și se luptă cu durerea de burtă ca și cum ar purta un nou război. Stau de veghe în odaia lui, cu fiica mea Elizabeth alături, și-l îngrijim împreună cu două femei înțelepte în care am încredere. Hastings, prietenul lui din copilărie și partenerul lui în toate, chiar în idioata, foarte idioata lui ieșire la pescuit, veghează în anticameră. Târfa Shore, mi se spune, trăiește mai nou în genunchi, în fața altarului Abației Westminster, chinuită de teamă pentru bărbatul pe care-l iubește.

— Lăsați-mă să-l văd! mă imploră William Hastings.

Mă întorc spre el cu o expresie rece pe chip.

— Nu. E bolnav. N-are nevoie de tovarășie pentru mers la târfe sau la băut sau la jocuri de noroc. Așa că n-are nevoie de dumneata. Dumneata și toți cei asemenea dumitale i-ați distrus sănătatea! Îl voi îngriji, îl voi ajuta să-și recapete sănătatea și, dacă va fi după mine, când se va face bine, nu te va mai vedea niciodată!

— Dați-mi voie să-l văd, stăruie Hastings fără să se apere măcar de furia mea. Nu vreau decât să-l văd. Nu pot îndura să nu-l văd!

— Așteaptă aici ca un câine, replic cu cruzime. Sau întoarce-te la târfa Shore și spune-i că acum poate să te servească pe dumneata, fiindcă regele a terminat-o cu voi amândoi.

— Voi aștepta. Va cere să mă vadă. Va vrea să mă vadă. Știe că sunt aici și aștept să-l văd. Știe că sunt aici.

Trec pe lângă el și intru în odaia de culcare, închizând ușa în așa fel încât să nu poată nici măcar să-l zărească pe omul pe care-l iubește și care acum se chinuie să respire în patul mare, cu patru stâlpi. Edward ridică privirea când mă aude.

— Elizabeth!

Merg la el și-l iau de mână.

— Da, iubire.

— Ții minte când am venit acasă și ți-am spus că mi-a fost frică?

— Da, țin minte.

— Mi-e frică din nou.

— Te vei face bine, șoptesc hotărâtă. Te vei face bine, soțul meu!

Încuviințează din cap și închide ochii câteva clipe, apoi întreabă:

— Hastings e afară?

— Nu.

El zâmbeste.

— Vreau să-l văd.

— Nu acum.

Îl mângâi pe creștet. Arde de fierbințeală. Iau un prosop, îl înmoi în apă cu levănțică și-i șterg blând fața.

— Acum nu ești îndeajuns de puternic ca să primești pe nimeni.

— Elizabeth, adu-l aici și adu-i pe toți membrii Consiliului Coroanei care se află în palat. Trimite după Richard, fratele meu.

Preț de o clipă mă gândesc că m-am molipsit de boala lui, căci simt ghearele unei dureri teribile în burtă; apoi îmi dau seama că sunt ghearele fricii.

— N-ai nevoie să-i vezi, Edward! Ai nevoie doar să te odihnești și să-ți recapeți puterile.

— Adu-i! repetă el.

Mă întorc și-i dau surorii o poruncă scurtă, iar ea se îndreaptă în grabă spre ușă și o transmite gărzilor. Întreaga curte află pe dată că regele și-a chemat sfetnicii și toată lumea înțelege că trage să moară. Mă duc la fereastră, dar stau cu spatele la fluviu. Nu vreau să văd apa; nu vreau să văd scânteierea unei cozi de sireună; nu vreau s-o aud pe Melusina cântând ca să mă prevină că se va stinge o viață. Lorzii intră în odaie unul câte unul – Stanley, Norfolk, Hastings, cardinalul Thomas Bouchier, frații mei, verii mei, cumnații mei și încă vreo șase: toți bărbații importanți din regat, bărbați care au fost alături de soțul meu încă din vremea primei sale lupte sau bărbați ca Stanley, care sunt întotdeauna aliniați perfect cu tabăra învingătoare. Îi privesc cu

chipul împietrit, iar ei mi se înclină cu un aer mohorât.

Femeile l-au ridicat pe Edward în capul oaselor, sprijinit de perne, ca să-i poată vedea pe membrii consiliului. Hastings are ochii plini de lacrimi și chipul schimonosit de durere. Edward întinde degetele spre el și cei doi își strâng mâinile cu putere, ca și cum Hastings l-ar ține legat de viață.

— Mă tem că nu mi-a rămas mult de trăit, spune Edward cu glasul preschimbat într-o șoaptă răgușită.

— Nu! șoptește Hastings. Nu spune asta. Nu!

Edward întoarce capul și ni se adresează tuturor:

— Las în urmă un fiu tânăr. Nădăjduiam să-l văd devenind bărbat în toată firea. Nădăjduiam să vă las drept rege un bărbat, însă trebuie să mă încred în voi că veți avea grijă de băiatul meu.

Îmi apăs gura cu pumnul, ca să mă împiedic să țin tare.

— Nu, șoptesc.

— Hastings! spune Edward.

— Stăpâne.

— Și voi toți, și tu, Elizabeth, regina mea.

Mă apropii de pat, iar el îmi ia mâna într-a lui și o unește cu mâna lui Hastings, de parcă ne-ar cununa.

— Trebuie să lucrați împreună. Trebuie să vă uitați cu toții dușmăniile, rivalitățile, urile. Aveți cu toții răfuieli de încheiat; aveți cu toții nedreptăți pe care nu le puteți uita. Dar va trebui să le uitați. Va trebui să fiți toți ca unul, să-mi feriți fiul de primejdii și să-l urcați pe tron. Vă cer asta, vă poruncesc asta de pe patul de moarte. Primiți?

Mă gândesc la anii îndelungați de când îl urăsc pe Hastings, cel mai drag prieten și tovarăș al lui Edward, partenerul lui la toate bețiile și petrecerile cu târfe, prietenul aflat alături de el în luptă. Îmi amintesc cum sir William Hastings m-a disprețuit din prima clipă și m-a privit de sus, de pe calul lui mare, când stăteam la marginea drumului, cum s-a opus ascensiunii familiei mele și l-a îndemnat întruna pe rege să asculte de alți sfetnici și să se înconjoare cu alți prieteni. Îl văd uitându-se la mine și, cu toate că lacrimile îi șiroiesc pe obraji, privirea lui e tăioasă. Crede că am ieșit la marginea drumului și am aruncat o vrajă asupra unui băiețandru ca să-l duc la pieire. Nu va înțelege niciodată ce s-a întâmplat în ziua aceea între bărbatul acela tânăr și femeia aceea tânără. A existat între ei o vrajă, iar vraja se numea iubire.

— Voi lucra cu Hastings pentru siguranța fiului meu, spun. Voi lucra cu voi toți și voi uita toate nedreptățile pentru ca fiul meu să urce pe tron în siguranță.

— La fel și eu, se învoiește Hastings.

Toți spun același lucru, unul după altul.

— Și eu.

— Și eu.

— Și eu.

— Fratele meu Richard îi va fi tutore, hotărăște Edward.

Tresar violent și vreau să-mi retrag mâna, dar Hastings o ține într-o strânsoare puternică.

— Cum vă e voia, Sire, spune el aruncându-mi o privire tăioasă.

Știe că-mi displace Richard, ca și puterea ținuturilor nordice aflată la dispoziția lui.

— Anthony, fratele meu, șoptesc ca îndemn pentru rege.

— Nu, răspunde încăpățânat Edward. Richard, ducele de Gloucester, va fi tutorele lui și lordul protector al regatului până când prințul Edward va urca pe tron.

— Nu! șoptesc.

Dacă aș reuși să rămân singură cu regele, i-aș spune că, avându-l pe Anthony drept lord protector, noi, familia Rivers, am putea menține țara în siguranță. Nu vreau ca Richard să-mi amenințe puterea. Vreau ca în jurul fiului meu să se afle familia mea. Nu vreau pe nimeni din tabăra York în noul guvern pe care-l voi crea în jurul fiului meu. Vreau ca pe tronul Angliei să urce un băiat Rivers.

— Jurați? întreabă Edward.

— Jurăm, spun cu toții.

Hastings mă privește.

— Alteță, jurați? Jurați că, așa cum noi promitem să-l așezăm pe tron pe fiul vostru, voi promiteți să-l acceptați pe Richard, ducele de Gloucester, ca lord protector?

Firește că nu! Richard nu mi-e prieten și stăpânește deja jumătate din Anglia! De ce să am încredere că-l va așeza pe tron pe fiul meu, când el însuși e prinț de York? De ce să nu profite de ocazia de-a lua tronul pentru sine? Și are un fiu cu mica Anne Neville, un băiat care ar putea fi prinț de Wales în locul prințului meu. Ce l-ar împiedica pe Richard, care a luptat în atâtea bătălii pentru Edward, să mai poarte una pentru sine?

Chipul lui Edward e pământiu de epuizare.

— Jură, Elizabeth! șoptește el. De dragul meu. De dragul lui Edward.

— Crezi că astfel Edward va fi în siguranță?

El încuviințează.

— E singura cale. Va fi în siguranță dacă tu și lorzii acceptați, dacă Richard acceptă.

Sunt prinsă în capcană, așa că mă învoiesc:

— Jur.

Edward ne eliberează mâinile din strânsoarea puternică și cade pe perne. Hastings urlă ca un câine și-și îngroapă capul în cuvertură, iar mâna lui Edward se mișcă orbește ca să atingă creștetul vechiului său

prieten, ca într-o binecuvântare. Ceilalți ies pe rând; Hastings și cu mine rămânem de o parte și de cealaltă a patului, iar între noi, regele muribund.

*

N-am timp să jelesc, n-am timp să-mi măsoz pierderea. Inima mi se frânge pentru bărbatul pe care îl iubesc, singurul bărbat pe care l-am iubit în viață, singurul bărbat pe care îl voi iubi vreodată. Edward, băiețandru care a venit la mine călare când l-am așteptat. Iubitul meu drag. N-am timp să mă gândesc la asta, când viitorul fiului meu și perspectivele familiei mele atârnă de un singur lucru: să am voința neclintită și ochii uscați.

În seara aceea îi scriu fratelui meu Anthony:

Regele a murit. Adu-l pe noul rege Edward la Londra cu cea mai mare iuțeală cu putință. Adu cât de mulți oameni poți aduna ca gardă regală – vom avea nevoie de ei. Edward a avut nesăbuiința de a-l numi lord protector pe Richard, ducele de Gloucester. Richard ne urăște la fel de mult și pe tine, și pe mine pentru dragostea regelui față de noi și pentru puterea noastră. Trebuie să-l încoronăm pe Edward neîntârziat și să ne apărăm de duce, care nu va renunța la protectorat fără luptă. Recrutează oameni pe drum și adună armele din ascunzători. Pregătește-te de bătălie, ca să-l aperi pe moștenitorul nostru. Voi amâna cât de mult pot anunțarea morții, în așa fel încât Richard, care e tot în nord, să nu afle deocamdată ce se petrece. Așadar, grăbește-te!

Elizabeth

Lucrul pe care nu-l știu însă e că Hastings îi scrie lui Richard, pătând pagina cu lacrimi, dar îndeajuns de limpede, ca să-l anunțe că familia Rivers se înarmează în jurul prințului ei și că, dacă vrea să-și ia în primire rolul de lord protector, dacă vrea să-l păzească pe tânărul prinț Edward de familia-i rapace, Richard ar face bine să vină neîntârziat, cu cât de mulți oameni poate aduna din nord, înainte ca prințul să fie răpit de propriile rude. Scrie:

Regele a lăsat totul sub protecția ta – bunuri, moștenitor, regat. Pune în siguranță persoana stăpânului nostru suveran, Edward al V-lea, și veniți la Londra înainte să ne potopească familia Rivers.

Lucrul pe care nu-l știu și la care nu-mi dau voie să mă gândesc e că, după ce am învățat să mă tem de veșnicele războaie pentru tronul Angliei, tocmai pornesc eu însămi un astfel de război și de astă dată lupta se dă pentru moștenirea și chiar pentru viața iubitului meu fiu.

Richard se mișcă mai rapid și e mai bine înarmat și mai hotărât decât și-ar fi putut închipui oricare dintre noi. Se mișcă tot atât de iute și cu tot atâta hotărâre cum ar fi făcut-o Edward – și e la fel de nemilos. Îi iese în cale fiului meu, aflat în drum spre Londra, le dă drumul oștenilor gali, care-i erau credincioși lui și mie, îi arestează pe fratele meu Anthony, pe fiul meu Richard Grey și pe vărul nostru, Thomas Vaughan, și-l ia pe Edward, chipurile sub protecția lui. Pentru numele lui Dumnezeu, băiatul meu nici n-a împlinit treisprezece ani! Copilul meu e încă un băiat de numai doisprezece ani. Vocea îi e încă în schimbare, bărbia îi e la fel de netedă ca a unei fete, iar deasupra buzei de sus are un puf moale, pe care-l poți vedea numai când stă din profil, luminat din spate. Iar când Richard îi alungă pe slujitorii lui credincioși, pe unchiul pe care îl idolatrizează, pe fratele vitreg pe care îl iubește, Edward îi apără cu un mic tremur în glas. Spune că e sigur că tatăl lui l-a înconjurat numai cu oameni buni și că vrea să-i păstreze în slujba lui.

E doar un băiat și trebuie să înfrunte un bărbat înăsprit de bătălii, care e hotărât să facă rău. Când Richard decretează că fratele meu Anthony, care a fost prietenul, păzitorul și protectorul fiului meu toată viața acestuia, și mezinul meu Grey, Richard, trebuie să plece de lângă el, băiețelul meu încearcă să-i apere. Spune că e convins că unchiul său Anthony e un om bun și un păzitor excelent. Spune că fratele său vitreg Richard îi e rudă și tovarăș, că știe că unchiul său Anthony n-a făcut niciodată decât ceea ce îi șade bine unui mare cavaler, unui cavaler viteaz cum este el. Însă ducele Richard îi răspunde că totul se va rezolva și că între timp el și ducele de Buckingham, fostul meu pupil, pe care l-am însurat împotriva voinței sale cu sora mea Katherine și care apare acum în această tovărășie surprinzătoare, vor fi însoțitorii prințului până la Londra.

E doar un băiețel! A fost mereu păzit cu blândețe. Nu știe cum să-l înfrunte pe unchiul său Richard, care e îmbrăcat în negru, are o față ca tunetul de furtună și două mii de soldați în suită și e gata de luptă. Așa că îl lasă pe unchiul său Anthony să plece; îl lasă pe fratele său Richard să plece. Cum ar putea să-i salveze? Plânge amarnic. Mi se spune acest lucru. Plânge ca un copil când vede că nimeni nu i se supune, dar îi lasă să plece.

[36] Mai 1483

Elizabeth, fiica mea în vârstă de șaptesprezece ani, vine alergând prin haosul și țipetele din Palatul Westminster.

— Mamă! Milady mamă, ce se întâmplă?

— Ne refugiem în sanctuar, răspund răstit. Grăbește-te! Ia tot ce vrei și toate hainele copiilor. Și ai grijă să se scoată covoarele și tapiseriile din odăile regale. Pune să fie dus totul la Abația Westminster – ne refugiem iarăși în sanctuar. Și caseta ta cu bijuterii, și blănurile tale. Iar la urmă aruncă o privire prin apartamentele regale și ai grijă să fie despuiate de toate obiectele de valoare.

— De ce? mă întreabă, cu buzele livide și tremurătoare. Ce s-a mai întâmplat? Ce-i cu Pușorul?

— Fratele tău, regele, a fost luat de unchiul lui, lordul protector!

Vorbele mele cad ca niște pumnale și văd că o lovesc. Îl admiră pe unchiul ei Richard, l-a admirat întotdeauna. Spera că va avea grijă de noi toți – că ne va proteja cu adevărat.

— Testamentul tatălui tău mi-a dat fiul în grija dușmanului meu. Vom vedea ce fel de lord protector va fi. Dar am face bine să vedem dintr-un loc sigur. Ne refugiem în sanctuar chiar astăzi, chiar în clipa asta.

Frica o face să țăpăie pe loc.

— Mamă, n-ar trebui să așteptăm, n-ar trebui să ne consultăm cu Consiliul Coroanei? N-ar trebui să-l așteptăm aici pe Pușor? Dacă ducele Richard nu face decât să ni-l aducă pe Pușor în siguranță? Dacă face ceea ce ar trebui să facă în calitate de lord protector? Îl protejează pe Pușor?

— De-acum nu mai e Pușorul pentru tine, ci regele Edward, spun cu aprindere. Chiar și pentru mine. Și află de la mama ta, copilă, că numai neghiobii așteaptă, când li se apropie dușmanii, să vadă dacă nu cumva se vor dovedi prieteni. Vom fi pe atât de protejați pe cât vom reuși să ne protejăm. În sanctuar. Îl vom lua cu noi pe fratele tău, prințul Richard, și-l vom feri de primejdii și pe el. Iar când lordul protector va sosi la Londra cu armata lui, va putea să încerce să mă convingă că suntem în siguranță dacă ieșim din sanctuar.

*

Îi vorbesc cu îndrăzneală fetei mele curajoase, acum o tânără femeie cu viața distrusă de această cădere subită de la statutul de prințesă a Angliei la cel de fată care se ascunde; dar la drept vorbind, suntem într-o stare foarte proastă când baricadăm ușa criptei St. Margaret de la Westminster și rămânem singuri – fratele meu Lionel, episcop de Salisbury, fiul meu matur Thomas Grey, băiețelul meu Richard și fetele mele: Elizabeth, Cecily, Anne, Catherine și Bridget. La ultima noastră ședere aici, pântecu-mi mare îl adăpostea pe primul meu băiat și aveam toate motivele să sper că într-o bună zi va revendica tronul Angliei. Mama trăia și era însoțitoarea mea și cea mai minunată prietenă. Nimeni nu se putea teme prea mult timp când mama născocea planuri, făcea farmece și râdea de propria ambiție.

Soțul meu era viu, în exil, și-și punea la cale întoarcerea. Nu m-am îndoit niciodată că va veni. Nu m-am îndoit niciodată că va învinge. Știam că va veni, știam că va învinge, știam că ne va salva. Știam că trăim zile grele, dar speram la mai bine.

Acum ne aflăm din nou aici, dar de astă dată e greu să nădăjduim. La acest început de vară, perioada anului care a fost mereu preferata mea, plină de picnicuri, turniruri și petreceri, întunecimea criptei e apăsătoare. Parcă am fi îngropați de vii. La drept vorbind, n-avem mari motive de speranță. Băiatul meu se află în mâinile dușmanului, mama s-a prăpădit demult, iar soțul meu e mort. Niciun bărbat înalt și chipeș nu va bate cu putere în ușă, oprind lumina cu trupul lui când intră strigându-mă. Fiul meu, pe atunci în fașă, are acum doisprezece ani și se află în mâinile dușmanului nostru. Fiica mea Elizabeth, care se juca atât de afectuos cu surorile ei data trecută când ne-am închis aici, are acum șaptesprezece ani. Întoarce spre mine chipul palid și întreabă ce vom face. Data trecută am așteptat liniștite, fiindcă știam că, dacă reușim să supraviețuim, vom fi salvate. De data asta nu există certitudini.

Vreme de aproape o săptămână, ascult la fereștră ușa de la intrare. Privesc prin grilaj din zori și până-n seară, ciulind urechile ca să aud ce fac oamenii, să prind sunetele străzii. Când plec de la ușă, merg la fluviu și privesc bărcile care trec, așteptând barja regală, încercând să deslușesc șoaptele Melusinei.

Trimit zilnic mesageri, cerându-le să-mi aducă vești despre fratele și despre fiul meu și să le vorbească lorzilor care ar trebui să se ridice în apărarea noastră, ai căror oameni în livrele ar trebui să se înarmeze pentru noi. Iar în a cincea zi aud în sfârșit un val de zgomot tot mai intens, ovațiile flăcăilor ucenici și, dincolo de ele, alt sunet, mai profund – huiduieli. Aud zăngănitul harnașamentelor și tropotul copitelor unui număr mare de cai. E armata lui Richard, ducele de Gloucester, fratele soțului meu, bărbatul căruia el i-a încredințat siguranța noastră; intră în capitala soțului meu, unde are parte de o primire confuză. Când mă uit pe fereastră la fluviu, văd în jurul Palatului Westminster un șir de bărci de-ale sale: o baricadă plutitoare ce ne ține captivi. Nimeni nu poate intra sau ieși.

Aud tropotul unei șarje de cavalerie și niște strigăte, încep să mă întreb: dacă aș fi înarmat orașul împotriva lui, dacă i-aș fi declarat război din prima clipă, i-aș fi putut ține piept acum? Dar apoi îmi spun: Și ce s-ar fi întâmplat cu băiatul meu Edward în suita unchiului său? Dar cu fratele meu Anthony și cu fiul meu Richard Grey, ținuți ostatici ca garanție pentru buna mea purtare? Și iarăși: poate că n-am niciun motiv să mă tem. Pur și simplu nu știu! Băiatul meu e fie un tânăr rege care se îndreaptă cu toate onorurile spre încoronare, fie un copil răpit. Nici măcar nu știu sigur.

Mă duc la culcare și întrebarea asta mă urmărește ca bătaia chinuitoare a unei tobe. Mă întind în pat complet îmbrăcată, dar nu adorm deloc. Știu că undeva, nu foarte departe de mine în seara asta, fiul meu n-are nici el somn. Mă frământ ca o femeie supusă la chinuri – vreau să fiu cu el, să-l văd, să-i spun că e iarăși ferit de pericole lângă mine. Nu-mi vine să cred, ca o fiică a Melusinei ce sunt, că nu pot să mă strecor printre gratiile de la fereastră și să înot pur și simplu până la el. E băiatul meu; poate că se teme, poate e în primejdie. Cum e cu puțință să nu fiu cu el?

Dar trebuie să rămân nemișcată pe pat și să aștept ca dincolo de ochiurile mici ale ferestrei cerul negru ca smoala să devină cenușiu, căci numai atunci îmi dau voie să mă ridic, să străbat cripta până la ușă, să deschid ferestruica și să privesc străzile tăcute. Iar atunci îmi dau seama că nimeni nu s-a înarmat ca să-l apere pe băiatul meu Edward, nimeni nu-l va salva, nimeni nu mă va elibera. Da, norodul a huiduit când lordul protector a mășăluit în fruntea armatei sale, cu fiul meu în suită, poate că a stârnit o mică răzmeriță și a iscat câteva încăierări, dar în dimineața asta nu se înarmează ca să-i ia cu asalt castelul. Astă-noapte, din toată Londra, numai eu am stat trează și mi-am făcut griji pentru micul rege de-a lungul ceasurilor nesfârșite.

Orașul așteaptă să vadă ce va face lordul protector. Va îndeplini Richard, ducele de Gloucester, fratele iubit și credincios al răposatului rege, porunca dată de acesta pe patul de moarte și-i va așeza fiul pe tron? Își va juca el, loial ca întotdeauna, rolul de lord protector și-și va păzi nepotul până-n ziua încoronării? Sau Richard, ducele de Gloucester, prefăcut ca orice membru al Casei de York, va accepta puterea pe care i-a oferit-o fratele lui, își va dezmoșteni nepotul, își va pune coroana pe cap și-și va numi propriul fiu prinț de Wales? Nimeni nu știe ce ar putea face ducele Richard, iar mulți vor – ca întotdeauna – numai să se afle în tabăra învingătoare. Toți vor trebui să aștepte și să vadă. Numai eu l-aș doborî acum, dacă aș putea. Doar ca precauție.

Merg la fereastra scundă și privesc în jos, spre fluviul care curge atât de aproape încât mai că aș putea să mă aplec și să-l ating. La poarta de pe apă a abației se află o ambarcațiune cu oameni înarmați, care mă păzesc și-mi împiedică aliații să ajungă la mine. Orice prieten care încearcă să vină la mine va fi întors din drum.

— Va lua coroana, le spun încet fluviului, Melusinei, mamei mele, care mă ascultă din undele apei. Dacă ar trebui să-mi pun rămășag averea că o va face, mi-aș pune-o. Va lua coroana. Toți bărbații din neamul York sunt bolnavi de ambiție, iar Richard, ducele de Gloucester, nu face excepție. Edward și-a riscat viața, an după an, luptându-se pentru tronul lui. George a preferat să-și cufunde capul într-un butoi cu vin în loc să promită că nu-l va revendica niciodată. Acum Richard intră în Londra în fruntea a mii de soldați înarmați. Nu

face asta spre binele nepotului său. Va revendica el însuși coroana. E prinț de York. Nu poate să n-o revendice. Va găsi sute de motive pentru a o face, iar oamenii se vor contrazice ani la rând cu privire la ceea ce face el astăzi. Însă pun rămășag că va lua coroana, fiindcă nu se poate abține, așa cum George nu s-a putut abține să fie neghiob, iar Edward nu s-a putut abține să fie erou. Richard va lua coroana și ne va da la o parte pe mine și pe ai mei.

Mă opresc puțin, pentru un moment de sinceritate.

— Iar mie îmi stă în fire să lupt pentru ceea ce mi se cuvine. Voi fi pregătită să-l înfrunt. Voi fi pregătită pentru tot ce-ar putea face mai rău. Mă voi pregăti să-i pierd pe fiul meu Richard Grey și pe iubitul meu frate Anthony, așa cum mi-am pierdut tatăl și pe fratele meu John. Sunt vremuri grele, uneori prea grele pentru mine. Dar în dimineața asta sunt pregătită. Voi lupta pentru fiul meu și pentru moștenirea lui.

Tocmai când simt certitudinea hotărârii pe care am luat-o, la poarta sanctuarului se oprește un musafir; se aude un ciocănit slab și neliniștit în ușă, apoi încă unul. Mă îndrept spre ușa mare, zăvorâtă cu drugul, cu pași foarte înceți, călcându-mi la fiecare pas frica în picioare. Deschid ferestruica și o văd pe târfa Elizabeth Shore, cu gluga trasă pe cap pentru a-i ascunde părul auriu luminos și ochii roșii de plâns. Îmi zărește prin grilaj fața albă, ca aceea a unui prizonier care o sfredelește cu privirea.

— Ce vrei? o întreb cu răceală.

Vocea mea o face să tresară. Poate credea că am în continuare un mai-mare peste gospodărie și o duzină de valeți care să deschidă ușa în locul meu.

— Alteță!

— Eu și nimeni alta. Ce vrei, Shore?

Ea dispare cu totul, fiindcă face o reverență atât de adâncă încât se lasă mai jos de gratiile ușii; pentru o clipă văd latura comică a situației, în timp ce ea reintră în raza vederii mele, ca o lună palidă la orizont.

— Am venit cu daruri, Alteță, spune ea răspicat, apoi coboară glasul: Și cu vești. Vă rog, primiți-mă, de dragul regelui!

Mă apucă furia pentru că îndrăznește să amintească de Edward, apoi mă gândesc că, pe cât se pare, ea se crede tot în slujba lui și pe mine mă vede tot ca pe soția lui, așa că desfac zăvoarele ușii, iar după ce se strecoară înăuntru cu o iuțelă fulgerătoare, ca o pisică speriată, le trag repede la loc.

— Ce e? o întreb sec. Pentru ce-ai venit aici? Nechemată?

Ea nu pătrunde în sanctuarul meu mai departe de pragul rece al ușii. Lasă jos coșul pe care l-a cărat ca o slujnică de la bucătărie. Observ iute șunca sărată și piul fript.

— Vin de la sir William Hastings și vă aduc salutările și asigurările lui de credință, rostește ea în grabă.

— A, ți-ai schimbat țiitorii? Acum ești târfa lui?

Mă privește direct în față și trebuie să fac un efort ca să nu las să-mi scape un geamăt la vederea frumuseții ei mândre. Are ochi cenușii și păr bălai. Arată așa cum arătam eu acum douăzeci de ani. Arată ca fiica mea, Elizabeth de York: o frumusețe englezească demnă, un trandafir al Angliei. Aș putea s-o urăsc pentru asta, dar descopăr că n-o urăsc. Cred că acum douăzeci de ani, dacă Edward ar fi fost înșurat, n-aș fi fost cu nimic mai bună decât ea și aș fi preferat să devin târfa lui decât să nu-l cunosc niciodată.

Fiul meu Thomas Grey se ivește din spatele meu, din întunecimea criptei, și se înclină în fața ei de parcă ar fi o lady. Ea îi aruncă un zâmbet slab, fugar, ca și cum ar fi prieteni buni care n-au nevoie de cuvinte, apoi încuviințează pe un ton potolit:

— Da, acum sunt târfa lui sir William. Răposatul rege mi-a trimis soțul în străinătate, iar acesta a anulat căsnicia noastră. Familia mea nu mă primește acasă. Acum, că regele a murit, am rămas fără protecție. Sir William Hastings mi-a oferit un cămin și mă bucur că alături de el sunt cât de cât ferită de primejdii.

Încuviințez din cap.

— Și?

— Mi-a cerut să-i fiu sol și să vin la Alteța Voastră. El nu poate veni personal – se teme de iscoadele ducelui Richard. Dar vă transmite să nădăjduiți și că el crede că totul va fi bine.

— De ce aș avea încredere în tine?

Thomas face un pas în față și spune cu blândețe:

— Ascult-o, milady mamă. L-a iubit cu adevărat pe soțul tău și e o doamnă foarte onorabilă. N-ar veni cu sfaturi false.

— Tu treci înăuntru! îi răspund sever. Mă voi ocupa eu de această femeie.

Mă întorc spre ea și-i spun cu duritate:

— Noul tău protector mi-a fost dușman din clipa când a dat ochii cu mine. Nu văd de ce am fi prieteni acum. El ni l-a adus pe ducele Richard pe cap și-l sprijină în continuare!

— A crezut că astfel îl apără pe tânărul rege. Nu se gândea decât la siguranța tânărului rege. Vrea să știți acest lucru și, de asemenea, să știți că el crede că totul va fi bine.

— Nu, zău?

În ciuda mesagerului pe care l-a ales Hastings, sunt impresionată. Îi e credincios soțului meu și după moartea acestuia. Dacă el crede că va fi bine, dacă e convins că fiul meu se află în siguranță, atunci poate că totul va ieși cum trebuie.

— De ce e atât de încrezător?

Ea se apropie încă puțin, ca să poată vorbi în șoaptă:

— Tânărul rege a fost instalat în palatul episcopal. Aici, în apropiere. Însă Consiliul Coroanei a căzut de acord că ar trebui instalat în apartamentele regale din Turn și că trebuie pregătit totul pentru încoronarea lui. Își va ocupa neîntârziat locul ca noul rege al Angliei.

— Ducele Richard îl va încorona?

Ea aprobă.

— I se pregătesc apartamentele regale; curtenilor li se iau măsuri pentru mantiile ce vor fi purtate la încoronarea lui. Abația e în toiul pregătirilor. Se planifică alaiurile alegorice și se strâng banii pentru sărbătorirea încoronării. Invitațiile au fost trimise, iar Parlamentul a fost convocat. Se pregătește totul. (Șovăie puțin.) Se lucrează în pripă, firește. Cine s-ar fi gândit o clipă măcar...

Se întreprue. Și-a promis în mod sigur că nu-și va arăta durerea în fața mea. Cum ar putea? Ar îndrăzni târfa regelui să plângă dinaintea reginei pentru că l-a pierdut? Așa că nu spune nimic, dar ochii i se umplu de lacrimi și clipește ca să le înăbușe. Nici eu nu spun nimic, dar mi se umplu și mie ochii de lacrimi și mă uit în altă parte. Nu sunt eu femeia care să se lase învinsă de un moment de sentimentalism. Ea e târfa; eu sunt regina. Însă Dumnezeu știe că amândouă îi ducem dorul. Împărțim jalea, așa cum înainte am împărțit bucuria de a-l avea.

— Ești sigură? o întreb cu glas scăzut. Garderobierii îi pregătesc veșmintele pentru încoronare? Se pregătește totul?

— Data încoronării a fost hotărâtă pe douăzeci și cinci iunie și lorzii din regat sunt chemați să participe. Nu există îndoială. Sir William mi-a poruncit să vă spun să vă înveseliți, căci nu se îndoiește că vă veți vedea fiul pe tronul Angliei. Mi-a cerut să vă spun că în dimineața acelei zile va veni chiar el ca să vă însoțească până la abație și că vă veți vedea fiul încoronat. Veți participa la încoronarea tânărului rege și veți fi prima din suita lui.

Speranța asta mă face să inspir adânc. Dar îmi dau seama că s-ar putea ca ea să aibă dreptate, la fel și Hastings, și că s-ar putea să fi intrat în sanctuar ca un iepure înfricoșat care fuge când nu-i niciun ogar prin preajmă și se pitește cu urechile date pe spate, în timp ce secerătorii trec pe lângă el spre un alt ogor.

— Iar Edward, tânărul conte de Warwick, a fost trimis în nord, în casa lui Anne Neville, soția ducelui de Gloucester.

Warwick e băiatul pe care l-a lăsat orfan butoiul cu vin. Are doar opt ani și e un copilandru neghiob și speriat, cu adevărat fiul neghiobului care i-a fost tată, George de Clarence. Dar dreptul lui la tron vine după cel al fiilor mei; dreptul lui e mai mare decât cel al ducelui Richard și totuși Richard se îngrijește de siguranța lui.

— Ești sigură? L-a trimis pe Warwick la soția lui?

— Stăpânul meu spune că Richard se teme de Alteța Voastră și de puterea pe care o aveți, dar că nu se va război cu propriii nepoți. Toți băieții sunt în siguranță alături de el.

— Hastings are vreo veste despre fratele meu și despre fiul meu Richard Grey? Întreb în șoaptă.

Ea încuviințează.

— Membrii Consiliului Coroanei au refuzat să-l acuze pe fratele vostru de trădare. Spun că a slujit bine și cu credință. Ducele Richard voia să-l învinuiască de răpirea tânărului rege, însă consiliul n-a fost de acord – nu va accepta acuzația. Lorzii au respins învinuirea ducelui Richard, iar el s-a supus hotărârii lor. Stăpânul meu crede că fratele și fiul vostru vor fi eliberați după încoronare, Alteță.

— Ducele Richard va încheia o înțelegere cu noi?

— Stăpânul meu spune că ducele este foarte ostil față de familia voastră, Alteță, și față de influența voastră. Dar îi e loial tânărului rege, de dragul fratelui său Edward. Spune că puteți fi sigură că tânărul rege va fi încoronat.

Aprob din cap.

— Spune-i că mă voi bucura de ziua aceea, dar până atunci voi rămâne aici. Mai am încă un fiu și cinci fiice și aș prefera să-i țin în siguranță lângă mine. N-am încredere în ducele Richard.

— Sir William e de părere că nici Alteța Voastră n-ați fost chiar atât de demnă de încredere. (Face o reverență adâncă și-și ține capul plecat în timp ce mă insultă). Mi-a poruncit să vă spun că nu-l puteți învinge pe ducele Richard. Va trebui să lucrați împreună cu el. Mi-a poruncit să vă spun că însuși soțul vostru l-a numit pe duce lord protector, iar Consiliul Coroanei preferă influența lui față de a voastră. Iertare, Alteță, dar mi-a poruncit să vă spun că sunt mulți care nu vă agreează familia și vor să-l vadă pe tânărul rege eliberat de influența numeroșilor săi unchi, iar pe cei din familia Rivers să-i vadă înlăturați din numeroasele funcții pe care le dețin. S-a observat, de asemenea, că v-ați însușit tezaurul regal, aducându-l în sanctuar, că ați luat Marele Sigiliu și că fratele vostru, lordul amiral Edward Woodville, a scos întreaga flotă pe mare.

Scrâșnesc din dinți. Asta înseamnă o insultă la adresa mea și a tuturor celor din familia mea, îndeosebi a lui Anthony, care îl influențează pe Edward mai mult ca oricine, îl iubește ca pe propriul lui copil și e, chiar azi, întemnițat pentru el.

— Îi poți spune lui sir William că ducele Richard trebuie să-l elibereze imediat pe fratele meu, fără nicio acuzație! replic răstit. Îi poți spune că membrilor Consiliului Coroanei ar trebui să li se amintească drepturile pe care le are familia Rivers și văduva regelui. Sunt în continuare regină. Țara a mai văzut și înainte o regină luptând

pentru drepturile ei: ar trebui să fiți preveniți cu toții. Ducele mi-a răpit fiul și a intrat în Londra înarmat până-n dinți. Îi voi cere să dea socoteală pentru asta când voi putea!

Ea pare speriată. E clar că nu vrea să fie intermediar între un curtean de carieră și o regină răzbunătoare. Dar asta i se cere acum și va trebui să-și dea toată silința.

— Îi voi spune, Alteță. (Face încă o reverență adâncă, apoi se îndreaptă spre ușă.) Îmi îngăduiți să-mi exprim condoleanțele pentru pierderea soțului vostru? A fost un om măreț. Mă simt onorată că mi s-a îngăduit să-l iubesc.

— El nu te-a iubit! spun cu o răutate subită și o văd cum se albește la față.

— Nu, n-a iubit pe nimeni, niciodată, așa cum v-a iubit pe voi, răspunde atât de dulce încât nu pot să nu mă simt mișcată de duioșia ei.

Zâmbește ușor, dar ochii i s-au umezit din nou.

— În mintea mea n-a încăput pic de îndoială că există o regină pe tron și aceeași regină în inima lui. Toată lumea știa asta. Pentru el, importantă ați fost mereu voi și numai voi.

Trage zăvorul și deschide ușa mică tăiată în poarta masivă.

— Și tu i-ai fost dragă, îi spun, simțind fără voia mea impulsul de a fi dreaptă cu ea. Eram geloasă pe tine fiindcă știam că-i ești foarte dragă. Spunea că ești cea mai voioasă dintre târfele lui.

Chipul i se luminează ca și cum ar fi izbucnit o flacără caldă într-un felinar.

— Mă bucur că avea părerea asta despre mine și că aveți bunătatea să mi-o spuneți. Eu, una, n-am fost croită pentru politică sau pentru funcții înalte. Mi-a plăcut doar să fiu cu el și, dacă am putut, să-l fac fericit.

— Da, foarte bine, foarte bine, răspund, generozitatea părăsindu-mă nespus de repede. Așadar, noroc!

— Dumnezeu să vă aibă în paza lui, Alteță! E posibil să mi se ceară să revin cu mesaje pentru voi. Mă veți primi?

— Tu sau oricare din celelalte târfe, mi-e totuna. Dumnezeu știe că, dacă Hastings va folosi târfele lui Edward ca mesageri, voi primi sute! spun iritată.

Îi văd zâmbetul slab când se strecoară prin ușa pe jumătate deschisă, pe care o trântesc în urma ei.

fratele și pe tânărul rege. Nu voi aștepta supusă, cum sugerează Hastings, ca Richard să-l încoroneze pe Edward. N-am încredere în el și n-am încredere nici în Consiliul Coroanei sau în cetățenii Londrei, care așteaptă, ca niște renegați, să se alăture taberei victorioase. Voi pregăti atacul nostru și-l vom lua prin surprindere.

— Trimite-i vorbă unchiului tău Edward, îi cer lui Thomas, mezinul meu Grey. Spune-i să aducă flota pregătită de bătalie, iar atunci vom ieși din sanctuar și vom ridica norodul la luptă. Ducele doarme la Castelul Baynard, unde stă și maică-sa. Edward trebuie să bombardeze castelul, în timp ce noi pătrundem în Turn și-l luăm pe prințul nostru Edward.

— Dar dacă Richard are numai intenția să-l încoroneze? mă întreabă Thomas.

Se apucă să scrie mesajul codificat. Mesagerul nostru așteaptă ascuns, gata să plece spre flotă, care așteaptă în apele adânci ale radei Downs.

— În cazul ăsta, Richard va fi mort, iar noi îl vom încorona oricum pe Edward. Poate că vom omorî un prieten credincios și un prinț de York, dar ne vom jeli fapta mai târziu. Acum e momentul potrivit pentru noi. Nu putem aștepta ca el să-și întărească puterea asupra Londrei. Jumătate din țară nici măcar n-a aflat că regele Edward a murit. Să terminăm cu ducele Richard înainte ca domnia lui să se prelungească!

— Aș vrea să-i chem pe unii lorzi alături de noi, spune el.

— Fă ce poți, îi răspund cu indiferență. Lady Margaret Stanley mi-a trimis vorbă că soțul ei e de partea noastră, deși pare să fie prieten cu Richard. Poți să-l întrebi pe el. Dar în ce mă privește, cei care nu s-au ridicat în apărarea noastră când a intrat Richard în Londra pot să moară împreună cu el. M-au trădat și au trădat memoria soțului meu. Cei care supraviețuiesc acestei lupte vor fi judecați pentru trădare și decapitați.

Thomas ridică ochii spre mine.

— Asta înseamnă să declari din nou război! Noi, familia Rivers, și cei aflați în slujba noastră, verii, și rubedeniile noastre și cei care ne susțin, împotriva lorzilor Angliei, avându-l în frunte pe ducele Richard, cumnatul tău. Asta înseamnă tabăra York împotriva taberei York! Va fi o luptă crâncenă și greu de încheiat odată ce e pornită. Ca să nu mai spun, greu de câștigat.

— Trebuie pornită, replic sumbru. Iar eu trebuie să câștig.

*

Târfa Elizabeth Shore nu e singura care vine la mine cu vești șoptite. Sora mea Katherine, soția mândrului duce de Buckingham, fostul meu pupil, vine într-o vizită de familie, aducându-ne vin bun și

căpșuni timpurii din Kent.

— Alteță, sora mea, mă salută ea făcând o reverență adâncă.

— Ducesă, sora mea, îi răspund calm.

Am măritat-o cu ducele de Buckingham pe când acesta, un orfan furios, avea doar nouă ani. Am obținut pentru ea mii de hectare de pământ și cel mai grandios titlu din Anglia, după acela de prinț. I-am arătat ducelui că, deși e mândru ca un pui de păun de numele măreț pe care-l poartă, mult mai măreț decât al nostru, tot noi avem puterea de a-i alege soția și m-a amuzat să-i dăruiesc surorii mele numele lui străvechi. Katherine a fost norocoasă să devină ducesă, prin favoarea mea, când eram regină. Acum roata norocului s-a întors și ea e măritată nu cu un băiat dușmănos, ci cu un bărbat de aproape treizeci de ani, care e în prezent cel mai bun prieten al lordului protector al Angliei, iar eu sunt regină văduvă și trăiesc în ascunzătoare, în timp ce dușmanul meu se află la putere.

Mă ia de braț, așa cum obișnuia pe vremea tinereții noastre la Grafton, și mergem la fereastră să privim apele leneșe.

— Lorzii spun că v-ați căsătorit cu ajutorul vrăjitoriei, mă vestește ea abia mișcând buzele. Și au găsit pe cineva care să jure că Edward a fost căsătorit cu altă femeie înainte.

O privesc în ochii încruntați.

— E un scandal vechi! Nu mă neliniștește.

— Te rog, ascultă-mă. S-ar putea să nu mai pot veni altă dată. Soțul meu devine tot mai puternic și mai important. Cred că mă va trimite la țară și n-am cum să nu mă supun. Ascultă-mă! De partea lor se află Robert Stillington, episcopul de Bath și Wells...

— Dar el e omul nostru! o întrerup, uitând că nu mai există *noi*.

— A fost omul vostru. Nu mai e. A fost cancelarul lui Edward, însă acum e marele prieten al ducelui. Îl asigură, așa cum i-a spus și lui George, ducele de Clarence, că Edward a fost căsătorit cu Eleanor Butler înainte să se însoare cu tine și că are un fiu legitim cu ea.

Întorc capul. Asta e prețul pe care îl plătesc pentru că am avut un soț incapabil să se controleze.

— La drept vorbind, cred că i-a promis că o va lua de soție, spun în șoaptă. Poate chiar au ținut o ceremonie. Anthony așa credea.

— Asta nu-i tot.

— Ce mai e?

— Se vorbește că Edward, regele, nici măcar nu era fiul tatălui său. Că era un bastard băgat pe gâtul lui taică-său.

— Iar scandalul ăsta?

— Iar ăsta.

— Și cine servește borșul ăsta vechi și rece?

— Ducele Richard și soțul meu, ei duc vorba pretutindeni. Dar mai rău decât atât, cred că mama regelui, Cecily Neville, e pregătită să

mărturisească public că soțul tău a fost bastard. Cred că o va face ca să-l așeze pe tron pe fiul ei Richard – și ca să-l înlăture pe al tău. Ducele Richard și soțul meu susțin în dreapta și-n stânga că soțul tău a fost bastard, iar fiul lui la fel. Asta-l face pe ducele Richard următorul moștenitor adevărat.

Încuviințez în tăcere. Firește. Firește! Atunci noi vom fi alungați în exil, ducele Richard va deveni regele Richard, iar fiul lui cu fața de culoarea zerului va lua locul băiatului meu cel frumos.

— Și cel mai rău dintre toate, ducele te bănuiește că-ți aduni propria oștire. A prevenit Consiliul Coroanei că plănuiești să-l distrugi și, împreună cu el, să-i distrugi pe toți vechii lorzi ai Angliei. Așa că a trimis solie în York, ca să strângă oameni care-i sunt credincioși. Va aduce pe capul nostru o armată din nord.

Simt că-mi încleștez mâna mai tare pe brațul ei.

— Da, îmi chem oamenii la luptă, îi confirm. Am planurile mele. Când sosesc cei din nord?

— Abia a trimis solia. N-au cum să ajungă aici decât peste câteva zile. Poate o săptămână, poate mai mult. Ești pregătită să te ridici împotriva lui acum?

— Nu, rostesc abia auzit. Încă nu.

— Nu știu ce poți face de aici. N-ar fi mai bine să ieși și să te înfățișezi personal în fața Consiliului Coroanei? Te vizitează vreunul din lorzii din consiliu? Ai vreun plan?

Dau aprobator din cap.

— Poți fi sigură că avem planuri. Voi face în așa fel încât Edward să fie eliberat și-l voi trimite în taină, neîntârziat, pe băiatul meu Richard într-un loc sigur. Îi mituiesc pe paznicii din Turn ca să-l elibereze pe Edward. Are în jur oameni de ispravă. Pot avea încredere în ei că se vor preface că nu văd. Thomas, fiul meu Grey, va fugi de aici. Va merge la Sheriff Hutton ca să-i salveze pe fratele lui, Richard Grey, și pe unchiul lui, Anthony, iar pe urmă se vor înarma, se vor întoarce și ne vor elibera pe toți. Îi vor ridica pe ai noștri la luptă. Vom învinge!

— Îi vei trimite mai întâi pe băieți de-aici?

— Edward a plănuit fuga noastră cu ani în urmă, chiar înainte ca băieții să se nască. Am jurat că mă voi îngrijii de siguranța lor, indiferent ce s-ar întâmpla. Adu-ți aminte că am obținut tronul prin bătălii de felul ăsta; Edward nu s-a gândit nicio clipă că suntem în siguranță. Am fost mereu pregătiți să înfruntăm primejdia. Chiar dacă Richard nu le-ar face rău băieților, nu-i pot îngădui să-i țină captivi și să spună lumii întregi că sunt bastarzi. Fratele nostru, sir Edward, va veni cu flota ca să-l atace pe ducele Richard, iar una din corăbii îi va duce pe băieți la Margareta, în Flandra, și acolo vor fi feriți de pericole.

Sora mea mă prinde strâns de cot, albă la față.

— O, Doamne... Elizabeth! Dumnezeu mare! Nu știi?

— Ce? Ce mai e?

— Fratele nostru Edward e pierdut! Flota s-a răsculat împotriva lui, în favoarea lordului protector.

Câteva clipe mă simt amorțită de șoc.

— Edward? exclam întorcându-mă spre ea și prinzându-i strâns mâinile într-ale mele. E mort? L-au omorât pe fratele nostru Edward?

Ea clatină din cap.

— Nu știu precis. Nu cred că știe nimeni. Nu e sigur decât că n-a fost declarat mort. N-a fost executat.

— Cine i-a ridicat pe oameni împotriva lui?

— Thomas Howard.

Numele îi aparține nobilului în ascensiune care s-a alăturat cauzei lui Richard sperând la câștiguri și la dregătorii înalte.

— A umblat de pe o corabie pe alta. Oamenii se îndoiau oricum dacă să iasă pe mare sau nu. S-au răzvrătit, refuzând să mai fie conduși de neamul Rivers. Mulți oameni de rând ne urăsc familia.

Încă nu pot cuprinde cu mintea enormitatea înfrângerii pe care am suferit-o.

— Pierdut! L-am pierdut pe Edward, am pierdut flota și am pierdut tezaurul pe care îl avea cu el! șoptesc. Nădăjduiam că el să ne salveze. Urma să urce pe fluviu și să ne ducă la loc sigur. Iar cu tezaurul am fi putut să cumpărăm o armată în Flandra și să ne plătim susținătorii de aici. Flota urma să bombardeze Londra și s-o cucerească de pe fluviu.

Katherine șovăie, dar apoi, ca și cum disperarea mea ar fi făcut-o să ia o hotărâre, bagă mâna sub mantie și scoate un petic de pânză, colțul unei basmale parcă. Mi-l întinde.

— Ce-i asta?

— Un petic din șervetul ducelui Richard, pe care l-am tăiat când a luat cina împreună cu soțul meu. L-a ținut în mâna dreaptă; și-a șters gura cu el. (Coboară ochii și tonul vocii. Puterile mamei au speriat-o întotdeauna. N-a vrut niciodată să deprindă vreunul din talentele noastre.) M-am gândit că l-ai putea folosi. M-am gândit că poate îl vei folosi. (Șovăie.) Trebuie să-l oprești pe ducele de Gloucester. Puterea lui e tot mai mare pe zi ce trece. M-am gândit că poate îl vei face să se îmbolnăvească.

— Ai tăiat peticul ăsta din șervetul ducelui? întreb fără să-mi vină a crede.

De când o știu, Katherine a urât orice fel de ritual magic; refuza chiar să lase țigăncile să-i ghicească la bălci.

— Pentru Anthony, șoptește ea cu înfocare. Mi-e atât de teamă pentru fratele nostru Anthony! Tu te vei îngriji ca băieții să fie în siguranță, știu asta. Îi vei duce la loc sigur, însă ducele îl are pe

Anthony în puterea lui și atât el, cât și soțul meu îl urăsc din toate puterile. Îl pizmuiesc pentru învățătura și curajul lui și pentru că e atât de iubit și se tem de el, iar eu îl iubesc atât de mult! Elizabeth, trebuie să-l oprești pe duce! Zău că da. Trebuie să-l salvezi pe Anthony!

Ascund iute peticul de pânză în mânecă, așa încât să nu-l poată vedea nimeni, nici măcar copiii mei.

— Lasă lucrul ăsta în seama mea, spun. Nici nu te gândești la el! Ai un chip prea cinstit, Katherine. Dacă nu ți-l scoți cu desăvârșire din minte, toată lumea va ști ce fac.

— N-am fost niciodată în stare să mint, replică ea cu un chicotit nervos.

— Uită-l cu totul.

Ne întoarcem la ușă și-i spun:

— Du-te cu Dumnezeu! Și roagă-te pentru mine și pentru băieți.

Zâmbetul i se șterge de pe chip.

— Sunt vremuri grele pentru noi, familia Rivers! răspunde ea. Mă voi ruga pentru siguranța copiilor tăi, sora mea, și pentru siguranța ta.

— Richard va regreta că a început povestea asta, prezic.

Mă opresc o clipă, fiindcă îl văd dintr-odată, ca într-o viziune, arătând foarte tânăr, ca un băiat rătăcit, împleticindu-se în mijlocul unui câmp de luptă, cu sabia atârându-i în mâna slăbită. Se uită în jur după prieteni, dar nu are niciunul. Se uită în jur după calul lui, însă nu mai e acolo, încearcă să-și adune puterile, dar ele s-au topit. Expresia de uluială de pe chipul lui ar face pe oricine să-l compătimească.

În cele din urmă, clipa trece, iar Katherine îmi atinge mâna.

— Ce este? Ce vezi?

— Văd că va regreta că a început povestea asta, spun încet. Va aduce pieirea lui și a casei lui.

— Și a noastră? întreabă ea cercetându-mi fața, ca și cum ar putea să vadă ce am văzut. A lui Anthony? A noastră, a tuturor?

— Și a noastră de asemenea, mă tem.

*

În noaptea aceea, la miezul nopții, când bezna e de nepătruns, mă ridic din pat și iau bucata de pânză de in pe care mi-a adus-o Katherine. Văd pata de mâncare acolo unde ducele s-a șters la gură; o duc la nas și miros. Carne, cred, deși ducele mănâncă foarte cumpătat și nu bea deloc. Răsucesc țesătura, făcând din ea o mică funie, și o leg în jurul brațului drept, atât de strâns încât mă doare. Mă culc, iar dimineată pielea albă a brațului meu e învinețită și degetele mă furnică puternic. Brațul mă doare, iar când dezleg funia, îmi scapă un geamăt de durere. Arunc funia în foc, simțind slăbiciunea brațului.

— Așa să te sleiești! îi spun flăcării. Să-ți piară puterea. Fie ca

brațul tău drept să șovăie, fie ca brațul cu care ții sabia să devină neputincios, fie ca mâna ta să-și piardă strânsoarea! Inspiră o dată și simte cum aerul ți se oprește în piept! Inspiră încă o dată și simte cum te sufoci! Cazi bolnav și istovit! Mistuie-te cum se mistuie flacăra!

Funia arde cu vâlvătaie în cămin, iar eu privesc cum o nimicește focul.

Fratele meu Lionel vine la mine dimineată devreme.

— Am primit o scrisoare de la consiliu. Lorzii ne imploră să ieșim din sanctuar și să-l trimitem pe fiul tău Richard să-i țină tovărășie fratelui său, în odăile regale din Turn.

Mă întorc spre fereastră și privesc fluviul ca și cum mi-ar putea da sfaturi.

— Nu știu ce să zic... Nu! Nu vreau ca amândoi prinții să fie în mâinile unchiului lor.

— Nu există îndoială că încoronarea va avea loc. Toți lorzii sunt în Londra, mantiile simt făcute, abația e pregătită. Ar trebui să ieșim și să ne ocupăm locul ce ni se cuvine. Ascunși aici dăm impresia că am fi vinovați de ceva.

— Ducele Richard e unul dintre fiii de York, spun mușcându-mi buza de jos. A văzut cei trei sori arzând pe cer în timp ce se îndreptau împreună spre victorie. Doar nu crezi că va lasă să-i scape ocazia de-a conduce Anglia! Doar nu crezi că va pune toată puterea regatului în mâinile unui băiat!

— Cred că va conduce Anglia prin fiul tău, dacă nu te vei afla acolo să-l împiedici, răspunde el fără înconjur. Îl va așeza pe tron și-l va face marioneta lui. Va fi un nou Warwick, un nou „făcător de regi”. Nu vrea tronul pentru sine, vrea să fie regent și lord protector. Se va declara regent și va domni prin fiul tău.

— Edward va fi rege din clipa în care va fi încoronat. Vom vedea atunci de cine va asculta!

— Richard poate refuza să lase puterea în mâinile lui Edward până când împlinește douăzeci și unu de ani. Poate să stăpânească regatul, ca regent, în următorii opt ani. Trebuie să fim acolo, să fim reprezentati în Consiliul Coroanei, să ne apărăm interesele!

— Dacă aș putea fi sigură că fiul meu e în siguranță...

— Dacă Richard ar fi avut de gând să-l omoare, ar fi făcut-o la Stony Stratford, când Anthony a fost prins și nu exista nimeni să-l apere pe Edward și niciun martor, în afară de Buckingham, spune sec Lionel. Însă n-a făcut-o, ci a îngenuncheat, i-a jurat credință și l-a adus cu pompă la Londra. Noi suntem cei care am dat naștere la neîncredere, îmi pare rău, sora mea: tu ești aceea. Nu te-am contrazis în viața mea, știi bine. Dar acum greșești.

— O, ție ți-e ușor să vorbești! replic iritată. Eu am șapte copii de apărat și un regat de condus!

— Atunci condu-l! Ia-ți în stăpânire odăile regale din Turn și participă la încoronarea fiului tău! Așază-te pe tronul tău și poruncește-i ducelui, care ți-e doar cumnat și tutorele fiului tău.

*

Cumpănesc îndelung. Poate că Lionel are dreptate și ar trebui să mă aflu în mijlocul pregătirilor pentru încoronare, câștigând oamenii de partea noului rege, promițându-le favoruri și onoruri la curtea lui. Dacă ies acum împreună cu frumoșii mei copii și iau din nou curtea în stăpânire, pot conduce Anglia prin fiul meu. Ar trebui să revendic locul ce ni se cuvine, nu să mă ascund speriată. Îmi spun: pot face asta. N-am nevoie să pornesc la război ca să-mi câștig tronul. O pot face ca regină domnitoare, ca regină iubită. Oamenii îmi stau la dispoziție: pot să-i câștig de partea mea. Poate că ar trebui să ies din sanctuar, să ies la lumina soarelui de vară și să-mi ocup locul.

Se aude un ciocănit ușor în ușă și o voce de bărbat spune:

— Preot confesor pentru regina văduvă.

Deschid grilajul și văd un călugăr dominican cu chipul ascuns de glugă.

— Mi s-a poruncit să vin și să vă primesc spovedania.

— Intră, părinte.

Îi deschid ușa larg. Intră în tăcere; sandalele lui nu fac deloc zgomot pe pardoseala de piatră. Se înclină și așteaptă să se închidă ușa în urma lui, după care îmi vorbește încet:

— Vin la porunca episcopului Morton. Dacă vă întreabă cineva, spuneți că am venit să vă ofer prilejul de a vă spovedi și că mi-ați vorbit despre păcatul amărăciunii și al suferinței excesive, iar eu v-am sfătuit să vă luptați cu disperarea. De acord?

— Da, părinte.

Îmi întinde o bucată de hârtie, zicând:

— Voi aștepta zece minute, după care voi pleca. Nu mi-e îngăduit să iau un răspuns.

Merge și se așază pe taburetul de lângă ușă, așteptând să treacă timpul. Duc biletul la fereastră, unde lumina e mai bună, și-l citesc în vreme ce fluviul plescăie dedesubtul meu. Poartă pecetea cu blazonul familiei Beaufort și vine de la Margaret Stanley, fosta mea doamnă de companie. Deși aparține prin naștere Casei de Lancaster și e mama moștenitorului acesteia, ea și soțul ei, Thomas Stanley, ne-au fost loiali în ultimii unsprezece ani. Poate îmi va rămâne loială. Poate îmi va lua chiar partea în fața ducelui Richard. Interesele ei sunt legate de mine. Conta pe Edward că-i va ierta fiului ei sângele de Lancaster și-i va îngădui să se întoarcă din Bretagne, unde trăiește în exil. Mi-a vorbit despre iubirea de mamă pentru fiul ei și a spus că ar da orice să-l aibă din nou acasă. I-am promis că dorința ei se va împlini. N-are niciun

motiv să-l iubească pe ducele Richard. S-ar putea foarte bine să creadă că șansele de a-și aduce băiatul acasă sunt mai bune dacă rămâne prietenă cu mine și-mi sprijină revenirea la putere.

Dar nu-mi scrie nimic despre vreo conspirație și nici nu-mi trimite vorbe de încurajare. Scrie doar câteva rânduri:

Anne Neville nu merge la Londra pentru încoronare. N-a poruncit să i se pregătească gărzi și nici cai pentru călătorie.

Nu i s-au luat măsuri pentru mantile speciale pentru încoronare.

M-am gândit că ați vrea să știți. M. S.

Stau cu scrisoarea în mână. Anne e bolnăvicioasă, iar fiul ei e firav. Ar putea prefera să rămână acasă. Dar Margaret, lady Stanley, nu și-a dat atâta osteneală și nu a înfruntat atâtea pericole ca să-mi spună doar asta. Vrea să știu că Arme Neville nu se grăbește să vină la Londra pentru marea încoronare, fiindcă n-are de ce să se zorească. Dacă nu vine, înseamnă că așa i-a poruncit soțul ei Richard. El știe că nu va avea la ce să participe. Dacă Richard nu i-a poruncit nevastei lui să vină la Londra la timp pentru încoronare, cel mai important eveniment al unei noi domnii, motivul e numai unul: știe că nu va avea loc o încoronare.

Privesc lung fluviul multă vreme și mă gândesc ce înseamnă asta pentru mine și pentru cei doi scumpi fii ai mei de viță regească. Apoi merg și îngenunchez în fața călugărului, spunând:

— Binecuvântează-mă, părinte.

Și simt cum își lasă mâna blândă pe creștetul meu.

*

Servitoarea care iese în fiecare zi să cumpere pâine și carne se întoarce acasă albă la față și-i spune ceva fiicei mele Elizabeth. Fata mea vine la mine.

— Milady mamă, milady mamă, pot să-ți vorbesc?

Stau la fereastră și privesc apa, reflectând mohorâtă, de parcă aş spera ca Melusina să se ridice din undele leneșe de vară și să-mi dea un sfat.

— Sigur că da, scumpa mea. Ce s-a întâmplat?

Ceva din aerul ei încordat și imperios mă avertizează că nu e de bine.

— Mamă, nu înțeleg ce se întâmplă, dar Jemma a venit de la piață și a spus că se vorbește despre o încăierare în Consiliul Coroanei și o arestare. O încăierare în sala consiliului! Și sir William...

I se taie răsufarea.

— Sir William Hastings? întreb, rostind numele celui mai iubit prieten al lui Edward, apărătorul juruit al fiului meu și proaspătul meu

aliat.

— Da, el. Mamă, în piață se spune că i s-a tăiat capul!

Mă prind de pervazul de piatră, fiindcă odaia se învâрте cu mine.

— Nu se poate ca el... sigur a înțeles Jemma greșit.

— Spune că ducele Richard a descoperit un complot împotriva lui, a arestat doi bărbați importanți și l-a decapitat pe sir William.

— Sigur se înșală! E unul dintre cei mai importanți oameni din Anglia, nu poate fi decapitat fără judecată!

— Așa spune Jemma, șoptește fata mea. Zice că l-au luat pe sus și i-au tăiat capul pe un bușean, pe pajiștea Turnului, fără avertisment, fără judecată, fără acuzație.

Mi se înmoaie genunchii și Elizabeth mă prinde în cădere. Odaia se întunecă pentru o vreme, apoi îmi văd din nou fata, cu boneta căzută pe jos, cu părul revărsat pe umeri, fiica mea cea frumoasă se uită la mine și șoptește:

— Milady mamă, mamă, spune ceva! Te simți bine?

— Mă simt bine.

Am gâtul uscat și descopăr că zac pe podea, sprijinită de brațul ei.

— Mă simt bine, scumpa mea. Dar mi s-a părut că te-am auzit spunând... mi s-a părut că ai spus... mi s-a părut că ai spus că sir William Hastings a fost decapitat.

— Așa zice Jemma, mamă. Dar credeam că nici măcar nu-ți place de el!

Mă ridic pe jumătate, descoperind că mă doare capul.

— Copila mea, nu mai contează dacă îmi place de el sau nu. Acest lord e cel mai important apărător al fratelui tău, singurul apărător care a luat legătura cu mine. Nu-i place de mine, însă și-ar da viața ca să-l așeze pe fratele tău pe tron și să respecte promisiunea făcută tatălui tău. Dacă e mort, înseamnă că ne-am pierdut cel mai important aliat.

Ea clatină din cap, complet nedumerită.

— Oare a comis o greșală foarte mare? Ceva care l-a jignit pe lordul protector?

Se aude o bătaie ușoară în ușă și încremenim cu toții. O voce strigă în franceză:

— *C'est moi!*

— E o femeie, deschide ușa, îi spun fetei mele.

Preț de o clipă am fost sigură că e călăul lui Richard, venit după noi, cu lama securii încă mânjită de sângele lui Hastings. Elizabeth dă fuga să deschidă ușa mică din poarta masivă de lemn și târfa Elizabeth Shore se strecoară înăuntru, cu o mantie înfășurată strâns peste rochia bogată de brocart și cu gluga pe cap. Îmi face o reverență adâncă și spune scurt, văzându-mă ghemuită pe podea:

— Așadar, ați aflat.

— Spune-mi că Hastings n-a murit!

Are ochii plini de lacrimi, dar vorbește în puține cuvinte.

— Ba da, a murit. De aceea am venit. A fost acuzat de trădare față de ducele Richard.

Fiica mea se lasă în genunchi lângă mine și-mi ia mâinile înghețate într-ale ei.

— Ducele Richard l-a acuzat pe sir William că a uneltit să-l omoare. A spus că William a tocmit o vrăjitoare să-i facă rău. Ducele a spus că respiră anevoie, se simte bolnav și-și pierde puterea. A spus că brațul cu care ține sabia îi e neputincios, și-a dezgolit brațul în sala consiliului și i l-a arătat lui sir William, de la încheietura mâinii până la umăr, și a spus că negreșit poate vedea că se mistuie.

Rămân cu ochii ațintiți la fața ei palidă. Nu arunc nici măcar o privire spre căminul în care a ars bucata de pânză răsucită din șervetel ducelui, după ce mi-am legat-o în jurul brațului și apoi am blestemat-o ca să-i fur suflarea și puterea, să-i fac brațul cu care ține sabia tot atât de slab ca al unui cocoșat.

— Cine susține că e vrăjitoare?

— Voi, Alteță.

O simt pe fiica mea cum tresare.

— Și cu mine, adaugă Elizabeth Shore.

— Noi două, lucrând împreună?

— Da, spune ea simplu. De asta am venit să vă previn. Dacă aduce dovezi că sunteți vrăjitoare, poate să încalce sanctuarul și să vă ia de aici împreună cu copiii?

Încuviințez din cap. Da, poate.

Și oricum, îmi aduc aminte de bătălia de la Tewkesbury, când propriul meu soț a încălcat sanctuarul fără motive sau explicații, a târât afară din abație oameni răniți și i-a măcelărit în cimitir, după care a intrat iar și a mai omorât câțiva pe treptele altarului. Pardoseala altarului a trebuit frecată bine ca să se ducă sângele, iar lăcașul atât de mânjit de moarte a trebuit sfințit din nou.

— Poate, răspund. S-au înfăptuit lucruri și mai groaznice de-atât.

— Trebuie să plec, spune ea cu teamă. E posibil să fiu urmărită. William ar fi vrut să fac tot ce pot ca să-i feresc pe copiii voștri de primejdie, dar nu sunt în stare să fac mai mult. Ar trebui să vă spun: lordul Stanley a făcut tot ce i-a stat în puteri ca să-l salveze pe William. L-a prevenit că ducele va lua măsuri împotriva lui. A visat că vor fi sfârtecați de un mistreț cu colți însângerați. L-a avertizat pe William. Însă el n-a crezut că se va întâmpla atât de curând...

Lacrimile i se preling pe obraji și glasul îi e sugrumat.

— Așa o nedreptate! șoptește ea. Și i-a căzut victimă un om atât de bun! Să-l târască soldații afară din consiliu! Să-i taie capul fără să fie măcar un preot lângă el! Să n-aibă timp să se roage!

— A fost un om bun, încuviințez.

— Acum, că s-a dus, ați pierdut un protector. Sunteți cu toții în mare primejdie. Și eu la fel.

Își trage gluga la loc pe cap și se îndreaptă spre ușă.

— Vă doresc numai bine, Alteță. La fel și băieților lui Edward. Dacă vă voi putea, vă voi sluji, dar deocamdată nu trebuie să fiu văzută venind la voi. Nu îndrăznesc să mai vin.

— Așteaptă! o rog. Ai spus că lordul Stanley îi rămâne loial tânărului rege Edward?

— Stanley, episcopul Morton și arhiepiscopul Rotherham sunt întemnițați din porunca ducelui, bănuieți că lucrează pentru voi și ai voștri. Richard crede că au uneltit împotriva lui. Singurii membri ai consiliului rămași liberi sunt cei care ascultă de porunca ducelui.

— A înnebunit? Întreb nevenindu-mi să cred. Richard a înnebunit?

Ea clatină din cap și răspunde simplu:

— Cred că s-a hotărât să revendice tronul. Vă aduceți aminte că regele obișnuia să spună că Richard face întotdeauna ceea ce promite? Că dacă Richard jură că va face ceva, acel lucru va fi îndeplinit – cu orice preț?

Nu-mi place s-o aud pe femeia asta repetând cuvintele propriului meu soț, dar încuviințez.

— Cred că Richard s-a hotărât, cred că și-a promis lui însuși. Cred că a decis în sfârșit că lucrul cel mai bun pentru el și pentru Anglia e un rege puternic, nu un băiat de doisprezece ani. Iar acum, că s-a hotărât, va face orice ca să urce pe tron. Cu orice preț.

Crapă puțin ușa și privește pe furiș afară, apoi ridică de jos coșul de nuiele, ca să pară că ne-a adus alimente. Se uită la mine pe după ușă.

— Regele spunea mereu că Richard nu se va da în lături de la nimic odată ce încuviințează un plan, spune ea. Dacă nu se va da în lături de la nimic de data asta, veți fi în primejdie. Sper că puteți face în așa fel încât să fiți în siguranță, Alteță, voi și copiii voștri... voi și băieții lui Edward. Face o mică reverență și șoptește: Dumnezeu să vă binecuvânteze de dragul lui, apoi dispare și ușa se închide în urma ei.

*

Nu șovăi. E ca și cum sunetul înfundat al securii care a retezat gâtul lui Hastings pe pajiștea Turnului ar fi o trâmbiță ce anunță începerea unei întreceri. Dar întrecerea asta are scopul de a-l adăposti pe fiul meu de amenințarea unchiului său, care s-a pornit pe ucis. Nu mai am pic de îndoială că ducele Richard îmi va omorî ambii fii ca să-i rămână drumul liber spre tron. Nu dau o ceapă degerată nici pe viața fiului lui George, indiferent în ce casă locuiește. L-am văzut pe Richard intrând în odaia regelui Henric, care dormea lipsit de apărare, ca să-l

ucidă fiindcă dreptul lui la tron era tot atât de întemeiat ca al lui Edward. Nu mă îndoiesc câtuși de puțin că Richard va asculta de aceeași logică ce i-a condus pe toți trei frații în noaptea aceea. Un rege sfințit și uns stătea între spița lor și tron, așa că l-au omorât. Acum băiatul meu stă între Richard și tron. Îl va ucide dacă va putea și e posibil să nu fiu în stare să împiedic lucrul ăsta. Dar jur că nu va pune mâna pe băiatul meu cel mic, Richard.

Deși l-am pregătit pentru momentul despărțirii, când îi spun că va trebui să plece neîntârziat, diseară chiar, e surprins că el a sosit atât de curând. Culoarea din obraji îi dispare, însă vitejia băiețească îl face să-și țină capul sus și să-și muște buzele ca să nu plângă. Are numai nouă ani, dar a fost crescut ca un prinț al Casei de York. A fost crescut ca să dea dovadă de curaj. Îl sărut pe creștetul bălai și-l rog să fie băiat cuminte, să țină minte tot ce i s-a spus să facă, iar când începe să se întunece îl conduc prin criptă, pe scări în jos, tot mai adânc în măruntaiele clădirii, în catacombele de dedesubt, unde trebuie să trecem pe lângă raclele de piatră și pe lângă camerele funerare boltite, cu un felinar în fața noastră și altul în mâna lui mică. Lumina nu pâlpâie. Băiatul meu nu tremură nici măcar atunci când trecem pe lângă mormintele pline de umbre. Pășește grăbit lângă mine, cu capul sus.

Drumul duce spre o poartă de fier ascunsă, dincolo de care un chei de piatră pătrunde în apele fluviului, iar lângă el se leagănă fără zgomot o barcă cu vâsle. E o luntre mică, din cele care pot fi tocmite pentru deplasarea pe fluviu, una din multe sute. Nădăjduiam să-l trimit pe o corabie de război, comandată de fratele meu Edward, cu oameni înarmați care au jurat să-l apere, dar Dumnezeu știe unde se află Edward în noaptea asta, flota s-a întors împotriva noastră și va naviga de partea ducelui Richard. N-am nicio corabie de război la dispoziție. Va trebui să ne descurcăm cu luntrea. Băiatul meu e nevoit să plece fără altă protecție în afară de doi slujitori credincioși și binecuvântarea mamei sale. La Greenwich îl așteaptă unul dintre prietenii soțului meu, sir Edward Brampton, care l-a iubit mult, sau cel puțin așa sper. N-am de unde să știu. Nu pot fi sigură de nimic.

Cei doi slujitori așteaptă tăcuți în barcă, ținând-o prionită împotriva curentului cu ajutorul unei frânghii trecute printr-un inel prins în treptele de piatră; îmi împing băiatul spre ei, iar ei îl coboară în luntre și-l așază la pupă. Nu avem timp să ne luăm rămas-bun și oricum n-aș avea ce să spun în afară de o rugăciune pentru siguranța lui, care-mi rămâne în gât ca și cum aș fi înghițit un pumnal. Barca se desprinde de mal; ridic mâna ca să-i fac semn și-i văd fețișoara albă sub bereta mare, privind înapoi spre mine.

Încui poarta de fier în urma mea și pornesc înapoi pe treptele de piatră, trecând tăcută prin catacombele liniștite; ajungând în odaie,

mă uit pe fereastră. Barca lui se depărtează, intrând în circulația de pe fluviu, cu cei doi servitori la vâsle și cu băiatul meu la pupă. Nu există niciun motiv să-i oprească cineva – doi muncitori și un băiat care face comisioane. Alte zeci, sute de bărci asemenea mișună încoace și-ncolo pe fluviu, văzându-și de treburile lor. Deschid fereastra, dar nu-l strig. Nu-i strig să se întoarcă. Vreau doar să mă poată vedea dacă ridică privirea. Vreau să știe că nu l-am lăsat să plece cu nepăsare, că m-am uitat după el până-n ultima, chiar ultima clipă. Vreau să mă vadă uitându-mă în urma lui în amurg și să știe că voi privi în urma lui toată viața, voi privi în urma lui până-n ceasul morții mele, voi privi în urma lui și dincolo de moarte, iar fluviul îi va șopti numele.

Nu ridică privirea. Face așa cum i s-a spus. E un băiat bun, un băiat curajos. Nu uită să stea cu capul plecat și cu bereta trasă bine pe frunte, ca să-i ascundă părul bălai. Trebuie să țină minte să răspundă la numele de Peter și să nu se aștepte să fie servit cu genunchiul îndoit. Trebuie să uite de alaiurile sărbătorești și de procesiunea regală, de leii din Turn și de bufonul care se dădea de-a rostogolul ca să-l facă să râdă. Trebuie să uite de mulțimile de oameni care-i rosteau numele și-l aclamau și de surorile lui cele frumoase, care se jucau cu el și-l învățau franceză și latină și chiar puțină germană. Trebuie să-și uite fratele pe care-l adora și care s-a născut să fie rege. Trebuie să fie ca o pasăre, o rândunică ce se cufundă iarna în apa râurilor și încremenește, neclintită și tăcută, ieșind de acolo abia când primăvara vine să descătușeze apele și să le lase să curgă. Trebuie să se cufunde în fluviu ca o rândunică mică și scumpă, în grija strămoșei sale Melusina. Trebuie să aibă încredere că fluviul îl va ascunde și-l va feri de primejdii, căci eu nu-l mai pot proteja.

Privesc luntrea de la fereastră și la început îl văd la pupă, legănându-se în ritmul înaintării sale, de fiecare dată când barcaii trag la vâsle. Apoi luntrea e luată de curent și înaintează mai iute, iar în jur apar alte ambarcațiuni – barje, bărci de pescuit, corăbii de negoț, poduri mobile, alte luntri, ba chiar și două plute uriașe încărcate cu bușteni – și nu-mi mai pot vedea băiatul; a plecat pe fluviu și trebuie să-l încredințez Melusinei și apei; am rămas fără el, eşuată pe malul fluviului, fără ultimul dintre fiii mei.

Fiul meu Thomas Grey pleacă în aceeași noapte. Se strecoară pe ușă îmbrăcat ca un valet și pornește pe străzile lăturalnice ale Londrei. Avem nevoie de cineva afară, de cineva care să afle veștile și să adune oștirea noastră. Există sute de oameni care ne sunt loiali și mii care vor lupta împotriva ducelui, dar trebuie adunați și organizați, și asta va fi misiunea lui Thomas. N-a mai rămas nimeni altcineva. Thomas are douăzeci și șapte de ani. Știu că-l trimit în ghearele primejdiei, poate chiar la moarte.

— Mult noroc! îi spun.

El îngenunchează și îmi pun mâna pe creștetul lui, ca să-l binecuvânteze.

— Unde te vei duce?

— În cel mai sigur loc din Londra, îmi răspunde cu un zâmbet trist. Un loc care l-a iubit pe soțul tău și care nu-l va ierta niciodată pe ducele Richard fiindcă l-a trădat. Singura afacere cinstită din Londra.

— Unde anume?

— La bordel, spune el zâmbind cu gura până la urechi.

Apoi se întoarce și dispare în beznă.

*

În dimineața următoare, devreme, Elizabeth mi-l aduce pe micul paj. Ne-a slujit la Windsor și a acceptat să ne slujească din nou. Îl ține de mână, căci e o fată bună, dar băiatul miroase a grajd – locul unde doarme.

— Vei răspunde la numele de Richard, duce de York, îl instruiesc. Oamenii ți se vor adresa spunându-ți „stăpâne” și „Sire”. Nu-i vei corecta. Nu vei scoate o vorbă, ci vei da doar din cap.

— Da, 'mnă, mormăie el.

— Și-mi vei spune „milady mamă”.

— Da, 'mnă.

— Da, milady mamă.

— Da, milady mamă, repetă băiatul.

— Vei face o baie și vei îmbrăca haine curate.

Ridică iute spre mine fețișoara înfricoșată și protestează:

— Nu! Nu pot face baie!

Elizabeth pare înspăimântată.

— Oricine își va da seama pe dată!

— Vom spune că e bolnav, răspund. Vom spune că a răcit sau că-l doare gâtul. Îi vom înfășura falcile cu o bucată de flanelă și-i vom lega un fular la gât. Îi vom spune să nu vorbească. Doar câteva zile. Ca să câștigăm timp.

Ea încuviințează și se oferă singură:

— Îi fac eu baie.

— Ia-o pe Jemma să te ajute. Și probabil că un servitor va trebui să-l țină în apă.

Fata mea reușește să zâmbească, dar ochii îi sunt triști.

— Mamă, chiar crezi că unchiul meu ducele i-ar face rău propriului nepot?

— Nu știu. Tocmai de aceea l-am trimis de lângă mine pe iubitul meu fiu de viță regească, iar băiatul meu Thomas Grey a trebuit să plece în beznă. Nu mai știu ce ar putea să facă ducele.

Servitoarea Jemma cere voie să iasă în oraș duminică după-amiază, ca s-o vadă pe târfa Shore ispășindu-și penitența.

— Ce să faci? întreb.

Ea face o reverență, cu capul plecat, dar își dorește cu atâta disperare să plece încât e gata să riște să mă ofenseze.

— Iertare, doamnă, Alteță, dar i s-a poruncit să umble prin oraș în cămașă, cu o lumânare aprinsă în mână, și toată lumea o va vedea. Trebuie să faci penitență pentru păcatul ei, pentru că e o târfă. Mă gândeam că, dacă săptămâna următoare vin mai devreme în fiecare zi, mă veți lăsa...

— Elizabeth Shore?

Ea ridică ochii spre mine și recită:

— Renumita târfă. Lordul protector i-a poruncit să facă penitență pentru păcatul cărnii.

— Poți să mergi să te uiți, spun scurt.

O privire în plus în mulțime nu va conta. Mă gândesc la această tânără femeie pe care Edward a iubit-o, pe care Hastings a iubit-o, mergând pe străzi desculță, în jupon, cu o lumânare în mână, ferindu-i flacăra pâlpâitoare în timp ce oamenii îi strigă insulte sau o scuipă. Lui Edward nu i-ar plăcea una ca asta și de dragul lui, dacă nu de-al ei, aș împiedica pedeapsa dacă aș putea. Dar nu pot face nimic ca s-o apăr. Ducele Richard a devenit crud și chiar și o femeie frumoasă trebuie să sufere fiindcă a fost iubită.

— Singurul lucru pentru care-i pedepsită e frumusețea ei, spune fratele meu Lionel, care a ascultat o vreme la fereastră murmurul apreciativ al mulțimii în timp ce ea înconjoară marginile orașului. Și pentru că Richard o bănuiește acum că-l ascunde pe fiul tău Thomas. I-a scotocit casa, dar nu l-a găsit. Ea l-a ținut într-un loc sigur, ascuns de oamenii lui Gloucester, iar pe urmă l-a ajutat să scape.

— Dumnezeu s-o binecuvânteze pentru asta!

Lionel zâmbește.

— Pe cât se pare, pedeapsa a ieșit oricum pe dos față de cum voia ducele Richard. Nimeni n-o vorbește de rău. Un om de pe podul mobil m-a strigat cât am stat la fereastră. Spunea că femeile îi strigă „Rușine, rușine!”, iar bărbații o admiră pur și simplu. Nu li se întâmplă în fiecare zi să vadă o femeie atât de frumoasă în cămașă. Se spune că arată ca un înger dezbrăcat, frumos și căzut.

— Ei bine, Dumnezeu s-o binecuvânteze oricum, fie ea înger sau târfă, conchid zâmbind.

Fratele meu, episcopul, zâmbește la rîndul lui.

— Cred că păcatele ei au fost făptuite din iubire, nu din răutate. Și poate că asta contează cel mai mult în vremurile grele în care trăim.

Ruda mea, cardinalul Thomas Bourchier, și alți șase lorzi din Consiliul Coroanei sunt trimiși să discute cu mine; îi primesc ca o regină, împodobită cu diamantele regale prădate din tezaur, așezată pe un jilț mareț drept tron. Sper că am o înfățișare demnă și regească; la drept vorbind, mă simt gata să omor. Aceștia sunt lorzii Consiliului Coroanei; ocupă funcții pe care le-au primit de la soțul meu. El i-a făcut ceea ce sunt azi, iar acum îndrăznesc să vină să-mi spună ce-mi cere ducele Richard! Elizabeth stă în picioare în spatele meu și celelalte patru fete ale mele sunt înșiruite alături. Nu e prezent niciunul dintre fiii sau frații mei. Lorzii nu comentează că fiul meu Thomas Grey a fugit din sanctuar și se plimbă liber prin Londra, iar eu firește că nu atrag atenția asupra absenței sale.

Mă vestesc că l-au proclamat pe ducele Richard protectorul regatului, regent și tutore al prințului, și mă asigură că se pregătesc pentru încoronarea fiului meu Edward. Vor ca fratele lui mai mic, Richard, să i se alăture în odăile regale din Turn.

— Ducele va fi lord protector numai câteva zile, numai până la încoronare, îmi explică Thomas Bourchier cu o expresie atât de sinceră zugerăvită pe chip, încât trebuie să am încredere în el.

Acest bărbat și-a petrecut viața încercând să aducă pace țării. L-a încoronat pe Edward rege, iar pe mine regină, fiindcă a crezut că vom aduce pace în țară. Știu că vorbește din inimă.

— De îndată ce tânărul rege e încoronat, toată puterea trece în mâinile lui, iar voi sunteți regina văduvă și mama regelui. Întoarceți-vă la palat, Alteță, și participați la încoronarea fiului vostru! Lumea se miră că nu vă vede și ambasadiorilor străini li se pare ciudat. Dați-ne voie să facem ceea ce i-am jurat cu toții regelui pe patul de moarte: să-l așezăm pe tron pe fiul vostru și să lucrăm împreună, lăsând dușmănia la o parte. Lăsați familia regală să locuiască în apartamentele regale din Turn și să vină cu toată fala și frumusețea la încoronarea fiului ei!

Preț de câteva clipe sunt convinsă. Ba mai mult, sunt ispitită. Poate că totul se va încheia în mod fericit. Dar apoi mă gândesc la fratele meu Anthony și la fiul meu Richard Grey, închiși în Castelul Pontefract, și șovăi. Trebuie să-mi acord un răgaz și să mă gândesc. Trebuie să am grijă ca ei să rămână teferi. Câtă vreme mă aflu în sanctuar, siguranța mea și cea a fiului meu Richard echilibrează întemnițarea lor, ca greutatea de pe cele două talere ale unui cântar. Sunt ostatici pentru a garanta buna mea purtare, dar pe de altă parte, ducele Richard nu îndrăznește să se atingă de ei, de frică să nu mă enfurie. Dacă Richard vrea să scape de familia Rivers, trebuie să ne aibă pe toți în puterea lui. Ținându-mă departe de el, îi apăr pe aceia dintre noi pe care-i are în mână, ca și pe aceia dintre noi care suntem liberi. Trebuie să-l păzesc pe fratele meu Anthony de dușmanii lui.

Trebuie! Asta e cruciada mea – asemănătoare cu aceea la care nu l-am lăsat să participe. Trebuie să-l păzesc, ca el să poată fi ceea ce este: o lumină a lumii.

— Nu vi-l pot încredința pe prințul Richard, spun cu glasul plin de regret prefăcut. În ultima vreme a fost atât de bolnav încât nu mă îndur să las pe nimeni în afară de mine să-l îngrijească. Încă nu s-a făcut bine, și-a pierdut vocea și, dacă boala ar reveni, ar putea fi mai gravă decât prima oară. Dacă vreți ca el și fratele lui să fie împreună, trimiteți-l pe Edward aici, unde pot să am grijă de amândoi și să știu că nu-i pândește primejdia. Tânjesc să-mi văd fiul cel mare cu regele Edward și să știu că e în siguranță. Vă rog, trimiteți-l la mine, în siguranță! Poate fi încoronat la fel de bine de aici ca și din Turn.

— O, doamnă! exclamă Thomas Howard, mâniindu-se ca o brută ce e. Puteți numi vreun motiv pentru care ar fi în pericol?

Îl privesc câteva clipe. Chiar crede că are șanse să mă păcălească să-mi mărturisesc dușmănia față de ducele Richard?

— Toți ceilalți membri ai familiei mele sunt fie fugari, fie întemnițați, îi răspund sec. De ce să cred că eu și fiii mei suntem în siguranță?

— Liniștiți-vă, intervine cardinalul, făcându-i lui Howard un semn cu capul ca să-i închidă gura. Toți cei aflați în închisoare vor fi judecați de un tribunal alcătuit din nobili, așa cum se cuvine, iar adevărul acuzațiilor va fi dovedit sau respins. Lorzii au hotărât că fratelui vostru Anthony, contele Rivers, nu i se poate aduce nicio învinuire de trădare. Asta ar trebui să vă arate că suntem de bunăcredință. Doar nu vă închipuiți că eu, eu însumi, aș veni la voi altfel decât cu bunăcredință?

— Ah, milord cardinal, nu mă îndoiesc de dumneata!

— Atunci aveți încredere în mine când vă dau cuvântul, cuvântul meu personal, că băiatul vostru va fi în siguranță cu mine. Îl voi duce la fratele lui și niciunuia nu i se va întâmpla nimic rău. Nu aveți încredere în ducele Richard, iar el vă bănuiește – asta mă îndurerează, însă aveți amândoi motivele voastre –, dar vă jur că nici ducele, nici altcineva nu le va face rău băieților voștri și că vor fi în siguranță amândoi, iar Edward va fi încoronat rege.

Oftez, ca și cum logica lui m-ar fi învins.

— Și dacă refuz?

Cardinalul se apropie mai mult de mine și spune cu glas foarte scăzut:

— Mă tem că el va încălca sanctuarul și vă va scoate de aici împreună cu toată familia voastră. Toți lorzii cred că ar avea dreptate s-o facă. Nimeni nu vă apără dreptul de-a vă afla aici, Alteță! Asta nu e un castel, ci o carapace în jurul vostru. Dați-i voie micului prinț Richard să iasă și veți fi lăsată să rămâneți aici, dacă asta vă e dorința.

Țineți-l aici și veți fi scoși ca niște lipitori dintr-un borcan de sticlă. Sau, dacă nu, borcanul poate fi spart.

Elizabeth, care s-a uitat pe fereastră, se apleacă spre mine și-mi șoptește:

— Milady mamă, pe fluviu sunt sute de barje ale ducelui Richard. Suntem înconjurați.

Preț de câteva clipe nu văd fața îngrijorată a cardinalului. Nu văd expresia dură a lui Thomas Howard. Nu-i văd pe cei șase bărbați care-l însoțesc. Îl văd pe soțul meu intrând în sanctuarul de la Tewkesbury, cu sabia scoasă din teacă, și știu că din momentul acela sanctuarul n-a mai fost sigur. Edward a distrus în ziua aceea siguranța fiului său – și n-a știut-o niciodată. Dar eu o știu acum. Și slavă Domnului că m-am pregătit! Duc batista la ochi.

— Iertați-mi slăbiciunea de femeie! Nu mă îndur să mă despart de el. Nu pot fi cruțată de durerea asta?

Cardinalul mă bate ușurel pe mână.

— Trebuie să vină cu noi. Îmi pare rău.

Mă întorc spre Elizabeth și-i șoptesc:

— Adu-l, adu-l pe băiețelul meu!

Ea pleacă în tăcere, cu capul în jos.

— A fost bolnav, îi spun cardinalului. Trebuie ținut învelit bine, la căldură.

— Aveți încredere în mine, răspunde el. Nu i se va întâmpla nimic rău cât va fi în grija mea.

Elizabeth se întoarce cu pajul. E îmbrăcat cu hainele lui Richard al meu, iar un fular îi ascunde partea de jos a feței. Când îl îmbrățișez, miroase chiar ca băiețelul meu. Îi sărut părul bălai. Trupul lui de băiețel e delicat în brațele mele, dar are o ținută curajoasă, așa cum i se cere unui prinț. Elizabeth l-a învățat bine.

— Du-te cu Dumnezeu, fiule! îi spun. Ne revedem la încoronarea fratelui tău, peste câteva zile.

— Da, milady mamă, răspunde el ca un papagal.

Vocea îi e doar o șoptă, însă o aud toți. Îl iau de mână și-l duc spre cardinal. Acesta l-a văzut pe Richard la curte, de la distanță, iar pajul e ascuns de bereta împodobită cu pietre prețioase și de fularul de la gât, ridicat peste gură.

— Iată-l pe fiul meu, rostesc cu glasul tremurând de emoție. Îl încredințez în mâinile dumitale. Ți-i dau cu adevărat în grijă, pe el și pe fratele lui. Mă întorc spre băiat și-i spun: Rămas-bun, scumpul meu fiu, Atotputernicul să te aibă în paza lui!

El ridică fețișoara spre mine, înfășurată în fularul care îl ascunde trăsăturile, și preț de o clipă simt un val de emoție reală când îi sărut obrazul cald. Da, îl trimit pe acest copil în ghearele primejdiei în locul copilului meu, dar totuși e un copil, iar primejdia e primejdie. Cu

lacrimi în ochi, pun mâna lui mică în palma mare și caldă a cardinalului Bouchier și-i cer acestuia, peste căpșorul dintre noi:

— Milord, te rog, ai grijă de băiatul acesta, de băiatul meu! Ferește-l de primejdii.

Așteptăm în timp ce ei iau copilul și ies unul câte unul din încăpere. Mirosul lor stăruie – miros de aer liber, de sudoare de cal, de carne gătită, o adiere proaspătă peste iarba cosită.

Elizabeth se întoarce spre mine, palidă la față, observând:

— L-ai trimis pe paj fiindcă crezi că băiatul nostru n-ar fi în siguranță dacă ar merge în Turn.

— Da.

— Așadar, crezi că Edward al nostru nu e în siguranță în Turn.

— Nu știu. Da, de asta mă tem!

Se întoarce brusc spre fereastră și preț de o clipă îmi aduce aminte de mama mea, bunica ei. Are aceeași hotărâre – o văd cum chibzuiește intens care ar fi cea mai bună cale de urmat. Și-mi spun, pentru prima oară, că Elizabeth se transformă într-o femeie de temut. Nu mai e fetiță.

— Cred că ar trebui să-i trimiți vorbă unchiului și să-i ceri să încheiați o înțelegere, spune ea. Ai putea fi de acord să-i dăm tronul, iar el – să-l numească pe Edward moștenitorul lui.

Clatin din cap.

— Ai putea! stăruie ea. E unchiul lui Edward, un om onorabil. Sigur își dorește o soluție la fel de mult cum ne-o dorim și noi.

— Nu renunț la tronul lui Edward! spun scurt. Dacă ducele Richard îl vrea, va trebui să-l ia și să se acopere de rușine.

— Și dacă face asta? Ce se întâmplă atunci cu Edward? Ce se întâmplă cu surorile mele? Ce se întâmplă cu mine?

— Nu știu, răspund precaută. S-ar putea să trebuiască să luptăm, s-ar putea să trebuiască să protestăm. Dar nu renunțăm. Nu capitulăm.

— Și băiețelul acela, continuă ea făcând semn spre ușa pe care a ieșit pajul, legat la fâlci ca să nu vorbească. L-am luat de lângă tatăl lui, l-am îmbăiat, l-am îmbrăcat și i-am spus să tacă, iar apoi l-am trimis la moarte? Așa purtăm războiul ăsta, folosind un copil drept scut? Trimițând un băiețel la moarte?

[39] Duminică, 25 iunie 1483: ziua încoronării

— Ce? mârâi spre cerul tăcut al zorilor, ca o pisică furioasă ai cărei pisoai au fost luați ca să fie înecați. Fără barje regale? Fără salve de tun din Turn? Fără vin revărsat din fântânile arteziene ale orașului? Fără răpăit de tobe, fără cântecele ghildelor cântate tare de ucenici? Fără muzică? Fără strigăte? Fără ovații pe traseul procesiunii? Deschid larg

fereastra ce dă spre fluviu și văd obișnuitele barje, luntri și bărci cu vâsle și le spun mamei și Melusinei: E limpede, nu-l încoronează astăzi. Va muri oare în loc să urce pe tron?

Mă gândesc la băiatul meu ca și cum i-aș picta portretul. Mă gândesc la linia dreaptă a nasului său, cu vârful încă rotunjit, ca la bebeluși, la rotunjimea dolofană a obrazilor săi și la nevinovăția senină care i se citește în ochi. Mă gândesc la curbura capului său, care mi se potrivea în palmă când îl atingeam, și la linia dreaptă și pură a cefei sale când studia, aplecat asupra cărților. Era un băiat curajos, un băiat pe care unchiul său Anthony l-a învățat să salte în șa și să călărească în turnir. Anthony a jurat că va deveni neînfricat învățând să înfrunte frica. Și era un băiat care își iubea țara. Îi plăcea Castelul Ludlow, căci putea să cutreiere dealurile călare și să vadă cum se înalță sus deasupra culmilor șoimii pelerini și putea să înoate în apa rece a fluviului. Anthony spunea că are simțul frumuseții naturii: lucru rar la cei mici. Era un băiat cu un viitor strălucit. S-a născut în vreme de război ca să fie un copil al păcii. Nu mă îndoiesc că ar fi fost un mare rege Plantagenet, iar tatăl lui și cu mine am fi fost mândri de el.

Vorbesc despre el ca și cum ar fi mort, căci nu mă îndoiesc deloc că, din moment ce nu e încoronat azi, va fi ucis în taină, așa cum William Hastings a fost luat pe sus și decapitat pe pajiștea Turnului pe un butuc, călăul ștergându-și la repezeală mâinile după micul dejun. Dumnezeu, când mă gândesc la ceafa băiatului meu și la securea călăului, mi se face un rău de-mi vine să mor și eu!

Nu rămân la fereastră, să privesc fluviul care curge întruna nepăsător, de parcă pe băiatul meu nu l-ar pândi o primejdie de moarte. Mă îmbrac, îmi prind părul în ace și apoi umblu prin sanctuarul nostru ca o leoaică din Turn. Mă alin cu planuri: nu suntem lipsiți de prieteni, nu sunt lipsită de speranță. Fiul meu Thomas Grey, știu bine, e ocupat să se întâlnească în taină, în locuri ascunse, cu cei care pot fi convinși să se ridice la arme pentru noi și trebuie să existe în țară, ba chiar și-n Londra, mulți oameni care încep să aibă îndoieli în legătură cu ceea ce înțelege ducele Richard prin protectorat. Margareta Stanley lucrează clar pentru noi: soțul ei, lordul Thomas Stanley, l-a prevenit pe Hastings. Cumnata mea, ducesa Margaret de York, lucrează pentru noi în Burgundia. Chiar și pe francezi ar trebui să-i intereseze pericolul în care mă aflu, măcar ca să-i dea de furcă lui Richard. În Flandra există o casă sigură, în care o familie bine plătită întâmpină un băiețel și-l învață să dispară în norodul din Tournai. Da, poate că ducele e în avantaj acum, dar există mulți care-l vor urî, așa cum ne-au urât pe noi, cei din familia Rivers, și mult mai mulți se vor gândi cu afecțiune la mine acum, că sunt în primejdie. Cel mai important e că vor exista oameni care vor vrea să-l vadă pe tron pe fiul lui Edward, nu pe fratele lui.

Aud niște pași grăbiți și mă întorc ca să înfrunt noul pericol. Fiica mea Cecily vine în fugă prin criptă și deschide larg ușa odăii mele. E albă de spaimă.

— E ceva la ușă! îmi spune. Ceva îngrozitor, la ușă.

— Ce e la ușă?

Firește, mă gândesc imediat că e călăul.

— Ceva ca un bărbat înalt, dar care arată ca Moartea!

Îmi pun în grabă un vâl pe cap și deschid grilajul. Însăși Moartea pare să mă aștepte. Poartă o mantie lungă și neagră, o pălărie înaltă pe cap și, pe post de nas, un tub lung și alb, care-i ascunde toată fața. E un doctor, iar conul lung al măștii pentru nas e plin cu ierburi de leac care să-l apere de miasmele ciumei. Întoarce spre mine ochii scânteietori și îngustați, iar eu simt că mă trece un fior.

— N-avem pe nimeni bolnav de ciumă aici, îi spun.

— Sunt doctorul Lewis din Caerleon, doctorul lui lady Margaret Beaufort, mă lămurește el cu o voce care sună ciudat din cauza conului. Ea mi-a spus că suferiți de boli femeiești și că v-ar prinde bine să vă vadă un medic.

Deschid ușa și zic:

— Intră, nu mă simt bine.

Dar de îndată ce ușa se închide între mine și lumea de afară, îl iau la întrebări.

— Sunt cât se poate de sănătoasă. De ce ai venit aici?

— Lady Beaufort – ar trebui să spun lady Stanley – e și ea sănătoasă, Domnul fie laudat. Dar a vrut să găsească o cale de-a vă vorbi, iar eu îi sunt rudă prin alianță și vă sunt loial, Alteță.

Încuviințez.

— Scoate-ți masca!

El își scoate conul de pe față și gluga de pe cap. E un bărbat mărunț și oacheș, cu un chip zâmbitor, care inspiră încredere. Se înclină adânc.

— Vrea să afle dacă ați alcătuit un plan pentru a-i salva din Turn pe cei doi prinți. Vrea să știți că atât ea, cât și soțul ei, lordul Stanley, sunt la porunca voastră și mai vrea să știți că ducele de Buckingham e plin de îndoieli cu privire la ambiția ducelui Richard și unde îl va duce ea. Crede că tânărul duce e gata să trădeze.

— Buckingham a făcut tot ce-a putut ca să-l pună pe duce acolo unde e acum. De ce să se răzgândească tocmai azi, în ziua victoriei lor?

— Lady Margaret e încredințată că ducele de Buckingham ar putea fi convins, spune el aplecându-se ca să-mi vorbească la ureche și că începe să se îndoiască de conducătorul lui. E încredințată că va fi interesat de alte recompense, mai mari decât cele pe care i le poate oferi ducele Richard, căci e un bărbat tânăr, nici n-a împlinit treizeci

de ani, și ușor de influențat. Se teme că ducele plănuiește să urce el însuși pe tron; se teme pentru siguranța fiilor voștri. Sunteți cumnata lui, așa că băieții sunt și nepoții lui. Îl preocupă viitorul prinților, rudele sale. Lady Margaret mi-a cerut să vă spun că e încredințată că servitorii din Turn pot fi mituiți și vrea să știe cum vă poate sluji în planurile pe care le aveți de a-i elibera pe prinții Edward și Richard.

— Nu e Richard... dau să spun, când Elizabeth apare ca o fantomă pe ușa dinspre râu și urcă treptele, cu poalele rochiei grele de apă. Elizabeth! Ce Dumnezeu faci?

Chipul ei e straniu și palid.

— Am stat pe malul fluviului. La început era atât de calm și de frumos în dimineața asta, dar pe urmă a devenit tot mai aglomerat. M-am întrebat de ce e atât de aglomerat fluviul. Era aproape ca și cum voia să-mi spună chiar el.

Se întoarce și-l cântărește din ochi pe doctor.

— El cine e?

— Trimisul lui lady Margaret Stanley.

Mă uit la rochia ei udă, pe care o târăște după ea ca pe o coadă.

— Cum te-ai udat așa?

— Din cauza barjelor care au trecut, răspunde ea cu o expresie ostilă pe fața palidă. Toate barjele care au coborât pe fluviu până la Castelul Baynard, unde ducele Richard ține o mare adunare a curții. Valurile făcute de trecerea lor erau atât de mari încât au inundat treptele. Ce se întâmplă azi acolo? Jumătate din Londra se află pe barje, în drum spre reședința ducelui, deși ar trebui să fie ziua încoronării fratelui meu!

Doctorul Lewis are un aer stingherit. Rostește cu șovăială:

— Tocmai urma să-i spun reginei, mamei voastre.

— Fluviul însuși e martor, răspunde nepoliticos fiica mea. Mi-a udat picioarele ca pentru a-mi da de veste. Oricine poate să ghicească.

— Ce să ghicească? Îi întreb pe amândoi.

— Parlamentul s-a întrunit și a declarat că ducele Richard e regele de drept, spune el încet, însă vorbele lui răsună în sala cu bolți de piatră ca și cum ar striga o proclamație. Membrii Parlamentului au hotărât că cununia voastră cu regele a avut loc fără cunoștința lorzilor îndreptățiți și a fost obținută de voi și de mama voastră prin vrăjitorie. Și că regele era deja căsătorit cu altă lady.

— Așa că ești o târfă de ani de zile, iar noi suntem bastarzi, încheie Elizabeth cu răceală. Suntem înfrânți și acoperiți de rușine. S-a sfârșit, s-a sfârșit totul. Acum putem să-i luăm pe Edward și pe Richard și să plecăm?

— Ce tot spui acolo? o întreb.

Fiica aceasta a mea, cu rochia ei ca o coadă udă, ca o sirenă ieșită din fluviu, mă nedumerește tot atât de tare ca vestea că Richard a

revendicat tronul și că suntem înlăturați.

— Ce tot spui acolo? La ce te gândeai cât ai stat pe malul fluviului? Elizabeth, te porți atât de ciudat azi! Ce te face să te porți așa?

— Faptul că cred că suntem blestemați! Îmi trânteste ea în față. Cred că suntem blestemați. Fluviul mi-a șoptit un blestem și vă învinuiesc, pe tine și pe tatăl meu, pentru că ne-ați adus pe lume și ne-ați pus aici, în ghearele ambiției, însă nu v-ați păstrat destul de bine puterea ca să faceți lucrurile așa cum trebuie pentru noi!

Îi prind strâns mâinile reci și o țin de parcă aş vrea s-o împiedic să plece înot.

— Nu ești blestemată, fiica mea! Ești cea mai aleasă și mai prețioasă dintre toți copiii mei, cea mai frumoasă, cea mai iubită! Știi bine. Ce blestem s-ar putea lipi de tine?

Privirea pe care o întoarce spre mine e întunecată de groază, de parcă și-ar fi văzut propria moarte.

— Nu vei renunța niciodată, nu ne vei lăsa în pace niciodată! Ambiția ta va pricinui moartea fraților mei, iar după moartea lor mă vei pune pe mine pe tron! Preferi să ai tronul decât pe fiii tăi, iar când vor fi morți amândoi, mă vei așeza pe tronul fratelui meu răposat. Iubești coroana mai mult decât îți iubești copiii!

Clatin din cap pentru a nega puterea vorbelor ei. Asta e fetița mea, copila mea cea supusă și simplă, preferata mea, Elizabeth a mea! E carne din carnea mea. N-a avut niciodată o idee pe care să nu i-o fi insuflat eu.

— N-ai de unde să știi așa ceva. Nu e adevărat! N-ai de unde să știi. Fluviul nu-ți poate spune așa ceva, tu nu-l poți auzi și nu-i adevărat!

— Voi ocupa tronul propriilor mei frați, continuă ea de parcă nu m-ar auzi. Iar tu te vei bucura, fiindcă ambiția e blestemul tău, așa spune fluviul!

Îi arunc o privire doctorului, întrebându-mă dacă fata mea are febră.

— Elizabeth, fluviul nu-ți poate vorbi!

— Sigur că-mi vorbește și sigur că-l aud! exclamă ea pierzându-și răbdarea.

— Nu există niciun blestem...

Se răsucesc pe călcăie, străbate cu pași mari încăperea, rochia ei lăsând în urmă o dâră umedă, și deschide larg fereastra. Doctorul Lewis și cu mine o urmăim, temându-ne preț de o clipă că și-a pierdut mințile și vrea să sară; însă mă oprește pe dată un plânset ascuțit și dulce venind dinspre fluviu, un sunet de dor, un sunet de jale, o notă atât de îndurerată încât îmi acopăr urechile cu palmele ca să nu-l aud și mă uit la doctor, cerându-i din priviri o explicație. El clatină din cap, complet uluit, căci aude doar zarva veselă a barjelor ce alunecă în josul fluviului, îndreptându-se spre încoronarea regelui, cu trâmbițele

răsunând și tobele bubuind. Dar vede lacrimile din ochii lui Elizabeth și mă vede cum mă retrag de lângă fereastra deschisă, acoperindu-mi urechile ca să nu aud sunetele obsedante.

— Asta nu-i pentru tine, spun înecată de durere. Ah, Elizabeth, iubirea mea, nu e pentru tine! E cântecul Melusinei: cântecul pe care-l auzim ca prevestire a unei morți în casa noastră. Nu e un cântec de avertisment pentru tine. E pentru fiul meu Richard Grey. Îl aud. E pentru fiul meu și pentru fratele meu Anthony, fratele meu Anthony, pe care am jurat că-l voi feri de primejdii!

Doctorul e palid de frică.

— N-aud nimic, spune el. Doar zarva oamenilor care îl aclamă pe noul rege.

Elizabeth vine lângă mine, iar ochii ei cenușii sunt la fel de întunecați ca o furtună pe mare.

— Fratele tău? Ce vrei să spui?

— Fratele și fiul meu sunt morți, din porunca din Richard, ducele de Gloucester, așa cum fratele meu John și tatăl meu au murit la porunca lui George, ducele de Clarence, prezic. Fiii Casei de York sunt fiare criminale, iar Richard nu e cu nimic mai bun decât George. I-au răpit pe bărbații cei mai buni din familia mea și mi-au frânt inima. Aud. Aud asta. De asta cântă fluviul. Cântă o jelanie pentru fiul și pentru fratele meu.

Ea se apropie. A redevenit fata mea cea duioasă, furia sălbatică i-a dispărut. Pune mâna pe umărul meu.

— Mamă...

— Crezi că se va opri aici? izbucnesc înnebunită. Îl are pe băiatul meu, fiul meu de viță regească! Dacă îndrăznește să mi-l ia pe Anthony, dacă are inima să mi-l ia pe Richard Grey, crezi că se va abține să mi-l ia și pe Edward? Astăzi mi-a răpit un frate și un fiu. Nu-l voi ierta niciodată! Nu voi uita niciodată! Pentru mine e un om mort. Îl voi vedea cum se ofilește, voi vedea cum brațul cu sabia îi devine neputincios, îl voi vedea întorcându-se și căutându-și în jur prietenii, ca un copil pierdut pe câmpul de luptă, îi voi vedea căderea!

— Mamă, liniștește-te, îmi șoptește ea. Liniștește-te și ascultă fluviul.

E singurul cuvânt care mă poate potoli. Alerg dintr-un capăt în celălalt al odăii și deschid toate ferestrele, iar aerul cald al verii pătrunde în întunecimea rece a criptei. Apa plescăie scăzută pe lângă mal. Se simte duhoarea refluxului și a mълului, dar fluviul curge mai departe, ca pentru a-mi aduce aminte că viața merge înainte, ca pentru a-mi spune că Anthony s-a dus, că băiatul meu Richard Grey s-a dus și că fiul meu, micul meu prinț Richard, a pornit în josul apei într-o barcă mică, mergând în străini – dar chiar și așa, tot e posibil să mai curgem o dată cu putere.

De pe unele din barjele care trec se aude muzică – nobilii se veselesc cu prilejul ascensiunii ducelui Richard. Nu înțeleg cum de nu pot să audă cântecul fluviului, cum de nu știu că în lumea asta s-a stins o lumină odată cu moartea fratelui meu Anthony și a băiatului meu... băiatul meu.

— Unchiul Anthony n-ar vrea să jelești, spune Elizabeth încet. Te-a iubit atât de mult! Sigur n-ar vrea să jelești.

Îmi pun mâna peste a ei.

— Nu, ar vrea să trăiesc și să vă scot cu bine pe voi, copiii, din această primejdie de moarte. Deocamdată vom rămâne ascunși în sanctuar, dar jur că vom ieși și ne vom ocupa din nou locul ce ni se cuvine. Poți să numești asta „blestemul ambiției” dacă vrei, însă fără ea n-aș lupta. Și voi lupta! Mă vei vedea luptând și mă vei vedea învingând. Dacă va trebui să pornim pe mare spre Flandra, o vom face. Dacă va trebui să mușcăm precum câinii încolțiți, o vom face. Dacă va trebui să ne ascundem ca niște țărani în Tournai și să trăim cu țipari din fluviul Scheldt, o vom face. Dar Richard nu ne va distruge! Niciun om din lume nu ne poate distruge. Ne vom ridica. Suntem copiii zeiței Melusina: s-ar putea să trebuiască să ne retragem, dar e sigur că vom curge din nou! Și Richard va învăța asta. Acum ne-a prins într-un punct foarte scăzut și uscat, însă, Dumnezeu mi-e martor, ne va vedea ieșindu-ne din albie!

Vorbesc cu mult curaj, însă când tac mă învăluie durerea pentru fiul meu Grey și pentru fratele meu, iubitul meu frate Anthony. Mă gândesc la Richard Grey ca la băiețelul care a fost, așezat sus pe calul regelui, ținându-mă de mână la marginea drumului în timp ce așteptam să treacă Edward. A fost băiatul meu, băiatul meu frumos; tatăl lui a murit în lupta împotriva unui frate de York, iar acum el a murit la porunca altuia. Mi-o amintesc pe mama jelindu-și fiul și spunând că, atunci când reușești să crești un copil dincolo de pruncie, crezi că ești în siguranță. Dar femeia nu e în siguranță. Nu în lumea asta. Nu în lumea asta în care frații se luptă între ei și nimeni nu poate să-și lase sabia deoparte măcar o clipă sau să se încreadă în lege. Mă gândesc la băiatul meu, prunc în leagăn, apoi pe la doi ani, când a învățat să meargă ținându-se de degetele mele, măsurând în sus și-n jos galeria de la Grafton până începea să mă doară spatele de atâta stat aplecată, și apoi mă gândesc la el ca la tânărul care a fost, pe cale să devină un bărbat bun.

Iar Anthony, fratele meu, mi-a fost cel mai iubit și cel mai de încredere prieten și sfătuitor încă din copilărie. Edward avea dreptate să spună că e cel mai mare poet și cel mai ales cavalier de la curte. Anthony, care a vrut să meargă în pelerinaj la Ierusalim și care ar fi mers dacă nu l-aș fi oprit eu. Richard a luat cina cu amândoi la Stony Stratford, unde s-au întâlnit în drum spre Londra, și au discutat

prietenește despre Anglia pe care o vom construi împreună, familia Rivers și neamul Plantagenet, și despre moștenitorul nostru comun, băiatul meu, pe care îl vom așeza pe tron. Anthony nu era prost, dar avea încredere în Richard – și de ce nu? Doar erau rude. Luptaseră umăr la umăr în bătălie, ca frați de arme. Plecaseră în exil împreună și se întorseseră în Anglia triumfători. Erau amândoi unchii și tutorii prețiosului meu fiu.

Dimineață, când a coborât la parterul hanului ca să ia micul dejun, Anthony a descoperit că ușile fuseseră zăvorâte cu drugii, iar oamenilor lui li se poruncise să plece. I-a găsit pe Richard și pe Henry Stafford, ducele de Buckingham, înarmați pentru luptă, iar pe oamenii lor așteptând cu chipurile împietrite în curte. Și l-au arestat împreună cu băiatul meu Richard Grey și cu sir Thomas Vaughan, acuzându-i de trădare, deși toți trei erau slujitori credincioși ai fiului meu, noul rege.

În temniță, așteptându-și moartea în dimineața următoare, Anthony ascultă câteva clipe la fereastră, în caz că ar exista într-adevăr cântecul dulce și puternic al Melusinei, așteptându-se să nu deslușească nimic, și zâmbește când aude un dangăt ca de clopot. Scutură din cap ca să și-l alunge din urechi, dar sunetul stăruie – o voce nepământească care îl face să chicotească necuviincios. N-a crezut niciodată în legenda zeiței pe jumătate pește și pe jumătate femeie, strămoașa familiei lui; dar acum descoperă că îl alină să o audă cântând pentru moartea sa. Rămâne la fereastră și-și sprijină fruntea de piatra rece. Faptul că îi aude glasul înalt și clar în jurul fortificațiilor Castelului Pontefract dovedește în sfârșit că darurile mamei lui, darurile surorii lui și darurile fiicei ei sunt reale – așa cum au susținut ele și așa cum el însuși a crezut doar pe jumătate. Își dorește să-i poată spune surorii sale că acum știe. Ea și copiii ar putea să aibă nevoie de aceste daruri. Ele ar putea fi de ajuns ca să-i salveze. Poate chiar să salveze întreaga familie care și-a luat numele de Rivers pentru a o cinsti pe zeița apei care a întemeiat-o. Poate chiar să-i salveze pe cei doi băieți Plantagenet. Dacă Melusina poate cânta pentru el, un necredincios, poate că va putea să-i călăuzească pe cei care-i ascultă avertismentele. Zâmbește, căci cântecul înalt și clar îi dă speranța că Melusina va veghea asupra surorii lui și a băieților ei, mai ales asupra băiatului care s-a aflat în grija sa, băiatul pe care îl iubește: Edward, noul rege al Angliei. Zâmbește, căci vocea ei e vocea mamei lui.

Își petrece noaptea nu rugându-se, nici jelind, ci scriind. În ultimele sale ceasuri nu e aventurier, nici cavaler, nici măcar frate sau unchi, ci poet. Îmi sunt aduse scrierile lui și văd că la sfârșit, chiar în clipele când înfrunta propria moarte și moartea tuturor speranțelor sale, știa că totul e deșertăciune. Ambiția, puterea, chiar și tronul pentru care toată familia noastră a plătit un preț atât de mare – la

sfârșit știa că toate sunt neînsemnate. Și știind aceste lucruri, nu a murit cuprins de cinism, ci zâmbind nebuniei omului, propriei lui nebunii.

Scrie:

*Tot cugetând
Mai mult jelind,
De nestatornicie
Îmi aduc aminte
Căci astă lume-i
Tare schimbătoare
Și mă întreb atunci:
Eu ce pot crede?*

*Cu scârbire,
Spre a mea mâhnire,
Și fără să nădăjduiesc
La vreo-ndreptare;
Iată, în transa-mi arzătoare
Acum, când vine ceasul,
Acesta îmi e dansul:
Moartea mi-o doresc.*

*Îmi pare-ntr-adevăr
Că sunt dator din toate puterile
Să fiu mulțumit
Văzând deslușit
C-a norocului roată
Se-ntoarce deodată,
Stând împotrivă
Dorințelor mele.[4]*

Acesta e ultimul lucru pe care îl face în zori, apoi e scos și decapitat din ordinul lui Richard, ducele de Gloucester, noul lord protector al Angliei, care răspunde acum de siguranța mea, de siguranța tuturor copiilor mei și mai ales de siguranța și viitorul fiului meu, prințul Edward, regele de drept al Angliei.

Citesc poemul lui Anthony mai târziu și cred că-mi plac mai ales versurile „C-a norocului roată / Se-ntoarce deodată/ Stând împotrivă / Dorințelor mele”. În acest anotimp, norocul ne-a fost potrivnic nouă, celor din familia Rivers: aici a avut dreptate.

Și va trebui să găesc o cale de a trăi fără el.

Ceva s-a schimbat între mine și fiica mea Elizabeth. Fata mea, copila mea, prima mea născută, s-a maturizat dintr-odată, s-a maturizat și s-a îndepărtat. Copila care credea că le știu pe toate, că stăpânesc totul, e acum o tânără femeie care și-a pierdut tatăl și se îndoiește de mama ei. Mă învinovățește pentru moartea unchiului ei Anthony. Mă acuză – dar fără să spună o vorbă – că n-am reușit să-l salvez pe fratele ei Edward și că l-am trimis pe frățiorul ei Richard, lipsit de protecție, în tăcerea cenușie a fluviului în amurg.

Se îndoiește că am pregătit o ascunzătoare sigură pentru Richard și că planul nostru cu pajul înlocuitor va funcționa. Știe că, dacă am trimis un fals prinț să-i țină tovărășie lui Edward, asta e pentru că nu cred că am puterea de a-l aduce pe băiatul meu acasă teafăr. Nu trage nădejde că revolta pe care o organizează fiul meu Thomas Grey va reuși. Se teme că nu vom fi salvate niciodată.

Din dimineța când am auzit cântecul fluviului, iar apoi, după-amiază, ni s-a adus vestea morții lui Anthony și a lui Richard Grey, nu mai are pic de încredere în judecata mea. Nu și-a repetat convingerea că suntem blestemați, dar în întunecimea privirii și-n paloarea feței sale există ceva care-mi spune că e ca stăpânită de un lucru malefic. Dumnezeu mi-e martor că n-am blestemat-o și nu cunosc pe nimeni care să-i facă una ca asta unei asemenea fete de aur și argint, însă e adevărat: arată ca și cum cineva ar fi pus asupra ei o amprentă întunecată și ar fi însemnat-o pentru un destin greu.

Doctorul Lewis vine din nou, așa că îl rog să se uite la ea și să-mi spună dacă e sănătoasă. Nu mai mănâncă aproape nimic și e palidă.

— Are nevoie de libertate, mă înștiințează el simplu. Vă spun ca medic ceea ce nădăjduiesc să văd înfăptuindu-se curând, ca aliat al vostru. Toți copiii voștri și voi înșivă, Alteță, trebuie să ieșiți de aici. Aveți nevoie să respirați aer curat, să vă bucurați de vară. Ea e o fată delicată – are nevoie de mișcare și de lumina soarelui. Are nevoie de tovărășie. E o femeie tânără – ar trebui să danseze și să fie curtată. Are nevoie să-și facă planuri de viitor, să viseze la logodnă, nu să stea închisă aici, temându-se de moarte.

— Am primit o invitație de la rege.

Îmi impun să rostesc titlul, ca și cum Richard l-ar putea merita vreodată, ca și cum coroana de pe capul lui și mirul de pe piept l-ar putea face să fie altceva decât trădătorul și renegatul care este.

— Regele dorește să le duc pe fete la casa mea de la țară vara asta. Mă asigură că prinții vor fi eliberați și-mi vor fi aduși acolo.

— Și veți merge?

Îmi așteaptă nerăbdător răspunsul. Se apleacă înainte ca să audă mai bine.

— Mai întâi trebuie să-mi fie eliberați băieții. N-am nicio garanție a siguranței mele sau a fetelor decât dacă-mi sunt înapoiți băieții, așa

cum a promis.

— Aveți grijă, Alteță, aveți grijă! Lady Margaret se teme că vrea să vă înșele, murmură el. Spune că ducele de Buckingham se teme că va pune ca băieții voștri să fie... (Șovăie, de parcă n-ar putea îndura să rostească cuvântul.) Jertfiți. Spune că ducele de Buckingham e atât de îngrozit de acest lucru, încât îi va salva pe băieți pentru voi, vă va reda fiii, dacă-i garantați siguranța și prosperitatea când vă întoarceți la putere. Dacă-i promiteți prietenia voastră, prietenia voastră nepieritoare când veți redobândi ceea ce vi se cuvine. Lady Margaret spune că-l va convinge să încheie o alianță cu voi și cu ai voștri. Cele trei familii – Stafford, Rivers și Casa de Lancaster – împotriva falsului rege.

Încuviințez. Mă așteptam la asta.

— El ce vrea? întreb fără înconjur.

— Ca fiica lui, atunci când se va naște, să se mărite cu fiul vostru, tânărul rege Edward. Iar el să fie numit regent și lord protector până când tânărul rege devine major. Să stăpânească nordul regatului așa cum l-a stăpânit ducele Richard. Dacă îl faceți mare duce, așa cum l-a făcut soțul vostru pe ducele Richard, își va trăda prietenul și vă va salva fiii.

— Iar ea ce vrea?

Întreb de parcă n-aș putea ghici, de parcă n-aș ști că și-a petrecut fiecare zi din ultimii doisprezece ani, de la trimiterea fiului ei în exil, încercând să-l readucă teafăr în Anglia. E singurul copil pe care l-a zămislit, singurul moștenitor al averii familiei și al titlului răposatului ei soț. Tot ce înfăptuiește ea în viață nu va însemna nimic dacă nu-și poate aduce fiul înapoi în Anglia, ca să moștenească.

— O înțelegere: vrea ca fiul ei să-și preia titlul și să-i moștenească pământurile și ca Jasper, cumnatul ei, să fie repus în posesia pământurilor lui din Țara Galilor. Vrea ca amândoi să fie liberi să se întoarcă în Anglia și vrea să-l logodească pe fiul ei, Henry Tudor, cu fiica voastră Elizabeth și ca el să fie numit moștenitor după băieții voștri, spune doctorul dintr-o suflare.

Nu stau nici măcar o clipă să mă gândesc. Așteptam doar condițiile, iar ele sunt exact cele pe care mi le-am închipuit. Nu prin clarviziune, ci prin întrebarea de bun-simț: ce aș cere dacă m-aș afla pe poziția puternică a lui lady Margaret – căsătorită cu al treilea om ca importanță din Anglia, în alianță cu al doilea și plănuiind să-l trădeze pe primul.

— Sunt de acord. Spune-le ducelui de Buckingham și lui lady Margaret că sunt de acord. Și înștiințează-i ce preț cer: trebuie să-mi fie redați fiii fără întârziere.

A doua zi dimineată, fratele meu Lionel vine la mine zâmbitor.

— Vrea cineva să te vadă la poarta de pe apă. Un pescar. Salută-l cu glas scăzut, sora mea. Amintește-ți că discreția e cel mai mare dar al femeii.

Încuviințez din cap și mă grăbesc spre ușă. Lionel mă prinde de braț, mai mult frățește decât ca un episcop.

— Să nu țipi ca o fată! spune el sec, apoi îmi dă drumul.

Mă strecor pe ușă și cobor treptele de piatră ce duc la coridorul de piatră. E întunecos, luminat doar de strălucirea zilei, care se strecoară prin poarta de fier ce dă spre fluviu. În fața ei se leagănă o luntre mică, la pupa căreia se află o plasă scurtă de pescuit. Un bărbat îmbrăcat cu o mantie jegoasă și cu o pălărie trasă mult pe frunte așteaptă în prag, dar nimic nu-i poate masca înălțimea. Prevenită de Lionel, nu strig și, descurajată de duhoarea de pește învechit, nu mă reped în brațele lui. Spun doar cu glas scăzut:

— Frate, fratele meu, mă bucur din toată inima să te văd!

O scânteiere a ochilor negri pe sub borul lat îmi arată chipul zâmbitor al fratelui meu Richard Woodville, acoperit de o barbă și o mustață ca de răufăcător.

— Ești bine? întreb, uluită de înfățișarea lui.

— Nu m-am simțit mai bine niciodată, răspunde el vioi.

— Ai aflat despre fratele nostru Anthony? Și despre fiul meu Richard Grey?

El dă aprobator din cap, înnegurându-se brusc.

— Am aflat azi-dimineață. Asta e, în parte, motivul care m-a făcut să vin. Îmi pare rău, Elizabeth, îmi pare rău pentru pierderea pe care ai suferit-o!

— Acum tu ești contele Rivers. Al treilea conte Rivers. Ești capul familiei. Se pare că ne schimbăm cam repede capii familiei. Te rog, fă bine și păstrează titlul ceva mai mult!

— Voi face tot ce-mi stă în puteri, promite el. Dumnezeu știe că moștenesc titlul purtat de doi oameni buni. Nădărduiesc să-l păstrez mai mult timp, dar mă îndoiesc că pot face lucruri mai bune decât ei. Ascultă-mă! Richard se simte sigur cu coroana pe cap și va porni în procesiune, ca să se arate regatului.

Trebuie să fac un efort ca să nu scuip în apă.

— M-aș minuna să aibă caii aroganța fie și de-a merge la pas!

— De îndată ce iese din Londra, cu garda după el, vom lua cu asalt Turnul și-l vom scoate pe Edward de acolo. Ducele de Buckingham e de partea noastră și am încredere în el. I se cere să călătorească alături de regele Richard, care îl va obliga și pe Stanley să-l însoțească – încă se mai îndoiește de el. Dar lady Margaret va rămâne în Londra și le va porunci oamenilor lui Stanley și celor care-o susțin să ni se alăture. Are deja iscoadele ei în Turn.

— Vom avea destui oameni?

— Aproape o sută. Noul rege l-a numit pe sir Robert Brackenbury administratorul Turnului. Brackenbury n-ar face rău unui băiat aflat în grija lui nici în ruptul capului – e un om de ispravă. Am strecurat servitori noi în odăile regale, oameni care-mi vor deschide ușile când le voi da semnalul.

— Și pe urmă?

— Te ducem, cu fete cu tot, în Flandra, în siguranță. Băieții tăi, Richard și Edward, ți se pot alătura. Ai primit vești de la cei care l-au luat pe prințul Richard? A ajuns în ascunzătoare teafăr?

— Încă n-am primit vești, spun îngrijorată. Am așteptat în fiecare zi un mesaj. Ar fi trebuit să aflu că e în siguranță de-acum. Mă rog pentru el ceas de ceas. Ar fi trebuit să aflu de-acum!

— O scrisoare s-ar fi putut rătăci, asta nu înseamnă nimic. Dacă lucrurile ar fi mers prost, ți-ar fi trimis veste cu siguranță. Gândește-te numai: îl vei putea lua pe Richard din ascunzătorea lui în drum spre curtea Margaretei. De îndată ce ești împreună cu băieții și în afara primejdiei, ne ridicăm armata. Buckingham va fi de partea noastră. Lordul Stanley și întreaga lui familie sunt promiși de soția lui, Margaret Beaufort. Jumătate din ceilalți lorzi ai lui Richard sunt pregătiți să se întoarcă împotriva lui, din câte spune ducele de Buckingham. Henry Tudor, fiul lui lady Margaret, va strânge arme și oștire în Bretagne și va invada Țara Galilor.

— Când? întreb abia auzit.

El se uită în urmă. Fluviul e la fel de aglomerat ca oricând, cu corăbii care vin și pleacă, cu mici bărci de negoț strecurându-se printre ambarcațiunile mai mari.

— Ducele Richard... (Se întrerupe și-mi zâmbește larg.) Scuză-mă, „regele Richard” va pleca din Londra în procesiune la sfârșitul lui iulie. Îl vom salva pe Edward fără întârziere și vă vom da, ție și lui, un răgaz suficient ca să ajungeți la loc sigur, să spunem două zile, iar apoi, câtă vreme regele nu e la curent cu ce se petrece, vom porni la luptă.

— Și fratele nostru Edward?

— Edward recrutează oameni în Devon și Cornwall. Fiul tău Thomas lucrează în Kent. Buckingham va aduce oamenii din Dorset și Hampshire, Stanley îi va aduce pe ai lui din Midlands, iar Margaret Beaufort și fiul ei pot ridica la arme Țara Galilor, în numele familiei Tudor. Toți bărbații din casa soțului tău sunt hotărâți să-i salveze fiii.

Îmi rod degetul, gândindu-mă la ceea ce s-ar fi gândit soțul meu: la soldați, la bani și la răspândirea sprijinului în sudul Angliei.

— E de-ajuns, dacă reușim să-l învingem pe Richard înainte să-și aducă oamenii din nord.

El îmi zâmbește cu gura până la urechi – zâmbetul nesăbuit al

familiei Rivers.

— E de-ajuns și vom avea totul de câștigat și nimic de pierdut. El i-a luat băiatului nostru coroana: nu mai avem de ce să ne temem. S-a întâmplat deja tot ce putea fi mai rău. S-a întâmplat deja tot ce putea fi mai rău, repet și pun fiorul rece de pe șira spinării pe seama pierderii lui Anthony, fratele meu, iubitul meu frate, și a morții fiului meu Grey. S-a întâmplat deja tot ce putea fi mai rău. Nu poate exista nimic mai rău decât pierderile pe care le-am suferit deja.

Richard pune mâna lui murdară pe a mea și-mi spune:

— Fii pregătită să pleci în clipa când îți trimit vorbă. Îți voi da de știre îndată ce îl voi avea pe prințul Edward teafăr.

— Voi fi.

[40] Iulie 1483

Aștept la fereastră, îmbrăcată cu mantia de călătorie, cu cufărul cu bijuterii la îndemână, cu fetele lângă mine, gata de plecare. Suntem tăcute – așteptăm în tăcere de peste o oră. Ciulim urechile ca să auzim ceva, orice, dar singurele sunete sunt plescăitul fluviului la baza zidurilor și câte un hohot de râs sau o muzică venind din când în când de pe străzi. Alături de mine, Elizabeth e încordată ca o coardă de lăută și albă de nelișițe.

Apoi se aud brusc niște zgomote puternice și fratele meu Lionel intră în goană în sanctuar, trăneste ușa în urma lui și o zăvorăște.

— Am dat greș! spune el abia trăgându-și sufletul. Frații noștri sunt în siguranță, la fel și fiul tău. Au reușit să fugă în josul fluviului, iar Richard a intrat în subteranele minorităților, dar n-am putut cuceri Turnul Alb!

— L-ai văzut pe băiatul meu? întreb.

El clatină din cap.

— Înăuntru erau doi băieți. I-am auzit strigând ordine. Ne aflam atât de aproape încât i-am putut auzi prin ușă cum strigă să fie duși băieții mai spre interior, într-o încăpere mai sigură. Dumnezeuule mare, sora mea, iartă-mă! Doar grosimea unei uși mă despărțea de ei, însă n-am reușit s-o dăruim!

Mă așez, fiindcă mi se înmoaie genunchii, și scap pe jos caseta cu bijuterii. Elizabeth, pământie la față, se întoarce și începe să le dezbrace încet pe fete de mantii, scoțându-le una câte una și împăturindu-le frumos, de parcă ar fi important să nu se șifoneze.

— Fiul meu! șoptesc. Fiul meu!

— Am intrat pe poarta dinspre apă și am trecut de primul coridor fără să ne vadă. Tocmai începeam să ne furișăm pe scări, când cineva a dat alarma și, cu toate că am urcat în fugă până la ușa Turnului Alb,

ei au închis-o. Câteva secunde ne-au lipsit! Thomas a încercat să distrugă zăvoarele și ne-am izbit în ușă cu putere, dar am auzit cum sunt trași drugii pe dinăuntru și apoi gărzile au început să se reverse din sala lor. Richard și cu mine ne-am întors spre soldați și ne-am luptat, ținându-i la distanță, în timp ce Thomas și oamenii lui Stanley încercau să dărâme ușa sau chiar s-o scoată din țâțâni, numai că, știi, e prea solidă.

— Oamenii lui Stanley erau acolo, așa cum au promis?

— Da, și ai lui Buckingham la fel. Niciunul nu era îmbrăcat cu livrea, firește, dar purtau toți câte o roză albă. A fost ciudat să văd din nou roză albă! Și a fost ciudat să mă lupt ca să intru într-un loc care ne aparține. I-am strigat lui Edward că trebuie să fie tare, că vom veni după el, că nu-l vom abandona. Nu știi dacă a auzit. Nu știi.

— Ești rănit! exclam observând dintr-odată tăietura de pe fruntea lui.

El își freacă fruntea, de parcă sângele ar fi murdărie.

— E un fleac, Elizabeth. Aș fi preferat să mor decât să mă întorc fără el!

— Nu vorbi de moarte! spun încet. Mă rog la Dumnezeu să fie în siguranță și să nu-l fi speriat toate astea. Mă rog la Dumnezeu să fi fost dus numai într-o odaie mai sigură din Turn și să nu se gândească să-l mute în altă parte!

— S-ar putea ca situația să mai dureze numai o lună. Richard mi-a cerut să-ți amintesc asta. Prietenii tăi se înarmează, regele Richard călătorește prin nord doar cu garda lui personală. Buckingham și Stanley se află în suita lui și-l vor convinge să nu se întoarcă. Îl vor încuraja să-și continue drumul spre York. Jasper Tudor va aduce o armată din Bretagne. Următoarea noastră bătălie va avea loc curând! Iar când uzurpatorul Richard va fi mort, vom avea în mână cheile Turnului.

Elizabeth se îndreaptă de spate, cu manteile surorilor ei împăturite cu grijă pe braț, și mă întreabă cu răceală:

— Ai încredere în toți noii tăi prieteni, mamă? Toți acești noi aliați care au trecut dintr-odată de partea ta, dar nu izbândesc? Toți pregătiți să-și riște viața ca să-l repună pe Edward pe tron, când au mâncat bine și au băut din belșug la încoronarea ducelui Richard cu doar câteva săptămâni în urmă? Am auzit că lady Margaret a purtat trena noii regine Anne, așa cum obișnuia s-o poarte pe a ta. Noua regină a sărutat-o pe amândoi obraji. A fost cinstită la încoronare. Și acum își convoacă oamenii pentru noi? Acum e aliata noastră loială? Ducele de Buckingham a fost pupilul care te ura pentru că l-ai înșurat cu mătușa mea Katherine și te urăște și acum. Aceștia sunt într-adevăr aliații tăi? Sau sunt slujitori credincioși ai noului rege, trimiși să te atragă în capcană? Căci joacă ambele roluri, iar acum călătoresc

împreună cu el și se ospătează în Oxford. N-au dat piept cu primejdia în Turn, încercând să-mi salveze fratele!

O privesc la rândul meu cu răceală.

— Nu pot să-mi aleg aliații. Ca să-mi salvez fiul, aş unelti cu însuși diavolul!

Îmi aruncă un zâmbet palid și acru, replicând:

— Poate că ai făcut-o deja.

[41] August 1483

Vara devine foarte fierbinte și Lionel iese pe furiș din sanctuar și din Londra, ca să se alăture fraților și aliaților noștri în rebeliunea care-l va înfrânge pe Richard. Fără el mă simt foarte singură. Elizabeth e tăcută și distantă și n-am cui să-i împărtășesc temerile ce mă frământă. În josul fluviului, fiul meu rămâne prizonier în Turn și Gemma ne spune că nimeni nu-i mai vede, pe el sau pe micul paj deghizat, jucându-se în grădinile Turnului. Înainte exersau trasul cu arcul pe peluză, însă acum nu-i mai vede nimeni în fața ținutelor. De la încercarea noastră de salvare, paznicii i-au ținut doar înăuntru, iar eu încep să mă tem de pericolul molimei în arșița orașului și mă gândesc la cei doi băieți, închiși în odăile acelea mici și întunecoase.

La sfârșitul lui august aud un barcagiu de pe fluviu strigând, așa că deschid larg fereastra și mă uit afară. Câteodată barcagiii îmi aduc daruri, adesea doar câte un coș cu pește, dar acesta are în mână o minge.

— Știți să prindeți, Alteță? întreabă el văzându-mă la fereastră.

— Da, știu, răspund zâmbind.

— Atunci prindeți!

Aruncă în sus spre mine o minge albă, care intră pe fereastră pe deasupra capului meu; mă întind și o prind cu ambele mâini și preț de o clipă râd de bucuria de a regăsi jocul. Apoi însă văd că mingea e înfășurată în hârtie albă și mă întorc la fereastră, dar omul a plecat.

Desfac hârtia, o netezesc și duc mâna la inimă și apoi la gură, ca să-mi înăbuș țipătul când recunosc scrisul rotund, copilăresc, al băiețelului meu Richard.

Scumpă milady mamă,

Salutări și binecuvântări! (Începe cu grijă.) Nu mi-e îngăduit să scriu des, nici să-ți spun exact unde sunt, în caz că scrisoarea ar fi furată, dar am voie să spun că am sosit teafăr și că aici e bine. Sunt oameni buni și am învățat deja să vâslesc, iar ei spun că sunt priceput și îndemânatic. Peste câțva timp voi pleca în altă parte, la școală, fiindcă ei nu mă pot învăța tot ce am nevoie să știu, dar mă voi întoarce vara și

voi merge la pescuit țipari, care sunt foarte plăcuți când te obișnuiești cu ei, asta dacă nu mă pot întoarce acasă, la tine.

Spune-le surorilor mele că le iubesc, fratelui meu regele că-l iubesc și-i sunt supus, iar pe tine te cinstesc și te iubesc.

Semnat,

fiul tău Richard, duce de York

Deși acum mi se spune Peter și țin minte să răspund întotdeauna la numele de Peter. Femeia de aici, care e bună cu mine, îmi spune „micul meu Perkin” și nu mă deranjează.

Citesc cuvintele printre lacrimi, apoi îmi șterg ochii și le mai citesc o dată. Zâmbesc la gândul că i se spune că e îndemânatic și sunt silită să fac o pauză ca să mă împiedic să țin la gândul că i se spune Perkin. Îmi vine să plâng amarnic pentru că a fost luat de lângă mine la o vârstă atât de fragedă, un băiat atât de mic – și totuși e teafăr, ar trebui să mă bucur că e teafăr: singurul meu copil aflat departe de pericolul de a face parte din această familie, în această țară, în vremea acestor războaie, care vor începe iar. Băiatul care răspunde acum la numele de Peter va merge liniștit la școală, va învăța limbi străine și muzică și va aștepta. Dacă învingem, se va întoarce acasă, ca prinț de sânge; dacă pierdem, va fi arma pe care dușmanul nu știe că o avem, băiatul ascuns, prințul în așteptare, sursa prăbușirii ambițiilor sale și răzbunarea mea. El și ai săi îi vor bântui pe toți regii care ne vor urma, ca o stafie.

— Maica Domnului, veghează asupra lui! șoptesc cu capul în palme, cu ochii strâns închiși, pavăză lacrimilor. Melusina, păzește-l pe băiatul nostru!

[42] Septembrie 1483

Primesc în fiecare zi vești despre înarmarea și pregătirea oștirii noastre, nu doar în ținuturile unde sunt activi frații mei, ci în toată țara. Pe măsură ce se răspândește cu încetineală vestea că Richard a urcat pe tron, tot mai mulți din oamenii de rând, de la micii cavaleri și negustori din piețe și cei aflați pe o treaptă mai sus decât ei, conducătorii ghildelor și micii moșieri, oamenii mai importanți ai țării, întreabă: cum se poate ca un frate mai mic să ia moștenirea fiului răposatului său frate? Cum e cu putință ca omul să se înfățișeze liniștit Făcătorului său, dacă un asemenea lucru se poate întâmpla fără nicio piedică? De ce s-ar trudi omul toată viața să construiască o familie măreață, dacă fratele lui mai mic, coada cozii, îi poate lua locul în clipa în care încep să-l lase puterile?

Și există mulți oameni, în numeroasele locuri pe care obișnuiam să le vizităm, care și-l amintesc pe Edward ca pe un bărbat chipeș, iar pe mine, ca pe frumoasa lui soție, oameni care își amintesc drăgălășenia fetelor noastre și pe băieții noștri isteți și puternici. Oameni care ne numeau „familia de aur ce a adus pace în Anglia și destui moștenitori ai tronului”, iar acești oameni spun că e revoltător să nu ne aflăm în palatele noastre, cu băiatul nostru pe tron.

Îi scriu fiului meu, micul rege Edward, și-l rog să nu-și piardă curajul, dar scrisorile au început să se întoarcă la mine fără să fi fost deschise. Îmi sunt trimise înapoi neatinse, cu pecetea intactă. Nu sunt nici măcar spionată. E ca și cum dușmanii ar nega că fiul meu se află în odăile regale din Turn. Mă frământ pentru izbucnirea războiului care îl va elibera și-mi doresc să îl putem porni neîntârziat, în loc să așteptăm înaintarea lentă a lui Richard, de o fală arogantă, prin Oxfordshire, apoi prin Gloucestershire, apoi spre Pontefract și York. În York îl încoronează pe fiul lui, băiatul cel slab și bolnăvicios, prinț de Wales. Îi dă fiului său titlul lui Edward al meu, de parcă băiatul meu ar fi mort! Îmi petrec ziua în genunchi, rugându-mă la Dumnezeu să răzbune această jignire. Nu îndrăznesc să mă gândesc că ar putea fi ceva mai rău decât o insultă. Nu pot îndura să mă gândesc că s-ar putea ca titlul să fie liber, ca fiul meu să fie mort.

Elizabeth vine la mine la ora cinei și mă ajută să mă ridic în picioare.

— Știi ce-a făcut azi unchiul tău? o întreb.

Ea întoarce capul în altă parte și răspunde cu glas ferm:

— Știu. Crainicul orașului a strigat întruna prin piață. L-am auzit din prag.

— Doar n-ai deschis ușa? o întreb neliniștită.

— N-am deschis ușa, oftează ea. Nu deschid niciodată ușa.

— Ducele Richard a furat coroana tatălui tău, iar acum a pus pe umerii băiatului lui mantia fratelui tău! Va muri pentru asta! prezic.

— N-au murit deja destui oameni?

O iau de mână și o întorc spre mine, ca să fie silită să mă privească în față.

— Vorbim despre tronul Angliei, dreptul prin naștere al fratelui tău.

— Vorbim despre moartea unei familii, răspunde ea sec. Ai și fiice, știi asta? Te-ai gândit la dreptul nostru din naștere? Am stat închise aici toată vara ca niște șobolani, în timp ce tu te rogi cât e ziua de lungă pentru răzbunare. Prețiosul tău fiu e întemnițat sau mort – nici măcar nu știi care din două. Pe celălalt l-ai trimis la drum pe întuneric. Nu știm unde e, nici măcar dacă trăiește. Tânjești după tron, dar nici măcar nu știi dacă ai un băiat pe care să-l așezi pe tronul acela!

Fac un pas în spate, gemând.

— Elizabeth!

— Îmi doresc să-i trimiți vorbă unchiului meu că-i accepti domnia, spune ea cu răceală, iar mâna pe care o țin într-a mea e de gheață. Îmi doresc să-i spui că suntem pregătiți să ne înțelegem, de fapt, că acceptăm orice înțelegere pe care ne-o propune. Îmi doresc să-l convingi să ne elibereze, ca să putem trăi ca o familie obișnuită, în Grafton, departe de Londra, departe de uneltiri și de trădare și de amenințarea morții. Dacă ai renunța acum, poate că i-am primi înapoi pe frații mei.

— Asta ar însemna să mă întorc exact de unde am venit! exclam.

— Nu erai fericită la Grafton, cu mama și cu tatăl tău, cu soțul care ți i-a dăruit pe Richard și pe Thomas?

Întrebarea ei vine repede, atât de repede încât n-am timp să-mi pregătesc cu grijă răspunsul.

— Da, mărturisesc sincer. Da, eram.

— Asta e tot ce-mi doresc pentru mine însămi, spune ea. Tot ce-mi doresc pentru surorile mele. Totuși tu insiști să ne faci moștenitoarele nefericirii tale! Vreau să fiu moștenitoarea vremurilor dinainte să devii regină. Nu vreau tronul: vreau să mă căsătoresc cu un bărbat pe care-l iubesc și să-l iubesc liber.

O privesc lung.

— În cazul ăsta ți-ai repudia tatăl, m-ai repudia pe mine, ai repudia tot ce face din tine o Plantagenet, o prințesă de York. Ai putea la fel de bine să fii Jemma, servitoarea, dacă nu-ți dorești să ajungi la mai multă măreție decât ai, dacă nu vezi prilejurile prielnice și nu profiți de ele.

Ea îmi susține calm privirea și spune, cu glasul încărcat de disprețul aspru al unei fete:

— Aș prefera să fiu Jemma, servitoarea, decât să fiu tu! Jemma poate să meargă seara acasă, la patul ei. Jemma poate refuza să muncească. Jemma poate să fugă și să slujească altă stăpână. Dar tu ești legată cu lanțuri de tronul Angliei și ne-ai făcut și pe noi sclave!

Îmi îndrept spinarea și replic cu răceală:

— Ți interzic să-mi vorbești astfel!

— Vorbesc din inimă!

— Atunci spune-i inimii tale să fie sinceră, iar gurii tale – să fie tăcută. Nu vreau necredință din partea propriei mele fiice!

— Nu suntem o armată în război! Nu-mi vorbi de necredință! Ce-ai să-mi faci? Ai să mă decapitezi pentru trădare?

— Suntem o armată în război, spun simplu. Iar tu nu mă vei trăda și nu vei trăda nici poziția pe care o ocupi.

Rostesc un adevăr mai mare decât știu, căci suntem o armată în marș și-n noaptea aceea facem cea dintâi manevră. Oamenii din Kent

se ridică primii, iar când aud strigătele de luptă, cei din Sussex se ridică și ei la arme. Însă ducele de Norfolk, care îi rămâne credincios lui Richard, pornește cu oamenii săi în marș din Londra, îndreptându-se spre sud, și oprește în loc oștirea noastră. Aceasta nu poate ajunge la camarazii ei din vest; Norfolk blochează singurul drum la Guildford. Un om reușește să răzbată până-n Londra, tocmește o barcă mică și vine la poarta dinspre apă a sanctuarului, la adăpostul ploii și al ceții.

— Sir John, spun prin grilaj.

Nu îndrăznesc să deschid poarta, din cauza scârțâitului puternic al fierului pe piatra udă, și-n plus, nu-l cunosc și n-am încredere în nimeni.

— Alteță, am venit să-mi exprim compasiunea, spune el stingherit. Și să aflu – frații mei și cu mine vrem să știm – dacă voia voastră este să-l sprijinim acum pe Henry Tudor.

— Poftim?! Ce vrei să spui?

— Ne-am rugat pentru prinț, ne-am rugat în fiecare zi și am aprins o lumânare, căci noi toți, cei de la Reigate, regretăm mai presus de cuvinte că ne-am ridicat la arme prea târziu pentru el. Noi...

— Stai! îl întrerup cu glas poruncitor. Stai! Ce vrei să spui?

Dintr-odată, pe fața lui mare se așterne o expresie de groază.

— O, Doamne, cruță-mă, nu-mi spuneți că nu știați și că eu v-am spus ca un mare idiot?

Își frământă pălăria în mâini, făcând pana să se înmoaie în apa care plescăie pe trepte.

— O, preabună doamnă, sunt un neghiob! Ar fi trebuit să mă încredințez...

Privește neliniștit coridorul întunecat ce se întinde în spatele meu.

— Chemați o doamnă. Să nu leșinați acum!

Mă țin de grilaj cu mâinile încleștate, dar mi se învârte capul.

— N-am să leșin, îi promit cu buzele uscate. Eu nu leșin. Vrei să spui că tânărul rege Edward a fost executat?

El clatină din cap.

— Mort, atâta știu. Dumnezeu să vă binecuvânteze chipul dulce și vă cer iertare pentru că eu sunt cel care vă dă o veste atât de neagră. O veste atât de rea și eu să v-o aduc! Când nu voiam decât să aflăm care vă sunt dorințele acum!

— N-a fost executat?

El clatină din cap.

— Nimic public. Bieții băieți! Nu știm nimic sigur. Ni s-a spus doar că prinții au fost omorâți, Dumnezeu să-i binecuvânteze, și că revolta împotriva regelui Richard, care e un uzurpator, va continua, dar că-l vom așeza pe tron pe Henry Tudor, ca fiind următorul moștenitor și cea mai bună alternativă pentru Anglia.

Îmi scapă un hohot de râs spart, nefericit.

— Băiatul lui Margaret Beaufort? În locul fiului meu?

Omul se uită în jur, căutând ajutor din priviri, înfricoșat de unda de nebulă din râsul meu.

— N-am știut. Am jurat să-i eliberăm pe prinți. Ne-am adunat toți la arme pentru cauza voastră, Alteță! Și nu știm ce să facem acum, când prinții nu mai sunt. Iar oamenii lui Thomas Howard blochează drumul spre tabăra fratelui vostru, așa că nu l-am putut întreba. Ne-am gândit că ar fi cel mai bine să mă furișez fără zgomot și să vin la Londra, să vă întreb.

— Cine v-a spus că au murit?

El se gândește puțin.

— Un om de-al ducelui de Buckingham. Ne-a adus niște aur și arme pentru cei care n-aveau. A spus că putem avea încredere în stăpânul lui, care s-a răzvrătit împotriva falsului rege Richard pentru că i-a omorât pe băieți. A spus că ducele a fost slujitorul credincios al regelui Richard, crezându-l protectorul băieților, dar când a aflat că i-a ucis pe prinții noștri, s-a întors împotriva lui, cuprins de oroare. A spus că ducele știa tot ce făcea și zicea falsul rege, dar n-a putut împiedica această crimă.

Se uită din nou la mine cu fereală.

— Dumnezeu să vă întărească, Alteță! N-ar trebui să aveți o doamnă lângă voi?

— Omul ducelui v-a spus toate astea?

— Un om de treabă, ne-a spus totul. Și a plătit câte un pahar pentru oșteni, să-l bea în sănătatea ducelui de Buckingham. A zis că falsul rege Richard a poruncit să fie omorâți în taină, înainte de-a pleca în procesiune, și că atunci când i-a spus ducelui ce a făcut, el a jurat că nu mai înghite domnia acestui criminal, că i se va împotrivi regelui Richard și că ar trebui să ne ridicăm cu toții împotriva acestui om care omoară băieți. Ducele însuși ar fi un rege mai bun decât Richard și are un drept la tron și așa mai departe.

De bună seamă, aș ști dacă fiu meu ar fi mort, nu? Am auzit fluviul cântând pentru fratele meu. Dacă fiul și moștenitorul meu, moștenitorul casei mele, moștenitorul tronului Angliei ar fi mort, aș ști cu siguranță, nu? De bună seamă, nu e cu puțință ca fiul meu să fie omorât la nici cinci kilometri de mine fără ca eu să știu, nu? Așa că nu cred. Nu voi crede până nu-mi va fi arătat trupul lui binecuvântat. Nu e mort. Nu pot crede că e mort. Nu voi crede că e mort până nu-l voi vedea în coșciugul lui.

Mă apropiu de gratii și-i vorbesc omului cu toată sinceritatea.

— Ascultă, întoarce-te în Kent și spune-le tovarășilor tăi să se ridice la luptă pentru prinți, căci băieții mei sunt în viață. Ducele se înșală și regele nu i-a omorât. Știu bine, sunt mama lor. Mai spune-le că, chiar dacă Edward e mort, fratele lui Richard nu se află cu el, ci a

fugit și e în siguranță. E teafăr, într-un loc ascuns, și se va întoarce să revendice tronul care-i aparține. Întoarce-te în Kent și, când vi se trimite vorbă să luați armele și să porniți în marș, plecați cu mândrie în suflet, fiindcă trebuie să-l distrugeți pe acest fals rege Richard, să-mi eliberați băieții și să mă eliberați pe mine.

— Dar ducele? întreabă el. Și Henry Tudor?

Fac o strâmbătură și înlătur cu o fluturare a mâinii gândul la cei doi.

— Sunt aliați loiali ai cauzei noastre, fără îndoială, spun cu o siguranță pe care n-o mai simt. Rămâi credincios familiei mele, sir John, și-mi voi aminti de dumneata și de absolut toți cei care luptă pentru mine și pentru fiii mei, când voi recăpăta ceea ce mi se cuvine.

El se înclină, coboară treptele și pășește cu grijă în barcă, apoi se pierde în ceața întunecată de pe fluviu. Aștept să dispară și să se stingă plescăitul slab al vâslelor, apoi privesc apa întunecată și-i șoptesc:

— Ducele. Ducele de Buckingham spune tuturor că fiii mei au murit. De ce să facă una ca asta? Când a jurat să-i salveze? Când trimite aur și arme în sprijinul revoltei? De ce să le spună oștenilor, tocmai în clipa când îi cheamă la arme, că prinții au murit?

*

Mănânc de cină cu fetele mele și cu puținii servitori care au rămas cu noi în sanctuar, dar nu aud lectura îngrijită din Biblie a micuței mele Anne, în vârstă de șapte ani, nici nu le pun întrebări despre ceea ce au ascultat, cum face Elizabeth. Sunt tot atât de neatentă ca și Catherine, care are doar patru ani. Nu mă pot gândi decât la un singur lucru: de ce trebuie să se răspândească zvonul că băieții mei sunt morți?

Le trimit pe fete la culcare devreme; nu suport să le aud jucând cărți sau cântând. Mă plimb în sus și-n jos prin odaia mea toată noaptea, pășind pe singura scândură a dușumelei care nu scârțâie, până la fereastra dinspre fluviu și înapoi. De ce să-mi omoare Richard băieții acum, când a obținut tot ce voia fără moartea lor? A convins Consiliul Coroanei să-i declare bastarzi, a dat o lege a Parlamentului care îmi neagă căsnicia. S-a proclamat drept următorul moștenitor legitim și arhiepiscopul însuși a așezat coroana pe capul lui brun. Anne, nevasta lui cea bolnăvicioasă, e încoronată ca regina Angliei, iar fiul lor e prinț de Wales. Toate acestea au fost înfăptuite cu mine ascunsă în sanctuar și cu fiul meu în temniță. Richard e triumfător. De ce să ne vrea morți? De ce ar avea nevoie acum să murim? Și cum ar putea spera să nu fie învinuit de crimă, când toată lumea știe că băieții se află în grija lui? Toată lumea știe că l-a luat pe fiul meu Richard împotriva voinței mele; scena a fost cât se poate de publică și însuși arhiepiscopul a jurat că nu i se va întâmpla nimic rău.

În plus, lui Richard nu-i stă în fire să plece la drum lăsând în urmă o treabă care trebuie făcută. Când el și frații lui au hotărât că bietul rege Henric trebuie să moară, s-au întâlnit toți trei la ușa lui și au intrat împreună, cu chipurile sumbre, dar hotărâți. Aceștia sunt prinții de York: n-au nimic împotriva faptelor de cruzime, dar nici nu le lasă în seama altora, ci le săvârșesc cu mâna lor. Riscul de a cere altcuiva să omoare doi prinți de sânge nevinovați, de a mitui paznicii, de a ascunde cadavrele ar fi insuportabil pentru Richard. L-am văzut cum omoară: direct, fără veste, dar pe față, fără rușine. Omul care l-a decapitat pe sir William Hastings pe un buștean de construcție ar apăsa o pernă peste fața unui băiat fără să clipească. Dacă fapta trebuia săvârșită, așa fi jurat că o va face cu mâna lui. Sau cel puțin va da porunca și va privi îndeplinirea ei.

Toate astea mă conving că sir John din Reigate greșește și că băiatul meu Edward e viu. Dar pe de altă parte, mă întorc iarăși și iarăși la fereastră și privesc la fluviul învăluit în întuneric și în ceață și mă întreb dacă nu cumva greșesc, greșesc în toate, chiar și în credința mea în Melusina. Poate că Richard a reușit să găsească pe cineva dispus să-i omoare pe băieți. Poate că Edward e mort, poate că am pierdut Vederea și pur și simplu nu mai știu. Poate că nu mai știu nimic.

*

La orele mici ale dimineții simt că nu mai pot răbda să rămân singură nici măcar un minut și trimit un mesager să mi-l aducă pe doctorul Lewis. Îi spun să-l trezească și să-l scoale din pat, căci sunt bolnavă de moarte. Până să-l lase gărzile să intre, minciuna mea devine adevăr: am febră din pricina simplei frământări chinuite a minții.

— Alteță? rostește el precaut.

Mă vede în lumina lumânărilor, trasă la față, cu părul împletit anapoda, cu halatul strâns în jurul trupului.

— Trebuie să-ți trimiți slujitorii, niște oameni de încredere, în Turn, să-l păzească pe fiul meu Edward, din moment ce nu-l putem scoate de acolo, spun fără înconjur. Lady Margaret trebuie să-și folosească influența, trebuie să se folosească de numele soțului ei ca să se asigure că fiii mei sunt bine păziți. Se află în pericol. Îi pândește o primejdie cumplită!

— Aveți vești?

— Se împrășteie zvonul că amândoi băieții mei sunt morți.

El nu se arată deloc surprins.

— Să ne ferească Dumnezeu, Alteță, dar mă tem că e mai mult decât un zvon. E așa cum ne-a prevenit ducele de Buckingham. El a spus că acest rege fals își va omorî nepoții ca să obțină tronul.

Tresar ușor, de parcă aş fi întins mâna şi aş fi văzut un şarpe sorindu-se în locul pe care eram gata să-l ating.

— Da, răspund, devenind dintr-odată prudentă. Asta am auzit şi eu, iar omul ducelui de Buckingham a fost cel care a spus-o.

El îşi face cruce.

— Dumnezeu să aibă milă de noi!

— Dar nădăjduiesc că fapta n-a fost încă săvârşită şi că o pot împiedica.

El încuviinţează din cap.

— Din păcate, mă tem că s-ar putea să fie prea târziu şi că i-am pierdut deja. Alteţă, vă plâng din toată inima!

— Îţi mulţumesc pentru compasiune, spun pe ton ferm.

Îmi pulsează tâmpile, nu sunt în stare să judec. Am senzaţia că mă uit la şarpe, iar şarpele se uită la mine.

— Mă rog la Dumnezeu ca această revoltă să-l distrugă pe unchiul care a putut face un asemenea lucru! Dumnezeu va fi de partea noastră, împotriva unui Irod ca el!

— Asta dacă *a* fost Richard! replic.

Mă priveşte dintr-odată cu aerul că vorbele mele îl uluiesc, deşi pare foarte capabil să tolereze ideea uciderii unor copii.

— Cine altcineva ar putea face una ca asta? Cine altcineva ar avea de câştigat? Cine i-a omorât pe sir William Hastings, pe fratele vostru şi pe celălalt fiu al vostru? Cine e ucigaşul familiei voastre şi cel mai mare duşman al vostru, Alteţă? Nu se poate să bănuşti pe altcineva!

Simt că încep să tremur şi-mi dau lacrimile, arzându-mi ochii.

— Nu ştiu, spun cu şovăială. Mă simt doar încredinţată că băiatul meu nu e mort. Aş şti dacă ar fi fost omorât. O mamă ştie. Întreab-o pe lady Margaret: ea ar şti dacă Henry al ei ar fi mort. O mamă ştie. Şi oricum, măcar Richard al meu e în siguranţă.

Muşcă momeala, văd după reacţia lui – zăresc într-o străfulgerare spionul care priveşte cu ochii lui duios.

— A, da? întreabă, îmboldindu-mă să continui.

Însă am spus destul, aşa că mă corectez:

— Sunt amândoi în siguranţă, cu voia lui Dumnezeu. Dar spune-mi, de ce eşti atât de încredinţat că au murit?

Pune cu blândeţe mâna peste a mea.

— N-am vrut să vă îndurerez, dar n-au mai fost văzuţi de când falsul rege a părăsit Londra, iar ducele şi lady Margaret cred că a pus să fie omorâţi înainte de-a pleca. Niciunul dintre noi nu putea face nimic pentru a-i salva. Când am luat cu asalt Turnul, erau deja morţi.

Îmi trag mâna din strânsoarea lui alinătoare şi o duc la fruntea dureroasă. Aş vrea să pot gândi limpede! Îmi aduc aminte că Lionel mi-a spus că i-a auzit pe servitori strigând să fie duşi băieţii mai în adâncul Turnului. Îmi aduc aminte că mi-a spus că doar o uşă îl

despărțea de Edward. Dar de ce m-ar minți doctorul Lewis?

— N-ar fi fost mai bine pentru cauza noastră dacă ducele ar fi păstrat tăcerea? Întreb. Prietenii, rudele, aliații mei recrutează oșteni pentru a-i salva pe prinți, însă ducele le spune că au murit deja. De ce ar trebui oamenii mei să ia arma în mână, dacă prințul lor e mort?

— E mai bine să afle acum decât mai târziu, răspunde el liniștit, prea liniștit.

— De ce? De ce să afle acum, înainte de bătălie?

— Pentru ca toată lumea să știe că falsul rege a dat porunca. Pentru ca vina să cadă asupra ducelui Richard. Oamenii voștri se vor ridica la luptă pentru a-i răzbuna.

Nu sunt în stare, nu pot să înțeleg de ce contează acest lucru. Simt că undeva, în toate astea, se ascunde o minciună, dar nu reușesc s-o descopăr. Ceva e anapoda, știu!

— Dar cine s-ar îndoi că regele Richard a fost cel care a pus să fie omorâți? Ucigașul rudelor mele, așa cum spui? De ce să ne declarăm temerile acum și să semănăm confuzia în rândul oamenilor noștri?

— Nimeni nu s-ar îndoi, mă asigură el. Nimeni în afară de Richard n-ar face așa ceva. Nimeni altcineva n-ar avea de câștigat de pe urma unei asemenea crime.

Pierzându-mi brusc răbdarea, sar în picioare, lovesc masa și răstorn sfeșnicul.

— Nu înțeleg!

El prinde iute lumânarea și flacăra pâlpâie, aruncând o umbră oribilă pe chipul lui prietenos. Pentru o clipă arată așa cum arăta când l-am văzut prima oară, când Cecily a venit să-mi spună că Moartea e la ușa noastră. Icnesc de frică și fac un pas în spate, depărtându-mă de el, în timp ce el așază cu grijă lumânarea la loc pe masă și se ridică în picioare, așa cum se cuvine, din moment ce eu, regina văduvă, sunt în picioare.

— Poți pleca, spun fără noimă. Scuză-mă, sunt foarte tulburată! Nu știu ce să cred. Poți să pleci.

— Să vă dau o băutură care să vă ajute să dormiți? Regret nespuns durerea pe care o simțiți.

— Nu, voi dormi. Îți mulțumesc pentru tovărășie.

Inspir adânc, îmi aranjez cu mâna șuvițele de păr care mi-au alunecat pe față.

— M-ai liniștit cu înțelepciunea dumitale. Acum sunt împăcată.

— Dar n-am spus nimic, protestează el cu un aer nedumerit.

Clatin din cap – abia aștept să-l văd plecat.

— Ai ascultat grijile care mă frământă și asta e gestul unui prieten.

— Mă voi duce la lady Margaret dis-de-dimineată și-i voi vorbi despre temerile voastre. O voi ruga să-și trimită oamenii în Turn, ca să afle vești despre băieții voștri. Dacă sunt în viață, vom găsi oamenii

potrivii care să-i păzească, îi vom feri de primejdii.

— Cel puțin Richard e în siguranță, remarc imprudentă.

— Mai în siguranță decât fratele lui?

Zâmbesc ca o femeie care are o taină.

— Doctore, dacă ai avea două nestemate rare și prețioase, ai pune cele două comori în aceeași casetă?

— Richard nu era în Turn?

Vocea lui e o șoaptă abia auzită, ochii lui albaștri mă privesc ținând; tremură tot. Duc un deget la buze.

— Sst!

— Dar au fost omorâți doi băieți în pat...

Au fost? O, au fost? Cum se face că ești atât de sigur? Îmi păstrez chipul neclintit, ca de marmură, în timp ce el se înclină, se întoarce cu spatele la mine și se îndreaptă spre ușă.

— Spune-i lui lady Margaret că o implor să-mi păzească fiul în Turn ca și cum ar fi al ei!

*

Când se trezesc fetele, le anunț că sunt bolnavă și că voi rămâne în odaia mea. Pe Elizabeth o întorc din prag și-i spun că vreau să dorm. Nu vreau să dorm, vreau să înțeleg! Cu capul în mâini, umblu prin cameră desculță, ca ele să nu audă, și-mi scormonesc mintea. Sunt singură într-o lume a măștrilor comploturilor. Ducele de Buckingham și lady Margaret lucrează împreună sau poate lucrează pentru ei înșiși. Se prefac că mă slujesc, că-mi sunt aliați, sau poate că-mi sunt credincioși și greșesc că n-am încredere în ei. Mintea mea se rotește în cercuri și mă trag de părul de la tâmplă, de parcă durerea m-ar putea face să judec.

L-am blestemat pe Richard, tiranul, dar moartea lui poate aștepta. Mi-a întemnițat băieții, însă nu el împrăstie zvonul că sunt morți. I-a ținut închiși împotriva voinței lor, împotriva voinței mele, dar n-a pregătit norodul pentru moartea lor. A pus mâna pe tron și pe titlul de prinț de Wales prin minciuni și înșelătorii. N-are nevoie să-i omoare ca să obțină ce vrea. E deja triumfător, fără să-mi ucidă fiul. A obținut tot ce voia fără să-și mânjească mâinile cu sânge, așa că n-are nevoie să-l omoare pe Edward acum. Richard e în siguranță pe tron, Consiliul Coroanei l-a acceptat, lorzii l-au acceptat, se află în procesiune regală printr-o țară care îl întâmpină cu bucurie. Se pregătește o revoltă, eu am pregătit-o, însă crede că Howard a înăbușit-o. După câte știe, se află în siguranță. Trebuie doar să-mi țină băieții întemnițați până când voi fi pregătită să-mi accept înfrângerea, așa cum îmi cere stăruitor Elizabeth.

Dar ducele de Buckingham are un drept de-a moșteni tronul, după cel al spiței lui Richard, însă numai dacă fiii mei ar fi morți. Dreptul

lui nu înseamnă nimic decât dacă băieții mei sunt morți. Dacă fiul bolnăvicios al lui Richard ar muri, iar Richard ar fi răpus în luptă și Buckingham s-ar afla în fruntea revoltei încununată de victorie, atunci Buckingham ar putea obține coroana. Nimeni n-ar nega că el e următorul moștenitor, mai ales dacă toată lumea ar ști că fiii mei au murit deja. Și atunci Buckingham ar proceda exact așa cum a procedat Edward al meu când a revendicat coroana, dar exista un pretendent rival în Turn. Când Edward al meu a intrat în Londra, în fruntea unei armate învingătoare, s-a dus imediat, cu frații lui, în Turnul Londrei, unde se afla prizonier adevăratul rege, și l-au omorât, cu toate că Henric n-avea mai multă forță decât un băiat nevinovat. După ce îl va învinge pe Richard, ducele de Buckingham va pătrunde în Londra și în Turn, spunând că vrea să afle adevărul despre băieții mei. Va trece un timp, suficient de lung ca oamenii să-și aducă aminte de zvonuri și să înceapă să se teamă, după care Buckingham va ieși cu o mină tragică și va spune că mi-a găsit băieții morți, îngropați sub o dală de piatră sau ascunși într-un dulap, uciși de crudul lor unchi Richard. Acesta e adevărul zvonului pe care l-a stârnit chiar el. Va spune că, din moment ce sunt morți, va prelua el tronul și nu va mai exista nimeni în viață să i-l refuze.

Iar Buckingham e administratorul Angliei. Are în mâini cheile Turnului chiar în clipa asta.

Mă opresc la fereastră, rozându-mi degetul. Gata cu Buckingham! Acum să mă gândesc la marea mea prietenă, lady Margaret Stanley, și la fiul ei, Henry Tudor. Sunt moștenitorii Casei de Lancaster; ea ar putea fi de părere că a sosit timpul ca Anglia să reentre în stăpânirea acestei case. Trebuie să se alieze cu Buckingham și cu sprijinatorii mei; băiatul Tudor nu poate aduce suficienți soldați străini ca să-l înfrângă singur pe Richard. A trăit toată viața în exil: asta e șansa lui de-a se întoarce în Anglia, de-a se întoarce ca rege. Lady Margaret ar fi o neghioabă să riște atât de mult răzvrătindu-se împotriva lui Richard pentru a obține mai puțin decât tronul. Noul ei soț e unul dintre aliații importanți ai lui Richard, amândoi sunt bine plasați la curtea acestuia. Ea a negociat cu Richard ca fiul ei să fie iertat și să se întoarcă nevătămat în Anglia. I s-a îngăduit să-i încredințeze fiului ei propriile pământuri, ca moștenire. De ce să pună toate astea în pericol pentru plăcerea de a-l așeza pe fiul meu pe tron ca să-mi facă un serviciu? De ce? De ce să-și ia un asemenea risc? Nu e mult mai probabil să uneltească pentru ca propriul ei fiu să pretindă tronul? Ea și Buckingham pregătesc țara pentru vestea că fiii mei sunt morți, la porunca lui Richard.

Oare Henry Tudor va fi suficient de tare ca să intre în Turn, declarându-se în misiune de salvare, să sugrume doi băieți și să iasă cu vestea îngrozitoare că prinții pentru care a luptat cu curaj sunt morți?

Ar fi posibil ca el și Buckingham, marele lui prieten și aliat, să împartă regatul între ei: Henry Tudor să ia Țara Galilor, iar Buckingham – nordul? Sau, dacă Buckingham ar muri în luptă, n-ar fi Henry moștenitorul necontestat al tronului? Oare mama lui și-ar trimite slujitorii în Turn, nu ca să-mi salveze băiatul, ci ca să-l sugrume în somn? Ar suporta să facă asta, o femeie sfântă ca ea? Ar încuviința orice pentru fiul ei, chiar și moartea băiatului meu? Nu știu. N-am de unde să știu. Tot ce știu precis e că ducele și lady Margaret răspândesc vestea că ei cred că prinții sunt morți deja, asta chiar în timp ce pornesc la bătălie pentru prinți, iar aliatul ei lasă să-i scape că cei doi băieți au fost omorâți în pat. Singurul om care nu pregătește lumea să le jelească moartea, singurul om care n-are de câștigat de pe urma morții lor, e cel despre care credeam că mi-e dușman de moarte: Richard de Gloucester.

Îmi ia toată ziua să cântăresc primejdia în care mă aflu și chiar și la ora cinei tot nu pot fi sigură de nimic. Viața fiilor mei poate să depindă de un singur lucru: cine simt că mi-e dușman și în cine mă încred ca prieten, și totuși nu pot fi sigură. Ideea pe care am strecurat-o – că măcar fiul meu Richard e teafăr și departe de Turn – ar trebui să-l facă pe orice criminal să se oprească și să judece. Nădăjduiesc că am câștigat timp.

După-amiază le scriu fraților mei, care adună oști în ținuturile sudice ale țării, ca să-i previn despre acest complot care ar putea să se nască, precum un șarpe din oul lui, în interiorul complotului nostru. Le spun că dușmanul nostru Richard ne e în continuare dușman, dar că ostilitatea lui ar putea fi neînsemnată în comparație cu primejdia ce ne pândește din partea aliaților noștri. Trimit mesageri, fără a fi sigură că vor ajunge la frații mei sau că vor ajunge la timp. Dar le spun clar:

Acum cred că siguranța fiilor mei și a mea depinde de un singur lucru: ca ducele de Buckingham și aliatul lui, Henry Tudor, să nu ajungă în Londra. Richard e dușmanul nostru și un uzurpator, însă cred că, dacă Buckingham și Tudor intră în Londra victorioși, vor intra ca ucigașii noștri. Trebuie să opriți înaintarea lui Buckingham. Orice ați face, trebuie să ajungeți la Turn înaintea lui și înaintea lui Henry Tudor și să-l salvați pe băiatul nostru.

În seara aceea stau la fereastra dinspre fluviu și ascult. Elizabeth deschide ușa odăii de culcare unde dorm fetele și se oprește în spatele meu, cu o expresie gravă pe chipul tânăr.

— Ce s-a mai întâmplat, mamă? Te rog, spune-mi! Ai stat încuiată toată ziua. Ai primit vești proaste?

— Da. Spune-mi, ai auzit fluviul cântând ca în seara când au murit fratele meu Anthony și fiul meu Richard Grey?

Ea își ferește privirea.

— Elizabeth?

— Nu ca în seara aceea, mărturisește ea.

— Dar auzi ceva?

— Foarte slab, o șoptă foarte blândă și domoală, ca un cântec de leagăn, ca o jelanie. Tu nu auzi nimic?

Clatin din cap.

— Nu, dar sunt plină de teamă pentru Edward.

Se apropie și-și pune mâna peste a mea.

— Există noi pericole pentru sărmanul meu frate, chiar și acum?

— Cred că da. Cred că ducele de Buckingham se va întoarce împotriva noastră dacă câștigă această bătălie împotriva falsului rege Richard. Le-am scris unchilor tăi, însă nu știu dacă vor putea să-l oprească. Ducele de Buckingham are o armată foarte mare. Mărșăluiește de-a lungul fluviului Severn, în Țara Galilor, și va intra în Anglia, iar eu nu știu ce pot face. Nu știu ce pot face de aici ca să-mi păzesc fiul de el, ca să ne păzesc pe noi toți de el. Trebuie să-l împiedicăm să intre în Londra. Dacă l-aș putea prinde în capcană în Țara Galilor, aș face-o.

Elizabeth se apropie gânditoare de fereastră. Aerul umed dinspre fluviu pătrunde în odăile înăbușitoare.

— Aș vrea să plouă, spune ea într-o doară. E atât de cald! Aș vrea din toată inima să plouă.

În odaie pătrunde foșnind o adiere răcoroasă, ca pentru a răspunde dorinței sale, și apoi auzim răpăitul stropilor de ploaie pe ochiurile geamului deschis. Elizabeth deschide mai larg fereastra, ca să poată vedea cerul și norii negri ce plutesc de-a lungul văii fluviului.

Mă duc lângă ea. Văd ploaia căzând pe apa întunecată a fluviului, picături mari care desenează primele câteva cercuri, ca bulele de aer scoase de un pește, apoi tot mai multe picături, până când suprafața mătăsoasă a fluviului e toată punctată de stropi de ploaie; dintr-odată, furtuna se pornește cu atâta putere încât nu vedem decât un vârtej de apă căzând de sus, ca și cum cerurile s-ar deschide asupra Angliei. Rădem și închidem fereastra ca să ne ferim de furtună, iar până să reușim să punem ivărul, apa ne șiroiește pe fețe și pe brațe. Mergem în celelalte odăi, închizând ferestrele și fixând obloanele, ca pavăză în fața intemperiei ce se dezlănțuie afară ca și cum toată durerea și îngrijorarea mea ar fi o furtună de lacrimi deasupra Angliei. Prezic:

— Ploaia asta va aduce inundații.

Fiica mea încuviințează în tăcere.

Plouă toată noaptea. Elizabeth doarme în patul meu, așa cum obișnuia când era mică; stăm în așternutul cald și uscat și ascultăm răpăitul ploii. Auzim șiroirea neconținută a apei pe ferestre și plescăitul fluviului. Apoi streșinile încep să se umple și apa să se

prelingă de pe acoperișuri cu un șopot ca de fântână arteziană. Adormim, ca două zeițe ale apei, în sunetul ploii torențiale și al valurilor care cresc.

Când ne trezim dimineață, e aproape la fel de întuneric ca noaptea și plouă în continuare. E vremea fluxului maxim; Elizabeth coboară până la poarta dinspre Tamisa și se întoarce spunând că apa începe să treacă de trepte. Toate ambarcațiunile de pe fluviu sunt legate bine, ca pentru vreme rea, și puținele luntre care plutesc încă pe apă au la vâsle bărbați care stau cocoșați ca să se apere de vânt și poartă saci lucind de umezeală pe cap. Fetele își petrec dimineața la fereastră, privind trecerea bărcilor muiate de ploaie. Le vedem mai sus decât de obicei, fiindcă fluviul se umple și începe să se reverse; bărcile mici sunt trase toate la mal și legate la chei sau chiar urcate pe mal, căci fluviul își iese din matcă și curenții sunt prea puternici. Aprindem focul, ca să ne apere de răcoarea zilei ploioase, la fel de întunecată și de umedă ca o zi de noiembrie; joc cărți cu fetele și le las să câștige. Cât iubesc sunetul acestei ploii!

Elizabeth și cu mine dormim îmbrățișate, ascultând cum apa se revarsă de pe acoperișul abației și curge în cascade pe pavaj. La orele mici ale dimineții încep să aud picurul apei ce se prelinge printre țiglele acoperișului și mă scol ca să aprind din nou focul și să pun o oală sub spărtură. Elizabeth deschide obloanele și spune că plouă la fel de torențial; pare că va ploua toată ziua.

Fetele se joacă de-a Arca lui Noe, iar Elizabeth le citește povestea din Biblie, după care pregătesc o piesă-mască, jucăriile lor și niște perne cu umplutură aspră servindu-le drept perechi de animale. Arca e masa mea, răsturnată și cu cearșafuri legate de la un picior la altul. Le las să ia cina în Arcă și le liniștesc înainte de culcare, spunându-le că marele potop al lui Noe s-a întâmplat foarte demult și că Dumnezeu nu va mai trimite încă unul, nici măcar ca să pedepsească păcatele. Ploaia asta nu va face decât să-i țină pe oamenii cei răi în casele lor, de unde nu pot să facă rele. O inundație îi va ține la distanță de Londra pe oamenii cei dușmănoși, iar noi vom fi în siguranță.

Elizabeth mă privește cu un zâmbet ușor și, după ce se culcă fetele, ia o lumânare și coboară prin catacombe ca să verifice nivelul apei fluviului.

E mai ridicat ca oricând, mă anunță ea la întoarcere. Crede că va inunda coridorul până la trepte – o creștere de peste un metru a nivelului. Dacă ploaia nu contenește curând, va urca și mai mult. Pe noi nu ne pândește nicio primejdie – ne desparte de fluviu o scară de piatră cât două caturi dar bieții oameni care trăiesc pe maluri își vor aduna puținele lucruri și-și vor abandona căminele, lăsându-le în seama apelor.

A doua zi dimineață, Jemma vine la noi cu rochia sumeasă,

murdară de noroi până la genunchi. Străzile sunt inundate în zonele joase și se vorbește despre case luate de apă, iar în susul fluviului, despre poduri distruse și sate izolate de lume. Nimeni n-a mai pomenit o ploaie ca asta în septembrie și tot nu contenește. Jemma spune că pe piață nu există produse proaspete, fiindcă multe drumuri au fost măturate de ape și fermierii nu-și pot aduce roadele. Pâinea costă mai mult, din cauza lipsei de făină, iar unii brutari nu pot face focul în cuptor pentru că tot lemnul pe care-l au e ud. Jemma spune că va petrece noaptea cu noi – se teme să plece pe străzile inundate.

În dimineața următoare încă mai plouă și fetele, așezate la fereastră, văd priveliști ciudate. O vacă înecată o sperie pe Bridget când trece pe sub fereastră; apele înghit o căruță răsturnată. Buștenii de la cine știe ce construcție trec și ei, rostogolindu-se întruna, și auzim o bufnitură înfundată când ceva greu lovește treptele porții dinspre Tamisa. Poarta dinspre apă e doar o poartă pentru apă în dimineața asta: coridorul e inundat și putem vedea doar puțin din partea de sus a lucrăturii din fier și un crâmpei din lumina zilei. Fluviul trebuie să fi crescut de-acum cu aproape zece metri, iar fluxul va face apa să se reverse în catacombe și-i va spăla pe morții adormiți.

Nu mă uit după un mesager trimis de frații mei. Nu mă aștept să poată ajunge cineva din ținuturile vestice la Londra pe vremea asta. Însă n-am nevoie de vești de la ei ca să știu ce se petrece. Râurile s-au ridicat împotriva lui Buckingham, fluxul îi e potrivnic lui Henry Tudor, ploaia se revarsă asupra oștirilor lor, apele Angliei s-au ridicat ca să-și apere prîntul.

[43] Octombrie 1483

Richard, falsul rege, consternat de trădarea comisă de marele lui prieten, omul pe care l-a ridicat la rangul de administrator al Angliei, are nevoie doar de o clipă ca să-și dea seama că forțele adunate de ducele de Buckingham sunt suficiente pentru a învinge nu o dată, ci de două ori garda regală. Trebuie să strângă o armată, chemându-i pe toți bărbații zdraveni la trup din Anglia să i se alăture, cerându-le loialitatea ca rege. Cei mai mulți i se alătură, deși cu încetineală. Ducele de Norfolk a ținut sub control revolta din ținuturile sudice. E convins că Londra se află în siguranță, dar nu se îndoiește că Buckingham adună trupe în Țara Galilor și că Henry Tudor va porni din Bretagne pe mare ca să i se alăture. Dacă Henry aduce o mie de soldați, înseamnă că rebelii și armata regelui vor avea practic forțe egale și nimeni n-ar pune rămașag în privința deznodământului. Dacă aduce mai mulți, Richard se va lupta ca să supraviețuiască, deși cu șorți de izbândă slabi, înfruntând o armată condusă de Jasper Tudor,

unul din cei mai iluștri comandanți pe care i-a avut vreodată Casa de Lancaster.

Richard mășcăluiește până la Coventry și-l ține aproape de el pe lordul Stanley, soțul lui lady Margaret și tatăl vitreg al lui Henry Tudor. Lordul Strange, fiul lui Stanley, nu e de găsit la el acasă. Servitorii lui spun că a adunat o armată imensă, alcătuită din arendașii și slugile lui, și a pornit în marș ca să-și slujească stăpânul. Pe Richard îl îngrijorează un lucru: nimeni nu știe cine ar putea fi acest stăpân.

Richard își conduce forțele de la Coventry spre sud, ca să-i taie calea lui Buckingham, prietenul lui trădător, spre forțele noastre din ținuturile sudice. Plănuiește ca Buckingham să nu găsească niciun aliat când va traversa fluviul Severn ca să intre în Anglia, ci doar armata regală așteptându-l sumbră în ploaia torențială.

Trupele înaintează încet pe drumurile acoperite de noroi gros. Podurile au fost luate de ape, așa că trebuie să facă kilometri în plus ca să găsească un loc de traversare. Caii ofițerilor și ai gărzilor călare trudesec prin noroiul vâscos ce le ajunge până la piept; soldații mășcăluiesc cu capul în jos, uzi până la piele, iar noaptea, când se odihnesc, nu pot aprinde focuri, fiindcă totul e ud.

Mohorât, Richard îi mână înainte, bucurându-se puțin de ideea că omul pe care l-a iubit și în care a avut mai multă încredere decât în oricare altul, Henry Stafford, ducele de Buckingham, își croiește și el drum prin noroi, prin râuri umflate, prin ploaia neostoită. E o vreme proastă pentru recrutarea de rebeli, se gândește Richard. E o vreme proastă pentru tânărul duce, care nu e veteran al campaniilor de război, așa cum este el însuși. E o vreme proastă pentru cel care depinde de aliații de peste mări. De bună seamă, Buckingham nu poate spera că Henry Tudor va ridica ancora pe o furtună ca asta; în plus, nu va putea primi vești de la forțele familiei Rivers, din ținuturile sudice.

Și atunci regele aude vești bune. Pe lângă faptul că trebuie să înfrunte ploaia torențială, care nu se oprește nicio clipă, Buckingham e atacat întruna de neamul Vaughan din Țara Galilor. Membrii săi sunt căpetenii pe acest teritoriu și nu-l iubesc deloc pe tânărul duce. Buckingham nădăjduise că îl vor lăsa să se ridice împotriva lui Richard și poate chiar îl vor sprijini. Dar neamul Vaughan n-a uitat că el a fost cel care l-a luat pe Thomas Vaughan de lângă stăpânul lui, tânărul rege, și l-a executat. La fiecare cotitură a drumului întâlnește câte șase-șapte dintre ei, cu arcurile pregătite, gata să doboare primul rând de oameni și să plece călare. În fiecare vale există oameni ascunși în copaci, care aruncă bolovani, trag cu săgeți, trimit o ploaie de sulite prin furtună în oștirea aproape rătăcită a lui Buckingham, până când soldații simt că ploaia și sulitele sunt totuna și că luptă cu un dușman care e precum apa, de care nu pot scăpa, care îi potopește nemilos și

nu se oprește nicio clipă.

Buckingham nu-și poate trimite solii călare în Țara Galilor, ca să-i adune pe galii loiali neamului Tudor. Iscoadele lui sunt doborâte în clipa când ies din raza de vedere a coloanei principale, astfel că oștirea lui nu-și poate îngroșa rândurile cu luptători buni, așa cum i-a promis lady Margaret. Ba dimpotrivă, în fiecare noapte, la fiecare oprire și chiar pe drum, în plină lumină a zilei, oamenii lui fug pe furiș. Spun că e un conducător fără noroc și campania lui va fi complet măturată. De fiecare dată când se încolonează pentru marș sunt tot mai puțini; Buckingham vede bine că acum coloana de pe drumul acoperit de apă nu se mai întinde prea departe. Când merge călare de-a lungul ei, încercând să-i înveselească pe oșteni, promițându-le victoria, aceștia refuză să-l privească în ochi. Rămân cu capetele plecate, de parcă discursul lui optimist și răpăitul ploii ar fi unul și același sunet fără noimă.

Buckingham nu are de unde să știe, dar presupune că Henry Tudor, aliatul pe care plănuiește să-l trădeze, e bătut și el de zidul de apă neconținut. E ținut în port de aceeași furtună care împrăștie armata lui Buckingham. Henry Tudor are cinci mii de mercenari – o forță imensă, o forță imbatabilă, plătită și înarmată de ducele din Bretagne –, suficient ca să cucerească Anglia singur. Are cavaleri și cai și tunuri și cinci corăbii, o expediție ce nu poate da greș – dacă n-ar fi vântul și ploaia torențială. Corăbiile se leagănă și se răsucesc; chiar și la adăpostul oferit de port, întind frânghiile ce le țin legate de țărm. Soldații, îngrămădiți în cale pentru scurta călătorie peste Canalul Mânecii, vomită din cauza răului de mare, teribil de nefericiți. Henry Tudor se plimbă cu pași mari de-a lungul docului, ca un leu în cușcă, căutând o spărtură în pătura de nori, așteptând să se schimbe vântul. Cerul se revarsă nemilos peste capul lui arămiu. Orizontul e negru – alți nori de ploaie; vântul bate dinspre larg, mereu dinspre larg, făcându-i corăbiile să se cutremure, lipite de zidurile portului.

Știe că peste mare i se hotărăște destinul. Dacă Buckingham îl învinge pe Richard fără el, știe că nu va avea nicio șansă la tron. Un uzurpator îi va lua locul altuia, iar el va rămâne în exil. Trebuie să se afle acolo în clipa bătăliei și să-l omoare pe cel care iese victorios. Știe că trebuie să ridice ancora pe dată, dar nu poate: plouă cu găleata. Nu poate să plece nicăieri.

Buckingham nu are de unde să știe asta, nu știe nimic. Viața lui s-a micșorat, reducându-se la un marș lung prin ploaia torențială, și de fiecare dată când privește peste umăr, în urma lui sunt tot mai puțini oameni. Sunt sleiți de puteri, n-au avut parte de mâncare caldă de zile întregi, merg împiedicat prin noroiul până la genunchi, iar când le spune: „Curând vom ajunge la locul de traversare, traversarea în Anglia, pe pământ uscat, slavă Domnului!”, ei dau din cap, dar nu-l

cred.

Drumul lor cotește spre punctul de traversare al fluviului Severn, unde apele sunt puțin adânci și destul de late pentru ca armata să pătrundă în Anglia și să înfrunte dușmanul, în loc să lupte cu intemperiiile. Toată lumea cunoaște acest punct de traversare – Buckingham li-l tot promite de kilometri întregi. Albia e tare și pietroasă, dură ca un drum, iar adâncimea apei nu depășește niciodată câteva zeci de centimetri. Oamenii traversează de secole întregi pe aici, intrând sau ieșind din Țara Galilor; e poarta spre Anglia. Pe malul din Țara Galilor e un han, iar pe malul englezesc, un cătun. Oamenii se așteaptă ca punctul de traversare să fie inundat, ca fluviul să fie adânc. Poate că vor vedea chiar saci cu nisip la ușa hanului; dar când aud mugetul apelor, se opresc toți ca unul, cuprinși de o groază fără margini.

Nu există loc de traversare. Cât pot vedea cu ochii, nu există uscat. Hanul din Țara Galilor e înecat; cătunul de pe malul celălalt a dispărut cu totul. Fluviul nici măcar nu mai e un fluviu, și-a ieșit din albie atât de mult încât a devenit un lac, un pustiu de ape. Oamenii nu pot vedea Anglia dincolo de el. Nu văd nici măcar avalul și amonte. Asta nu mai e un fluviu, ci o mare interioară, cu valuri și cu propriile furtuni. Locul nu mai e nici Anglia, nici Țara Galilor, ci apă, apă triumfătoare. Apa a luat totul și niciun om nu se va lupta cu ea.

Cu siguranță, nimeni n-o poate traversa. Soldații caută zadarnic reperele familiare, cărarea ce ducea spre malul râului, dar e mult sub apă. Cineva crede că zărește ceva în revărsarea de ape și-și dă seama, cutremurându-se, că vede vârfurile copacilor. Fluviul a acoperit o pădure: copacii din Țara Galilor își întind înnebuniți crengile spre aer. Lumea nu mai e cum era. Armatele nu se pot întâlni; apa a intervenit și a cucerit totul. Revolta lui Buckingham s-a terminat. Buckingham nu scoate o vorbă, nu dă niciun ordin. Face un mic gest cu mâna, ca o capitulare, o fluturare cu palma întinsă: nu spre oamenii lui, ci spre acest potop care l-a distrus. E ca și cum ar accepta că victoria îi aparține apei, puterii apei. Își întoarce calul și se îndepărtează de vastele-i adâncuri frământate, lăsându-și oștenii să plece. Știu că s-a terminat totul. Știu că revolta s-a încheiat, înfrântă de apele Angliei, care s-au ridicat ca și cum ar fi fost chemate la luptă de însăși zeița apei.

[44] Noiembrie 1483

E întuneric, aproape ora unsprezece. Îngenuncheată la picioarele patului, mă rog înainte de culcare, când aud o bătaie ușoară în ușa mare de la intrare. Inima îmi tresaltă pe dată, mă gândesc pe dată la

fiul meu Edward, la fiul meu Richard, mă gândesc pe dată că au venit la mine, că s-au întors acasă. Mă ridic iute în picioare, arunc o mantie peste cămașa de noapte, îmi acopăr părul cu gluga și alerg la ușă.

Din câte pot să aud, străzile sunt tăcute acum, deși toată ziua au zumzăit din cauza întoarcerii regelui Richard, și s-a vorbit la nesfârșit că se va răzbuna pe rebeli, că va încălca sanctuarul și va veni după mine, că are dovada că am ridicat țara împotriva-i. Știe asta și-i cunoaște pe aliații pe care i-am ales: lady Margaret și prefăcutul duce de Buckingham.

Nimeni nu-mi poate spune dacă bărbații din familia mea sunt teferi, capturați sau morți: cei trei frați iubiți ai mei și fiul meu, Thomas Grey, care au stat alături de rebeli în Hampshire și Kent. Aud tot felul de zvonuri: că au fugit ca să i se alăture lui Henry Tudor în Bretagne, că zac morți pe un câmp, că au fost executați de Richard, că au devenit renegați și i s-au alăturat. Trebuie să aștept, așa cum așteaptă toată țara, niște vești mai demne de încredere.

Ploile au măturat drumuri, au distrus poduri, au izolat orașe întregi. Veștile ajung la Londra în rafale ațâțate și nimeni nu poate fi sigur ce e adevărat și ce nu. Însă furtuna și-a consumat forțele, ploaia s-a oprit. Când apele vor reintra în matcă, voi avea vești despre rudele mele și despre bătăliile pe care le-au purtat. Mă rog să fi plecat departe de Anglia. Planul, în caz de înfrângere, era să mergă la Margareta, sora lui Edward, în Burgundia, să-l găsească pe fiul meu Richard în ascunzătoarea lui și să continue războiul de peste hotare. Regele Richard va domni acum cu o putere de tiran, sunt sigură.

Bătaia în ușă se repetă și cineva zgâlțâie zăvorul. Oricine-ar fi, nu e un fugar speriat, nu-i băiatul meu. Merg la poarta mare din lemn, deschid grilajul și mă uit afară. E un bărbat înalt cât mine, cu gluga trasă pe frunte ca să-și ascundă fața.

— Da? spun scurt.

— Trebuie s-o văd pe regina văduvă, șoptește omul. Am un mesaj de cea mai mare importanță.

— Eu sunt regina văduvă. Care e mesajul?

El se uită repede în stânga și-n dreapta și spune:

— Soră, lasă-mă să intru.

Nu sunt convinsă nicio clipă că e unul dintre frații mei.

— Nu-ți sunt soră! Cine te crezi?

Își scoate gluga și ridică torța pe care o are cu el, ca să-i pot vedea fața oacheșă și frumoasă. Nu e fratele, ci cumnatul meu, dușmanul meu, Richard.

— Cred că sunt regele, replică el cu un umor ironic.

— Ei bine, eu nu cred, spun fără să zâmbesc, dar vorbele mele îl fac să râdă.

— Ajunge cu asta, mă sfătuiește. S-a terminat. Sunt uns și

încoronat, iar revolta ta a fost complet înfrântă. Sunt rege, indiferent ce ți-ai dori. Sunt singur și neînarmat. Lasă-mă să intru, soră Elizabeth, spre binele amândurora.

În ciuda tuturor celor petrecute, chiar asta fac: trag zăvoarele ușii mici, o deschid, iar el se strecoară înăuntru. Zăvorăsc ușa în urma lui și-l întreb:

— Ce vrei? Am în preajmă un servitor care ne aude. Între tine și mine s-a vărsat sânge, Richard. Mi-ai omorât fratele și fiul. Nu ți-o voi ierta niciodată! Te-am blestemat pentru asta.

— Nu mă aștept la iertarea ta. Nici măcar n-o vreau. Știi bine cât de departe au ajuns uneltirile tale împotriva mea. M-ai fi omorât dacă ai fi avut prilejul. Ne-am războit. Știi la fel de bine ca mine. Și ți-ai obținut răzbunarea. Știi la fel de bine ca mine ce dureri mi-ai provocat. Mi-ai făcut o vrajă și mă doare pieptul, iar brațul mi se sleiește fără veste. Brațul în care țin sabia, îmi amintește el. Ce-ar putea fi mai rău pentru mine? Mi-ai blestemat brațul în care țin sabia. Ai face bine să te rogi să n-ai nevoie niciodată să te apăr.

Îl privesc cu luare-aminte. Are numai treizeci și unu de ani, dar cearcănele de sub ochi și ridurile de pe obraz sunt ale unui bărbat mai vârstnic. Pare hăituit. Îmi închipui că se teme că brațul va refuza să-l asculte în luptă. A muncit din greu toată viața ca să fie la fel de puternic ca frații lui mai înalți și cu mușchi mai zdraveni. Acum ceva îi mistuie forța. Ridic din umeri.

— Dacă ești bolnav, ar trebui să te vadă un doctor. Ești ca un copil, dai vina pe magie pentru propria-ți slăbiciune. Poate ți-ai închipuit totul.

El clatină din cap.

— N-am venit ca să mă plâng. Am venit pentru altceva. (Se oprește și se uită la mine. Are privirea deschisă de York, privirea sinceră a soțului meu.) Spune-mi, fiul tău Edward e în siguranță, e la tine? mă întreabă.

Simt cum îmi bubuie inima dureros.

— De ce întrebi? Tu, dintre toți oamenii? Tu, cel care l-a luat?

— Vrei să răspunzi, te rog? Îi ai pe Edward și Richard la loc sigur?

— Nu, spun. (Aș putea să mă jeluiesc ca o mamă cu inima frântă, dar nu în fața acestui om.) De ce? De ce întrebi?

El oftează și se lasă grămadă pe scaunul portarului, luându-și capul în mâini.

— Nu-i ai în Turn pe băieții mei? Îl iscodesc. Nu sunt încuiați acolo?

El clatină din cap.

— I-ai pierdut? Mi-ai pierdut fiii?

Încuviințează în tăcere, apoi spune:

— Mă rugam să-i fi scos tu pe furiș de-acolo. Pentru numele

Domnului, spune-mi! Dacă ai făcut asta, nu-i voi vâna, nu le voi face rău! Poți alege o relicvă sfântă și am să jur pe ea. Voi jura să-i las acolo unde i-ai trimis. Nici măcar nu voi întreba unde. Spune-mi doar că sunt la tine, teferi, ca să știu, trebuie să știu! Îneebnesc dacă nu știu!

Clatin din cap, mută de durere. El își freacă fața și ochii de parcă l-ar ustura de nesomn.

— M-am dus direct în Turn, spune printre degete. În clipa când m-am întors la Londra. Mă temeam. Toată Anglia susținea că sunt morți. Oamenii lui lady Margaret Beaufort au dat de știre tuturor că prinții au murit. Ducele de Buckingham ți-a transformat oștirea în armata lui și a luptat ca să câștige tronul pentru el însuși, spunându-le ostașilor că prinții au murit din porunca mea și că ar trebui să se răzbune pe mine. I-a mințit că-i va conduce ca să răzbune moartea prinților.

— Nu i-ai omorât?

— Nu. De ce să-i omor? Gândește-te! Gândește-te bine! De ce să-i omor? De ce acum? Când oamenii tăi au atacat Turnul, am pus să fie duși în inima clădirii. Erau vegheați zi și noapte, n-aș fi putut să-i omor atunci, nici măcar dacă aș fi vrut! Aveau paznici tot timpul, unul dintre ei ar fi aflat și ar fi vorbit. I-am declarat bastarzi și te-am dezonorat. Fiii tăi nu sunt o amenințare pentru mine, așa cum nu sunt nici frații tăi – oameni înfrânți.

— L-ai omorât pe fratele meu Anthony! șuier printre dinți.

— El era o amenințare pentru mine, răspunde Richard. Anthony ar fi putut să adune o armată și se pricepea s-o comande. Era un oștean mai bun decât mine. Fiii tăi nu sunt. Nici fiicele tale. Ei nu mă amenință și nici eu nu-i ameninț. Nu-i omor.

— Atunci unde sunt? mă tângui. Unde-i băiatul meu Edward?

— Nu știu nici măcar dacă trăiesc sau dacă sunt morți, spune el nefericit. Nici cine a poruncit să fie uciși ori capturați. Credeam că i-ai luat tu pe furie. De aceea am venit aici. Dar dacă nu tu, atunci cine? Ai autorizat pe cineva să-i ia? Ar putea cineva să-i ia fără știința ta? Să-i țină ostatici?

Clatin din cap – nu sunt în stare să gândesc. E cea mai gravă întrebare cu care mă voi confrunta în viața mea și suferința m-a prosti.

— Nu sunt în stare să gândesc! spun disperată.

— Încearcă. Știi cine-ți sunt aliații. Prietenii tainici. Dușmanii mei ascunși. Știi ce ar putea face. Știi ce ți-au promis, ce ai uneltit împreună cu ei. Gândește-te!

Duc mâna la frunte și fac câțiva pași în sus și-n jos. Poate că Richard mă minte și i-a omorât pe Edward și pe bietul paj, iar apoi a venit aici ca să dea vina pe altcineva. Dar, după cum spune chiar el, n-are niciun motiv să facă așa ceva și, în plus, de ce să nu recunoască și

să iasă din situația asta cu ajutorul nerușinării? Cine ar mai protesta acum, după ce a înăbușit revolta împotriva lui? De ce să vină aici, la mine? Când l-a omorât pe regele Henric, soțul meu a pus ca trupul lui neînsuflețit să fie arătat poporului. I-a organizat o înmormântare aleasă. Scopul uciderii lui a fost acela de-a arăta lumii că spița lui s-a stins. Dacă Richard mi-ar fi omorât fiii ca să pună capăt spiței lui Edward, ar fi anunțat acum, când s-a întors în Londra victorios, și mi-ar fi dat trupurile neînsuflețite ca să le îngrop. Ar putea spune că băieții s-au îmbolnăvit. Sau, mai bine chiar, ar putea spune că Buckingham i-a omorât. I-ar fi ușor să dea vina pe Buckingham și apoi să le organizeze funeralii regești și nimeni n-ar putea face altceva decât să-i plângă.

Așadar, poate că ducele de Buckingham i-a ucis, poate că acesta e adevărul din spatele zvonului despre moartea lor? Cei doi băieți dispărând, se afla cu doi pași mai aproape de tron. Sau a pus oare lady Margaret să fie omorâți, ca să-i facă loc fiului ei, Henry Tudor? Tudor și Buckingham trag cele mai mari foloase de pe urma morții fiilor mei. Ei devin următorii moștenitori dacă băieții mei sunt morți. A putut oare lady Margaret să poruncească uciderea fiilor mei, pretinzând în același timp că mi-e prietenă? A putut oare să-și înduplece sfânta conștiință să facă așa ceva? A putut oare Buckingham să-și omoare propriii nepoți în timp ce jura că-i va elibera?

— Le-ai căutat cadavrele? Întreb cu un glas foarte scăzut.

— Am întors Turnul cu susul în jos și am pus să fie interogați servitorii lor. Aceștia spun că i-au băgat în pat într-o seară, iar dimineată dispăruseră.

— Sunt servitorii tăi! răbufnesc. Îndeplinesc poruncile tale! Fiii mei au murit cât se aflau în grija ta. Te aștepti să cred într-adevăr că n-ai avut niciun amestec în moartea lor? Te aștepti să cred că au dispărut fără urmă?

El încuviințează.

— Vreau să crezi cu au murit ori au fost luați fără ordinul meu, fără știrea mea și fără consimțământul meu, în timp ce eu mă aflam departe și mă pregăteam de luptă. La drept vorbind, mă pregăteam să lupt cu frații tăi. Într-o noapte.

— Care noapte?

— Noaptea în care a început să plouă.

Aprob din cap, gândindu-mă la glasul moale care i-a cântat lui Elizabeth un cântec de leagăn, atât de încet încât nu l-am putut auzi.

— O, în noaptea aceea...

El șovăie.

— Mă crezi că sunt nevinovat de moartea lor?

Îl privesc în față pe bărbatul pe care soțul meu l-a iubit: fratele lui. Cel care a luptat alături de soțul meu, pentru familia și fiii mei.

Bărbatul care l-a omorât pe fratele meu și pe fiul meu Grey. Bărbatul care poate mi-a omorât fiul de viță regească, pe Edward.

— Nu, spun cu răceală. Nu te cred. N-am încredere în tine. Dar nu sunt sigură. Sunt cumplit de nesigură de toate.

El încuviințează, ca și cum ar accepta o judecată nedreaptă, și remarcă, aproape ca o paranteză:

— La fel mi se întâmplă și mie. Nu știu nimic, n-am încredere în nimeni. Am omorât certitudinea în războaiele astea între veri și n-a mai rămas decât neîncrederea.

— Și ce vei face?

— Nu voi face nimic și nu voi spune nimic, hotărăște el cu o voce mohorâtă și ostenită. Nimeni nu va îndrăzni să mă întrebe direct, deși toți mă vor bănuî. Nu voi spune nimic și voi lăsa lumea să creadă ce vrea. Nu știu ce s-a întâmplat cu băieții tăi, însă nimeni nu va crede asta în ruptul capului. Dacă i-aș avea vii, i-aș scoate la iveală și mi-aș dovedi nevinovăția. Dacă le-aș găsi cadavrele, le-aș expune și aș da vina pe Buckingham. Dar nu-i am, nici vii, nici morți, așa că nu mă pot apăra. Toată lumea va crede că am omorât doi băieți aflați în grija mea, cu sânge-rece, fără motiv. Va spune că sunt un monstru. Se întrerupe, apoi adaugă: Orice altceva voi face în viață, lucrul ăsta va arunca o umbră strâmbă. Toată lumea își va aminti un singur lucru despre mine: crima asta. Deși n-am săvârșit-o eu, nu știu cine a săvârșit-o și nici măcar dacă a fost săvârșită, încheie el clătînând din cap.

Face o pauză, apoi i se năzare să mă întrebe:

— Tu ce vei face?

— Eu?

— Ai stat aici, în sanctuar, pentru ca fetele tale să fie în siguranță cât timp credeai că frații lor se află în primejdie din partea mea, îmi amintește el. Acum s-a întâmplat tot ce putea fi mai rău. Frații lor au dispărut. Ce vei face cu fetele, cu tine însăși? Nu mai are rost să rămâneți în sanctuar – nu mai sunteți familia regală, cu un moștenitor care poate să-și afirme dreptul la tron. Ești doar mama unor fete.

Auzindu-i vorbele, pierderea lui Edward mă lovește dintr-odată; îmi scapă un geamăt și simt durerea în pântec, de parcă aș trăi din nou durerile nașterii lui. Mă las în genunchi pe pardoseala de piatră și mă chircesc de durere. Mă aud cum gem și simt cum mă legăn.

El nu se grăbește să mă aline sau măcar să mă ridice de pe jos. Rămâne așezat în jilt, cu capul brun sprijinit în mâini, privindu-mă cum mă jeluiesc ca o țărancă la moartea primului ei prunc. Nu spune nimic ca să-mi respingă durerea ori s-o zăgăzuiască. Mă lasă să plâng. Șade lângă mine multă vreme și mă lasă să plâng.

După un timp, apuc poala mantiei și-mi șterg fața udă, apoi mă las pe călcâie și-l privesc.

— Regret pierderea pe care ai suferit-o, spune el pe un ton oficial, de parcă n-aş fi îngenuncheată pe o pardoseală de piatră, cu părul despletit şi cu obrazul ud de lacrimi. N-a fost nici din porunca mea, nici de mâna mea. Am obţinut tronul fără să-i fac rău vreunuia din ei. Nu le-aş fi făcut rău nici după aceea. Erau fiii lui Edward. Îi iubeam pentru el. Şi Dumnezeu ştie că pe el l-am iubit.

— Măcar atâta lucru ştiu şi eu, replic pe un ton la fel de oficial ca al lui.

Se ridică în picioare şi mă întreabă:

— Accepţi să pleci din sanctuar? N-ai nimic de câştigat dacă rămâi aici.

Sunt de acord cu el.

— N-am nimic. Nimic.

— Voi face o înţelegere între noi doi. Voi promite că fetele tale vor fi în siguranţă şi bine tratate dacă ieşi de aici. Cele mai mari pot veni la curte. Le voi trata onorabil, ca pe nepoatele mele. Poţi să vii cu ele. Voi avea grijă să se mărite cu bărbaţi de ispravă, cu încuviinţarea ta.

— Voi pleca acasă. Şi le voi lua cu mine.

El clatină din cap.

— Îmi pare rău, dar nu pot îngădui asta. Fetele tale vor veni la curte, iar tu poţi trăi o vreme la Heytesbury, în grija lui sir John Nesfield. Îmi pare rău, dar nu pot avea încredere în tine când te afli printre arendaşii şi susţinătorii tăi. Nu-ţi pot îngădui să te stai undeva unde vei găsi bărbaţi cu care să unelteşti. Nu-i vorba că te suspectez, înţelege-mă: atâta doar că nu pot avea încredere în nimeni. N-am încredere în nimeni, nicăieri, niciodată.

Se aude sunet de paşi în spatele lui, iar el se răsucescete iute şi-şi scoate pumnalul, îndreptându-l înainte, gata să lovească. Mă ridic în grabă, pun mâna pe braţul lui drept şi i-l cobor cu uşurinţă: e grozav de slab. Îmi aduc aminte de blestemul pe care l-am aruncat asupra lui.

— Linişteşte-te, îi spun. E cu siguranţă una din fete.

El face un pas în spate, iar Elizabeth iese din umbră şi vine lângă mine. E în cămaşă de noapte, cu o mantie pe deasupra şi părul împletit sub bonetă. Acum e la fel de înaltă ca mine. Se opreşte alături şi-şi priveşte unchiul cu un aer grav.

— Alteţă, rosteşte ea cu o reverenţă abia schiţată.

El nici măcar nu se înclină în faţa ei, ci o priveşte uluit.

— Ai crescut, Elizabeth... (Şovăie.) Eşti prinţesa Elizabeth? Nu te-aş fi recunoscut. Ultima oară te-am văzut când erai mică şi iată-te... aşa!

Arunc o privire spre fiica mea şi văd uimită că i se împurpurează obraji. Roşeşte sub privirea lui uluită. Duce o mână la păr, cu aerul că-şi doreşte să fi fost îmbrăcată, nu desculţă ca un copil.

— Du-te în odaia ta! îi spun cu asprime.

Face o reverență și se întoarce supusă, dar în ușă se oprește și întreabă:

— E vorba de Edward? Fratele meu e teafăr?

Richard se uită la mine, ca să citească pe chipul meu dacă i se poate spune adevărul. Mă răsucesc spre ea.

— Du-te în odaia ta. Vom vorbi mai târziu.

Richard se ridică în picioare și spune încet:

— Prințesă Elizabeth!

Ea se oprește din nou, deși i s-a cerut să plece, și se întoarce spre el.

— Da, Alteță?

— Regret să te anunț că frații tăi au dispărut, dar vreau să știi că nu din vina mea. Au dispărut din odăile lor din Turn și nimeni nu-mi poate spune dacă trăiesc sau nu. Am venit astă-seară aici, la mama ta, în caz că i-a scos ea pe furiș de acolo.

Privirea iute pe care mi-o aruncă Elizabeth nu-i poate spune nimic. Știu la ce se gândește – că măcar Richard al nostru e teafăr și în siguranță în Flandra, însă pe chipul ei nu se citește nimic.

— Frații mei au dispărut? repetă ea mirată.

— Probabil sunt morți, intervin cu glasul înăsprit de durere.

— Nu știți unde se află? îl întreabă ea pe rege.

— Aș vrea din toată inima să știu! Fiindcă nu știu unde sunt sau dacă sunt teferi, toată lumea îi va crede morți și mă va învinui.

— Se aflau în grija ta, îi amintesc. De ce i-ar lua cineva ostatici fără să spună? În cel mai bun caz, mi-ai lăsat băiatul să moară în timp ce luptai ca să păstrezi tronul care îi aparținea de drept lui.

El încuviințează, ca pentru a accepta partea asta de vină, și se întoarce să plece. Elizabeth și cu mine privim în tăcere cum trage zăvoarele ușii.

— Nu voi ierta această nedreptate făcută mie și casei mele! îl previn. Indiferent cine e acela care mi-a omorât băieții, îi voi blestema casa să nu aibă un fiu, primul născut, care să-i fie moștenitor. Cine mi-a luat fiul își va pierde fiul. Își va petrece viața tânjind după un moștenitor. Își va îngropa primul născut și va tânji de dorul lui, căci eu nu pot nici măcar să-l îngrop pe al meu!

El ridică din umeri și spune nepăsător:

— Blestemă-l, indiferent cine ar fi. Distruge-i casa. Căci omul acela m-a costat reputația și tihna.

— Îl vom blestema amândouă, spune Elizabeth stând lângă mine, cu brațul petrecut pe după mijlocul meu. Va plăti pentru că ne-a luat băiatul! Va regreta pierderea pe care ne-a provocat-o. Va regreta amarnic această cruzime îngrozitoare. Va suferi de remușcări. Chiar dacă nu vom afla niciodată cine a făcut-o.

— O, dar vom afla! reiau ca un cor al soborului vrăjitoarelor. Îl

vom cunoaște după moartea copiilor lui. Când îi va muri fiul și moștenitorul, vom ști cine e. Vom ști că blestemul pe care-l aruncăm acum asupra lui dă roade, de-a lungul anilor, generație după generație, până-i piere spița. Când își va pune fiul în mormânt, blestemul nostru va fi acela care-l va îngropa. Și atunci vom ști cine ne-a luat băiatul, iar el va ști că blestemul nostru i-a luat ceea ce a luat el de la noi.

Richard pășește peste prag și se uită la noi două, un zâmbet strâmb schimonosindu-i gura.

— Încă nu știți că există un singur lucru mai rău decât să nu ți se îndeplinească dorința? Ceea ce mi s-a întâmplat mie? Mi-am dorit să fiu rege, iar acum sunt rege și asta nu mi-a adus pic de bucurie. Elizabeth, mama ta nu te-a avertizat să ai grijă ce-ți dorești?

— Ba da, m-a avertizat, răspunde ea calm. Iar de când voi ați luat tronul tatălui meu și mi-ați răpit unchiul și pe frații mei iubiți, am învățat să nu-mi mai doresc nimic.

— Atunci ar face bine să te avertizeze în privința lucrăturii blestemului vostru.

Se întoarce spre mine cu un zâmbet amar.

— Nu mai ții minte vântul pe care l-ai stârnit fluierând ca să-l distrugi pe Warwick, vântul care l-a îndepărtat de Calais, astfel încât fiica lui și-a pierdut pruncul pe mare? Vântul acela a fost pentru noi o armă cum nimeni altcineva n-ar fi putut să invoce. Dar nu ții minte că furtuna s-a prelungit prea mult și a fost cât pe ce să-l înece pe soțul tău și pe noi toți, cei care-l însoțeam?

Încuviințez din cap.

— Blestemele voastre durează prea mult și lovesc în cine nu trebuie. Poate într-o zi vă veți dori ca brațul meu drept să fie destul de puternic ca să vă apere. Poate într-o zi veți regreta moartea fiului și moștenitorului cuiva, chiar dacă acel om era vinovat, chiar dacă blestemul vostru funcționează într-adevăr.

*

Răzbunarea regelui Richard se abate cu putere asupra lorzilor și conducătorilor revoltei; pe oamenii mai mărunți îi iartă, considerând că au fost greșit îndrumați. Descoperă că Margaret Beaufort, soția aliatului său, lordul Stanley, a fost conducătoarea complotului și intermediarul între fiul ei și ducele de Buckingham, așa că o alungă în casa bărbatului ei și poruncește să fie supravegheată strict. Aliații ei – episcopul Morton și doctorul Lewis – fug din țară. Fiul meu, Thomas Grey, a reușit să scape cu bine și se află la curtea lui Henry Tudor, în Bretagne. E o curte a bărbaților tineri, a rebelilor plini de speranță, de ambiție și de dorință.

Regele Richard se plânge că fiul meu Thomas Grey e rebel și

adulterin, de parcă trădarea și dragostea ar fi amândouă niște crime. Îl acuză de trădare și pune un preț pe capul lui. Thomas îmi scrie din Bretagne și-mi spune că, dacă Henry Tudor ar fi putut să debarce, revolta s-ar fi încheiat cu siguranță în favoarea noastră. Flota lui a fost împrăștiată de furtuna pe care Elizabeth și cu mine am invocat-o pe capul lui Buckingham. Tânărul care a spus că vine să ne salveze a fost cât pe ce să se înece. Thomas nu se îndoiește că Henry Tudor poate aduna o armată suficient de mare încât să înfrângă chiar și un prinț de York. Îmi spune că Henry va veni din nou în Anglia, imediat ce se potolesc furtunile iernii, și că de astă dată va învinge.

Și se va așeza chiar el pe tron, îi scriu fiului meu. Nu se mai poate preface că luptă pentru moștenirea băieților mei.

Fiul meu răspunde: „Nu, Henry Tudor luptă doar pentru el însuși și probabil că așa a făcut și va face întotdeauna. Dar prințul, cum se intitulează singur, va aduce coroana în Casa de York, fiindcă se va însura cu Elizabeth și o va face regina Angliei, iar fiul lor va fi regele Angliei.

Fiul tău ar fi trebuit să fie regele Angliei, îmi scrie Thomas. Dar fiica ta tot ar putea deveni regină. Să-i spun lui Henry că Elizabeth se va căsători cu el dacă-l înfrânge pe Richard? În felul acesta, toate rudele și toți susținătorii noștri ar trece de partea lui; în plus, nu văd ce fel de viitor aveți tu și surorile mele vitrege cât timp uzurpatorul Richard se află pe tron, iar voi vă ascundeți în sanctuar”.

Îi scriu la rândul meu:

Spune-i că mă voi ține de cuvântul pe care i l-am dat mamei lui, lady Margaret. Elizabeth va fi soția lui după ce-l înfrânge pe Richard și urcă pe tronul Angliei. Fie ca York și Lancaster să se unească și fie ca războaiele să se încheie!

Mă opresc, apoi adaug:

Întrebă-l dacă mama lui știe ce s-a întâmplat cu băiatul meu Edward.

[45] Decembrie 1483

Aștept până în noaptea solstițiului, cea mai întunecată noapte din an, și apoi până în ceasul cel mai întunecat, între miezul nopții și unu, iar atunci iau o lumânare, îmi arunc pe umeri o mantie călduroasă peste rochia de iarnă și bat la ușa lui Elizabeth.

— Eu mă duc acum. Vrei să vii?

E pregătită. Are lumânarea în mână și mantia cu gluga trasă peste

părul auriu.

— Da, firește! E și pierderea mea. Și eu vreau răzbunare. Cei care mi-au omorât fratele m-au așezat cu un pas mai aproape de tron, cu un pas mai departe de viața pe care mi-aș fi construit-o singură și în inima primejdiei. Nu le mulțumesc nici pentru asta. Iar fratele meu era singur și fără pază, luat de lângă noi. Numai un om cu inima de piatră i-a putut ucide pe prinț și pe sârmanul paj. Oricine a făcut-o, și-a câștigat un blestem. Îl voi blestema.

— Blestemul va cădea asupra fiului său, o previn. Și asupra următorului fiu. Le va stinge spița.

Ochii ei strălucesc, verzi în lumina lumânării ca ochii unei pisici.

— Așa să fie, spune ea, întocmai cum rostea bunica ei Jacquetta, când binecuvânta sau blestema.

Deschid drumul prin cripta cufundată în tăcere și coborâm scara ce duce la catacombe, apoi încă un rând de trepte de piatră, umede și reci ca gheața sub tălpi, până când auzim plescăitul fluviului la poarta dinspre apă.

Elizabeth descuie ușa de fier și o deschidem împreună, trăgând de ea. Fluviul e umflat, la nivelul unei inundații de iarnă, întunecat și sticlos, curgând repede pe lângă noi în bezna nopții. Dar nu se compară cu furtuna pe care am invocat-o împreună cu Elizabeth ca să-i împiedicăm pe Buckingham și pe Henry Tudor să intre în Londra. Dacă aș fi știut că în noaptea aceea cineva urma să-mi atace fiul, aș fi luat o barcă pe potopul acela și m-aș fi dus la el. Aș fi pornit pe apele adânci ca să-l salvez.

— Cum facem? Întreabă Elizabeth, tremurând de frig și de frică.

— Nu facem nimic. Îi spunem Melusinei și atât. Ea e strămoașa noastră, ea e călăuza noastră; va simți pierderea fiului și moștenitorului nostru așa cum o simțim și noi. Îi va căuta pe cei care l-au luat și le va lua fiul în schimb.

Despățuresc o hârtie din buzunar și i-o întind lui Elizabeth.

— Citește cu glas tare.

Țin cele două lumânări în timp ce ea le citește apelor repezi:

— Află că fiul nostru Edward se afla în Turnul Londrei, ținut prizonier pe nedrept de unchiul lui Richard, acum numit rege. Află că i-am dat un tovarăș, un băiat sărac, care să se dea drept cel de-al doilea fiu al nostru, Richard, pe care l-am trimis teafăr în Flandra, unde poți să-l păzești pe fluviul Scheldt. Află că cineva ori a intrat și l-a luat pe fiul nostru Edward, ori l-a ucis în odaia unde dormea; dar, Melusina, nu-l putem găsi și nu ni s-a dat trupul lui neînsuflăit. Nu-i cunoaștem ucigașii și nu putem să-i aducem la judecată sau, dacă băiatul nostru trăiește, să-l găsim și să-l aducem acasă.

Glasul ei tremură o clipă, iar eu trebuie să-mi înfig unghiile în palme ca să nu plâng.

— Află că nu putem obține dreptate pentru răul pe care ni l-a făcut acel om, așa că venim la tine, mama noastră, și încredințăm adâncurilor tale întunecate acest blestem: celui care ne-a luat primul născut, să-i răpești primul născut. Băiatul nostru a fost luat înainte să devină bărbat, înainte să devină rege, deși s-a născut ca să fie și una, și alta. Așadar, ia-l pe fiul ucigașului său cât e copil, înainte să devină bărbat, înainte să-și ia moștenirea în primire. Și apoi ia-i și nepotul, iar când îl vei lua, moartea lui ne va spune că e lucrătura blestemului nostru și că e plata pentru pierderea fiului nostru.

Termină de citit cu ochii plini de lacrimi.

— Împăturește-o ca pe o bărcuță, îi cer.

Elizabeth ia imediat hârtia și face o bărcuță perfectă; fetele construiesc flote de hârtie încă de când am stat închise prima oară aici, lângă fluviu.

— Aprinde-o.

Ea apropie barca de hârtie de flacăra lumânării, astfel că prova ia foc.

— Dă-i drumul pe fluviu, îi spun.

Ia barca aprinsă și o așază cu blândețe pe apă.

Bărcuță saltă, flacăra pâlpâie suflată de vânt, dar apoi se întetește. Preț de o clipă o vedem, flacăra deasupra flăcării reflectate, blestemul și oglinda blestemului, înlănțuite pe apa întunecată, apoi undele iuți ale fluviului o iau cu ele și rămânem privind în întuneric; Melusina a auzit vorbele noastre și a primit blestemul nostru în regatul ei acvatic.

— S-a înfăptuit, spun întorcând spatele fluviului și deschizând poarta dinspre apă pentru fiica mea.

— Asta-i tot? Întreabă de parcă s-ar fi așteptat să mă vadă pornind pe fluviu într-o cochilie de scoică.

— Asta-i tot. Asta e tot ce pot face acum, că sunt regină peste nimic, cu fiii absenți. Pot doar să doresc răul. Și Dumnezeu mi-e martor că o fac!

[46] Crăciunul anului 1483

Pregătesc o sărbătoare veselă pentru fetele mele. O trimit pe Jemma în oraș să le cumpere brocart și coasem rochii noi, iar fetele poartă pe cap ultimele diamante din tezaurul regal, în chip de coroane pentru ziua Crăciunului. Ținutul Kent cel învins ne trimite un clapon frumos, vin și pâine pentru ospățul de Crăciun. Suntem propriii noștri colindători, propriii noștri actori de pantomimă, singure ridicăm pocalul și închinăm în cinstea noastră. Când le bag în sfârșit în pat, fetele sunt fericite, ca și cum ar fi uitat curtea York de Crăciun, când toți ambasadorii spuneau că n-au văzut niciodată o curte mai bogată,

când tatăl lor era regele Angliei, iar mama lor, cea mai frumoasă regină din câte a pomenit țara.

Elizabeth, fiica mea, stă cu mine până târziu lângă foc, spărgând nuci și aruncând cojile în jarul roșu, ca să se aprindă și să trosnească.

— Fratele tău vitreg, Thomas Grey, mi-a scris că Henry Tudor are de gând să se declare regele Angliei și logodnicul tău astăzi, în catedrala din Rennes. Ar trebui să te felicit!

Se întoarce spre mine și-mi aruncă un zâmbet vesel, replicând:

— Sunt o femeie foarte căsătorită. Am fost logodită cu nepotul lui Warwick și apoi cu moștenitorul Franței, mai ții minte? Tu și tata îmi spuneți „*La Dauphine*”, luam ore suplimentare de franceză și mă consideram foarte importantă. Îmi era hărăzit să fiu regina Franței, nu mă îndoiam de asta, și totuși, uită-te la mine acum! Așadar, cred că voi aștepta până când Henry Tudor debarcă, își poartă băătăia, se încoronează rege și-mi cere mâna, înainte să mă consider o femeie logodită.

— Oricum, e timpul să te măriți, spun aproape pentru mine, gândindu-mă cum s-a împurpurat când unchiul ei Richard i-a spus că a crescut atât de mult încât aproape n-a recunoscut-o.

— Nimic nu se poate întâmpla câtă vreme suntem aici.

— Henry Tudor n-a fost pus la încercare, gândesc cu voce tare. Și-a petrecut viața fugind de spionii noștri, nu s-a întors niciodată cu fața spre dușman ca să lupte. Singura băătăie pe care a văzut-o a fost cea sub comanda tutorelui său, William Herbert, iar atunci a luptat de partea noastră! Când va debarca în Anglia, avându-te drept logodnică declarată, toți cei care ne iubesc vor veni să i se alăture. Iar ceilalți i se vor alătura din ură față de Richard, chiar dacă nu-l cunosc mai deloc pe Henry. Toți cei care și-au pierdut poziția, fiind înlocuiți de nordicii aduși de Richard, i se vor alătura. Revolta a lăsat un gust amar prea multor oameni. Richard a câștigat băătăia aceea, însă a pierdut încrederea poporului. Promite dreptate și libertate, dar de la revoltă încoace pune nordici în funcții importante și domnește împreună cu prietenii lui. Nimeni nu-i va ierta asta. Logodnicul tău va avea mii de recruți și va veni cu o armată din Bretagne. Însă totul va depinde de un lucru: dacă e tot atât de viteaz în luptă ca Richard. Richard e călit în băătăii. A luptat pretutindeni în Anglia, când era doar un băiețandru, sub comanda tatălui tău. Henry e novice pe câmpul de luptă.

— Dacă învinge și dacă-și respectă promisiunea, voi fi regina Angliei. Ți-am spus că într-o zi voi deveni regina Angliei! Am știut-o dintotdeauna. Mi-a fost sortit. Dar n-a fost niciodată ambiția mea.

— Știu, îi spun cu blândețe. Însă dacă ăsta ți-e destinul, va trebui să-ți faci datoria. Vei fi o regină bună, sunt sigură. Iar eu îți voi sta alături.

— Voiam să mă mărit cu un bărbat iubit, așa cum te-ai măritat tu cu tata. Voiam să mă căsătoresc cu un bărbat din dragoste, nu cu un străin, la hotărârea mamei lui și a mamei mele.

— Tu te-ai născut prințesă, eu nu, îi amintesc. Chiar și așa, am fost silită să-l accept pe primul meu soț fiindcă tata mi-a cerut lucrul ăsta. Abia când am rămas văduvă am putut să aleg singură. Va trebui să trăiești mai mult decât Henry Tudor, iar atunci vei putea să faci ce-ți dorește inima.

Chicotește și fața i se luminează la ideea asta.

— Bunica ta s-a măritat cu tânărul scutier al soțului ei în clipa când a rămas văduvă, îi amintesc. Sau gândește-te la mama regelui Henric, care s-a măritat în taină cu un nimeni din neamul Tudor! Când am rămas văduvă, eu am avut măcar atâta minte cât să mă îndrăgostesc de regele Angliei.

Elizabeth ridică din umeri.

— Tu ești ambițioasă, eu nu. Tu nu te-ai îndrăgosti niciodată de un bărbat lipsit de avere sau de importanță. Dar eu nu vreau să fiu regina Angliei. Nu vreau tronul sărmanului meu frate! Am văzut ce preț se plătește pentru o coroană. Tata n-a încetat să lupte din ziua când a câștigat-o și iată-ne pe noi, captive într-un loc doar ceva mai bun decât o închisoare, pentru că tu încă mai speri că putem obține tronul. Vei avea tronul, chiar dacă asta înseamnă că trebuie să mă mărit cu un Lancaster fugar.

Clatin din cap și spun:

— Când Richard îmi va trimite propunerile sale, vom ieși de aici. Îți promit. E timpul! Nu vei mai trăi încă un Crăciun în ascunzătoare. Îți promit, Elizabeth!

— Nu trebuie să ieșim cu pompă, să știi, spune ea pe un ton plângăreț. Am putea să ne instalăm într-o casă simplă și să fim o familie obișnuită.

— Bine, răspund de parcă aș crede că putem fi vreodată o familie obișnuită.

Suntem din neamul Plantagenet. Cum am putea fi obișnuiți?

[47] Ianuarie 1484

Primesc vești de la fiul meu Thomas Grey, o scrisoare care ajunge la mine pătată de călătoria de la curtea jerpelită a lui Henry Tudor din Bretagne, datată Ziua de Crăciun 1483.

Așa cum a promis, a jurat în catedrala din Rennes că e logodit cu fiica ta Elizabeth. De asemenea, a revendicat titlul de rege al Angliei și noi toți l-am aclamat ca rege. Ne-a primit omagiile și jurămintele de

credință, între care și pe al meu. Am auzit un om întrebându-l cum poate susține că e moștenitor, când tânărul rege Edward ar putea fi în viață, după câte știm noi. A spus ceva interesant... a spus că are o dovadă sigură că tânărul rege Edward a murit, că-l doare inima din cauza asta și că ar trebui să ne răzbunăm pe ucigașul lui – uzurpatorul Richard. L-am întrebat ce dovadă are și i-am amintit de durerea ta, că n-ai trupul fiului tău ca să-l îngropi și nici nu știi nimic despre el; iar Henry a răspuns că știe sigur că oamenii lui Richard i-au omorât pe băieți. A spus că i-au sufocat sub așternut în timp ce dormeau și apoi i-au îngropat sub scara din Turn.

L-am tras deoparte și i-am sugerat că am putea măcar să introducem servitori sau să-i mituim pe cei care există și să le poruncim să găsească trupurile neînsuflețite, dacă el mi-ar spune unde se află, sub care scară din Turn. I-am zis că, dacă am găsi cadavrele când începe invazia lui în Anglia, l-am putea acuza pe Richard de crimă și toată țara ar fi de partea noastră. „Care scară? l-am întrebat. Unde sunt trupurile? Cine ți-a spus despre crimă?”

Milady mamă, îmi lipsește talentul tău de a vedea în inima întunecată a oamenilor, dar a fost ceva care nu mi-a plăcut la el. Și-a ferit privirea, apoi mi-a răspuns că nu ajută la nimic, că s-a gândit și el deja la asta, numai că un preot le-a luat trupurile neînsuflețite și le-a scos într-un cufăr, ca să le înmormânteze creștinește, și le-a îngropat în cele mai adânci ape ale fluviului, unde nu vor fi găsite niciodată. L-am întrebat cum îl cheamă pe preot, dar n-a știut să-mi spună. L-am întrebat de unde știa preotul unde sunt îngropați și de ce i-a înmormântat în fluviu, în loc să-ți aducă ție trupurile. L-am întrebat: dacă trebuia să fie o îngropăciune creștinească, de ce să-i scufunde în apă? L-am întrebat în care parte a fluviului și mi-a răspuns că nu știe. L-am întrebat cine i-a spus toate astea și mi-a răspuns că mama lui, lady Margaret, și că are încredere deplină în ea. E așa cum i-a spus ea; știe sigur.

Nu știi ce vei înțelege tu din asta.

Mie nu-mi miroase a bine.

Iau scrisoarea lui Thomas și o arunc în flăcările focului care arde în sală. Aleg o pană de scris ca să-i răspund, îi ascut vârful, îi ronțai capătul, apoi încep să scriu:

Sunt de acord. Henry Tudor și aliații lui au fost negreșit implicați în moartea fiului meu. Cum altfel ar ști că băieții sunt morți și cum s-a procedat? Richard ne va elibera luna asta. Scapă de pretendentul Tudor și vino acasă. Richard te va ierta și vom putea fi împreună. Indiferent ce jurăminte face Henry în biserică și cât de mulți oameni îl omagiază, Elizabeth nu se va mărita în ruptul capului cu ucigașul fraților ei și,

dacă el e într-adevăr ucigașul, poartă blestemul meu asupra fiului și nepotului lui. Niciun băiat Tudor nu va ajunge la vârsta bărbăției dacă Henry a fost implicat în moartea fiului meu.

Încheierea celor douăsprezece zile de Crăciun și întoarcerea Parlamentului la Londra îmi aduc vestea nedorită că Parlamentul i-a făcut pe plac regelui Richard și a decretat căsnicia mea nulă, pe copiii mei, bastarzi, iar pe mine, târfă. Richard a mai declarat înainte acest lucru și nimeni nu l-a contrazis. Acum a devenit lege și membrii Parlamentului au dat din cap ca niște marionete și au adoptat-o.

Nu aduc obiecții în fața Parlamentului și nici nu-mi rog prietenii să o facă în numele meu. E primul pas al eliberării noastre din ascunzătoarea care s-a transformat în temniță. E primul pas al transformării noastre în ceea ce Elizabeth numește „oameni obișnuiți”. Dacă legea pământului spune că nu sunt nimic mai mult decât văduva lui sir Richard Grey și fosta iubită a fostului rege, dacă legea pământului spune că fetele mele sunt doar copii născuți în afara căsătoriei, înseamnă că avem prea puțină valoare, moarte sau vii, întemnițate sau libere. Nu mai interesează pe nimeni unde ne aflăm sau ce facem. Acest lucru însuși ne eliberează.

Mai important, mă gândesc – dar nu-i spun nici măcar lui Elizabeth – că odată ce vom locui liniștite într-o casă particulară, poate că fiul meu Richard ni s-ar putea alătura. Dacă ni s-a luat regalitatea, fiul meu ar putea trăi din nou alături de mine. Când nu va mai fi prinț, s-ar putea să-l recapăt. Ar putea fi Peter, un oaspete în casa mea de la Grafton, pajul meu favorit, însoțitorul meu constant, sufletul meu, bucuria mea.

[48] Martie 1484

Primesc un mesaj de la lady Margaret. Mă întrebam când voi mai avea vești de la scumpa mea prietenă și aliată. Luarea cu asalt a Turnului, plănuită de ea, a eșuat lamentabil. Fiul ei spune lumii întregi că băieții mei sunt morți și că numai mama lui cunoaște detaliile morții și îngropării lor. Revolta pusă la cale de ea s-a încheiat cu o înfrângere și mi-a stârnit mari suspiciuni. Totuși soțul ei continuă să se bucure de favorurile regelui Richard, deși rolul jucat de ea în revoltă e bine-cunoscut. Fără îndoială, e o prietenă pe care nu mă pot bizui și o aliată îndoielnică. Pare să știe totul, pare să nu facă nimic și nu e pedepsită niciodată.

Îmi explică pe larg că n-a putut să-mi scrie și că nu mă poate vizita personal, căci e întemnițată cu cruzime de soțul ei, lordul Stanley, care i-a fost prieten credincios lui Richard și i-a stat alături în revoltele

recente. Acum se dovedește că fiul lui Stanley, lordul Strange, a adunat o mică armată în sprijinul regelui Richard și că toate afirmațiile șoptite cum că pornește să-l sprijine pe Henry Tudor au fost greșite. Loialitatea lui Stanley n-a fost pusă la îndoială nicio clipă, însă au existat destui oameni dispuși să depună mărturie că trimișii lui lady Margaret au navigat între Anglia și Bretagne ca să-l cheme pe fiul ei, Henry Tudor, să revendice tronul pentru sine însuși. Au existat spioni care au putut confirma că marele ei sfetnic și prieten, episcopul Morton, l-a convins pe ducele de Buckingham să se întoarcă împotriva lui Richard, stăpânul lui. Și au existat chiar oameni care au putut să jure că ea a făcut un pact cu mine, că fiica mea se va căsători cu fiul ei, iar dovada a venit în ziua de Crăciun, în catedrala din Rennes, când Henry Tudor a declarat că va fi soțul lui Elizabeth și a jurat că va fi regele Angliei, iar întregul lui anturaj, printre care fiul meu Thomas Grey, a îngenunchat și i-a jurat credință ca rege al Angliei.

Îmi închipui că Stanley, soțul lui Margaret Beaufort, a fost nevoit să vorbească iute și elocvent ca să-l convingă pe monarhul lui neliniștit că, deși nevastă-sa e o rebelă și o uneltitoare, el nu s-a gândit nici măcar o clipă la avantajele pe care le-ar putea avea dacă fiul lui vitreg ar urca pe tron. Se pare însă că a reușit. Stanley Sans changer rămâne în grațiile regelui, iar soția sa Margaret e exilată în propria-i casă, nu-i e permis să-și aibă slujitorii obișnuiți, îi e interzis să scrie sau să trimită mesaje oricui – mai ales fiului ei – și e depozată de toate pământurile, averile și de moștenirea ei. Toate acestea îi sunt încredințate soțului ei, cu condiția s-o țină sub control.

Nu pare prea descurajată, pentru o femeie puternică, de faptul că soțul ei i-a luat toată averea și toate pământurile în mâinile sale și a întemnițat-o în casa ei, jurând că nu va mai scrie niciodată vreun scrisoare și nu va mai urzi niciodată vreun complot. Se vede bine că are dreptate să nu fie prea descurajată, căci iată, îmi scrie și uneltește din nou. Din asta pot deduce, cred, că Stanley Sans changer își urmărește cu credință și loialitate propriile interese, așa cum poate a făcut mereu – promițând credință regelui pe de o parte, iar pe de altă parte lăsându-și nevasta să comploteze cu rebelii.

Alteță, soră dragă – căci așa ar trebui să-i spun celei care e mama fetei ce îmi va fi fiică și care va fi mama fiului meu –, începe ea.

Are un stil înflorit și o purtare emotivă. Scrisoarea are o pată, de parcă ar fi podidit-o lacrimile de bucurie la gândul cununiei copiilor noștri. O privesc cu dezgust. Chiar dacă n-aș bănu-i-o de cea mai urâtă trădare, stilul ăsta tot nu m-ar face s-o îndrăgesc.

Aflu cu mare îngrijorare de la băiatul meu că fiul vostru Thomas Grey s-a gândit să plece de la curtea lui și că a trebuit să fie convins să

rămână. Alteță, soră dragă, care poate fi problema cu băiatul vostru? Îl puteți asigura că interesele familiei voastre și ale familiei mele sunt aceleași și că el e un tovarăș iubit al fiului meu Henry? Vă rog, vă implor, porunciți-i ca o mamă iubitoare să îndure necazurile pe care le au în exil pentru a se asigura de recompensele ce-i așteaptă când vor triumfa. Dacă a auzit ceva sau se teme de ceva, ar trebui să vorbească cu fiul meu Henry Tudor, care îl poate liniști. Lumea e plină de bârfe și Thomas n-ar dori cu siguranță să pară acum renegat sau slab de înger.

Eu nu aflu nimic, încuiată în casă cum sunt, dar înțeleg că tiranul Richard plănuiește să le aducă la curte pe fetele voastre mai mari. Vă implor să nu le îngăduiți să plece! Lui Henry nu i-ar plăcea să-și știe logodnica la curtea dușmanului său, expusă la toate ispitele, și știu că voi, ca mamă, ați simți o mare repulsie dacă fiica voastră s-ar afla în mâinile omului care v-a omorât cei doi fii. Gândiți-vă că fetele voastre s-ar afla în puterea celui care le-a ucis frații! Cu siguranță că nici măcar nu suportă să-l vadă. E mai bine să rămâneți în sanctuar decât să le obligați să-i sărute mâna și să trăiască sub porunca soției lui. Știu că veți simți la fel ca mine: e imposibil.

Măcar pentru binele vostru, porunciți-le fetelor să rămână liniștite alături de voi la țară, dacă Richard le eliberează, sau dacă nu, în sanctuarul pașnic, până în Ziua Fericită când Elizabeth va fi regina propriei sale curți și fiica iubită a mea și a voastră deopotrivă.

Prietena voastră cea mai sinceră din întreaga lume, întemnițată la fel ca voi,

lady Margaret Stanley.

Îi duc scrisoarea lui Elizabeth și o privesc cum zâmbește tot mai larg, la urmă izbucnind de-a dreptul în râs.

— Dumnezeule, ce mai cotoroanță! exclamă ea.

— Elizabeth! Vorbești despre viitoarea ta soacră!

— Da, în Ziua Fericită. De ce nu vrea să mergem la curte? De ce trebuie să fim ferite de ispite?

Iau scrisoarea din mâna ei și o recitesc.

— Richard va afla că ești logodită cu Henry Tudor. El a anunțat public, așa că toată lumea știe. Richard își dă seama că prin asta susținătorii familiei Rivers trec de partea lui Tudor. Casa de York te urmează pe tine acum. Tu ești singura noastră moștenitoare. Ar fi în interesul lui să vă ia pe toate la curte și să vă mărite bine, cu bărbați din rândul rudelor și prietenilor lui. În felul acesta, Tudor e din nou izolat, iar voi, moștenitoarele York, sunteți măritate cu oameni de rând. Ultimul lucru pe care-l vrea lady Margaret e ca tu să fugi cu vreun lord chipeș, făcându-l pe Henry al ei să pară un caraghios, fără mireasa și fără susținătorii lui!

Elizabeth ridică din umeri.

— Atâta timp cât ies de aici, aş fi fericită să trăiesc cu tine la ţară, milady mamă.

— Ştiu. Dar Richard vrea ca voi, fetele mai mari, să mergeţi la curte, unde oamenii pot vedea că vă aflaţi în grija lui şi că sunteţi în siguranţă. Tu, Cecily şi Anne veţi pleca, iar Bridget şi Catherine vor rămâne cu mine. Richard vrea ca lumea să vadă că v-am îngăduit să staţi cu el, că vă consider în siguranţă în grija lui. Iar eu aş prefera mai degrabă să ieşiţi în lume decât să staţi acasă.

— De ce? întreabă întorcând spre mine privirea ochilor ei cenuşii. Spune-mi! Nu-mi place cum sună. Precis unelteşti ceva, milady mamă, şi nu mai vreau să fiu în centrul comploturilor tale.

— Eşti moştenitoarea Casei de York, spun simplu. Te vei afla mereu în centrul comploturilor.

— Dar tu unde vei pleca? De ce nu vrei să vii la curte cu noi?

Clatin din cap.

— N-aş suporta s-o văd pe aschimodia aceea de Anne Neville pe locul meu, purtându-mi rochiile strâmtate ca să-i fie bune, cu bijuteriile mele la gâtul ei slăbănog! N-aş putea să-i fac reverenţe ca reginei Angliei. N-aş putea, Elizabeth, nici ca să-mi salvez viaţa! Iar Richard nu va fi niciodată rege pentru mine. Am văzut un rege adevărat şi l-am iubit. Am fost regină adevărată. Pentru mine sunt nişte simpli impostori – nu-i pot suporta. Voi fi dată în grija lui John Nesfield, care ne-a păzit aici. Voi locui în conacul lui de la Heytesbury şi cred că îmi va conveni de minune. Voi, fetele, puteţi să plecaţi la curte şi să deprindeţi manierele de acolo. A sosit timpul să vă dezlipiţi de mama voastră şi să ieşiţi în lume.

Vine la mine ca o copiliţă şi mă sărută.

— Îmi va plăcea mai mult decât să fiu prizonieră, dar va fi atât de ciudat să mă aflu departe de tine! N-am mai plecat niciodată de lângă tine! Se întrerupe o clipă, apoi mă întreabă: Dar tu n-ai să te simţi singură? Nu-ţi va fi prea dor de noi?

Clatin din cap şi o trag aproape de mine, ca să-i şoptesc:

— Nu mă voi simţi singură, fiindcă sper că Richard va veni acasă. Sper să-mi revăd băiatul.

— Şi Edward?

Îi răspund sincer la privirea plină de speranţă.

— Elizabeth, cred că e mort, căci nu văd cine l-ar fi luat şi de ce nu ne-ar fi spus. Mă gândesc că Buckingham şi Henry Tudor au pus ca amândoi băieţii să fie ucişi, neştiind că am reuşit să-l ascundem pe Richard în siguranţă, crezând că astfel îşi croiesc calea spre tron şi aruncă vina pe regele Richard. Dacă Edward e viu, mă rog la Dumnezeu să găsească drumul spre mine. În fereastră va arde mereu o lumânare, ca să-i lumineze drumul spre casă, iar uşa mea nu va fi niciodată încuiată, în caz că într-o zi mâna lui va atinge zăvorul.

Cu ochii plini de lacrimi, mă întreabă:

— Dar nu-l mai aștepti?

— Nu-l mai aștept, îi răspund.

[49] Aprilie 1484

Noul meu cămin, Heytesbury, se află într-o parte frumoasă a țării – Wiltshire, pe pământul unduitor al câmpiei Salisbury. John Nesfield e un paznic îngăduitor. Vede beneficiile pe care le obține fiind de partea regelui; nu vrea neapărat să mă dădăcească. De îndată ce se convinge de siguranța mea și chibzuiește că nu voi încerca să fug, merge la rege, la Sheriff Hutton, în nord, unde Richard și-a stabilit curtea măreață. Construieste un palat pe măsura celui de la Greenwich între oamenii din nord, care îl respectă și o iubesc pe soția lui, ultima Neville.

Nesfield hotărăște că-i voi conduce casa așa cum îmi place și foarte repede am în jurul meu mobilele și obiectele pe care le cer din palatele regale. Am o odaie a copiilor potrivită și o sală de studii pentru fete. Îmi cultiv fructele preferate în grădini și am cumpărat niște cai buni pentru grajduri.

După atâtea luni în sanctuar, mă trezesc în fiecare dimineață cuprinsă de o imensă încântare la gândul că pot să deschid ușa și să ies la aer. E o primăvară caldă și bucuria de-a auzi păsările cântând, de a cere să mi se aducă un cal de la grajd și de-a porni călare e atât de intensă, încât mă simt renăscută. Pun ouă de rață sub cloști și privesc cum ies bobocii de rață din ou și cum merg legănat prin curte. Râd când îi văd intrând în heleșteul rațelor, certați de zor, de pe mal, de găinile ce se tem de apă. Privesc mânjii tineri din padoc și hotărăsc împreună cu maestrul de călărie care dintre ei ar putea deveni un cal de călărie bun și care ar trebui deprins să tragă la căruță. Ies pe câmp cu ciobanul și văd mieii abia fătați. Vorbesc cu văcarul despre vițeluși și despre când ar trebui înțărcați. Redevin ceea ce am fost cândva – o lady engleză de țară, preocupată de moșie.

Fetele cele mici aproape că înnebunesc de bucuria eliberării. În fiecare zi le prind făcând un lucru interzis: înotând în râul adânc și repede, cățărându-se pe căpițe și stricând fânul, urcându-se în meri și rupând florile, alergând pe câmp cu taurul și năpustindu-se tipând spre poartă, când el înalță capul mare și se uită la ele. Nu le pot pedepsi pentru o asemenea revărsare de bucurie. Sunt ca niște viței lăsați liberi pe câmp pentru prima oară în viață. Trebuie să se zbenguie și să alerge, neștiind ce să facă pentru a-și exprima uimirea față de adâncimea bolții cerului și de întinderea lumii. Mănâncă de două ori mai mult pe cât mâncau în sanctuar. Își fac de lucru prin bucătărie și o bat la cap pe bucătăreasă să le dea resturi, iar

lăptărele sunt încântate să le dea unt proaspăt făcut, întins pe pâine caldă. Au redevenit copiii voioși de altădată, nu mai sunt prizonierile care se temeau de lumina zilei.

Mă aflu în grajd, descălecând după plimbarea de dimineață, când îl văd cu surprindere pe Nesfield însuși apropiindu-se de intrarea principală a casei. Zărindu-mi calul, se întoarce în curte și coboară din șa, aruncându-i unui rândaș frâul. Felul cum descalecă, greoi și cu umerii căzuți, îmi spune că s-a întâmplat ceva rău. Întind mâna spre gâtul calului și îi prind în pumn coama deasă, drept alinare.

— Ce s-a întâmplat, sir John? Ai un aer foarte grav.

— M-am gândit că ar trebui să vin să vă dau vestea, spune el scurt.

— Elizabeth? Nu Elizabeth a mea?

— E sănătoasă și teafără, mă liniștește el. E vorba de fiul regelui, Edward, Dumnezeu să-l aibă în paza lui, Dumnezeu să-l binecuvânteze! Dumnezeu să-l ia la tronul lui cersesc.

Simt în tâmpile un bubuit ca un avertisment.

— A murit?

— A fost mereu un copil plăpând, răspunde Nesfield cu glasul întretăiat. N-a fost niciodată puternic. Dar la ceremonia de învestire arăta atât de bine, încât l-am numit prinț de Wales și ne gândeam că va moșteni cu siguranță... (Se întrerupe, aducându-și aminte că și eu am avut un fiu care a fost prinț de Wales și părea că va moșteni cu siguranță.) Îmi pare rău, spune. N-am vrut să... oricum, regele a anunțat doliu la curte. M-am gândit că ar trebui să aflați pe dată.

Încuviințez cu gravitate, dar am în minte un iureș de gânduri. Este oare o moarte venită de la Melusina? Este oare lucrarea unui blestem? Este oare dovada pe care am spus că o vom vedea – că fiul și moștenitorul ucigașului fiului și moștenitorului meu va muri și că prin asta îl voi cunoaște? Este oare semnul pe care mi-l trimite ea ca să-mi spună că Richard e ucigașul fiului meu?

— Le voi trimite regelui și reginei Anne condoleanțele mele, spun pornind spre casă.

— Nu are niciun moștenitor, repetă John Nesfield ca și cum nu-i vine să creadă gravitatea veștii pe care mi-a adus-o. Toate astea, tot ce a făcut, a apărât regatul, a... a acceptat tronul, toate câte le-a făcut, toate luptele... și acum n-are un moștenitor care să-i urmeze!

— Da, a făcut toate astea degeaba, și-a pierdut fiul și spița lui se va stinge, încuviințez, cuvintele ieșindu-mi din gură ca niște pietre înghețate.

*

Aflu de la fiica mea Elizabeth că toată curtea intră în doliu, de parcă ar fi un mormânt deschis, și niciun curtean nu poate îndura să trăiască fără prințul lui. Richard nu vrea să audă râsete sau muzică;

trebuie să se miște toți neauziți, cu ochii în pământ, și nu au loc jocuri sau sporturi, deși vremea se încălzește și ei se află în miezul Angliei înverzite, iar dealurile și văile din jurul lor sunt pline de vânat. Richard e neconsolat. Căsnicia lui de doisprezece ani cu Anne Neville i-a adus doar un singur copil, pe care acum l-a pierdut. Nu e posibil să mai zămislească altul la o vârstă atât de înaintată și, chiar dacă ar zămisli, un prunc în leagăn nu înseamnă garanția unui prinț de York în această Anglie sălbatică pe care am construit-o noi, Casa de York. Cine știe mai bine decât Richard că, pentru a deveni regele Angliei, un băiat trebuie să ajungă matur și să fie destul de puternic ca să lupte pentru drepturile sale, să lupte pentru viața lui?

Îl numește moștenitor pe Edward, fiul fratelui său, George de Clarence, singurul băiat York rămas în lume, din câte se știe, dar după câteva luni aud zvonul că va fi dezmoștenit. Nu mă surprinde. Richard și-a dat seama că băiatul e prea slab ca să păstreze tronul, lucru pe care-l știam cu toții. George, ducele de Clarence, avea o combinație fatală de orgoliu, ambiție și nebunie pură: fiul lui n-ar putea fi rege. În pruncie era dulce și zâmbitor, dar slab de minte, bietul copil. Oricine vrea tronul Angliei trebuie să fie iute ca șarpele și înțelept ca șarpele. Trebuie să fie un băiat născut ca să fie prinț și crescut la curte. Trebuie să fie un băiat obișnuit cu primejdia, crescut ca să fie viteaz. Bietul băiat idiot al lui George n-ar reuși într-o mie de ani. Dar dacă nu el, atunci cine? Richard trebuie să numească un moștenitor și să lase un moștenitor, iar Casa de York e alcătuită acum doar din fete, din câte știe Richard. Numai eu știu sigur că, la fel ca-n basme, există un prinț care așteaptă în Tournai, trăind ca un copil sărac, studiind din cărțile lui, învățând muzică și limbi străine, vegheat de la distanță de mătușa lui. O floare de York ce crește și prinde puteri pe pământ străin, așteptând să-i vină vremea. Acum, el e singurul moștenitor al tronului York și poate că, dacă ar ști că trăiește, unchiul lui l-ar numi moștenitor.

Îi scriu lui Elizabeth.

Am aflat vestea de la curte și mă frământă un singur lucru: crezi că moartea fiului lui Richard e semnul pe care ni-l trimite Melusina ca să ne spună că Richard e ucigașul băieților noștri? Tu îl vezi în fiecare zi – crezi că știe că blestemul nostru e cel care-i aduce distrugerea! Arată ca un om care a abătut această durere asupra propriei familii? Sau crezi că moartea aceasta a fost doar o întâmplare și că altul e omul care ne-a ucis băiatul și fiul lui va trebui să moară ca să fim răzbunați?

Îmi aștept fetele să vină acasă de la curte, într-o după-amiază geroasă de la jumătatea lui ianuarie. Speram să ajungă la timp pentru cină și mă plimb încoace și-ncolo prin fața ușii, suflând peste degetele înmănușate ca să-mi încălzesc mâinile în vreme ce soarele apune, roșu ca o roză de Lancaster, deasupra dealurilor din vest. Aud tropot de copite, privesc de-a lungul aleii și le văd: o gardă impunătoare le înconjoară pe cele trei fete ale mele, aproape ca o gardă regală, iar în mijloc se zăresc trei capete săltărețe și trei rochii fluturânde. Într-o clipă, caii lor se opresc, ele coboară grăbite din șa și le sărut obrajii luminoși și nasurile reci la nimereală, le prind de mâini și mă minunez cât de înalte au crescut și cât de frumoase sunt toate trei.

Intră vesele în sală și se năpustesc asupra cinei de parcă ar muri de foame, iar eu le privesc în timp ce mănâncă. Elizabeth n-a arătat niciodată mai bine. De îndată ce a ieșit din sanctuar și a scăpat de frică, a înflorit. Are obrajii îmbujorați, ochii îi scânteiază, iar hainele! Mă uit din nou, fără să-mi vină a crede, la veșmintele ei: broderiile și brocartul, pietrele prețioase care le împodobesc. Rochia ei e la fel de bună ca acelea pe care le purtam când eram regină.

— Dumnezeuule mare, Elizabeth! De unde-ți iei rochiile? Asta e la fel de aleasă ca lucrurile pe care le aveam când eram regina Angliei!

Ochii ei se ridică iute spre mine și zâmbetul i se stinge. Lui Cecily îi scapă un hohot scurt de râs. Elizabeth se întoarce furioasă spre ea:

— Tu poți să-ți ții gura! Ne-am înțeles.

— Elizabeth!

— Mamă, nu știi cum se poartă! Nu e potrivită să fie domnișoara de companie a unei regine. Nu face decât să bârfească.

— Fetelor, v-am trimis la curte să deprindeți manierele elegante, nu să vă ciondăniți ca niște neveste de pescar.

— Întreab-o dacă învață manierele elegante, spune Cecily într-o șoaptă tare. Întreab-o pe Elizabeth cât de elegantă e!

— O voi întreba cu siguranță, când voi sta de vorbă cu ea, iar voi două veți fi în pat. Și asta se va întâmpla devreme dacă nu vă puteți vorbi politic.

Mă întorc de la ea la Anne.

— Ia să vedem, Anne.

Micuța Anne ridică privirea spre mine.

— Ai studiat din cărțile tale? Și ai exersat la muzică?

— Da, milady mamă, răspunde ea supusă. Dar ni s-a dat tuturor o vacanță de Crăciun și am mers la curtea de la Westminster, împreună cu toate celelalte.

— Noi am avut aici purcel de lapte, le spune solemn Bridget surorilor ei mai mari. Și Catherine a mâncat atâta marțipan, că noaptea i-a fost rău.

Elizabeth râde, expresia de neliniște i-a dispărut.

— Mi-a fost dor de voi, mici monștri ce sunteți! spune ea cu duioșie. După cină voi cânta, iar voi puteți dansa, dacă vreți.

— Sau putem să jucăm cărți, propune Cecily. Curtii îi e din nou îngăduit.

— Regele și-a revenit din durerea sa? o întreb. Dar regina Anne?

Cecily îi aruncă o privire triumfătoare surorii ei Elizabeth, care roșește.

— O, el și-a revenit! răspunde ea cu glasul tremurând de râs. Pare să-și fi revenit foarte bine. Suntem uimite! Nu ești de aceeași părere, Elizabeth?

În acest moment, răbdarea mea, care nu rezistă niciodată prea mult în fața răutății feminine, nici măcar când vine din partea fetelor mele, se epuizează.

— Ajunge! Elizabeth, vino în odaia mea particulară acum. Voi, celelalte, puteți să vă terminați cina, iar tu, Cecily, poți să chibzuiești la proverbul care spune că o vorbă bună face cât o duzină de vorbe rele.

Mă ridic de la masă și ies din odaie. Elizabeth mă urmează, deși fără tragere de inimă, o simt, iar când ajungem în odaia mea, închide ușa. O întreb simplu:

— Fiica mea, ce înseamnă toate astea?

Preț de o clipă dă impresia că ar vrea să se împotrivească iscodirii mele, dar apoi spune, tremurând ca o căprioară încolțită:

— Mi-am dorit atât de mult sfatul tău, însă nu ți-am putut scrie. A trebuit să aștept până ne vedem. Voiam să aștept până după cină. Nu te-am înșelat, milady mamă...

Mă așez și-i fac semn că poate să șadă lângă mine.

— E vorba de unchiul meu Richard, spune ea încet. E... o, milady mamă, e totul pentru mine!

Descopăr că stau foarte neclintită. Numai mâinile mi s-au mișcat; le încheștez cu putere una de alta ca să rămân tăcută.

— A fost nespus de amabil cu mine când am sosit la curte, iar pe urmă s-a dat peste cap ca să se asigure că sunt mulțumită cu îndatoririle mele de domnișoară de companie. Regina e foarte îngăduitoare, o stăpână foarte ușor de slujit, dar el mă căuta și mă întreba cum îmi merge. (Se întrerupe puțin, apoi continuă.) M-a întrebat dacă mi-e dor de tine și mi-a spus că vei fi bine-venită la curte oricând, iar curtea te va cinsti. Mi-a vorbit despre tatăl meu. Îmi spunea cât de mândru de mine ar fi tatăl meu dacă m-ar putea vedea acum. Îmi spunea că-i semăn în unele privințe. O, mamă, e un bărbat atât de minunat, nu-mi vine să cred că el... că el...

— Că el? repet ca un ecou, cu glasul tot atât de stins ca al ecoului.

— Că el ține la mine.

— Adevărat? (Mă simt înghețată, de parcă mi-ar curge pe șira

spinării ape iernatice.) Ține la tine?

Ea dă din cap cu convingere.

— N-a iubit-o niciodată pe regină. S-a simțit obligat să se însoare cu ea ca s-o salveze de fratele lui George, ducele de Clarence. (Îmi aruncă o privire.) Tu probabil îți amintești. Ai fost de față, nu? Urma să i se întindă o capcană și să fie trimisă la mănăstire. George urma să-i fure moștenirea.

Încuviințez. Nu-mi amintesc povestea chiar așa, dar îmi dau seama că varianta asta sună mai bine pentru o fată impresionabilă.

— Știa că, dacă George o va lua ca pupilă, îi va putea răpi avuția. Ea își dorea cu ardoare să se mărite, iar el s-a gândit că e cel mai bun lucru pe care l-ar putea face. S-a căsătorit cu ea ca să-i pună la adăpost moștenirea și pentru propria ei siguranță, ca s-o liniștească.

— Nu mai spune!

Din câte-mi amintesc, George avea o moștenitoare Neville, iar Richard a furat-o pe cealaltă și s-au certat ca doi câini vagabonzi din cauza moștenirii. Dar văd că Richard i-a spus fiicei mele versiunea mai cavalierească a poveștii.

— Regina Anne nu se simte bine, șoptește Elizabeth cu capul plecat. Nu mai poate avea copii, regele e convins. I-a întrebat pe doctori și aceștia sunt siguri că nu va mai zămisli. Iar el trebuie să aibă un moștenitor pentru Anglia. M-a întrebat dacă cred că e cu puțință ca unul din băieții noștri să fi fugit teafăr.

Mintea mi se ascute dintr-odată ca o sabie frecată de tocilă, scăpărând scânteii.

— Și ce i-ai spus?

— Aș avea încredere să-i spun adevărul, aș avea încredere să-i spun orice, dar știam că ai vrea să mint, răspunde ea zâmbind dulce. Am zis că nu știm nimic în afară de ceea ce ne-a spus el. Iar el a zis din nou că i se frânge inima, însă nu știe unde sunt băieții noștri. A spus că, dacă ar ști acum, i-ar face moștenitorii lui. Mamă, gândește-te! A spus asta! A spus că, dacă ar ști unde sunt băieții noștri, i-ar salva și i-ar face moștenitorii lui!

Oare? mă întreb. Ce garanție am că nu va trimite în schimb un asasin?

— Asta e bine, răspund liniștită. Oricum ar sta lucrurile, nu trebuie să-i spui despre Richard. Încă nu pot avea încredere în el, chiar dacă tu ai.

— Da, am! exclamă ea. Am într-adevăr încredere în el. I-aș încredința și viața mea – n-am cunoscut niciodată un bărbat ca el!

Tac câteva clipe. Nu are rost să-i amintesc că n-a cunoscut niciun bărbat. Aproape toată viața a fost prințesă, ținută ca o statuie de porțelan într-o casetă de aur. A devenit matură pe când era prizonieră, trăind alături de mama și de surorile ei. Singurii bărbați pe care i-a

văzut erau preoți sau servitori. N-a fost deloc pregătită pentru întâlnirea cu un bărbat atrăgător, care să-i exploateze trăirile sufletești, să o seducă, s-o îndemne stăruitor să iubească.

— Cât de departe a ajuns povestea asta? o întreb fără înconjur. Cât de departe a ajuns povestea dintre voi doi?

Ea întoarce capul.

— E complicat. Și-mi pare atât de rău pentru regina Anne!

Încuviințez. Ghicesc imediat că mila fetei mele față de regina Anne n-o va împiedica să-i fure acesteia soțul. În definitiv, e fiica mea. Nici pe mine nu m-a împiedicat nimic când mi-am numit alesul inimii.

— Cât de departe a ajuns? o întreb iarăși. Din ce spune Cecily, deduc că se bârfește.

Ea se îmbujorează.

— Cecily nu știe nimic. Vede ceea ce vede toată lumea și e geloasă pe mine pentru că sunt în centrul atenției. Vede că regina mă preferă și-mi împrumută rochiile și giuvaierele ei. Mă tratează ca pe o fiică și-mi spune să dansez cu Richard, iar pe el îl îndeamnă stăruitor să se plimbe cu mine sau să meargă la călărie cu mine când se simte prea rău ca să iasă. Sincer, mamă, regina însăși îmi poruncește să merg să-i țin tovărășie. Spune că nimeni nu-l poate distra și înveseli ca mine și de aceea curtea susține că-mi acordă din cale-afară de multe favoruri. Că și el îmi acordă din cale-afară de multe favoruri. Că sunt o simplă domnișoară de companie, dar sunt tratată de parcă aș fi...

— De parcă ai fi ce?

Ea pleacă iar capul și șoptește:

— Prima doamnă de la curte.

— Din cauza rochiilor?

Elizabeth încuviințează.

— Sunt chiar rochiile reginei – a pus ca ale mele să fie croite după tiparele ei. Îi place să ne îmbrăcăm la fel.

— Ea e cea care te îmbracă așa?

Dă din cap că da. Nu știe că lucrul ăsta mă umple de neliniște.

— Vrei să spui că pune să ți se facă rochii chiar din materialele ei? În stilul ei?

Fata mea șovăie, apoi adaugă:

— Și, firește, ea nu arată bine în ele.

Nu spune altceva, dar mă gândesc la Anne Neville, doborâtă de durere, ostenită, bolnavă, alături de această fată în floare.

— Și intri prima într-o odaie în spatele ei? Ai întâietate?

— Nimeni nu vorbește despre legea care ne-a declarat bastarde. Toți îmi spun „prințesă”. Iar când regina nu coboară la cină, ceea ce se întâmplă deseori, intru eu în sală ca prima doamnă și mă așez lângă rege.

— Așadar, regina Anne e cea care te pune în tovărășia lui, chiar pe

locul ei, iar lumea vede asta. Nu Richard? Și pe urmă ce se întâmplă?

— El spune că mă iubește, șoptește fiica mea. Încearcă să fie modestă, dar mândria și bucuria îi scânteiază în ochi. Spune că sunt prima iubire a vieții lui și că voi fi și ultima.

Mă ridic de pe jilț, merg la fereastră și dau la o parte draperia groasă, ca să pot privi stelele reci și luminoase de deasupra pământului întunecat al pajiștilor din Wiltshire. Cred că știu ce urmărește Richard și nu sunt convinsă nicio clipă că s-a îndrăgostit de fiica mea, nici că regina îi face rochii noi din dragoste.

Richard joacă un joc dur, folosind-o pe fiica mea drept pion, ca s-o dezonoreze, să mă dezonoreze și pe mine și să-l facă de râs pe Henry Tudor, care a jurat că o va lua de soție. Tudor va afla – cât de curând se pot îmbarca spionii maică-sii pe o corabie – că viitoarea lui mireasă e îndrăgostită de dușmanul lui și că e cunoscută de toată curtea drept amanta lui, în timp ce soția sa privește zâmbitoare. Richard ar face acest lucru ca să-l discrediteze pe Henry Tudor, chiar dacă își dezonorează propria nepoată. Regina Anne preferă să se supună în loc să-l înfrunte pe Richard. Amândouă fetele Neville au fost ștergătoare de picioare pentru soții lor: Anne a fost o servitoare supusă din prima zi a căsniciei lor. În plus, nu poate să-l refuze. E regele Angliei și nu are un moștenitor de sex bărbătesc, iar ea e stearpă. Probabil că se roagă să nu fie repudiată. N-are pic de putere: niciun fiu și moștenitor, niciun prunc în leagăn, nicio șansă de a zămisli; n-are absolut nicio carte de jucat. E o femeie stearpă, fără avere proprie – nu e bună decât pentru mănăstire sau pentru mormânt. Trebuie să zâmbească și să se supună; protestele n-o vor duce nicăieri. Probabil că nici măcar ajutorul dat în distrugerea reputației fiicei mele nu-i va aduce lui Anne decât o anulare onorabilă a căsătoriei.

— Ți-a cerut să rupi logodna cu Henry Tudor? o întreb.

— Nu! N-are nimic de-a face cu asta.

— Ah! exclam încuviințând. Dar îți dai seama că, atunci când se va afla vestea, Henry Tudor va suferi o mare umilință.

— Oricum nu m-aș mărita cu el! răbufnește Elizabeth. Îl urăsc! Cred că el e cel care a trimis oameni să-i omoare pe băieții noștri. Ar fi venit la Londra și ar fi luat tronul. Știm asta. De aceea am invocat ploaia. Dar acum... acum...

— Acum ce?

— Richard spune că o va repudia pe Anne Neville și se va căsători cu mine! anunță ea cu respirația întretăiată și cu chipul însuflețit de bucurie. Spune că mă va face regina lui și că fiul meu va sta pe tronul tatălui meu. Vom construi o dinastie a Casei de York și roza albă va fi pe veci floarea Angliei. (Șovăie puțin, apoi continuă.) Milady mamă, știu că nu poți avea încredere în el, dar acesta e bărbatul pe care îl iubesc. Nu poți să-l iubești de dragul meu?

Cred că asta e cea mai veche și mai grea întrebare rostită între o mamă și fiica ei. Pot să-l iubesc de dragul ei?

Nu. El e omul care mi-a pizmuit soțul, i-a omorât pe fratele și pe fiul meu Richard Grey, a uzurpat tronul fiului meu Edward și, în cel mai bun caz, l-a expus primejdiei. Dar nu trebuie să-i spun adevărul fiicei mele, cel mai sincer copil al meu. Nu trebuie să fiu deschisă cu ea, cel mai transparent copil. S-a îndrăgostit de dușmanul meu și vrea un final fericit. Deschid brațele spre ea și mint.

— Tot ce mi-am dorit vreodată e fericirea ta. Dacă el te iubește și-ți va fi credincios, iar tu îl iubești, nu vreau nimic mai mult.

Vine în brațele mele și-și lasă capul pe umărul meu. Dar fiica mea nu e o neghioabă. Înalță capul, îmi zâmbește și spune:

— Și voi fi regina Angliei. Asta cel puțin te va mulțumi.

*

Fetele mele stau la mine aproape o lună și ducem viața unei familii obișnuite, așa cum își dorea cândva Elizabeth. În a doua săptămână ninge și, găsind sania lui Nesfield, înhăămăm la ea unul din caii folosiți la trasul căruțelor și facem o plimbare până la vecin, iar acolo ne trezim că zăpada s-a topit și că trebuie să rămânem peste noapte. A doua zi suntem silite să ne întoarcem acasă mergând anevoie prin noroi și prin zăpada topită, fiindcă vecinii nu ne pot împrumuta cai; câte una pe rând, urcăm în spinarea calului nostru mare și călărim fără șa. Întoarcerea acasă ne ia aproape toată ziua, dar râdem și cântăm tot drumul.

La jumătatea celei de-a doua săptămâni sosește un mesager de la curte, aducând o scrisoare pentru mine și una pentru Elizabeth. O chem în odaia mea personală, departe de fete – acestea au invadat bucătăria și pregătesc bomboane de marțipan pentru cină – și ne așezăm la câte un capăt al mesei de scris ca să ne citim scrisorile.

A mea e de la rege.

Îmi închipui că Elizabeth ți-a vorbit deja despre marea iubire pe care i-o port și vreau să-ți spun totul despre planurile mele. Am de gând s-o conving pe soția mea să recunoască faptul că a depășit vârsta rodniciei, să se mute la Abația Bermondsey și să mă elibereze de jurămintele. Voi obține dispensa cuvenită și apoi mă voi căsători cu fiica ta, iar ea va deveni regina Angliei. Vei adopta titlul de „milady mama reginei” și-ți voi înapoia palatele Sheen și Greenwich în ziua nunții noastre, împreună cu pensia regală ce ți se cuvine. Fiicele tale vor locui cu tine și la curte și tu le vei aranja căsătoria. Vor fi recunoscute ca surori ale reginei Angliei și ca membre ale familiei regale de York.

Dacă vreunul din cei doi fii ai tăi a stat ascuns și știi unde se află, poți să trimiți după el fără teamă. Îl voi face moștenitorul meu până

când Elizabeth îmi va naște un fiu.

Mă voi căsători cu Elizabeth din dragoste, dar sunt sigur că îți dai seama că aceasta e rezolvarea tuturor neînțelegerilor noastre. Rămân ruda ta iubitoare,

R. R.

Citesc scrisoarea de două ori și reușesc să zâmbesc mohorât în fața exprimării lui nesincere. „Rezolvarea tuturor neînțelegerilor noastre” e, după mine, un mod elegant de a descrie o vendetă sângeroasă, în care i-am pierdut pe fratele meu și pe fiul meu Grey și care m-a silit să stârnesc o revoltă împotriva lui și să-i blestem brațul cu sabia. Dar Richard e un York – cei din familia asta consideră că victoria li se cuvine de drept – și aceste propuneri sunt bune pentru mine și ai mei. Dacă fiul meu Richard poate să vină acasă în siguranță și să fie iarăși prinț, la curtea surorii lui, am obținut tot ce am jurat să recâștig, iar fratele și fiul meu nu au murit în zadar.

Mă uit la Elizabeth, care stă în capătul celălalt al mesei. E trandafirie de îmbujorare și are ochii plini de lacrimi luminoase.

— Te cere de soție?

— Jură că mă iubește. Spune că-i e dor de mine. Vrea să mă întorc la curte. Te roagă să vii cu mine. Vrea ca toată lumea să știe că-i voi fi soție. Spune că regina Anne e pregătită să se retragă.

Încuviințez din cap și zic:

— Nu voi veni atâta timp cât ea e acolo. Tu te poți întoarce la curte, dar trebuie să te porți cu mai multă discreție. Chiar dacă regina îți cere să te plimbi cu el, ia o însoțitoare. Și nu ai voie să stai pe locul ei.

E gata să mă întrerupă, dar ridic mâna.

— Zău, Elizabeth, nu vreau să se spună că ești amanta lui, mai ales dacă sperî să-i devii soție.

— Dar îl iubesc! protestează ea simplu, de parcă numai asta ar conta.

O privesc și știu că am o expresie dură.

— Poți să-l iubești. Dar dacă vrei să se însoare cu tine și să te facă regina lui, va trebui să faci mai mult decât să-l iubești.

Ea lipește scrisoarea de piept.

— Mă iubește!

— Poate că da, dar nu se va căsători cu tine dacă există o cât de mică bârfă la adresa ta. Nicio femeie nu devine regina Angliei fiind demnă de iubit. Va trebui să-ți joci cărțile cum trebuie.

Trage aer în piept. Fiica mea nu-i o neghioabă și, în plus, e o York până-n măduva oaselor.

— Spune-mi ce trebuie să fac, îmi cere ea.

Îmi iau rămas-bun de la fiicele mele într-o zi întunecoasă de februarie și privesc garda lor cum pornește la trap prin ceața care se învâртеjește în jurul nostru toată ziua. Într-o clipă nu-i mai văd, de parcă ar fi dispărut într-un nor, în apă, iar tropotul copitelor e înfundat și apoi amuțește.

Casa pare foarte goală fără fetele mele mai mari. Fiindcă mi-e dor de ele, descopăr că gândurile și rugăciunile mi se îndreaptă spre băieții mei – spre pruncul meu mort, George, spre băiatul meu pierdut, Edward, și spre băiatul meu absent, Richard. N-am mai aflat nimic despre Edward de când a intrat în Turn și nici despre Richard de la acea primă scrisoare, în care îmi spunea că-i e bine și că răspunde la numele de Peter.

În ciuda propriei prudențe și a propriilor temeri, încep să nădăjduiesc. Încep să cred că, dacă regele Richard se însoară cu Elizabeth și o face regină, voi fi din nou bine-venită la curte, îmi voi ocupa locul ca milady mama reginei. Mă voi asigura că Richard e demn de încredere și apoi voi trimite pe cineva să-mi aducă fiul.

Dacă Richard se ține de cuvânt și-l numește moștenitorul lui, vom fi repuși în drepturi: fiul meu, în palatul pentru care s-a născut, fiica mea, ca regină a Angliei. Deznodământul nu va fi cel la care ne gândeam, Edward și cu mine, când aveam un prinț de Wales și un duce de York și credeam, ca niște neghiobi tineri, că vom trăi veșnic. Dar va fi un deznodământ destul de bun. Dacă Elizabeth poate să se mărite din dragoste și să fie regina Angliei, dacă fiul meu poate să ajungă rege, după Richard, înseamnă că deznodământul e destul de bun.

Când mă voi afla la curte și-mi voi recâștiga puterea, voi trimite oameni să găsească trupul fiului meu, indiferent dacă se află sub scara atât de convenabilă – așa cum ne asigură Henry Tudor – sau îngropat în fluviu – așa cum se corectează tot el –, indiferent dacă a fost abandonat în vreun depozit de bușteni întunecos sau e ascuns în capelă, pe pământ sfânt. Îi voi găsi trupul și-i voi descoperi pe ucigașii lui. Voi afla ce s-a întâmplat: fie că a fost răpit și a murit accidental în confruntare, fie că a fost luat din Turn și a murit de boală, fie că a fost ucis în Turn și îngropat acolo, cum e atât de convins Henry Tudor. Voi afla care i-a fost sfârșitul și-l voi înmormânta cu onoruri, poruncind să fie rostite mereu slujbe pentru sufletul lui.

reginei. Mai mult nu-mi spune și nici nu e nevoie: înțelegem amândouă că, dacă regina Anne moare, nu va mai fi nevoie de anularea căsătoriei sau de instalarea ei într-o abație; va dispărea din calea lor în cel mai ușor și mai convenabil mod posibil. Regina e măcinată de tristeți, plânge ceasuri în șir fără motiv, iar regele nu se apropie de ea. Fiica mea consemnează toate astea ca o credincioasă domnișoară de companie a reginei și nu-mi spune dacă se strecoară afară din odaia bolnavei ca să se plimbe cu regele prin grădini, dacă florile de piciorul-cocoșului din gardul viu și margaretele de pe pajiște le amintesc că viața e trecătoare și veselă, așa cum reginei îi amintesc că e trecătoare și tristă.

Într-o dimineață de la jumătatea lui martie mă trezesc și zăresc un cer nefiresc de întunecat și un soare ascuns de un cerc de negură. Găinile nu vor să iasă din poiată, rațele își bagă capetele sub aripi și stau cumiți pe malul râului. Ies afară cu cele două fete ale mele și ne plimbăm de colo-colo stinghere, uitându-ne la caii de pe câmp, care se așază și apoi se ridică iar, ca și cum n-ar ști dacă e noapte sau zi.

— E un semn prevestitor? mă întreabă Bridget, singura dintre copiii mei care încearcă să găsească voia lui Dumnezeu în toate.

— E o mișcare a cerurilor. Am mai văzut întâmplându-se asta cu luna, dar niciodată cu soarele. Va trece.

— Prevestește ceva pentru Casa de York? întreabă și Catherine. Precum cei trei sori de la Towton?

— Nu știu. Dar nu cred că ne pândește pericolul pe vreuna dintre noi. Ați simți în suflet dacă sora voastră ar fi în primejdie?

Bridget își ia un aer gânditor pentru câteva clipe, dar apoi, copil prozaic, clatină din cap.

— Numai dacă Dumnezeu mi-ar vorbi foarte tare. Numai dacă ar striga și preotul ar spune că e El.

— Atunci cred că n-avem de ce să ne temem.

N-am nicio presimțire neagră, cu toate că soarele întunecat face lumea din jurul nostru să pară stranie și nefamiliară.

Într-adevăr, nu trec trei zile până când John Nesfield sosește la Heytesbury cu un stindard negru fluturând înainte și cu vestea că, după o boală lungă, regina a murit. Vine să mă anunțe pe mine, dar are grijă să răspândească știrea în toată țara, iar ceilalți slujitori ai lui Richard vor face același lucru. Vor sublinia toți că a fost o boală lungă și că regina s-a dus să-și primească răsplata în rai, plânsă de un soț devotat și iubitor.

— Desigur, unii zic că a fost otrăvită, îmi spune veselă bucătăreasa. Sau cel puțin așa se vorbește în piața din Salisbury. Mi-a spus căraușul.

— Ce ridicol! Cine s-o otrăvească pe regină? întreb.

— Se spune că însuși regele, răspunde bucătăreasa înclinând capul

într-o parte și luându-și un aer înțelept, ca și cum ar cunoaște mari taine de la curte.

— Să-și omoare soția? Oamenii cred că ar omorî-o pe cea care i-a fost soție doisprezece ani? Așa, dintr-odată?

Bucătăreasa clatină din cap și remarcă:

— În Salisbury, lumea n-are nimic bun de spus despre el. La început oamenii l-au plăcut și au crezut că va aduce dreptate și simbrii drepte pentru lucrătorii de rând, dar de când a pus lorzi din nord stăpâni peste toate cele... ei bine, îl vorbesc de rău cu plăcere.

— Poți să le zici că regina a fost întotdeauna plăpândă și că nu și-a mai revenit după pierderea fiului ei, spun cu fermitate.

Bucătăreasa îmi zâmbește radios.

— Și să nu spun nimic despre cea care ar putea deveni următoarea regină?

Amuțesc. Nu mi-am dat seama că bârfele au ajuns atât de departe.

— Nimic despre ea, replic sec.

Aștept scrisoarea asta încă de când mi s-a adus vestea că regina Anne a murit și că lumea spune că Richard se va însura cu fiica mea. Sosește, pătată de lacrimi ca de obicei, din mâna lui lady Margaret.

Lui lady Elizabeth Grey

Milady,

Mi s-a adus la cunoștință că fiica voastră Elizabeth, bastarda declarată a răposatului rege Edward, a păcătuit împotriva lui Dumnezeu și a propriilor jurăminte și s-a dezonorat cu unchiul ei, uzurpatorul Richard, un lucru atât de greșit și de nefiresc încât îngerii înșiși își feresc privirea. Prin urmare, l-am sfătuit pe fiul meu Henry Tudor, regele de drept al Angliei, să nu-și ofere mâna unei astfel de fete dezonorate deopotrivă de Legea Parlamentului și de propria ei purtare și am aranjat să se însoare cu o tânără lady de origine mult superioară și cu o purtare mult mai creștinească.

Vă compătimeesc fiindcă, în văduvia și umilința voastră, trebuie să plecați capul sub povara unei noi amărăciuni, rușinea fiicei voastre, și vă asigur că mă voi gândi la voi în rugăciunile mele atunci când voi aminti de neghiobii și orgolioșii acestei lumi.

Rămân prietena voastră întru Cristos,

Căruia mă rog pentru voi ca, la bătrânețe, să învățați adevărata înțelepciune și demnitatea femeiască,

lady Margaret Stanley

Aroganța acestei femei mă face să râd, dar când râsul mi se stinge, mi se face frig și simt un fior rece, o presimțire sumbră. Lady Margaret și-a petrecut viața așteptând tronul care mi-a aparținut. Am toate

motivele să cred că și fiul ei, Henry Tudor, va continua să aștepte tronul Angliei, declarându-se rege, atrăgând în jurul lui proscrisii, rebelii, nemulțumiții: oamenii care nu pot trăi în Anglia. Va continua să vâneze tronul Angliei până la moarte și poate ar fi mai bine să fie provocat la luptă și omorât mai devreme.

Mai ales cu fiica mea alături, Richard poate înfrunta și învinge orice critică și ar trebui fără îndoială să câștige orice bătălie împotriva forțelor pe care le poate aduce Henry. Dar fiorul rece din ceafă îmi spune altceva. Iau iarăși scrisoarea în mână și simt convingerea de fier a acestei moștenitoare a Casei de Lancaster. Femeia asta are pântecul plin de mândrie. Timp de aproape treizeci de ani s-a hrănit doar cu propria ambiție. Aș face bine să fiu prudentă cu ea acum, când a hotărât că sunt atât de neputincioasă încât nu mai e nevoie să se pretindă prietena mea.

Mă întreb cu cine se gândește să-l însoare pe Henry. Bănuiesc că va căuta o moștenitoare, poate fata Herbert, dar nimeni în afară de fiicele mele nu-i poate aduce pretendentului Tudor dragostea Angliei și loialitatea Casei de York. Lady Margaret n-are decât să-și dea frâu liber dușmăniei, nu contează. Dacă Henry vrea să domnească asupra Angliei, va trebui să se alieze cu Casa de York; vor trebui să aibă de-a face cu noi într-un fel sau altul. Iau condeiul.

Dragă lady Stanley,

Îmi pare extrem de rău că ai plecat urechea la astfel de calomnii și bârfe și că acest lucru te-a făcut să te îndoiești de buna-credință și de onoarea fiicei mele, care este, la fel ca oricând, mai presus de orice îndoială. Nu mă îndoiesc că, chibzuind amândoi serios, dumneata și fiul dumitale vă veți aduce aminte că Anglia nu are altă moștenitoare York de importanța ei.

Este iubită de unchiul ei și a fost iubită de mătușa ei, așa cum e și firesc; dar numai șoapta scursorilor țării ar sugera vreo necuviință.

Firește, îți mulțumesc pentru rugăciunile dumitale. Voi presupune că logodna rămâne în picioare, pentru numeroasele ei avantaje vizibile, exceptând cazul în care vrei cu adevărat să te retragi, lucru pe care îl cred atât de puțin probabil, încât îți trimit cele mai bune urări și mulțumirile mele pentru rugăciuni, căci știu că Dumnezeu le primește cu mare bunăvoință, venind din partea unei inimi atât de smerite și de merituose.

Elizabeth R.

Semnez „Elizabeth R.”, lucru pe care nu-l mai fac în ultima vreme; dar în timp ce împăturesc scrisoarea, picur ceara și-mi imprim pecetea, descopăr că zâmbesc de propria-mi aroganță.

— Elizabeth Regina, îi spun pergamentului. Și voi fi milady mama

reginei, în timp ce tu vei rămâne lady Stanley, cu un fiu mort pe câmpul de luptă. Elizabeth R. Ia și înghite asta! îi spun scrisorii. Gargui bătrân!

[53] Aprilie 1485

Mamă, *trebuie să vii la curte!* îmi scrie Elizabeth într-o scrisoare mângălită în grabă, împăturită de două ori și cu două peceți.

Totul merge teribil de prost! Alteța Sa regele se gândește că trebuie să plece la Londra și să le spună lorzilor că nu se va căsători cu mine, că n-a avut niciodată intenția de a se căsători cu mine, ca să înăbușe zvonurile că a otrăvit-o pe sărmana regină. Oamenii răutăcioși spun că era hotărât să se însoare cu mine și că nu voia să aștepte moartea sau acordul ei, iar acum crede că trebuie să anunțe că-mi e doar unchi și atât.

I-am spus că nu e nevoie de o astfel de declarație, că putem aștepta în tăcere ca bârfele să se stingă, dar el ascultă numai de Richard Racliffe și de William Catesby și aceștia jură că nordul se va ridica împotriva lui dacă insultă amintirea soției sale, o Neville de Northumberland.

Mai rău, spune că, pentru binele reputației mele, trebuie să plec de la curte, dar nu-mi dă voie să vin la tine. Mă trimite în vizită la lady Margaret și la lordul Thomas Stanley, dintre toți oamenii oribili! Spune că lordul Thomas e unul din puținii oameni în care are încredere că mă va feri de primejdii, orice s-ar întâmpla; și nimeni nu se poate îndoi că reputația mea e perfectă dacă lady Margaret mă primește în casa ei.

Mamă, trebuie să împiedici asta! Nu pot sta la ei: voi îndura chinurile iadului din partea lui lady Margaret, care crede cu siguranță că mi-am trădat logodna cu fiul ei și mă urăște negreșit, de dragul lui. Trebuie să-i scrii lui Richard sau chiar să vii tu însăși la curte și să-i spui că vom fi fericiți, că totul va fi bine, că trebuie doar să așteptăm să treacă perioada asta de bârfe și zvonuri, iar pe urmă ne putem căsători. N-are niciun sfetnic în care să se poată încrede, n-are un Consiliu al Coroanei care să-i spună adevărul. Depinde de acești oameni, cărora li se spune Șobolanul și Pisica, iar ei se tem că-l voi influența, întorcându-l împotriva lor, drept răzbunare pentru ceea ce i-au făcut familiei noastre.

Mamă, îl iubesc! E singura mea bucurie în lumea asta. Sunt a lui cu inima, cu mintea, cu trupul și cu tot. Mi-ai spus că dragostea nu va fi de ajuns ca să devin regina Angliei – trebuie să-mi spui ce să fac. Nu pot merge să locuiesc cu soții Stanley! Ce să fac?

Drept să spun, nu știu ce ar trebui să facă, sărmana mea fetiță. E

îndrăgostită de un bărbat a cărui supraviețuire depinde de măsura în care poate să facă apel la loialitatea Angliei și, dacă i-ar spune Angliei că speră să se însoare cu nepoata lui înainte să i se răcească prima nevastă în mormânt, ar însemna să-i dăruiască într-o clipă lui Henry Tudor tot nordul. Cei de acolo n-ar înghiți o insultă la adresa lui Anne Neville, fie ea vie sau moartă, și nordul a fost mereu rezerva de forțe a lui Richard. Nu va îndrăzni să-i jignească pe oamenii din Yorkshire sau Cumbria, din Durham sau Northumberland. Nu poate nici măcar să riște, nu atâta timp cât Henry Tudor recrutează ostași, își adună armata și așteaptă doar fluxul de primăvară.

Îi spun mesagerului să mănânce ceva, să doarmă aici peste noapte, iar dimineată să fie pregătit să plece cu răspunsul meu, apoi mă duc să mă plimb pe malul râului și ascult șopotul domol al apei peste pietrele albe. Nădăjduiesc că-mi va vorbi Melusina sau că voi găsi o sfoară răsucită, la capătul căreia să se afle, în apă, un inel în formă de coroană, însă trebuie să mă întorc acasă fără niciun mesaj și să-i scriu lui Elizabeth având drept singură călăuză anii mei la curte și propria mea impresie cu privire la ceea ce poate îndrăzni Richard.

Fiica mea,

Știu cât de tulburată ești – citesc asta în fiecare rând. Fii curajoasă! Anotimpul acesta ne va spune totul și, până să vină vara, totul se va schimba. Du-te la soții Stanley și fă tot ce poți ca să-i mulțumești pe amândoi. Lady Margaret e o femeie pioasă și hotărâtă; n-ai fi putut cere o păzitoare cu șanse mai mari de a înăbuși un scandal. Reputația ei te va face la fel de imaculată ca o fecioară și așa trebuie să pari, indiferent ce se întâmplă mai departe.

Dacă reușești s-o placi, dacă reușești s-o faci să te placă, cu atât mai bine. E un vicleșug pe care nu l-am stăpânit niciodată; dar cel puțin trăiește cu ea în politețe, fiindcă nu vei sta acolo mult timp.

Richard te trimite într-un loc sigur, departe de scandal, departe de primejdii, până când Henry Tudor declară lupta pentru tron și bătălia se termină. Când se va întâmpla acest lucru și Richard va învinge, după cum cred că va face, va putea să te aducă din casa soților Stanley cu onoruri și să te ia de soție în cadrul sărbătoririi victoriei.

Scumpa mea fiică, nu mă aștept să-ți placă vizita la soții Stanley, dar nu există familie mai potrivită în Anglia ca să arăți că-ți recunoști logodna cu Henry Tudor și că trăiești în castitate. Când bătălia se va încheia și Henry Tudor va fi mort, nimeni nu va putea spune o vorbă împotriva ta, iar dezaprobarea nordului va putea fi depășită. Între timp, las-o pe lady Margaret să creadă că ești fericită să-i fii promisă lui Henry Tudor și că nădăjduiești să iasă învingător.

Nu va fi o perioadă ușoară pentru tine, însă Richard trebuie să fie liber ca să-și adune armata și să-și poarte bătălia. Așa cum bărbații

trebuie să lupte, femeile trebuie să aștepte și să facă planuri. Asta e timpul tău de așteptare și de urzit planuri, așadar trebuie să fii perseverentă și discretă.

Sinceritatea contează mult mai puțin.

*Îți trimit iubirea și binecuvântarea mea,
mama ta.*

Ceva mă trezește devreme, în zori. Adulmec aerul de parcă aș fi un iepure de pe pajiște ridicat pe labele din spate. Se întâmplă ceva, o știu. Chiar și aici, în inima uscatului, în Wiltshire, simt după miros că vântul s-a schimbat, aproape că simt izul sării din mare. Vântul bate dinspre sud; e un vânt de invazie, un vânt dinspre larg, și cumva știu, la fel de clar ca dacă aș vedea, că lăzile cu arme sunt încărcate pe punte, oamenii străbat cu pași mari pasarelele și sar în bărci, stindardele sunt desfășurate și înfipite la provă, oștenii se adună pe chei. Știu că Henry și-a strâns oștirea, corăbiile lui se află la chei, căpitanii lui trasează cursul: e gata să ridice ancora.

Aș vrea să știu unde va debarca, dar mă îndoiesc că știe el însuși. Vor dezlega funiile de la provă și de la pupă, le vor arunca la bord, vor ridica pânzele și cele șase corăbii vor ieși încet din adăpostul portului. Ajungând în larg, velele vor flutura, parâmele vor trosni și corăbiile vor urca și vor coborî pe valurile înalte, dar apoi vor naviga cât de bine vor reuși. Ar putea să se îndrepte spre coasta de sud – rebelii sunt întotdeauna bine primiți în Cornwall și Kent – sau spre Țara Galilor, unde numele Tudor poate strânge mii de soldați. Vântul îi va purta, așa că vor trebui să spere la tot ce poate fi mai bun, iar când vor vedea uscatul, vor calcula unde au ajuns și pe urmă vor merge de-a lungul coastei ca să găsească locul de ancorare cel mai ferit.

Richard nu e prost – știa că asta se va întâmpla imediat ce se potolesc furtunile de iarnă. Se află în impunătorul lui castel din Nottingham, în inima Angliei, convocându-și rezervele, numindu-și lorzii, pregătindu-se pentru confruntarea care știa că va veni anul acesta, așa cum ar fi venit și acum un an, dacă n-ar fi fost ploaia stârnită de Elizabeth și de mine ca să-l ținem pe Buckingham departe de Londra și de băieții mei.

Anul acesta, Henry Tudor vine cu vânt din pupă: bătălia trebuie să aibă loc. Băiatul Tudor aparține Casei de Lancaster și aceasta e bătălia finală din războiul între veri. Nu mă îndoiesc deloc că York va învinge – așa cum face de cele mai multe ori. Warwick s-a dus, ba chiar și fiicele lui, Anne și Isabel, sunt moarte, n-a mai rămas niciun mare general Lancaster. Nu mai sunt decât Jasper Tudor și băiatul lui Margaret Beaufort împotriva lui Richard, în puterea căruia se află toți recruții Angliei. Richard și Henry sunt amândoi fără moștenitori. Amândoi știu că singura cauză pe care o susțin sunt ei înșiși. Amândoi

știu că războiul se va încheia cu moartea unuia sau a celuilalt. În viața mea de soție și văduvă în Anglia am văzut multe bătălii, dar niciuna atât de clară ca asta. Prezic o închețare scurtă și brutală, iar la sfârșitul ei, un conducător mort și coroana Angliei și mâna fiicei mele pentru învingător.

Și mă aștept s-o văd pe Margaret Beaufort îmbrăcată în negru, în doliu după fiul ei.

Jalea ei va însemna începutul unei noi vieți pentru mine și ai mei. Cred că pot trimite în sfârșit după fiul meu Richard. Cred că a sosit momentul.

*

Aștept să pun în aplicare partea asta a planului meu de doi ani, de când am fost silită să-mi trimit băiatul de lângă mine. Îi scriu lui sir Edward Brampton, susținător loial al Casei de York, mare negustor, om de lume și câteodată pirat, cu siguranță un bărbat care nu se teme să riște puțin și care savurează aventurile.

Sosește chiar în ziua când bucătăreasa turuie vestea că Henry Tudor a debarcat. Vântul i-a împins corăbiile la țărm în Milford Haven, iar acum mășăluiește prin Țara Galilor, chemând oameni sub stindardul lui. Richard recrutează soldați și pornește în marș din Nottingham. Țara e iarăși în război și se poate întâmpla orice.

— Din nou vremuri frământate, îmi spune sir Edward manierat.

Mă întâlnesc cu el departe de casă, pe malul râului, unde pâlcul de sălcii ne ascunde de trecătorii de pe drum. Calul lui sir Edward și al meu pasc iarba scurtă unul lângă altul, în timp ce noi stăm în picioare, urmărind amândoi străfulgerarea păstrăvilor cafenii în apa limpede. Am dreptate să mă îngrijesc să nu fim văzuți: sir Edward e un bărbat uluitor de chipeș, cu veșminte bogate și păr brun. A fost întotdeauna unul din preferații mei, fin al lui Edward, soțul meu, care i-a fost chezaș pentru despărțirea de religia iudaică și pentru botez. L-a iubit mereu pe Edward pentru că i-a fost naș și așa avea încredere să-mi pun viața în mâinile lui, ba chiar ceva mai prețios decât viața. Am avut încredere în el când a comandat corabia care l-a dus pe Richard departe și am încredere în el acum, când sper să mi-l aducă înapoi.

— Vremuri care cred că ar putea fi prielnice pentru mine și ai mei, remarc.

— Vă stau la dispoziție. Iar țara e atât de întoarsă pe dos de recrutări, încât cred că așa putea face orice pentru voi neobservat.

— Știu, răspund zâmbind. N-am uitat că m-ai slujit și altă dată, când ai luat la bordul corabiei dumitale un băiat și l-ai dus în Flandra.

— Ce pot face pentru voi de data asta?

— Poți să mergi în orașul Tournai din Flandra. La Podul St. Jean. Pe omul care se îngrijește de poarta dinspre apă îl cheamă Jehan

Werbecque.

El încuviințează din cap, întipărimdu-și numele în memorie.

— Și ce voi găsi acolo? mă întreabă cu glas foarte scăzut.

Abia pot rosti taina pe care am păstrat-o în tăcere atâta vreme.

— Îl vei găsi pe fiul meu, spun. Fiul meu Richard. Îl vei găsi și mi-l vei aduce.

Fața lui gravă se ridică spre mine, cu ochii căprui strălucind.

— E în siguranță dacă se întoarce? Va fi repus pe tronul tatălui său? Ați făcut o înțelegere cu Richard și băiatul lui Edward va deveni rege când îi va veni rândul?

— Cu voia Domnului. Da.

Melusina, femeia care n-a putut uita că elementul ei e apa, și-a lăsat fiii cu soțul ei și a plecat cu fiicele. Băieții au crescut și au devenit bărbați, duci de Burgundia, domnitori creștini. Fetele au moștenit Vederea mamei și puterea ei de a cunoaște lucruri necunoscute. Ea nu și-a mai văzut niciodată soțul și n-a încetat niciodată să-i ducă dorul, dar în ceasul morții el a auzit-o cântându-i. Atunci a înțeles ceva ce ea a știut tot timpul: că nu are importanță dacă soția e pe jumătate pește, dacă soțul e în întregime muritor. Dacă există destulă iubire, atunci nimic – nici natura, nici chiar moartea însăși – nu se poate pune între doi iubiți.

E miezul nopții, ora pe care am convenit-o; aud bătaia ușoară în ușa bucătăriei și cobor, ferind lumânarea cu mâna, ca să deschid. Focul împrăstie o lumină slabă și caldă în bucătărie; servitorii dorm pe paie în colțurile odăii. Câinele înalță capul când trec pe lângă el, dar nimeni altcineva nu mă vede.

Noaptea e caldă și liniștită, flacăra lumânării nu pâlpâie când deschid ușa și mă opresc văzând în prag un bărbat voinic și un băiat, un băiat de unsprezece ani.

— Intrați! spun încet.

Îi conduc prin casă, pe scara de lemn ce duce în odaia mea personală, unde lămpile sunt aprinse, focul arde vesel și vinul turnat așteaptă în pahare. Apoi mă întorc, las lumânarea din mâinile tremurătoare și mă uit la băiatul pe care mi l-a adus sir Edward Brampton.

— Tu ești? Chiar tu ești? șoptesc.

A crescut; îmi ajunge cu capul până la umăr, dar i-aș recunoaște oriunde părul bălai, ca al tatălui său, și ochii căprui. Are zâmbetul lui strâmb familiar și un mod băiețesc de a-și ține capul ușor plecat. Când întind mâinile spre el, mi se repede în brațe ca și cum ar fi tot băiețelul meu, al doilea fiu al meu, băiatul după care am tânjit, care s-a născut în vreme de pace și belșug și a crezut mereu că lumea e un loc confortabil.

Îl adulmec de parcă aş fi o pisică-mamă regăsindu-şi un pui pierdut. Mirosul pielii lui e acelaşi. Părul îi miroase a pomadă şi hainele îi emană un iz de sare din cauza călătoriei, dar pielea gâtului şi cea din dosul urechilor poartă mirosul băiatului meu, al puiului meu. Aş fi ştiut oriunde că-i copilul meu!

— Băiatul meu! rostesc şi simt cum îmi tresaltă inima de dragoste pentru el. Băiatul meu! Richard al meu!

Îmi cuprinde mijlocul cu braţele şi mă strânge cu putere.

— Am fost pe corăbii, am fost peste tot, vorbesc trei limbi! spune el înăbuşit, cu faţa lipită de umărul meu.

— Băiatul meu!

— Acum nu-i aşa de rău. La început a fost ciudat. Am învăţat muzica şi retorica. Ştiu să cânt la lăută chiar bine. Am compus un cântec pentru tine.

— Băiatul meu!

— Acolo mi se spune Piers. Asta înseamnă Peter în engleză. Şi sunt poreclit Perkin.

Se desprinde de mine şi mă priveşte în ochi.

— Tu cum îmi vei spune?

Clatin din cap – nu sunt în stare să vorbesc.

— Milady mama ta îţi va spune Piers deocamdată, hotărăşte sir Edward de lângă foc, unde se încălzeşte. Încă n-ai fost repus în drepturi. Pentru moment trebuie să-ţi păstrezi numele din Tournai.

El încuviinţează din cap. Îmi dau seama că propria identitate a devenit pentru el ca o haină: a învăţat s-o îmbrace sau s-o dezbrace. Mă gândesc la omul care m-a silit să-l trimit pe acest mic prinţ în exil, l-a făcut să se ascundă în casa unui barcagiu şi l-a obligat să meargă la şcoală ca elev cu bursă şi-mi spun că nu-l voi ierta niciodată, oricine ar fi. Blestemul meu atârână asupra lui şi primul fiu care i se naşte va muri, dar n-am nicio remuşcare.

— Vă las, spune cu tact sir Edward, apoi iese din odaie.

Mă aşez pe jilţul meu de lângă foc, iar băiatul meu îşi trage un taburet şi se aşază lângă mine, uneori lăsându-se pe spate ca să se sprijine de picioarele mele şi să-i pot mângâia părul, alteori întorcându-se cu faţa ca să-mi explice câte ceva. Vorbim despre absenţa lui, despre ce a învăţat cât a stat departe de mine. Viaţa lui n-a fost cea a unui prinţ de viţă regală, dar a primit o educaţie bună – mulţumită Margaretei, sora lui Edward. Ea le-a trimis călugărilor bani ca bursă pentru un băiat sărac; ea a specificat că trebuie să i se predea latina şi dreptul, istoria şi regulile guvernării. L-a învăţat ea însăşi geografia şi hotarele lumii cunoscute şi, amintindu-şi de fratele meu Anthony, l-a mai învăţat aritmetica, învăţăturile arabe şi filosofia Antichităţii.

— Iar când voi fi mai mare, Alteţa Sa lady Margareta spune că mă

voi întoarce în Anglia și voi urca pe tronul tatălui meu, îmi zice băiatul meu. Spune că alții au așteptat mai mult și cu șanse mai mici decât mine. Spune să mă uit la Henry Tudor, care crede că acum are o șansă, Henry Tudor, care a trebuit să fugă din Anglia când era mai mic decât mine, iar acum se întoarce cu o armată!

— El a trăit o viață în exil. Mă rog la Dumnezeu ca tu să n-ai parte de așa ceva!

— Vom vedea bătălia? mă întreabă el cu entuziasm.

Zâmbesc.

— Nu, câmpul de luptă nu e pentru băieți. Dar când Richard va învinge și va intra în Londra, ne vom alătura lui și surorilor tale.

— Și atunci pot să vin acasă? Mă întorc la curte? Și voi fi cu tine mereu?

— Da, îi răspund. Da, vom fi din nou împreună, așa cum ar trebui.

Întind mâna și îndepărtez șuvița de păr bălai care-i cade în ochi. El oftează și-și lasă capul în poala mea. Preț de câteva clipe rămânem nemișcați. Aud cum scârțâie casa veche în jurul nostru, găsindu-și poziția pentru noapte; undeva în întuneric strigă o bufniță.

— Și ce s-a întâmplat cu fratele meu Edward? întreabă el foarte încet. Am sperat mereu că l-ai ascuns undeva, în altă parte.

— Lady Margareta nu ți-a spus nimic? Sau sir Edward?

— Au spus că nu știm, că nu putem fi siguri. M-am gândit că tu știi.

— Mă tem că e mort, spun cu blândețe. Ucis de oameni aflați în solda ducelui de Buckingham și a lui Henry Tudor. Mă tem că l-am pierdut pe fratele tău.

— Când voi fi mare, îl voi răzbuna! spune el cu mândrie, prinț de York în toate privințele.

Îi ating blând creștetul cu mâna.

— Când vei fi mare și dacă vei fi rege, vei putea trăi în pace. Mă voi îngriji eu de răzbunare. Nu e pentru tine. S-a sfârșit. Am pus să se țină slujbe pentru sufletul lui.

— Dar nu și pentru al meu! replică el cu zâmbetul lui larg, obraznic, băiețesc.

— Și pentru al tău, fiindcă a trebuit să mă prefac, așa cum te prefaci și tu. A trebuit să mă prefac că te-am pierdut și pe tine, ca pe el, dar când mă rog pentru tine, știu cel puțin că ești viu și în siguranță și că te vei întoarce acasă. Pe deasupra, nu-ți strică deloc ca bunele femei de la Abația Bermondsey să se roage pentru tine.

— Atunci se pot ruga să mă aduci din nou acasă teafăr.

— Asta și fac. Ne rugăm cu toții. M-am rugat de trei ori pe zi de când ai plecat și mă gândesc la tine ceas de ceas.

Își sprijină capul pe genunchii mei, iar eu îmi trec degetele prin părul lui. La ceafă, în spatele urechilor, e cârlionțat; pot să răsucesc pe

degete bucelele ca pe niște inele de aur. Abia când scoate un sforăit ușor, ca de cățelandru, îmi dau seama că stăm acolo de ore întregi și că a adormit buștean. Abia când simt pe genunchi greutatea capului său cald înțeleg că e acasă cu adevărat, un prinț întors în regatul lui, și că, după ce bătălia e purtată și câștigată, roza albă de York va înflori din nou în gardurile vii verzi ale Angliei.

—— Sfârșit ——

Acest nou roman, primul dintr-un ciclu despre dinastia Plantagenet, s-a născut când am descoperit-o pe una dintre cele mai interesante și mai fascinante regine ale Angliei: Elizabeth Woodville. Povestea pe care o istorisesc aici despre ea este în cea mai mare parte realitate, nu ficțiune – a dus o viață ce depășește cu mult chiar și imaginația mea! A fost într-adevăr cea mai frumoasă – renumit de frumoasă – descendentă a ducilor de Burgundia, care prețuiau tradiția conform căreia descind din Melusina, zeița apelor. Când am descoperit acest lucru, mi-am dat seama că prin Elizabeth Woodville, o regină în general ignorată și nesimpatizată, voi putea rescrie povestea unei regine a Angliei care era totodată urmașa unei zeițe și fiica unei femei care a fost judecată și găsită vinovată de vrăjitorie.

Dat fiind interesul meu față de concepția medievală despre magie, față de ceea ce ne spune ea cu privire la puterile femeilor și prejudecățile cu care se confruntau femeile puternice, știam că acesta va fi un teren fertil pentru mine ca documentaristă și scriitoare – și așa a și fost.

Știm că Elizabeth l-a întâlnit pentru prima oară pe Edward având o rugămintă de ajutor financiar și că s-a căsătorit cu el în taină, dar întâlnirea lor pe drum, ea aflându-se sub un stejar (care mai crește și astăzi la Grafton Regis, în Northamptonshire), e o legendă populară care poate să fie sau nu adevărată. Faptul că a scos din teacă pumnalul lui ca să scape de viol a fost la vremea respectivă un zvon; nu se știe dacă e un adevăr istoric. Dar o mare parte din viața ei cu Edward a fost bine documentată, așa că m-am inspirat din istoriile scrise și mi-am întemeiat romanul pe adevăruri oriunde a fost posibil. Desigur, uneori a trebuit să fac o alegere între versiuni rivale și contradictorii, iar alteori a trebuit să completez golurile istoriei cu explicații sau relatări inventate de mine.

Acest roman conține mai multă ficțiune decât cele pe care le-am scris anterior, întrucât ne aflăm într-un trecut mai îndepărtat decât epoca dinastiei Tudor și documentele sunt mai lacunare. De asemenea, țara se afla în război și multe decizii au fost luate pe loc, fără a lăsa în urmă dovezi documentare. Unele dintre cele mai importante hotărâri au fost comploturi secrete și a trebuit deseori să deduc din dovezile care au supraviețuit motivele anumitor acțiuni sau chiar ce s-a petrecut. Spre exemplu, nu avem nicio dovadă demnă de încredere cu privire la așa-numitul „Complot Buckingham”, dar știm că lady Margaret Stanley, fiul ei Henry Tudor, Elizabeth Woodville și ducele

de Buckingham au fost principalii conducători ai revoltei împotriva lui Richard. De bună seamă, fiecare dintre ei a avut alte motive pentru riscul pe care și l-a asumat. Avem unele dovezi privitoare la intermediari și o oarecare idee despre planuri, dar strategia exactă și structura de comandă au fost secrete și așa au și rămas. Am analizat dovezile care au supraviețuit și consecințele complotului și am sugerat cum e posibil să fi fost însăilat. Aspectul supranatural al furtunii torențiale reale este, desigur, fictiv și mi-a făcut mare plăcere să mi-l imaginez.

De asemenea, nu știm precis nici măcar acum (după sute de teorii) ce s-a întâmplat cu prinții din Turn. Eu presupun că Elizabeth Woodville a pregătit un adăpost sigur pentru al doilea fiu al ei, prințul Richard, după ce i-a fost luat primul fiu, prințul Edward. Mă îndoiesc sincer că și-ar fi trimis al doilea fiu în mâinile bărbatului pe care-l bănuia că l-a întemnițat pe primul. Ipoteza provocatoare, avansată de numeroși istorici serioși, că e posibil ca prințul Richard să fi supraviețuit m-a făcut să speculez că poate nu l-a trimis în Turn, ci a folosit alt băiat în locul lui. Dar trebuie să-l avertizez pe cititor că nu există dovezi solide în sprijinul acestei idei.

Nu există dovezi categorice nici cu privire la felul cum au murit băieții, dacă au murit, și nici cu privire la persoana care a dat ordinul; și, firește, nu există nici acum cadavre identificate cu certitudine ca fiind cele ale prinților. Sugerez că regele Richard nu i-ar fi omorât pe băieți, întrucât nu avea mai nimic de câștigat și foarte mult de pierdut; și nu cred că Elizabeth Woodville și-ar fi dat fetele în grija lui dacă ar fi crezut că e ucigașul fiilor ei. Se pare, de asemenea, că l-a chemat pe fiul ei Thomas Grey de la curtea lui Henry Tudor, ceea ce indică, poate, că era deziluzionată de pretențiile la tron ale Casei Tudor și se alia cu Richard. Toate acestea rămân un mister autentic, iar eu nu fac decât să-mi adaug sugestiile la multe altele, avansate de istorici – pe unele le puteți găsi în cărțile enumerate în bibliografie.

Îi sunt îndatorată eruditului profesor David Baldwin, autorul cărții *Elizabeth Woodville: Mother of the Princes in the Tower*, atât pentru portretul clar și plin de înțelegere pe care i-l face reginei în cartea sa, cât și pentru sfaturile pe care mi le-a oferit pentru acest roman, și, de asemenea, le sunt recunoscătoare numeroșilor istorici și entuziaști ale căror studii se întemeiază pe dragostea lor față de această epocă, dragoste pe care o nutresc acum și eu, și sper că și voi.

Mai multe informații despre documentarea și scrierea acestei cărți pot fi găsite pe site-ul meu web, Philippagregory.com, unde există și detalii privind seminariile pe tema acestei cărți pe care le-am susținut în turneu în Marea Britanie, în Statele Unite și în lumea întreagă, precum și privind emisiunile regulate pe internet.

Baldwin, David, *Elizabeth Woodville: Mother of the Princes in the Tower*, Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2002.

Baldwin, David, *The Lost Prince: The Survival of Richard of York*, Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2007.

Castor, Helen, *Blood & Roses: The Paston Family in the Fifteenth Century*, Londra: Faber and Faber, 2004.

Cheetham, Anthony, *The Life and Times of Richard III*, Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1972.

Chrimes, S.B., *Henry VII*, Londra: Eyre Methuen, 1972.

Chrimes, S.B., *Lancastrians, Yorkists, and Henry VII*, Londra: Macmillan, 1964.

Cooper, Charles Henry, *Memoir of Margaret: Countess of Richmond and Derby*, Cambridge University Press, 1874.

Crosland, Margaret, *The Mysterious Mistress: The Life and Legend of Jane Shore*, Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2006.

Fields, Bertram, *Royal Blood: Richard III and the Mystery of the Princes*, New York: Regan Books, 1998.

Gairdner, James, „Did Henry VII Murder the Princes?“, *English Historical Review* VI (1891): 444–464.

Goodman, Anthony, *The Wars of the Roses: Military Activity and English Society, 1452–97*, Londra: Routledge & Kegan Paul, 1981.

Goodman, Anthony, *The Wars of the Roses: The Soldiers' Experience*, Londra: Tempus, 2005.

Hammond P.W. și Anne F. Sutton, *Richard III: The Road to Bosworth Field*, Londra: Constable, 1985.

Harvey, Nancy Lenz, *Elizabeth of York, Tudor Queen*, Londra: Arthur Baker, 1973.

Hicks, Michael, *Anne Neville: Queen to Richard III*, Londra: Tempus, 2007.

Hicks, Michael, *The Prince in the Tower: The Short Life & Mysterious Disappearance of Edward V*, Londra: Tempus, 2007.

Hicks, Michael, *Richard III*, Londra: Tempus, 2003

Jones, Michael K. și Malcolm G. Underwood, *The King's Mother: Lady Margaret Beaufort, Countess of Richmond and Derby*, Cambridge University Press, 1992

Kendall, Paul Murray, *Richard the Third*, New York: W.W. Norton, 1975.

MacGibbon, David, *Elizabeth Woodville (1437–1492): Her Life*

and Times, Londra: Arthur Baker, 1938.

Mancinus, Dominicus, *The Usurpation of Richard the Third: Dominicus Mancinus ad Angelum Catonem de occupatione Regni Anglie per Ricardum Tercium Libellus*, tradusă și cu introducere de C.A.J. Armstrong, Oxford: Clarendon Press, 1969.

Markham, Clements R., „Richard III: A Doubtful Verdict Reviewed”, *English Historical Review* VI (1891): 250–283.

Neillands, Robin, *The Wars of the Roses*, Londra: Cassell, 1992.

Plowden, Alison, *The House of Tudor*, Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1976.

Pollard, A.J., *Richard III and the Princes in the Tower*, Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2002.

Prestwich, Michael, *Plantagenet England, 1225–1360*, Oxford: Clarendon Press, 2005

Read, Conyers, *The Tudors: Personalities and Practical Politics in Sixteenth Century England*, Oxford University Press, 1936.

Ross, Charles, *Edward IV*, Londra: Eyre Methuen, 1974.

Ross, Charles, *Richard III*, Londra: Eyre Methuen, 1981.

Seward, Desmond, *A Brief History of the Hundred Years War: The English in France, 1337–1453*, Londra: Constable and Company, 1978.

Seward, Desmond, *Richard III, England's Black Legend*, Londra: Country Life Books, 1983.

Simon, Linda, *Of Virtue Rare: Margaret Beaufort, Matriarch of the House of Tudor*, Boston: Houghton Mifflin, 1982.

St. Aubyn, Giles, *The Year of Three Kings, 1483*, Londra: Collins, 1983.

Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic: Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth Century England*, Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1971.

Weir, Alison, *Lancaster and York: The Wars of the Roses*, Londra: Jonathan Cape, 1995.

Weir, Alison, *The Princes in the Tower*, Londra: Bodley Head, 1992.

Williams, Neville, *The Life and Times of Henry VII*, Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1973.

Williamson, Audrey, *The Mystery of the Princes: An Investigation into a Supposed Murder*, Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 1978.

Wilson-Smith, Timothy, *Joan of Arc: Maid, Myth and History*, Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2006.

Wroe, Ann, *Perkin: A Story of Deception*, Londra: Jonathan Cape, 2003

[1] Aluzie la numele familiei, Rivers, care înseamnă „râuri” (n.t.).

[2] Întemeietorul dinastiei Tudor. Căsătorindu-se cu fiica lui Edward al IV-lea, Elizabeth de York, pune capăt Războiului celor Două Roze și devine rege al Angliei, domnind sub numele de Henric al VII-lea între anii 1485 și 1509. (n.r.).

[3] Câmpul hainelor pierdute. (n.t.).

[4] În original: Somewhat musing/ And more mourning, / In remembering/
Th'unsteadfastness; / This world being/ Of such wheeling, / Me, contrarying: / What
may I guess? / With displeasure / To my grievance, / And no surance, / Of remedy;
/ Lo, in this trance, / Now in substance, / Such is my dance / Willing to die /
Methinks truly, / Bounden am I, / And that greatly, / To be content; / Seeing
plainly/ Fortune doth wry/ All contrary/ From mine intent. (n.t.).